

PETŐFI SÁNDOR SZES KÖLTEMÉNYEI

3 1761 05498163 4

AZ ATHENAEUM KIADÁSA

XXVIII. 37.

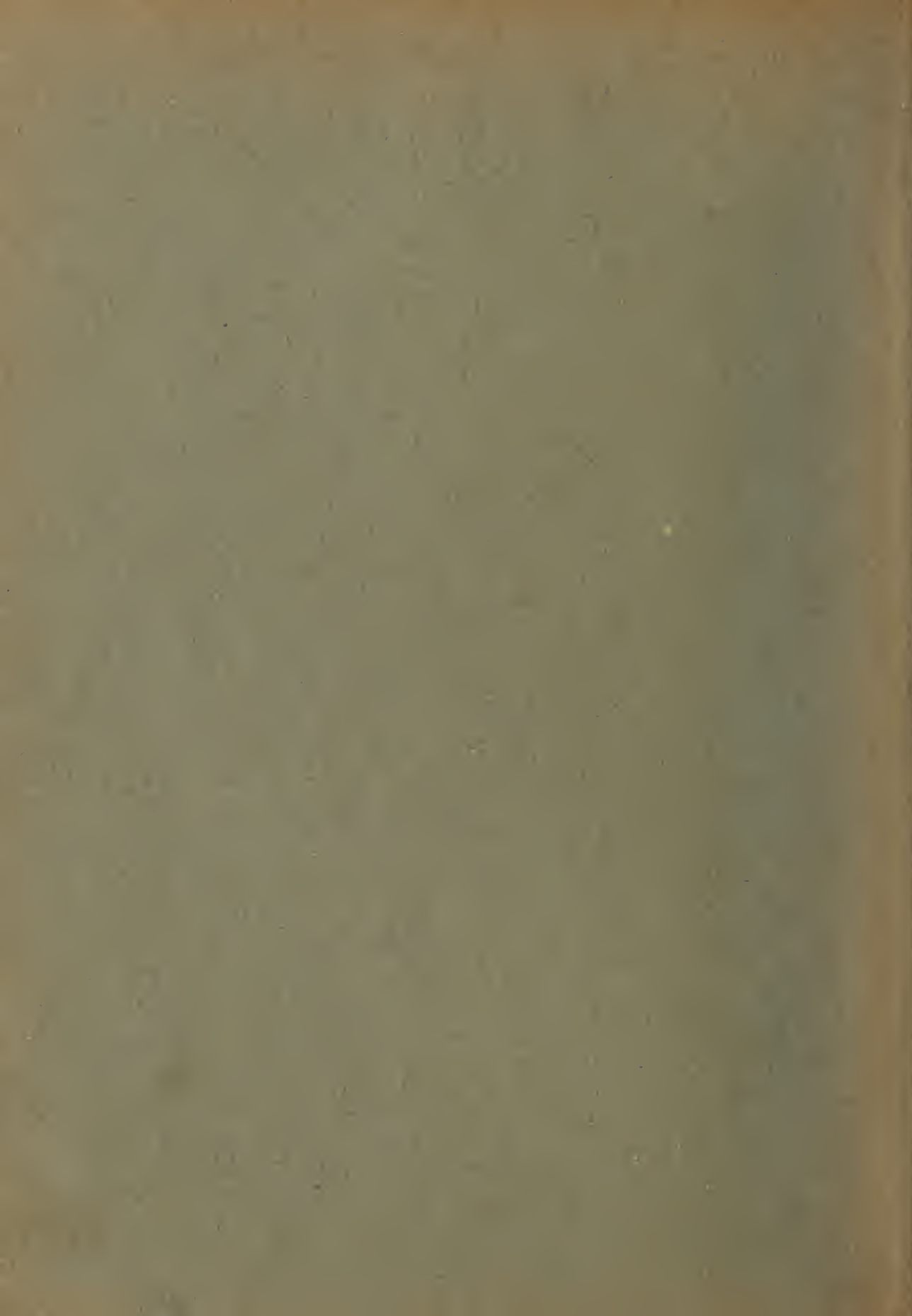

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO

by

JUDY LANG

XXXVIII. 52.

204
Megemlékezésül!

Friedrich Isidor

921. X^{II} 30.

Lang Andor.

Tulajdonos.

Perip Linné

PETŐFI SÁNDOR
ÖSSZES
KÖLTÉMÉNYEI.

HAZAI MŰVÉSZEK RAJZAIVAL DÍSZÍTETT
NEGYEDIK NÉPIES KIADÁS

A KÖLTŐ ARCZKÉPÉVEL

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-TÁRSULAT KIADÁSA

*Szabadság, szerelem!
E kettő kell nekem,
Szerelmemért feláldozom
Az életet,
Szabadságért feláldozom
Szerelmemet.*

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNYEK.

(1844—1848.)

***

1844.

**

JÁNOS VITÉZ.

I.

Tüzesen süt le a nyári nap sugára
Az ég tetejéről a juhászbojtárra.
Fölösleges dolog, sütnie oly nagyon,
A juhásznak úgy is nagy melege vagyon.

Szerelem tüze ég fiatal szívében,
Ugy legelteti a nyájt a faluvégen.
Faluvégen nyája míg szerte legelész,
Ó addig subáján a fűben heverész.

Tenger virág nyílik tarkán körülötte,
De ő a virágra szemét nem vetette;
Egy kőhajtásnyira foly tőle a patak,
Bámuló szemei oda tapadtanak.

De nem ám a patak csillámló habjára,
Hanem a patakban egy szőke kis lányra,
A szőke kis lánynak karcsu természetére,
Szép hosszú hajára, gömbölyű keblére.

Kis leány szoknyája térdig föl van hajtva,
Mivelhogy ruhákat mos a fris patakba';
Kilátszik a vízből két szép térdecskéje
Kukoricza Jancsi gyönyörűségére.

Mert a pázsit fölött heverésző juhász
Kukoricza Jancsi, ki is lehetne más?
Ki pedig a vízben a ruhát tisztázza,
Iluska az, Jancsi szívének gyöngyháza.

»Szívemnek gyöngyháza, lelkem Iluskája!«
Kukoricza Jancsi így szólott hozzája:
»Pillants ide, hiszen ezen a világon
Csak te vagy én nekem minden multságom.

Vesd reám sugarát kökényszemeidnek,
Gyere ki a vízből, hadd öleljelek meg;
Gyere ki a partra csak egy pillanatra,
Rá csókolom lelkem piros ajakadra.«

»Tudod, Jancsi szivem, örömetst kimennék,
Ha a mosással oly igen nem sietnék;
Sietek, mert másképp velem roszul bánnak,
Mostoha gyermeke vagyok én anyámnak.«

Ezeket mondotta szőke szép Iluska,
S a ruhákat egyre nagy serényen mosta.
De a juhászbojtár fölkel subájáról,
Közelebb megy hozzá, s csalogatva így szól:

»Gyere ki, galambom! gyere ki, gerliczém!
A csókot, ölelést mindjárt elvégzem én;
Aztán a mostohád sincs itt a közelben,
Ne hagyd, hogy szeretőd halálra epedjen.«

Kicsalta a leányt édes beszédével,
Átfogta derekát mind a két kezével,
Megcsókolta száját nem egyszer, sem százszor,
Ki mindeneket tud, az tudja csak, hányszor.

II.

Az idő akkőzben haladott sietve,
A patak habjain piroslott az este.
Dúlt-fült Iluskának gonosz mostohája:
Hol marad, hol lehet oly soká leánya?

A rosz vén mostoha ekkép gondolkodott;
Kövelték ezek a szók a gondolatot:
(S nem mondhatni, hogy jó kedvvel ejtette ki),
»Megnézem, mit csinál; ha henyél: jaj neki!«

Jaj neked, Iluska, szegény árva kis lány!
Hátad mögött van már a dühös boszorkány;
Nagy szája megnyílik, tüdeje kitágul,
S ily módon riaszt föl szerelem álmából:

»Becstelen teremtés! gyalázatos pára!
Ilyet mersz te tenni világnak csúfjára?
Lopod a napot, és istentelenkedel... [el« —
Nézze meg az ember... hogy tüstént vigyen

»Hanem most már elég, hallja-e kend, anyjuk?
Fogja be a száját, vagy majd betapasztjuk.
Ugy merje kend illust egy szóval bántani,
Hogy kihullanak még meglevő fogai.«

Reszkető kedvese védelmezésére
Ekkép fakadt ki a nyáj bátor őrzője;
Azután haragos szemmel fenyegetve
Az elmondottakhoz e szavakat tette:

»Ha nem akarja, hogy felgyujtsam a házát,
Meg ne illesse kend ezt a szegény árvát.
Ugy is töri magát, dolgozik eleget,
És még sem kap száraz kenyéرنél egyebet.

Most eredj, iluskám. Megvan még a nyelved,
Hogy elpanaszold, ha rosszúl bánik veled. —
S kend ne akadjon fönn azon, mit más csinál,
Hisz kend sem volt jobb a deákné vásznánál.«

Kukoricza Jancsi fölkapta subáját,
S sebes lépésekkel ment keresni nyáját,
Nagy megszeppenéssel most vette csak észre,
Hogy imitt-amott van egy-kettő belőle.

III.

A nap akkor már a földet érintette,
Mikor Jancsi a nyáját félig összeszedte:
Nem tudja, hol lehet annak másik fele:
Tolvaj-e vagy farkas, a mi elment vele?

Akárhová lett az, csakhogy már oda van;
Búsulás, keresés, minden haszontalan.
Most hát mibez fogjon? neki szánva magát
Haza felé hajtja a megmaradt falkát.

»Majd lesz neked, Jancsi . . . no hiszen lesz ne-
Szomorún kullogva gondolta ezeket, [ked!
»Gazd' uramnak ugy is rossz a csillagzatja,
Hát még . . . de legyen meg isten akaratja.«

Ezt gondolta, többet nem is gondolhatott;
Mert ekkor a nyájjal elérte a kaput.
Kapu előtt állt az indulatos gazda,
Szokás szerint a nyájt olvasni akarta.

»Soh'se olvassa biz azt kelmed gazd' uram!
Mi tagadás benne? igen nagy híja van;
Szánom, bánom, de már nem tehetek róla.«
Kukoricza Jancsi e szavakat szólt.

Gazdája meg ezt a feleletet adta,
S megkapta bajsztát, és egyet pödrött rajta:
»Ne bolondozz, Jancsi, a tréfát nem értem;
A míg jól van dolgod, föl ne gerjeszd mérgem.«

Kisült, hogy koránsem tréfaság a beszéd,
Jancsi gazdájának majd elvette esztét;
Jancsi gazdája bög, mint a ki megbószul:
Vasvillát! vasvillát! . . . hadd szúrjam kereszt-
[tül.

Jaj, a zsvány! jaj, az akasztani való!
Hogy ássa ki mind a két szemét a holló! . . .
Ezért tartottalak? ezért etettelek?
Soha se kerüld ki a hóhérkötelet.

Elpusztulj előlem, többé ne lássalak!«
Jancsi gazdájából így dőltek a szavak;
Fölkapott hirtelen egy petrénzés rudat,
A petrénzés ruddal Jancsi után szaladt.

Kukoricza Jancsi elfutott előle,
De koránsem azért, mintha talán félne,
Markos gyerek volt ő, husz legényen kitett,
Noha nem érte meg még huszszor a telet.

Csak azért futott, mert világosan látta,
Hogy méltán haragszik oly nagyon gazdája,
S ha ütlegre kerül a dolog, azt verje?
Ki félig apja volt, ki őt fölnevelte.

Futott, míg a szuszából gazdája kifogyott;
Azután ballagott, megállt, meg ballagott
Jobbra is, balra is s mind evvel mit akar?
Nem tudta, mert nagy volt fejében a zavar.

IV.

Mikorra a patak vize tükörré lett,
Melybe ezer csillag ragyogása nézett:
Jancsi Iluskáék kertje alatt vala;
Maga sem tudta, hogy mikép jutott oda.

Megállt, elővette kedves furulyáját,
Kezdte rajta fújni legbúsabb nótáját;
A harmat, mely ekkor ellepett fűt, bokort,
Tán a szánakozó csillagok könnye volt.

Iluska már alutt. A pitvar eleje
Volt nyár idejében rendes fekvőhelye,
Fekvőhelyéről a jól ismert nótára
Fölkelt, lesietett Jancsi látására.

Jancsinak látása nem esett kedvére,
Mert megijedt tőle, s ily szót csalt nyelvére:
»Jancsi lelkem, mi lelt? mért vagy oly halovány,
Mint az elfogyó hold bús őszi éjszakán?«

»Hejh, Iluskám! hogy ne volnék én halovány,
Mikor szép orczádat utószor látom tán . . .«
»Jancsikám, látásod ugy is megrémített;
Hagyd el az istenért az ilyen beszédet!«

»Utószor látlak én, szívem szép tavasza!
Utószor szólt itten furulyám panaszja;
Utószor ölellek, utószor csókollak,
Örökre elmegyek, örökre itt hagylak!«

Most a boldogtalan mindent elbeszélé,
Rá borúlt zokogó kedvese keblére,
Rá borúlt, ölelte, de képpel elfordult:
Ne lássa a leány, hogy könnye kicsordult.

»Most hát, szép Iluskám! most hát, édes rózsám!
Az isten áldjon meg, gondolj néha reám.
Ha látsz száraz kórót szélvészttől kergetve,
Bujdosó szeretőd jusson majd eszedbe.«

»Most hát, Jancsi lelkem, eredj, ha menned kell!
A jó isten legyen minden lépéseddel.
Ha látsz tört virágot útközépre vetve,
Hervadó szeretőd jusson majd eszedbe.«

Elváltak egymástól, mint ágtól a levél:
Mindkettejük szive lett pusztá, hideg tél.
Könnyeit Iluska hullatta nagy számmal,
Jancsi letörölte inge bő ujjával.

Indult, nem nézte egy szemmel sem, hol az ut?
Neki úgy is mindegy volt, akárhova jut.
Fütyörésztek pásztorgyermekek mellette,
Kolompolt a gulya . . . ő észre sem vette.

A falu messzire volt már háta megett,
Nem látta lobogni a pásztortüzeket;
Mikor utójára megállt s visszánézett,
A torony bámult rá, mint sötét kísértet.

Ha ekkor mellette lett volna valaki,
Hallotta volna őt nagyot sohajtani;
A levegőget daruk hasították,
Magasan röpültek, azok sem hallották.

Ballagott, ballagott a halk éjszakában,
Csak nehéz subája suhogott nyakában;
Ő ugyan subáját gondolta nehéznek,
Pedig a szive volt oly nehéz szegénynek.

V.

Mikor a nap fölkelt, s a holdat elküldte,
A pusztá, mint tenger, fekütt körülötte;
A nap fölkeltétől a nap enyészéig
Egyenes rónaság nyujtózkodott végig.

Nem volt virág, nem volt fa, nem volt bokor ott,
A harmat apró gyér fűveken csillogott;
Oldalvást a napnak első sugarára
Fölpiroslott egy tó; környékezte káka.

A tónak szélénél a káka közepett
Egy hosszú nyakú gém eledelt keresett,
Es a tó közepén gyors halászmadarak
Hosszu szárnyaikkal le s föl szállongtanak.

Jancsi csak ballagott sötét árnyékával
S elméjének sötét gondolkozásával;
Az egész pusztában széjjelsütött a nap,
De az ő szívében éjke éje maradt.

Mikor a nap elért az ég tetejére,
Eszébe jutott, hogy falatozni kéne,
Tennap ilyen tájban evett utójjára,
Meg alig is birta már lankadó lába.

Letelepült, elővette tarisznyáját,
Megette maradék kevés szalonnáját.
Nézte őt a kék ég, a fényes nap... alább
Ragyogó szemével a tündér délíáb.

A kis ebéd neki jó ízűen esett,
Megszomjazott rá, a tóhoz közeledett,
Kalapjának bele mártá karimáját,
Ekkép enyhítette égő szomjuságát.

A tónak partjáról nem távozott messze:
Az álom szemének pilláját ellepte;
Vakandokturásra bocsátotta fejét,
Hogy visszanyerhesse elfogyott erejét.

Az álom őt oda vitte, a honnan jött,
Iluskája pihent hű karjai között,
Mikor a kis leányt csókolni akarta,
Hatalmas mennydörgés álmát elzavarta.

Szétnézett a pusztá hosszában, széltében;
Nagy égi háború volt keletkezöben.
Oly hamar támadott az égi háború,
Mily hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.

A világ sötétbe öltözködött vala,
Szörnyen zengett az ég, hullt az istennyila;
Végtére megnyílt a felhők csatornája,
S a tó vize sűrű buborékot hánya.

Jó hosszú botjára Jancsi támaszkodott,
Lekonyította a karimás kalapöt,
Nagy szörű subáját meg kifordította,
Úgy tekintett bele a vad zivatarba.

De a vihar a mi hamar keletkezett,
Oly hamar is hagyta el megint az eget.
Megindult a felhő könnyü szélnek szárnyán,
Ragyogott keleten a tarka szivárvány.

Subájáról Jancsi lerázta a vizet,
Miután lerázta, újra utnak eredt.
Mikor a nap leszállt pihenni ágyába,
Kukoricza Jancsit még vitte két lába.

Vitte őt két lába erdő közepébe,
Sűrű zöld erdőnek sötét közepébe,
Ott őt köszöntötte holló károgása,
Mely épen egy esett vadnak szemét ásta.

Sem erdő, sem holló őt nem háborgatván,
Kukoricza Jancsi ment a maga utján;
Erdő közepében sötét ösvényére
Leküldte világát a hold sárga fénye.

VI.

Az idő járása éjjél lehetett már,
Mikor szemébe tűnt egy pislogó sugár.
Amint közelebb ért, látta, hogy ez a fény
Ablakból világít az erdő legmélyén.

Jancsi e látványra ekkép okoskodék:
>Ez a világ aligha csárdában nem ég;
Bizonyára úgy lesz — hál' a jó Istennek!
Bemegyek az éjre, benne megpihenek.<

Csalatkozott Jancsi, mert az nem volt csárda,
Hanem volt tizenkét zsványok tanyája.
Nem állott üresen a ház, a zsványok
Mind a tizenketten odabenn valának.

Éjszaka, zsványok, csákányok, pisztolyok...
Ha jól megfontoljuk, ez nem tréfadolog;
De az én Jancsimnak helyén állt a szive,
Azért is közéjük nagy bátran belépe.

»Adjon az úristen szerencsés jó estét!«
Mondott nekik Jancsi ilyen megköszöntést;
Erre a zsványok fegyverhez kapának,
Jancsinak rohantak, s szólt a kapitányok:

»Szerencsétlenségnek embere, ki vagy te?
Hogy lábadat mered tenni e küszöbre.
Vannak-e szüleid? van-e feleséged?
Akármid van, nem fog többé látni téged.«

Jancsinak sem szíve nem vert sebesebben
E szókra, sem nem lett haloványabb színben;
A zsványkapitány fenyegetésire
Meg nem ijedt hangon ily módon felele:

»A kinek életét van miért félteni,
Ha e tájt kerüli, nagyon bölcsen teszi.
Nekem nem kedves az élet, hát közéték,
Bárkik vagytok, egész bátorsággal lépek.

Azért, ha úgy tetszik, hagyjatok életben.
Hagyjatok ez éjjel itten megpihennem;
Ha nem akarjátok ezt: üssetek agyon,
Hitvány életemet védeni nem fogom.«

Ezt mondta, nyugottan a jövődöt várva,
A tizenkét zsvány csodálkozására.
A kapitány ilyen szókat váltott véle:
»Egyet mondok, öcsém, kettő lesz belőle;

Te derék legény vagy, azt a bátor szented!
Téged az isten is zsványoknak teremtett.
Éltedet megveted, a halált nem féled...
Te kellesz mi nekünk... kezet csapunk véled.

Rablás, fosztogatás, ölés nekünk tréfa,
E derék tréfának díja gazdag préda.
Ez a hordó ezüst, ez meg arany, látod?...
Nos hát elfogadod a czimboraságot?»

Furesa dolgok jártak Jancsi elméjében.
S tettetett jó kedvvel szólt illetéknépen:
»Czimborátok vagyok, itt a kezem rája!
Rút életemnek ez a legszebb órája.«

»No, hogy még szebb legyen«, felelt a kapitány,
»Lássunk embereim, az áldomás után;
Papok pinczéből van jó borunk elég,
Nézzük meg a kancsók mélységes fenekét!«

S a kancsók mélységes fenekére néztek,
S lett eltemetése fejökben az észnek;
Maga volt csak Jancsi, ki mértéket tartott,
Kinálgatták, de ő aprókat kortyantott.

Álmodt hozott a bor latrok pillájára...
Jancsinak sem kellett több, ő csak ezt várta.
Mikor a zsványok jobbra-balra dőltek,
Jancsi a beszédet ilyformán kezdé meg:

»Jó éjszakát!... nem kelt föl titeket sem más,
Majd csak az itéletnapit trombitálás!
Élete gyertyáját soknak eloltátok,
Küldök és örökös éjszakát reátok.

»Most a kincses kádhoz! megtöltöm tarisznyám,
Haza viszem neked, szerelmem Iluskám!
Czudar mostohádnak nem lépsz többé rabja,
Feleségül veszlek... isten is akarja.

»Házat építettetek a falu közepén,
Ékes menyecskének oda vezetlek én;
Ottan éldegélünk mi ketten boldogan,
Mint Ádám és Éva a paradicsomban...

»Istenem teremtőm! mit beszélek én itt?
Zsványoknak vigyem el átkozott pénzt?
Tán minden darabhoz vérfoltok ragadtak,
S én ilyen kincsekkel legyek boldog, gazdag?»

»Hozzájok sem nyúlok... azt én nem tehetem,
Nincs elromolva a lelkiismeretem. —
Édes szép Iluskám, csak viseld terhedet,
Bízd a jó istenre árva életedet!«

Mikor elvégezte Jancsi a beszédet.
Az égő gyertyával a házból kilépett,
Meggyújtá födelét mind a négy szögleten,
Elharapózott a mérges láng sebesen.

Egy láng lett a fődél szempillantás alatt.
A láng piros nyelve az ég felé szaladt.
Feketévé vált a tisztakék égi bolt,
Elhaloványodott a teljes fényű hold.

A szokatlan világ a mint elterjedett,
Fölriasztotta a baglyot, bőregeret;
Kiterjesztett szárnyok sebes suhogása
A falombozatok nyugalmát fölrázta.

A föltámadó nap legelső sugára
Lesütött a háznak füstölgő romjára,
Pusztult ablakán át benézett a házba,
Ott a haramjáknak csontvázait látta.

VII.

Jancsi már hetedhét országon túl jára,
Nem is igen gondolt a zsványtanyára;
Egyszerre valami csillámlott előtte,
Hát sugarát a nap fegyverekre lőtte.

Katonák jövének, gyönyörű huszárok,
A nap fénye ezek feyverén csillámlott;
Alattok a lovak tomboltak, prüsszögtek.
Kényesen rázták szép sörényes fejüket:

Mikor őket Jancsi közeledni látta,
Alig fért meg szíve a baloldalába,
Mert így gondolkodott: »Ha befogadnának,
Be örömetst mennék én is katonának!«

A mint a katonák közelébe értek,
Ily szavát hallotta Jancsi a vezérnek:
»Vigyázz, földi! bizony rá lépsz a fejedre...
Mi ördögért vagy úgy a búnak eredve?«

Jancsi pedig szólott fohászkodva nagyot:
»Én a kerek világ bujdosója vagyok;
Ha kegyelmetekkel egy sorban lehetnék,
A ragyogó nappal farkasszemet néznék.«

Szólott megint a vezér: »Jól meggondold, földi.
Nem mulatni megyünk, megyünk öldögölni.
Rá rontott a török a franczia népre;
Francziáknak megyünk mi segedelmére.«

„Hát hisz akkor én meg még jobban szeretném,
Ha magamat lóra, nyeregbe vehetném;
Mert ha én nem ölök, engem öl meg a bú —
Nagyon kívánt dolog nekem a háború.

Igaz, hogy eddig csak szamarat ismértem,
Mivelhogy juhászság volt a mesterségem.
De magyar vagyok, s a magyar lóra termett,
Magyarnak teremt az isten lovat, nyeretget.«

Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével;
Nagyon természetes hát, hogy a vezérnek
Megtetszett, és be is vette közlegénynek.

Czifra beszéd kéne azt elősorolni,
A vörös nadrágban mit érezett Jancsi,
Mit érezett, mikor a mentét fölkapta,
S villogó kardját a napnak megmutatta.

Csillagokat rúgott szilaj paripája,
Mikor Jancsi magát fölvetette rája,
De ő keményen ült rajta, mint a czövek,
A földindulás sem rázhatta volna meg.

Bámulói lettek katonapajtási,
Nem győzték szépségét, erejét csodálni,
És a merre mentek, s beszállásozának,
Induláskor gyakran sírtak a leányok.

Lyányokra nézve a mi Jancsit illeti,
Egyetlen egy leány sem tetszett ő neki,
Az igaz, hogy, noha sok földet bejára,
Schol sem akadt ő Iluska párjára.

VIII.

Nos hát ment a sereg, csak ment, csak mende-
Tatárországnak már elérte közepét; [gélt,
De itten reája nagy veszedelem várt:
Látott érkezni sok kutyafejű tatárt.

Kutyafejű tatár népek fejedelme
A magyar sereget ekkép idvezelte:
„Hogymikép mertek ti szembeszállni vélünk?
Tudjátok-e, hogy mi emberhussal élünk?»

Nagy volt ijedsége szegény magyaroknak,
Mínthogy a tatárok ezerannyin voltak;
Jó, hogy akkor azon a vidéken jára
Szerecsenországnak jószívű királya.

Ez a magyaroknak mingyárt pártját fogta,
Mert Magyarországot egyszer beutazta,
S ekkor Magyarország jámbor lelkű népe
Igen becsületes módon bánt ő véle.

El sem feledte ezt a szerecsen király,
Azért a magyarok védelmére kiáll,
S a tatár császárral, kivel jó barát volt,
Kiengesztelésül ily szavakat váltott:

„Kedves jó barátom, ne bántsd e sereget,
Legkisebbet sem fog ez ártani neked.
Igen jól ismerem én a magyar népet,
Kedvemért bocsásd át országodon őket.«

„A kedvedért, pajtás, hát már csak megte-
Szólt kibékülve a tatár fejedelem; [szem.«
De még meg is írta az úti levelet,
Hogy senki se bántsa a magyar sereget.

Az igaz, hogy nem is lett semmi bántása,
De mégis örült, hogy elért a határra,
Hogy ne örült volna? ez a szegény vidék
Egyebet se' terem: medvehúst meg fűgét.

IX.

Tatárország hegyes-völgyes tartománya
Messziről nézett a seregnck utána,
Mert jól bent vala már nagy Taljánországban,
Rozmarinfa-erdők sötét árnyékában.

Itt semmi különös nem történt népünkkel,
Csak hogy küzködni kellett a hideggel,
Mert Taljánországban örökös tél vagyon;
Mentek katonáink csupa havon, fagyon.

No de a magyarság erős természete,
Bármilyen hideg volt, megbirkozott vele;
Aztán meg, ha fáztak, hát kapták magokat,
Leszálltak s hátokra vették a lovakat.

X.

Ekképen jutottak át Lengyelországba,
Lengyelek földéről pedig Indiába;
Franciaország és India határos,
De köztük az út nem nagyon mulatságos.

India közepén még csak dombok vannak,
De aztán a dombok mindig magasabbak,
S mikor a két ország határát elérik,
Már akkor a hegyek fölnyúlnak az égig.

Tudni való, hogy itt a sereg izzadott,
Le is hányt magáról dolmányt, nyakravalót . . .
Hogy ne az istenért? a nap fejük felett
Valami egy órajárára lehetett.

Enni nem ettek mást, mint levegőeget;
Ez olyan sűrű ott, hogy harapni lehet.
Hanem még italhoz is furcsán jutottak:
Ha szomjajztak, vizet felbőből facsartak.

Elérték végtére tetejét a hegynek;
Itt már oly meleg volt, hogy csak éjjel mentek.
Lassacskán mehettek; nagy akadály volt ott:
Hát a csillagokban a ló meg-megbotlott.

A mint ballagtak a csillagok közepett,
Kukoricza Jancsi ekkép elmélkedett:
»Azt mondják, a hányszor egy csillag leszalad,
A földön egy ember élete megszakad.

Ezer a szerencséd, te gonosz mostoha,
Hogy nem tudom, melyik kinek a csillaga;
Nem kínnanád tovább az én galambomat —
Mert lehajítanám mostan csillagodat.«

Eztán nem sokára lejtősen haladtak,
Alacsonyodtak már a hegyek alattok,
A szörnyű forráság szinte szűnni kezdett,
Mentül beljebb érték a francia földet.

XI.

A francziák földje gyönyörű tartomány,
Egész paradicsom, egész kis Kanaán,
Azért is vásott rá a törökök foga,
Pusztító szándékkal azért törtek oda.

Mikor a magyarság beért az országba,
A törökök ott már raboltak javába;
Kirabolták a sok gazdag templom kincsét,
És üresen hagytak minden boros pinczét.

Látni lehetett sok égő város lángját,
Kivel szemközt jöttek, azt kardjokra hányták,
Magát a királyt is kiűzték várából,
S megfosztották kedves egyetlen lányától.

Igy találta népünk a francia királyt,
Széles országában föl s le bujdosva járt;
A mint őt meglátták a magyar huszárok,
Sorsán szánakozó könnyet hullatának.

A bujdosó király ily szókat hallatott:
»Ugy-e, barátim, hogy keserves állapot?
Kincsem vetélkedett Dárius kincsével, [gel.«
S most küszködnöm kell a legnagyobb inség-

A vezér azt mondá vigasztalására:
»Ne busulj, francziák fölséges királya!
Megtánczoltatjuk mi ezt a gonosz népet,
Ki ily méltatlanul mert bänni te véled.

Ez éjjelen által kipihenjük magunk,
Mert hosszú volt az út, kissé elfáradtunk;
De holnap azután, mihelyt fölkel a nap,
Visszafoglaljuk mi vesztett országodat.«

»Hát szegény leányom, hát édes leányom?«
Jajdult föl a király, »őt hol találok?
Elrabolta tőlem törökök vezére . . .
A ki visszahozza, számolhat kezére.«

Nagy buzditás volt ez a magyar seregnek;
Minden ember szívét reménység szállta meg.
Ez volt mindenkinek fejében föltéve:
»Vagy visszakeritem, vagy meghalok érte.«

Kukoricza Jancsi tán egymaga volt csak
Meg nem hallója az elmondott dolognak;
Jancsinak az esze más egyeben jára:
Visszaemlékezett szép Iluskájára.

XII.

Másnap reggel a nap szokás szerint fölkel.
De nem lát és nem hall olyat minden reggel,
Mint a milyet hallott, mint a milyet látott
Mingyárt, mihelyest a föld szélére hágott.

Megszólalt a sereg harsány trombitája,
Minden legény talpon termett szózatára;
Jól kiköszörülték aczél szablyáikat,
Azután nyergelték gyorsan a lovakat.

A király erőnek erejével rajt volt,
Hogy ő is elmegy, s a többiekkel harczol;
Hanem a huszárok bölcs eszű vezére
A királyhoz ilyen tanácsot intéze:

»Nem, kegyelmes király! csak maradj te hátra,
A te karjaid már gyöngék a csatára;
Tudom, meghagyta az idő bátorságod,
De mi haszna? hogyha erőd vele szállott.

Bízd az isten után mi reánk ügyedet;
Fogadást teszünk, hogy mire a nap lemegy,
Országodból tova űzzük ellenséged,
S elfoglalhatd újra a királyi széket.◀

Erre a magyarság lóra kerekedett,
S keresni indult a rabló törököket;
Nem soká kereste, mingyárt rájok akadt,
És egy követ által izent nekik hadat.

Visszajött a követ, harsog a trombita,
Rémséges zugással kezdődik a csata;
Aczélók csengése, torkok kurjantása
Volt a magyaroknál harci jel adása.

A sarkantyút vágják lovak oldalába,
Dobogott a földön lovak patkós lába,
Vagy talán a földnek dobbant meg a szive,
E vést jövendőljő zajra megijedve.

Törökök vezére hét lófarkú basa,
Öt akós hordónak elég volna hasa;
A sok boritaltól piroslik az orra,
Azt hinné az ember, hogy érett uborka.

A török csapatnak nagy hasu vezére
Rendbe szedte népét a harcznak jelére;
A rendbeszedett nép ugyan csak megállott,
A mint megrohanták a magyar huszárok.

De nem volt gyerekség ez a megrohanás,
Lett is nem sokára szörnyü rendzavarás:
Izzadott a török véres verítéket,
Tőle a zöld mező vörös tengerré lett.

Hejh csinálom-adta! meleg egy nap volt ez,
Heggyé emelkedett már a török holttest.
De a basa még él mennykő nagy hasával,
S Kukoricza Jancsit czélozza vasával

Kukoricza Jancsi nem veszi tréfának,
S ily szóval megy neki a török basának:
»Atyafi! te úgy is sok vagy egy legénynek:
Megállj, én majd kettőt csinálók belőled.«

S akként cselekedett, a mint megfogadta,
Szegény török basát ketté hasította,
Jobbra-balra hullott izzadó lováról.
Igy múlt ki ő kelme ebből a világból.

Mikor ezt látta a gyáva török sereg,
Ucczu! hátat fordít és futásnak ered,
Futott, futott s talán mostanság is futna,
Hogyha a huszárok el nem érték volna.

De bezeg elérték, le is kaszabolták;
Hullottak a fejek előttök, mint a mák.
Egyetlen egy nyargal még ló halálába,
Ennek Kukoricza Jancsi ment nyomába.

Hát a török basa fia vágatott ott,
Ölében valami fehérfele látszott.
A fehérség volt a francia királylány;
Nem tudott magáról semmit, elájulván.

Soká nyargalt Jancsi, a mig utolérte,
»Megállj, a hitedet!« kiálta feléje. [put,
»Állj meg, vagy testeden mingyárt nyitok ka-
Melyen által hitvány lelked pokolba fut.«

De a basa fia meg nem állott volna,
Ha a ló alatta össze nem omolna,
Összeomlott, ki is fújta ott páráját.
Basa fia ilyen szóra nyitá száját:

»Kegyelem, kegyelem, nemes lelkű vitéz!
Ha semmi másra nem: ifjuságomra nézz;
Ifjú vagyok még, az életet szeretem...
Vedd el mindenemet, csak hagyd meg életem!«

»Tartsd meg mindenedet, gyáva élnetellen!
Kezem által halni vagy te érdemetlen.
Hordd el magad innen, vidd hirül hazádnak,
Haramja fiai hogy és mikép jártak.«

Leszállott lováról, királylányhoz lépe,
És bele tekintett gyönyörű szemébe.
Melyet a királylány épen most nyitja ki,
Mialatt ily szokat mondának ajaki:

»Kedves szabadítóm! nem kérdezem, ki vagy?
Csak annyit mondok, hogy bálám irántad nagy.
Háladatosságból én mindent megteszek,
Hogyha kedved tartja, feleséged leszek.«

Jancsi ereiben nem folyt víz vér helyett.
Szívében hatalmas tusa keletkezett;
De lecsillapítá szíve nagy tusáját,
Emlékezetébe hozván Iluskáját.

Nyájasdadon így szolt a szép királylányhoz.
»Menjünk, rózsám, elébb az édes atyáddhoz,
Ott majd közelebbről vizsgáljuk a dolgot.«
S ló előtt a lyánynyal lassacskán ballagott.

XIII.

Kukoricza Jancsi meg a királyleány
Csatahelyre értek a nap alkonyatán.
A leáldozó nap utósó sugára
Vörös szemmel nézett a siralmas tájra.

Nem látott egyebet, csak a véres halált,
S hollósereget, mely a halottakra szállt;
Nem igen telt benne nagy gyönyörösége.
Le is ereszkedett tenger mélységébe.

A csatahely mellett volt egy jókora tó.
Tiszta szöke vizet magába foglaló.
De piros volt az most, mert a magyar sereg
Török vértől magát vizében mosta meg.

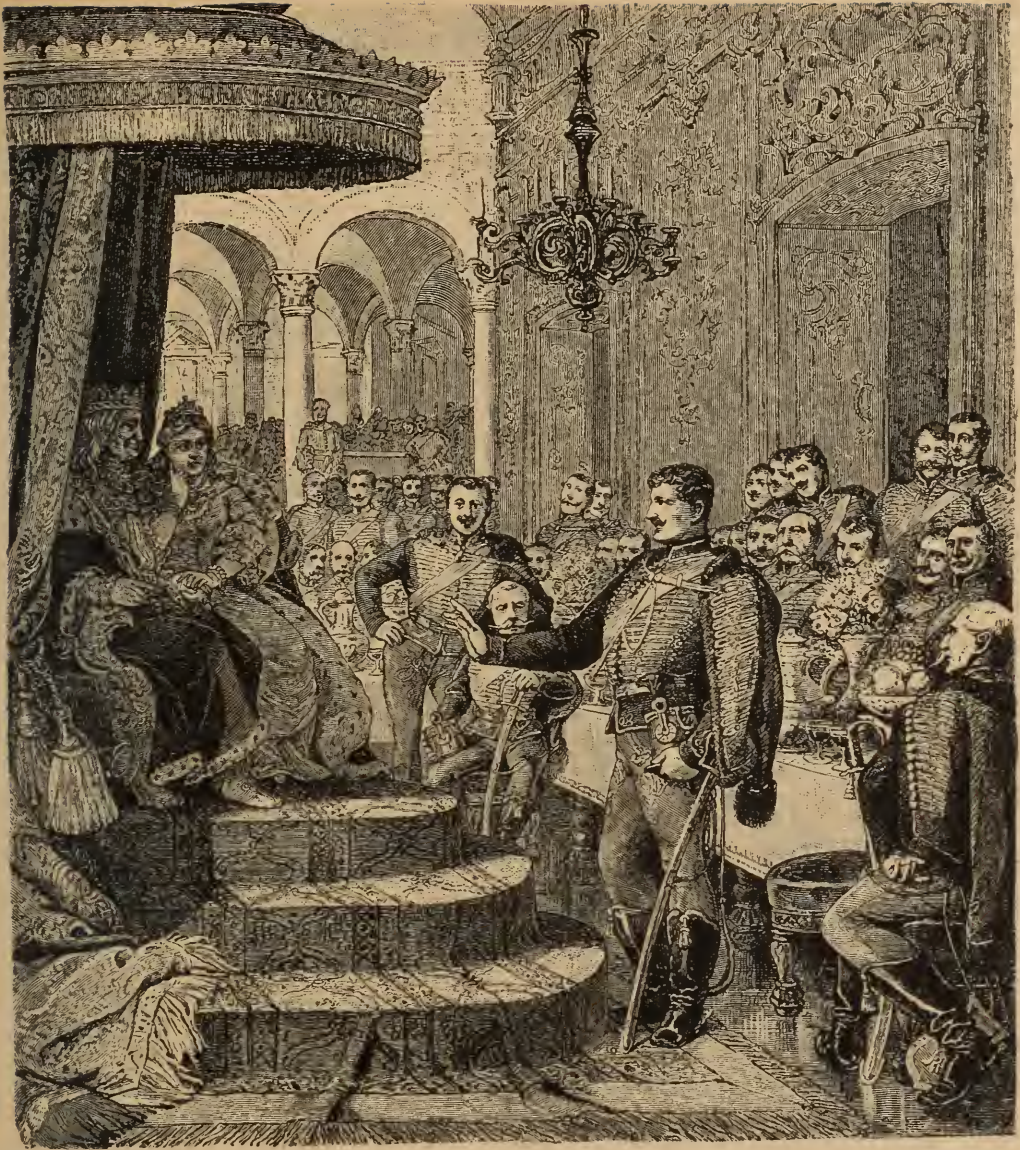
Miután megmosdott az egész legénység.
A francia királyt várába kísérték;
A csatamezőtől az nem messzire állt...
Ide kísérték hát a francia királyt.

Alighogy bevonult a várba a sereg,
Kukoricza Jancsi szinte megérkezett.
Olyan volt mellette az ékes királylány,
Mint felhő mellett a tündöklő szivárvány.

Hogy az öreg király leányát meglátta,
Reszkető örömmel borult a nyakába,
S csak azután mondta a következőket,
Mikor a lány ajkán tőle sok csók égett:

»Most már örömemnek nincsen semmi hija
Szaladjon valaki, s a szakácsot hija,
Készítsen a mi jó, mindent vacsorára,
Az én győzedelmes vitézim számára.«

»Király uram! nem kell hinni a szakácsot«,
A király mellett egy hang ekkép rikácsolt,
»Elkészítettem már mindent hamarjában,
Föl is van tálalva a szomszéd szobában.«

A szakács szavai kedvesen hangzottak
Füleiben a jó magyar huszároknak;
Nem igen sokáig hívták magokat,
Körülülték a megterhelt asztalokat.

A mily kegyetlenül bántak a törökkel,
Csak úgy bántak ők most a jó ételekkel;
Nem is csoda biz az, mert megéhezésnek
A nagy öldöklésben a derék vitézek.

Járta már a kancsó isten igazába,
Ekkor a királynak ily szó jött szájába:
»Figyelmezzetek rám, ti nemes vitézek.
Mert nagy fontossága, a mit majd beszéltek.«

S a magyar huszárok mind figyelmezésnek,
Fölfogni értelmét király beszédének.
A ki egyet ivott, azután köhhentett,
S végre ily szavakkal törte meg a csendet.

»Mindenek előtt is mondd meg a nevedet,
Bátor vitéz, a ki lányom megmentetted.«
»Kukoricza Jancsi becsületes nevem;
Egy kicsit parasztos, de én nem szégyenlem.«

Kukoricza Jancsi ekképen felele,
Azután a király ily szót váltott vele:
»Én a te nevedet másnak kerestem,
Mától fogva neved János vitéz legyen.

Derék János vitéz, halld meg beszédemet:
Mint hogy megmentetted kedves gyermekemet,
Vedd el feleségül, legyen ő a tied,
És vele foglald el királyi székemet.

A királyi széken én sokáig ültem,
Rajta megvénültem, rajta megöszültem.
Nehezek nekem már a királyi gondok,
Annakokáért én azokról lemondok.

Homlokodra teszem a fényes koronát,
Fényes koronámért nem is kívánok mást,
Csak hogy e várban egy szobát rendelj nékem,
Melyben hátralevő napjaimat éljem.«

A király szavai ím ezek valának,
Nagy csodálkozással hallák a huszárok.
János vitéz pedig e szíves beszédet
Alázatos hangon ekkép köszöné meg:

»Köszönöm szépen a kelmed jó 'karatját,
A mely reám nézve nem érdemlett jóság;
Egyszersmind azt is ki kell nyilatkoztatnom,
Hogy én e jóságot el nem fogadhatom.

Hosszu históriát kéne elbeszélnem,
Miért e jósággal lehetetlen élnem;
De attól tartok, hogy megunnák kelmetek;
S én másnak terhére lenni nem szeretek.«

»De csak beszélj, fiam, meghallgatjuk biz azt;
Hiábavalóság, a mi téged aggaszt.«
Igy biztatta őt a jó franczia király,
S János vitéz beszélt, a mint itt írva áll:

XIV.

[előtte
»Hogy is kezdjem csak hát? ... Mindennek
Hogyan tettem szert a Kukoricza névre?
Kukoricza között találtak engemet,
Ugy ruházták rám a Kukoricza nevet.

Egy gazdaember jó lelkü felesége
— A mint ő nekem ezt sokszor elmesélte --
Egyszer kinézett a kukoriczaföldre,
S ott egy barázdában lelt engem heverve.

Szörnyen sikitottam, sorsomat megszánta,
Nem hagyott a földön, felvett a karjára,
És haza felé ezt gondolta mentiben: [kem.«
»Fölnevelem szegényt, hisz ugy sincs gyerme-

Hanem volt ám neki haragos vad férje,
A kinek én sehogy sem voltam inyére,
Hej, a mikor engem az otthon meglátott,
Ugyancsak járták a cifra káromlások.

Engesztelte a jó asszony ily szavakkal:
»Hagyjon kend föl, apjok, azzal a haraggal;
Hiszen ott kinn csak nem hagyhattam vesztére,
Tarthatnék-e számot isten kegyelmére?

Aztán nem lesz ez a háznál haszontalan:
Kendnek gazdasága, ökre és juha van;
Ha felcsuporodik a kis istenadta,
Nem kell kendnek bérest, juhászt fogadnia.«

Valahogy, valahogy csakugyan engedett;
De azért rám soha jó szemet nem vetett.
Hogyha nem ment dolgom a maga rendiben,
Meg-meghusángolt ő amugy istenesen.

Munka s ütleget között ekkép nevelkedtem.
Részesültem nagyon kevés örömeimben;
Az egész örömem csak annyiból állott,
Hogy a faluban egy szép kis szőke lány volt.

Ennek édes anyja jókor a síré lett,
Édes apja pedig vett más feleséget;
Hanem az apja is elhalt nemsokára,
Igy jutott egyedül mostoha anyjára.

Ez a kis leányzó volt az én örömem,
Az egyetlen rózsza tuskés életemen.
Be tudtam is őtet szeretni, csodálni!
Ugy hitak minket, hogy: a falu árvái.

Már gyerek koromban hogyha őt láthattam,
Egy turós lepényért látását nem adtam;
Órültem is, mikor a vasárnap eljött,
És vele játszhattam a gyerekek között.

Hát mikor még aztán sihederré lettem,
S izegni-mozogni elkezdett a szívem!
Csak úgy is voltam ám, mikor megcsókoltam,
Hogy a világ összedőlhetett miattam.

Sokszor megbántotta gonosz mostohája...
Isten neki soha azt meg ne bocsássa!
És ki tudja, még mit el nem követ rajta,
Ha fenyegetésem zabolán nem tartja.

Magamnak is ugyan kutyául lett dolga,
Bele fektettük a jó asszonyt a sírba,
A ki engem talált, és a ki, mondhatom,
Mint tulajdon anyám, úgy viselte gondom.

Kemény az én szivem, teljes életemben
Nem sokszor esett meg, hogy könnyet ejtet-
De nevelő anyám sírjának halmára [tem,
Hullottak könnyeim zápornak módjára.

Iluska is, az a szép kis szőke leány,
Nem tettetett bútól fakadt sírva halmán;
Hogy ne? az istenben boldogúlt jó lélek
Kedvezett, a miben lehetett, szegénynek.

Nem egyszer mondta, hogy: »várakoztatok
Én még benneteket összeházasítlak; [csak!
Olyan pár válik is ám ti belőletek, [kek!
Hogy még!... várjatok csak, várjatok, gyere-

Hát hiszen vártunk is egyre keservesen;
Meg is tette volna, hiszem az egy istent
(Mert szavának állott ő minden időbe'),
Ha le nem szállt volna a föld mélységébe.

Azután, hát aztán, hogy meghalálozott,
A mi reménységünk végkép megszakadott:
Mindazonáltal a reménytelenségbe'
Ugy szerettük egymást, mint annakelőtte.

De az úristennek más volt akaratja,
Szívünknek ezt a bús örömet sem hagyta.
Egyszer én valahogy nyájam elszalasztám,
Annak következtén elcsapott a gazdám.

Búcsut mondtam az én édes Iluskámnak,
Keserű érzéssel mentem a világnak.
Bujdosva jártam a világot széltére,
Mignem katonának csaptam föl végtére.

Nem mondtam én neki, az én Iluskámnak,
Hogy ne adja szivét soha senki másnak,
Ő sem mondta nekem, hogy hűséges legyek —
Tudtuk, hogy hűségünk úgy sem szegjük mi
[meg.

Azért, szép királylány, ne tarts reám számot;
Mert ha nem bírhatom kedves Iluskámat:

Nem is fogok birni senkit e világon,
Ha elfelejtkezik is rólam halálom.«

XV.

János vitéz ekkép végzé történetét,
Nem hagyta hidegen a hallgatók szivét;
A királylány arczát mosta könnyhullatás,
Melynek kútfeje volt bánat s szánakozás.

A király e szókat intézte hozzája:
»Nem erőtetlek hát, fiam, házasságra;
Hanem a mit nyujtok hálámnak fejében.
Elfogadását nem tagadod meg tőlem.«

Erre kinyitotta kincstárát a király;
Parancsolatjára egy legény előáll,
S arannyal tölti meg a legnagyobb zsákot,
János ennyi kincset még csak nem is látott.

»Nos hát, János vitéz, lyányom megmentője«,
Beszélt a király, »ez legyen tetted bére.
Vidd el mindenestül ezt a teli zsákot,
És boldogítsd vele magadat s mátkádat.

Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
Kivánczol lenni már is galambodnál,
Eredj tehát — hanem társid maradjanak;
Éljenek itt néhány mulatságos napnak.«

Ugy volt biz az, a mint mondotta a király,
János vitéz kívánt lenni galambjánál.
Búcsuzott a királylánytól érzékenyül;
Aztán a tengerhez ment és gályára ült.

A király s a sereg elkísérte oda,
Tőlök sok »szerencsés jó utat« hallhata,
S szemekkel néztek mindaddig utána,
Míg a nagy messzeség ködöt nem vont rája

XVI.

Ment János vitézzel a megindult gálya,
Szélbe kapaszkodott széles vitorlájá,
De sebesebben ment János gondolatja,
Utjában semmi sem akadályoztatta.

János gondolatja ilyenforma vala:
»Hejh, Iluskám, lelkem szépséges angyala!
Sejted-e te mostan, milyen öröm vár rád?
Hogy haza tart kincscsel bővelkedő mátkád

Haza tartok én, hogy végre valahára
Sok küzködés után legyünk egymás párja,
Egymás párja leszünk, boldogok, gazdagok;
Senki fiára is többé nem szorulok.

Gazd'uram ugyan nem legszebben bánt velem,
Hanem én ő neki mind azt elengedem.
S igazság szerint ő oka szerencsémnek;
Meg is jutalmazom, mihelyt haza érek.◀

Ezt gondolta János, s több ízben gondolta,
Mialatt a gálya ment sebes haladva;
De jó messze volt még szép Magyarországtól,
Mert Franciaország esik tőle távol.

Egyszer János vitéz a hajófödélen
Sétált föl s alá az est szürkületében.
A kormányos ekkép szólt legényeihez:
»Piros az ég alja: aligha szél nem lesz.«

Hanem János vitéz nem figyelt e szóra.
Feje fölött repült egy nagy sereg gólya;
Ósre járt az idő: ezek a madarak
Bizonyosan szülő-földéről szálltanak.

Szelíd epedéssel tekintett utánok,
Mintha azok neki jó hirt mondanának,
Jó hirt Iluskáról, szép Iluskájáról,
S oly régen nem látott kedves hazájáról.

XVII.

Más nap, a mint az ég alja jövendölte,
Csakugyan szeltámadt, még pedig nem gyöngé.
Zokogott a tenger hánykodó hulláma
A zugó fergeteg korbácsolására.

Volt a hajó népe nagy megijedésben,
A mint szokott lenni olyan vad szélvészben.
Hijába volt minden erőmegfeszítés,
Nem látszott sehonnan érkezni menekvés.

Sötét felhő is jön; a világ elborúl,
Egyszerre megdördül az égiháboru,
Villámok czikáznak, hullnak szanaszerte:
Egy villám a hajót izról porrá törte.

Látszik a hajónak diribje-darabja,
A holttesteket a tenger elsodorja.
Hát János vitéznek milyetén sors jutott?
Őt is elsodorták a lelketlen habok?

Hejh biz a haláltól ő sem volt már messze,
De mentő kezét az ég kiterjesztette,
S csodálatos módon szabadította meg,
Hogy koporsója a habok ne legyenek.

Ragadta őt a víz magasra, magasra,
Hogy tetejét érte már a felhő rojtja;
Ekkor János vitéz nagy hirtelenséggel
Megkapta a felhőt mind a két kezével.

Bele kapaszkodott, el sem szalasztotta,
S nagy erőködéssel addig függött rajta,
Mígnem a felhő a tengerparthoz ére:
Itten rá lépett egy szikla tetejére.

Először is hálát adott az istennek,
Hogy életét ekkép szabadította meg;
Nem gondolt vele, hogy kincsét elvesztette,
Csakhogy el nem vezett a kincscsel élete.

Azután a szikla tetején szétnézett,
Nem látott mást, csupán egy grifmadár-fész-
A grifmadár épen fiait etette, [ket.
Jánosnak valami jutott az eszibe.

Oda lopózkodott a fészekhez lassan,
És a grifmadárra hirtelen rápattan,
Oldalába vágja hegyes sarkantyúját.
S furesa paripája hegyen-völgyön túlszállt.

Hányta volna le a madár nyakra-főre.
Lehányta volna ám, ha birt volna véle.
Csakhogy János vitéz nem engedte magát,
Jól átszorította derekát és nyakát.

Ment, tudj' az isten hány országon keresztül;
Egyszer, hogy épen a nap az égre kerül:
Hát a viradatnak legelső sugára
Rá süttött egyenest faluja tornyára.

Szent isten! hogy örült ennek János vitéz,
Az öröm szemébe könyecseppeket idéz;
A madár is, mivel szörnyen elfáradt már,
Vele a föld felé mindinkább közel jár.

Le is szállott végre egy halom tetején,
Alig tudott venni lélekzetet szegény;
János leszállt róla és magára hagyta,
És ment, elmerülve mély gondolatokba.

»Nem hozok aranyat, nem hozok kincseket,
De meghozom régi hűséges szívemet,
És ez elég neked, drága szép Iluskám!
Tudom, hogy nehezen vársz te is már reám.«

Ily gondolatokkal ért a faluvégre,
Érintette fülét kocsiknak zörgése,
Kocsiknak zörgése, hordóknak kongása;
Szüretre készült a falu lakossága.

Nem figyelmeztet ő szüretremenőkre,
Azok sem ismertek a megérkezőre;
A falu hosszában ekképen haladott
A ház felé, a hol Iluskája lakott.

A pitvarajtónál be reszketett keze,
S mellében csakhogy el nem állt lélekzete;
Benyitott végtére — de Iluska helyett
Látott a pitvarban idegen népeket.

»Tán rossz helyen járok«, gondolta magában,
És a kilincs megint volt már a markában...
»Kit keres kegyelmed?« nyájasan kérdezte
János vitézt egy kis takaros menyecske.

Elmondotta János, hogy kit és mit keres...
»Jaj, eszem a szívét, a naptól oly veres!
Bizony, bizony alig hogy reá ismértem«,
Szólt a menyecske meglepetésében.

»Jőjön be már no, hogy az isten áldja meg.
Oda benn majd aztán többet is beszéllek.«
Bevezette Jánost, karszékre ültette
S így folytatta ismét beszédét mellette:

»Ismer-e még engem? nem is ismer talán?
Tudja, én vagyok az a kis szomszédleány,
Itt Iluskaéknál gyakran megfordúltam...«
»Hanem hát beszéljen csak: Iluska hol van?«

Szavaiba vágott kérdezőleg János,
A menyecske szeme könnytől lett homályos.
»Hol van Iluska, hol?« felelt a menyecske:
»Szegény Jancsi bácsi! . . . Hát el van temetve.«

Jó, hogy nem állt János, hanem ült a széken,
Mert lerogyott volna kínos érzésében;
Nem tudott mást tenni, a szívéhez kapott,
Mintha ki akarná tépni a bánatot.

Igy ült egy darabig némán merevedve,
Azután szólt, mintha álmából ébredne:
»Mondjatok igazat, ugy-e hogy férjhez ment?
Inkább legyen férjnél, mintsem hogy oda lent.

Akkor legalább még egyszer megláthatom.
S édes lesz nekem e keserű jutalom.«
De a menyecskének orcáján láthatta,
Hogy nem volt hazugság előbbi szózata.

XVIII.

János reá borúlt az asztal sarkára,
S megeredt könnyének bőséges forrása;
A mit mondott, csak úgy töredevezve mondta,
El-elakadt a nagy fájdalomtól hangja:

»Miért nem estem el háború zajában?
Miért a tengerben sírom nem találtam?
Miért, miért lettem e világra, miért?
Ha ily mennyköcsapás, ilyen gyötrelmem ért!«

Kifáradt végre őt kínozni fájdalma,
Mintha munkájában elsenderült volna.
»Hogy halt meg galambom? mi baj lett ha-
Kérdés, s a menyecske ezt felelte rája: [lála?«

»Sok baja volt biz a szegény teremtésnek,
Kivált mostohája kinzása törte meg;
De meg is lakolt ám érte a roszt pára,
Mert jutott inséges koldusok botjárja.

Aztán meg magát is szörnyen emlegette.
Jancsi bácsi; ez volt végső lehellete:
»Jancsikám, Jancsikám, az isten áldjon meg,
Más világon, ha még szeretsz, tied leszek.«

Ezek után kimult az árnyékvilágból;
A temetőhelye nincsen innen távol.
A falu népsége nagy számmal kísérte;
Minden kísérorje könnyet ejtett érte.«

Kérelemszavára a szíves menyecske
Jánost Iluskája sirjához vezette;
Ottan vezetője őt magára hagyta,
Lankadtan borult a kedves sirhalomra.

Végig gondolta a régi szép időket,
Mikor még Iluska tiszta szíve égett,
Szíve és orcája — s most a hideg földben
Hervadtan, hidegen vannak mind a ketten.

Leáldozott a nap piros verőfénye,
Halovány hold lépett a napnak helyébe.
Szomorún nézett ki az őszi homályból,
János eltántorgott kedvese hantjától.

Még egyszer visszatért. A sirhalom felett
Egyszerű kis rózsabokor nevelkedett.
Leszakította a virágszálat róla,
Elindult s mentében magában így szóla:

»Ki porából nőttél, árva kis virágszál,
Légy hűséges társam vándorlásaimnál;
Vándorlok, vándorlok, a világ végeig.
Míg kívánt halálom napja megérkezik.«

XIX.

János vitéznek volt utjában két társa:
Egyik a búbanat, a mely szívét rágtá.
Másik meg kardja volt, bedugva hüvelybe,
Ezt a török vértől rozsdá emésztette.

Bizonytalan úton ezekkel vándorolt.
Már sokszor telt s fogyott a változékony hold,
S váltott a téli föld szép tavaszi ruhát,
Mikor így szólítá meg szíve bánatát:

»Mikor unod már meg örökös munkádat,
Te, a kínozásban telhetetlen bánat?
Ha nem tudsz megölni, ne gyötörj hijába;
Eredj máshova, tán akadsz jobb tanyára.

Látom, nem te vagy az, ki nekem halált hoz,
Látom, a halálért kell fordulnom máshoz;
Máshoz fordulok hát: ti viszontagságok!
Ohajtott halálom tán ti meghozzátok.«

Ezeket gondolta s elhagyta bánatát;
Ez szívéhez vissza most már csak néha szállt,
Hanem ismét eltűnt (mert be volt az zárva,
S csak egy könnycseppet tett szeme pillájára).

Utóbb a könnyyel is végkép számot vetett,
Csupán magát vitte a megunt életet;
Vitte, vitte, vitte egy sötét erdőbe,
Ott szekeret látott, a mint bele lépe.

Fazekasé volt a szekér, melyet látott:
Kereke tengelyig a nagy sárba vágott;
Ütölte lovait a fazekas, szegény;
A szekér azt mondta: nem mozdulok biz' én.

»Adj' isten jó napot!« szólt János vitéz;
A fazekas rútul a szeme közé néz,
S nagy boszankodással im ezeket mondja:
»Nem nekem... van biz' az ördögnek jó napja.«

»Be rosز kedvben vagyunk!« felelt neki János.
»Hogyne? mikor ez az út olyan posványos,
Nógotom lovamat már reggeltől kezdve;
De csak úgy van, mintha le volna enyvezve.«

»Segíthetünk azon... de mondja megkend csak.
Ezen az úton itt vajon hova jutnak?«
Kérdé János vitéz, egy utra mutatva,
Mely az erdőt jobbról végig hasítotia.

»Ezen az úton itt? dejsz' erre ne menjen,
Nem mondok egyebet;... oda vesz különben.
Óriások lakják ott azt a vidéket,
Nem jött még ki onnan, a ki oda lépett.«

Felelt János vitéz: »Bizza kend azt csak rám.
Mostan a szekérhez lássunk egymás után.«
Igy szólt, aztán a rúd végét megkapta,
S csak tréfamódra a sárból kiragadta.

Volt a fazekasnak jó nagy szeme, szája,
De mégis kicsiny volt az álmélkodásra;
A mire föleszmélt, hogy köszönjön szépen,
János vitéz már jól benn járt az erdőben.

János vitéz ment, és elért nem sokára
Az óriásföldnek félelmes tájára.
Egy vágató patak folyt a határ mellett;
Hanem folyónak is jóformán beillett.

A pataknál állt az óriásföld csősze;
Mikor János vitéz a szemébe néze,
Oly magasra kellett emelnie fejét,
Mintha nézné holmi toronynak tetejét.

Óriások csősze őt érkezni látta,
S mintha mennykő volna, így döngött reája.
»Ha jól látom, ott a fűben ember mozog; —
Talpam úgy is viszket, várj, majd rád gázolok.«

De az óriás a mint rá lépett volna,
János feje fölött kárdját föltartotta,
Bele lépett a nagy kamasz és elbődült,
S hogy lábát felkapta: a patakba szédült.

»Épen úgy esett ez, a mint csak kívántam!«
János vitéznek ez járt gondolatában;
A mint ezt gondolta, szaladni is kezdett,
S az óriás felett átment a vizet.

Az óriás még föl nem tápázkodhatott,
A mint János vitéz a túlpartra jutott;
Atjutott és neki suhintva szablyáját,
Végig metszette a csősz nyaka csigáját.

Nem kelt fel többé az óriások csősze,
Hogy a rábizott tájt őrző szemmel nézze;
Napfogyatkozás jött szeme világára,
Melynek elmulását hasztalanul várta.

Keresztül futott a patak vize testén,
Veres lett hulláma, vértől befestetvén. —
Hát Jánost mi érte, szerencse vagy inség?
Majd meghalljuk azt is, várjunk csak ki-
csinnyég.

XX.

János az erdőben mindig beljebb haladt;
Sokszor meg-megállt a csodálkozás miatt,
Mert nem látott minden léptében-nyomában
Olyat, a mit látott Óriásországban.

Volt ennek a tájnak sok akkora fája,
Hogy a tetejüket János nem is látta.
Aztán olyan széles volt a fák levele,
Hogy szűrnek is untig elég volna fele.

A szunyogok itten akkorákra nőttek,
Hogy ökrök gyanánt is máshol elkelnének.
Volt is mit aprítani János szablyájának,
Minthogy feléje nagy mennyiségben szálltak.

Hát még meg a varjúk! . . . hú, azok voltak ám!
Látott egyet úlni egyik fa sudarán,
Lehetett valami két mérföldre tőle,
Még is akkora volt, hogy felhőnek vélte.

Igy ballagott János bámulva mód nélkül.
Egyszerre előtte valami sötétül:
Az óriás király nagy fekete vára
Volt, a mi sötéten szeme előtt álla.

Nem hazudok, de volt akkora kapuja, [kora,
Hogy, hogy . . . biz' én nem is tudom, hogy mek-
Csak hogy nagy volt biz' az, képzelni is lehet:
Az óriás király kicsit nem épített.

Hát oda ért János s ekkép elmélkedék:
»A külsejét látom, megnézem belsejét.«
S nem törődve azon, hogy majd megugratják,
Megnyitotta a nagy palota ajtaját.

No hanem hisz ugyan volt is mit látnia!
Ebédelt a király s tudj' isten hány fia.
Hanem mit ebédelt, ki nem találjátok;
Gondolnátok-e, mit? csupa kösziklákát.

Mikor János vitéz a házba belépett,
Nem igen kívánta meg ezt az ebédet;
De az óriások jó szívű királya
Az ebédrel őt ily szépen megkínálta:

»Ha már itt vagy, jöszte és ebédelj velünk,
Ha nem nyelsz kösziklát, mi majd téged nye-
Fogadd el, különben száraz ebédünket [lünk;
Izról porrá morzsolt testeddel sózzuk meg.«

Az óriás király ezt nem úgy mondotta,
Hogy János tréfára gondolhatta volna;
Hát egész készséggel ilyen szókkal felelt:
»Megvallom, nem szoktam még meg ez eledelt;

De ha kívánjátok, megteszem, miért ne?
Társaságotokba beállok ebédre;
Csupán egyre kérlek, s azt megtehetitek,
Számomra előbb kis darabot törjétek.«

Letört a sziklából valami öt fontot
A király, s a mellett ily szavakat mondott:
»Nesze, galuskának elég lesz e darab,
Aztán gombócot kapsz, hanem összeharapd.«

»Harapod bizony te, a kínos napodat!
De fogadom, bele is török a fogad!«
Kiáltott fel János haragos beszéddel,
S meglódította a követ jobb kezével.

A kő úgy a király homlokához koppant,
Hogy az agyveleje azonnal kiloccsant.
»Igy híj meg máskor is kőszikla-ebédre«,
Szólt s kaczagott János, »rá forrt a gégedre!«

És az óriások elszomorodának
Keserves halálán a szegény királynak,
S szomorúságokban elfakadtak sírva . . .
Minden csepp könnyök egy dézsa víz lett volna.

A legöregebbik szólt János vitézhez: [mezz!
»Urunk és királyunk, kegyelmezz, kegyel-
Mert mi téged ime királynak fogadunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk!«

»A mit bátyánk mondott, közös akaratunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk!«
A többi óriás ekképen esengett:
»Fogadj el örökös jobbágyidul minket.«

Felelt János vitéz: »Elfogadom tehát
Egy kikötéssel a kendtek ajánlatát:
Én itt nem maradok, mert tovább kell mennem,
Itt hagyok valakit királynak helyettem.

Már akárki lesz is, az mindegy énnekem,
Kendtektől csupán ez egyet követelem:
A midőn a szükség úgy hozza magával,
Nálam teremjenek kendtek teljes számmal.«

»Vidd, kegyelmes urunk, magaddal e sípot,
S ott leszünk, mihelyest jobbágyidat hívod.«
Az öreg óriás ezeket mondotta,
S János vitéznek a sípot általadta.

János bedugta a sípot tarsolyába,
Kevélyen gondolva nagy diadalmára,
És számos szerencsekívánások között
Az óriásoktól aztán elköltözött.

XXI.

Nem bizonyos, mennyi ideig haladott,
De annyi bizonyos, mennél tovább jutott,
Annál sötétebb lett előtte a világ, [lát.
S egyszerre csak annyit vett észre, hogy nem

„Éj van-e, vagy szemem világa veszett ki?“
János vitéz ekkép kezdett gondolkodni.
Nem volt éj, nem veszett ki szeme világa,
Hanem hogy ez volt a sötétség országa.

Nem süttött az égen itt sem nap, sem csillag;
János vitéz csak úgy tapogatva ballag,
Néha feje fölött elreppent valami,
Szárnysuhogás-formát lehetett hallani.

Nem szárnysuhogás volt az tulajdonképen,
Boszorkányok szálltak arra seprőnyélen;
Boszorkányoknak a sötétség országa
Rég ideje, a hogy birtoka, tanyája.

Ország gyűlését ő kelmök itt tartanak,
Éjfél idejében ide lovaglanak.
Most is gyülekeznek ország gyűlésére,
A sötét tartomány kellő közepére.

Egy mélységes barlang fogadta be őket,
A barlang közepén üst alatt tűz égett.
Ajtó nyílásakor meglátta a tüzet
János vitéz s annak irányán sietett

Mikor János vitéz oda ért: valának
Egybegyülekezve mind a boszorkányok.
Halkan lábujjhegyen a kulcslyukhoz mene,
Furcsa dolgokon is akadt meg a szeme.

A sok vén szipirtyó benn csak úgy hemzsegett,
Hánytak a nagy üstbe békát, patkányfejet,
Akasztófa tövén nőtt füvet, virágot,
Macskafarkat, kigyót, emberkoponyákat

De ki tudná sorra mind előszámlálni?
Csakhogy János mindjárt át kezdette látni,
Hogy a barlang nem más, mint boszorkány-
Erre egy gondolat agyán átvillana. [tanya.

Tarsolyához nyult, hogy sípját elővegye,
Az óriásoknak hogy jöjjön serege;
Hanem megakadt a keze valamiben.
Közelebb vizsgálta s látta, hogy mi legyen:

A seprők voltak ott egymás mellé rakva,
Miken a boszorkány-nép oda lovagla.
Fölnyalábolta és messzire elhordá,
Hogy a boszorkányok ne akadjanak rá.

Ekkor visszatért és sípjával füttyentett,
És az óriások rögtön megjelentek.
»Rajta, törjetek be szaporán, legények!«
Parancsolá János, s azok betörének.

No hisz' keletkezett cifra zenebona:
A boszorkány sereg gyorsan kirohana;
Keresték a seprőt kétségbeeséssel,
De nem találták, s így nem röpülhettek el.

Az óriások sem pihentek azalatt,
Mindenikök egy-egy boszorkányt megragadt,
S úgy vágta a földhöz dühös haragjába,
Hogy széjjellapultak lepénynek módjára.

Legnevezetesebb a dologban az volt, [holt,
Hogy valahányszor egy-egy boszorkány meg-
Mindannyiszor oszlott az égnek homálya,
S derült lassankint a sötétség országa.

Már csaknem egészen nap volt a vidéken,
Az utolsó banya volt a soron épen...
Kire ismert János ebbe' a banyába' ?
Hát Iluskájának mostoha anyjára.

»De«, kiáltott János, »ezt magam döngetem!«
S óriás kezéből kivette hirtelen,
Hanem a boszorkány kicsusszant markából.
Ucczu! szaladni kezd, és volt már jó távol.

»A keserves voltát, rugaszkodj' utána!«
Kiáltott most János egyik óriásra.
Szót fogadott ez, és a banyát elkapta,
És a levegőbe magasra hajtotta.

Igy találták meg az utolsó boszorkányt
Halva, János vitéz faluja határán;
S minthogy minden ember gyűlölte, utálta,
Még csak a varju sem károgott utána.

Sötétség országa kiderült végképen,
Örökös homálynak napfény lett helyében;
János vitéz pedig rakatott nagy tüzet,
A tűz minden seprőt hamuvá égetett.

Az óriásoktól azulán bucsút vett,
Szívükre kötvén a jobbagyi hűséget.
Ezek ígérték, hogy hűségesek lesznek,
S János vitéz jobbra és ők balra mentek.

XXII.

Vándorolgotott az én János vitézem,
Meggyógyult már szíve a bűtől egészen,
Mert mikor keblén a rózsaszálra nézett,
Nem volt az többé bű, a mit akkor érzett.

Ott állott a rózsa mellére akasztva,
Melyet Iluskája sirjáról szakasztta;
Valami édesség volt érzésében,
Ha János elmerült annak nézésében.

Igy ballagott egyszer. A nap lehanyatlott.
Hagyva maga után piros alkonyatot;
A piros alkony is eltűnt a világról,
Követve fogyó hold sárga világától.

János még ballagott; a mint a hold leszállt.
Ő fáradottan a sötétségben megállt,
S valami halomra fejét lehajtotta,
Hogy fáradoalmát az éjben kinyugodja.

Ledőlt, s el is alutt, észre nem is véve.
Hogy nem nyugszik máshol, hanem temetőbe';
Temetőhely volt ez, ócska temetőhely,
Harczoltak hantjai a rontó idővel.

Mikor az éjfélnak jött rémes órája,
A száját mindenik sírhalom feltátja,
S fehér lepedőben halvány kisértetek
A sírok torkából kiemelkedtenek.

Tánczot és éneket kezdettek meg legott,
Lábok alatt a föld reszketve dobogott;
Hanem János vitéz álmai közepett
Sem énekszóra, sem tánczra nem ébredett.

A mint egy kisértet őt megpillantotta:
»Ember, élő ember!« e szót kiáltotta.
»Kapjuk fel, vigyük el! mért olyan vakmerő.
Tartományunkba belépni mikép mer ő?«

És oda suhantak mind a kisértetek,
És körülötte már karéjt képeztenek,
És nyultak utána, de a kakas szólal,
S a kisértet mind eltűnt a kakasszóval.

János is felébredt a kakas szavára,
Testét a hidegtől borzadás átjárta;
Csipős szél lengette a síri füveket,
Lábra szedte magát s utra kerekedett.

XXIII.

János vitéz egy nagy hegy tetején jára,
Hogy a kelő hajnal rásütött arczára.
Gyönyörűséges volt, a mit ekkor látott,
Meg is állt, hogy körülnézze a világot.

Haldoklófélben volt a hajnali csillag,
Halovány sugára már csak alig csillog,
Mint gyorsan kiröppent fohász, eltűnt végre,
Mikor a fényes nap föllépett az égre.

Föllépett aranyos szekeren ragyogva,
Nyájasan nézett a sik tengerhabokra,
Mik, úgy tetszett, mintha még szenderegne-
Elfoglalva térét a végtelenségnek. [nek,

Nem mozdult a tenger, de ficzkándoztanak
Sima hátán néha apró tarka halak,
S ha napsugár érte pikkelyes testöket,
Tündöklő gyémántnak fényeként reszketett.

A tengerparton kis halászkunyhó áll; a
Öreg volt a halász, térdig ért szakála,
Épen mostan akart hálót vetni vízbe;
János oda ment és tőle ezt kérdezte:

»Ha szépen megkérem kendet, öreg bátya,
Átszállít-e engem tenger más partjára?
Örömet fizetnék, hanem nincsen pénzem,
Tegye meg kend ingyen, köszönettel vészem.«

»Fiam, ha volna, sem kéne pénzed nekem«,
Felelt a jó öreg nyájasan, szelíden.
»Megtermi mindenkor a tenger mélysége
A mi kevésre van éltetek szükségére.«

De micsoda járat vetett téged ide?
Az óperenciás tenger ez, tudod-e?
Azért semmi áron által nem vihetlek,
Se vége, se hossza ennek a tengernek.«

»Az óperenciás?« kiáltott fel János,
»Annál inkább vagyok hát kíváncsiságos;
De már így átmegegyek, akárhová jutok.
Van még egy mód hátra . . . a sípomba fuvok.«

És megfújta sipját. A sipnak szavára
Egy óriás mindjárt előtte is áll.
»Át tudsz-e gázolni ezen a tengeren?«
Kérdi János vitéz »gázolj által velem.«

»Át tudok-e?« szól az óriás és nevet,
»Meghiszem azt; foglalj a vállamon helyet.
Igy ni, most kapaszkodj' meg jól a hajamba.«
És már meg is indult, a mint ezt kimondta.

XXIV.

Vitte az óriás János vitézünket;
Nagy lába egyszerre félmérföldet lépett;
Három hétig vitte szörnyü sebességgel,
De a tulsó partot csak nem érhatték el.

Egyszer a távolság kékellő ködében
Jánosnak valami akad meg szemében.
»Nini, ott már a part!« szól megörvendezve.
»Biz' az csak egy sziget«, felelt, a ki vitte.

János ezt kérdezte: »És micsoda sziget?«
»Tündérország, róla hallhattál eleget.
Tündérország; ott van a világnak vége,
A tenger azon túl tűnik semmiségbe.«

»Vigy oda hát engem, húséges jobbágyom,
Mert én azt meglátni fölötte kívánom.«
»Elvihetlek«, felelt az óriás neki,
»De ott életedet veszély fenyegeti.«

Nem olyan könnyű ám a bejárás oda,
Őrizi kapuját sok iszonyú csoda . . . «
»Ne gondoldj te azzal, csak vigy el odáig;
Hogy bemehetek-e vagy nem, majd elválík.«

Szófogadásra így inté az óriást,
A ki tovább nem is tett semmi kifogást,
Hanem vitte őtet és a partra tette,
És azután utját vissza felé vette.

XXV.

Tündérország első kapuját őrzötte
Félrőfös körmökkel három szilaj medve.
De fáradtságosan János keze által
Mind a három medve egy lett a halállal.

»Ez elég lesz mára«, János ezt gondolta,
Nagy munkája után egy padon nyugodva.
»Ma ezen a helyen kissé megpihenek,
Holnap egy kapuval ismét beljebb megyek.«

És a mint gondoita, akkép cselekedett,
Második kapuhoz másnap közeledett,
De már itt keményebb munka várt ám rája,
Itt őrzőnek három vad oroslán álla.

Hát neki gyürkőzik; a fenevadakra
Ráront hatalmasan, kardját villogtatva;
Védelmekték azok csunyaúl magokat.
De csak mind a három élete megszakadt.

Igen feltüzeltelte ez a győzedelem, [pihen,
Azért, mint tennap, most még csak meg sem
De letörölve a sűrű veritéket,
A harmadik kapu közelébe lépett.

Uram, ne hagyj el! itt volt ám szörnyű strázsa;
Vért jéggé fagyasztó volt rémes látása:
Egy nagy sárkánykigyó állt itt a kapuban;
Elnyelne hat ökröt, akkora szája van.

Bátorság dolgában helyén állott János,
Találós ész sem volt ő nála hiányos;
Látta, hogy kardjával nem boldogul itten,
Más módot keresett hát, hogy bemehessen.

A sárkánykigyó nagy száját feltátotta,
Hogy Jánost egyszerre szerteszét harapja;
S mit tesz ez a dolog ilyen állásába' ?
Hirtelen beugrik a sárkány torkába.

Sárkány derekában kereste a szívet,
Ráakadt és bele kardvasat merített;
A sárkány azonnal széjjelterpeszkedett,
S kinyögte magából a megtört életet.

Hejh, János vitéznek került sok bajába,
Míg lyukat fúrhatott sárkány oldalába;
Végtére kifúrta, belőle kimászott,
Kaput nyit, és látja szép Tündérországot.

XXVI.

Tündérorszáiban csak híre sincs a télnek,
Ott örökös tavasz pompájában élnek;
S nincsen ott nap kelte, nap lenyugovása,
Örökös hajnalnak játszik pirossága.

Benne tündérfiak és tündérleányok
Halált nem ismerve élnek boldogságnak;
Nem szükséges nekik sem étel, sem ital,
Élnek a szerelem édes csókjaival.

Nem sir ott a bánat, de a nagy örömtől
Gyakran a tündérek szeméből könny gördül;
Leszivárog a könny a föld mélységébe,
És ennek méhében gyémánt lesz belőle.

Szőke tündérlányok sárga hajaikat
Szálankint keresztülhúzzák a föld alatt;
E szálakból válik az aranynak éreze,
Kincsleső emberek nem kis öröme.

A tündérgyerekek ott szivárványt fonnak
Szemsugarából a tündérleányoknak;
Mikor a szivárványt jó hosszúra fonták,
Ékesítik vele a felhős ég boltját.

Van a tündéreknek virágnyszolyája,
Örömtől ittasan heverésznek rája;
Illatterhes szellők lanyha fuvallatja
Őket a nyoszolyán álomba ringatja.

És a mely világot álmaikban látnak,
Tündérország még csak árnya e világnak.
Ha a földi ember először lyányt ölel,
Ennek az álomnak gyönyöre tölti el.

XXVII.

Hogy belépett János vitéz ez országba.
Mindent, a mit látott, csodálkozva látta.
A rózsaszín fénytől kápráztak szemei,
Alig hogy merészelt körültekinteni.

Meg nem futamodtak tőle a tündérek,
Gyermekszelidséggel hozzá közelgének.
Illették őt nyájas, enyelgő beszéddel,
És a szigetbe őt mélyen vezették el.

A mint János vitéz mindent megszemléle,
S végtére álmából mintegy föleszméle:
Kétségbeesés szállt szívének tájára,
Mert eszébe jutott kedves Iluskája.

»Itt hát, hol országa van a szerelemnek,
Az életem által én egyedül menjek ?
A merre tekintek, azt mutassa minden, [csen ?
Hogy boldogság csak az én szívemben nin-

Tündérországnak egy tó állott közepén;
János vitéz búsan annak partjára mén,
S a rózsát, mely sírján termett kedvesének,
Levette kebléről, s ekkép szólítja meg:

»Te egyetlen kincsem! hamva kedvesemnek!
Mutasd meg az utat, én is majd követlek.«
S beveté a rózsát a tónak habjába;
Nem sok híja volt, hogy ő is ment utána . . .

De csodák csodája! mit látott, mit látott!
Látta Iluskává válni a virágot.
Eszeveszettséggel rohant a habokba,
S a föltámadt leányt kiszabadította.

Hát az élet vize volt ez a tó itten,
Mindent föltámasztó, a hova csak cseppen.
Iluska porából nőtt ki az a rózsza,
Így halottaiból őt föltámasztotta.

(Pest.)

Mindent el tudnék én beszélni ékesen,
Csak János vitéznek akkori kedvét nem,
Mikor Iluskáját a vízből kihozta,
S rég szomjas ajakán égett első csókja.

Be szép volt Iluska! A tündérleányok
Gyönyörködő szemmel mind rá bámulanak;
Őt királynéjoknak meg is választották,
A tündérfiak meg Jánost királyokká.

A tündér-nemzetség gyönyörű körében
S kedves Iluskája szerető ölében
Mai napig János vitéz ő kegyelme
Szép Tündérországnak boldog fejedelme.

A HELYSÉG KALAPÁCSA.

Hósköltemény négy énekben.

ELSŐ ÉNEK.

Szeretnek az istenek engem,
 Rémitő módra szeretnek:
 Megajándékoztanak ők
 Oly ritka tudóvel,
 Mely a csatavészek
 Világrendítő dúlakodását
 Illendően elkurjantani képes,
 S melyet tőlem minden kántor irigyel.
 És hogy férfi legyen,
 Méltó e tudóhöz,
 Lőn az égi hatalmak irántami hajlandó-
 A széles tenyerű Fejenagy, [ságából
 A helységi kovács,
 Vagy mint őt a dús képzeletű nép
 Költőileg elnevezé:
 A helység kalapácsa. —
 Ti, kik erős lélekkel birván
 Meg nem szeppentek a harczi morajtól,
 Halljátok szavamat!
 De ti, a kiknek szíve
 Keményebb dolgoknál
 A test alsó részébe hanyatlík,
 Oh ti kerüljétek szavamat!

***

»Ámen!« szólt az áhítat
 Szent hangján
 A menny szolgálja; s az egyház
 Négy fala, régi szokása szerint,
 Komolyan mondotta utána, hogy: »Ámen.«
 A nép pedig, a mely esti imára
 Gyülekezett a szentegyházba, azonnal
 Elhordta magát,
 S egy-egy kancsó bor előtt
 Otthonn vagy a csapszék asztala mellett
 Dícsérte az istent.
 A becsukott templomban csend lett;
 Nagyobb csend nincs a mocsárok partjainál
 Mikor a gém, bíbicz s béka elalszik. [sem,

Csend vala hát;
 Csak két éhes pók harczott
 Életre, halálra
 Egy szilvamagon-hízott légy czombja felett;
 De, oh balsors! a czombot elejték.
 Egy egér fölkapta, s iramlott
 Véle az oltár háta mögé
 A tiszteletes reverendájába,
 S lakomáz vala,
 S a pókok szeme koppant.

Hah, de mily szörnyű zaj,
 Mily lárma riasztja
 Egyszerre az egyház
 Temetői nyugalalmát!
 Mennydörgés?
 Vagy kásának forrása fazékban?...
 Nem!
 Ott ember hortyog.

Ugy van! ez emberalak.
 Egy zugban két öklére hajolva
 Alszik... hanem ime fölébredt,
 Miután elhortyantotta magát.
 Ásít... szeméit dörzsölve körülnéz...
 Lát és sejt... sejtése pogány.
 Megy az ajtóhoz; megrázza kilincset.
 És rázta hijába.
 Éles eszével
 Átlátta azonnal
 A dolog állását,
 És ezt mondotta: »Bezártak.«
 S még egyszer mondotta: »Bezártak.«
 Azután, mint férfihoz illik,
 Tégred hívta segédül,
 Lelki jelenlét!
 S kére: ne hagyd el.
 S te nem hagytad el őt.
 Védő szárnyadnak alatta
 Ily gondolatok születének
 Nem tökkelütött koponyájában,
 Mialatt orrát mutató ujjára tevé:

»Hogy szabaduljak?
Kiabálni potyára,
Valamint a puskagolyótics
Kétannyra nem megy,
Mint a mennyire megy:
Szintugy az emberi hang.
Igy hát hahogy orditanék is
Meghallani nem volnának
Képesek a falubéli fülek,
Mert innen a helység
Majd félórányra fekszik
Lenn a völgy tekenőjében. —
Leugorjam az ablakon által?
Az igaz, gyerkőcze-koromban
A cseresznyefa legtetetjéről
Gyakran ugortam alá,

Ha csősz-szagot érzék.
De az régen volt, Már az idén
A negyvenedikszer
Értem meg a krumplikapálást.
Lelkem hüvelyét
A férfuság kora
Megnehezíté;
S ha leugornám:
Nyakamat szegném,
Vagy más bajom esnék.«

Igy főzte a gondolatok seregét
Feje bográcsában
A bölcs férfiú, a ki
Az idén már negyvenedikszer
Éré meg a krumplikapálást.

Ezután folytatta tünődve:
»Mást kell kitalálnom...
Vagy itt húzom ki az éjet,
S ez nem lesz módnélküli mulatság.«
S komoran nézett a híg levegőnek
Egy pontjára,
Miként a gólyamadár néz
Fenekére a tónak,
Mikor a prédát lesi, melylyel
A kémény tetején
Várakozásba merült fiait
Megvendégelni akarja.

»Megvan!... ahá, megvan!« rikkanta,
S komoly orcájára derű jött:
Mint kiderül példának okáért
A föld, mikor a nap
Letépi magáról
A felhők hamuszín ponyváját;
Szintén így kiderül
A sötétlő konyha is éjjel,
Ha kólyika kezdi gyötörni
A mopszli-kutyácskát,
S a tekintetes asszony
Rémülve kiált
A cselédi szobába:
»Panni te! kelj fel,
Rakj tüzet, és melegíts téglát...
De szaporán!«
Panni pedig len
Föltápáskodik... egy-két
Botlásnak utána
Kijut a konyhába... kovával, aczéllal
Meggyújtja a taplót,
Taplóval a kéngyertyát,
Kéngyertyával a szalmát,
Szalmával a fát,
Hogy téglát melegítsen
Hasacsájára a mopszli-kutyának.
Mondom: valamint ilyenkor
Kiderül a konyha sötéte,
Úgy oszlott a ború
Hősünk komor orra hegyéről,
Midőn e szót ejtette ki: »Megvan!«

S a kíváncsi világ azt kérdi: mi van meg?
Hegyezd füledet,
Kíváncsi világ!
Lantom neked elzengendi: mi van meg.
S ha ekkorig aggodalommal
Néztél hősünk sorsának élébe,
S netalántán arczodat
Érette a bűnnek könnye füröszté:
Most már szemeid pilláin

Az öröm könnyének
Gyöngye ragyoghat,
Mint fekete atila-dolmányon
A csinos ezüst gomb —
Mert megvagyon a szabadulás terve,
Jeles terv! illő
Ily okos emberhez.

»Sikerülni fog, és sikerülnie kell!«
Mondá a szentegyházi fogoly diadalmasan.
»A toronyba megyek fel,
És a toronyablakon által
Leereszkeдем
A harang kötélén...
De ha megkondúl?
Majd úgy intézzük a dolgot,
Hogy szólni ne tudjon:
A kötél jó hosszú.«

Mig a bölcs férfiú tervét,
Leleményes eszének
Fényes tanuját,
Teljesülés koronázta:
Pihennénk tán egyet, — aztán
Uj erővel
Térjünk a tettek más mezejére.

MÁSODIK ÉNEK.

Regényes domb tetejében
A helység nyugati részén,
Honnan faluszerte
Legjobban látni sarat, port,
Már mint az idő járása vagyon; —
Mint mondom: a helység
Nyugati részén,
Környékezte csalántól
S a növények több ily ritka nemétől,
Áll a díszes kocsmá, a melyet
Sajátjának nevez
Isten kegyiből
És egykori férjének szorgalmából
A szemérmes Erzsók asszony...
Mint őt nevezék.

Lantom, kegyes égnek ajándoka! zengd el:
Honnan ez elnevezés.

Erzsók asszonyom ékes,
Holdkerek arczulatán, — hol még csak
Ötvenöt év lakozik, —
Örökös hajnalnak
Pirja dereng.

S innen ez elnevezés.
Vannak ugyan, kik
Állítani merészek,
Hogy Erzsók asszonyom arczát
Nem a szende szemérem,
Hanem a borital festette hasonlónvá
A hajnali pirhoz.
De ezek csak pletyka beszédek;
Mert Erzsók asszony nem is iszsza a bort...

Csak úgy önti magába.
Ilyen a rágalom aztán!
Oh ez előtt nincs
Szentség a föld hátán,
A legszűzebb ártatlanságnak
Tiszta vizét is
Bémocskolja izzappal,
A hóra sarat hány,
És... De hová ragadál?
Oh fölhevülésnek
Gyors talyigája!

Vissza tehát
A szemérmetes Erzsók
Ötvenöt éves bájaihoz.

Bájos vala ő!
Mint a pipacsból
Font koszorú,
Vagy mint a bakter dárdájába ütődött
Éjjeli holdsúgár.
Es ennek okáért
Látogatá őt
Az egész falu népe
Oly szorgalmatosan;
Elannyira, hogy
Be se' nézett más kocsmába...
Az igaz, más kocsmá nem is volt
A faluban.

Ide járt hát
A falu népe, kivált
Vasárnapi délnek utána,
És nagy mértékben vígadozott,
S a vígadozásnak
Végéről szó sem volt,
Míg a kishírói tekintély
Tudtokra nem adta
Szívreható mogyorófa-beszéddel,
Hogy már haza menni tanácsos.

Ma is így megy
A szemérmetes Erzsóknál.

Az isteni tisztelet elmúlt,
A csapszék népesedik,
Valamint a mezőség,
Hol a tehenek csordája legel,
Megnépesedik
Két szárnyú seregélyekkel
A nyári napoknak
Forró idejében.

Jelen volt
Közepette a vendégek seregének
A helybeli lágyszívű kántor,
Torkának szárazságával
S szerelemvágyas kebelének
Tengerkinjaival.
Őt ugyan is
A szemérmetes Erzsókért
Öröműző lángok emészték,
Mint a vér rozsdája emészti
Ólmos fütyköseinket, a mikkel
Tisztújítási csatákban
Egymást simogatjuk.
Ki vetemednék
Bámúlatra tehát,
Hogy ő egyikével
Feje ablakinak
Le-lenéz a folyó bor
Billikomába,
A másikkal azonban
Andalgva mereng
A szemérmetes Erzsók
Kellemes arczán.

Nem maradott el
A béke barátja
Bagarja uram sem,
A csizmacsinálás
Érdemkoszorúza művésze.
Méltóságos természetü férfi.
Majd akkora volt ő,
Mint a bajúsz orrának alatta.
Oldala mellett
A bort szörpölte Harangláb,
A fondor lelkületű egyházfí,
Ki, mikoronta Bagarja uram
E kérdést terjesztette elébe:
»Hát Fejenagy koma hol lehet?»
Igy hallatta a választ:
»Ott van, a hol van;
Hanem itten nincs... s ma alig lesz.«
S miután ezeket mély titku alakkal
Elmondotta: kiprémzé

Szája vidékét
Sátáni mosolylyal.
Bagarja uram pedig üle,
S oly formán néze szemével,
Mint nézni szokott a halandó,
Ha nem érti a dolgot.

S vala még több érdemtelves egyén
A vendégek koszorújában.

Megnyílt akközben az ajtó,
S lett széles az ő nyílása,
Mint szája a helybeli kántornak,
Mikor éneket énekel
A sok sípú orgona mellett.
S ki volt, ki az ajtót
Kinyitotta imígyen?
Ha a hagyomány állításának
Hinni szabad:
Nem más, mint a vitéz Csepü Palkó,
A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója.
Jöttek nyomban utána
A hangászkarnak tagjai hárman:
A kancsal hegedűs,
A félszemü czimbalmos
S a bőgő sánta huzója —
Mind ivadéki
A hősi seregnek,
Mely hajdan Nagy-Idánál
A harczy dicsőség
Vérfestette babériját
Oly nagyszerűen kanyarítá
Nem-szőke fejére
S nem-szőke fejének
Göndör hajára.

A kancsal hegedűs,
A félszemü czimbalmos
S a bőgő sánta huzója
Föltelepült kényelmesen
A kemenczének tetejére; mi közben
Vitéz Csepü Palkó,
A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója,
Így adta bizonyosságát
Ékesszólási tehetségének:

»Bort!«

Fölfogta azonnal
A szemérmes Erzsók
E szónoklat magas értelmét,
S eszközlé annak teljesülését

Nem fontolva haladván.
Miután a vitéz Csepü Palkó
Az orra alatti nyiláshoz
Emelte a kancsót,
És miután mértékletesen
Egyet kortyanta belőle:
(Körülbelül annyit,
A mennyivel öt vagy hat ürgét
Lehetne kicsalni lyukának
Mélységeiből.)

Annakutána.
Fölnéze az ég tájéka felé —
A kemenczetetőre,
S ilyféle szavakkal
Terhelte meg a levegőnek
Könnyű szekerét,
Hogy szállítná azokat
A derék hangászi fülekbe:

»Húzd rá, Peti,
A fűzfán fűtyülődet is,
A ki megáldott!«

S Peti nem késett,
A háromság más ketteje sem.
Czimbalom és hegedű és bőgő
Hangot adott...
Jaj de mi hangok ezek! —
Ezeknek hallata visszaidézi
Tündérhatalommal
Emlékezetembe
Éltem legszebb idejét,
A gyermek-időt.
Látom, mint játsztam öcsémmel
S kis házi kutyánkkal.
Aztán a kutyát elvette öcsém,
Én meg nem akartam od'adni.
S így hajba kapánk.
Mi jött ki belőle?
Az jött ki belőle,
Hogy a zajra apánk kirohan,
Nálunk terem, és mindkettőnket
Jól megnadrágol.
Azalatt a kutyát mi elejtők.
S rá hágtunk farka hegyére.
Mikor e perczben mindhárman
Összevisítánk:
Ez összevisítás
Alig lehetett szebb,
Mint a Peti és két társa zenéje.

És lett a zenére
A szemérmes Erzsók

Teremében nagy vigalom.
 Mindennek előtte
 Összeütötte bokáját
 Vitéz Csepü Palkó,
 A tiszteletes két pej csikájának
 Jó kedvü abrakolója.
 Követé e csáberejü példát
 A többi legénység,
 Béhurczolva szelíden
 Egy pár fürge leányzót,
 Kik eddig az ablakon által
 Kukucsáltak kandi szemekkel,
 S kiknek már viszkete talpok
 A táncznak vágya miatt,
 Hallván a mennyei báju zenét,
 S kóválygani kezdtek
 Mindnyájan a tánc gyönyörében,
 Mint a ki nadragulyával
 Fűszerezte ebédjét.
 A lábak dobogása pedig
 Rendes vala,
 Mint ama zaj, mit
 Néha a tiszteletes hall,
 Mikor ül a biblia mellett,
 S olvassa nagy elmerüléssel;
 És a mely zajra imígyen
 Teszi megjegyzését
 Jámbor szívvel:
 »Oh az a Palkó
 Istentelen ember!
 Megint nyaggatja csikóimat,
 A szegény párákat,
 Korbácsa csapásaival.«

Míg ily események
 Gazdagíták a világ történeteit
 A kocsmaterem közepén:
 Szélről a béke barátja,
 Bagarja s Harangláb,
 A fondor lelkületü egyházfi,
 Últanak, ittanak egyre. —
 A helybeli lágyszivü kántor
 Még mindig pislogatott
 A szemérmetes Erzsók
 Ötvenöt éves bájaira.
 Arcúlata lelki tusának
 Volt tükörözője.
 Látszék, hogy valamit
 Akar és nem akar,
 Vagy inkább, hogy valamit
 Merne, ha merne.
 Mikoron meglátta Harangláb,
 A fondor lelkületü egyházfi,

Hogy a lágyszivü kántor
 Se' széna se' szalma:
 Hozzája vonúlt,
 S ily szókat láta helyesnek
 Intézni a késedezőhöz
 Bátorításnak okáért
 Hangtalan hangon,
 Mint a sugólyuk
 Lakói beszélnek a színpadokon,
 Holott nők s férfiak által
 Szomorú- és vigjátékok adatnak.
 S közbe bohózatok és operák
 A közönségnek gyönyörére:

»Oh kántor uram!
 Hát elmegy a nap,
 Megjön az alkony,
 Utána az éj,
 Elülnek a csirkék
 És ludak és verebek,
 Mielőtt ügyesen szőtt
 Tervünknek drága gyümölcse megérik? —
 Gondolja meg azt komolyan
 És nem csak úgy átabotába,
 Hogy századok adnak
 Tervkivitelre
 Egy ilyen pillanatot.
 Az ilyen pillanatokkal
 Fukaran kell bánni tehát
 Az előre tekintő
 Emberi léleknek,
 Valamint fukaran bänik
 Beszédeivel
 Biró uram,
 A bölcs aggastyán. —
 Előre tehát,
 Hogy az alkalom el ne sikoljék,
 Mint elsiklik néha a hal
 A halásznak körme közöl,
 Ha ügyetlen kézzel
 Kap utána az ostoba filkó. —
 Rajta azért,
 Oh kántor uram!
 Most vagy sohasem. —
 Mért engedni helyet kebelében
 A félelem érzetének?
 Hiszen részt vett a győri csatában.«

Ekképen szóla Harangláb,
 A fondor lelkületü egyházfi.
 A helybeli lágyszivü kántor
 Egyebet nem válaszola,
 Mint a mi következik:

» Oh te tudója szivem titkának!
 Igaz egy betűig
 Tartalma beszédidnek,
 Mint igaz a szent-írás.
 Bölcsen tudom azt.
 De a mint van okom,
 Nem hordani többé
 A titkolt szerelemnek
 Eletőlő fájdalmát:
 Szintúgy van okom,
 Elfojtani lelkem
 Mélységes mélyében e titkot.
 Ha az emberek itten
 Észre találnák venni? . . .
 Avvagy ha pofon vág
 A szemérmes Erzsók
 E szörnyü merényért? . . .
 Hát feleségem,
 Az amazontermészetü Márta? . . .
 Ó én a legboldogtalanabb
 Valamennyi teremtmény közt,
 Mely látta a nap karimáját,
 A sugarakban uszót,
 Ha felleges ég
 Vagy éjszaka nem volt! —
 Olyan az én lelkem,
 Mint a Duna legközepében
 A szélvészhá nyta dereglye,
 Vagy mint a dióhéj,
 Mit a gyerekek
 Pocsolyába vetének: —
 Hánykodik erre, amarra . . .
 De bátorság; a ki nem me_r, nem nyer.
 Oh szólj erre, Harangláb,
 Mondd meg nekem: ugy van-e vagy sem? . . .
 Akként áldja meg isten
 Életedet s unokáidat is,
 A mily őszinte leszen
 E kérdésemre a válasz,
 A melyet adandasz!«

S őszintén szóla Harangláb,
 Mondván: »Úgy van, kántor uram!«

»No, ha úgy van: hát neki vágok!«
 S ezzel a helybeli légyszivü kántor
 Fölemelte s letette a kancsót;
 Csak hogy mikoron fölemelte,
 Csordultig vala az, —
 És a midőn letevé,
 Üres vala az,
 Valamint üresek zsebeim
 Most, mikor ezt éneklem
 Nagy lelkesedéssel

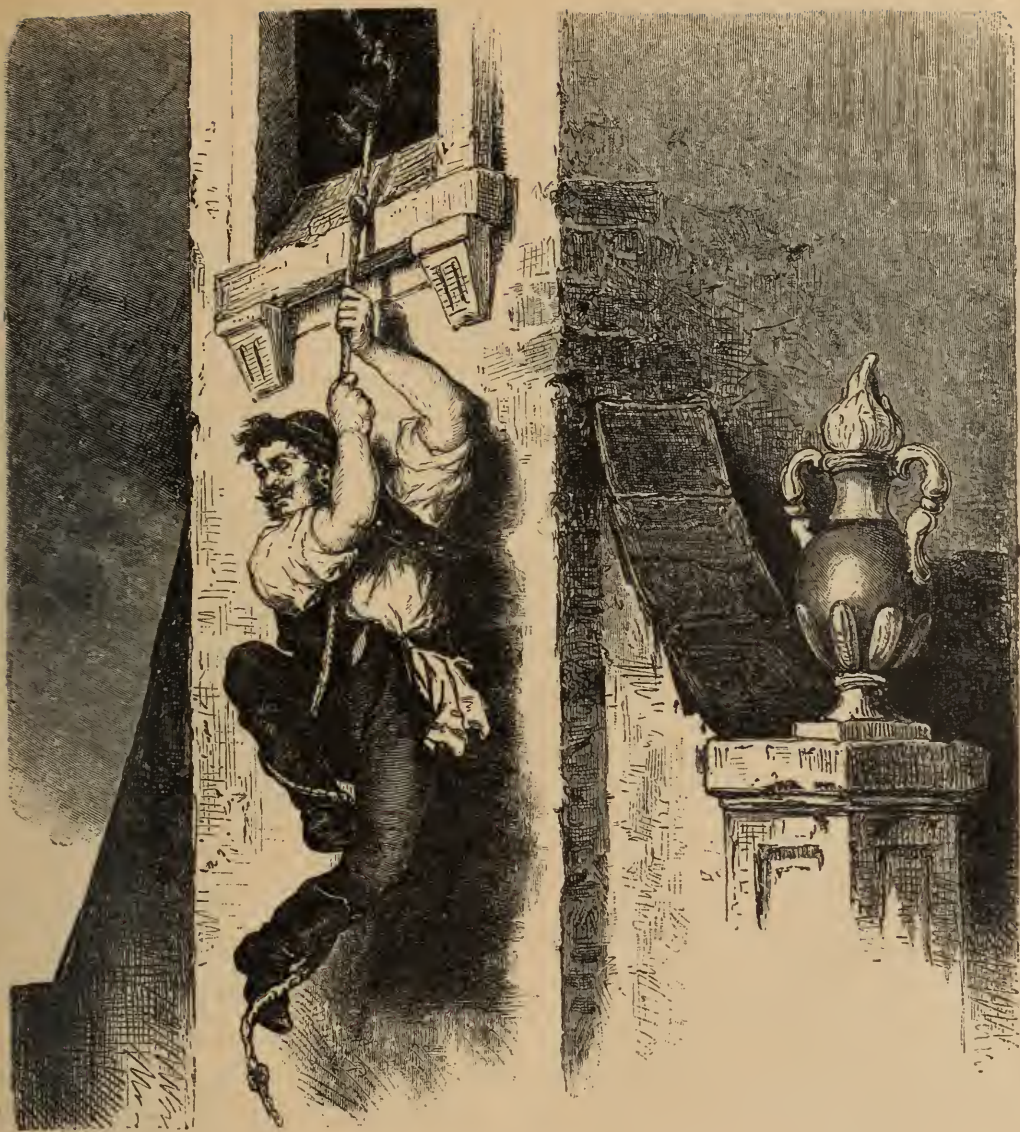
Költői dühömben. —
 Annakutána a lángszivü kántor
 Egyet rántott a lajblija szélén,
 S kétségbeesett elszántsággal,
 Mint a ki hidegfürdőt
 Éltében először használ,
 Oda rontott
 A szemérmes Erzsókhoz.

HARMADIK ÉNEK.

Oh nagyon is jó szivü közönség,
 Különösen ti,
 Szép lyánykái hazámnak,
 Kiket annyira szeretek én,
 Hanem a kiktől
 Nyem nyerek egy makulányi szerelmet, —
 Ha szépen kérlek benneteket:
 Ugy-e nem fogtok haragudni reám,
 Hogy a helybeli légyszivü kántornak
 Szerelenvallásától
 S a táncz kellő közepéből
 Drága figyelmeteket
 A templom tájékára csigázom?
 Hol a leleményes eszű fogoly
 Épen mostan ereszti
 Magát lefelé a harang kötélén,
 Valamint leereszkedik a pók
 Gyakorta szobám tetejéről
 Saját fonalán.

És íme leért,
 És kutyábaja.
 A kötél ugyan azt akará,
 Hogy hála fejében
 Hagyná ott bőrét tenyerének;
 Hanem a húséges bőr
 Konokúl így szólt a kötélhez:
 »Én ugyan itten nem maradok,
 Avvagy ha maradnom kell,
 Hát szinte maradjanak itt
 Hús és csont testvéreim is.«
 A kötél jó szíve megindult
 E ritka bizonyosságán
 A szép testvérszeretetnek,
 S lemondta kívánságáról.

Már este felé volt.
 A nap gombócza piroslott,
 Valamint a paprika,
 Vagy mint a spanyolviasz.
 Oh te piros nap!
 Mért vagy te piros?

Szégyen-e vagy harag az,
Mi arany sűgáraidat
Megrezesíti,
Mint a bor az emberek orrát?
Nem szégyen, de nem is harag az,
Csak én tudom ennek okát,
Én, kit földöntűli izék
Földöntűli izékbe avattak.
Ez vésznek előjele,
A mely még ma lesujt a világra,
Miként a mészáros taglója lesujt
Az ökörnek szarva közé.
S nem csak a nap hirdette a vészt,

A már közelállót;
Az egész természet
Elhagyta a régi kerékvágást.
Két kutya, melyek előbb
Őszinte barátságna
Példái valának hosszú időktől,
Most egymást marta dühödve
Egy nyomorú juhbőr-darabért,
Mit a mészárszéknek előtte találtak.
S még száz ily példát zengene lantom,
Melyek mind iszonyú pusztulást
Jóslának a földnek,
De csak a legnevezetesbet

Közleni légyen elég:
A légyszivü kántornak felesége
Ma nem ivott meg többet
Egy messzely pálinkánál.

Igy állt a világ,
A midőn a szentegyházi fogoly
Elereszté a mentő kötelet,
S ekképen szóla magában:
»Lenn volnék . . .
Hála a mennyek urának!
Most egyenest a szemérmes Erzsókhoz.
Ó szemérmes Erzsókom,
Szivem műhelyének
Örök árendása te! nemde
Vársz epedve reám?
Valamint én várom a tiszteletestől
Kontójának megfizetését,
Melyért nála hetenként
Kunyorálok hiába.
Nem fogsz te sokáig várni reám;
A szerelem lesz sarkantyúm,
Hozzád rohanok,
Mint a malaczok gazdasszonyaikhoz,
Ha kukoriczát csörgetnek.«

Még bé sem fejezé
Költői beszédét,
S íme rohant a szemérmes Erzsókhoz,
Mint a malaczok gazdasszonyaikhoz,
Ha kukoriczát csörgetnek.
A midőn megfogta kilincset
A kocsmai ajtónak:
Ketyegett hó szíve erősen
Üdv-kéjek gyönyörétől.
A mint benyitott a terembe,
A táncz még egyre dühöngött,
S csak a béke barátja,
Bagarja, vevé őt észre,
S őszinte örömmel
Idvezlette, kiáltván:
»Jó napot adj' isten,
Fejenagy koma!«
(Mert ő, a nagy férfiú, volt ez.)
»Jó napot adj' isten;
Hát kelmed is eljött?«

Ezek voltak szavai
Bagarja uramnak,
A béke barátjának;
De a széles tenyerű Fejenagy.
A helység kalapácsa,
A »jó napot adj' isten«-re
Nem mondta: »fogadj isten«.

Nem mondott semmit;
De nem is hallotta beszédét
Bagarja komájának,
Dehogy hallotta, dehogy . . .
Ő csak látott —
Oh mért kellett látnia ekkor?
Mért nem született vakon inkább?
És átaljában mért született? . . .
Ott látá térdepelésben
A helybeli légyszivü kántort
A szemérmes Erzsók
Ötvenöt éves lábainál.
E látványra szívet,
A tiszta szerelmü szívet,
Pokolbeli kinnak
Százharminczhatezer bicskája
Hasitotta keresztül,
S fölgyujtá agyvelejét
A haragnak czintmasinája legott.
Mint prédájához a macska,
Zajatlan léptekkel
S szeme égő üszkével
Sompolygott a légyszivü kántor
Háta mögé,
A ki titokban
Gyötrődő szíve érzelmét
Ekkép foglalta szavakba:
»Szemérmes Erzsók,
Koronája az asszonyi nemnek,
S kezelője a bornak
S a pálinkának!
Lesz-e engedelem számomra szivedben,
Ha lelkeim tartalmát
Előtálatni merészlem? . . .
De nekem már mindegy, akár van,
Akár nincs engedelem számomra,
Kimondom:
Mi furja az oldalamat.
Kimondom, igen,
Nem holmi czikornyabeszéddel,
De az érzés egyszerű hangján: —
Keblem kápolnájában
A hűséges szerelemnek
Az öröklétnél
Félrőffel hosszabb gyertyája lobog
Szent lobogással.
S éretted lobog az,
Ó szemérmes Erzsók!
S ha meg nem koppantod
A viszonszerelem koppantójával:
El fog aludni,
És vele el fog aludni
Életem is! . . .
Itt várom ítéletemet;

Most, rögtön, ezennel
Mondja ki szűz ajakad:
A reménység zöld koszorúja
Óvedze-e homlokomat,
Vagy a kétségbeesésnek,
Bunkósbotja
Üssön agyon? . . . »

»Én ütlek agyon . . .
Én vagyok a kétségbeesés«
Szólt . . . nem! mennydörgött egy hang,
A széles tenyerű Fejenagnak hangja;
S széles tenyerével megragadá
A lágyszivű kántor gallérját,
S fölemelte a térdepelésből,
Hogy talpa sem érte a földet,
Aztán meg letevé,
Hogy az orra is érte a földet;
»Én ütlek agyon . . . «
Folytatta tovább
A széles tenyerű Fejenagy,
»Én morzsolom össze
Csontjaidat,

Mint a malomkő
A búzaszemet!
Hogy mertél . . . de előbb
Téged vonlak kérdőre, oh Erzsók!
Mondd meg nekem azt:
A hűtlenségnek fekete posztaja
Vagy az ártatlanságnak
Patyolallepedője takarja-e lelked?
Oh, szólj nekem erre!«

A szemérmes Erzsók
Nem szóla reá;
De tengervízszinü szemének
Bájdús kifejezéséből
Ezt silabizálta ki mennyei kéjjel
A széles tenyerű Fejenagy:
»Oh széles tenyerű Fejenagy,
Helységünk kalapácsa
S csapra ütője szívem hordójának!
Még kétkedel? . . .
Ártatlan vagyok én,
Mint az izé . . . «

Érté e néma beszédet
 A helybeli légyszivü kántornak
 Dühjeljes dögönyözője,
 S engesztelve sohajtott:
 »Lelkem lelke, bocssáss meg,
 Hogy kételkedni merék
 Hűséged aczél lánczának
 Állhatatosságában. —
 Most pedig, oh kántor!
 Téged veszlek elő;
 Készülj a meglakolásra —
 Rémséges leszen az,
 Valamint rémséges a bűn,
 Mit elkövetél.
 Példádon okúljanak a késő unokák,
 Hogy kell csábítani az ártatlanságot,
 Hogy kell konkolyt hinteni
 Két szerető szívnek
 Tisztabuzája közé!«

Miután a nyelve megállott,
 Két keze kezdett mozgni
 A széles tenyerű Fejenagynak:
 A helybeli légyszivü kántort
 Úgy ütögette a földhöz,
 Mint a gyertyát mártani szokták.
 A helybeli légyszivü kántor
 El kezdett bóggni, a mint még
 Nem bögött soha
 Sem temetéseknel,
 Sem a soksípú orgona mellett.
 Bögése zavarnak
 Lett okozója
 A mulatók közt.
 Megbomlott a táncz;
 A kancsal hegedűs,
 A félszemü czimbalmos
 S a bögő sánta huzója
 Feledte tovább hallatni
 Hangszere égi zenéjét.
 A nép oda csődült,
 Karéjt képezve, holottan
 A széles tenyerű Fejenagy
 Példát ada a késő unokáknak,
 Hogy kell csábítani az ártatlanságot.
 S hogy kell konkolyt hinteni
 Két szerető szívnek
 Tisztabuzája közé.
 A helybeli légyszivü kántor
 Bögései közben
 Ily szókkal esengett
 A helység kalapácsához:
 »Csak addig várjon, a míg
 Egy szócskát, egy kicsi szócskát mondok —

Aztán verjen kelmed agyon,
 Ha jónak látja.«

A széles tenyerű Fejenagy,
 Ki már belefáradt
 A példaadásnak kedvéérti
 Földhözütésbe,
 Ezeket szuszogá:
 »Beszéljen, kántor uram!
 Mentse magát,
 Meghallgatom én az okos szót
 Minden időben . . .
 Mentse magát.«
 S a helybeli légyszivü kántor
 Így mentette magát,
 Heverve a földön:
 »Bűnös vagyok egy részt,
 Nem tagadom,
 Mert megszeretém
 Lángzó szerelemmel
 A szemérmetes Erzsókot . . .
 De tehettem-e róla?
 Oh a szerelem
 Nem oly portéka, a melytől
 Elzárni lehetne a szívet;
 Tündéri madár ez, a melynek
 Ajtó sem kell, hogy a szívbe röpjön,
 Mint bölcsen tudhatja kegyelmed. —
 De szerelmemet én
 Titkoltam volna örökké,
 Elvittem volna magammal
 A más életbe, a hol tán
 Nincsen is élet —
 Ha nem veszi észre Harangláb.
 Ó észreuvé,
 S bujtotta tüzem,
 Mi okért, mi okért nem?
 Arról nincs tudomásom.
 Ó volt, ki, midőn ma
 Az isteni tisztelet alkalmával
 Kegyelmed az álomnak karjába hajolt,
 Ezt javasolta nekem:
 Zárjuk kelmedre az ajtót,
 S így zárva levén,
 Ma baj nélkül tehetem
 Hódításaimat
 A szemérmetes Erzsóknál . . .
 S én balga, szavát fogadám!«
 Mind ezeket mondá
 A helybeli légyszivü kántor
 A megbánásnak örömtelen hangján.

Mint megfordúl a rézkakas
 A templom tetején,

Ha más tájról kezd fúni a szél,
Ugy vett más fordulatot
A széles tenyerű Fejenagnak
Lelke s irányt,
Mikor e szók érinték füle dobját.
»Mit szól kend erre, Harangláb?«
Voltak szavai,
S nem szeliden mondott szavai.
»Igazolja magát kend,
Vagy akkép vágom fültövön,
Hogy azonnal megsiketül bele.«

Oda álla Harangláb,
A fondor lelkületű egyházi,
S rendületlen nézve szemébe
A széles tenyerű Fejenagnak,
Ily bátor szókra fakadt:

»Igazolni fogom magamat,
Nem, mintha remegnék
A kend fenyegetésitől.
Jobban felkösse gatyáját,
A kitől meg kelljen ijednem . . .
Érti-e kend ezt? —
Mind igaz, a mit kántor uram szólt,
A ki, úgy mellesleg mondva,
Gyáva, haszontalan ember,
Hogy oly pimaszul rám vallott. —
Én bujtogattam őt,
Hogy csapja el a kelmed keziről
A szemérmes Erzsókot,
Mert én kendet utálok,
Mint a kukoricza-gölgödint.«

»Ugyan úgy-e?«

»Biz úgy ám!«

»Hát kend azt gondolja talán,
Hogy én kendet szeretem
Avval a macskapofájával?«

»Micsodával?«

»Avval a macskapofájával!«

»Macskapofámmal?
Hát te, te süldisznó?
A ki kovácsnak tartja magát,
Pedig holmi cigánytól
Tanulta meg a kalapálást . . .«

»Hát még mesterségemet is
Gyalázni mered?

Te hitvány templomegér . . .
No megállj! majd megalapállak.«

S úgy megütötte
Öklének buzogányával
A fondor lelkületű egyházfínak orrát,
Hogy vére kibuggyant.
Erre Harangláb
Ügyesen leütötte fejéről a kucsmát,
Megkapta hajának fürtözetét,
S oly istenesen kezdette czibálni,
Mint a harang-kötelet.

Ez iszonyu látvány
Megragadá gyöngéd idegét
A szemérmes Erzsóknak,
S a szegényke
Ájulat örvényébe bukott.
Bagarja, a béke barátja,
Fölemelte szeliden,
S ápolva tevé őt
Az ágy párnái közé.
Élettelenül feküvék ott,
Mint a lepuskázott vadlúd
A tó közepén. —
De most jön a haddelhadd!

A midőn a vitéz Csepü Palkó,
A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója
Látá, hogy komolyabb kezd lenni
A dolog fordulata:
Fejenagnál terme serényen,
S magát frígyestársának ajánlá.
Őt kedves kötelek csatolák
A széles tenyerű Fejenagyhoz:
Nála tanulá tudnillik
A kovács-mesterséget
Valami két hétig. —
Hanem ekkor eleblábolt,
Mert nem volt hajlama a mesterséghez.
Vakarta i'kább a lovat,
Semmint patkolta.
De azért kedveltje maradt
A széles tenyerű Fejenagy,
S neki most is »mester uram« volt.

»Mester uram!«
Kurjanta vitéz Csepü Palkó,
A tiszteletes két pej csikájának
Jó kedvű abrakolója,
»Ne féljen semmit, mester uram,
Itt vagyok én is.«
S ezzel neki ugrék

A fondor lelkületű egyházfinak,
Hátán termett, s kezdte püfölni.
Nem bírta Harangláb
Csepü Palkónak terhét,
És összerogyott,
De véle rogyott
A helység kalapácsa is,
Mivel üstöke mindig
Marka között volt még.
Nagyszerű volt ez esés,
Igy hullnak alá a kövek
A romladozó várak tetejéről
A völgy mélységébe.
A tusázókhoz több forró vérű legény
Csatlakozék,
Két pártra szakadva.
S lett rúgás, harapás,
Fejbetörés, vérontás és a többi.

A lyányzók pedig elvonulának
A kocsmateremből,
Mint elvonul a napnak sugara,
Ha zivatar támad.
S elkotródott a lyányok után
A béke barátja, Bagarja.

NEGYEDIK ÉNEK.

Merre, Bagarja uram,
Test-épületének
Elő oszlopain,
Oh merre szalad kend
Gyors szaladással,
Mint a kugli-golyóbis?
Hát férfihoz illik
Mégfutamodni a harzi veszélytől?
Lemondani a csatabajnak
Hősi jutalmáról,
A dicsőség tölgykoszorújáról?

Ne kárhoztassuk a jámbort!
A gondviselésnek
Választott embere ő,
Ki elhárítani termett
A vég pusztulást falujáról.
Avvagy ha nem ekképen cselekednék,
Mért híná őt a világ
A béke barátjának?

Ő e nevezetnek megfelelőleg
Intézé tette irányát,
S könnyű inakkal iramlott
Az öregbírói lakáshoz,

A melynek előtte
Méltóságosan állott
A kaloda.

Bagarja, a béke barátja,
Alva találta
A kevés szavu bírót,
A bölcs aggastyánt.
Ottan feküvék ez
Testének egész hosszában
A pamlagon . . .
Azaz a fapadon.
Párnául ködmöne szolgált,
Az öregebbik,
Mert az ujat kímélnie kellett. —
Bagarja uram
Megdöfte az oldalbordáját,
Hogy az álom sűrű kódét
Szétozslassa szeméről.
De korán sem volt ez
Oly könnyű munka, minőnek
Első látásra talán
Gondolja az ember.
Soká bajlódék véle Bagarja,
Míg fölnyílt az egyik szeme nagynehezen,
S lelki nyugottsággal kérdezte:

»Mi baj?»

»Baj van, bíró uram, és nagy baj!
Csak talpra, de gyorsan,
Ha azt nem akarja,
Hogy vége legyen helységünknek,
Vége örökre!
Kiütött a háboru, és dül.
A szemérmetes Erzsók
Csapszéke lón a csatátér.
Az egész falu népe
Egymást kaszabolja,
Hogy nézni iszony.
Potyognak az emberek,
Mint a legyek őszi időben.
A föld a kifutott vértől
Olyan, mint a vörös posztó.
Az enyészet gyászlobogója
Leng a szomorú csatatéren.
Tápázkodják föl, bíró uram,
És menjünk szaporán!
Mert csak bíró uram az,
Ki követ gördíteni képes
A rohanó romlásnak elébe.«

Így végzé a csata festését
A béke barátja, Bagarja.

A kevés szavu bíró,
A bölcs aggastyán,
Fölnyitva szemének másodikát is,
E kérdést látá szükségesnek:
»Hát menjünk ?«

»Pedig tüstént!« volt a felelet.

»Nem bánom«, szóla szokott nyugalommal
A bölcs aggastyán,
S miután uj ködmöne rajt' volt,
És botja kezében:
Utnak eredtek. —
Szomszéd volt a kevés szavu bíróhoz
A hivatalában pontos kis-bíró.
Beszöltanak ehhez az ablakon által,
És mondák: jöne velök.
S szót fogadott a hivatalában
Pontos kis-bíró,
Bár nem nagy örömmel,
Mert legszebb kedvtöltésében zavarák:
Éppen feleségét verte.
Mikor a kántorlak elébe jutottak,
Az amazontermészetü Márta
Szomszédnéjával
Akkor végzette pörét,
Mely onnan eredt,
Hogy a rosz lelkü szomszédné
Egy tyúkját agyon ütötte,
Mert ez mindig az ő csirkéi közé járt
S elette előlök az árpát.

Képzelní lehet;
Hogy mekkora volt dühödése
Az amazontermészetü Mártának
Hallatlan kára miatt;
De azt már képzelní lehetlen,
Hogy mekkora lett dühödése,
A midőn a béke barátja
Tudtára adá férjének csinját.
Szólní akart,
De a szó elakadt gégéjén.
Szeme vérszinü lett
S arczúlata kék,
És reszkete minden tagja,
Valamint a kocsonya.
Szétnézett vizsga tekintettel,
Mellette hevert egy seprő-nyél,
Azt fölragadá,
S bősözulve kiálta: »Utánam!«

A midőn a kevés szavu bíró,
A béke barátja, Bagarja,
A hivatalában pontos kis-bíró

S az amazontermészetü Márta
Elértenek a csatahelyre:
Iszonyú vala a látvány látása,
A melyet láttak.
A harc járta javában.
A béke barátja, Bagarja,
Nem fülléntett, mikor azt mondá
A kevés szavu bírónak,
Hogy az enyészet gyászlobogója
Leng a szomorú csatatéren.
Ugy volt egy betüig!
A kemencze a honnan —
A kancsal hegedüs,
A félszemü cimbalmos
S a böögő sánta huzója
Az ifjuságot tánczra vidítá
Hurjai bájos pengésével, —
A kemencze lezúzva
Ugy mered a levegőbe,
Mint valami sziklai vár
A tatárjárásnak utána.
Tört asztalnak s tört poharaknak
Romjai lepték
A véráztatta szobát,
S a vérnek közepette
Búsongva tünődött
Egy leharapott fül.

Az amazontermészetü Márta
Hős elszántsággal törte magát át
A vívó tömegen,
Mígnem férjére talált,
Ki egy szögletbe vonultan,
Kinjában most is nyögve, kuczorgott.

Oh Hamlet! mi volt ijedésed,
Mikoron megláttad atyád lelkét,
Ahhoz képest, a mint megijedt
A helybeli lágyszívü kántor
Feleségének látásán!
Egy fél-ép asztal alá bújt,
S kezeit könyörögve kinyujtá
Az amazontermészetü Mártához.
De ez nem könyörült.
Mefogta egyik lábszárát,
S kihúzta az asztal alól,
És addig döngette, a míg csak
A seprő-nyélben tartott.
Aztán ott ragadá meg haját,
A hol legjobban fájt,
És elhurczolta magával,
Mint a zsidó a lóbört;
S ekkép vigasztalta: »Jerünk csak,
Itt a világ szeme láttán

Nem akarlak csúffá tenni . . . de otthonn
Majd megkapod a magadét!«
S miután ura volt mindenha szavának
Az amazontermészetű Márta:
Hinni lehet, hogy most sem szegte meg azt.

Az alatt a kevés szavu bíró,
A bölcs aggastyán;
Nem ékesszólásánál,
De tekintélyénél fogva
Lecsillapítá a harcznak fergetegét.
A vérontásnak idője lejárt.
Meghunnyázkodtak a küzdők,
Mint a marakodó ebek,
A mikor gazdájok előjön,
S rájuk bögi: »Kimenj!«
A háboru közkatonái

Elsompolyódnának.
A fondor lelkületű egyházfi
S a helység kalapácsa
Bírói parancsra előállt,
S mindkettő fölterjesztette ügyét.
A kevés szavu bíró,
A bölcs aggastyán,
Megdorgálta keményen
A fondor lelkületű egyházfit —
S a helység kalapácsát,
Mint kezdőjét a csatának,
A hivatalában
Pontos kis-bíró által
Kalodába csukatta.

Ott nyögi most fájdalmát hősünk
A kalodában,

S csak azzal vigasztalja magát,
Hogy elleneit megverte vitézül,
S ha innen az isten megszabadítja,
Megkéri azonnal
A szemérmes Erzsókot.

***

Te pedig, lantomnak húrja, pihenj!
Nagy volt a munka, s bevégzéd
Emberül e munkát.

Én is pihenek
Babéramon,
Miket a hírnek mezején
Borzas főmre kaszáltam.

Mostan akár ma megássa
Gödrömet a sirásó,
Bánom is én!

Azért én élni fogok,
Míg a világnak
Szappanbuboréka
Szét nem pattan.

Pislogni fog a hír mécese siromnak
Koszorús halmán,
Mint éjjel a macska szeme.

Eljő az irigység
Letépni babérimat... de hiába!
Nem fogja elérni;
Magasan függendnek azok,
Mint Zöld Marcsi.

S ha sötét zsákjába dugand
A feledés:
Fölhasogatja sötét zsákját
A halhatatlanságnak fényes borotvája.

Mutató tábla,
mely azt mutatja, hogy az

I. énekben

fölbred álmából egy fogoly, s szabadulást tervez — azonban az nincs megénekelve: hogy ki légyen ezen szabadulást tervező, álmából fölbredt fogoly? csupán azért, hogy később a meglepetés annál meglepőbb legyen. — A

II. énekben

már több foglaltatik: kié a helység leglátogatottabb kocsmája? mily ékes e kocsmá

birtokosnéja? miben sántikál a kántor?
ki buzdítja merényének végbevételére?
sat. — A

III. énekben

megszabadúl a fogoly, s börtönéből a kocsmába megy; s a mily szörnyű dolgokat lát: oly szörnyű dolgokat cselekszik. Itt már az is orrára köttetik a nyájias olvasónak, hogy a fogoly nem más, mint a költemény hőse. — A

IV. énekben

a szörnyű dolgok véget érnek, s a költemény hőse szörnyű véget ér.

SZERELEM ÁTKA.

Te, vitéz Barangó, hova oly vágtatva?
Mért öltöztél fényes hadi pánczélobda?
Mért fényesebb szemed fényes pánczélnál
S kezeden villogó kardod aczélánál?

Vitéz Barangónak leszen útja hosszu,
Azért megy sebesen, mint halálos bosszu,
De nem bosszu űzi, hanem a szerelem,
Azért a tündöklő szikra szemében.

Szép szeretője van vitéz Barangónak,
Híják szeretőjét a szép Ildikónak.
Ildikónak arca szép, mint az ég boltja;
Szeme, mint a nap, a csillagot kioltja.

Barangó szerette őt véghetetlenül,
Föl is szólította, menjen hozzá nejlül.
Ildikó felele: »Kezem neked adom,
Hogyha teljesíted három kívánatom.

Hozz nekem az égből szivárványdarabot,
Menyasszonyi ruhát majd abból varratok;
Hozz nekem rózsákat a hajnal kertébül
Kószorúnak főmre nászi ékességül;

Végső kívánságom a gönczölszekere,
Ezen üljek, hogyha megyünk esketőre.
Ha teljesíted e három kívánságot,
Férjem leszesz, veled élek házasságot.«

Im ezek valának Ildikó szavai.
Barangó alig hogy hallá kimondani,
Paripáján termelt s gyorsan elrobogott,
S hozott először is szivárványdarabot.

Azután berontott a hajnal kertébe,
És a levirítőbb rózsákat letépte.
Sok bajába került mindezt végbevinni,
De vitézségének nem állt gátul semmi.

Most megyen harmadszor, a gönczölszekérért.
Magára öltötte minden jó fegyverét;
Ha szép szóval meg nem kapja a mit akar,
Erőszakkal vívja ki a fegyveres kar.

Szép Tündérorszámban éktelen sok a kincs,
Hanem hát a gönczölszekérnek párja nincs;
Őriztetik is ám a fenevadakkal,
Meredő körmökkel, tátongó szájakkal.

Barangó oda ér, kéri a szekeret;
De mihelyest kérő beszéde megeredt,
Végét nem is várva, neki rohantanak
Dühös méreggel az őrző fenevadak.

Esztendeig harczott Barangó hős keze,
Mig elhullt a szekér egész őrizete,
Mig kivívta a nagy és véres diadalt,
A melybe maga is majd hogy bele nem halt.

Ekkoron Barangó nem is tett egyebet,
Az istállóból négy tátost kivezetett.
A legszebb négy tátost vezette ki onnan,
S befogta őket a szekérbe legottan.

A gyémántos gyeplőt ragadta kezébe.
Csillagsugárostort a másik kezébe,
Saját paripáját saraglyához köté,
Ugy hajtott serényen szeretője felé.

Szeretője addig, szép Ildikó, mit tett?
Gondolta Barangó, búsan várja őtet.
Gondolta Barangó: »Szivem Ildikója,
Ne marjon a bánat fulánkos kigyója!

Ne marjon a bánat fulánkos kigyója,
Közeledem immár, szivem Ildikója!
Közeledem hozzád szép gönczöl szekeren.
És boldog vagyok, mert kezéd megnyerem én.«

Ne félj, jó Barangó, Ildikó nem búsul!
Vigad ő más karján kicsiny magzatostul,
Van már kis magzata, van már férje neki,
Jösz-e te vagy nem jösz? nem igen keresi.

Feledte Ildikó régen ígéretét,
A jött-ment Kevének adta szívét, kezét.
Keve bírja mostan azt a boldogságot,
Melyért kezéd fáradt és szived sovárgott.

Ildikó most is ott ül Keve ölében,
Egymást csókolgatják, ölegetik épen.
A mint ezt meglátja jó Barangó vitéz,
Nincs ereje szólni, csak merőn áll és néz.

De föllázad a vér félholt nyugalmában,
Barangónak összeszorult szive tágul,
Eszeveszett harag fut égő agyába,
Kirántja szablyáját és megindul lába.

A két szeretőnek borsózott a háta,
Mikor a vitézt így közeledni látta,
Egymás kebeléről gyorsan fölriadnak,
Megszökni előle a szilaj haragnak.

Hős Barangó erre kardját elvetette,
És ily szókat ejtett nagy gúnnyal nevetve:
»Nem érdemlitek meg, hogy ezen kar által
Ismerkedjetek meg a méltó halállal!

Nem fogja szivetek kardom hegye érni,
Te szószegő asszony, te csábító férfi!
De a mi átka van a széles világnak,
Ha isten meghallgat, mind reátok szállnak.

(Borjád.)

Mindkettőtök élte legyen halhatatlan,
Hogy szenvedhesetek örökös kinokban.
Éljetek, míg eljön az üstököscsillag,
Melytől a rengő föld sarkai bomolnak.

Kívánom: váljatok kővé mind a ketten,
Szivetek a kintől hogy meg ne repedjen.
Te csábító férfi, a mint most kebled ég:
Azt olyan mértékben örök lángok egyék.

S te szószegő asszony, bűnbánó könnyeid
Szüntelen folyjanak a világ végeig,
És a patakba, mely szemeidből ered,
Könnyed patakjába fuladjon gyermeked.

S az én életem is legyen halhatatlan,
Hogy kínaitokat váltig kaczaghassam!
Barangó vitéz az átkot így végezte,
Meghallgatta isten s beteljesítette.

Kősziklákká váltak Ildikó és Keve.
Csábító Kevéből tűzokádó leve,
Hányja magából a tüzet szakadatlan,
Mai nap is hányja s jajgat a kinokban.

És a mely Ildikó volt egykor, a hegyből
Kiapadhatatlan két forrás buzog föl,
E forrásokba fult be kicsiny magzata,
Kit isten a völgyben fává változtata.

Barangóból pedig sötét fergeteg lett,
Mely ottan borong a két átkos hegy felett.
Mig Ildikó sír és mig Keve lángol s nyög,
Reájok Barangó rettentőn mennydörög.

TÜNDÉRALOM.

Sajkás vagyok vad, hullámos tolyón,
 Hullámszik a viz, reng a könnyü sajka.
 Reng, mint a bölcső, melyet ránczigál
 Szilaj kezekkel a haragvó dajka.
 Sors, életemnek haragos dajkája,
 Te vagy, ki sajkám ugy hányod-veded,
 Ki rám zavartad fergeteg módjára
 A csendriasztó szenvedélyeket.

Elfáradtam már, messze még a part?
 Mely befogad révébe; . . . vagy az örvény?
 Mely nyúgodalmat szintugy ad, midőn
 Mélyébe ránt, a sajkat összetörvén.
 Sem part, sem örvény nincsen még előttem,
 Csak hánykódás, csak örökös habok;
 Hánykódom egyre a folyó nagy árján: . . .
 Ki sem köthetek, meg sem halhatok.

De mily hang ez, mily túlvilági hang,
 Mely bévegyül a habzugás közé?
 Tán szellem, égbe szálló a pokolból,
 Hol büntetését már átszenvedé? . . .
 Egy hattyu száll fölöttem magasan,
 Az zengi ezt az édes éneket —
 Oh lassan szállj és hosszan énekelj,
 Haldokló hattyúm, szép emlékezet! . . .

Nem voltam többé gyermek, s nem valék
 Még ifju. Ez az élet legszebb éve,
 Mint legszebb perc, midőn a hajnalégről
 Az éj kárpítja félig van levéve.
 Sötétség volt még egyfelől szívemben,
 De másfelől már pirosan kelének,
 Mint a közelgő nap szemeiből
 Kilőtt sugárok, a vágyak s remények.

A mire vágytam, birni is reméltem,
 S a mit reméltem, azt el is nyerém;
 Talán azért, mert nem sok volt . . . egyéb sem,
 Mint pihenés egy hű barát ölén.

Hű volt barátom, mert hisz ilyenkor még
 Nincsen kikelve a rejtett önérdék,
 E mindent elragó hernyója a
 Baráti hűség virágos kertének.

Barátom hű volt; ürittettem véle
 A holdog órák édes poharát,
 S a lelkesülés égi mámorában
 Sasként röpültem a világon át.
 S a merre szálltam, minden az enyém volt;
 A dúsgazdagság bársony pamlagára
 Hajtám le főmet, melyet övezett
 A dicsőségnek csillagkoronája.

Ily nagyszerűnek álmodám jövőmet,
 S már hittem is, hogy ez való, nem álom . . .
 De most egyszerre szívem, melyet a
 Világgal tölték meg, tágulni látom;
 Szívem tágúla, vagy tán a világ
 Kisebbedett? azt nem tudom, de érzém,
 Hogy kebelemben hézag támadott,
 Hézag, keblemnek legmelegebb részén.

És napról-napra nőttön nőtt ez ür,
 S ez ür miatt nem szállhatott már lelkem,
 Félt, hogy mélyébe hull . . . s nem kelle többé
 Mit eddig olyan lángolón öleltem,
 Nem kellett kincs és nem kellett dicsőség.
 Mind a kettő oly fénytelen vala!
 Oly fénytelen, mint lesz az ég idővel,
 Ha elkopik majd csillagfátyola.

Nem kelle semmi, még a jó barát sem,
 Magam magamnak voltam terhire,
 S futottam, mint kit rémek serge üldöz,
 Az életzajtól messzi-messzire.
 Csöndes magányban keresék tanyát,
 Sötét erdő völgyébe telepedtem . . .
 Oh e magányban milyen alakok
 Lengtek körülöm s szálltak el fölöttem.

Szivemből jöttek e tündéri lények,
Szivemnek nem rég támadt üregéből,
Tündéri lények, milyenekre félig
Emlékezém a szép gyermekregéből.
»Megálljatok! megálljatok!« kiálték,
»Oh, csak egy álljon meg közületek,
Csak addig, míg egy csók s egy ölelés tart!«
Nem álltanak meg; mind eltűntenek.

Kerestem őket, és meg nem lelém,
Még csak nyomukra sem akadhaték;
Nyom nélkül jártak, oly könnyűk valának,
Könnyebbek, mint a szellő, mint a lég.
S minél messzebbre távoznak tőlem,
Minél homályosabban láttam őket:
Annál dicsőbbek voltak, és szivem
Annál emésztőbb sovárgásban égett.

Szivem sovárgott és én sorvadék;
Társim nevettek a sápadt fiún,
Csak jó barátom, ő nem nevetett,
Fejét csóválta búsan, szomorún.
Mi lelt? kérdezte; én nem felelék,
Mert hisz magam sem tudtam, hogy mi lelt.
Szomjas valék s vizet hiába ittam,
Nem enyhíté viz a tikkadt kebelt.

S meguntam ezt a földi életet,
Mely elvesztette szépségét szememben.
Föl, föl! mondtam, a mennybe! a hová
Fájó szivemnek tündérnépe lebben;
Föl a mennyekbe! ha a léget szívom,
Mit ők színek: tán majd e szomj nem éget...
S ha ott is futnak tőlem? ah, utánok
Keresztülbolygom a nagy mindenséget! —

Fényes tavasz volt. A mezőn szivárvány,
Égő szivárvány százezer virágbul;
De rám oly búsan néztenek talán...
Tudták, hogy elkészülök a világbul.
A legnagyobb hegy tetejére mentem,
Onnan tekinték föl az ég felé.
Átlátszó kék volt a felhőtlen ég...
Belé láttam... tisztán láttam belé...

Ábránd-alakjaim legszebbike
Ott volt az égben. Ajka mozgott; szinte
Hallottam hívó hangjait... de jól
Láthattam, hogy felém kezével inte.
Megyek! mondtam, s a bérc szélére léptem,
A hol száz ölnyi mélység nyílt alattam.
Már-már ugrám... hátul egy kéz ragadt meg...
Eszmélet nélkül visszahanyatlottam.

Midőn eszméltem: a dicső alak,
Kit az egekben láttam az imént,
Ott állt mellettem... oh, mit érezék?
Leirhatatlan édes érzeményt!
»Ilyen közel van hát a föld az éghez?«
Zavart elmémmel ekkép gondolkodtam,
»Im a mennyben vagyok szép angyalomnál,
S elébb egy perczezel még a földön voltam.«

Ezt gondolám, de szólni nem tudék,
Avvagy talán nem mertem szólani,
Félvén, hogy majd ha ajkam megnyitom,
Keblemből a menny ki fog szállani.
És megragadtam angyalom kezét,
Hogy el ne tűnjék tőlem újlag,
És derekát átövezé karom,
Átövezé, mint egy égő szalag.

S merőn szemléltém fényes arczatját.
Most is csodálom, hogy szemem világa
El nem vezett e földöntúli fénytől,
Midőn benéztem szeme csillagába.
Sötétké csillag volt az ő szeme,
És szemöldöke fekete szivárvány,
S vállán úgy úsztak barna fürtei,
Miként az éj egy rózsatenger árján.

Meg mertem végre nyitni ajkamat,
S beszéltem üdvéről, angyalokrul, égről.
Nagyon homályosan beszélheték,
Mert ő nem értett semmit e beszédből.
»Én lyány vagyok«, szólt, »földi lyány, nem
A hol vagyunk, ez a föld, nem az ég, [angyal;
S te itt a mélybe estél volna, ámde
Én mentésedre még jókor jövék.«

»Legyünk tehát a földön«, válaszoltam,
»Földön vagy égen, az mindegy nekem,
Csak oldaladnál, kedves oldaladnál;
Hisz a hol te vagy, ott az én egem.
De ülj le mellém, s engedd, hogy karom
Szorosabban fűzhessen át, oh engedd!
Ugy is sajátom vagy, tulajdonom,
Mert téged az én képzetem teremtett!«

Leültünk ott a szikla tetején,
S beszélgeténk. Kérdezte: ki vagyok?
»Egy bús sohajtás voltam eddig«, szólék,
»Öledben ím e csókkal meghalok.
Most csókolj vissza, lyányka, hogy legyen
Föltámadásom... — ím, föltámadok,
Mert csókod ért; s ki bú-sohaj valék,
Most a gyönyörnek mosolya vagyok.«

Ó megcsókolt. Nem kéreté magát,
Első szavamra ajkamon volt ajka; [kővé?
E csók! ez ajk! . . . mért nem váltunk itt
Hadd függtem volna mindörökre rajta!
E csók, e csók! ez édesb volt a méznél
S az anyatejnél. Csak ezóta élek;
Midőn elesattant e csók ajkamon,
Érzém, hogy ekkor szállt belém a lélek.

»Tekints körül«, szólott a csók után
A lányka, »látod, milyen változás?
Én nem tudom, honnan s miként van ez,
De mostan ég és föld egészen más.
Kékebb az ég, sugárosabb a nap,
S e fák alatt is hűvösebb az árnyék,
S pirosb a rózsza, illatosb a lég . . .
Ah, mintha csak egy más világban járnék!«

»Más a világ, más, nem olyan, minő volt«,
Feleltem én, »vagy csak mi változánk?
De bármiként van, mit törődünk véle,
Midőn e változás áldás reánk!«
Egymás ölében így fontuk tovább
Beszélgetésünk rózsakötelét,
S a mint eszméltünk szép ábrándjainkból,
Láttuk, hogy a nap már a földre lép.

Alkonyodék. Arany felhőkön szállott
A nap violaszín hegyek mögé.
A messzeségbe nyúló rónaságot,
E száraz tengert, halvány köd fődé.
A szikla, melyen állottunk, piroslott
A végsugártól, miként bíbor párna
A trónon. De hisz trón volt ez; mi rajta
A boldogság ifjú királyi párja.

Elbúcsuzánk; nem szóval, szemeinkkel;
S nem szomorúan, oh nem, oly vidáman!
Az éjt úgy néztük, mint a haldokló
A sirt, a melyen túl egy szebb világ van.

(Szalk-Szent-Márton.)

Nem ígértük, hogy holnap eljövünk,
De mind a ketten eljövénk hiven,
S így éltük által az egész tavaszt,
Ajk ajakon, kéz kézben, szív szíven.

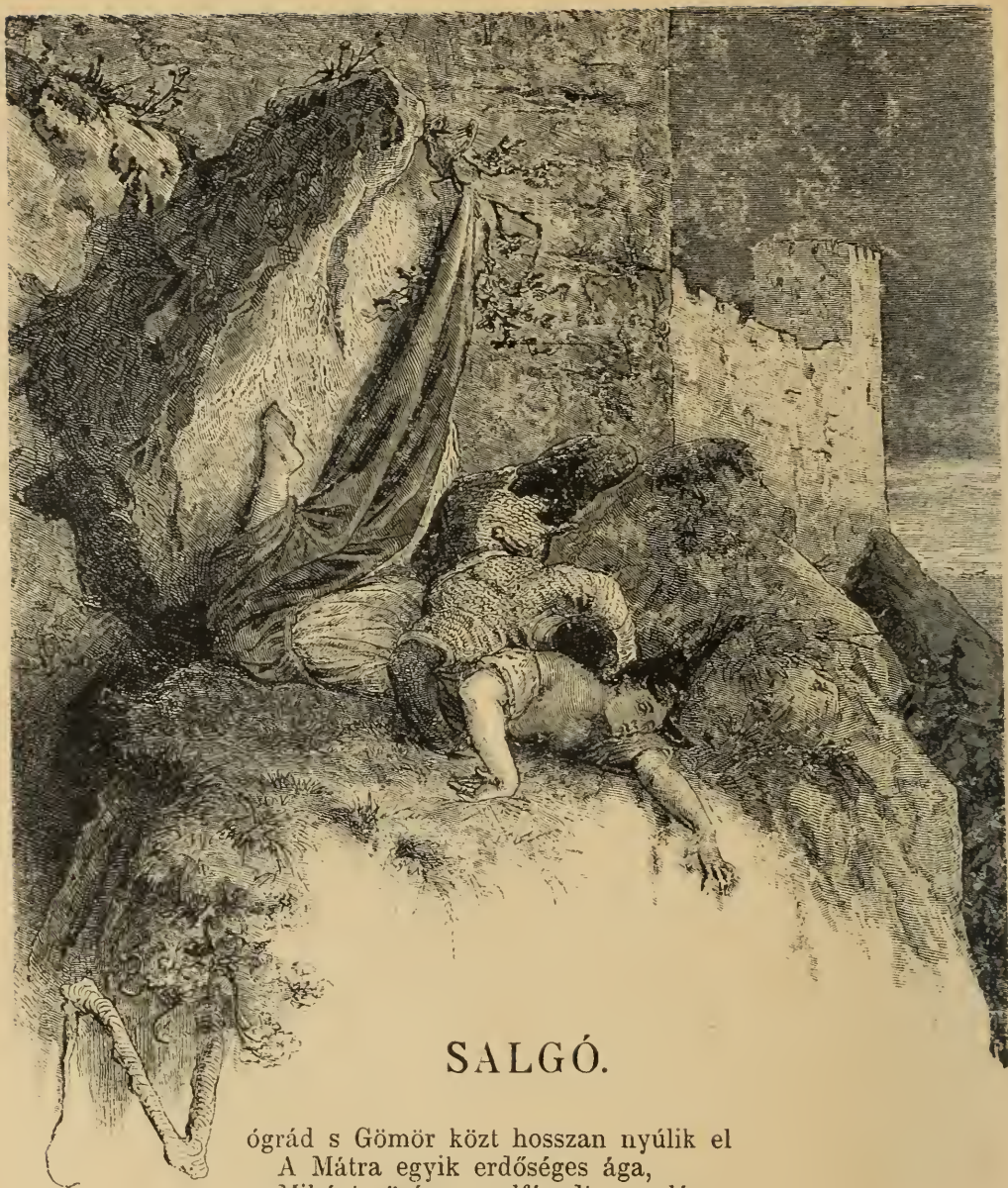
S így éltük által az egész nyarat.
Minden napunk egy virágszál vala
A bokrétából, melytül illatot nyer
Az istenek olympi asztala.
De e virágok elhervadtanak már;
Mit ér, szemlélnem száraz kelyhököt?
Repülj ki e szép kornak édenéből,
Haldokló hattýúm, bús emlékezet!

Eljött az ősz, ez a vad zsarnoka
A természetnek. Kérlelhetlen karja
Letépi a szegény fák levelét,
A földre sujtja, és lábbal tiporja.
Lábbal tiprá boldogságunkat is;
Reánk küldé enyészetes szelét
Elválás képiben, s ez arczainknak
Leszaggatá szép rózsalevelét.

Elváltunk, hogy ne lássuk egymást többé.
Komoly borongó volt az őszi este;
A ködön át a távolból lánykámát
Könnyes szemem még egyszer fölkereste
Aztán futottam, útat nem tekintve,
Arczom, kezem tövistől vérezék . . .
Futottam árván, mint a hullócsillag,
Melyet magából kilökött az ég. — —

Azóta arczom és kezem begyógyult,
Arczom s kezem, mit tüske sérte meg,
S szivemből is ki vannak irtva már
Az elválástól támadott sebek;
De e sebeknél jobban fáj nekem most,
Jobban fáj az, hogy már-már feledem
Ábrándjaidnak édes üdvességét,
Oh tündérálmom, első szerelem!

SALGÓ.

ógrád s Gömör közt hosszan nyúlik el
A Mátra egyik erdőséges ága,
Miként sörényes, elfáradt oroszlán,
Nézvén sötéten messze tájakig.
E hegytetői kősziklára ül
Borús napokban a pihenni vágyó
Terhes felhőknek vándor serege;
Ez a műhely, hol a komor kovács,
A dörgedelmes égi háború,
Készíteni szokta a villámokat,
Haragvó isten égő nyilait.
Itt állt Salgóvár, mint egy óriás,
Ki az egekre nyujtja vakmerő
Kezét, hogy onnan csillagot raboljon;

Itt állt Salgó . . . az éghez oly közel,
 És benne még is a pokol tanyázott.
 A századoknak döntő lábái
 Elgázolák rég e vár tornyait.
 Belőlök egy-két csonka fal maradt, mely
 Szomorkodással tölti idejét,
 Mint a ki lármás ifjuság után
 Éltét megunva remetéskedik.
 Fölmentem a hegy sziklatetejére,
 S letelepedtem a romok fölött.
 Verőfényes nap volt, tekintetem,
 Nem lelve gátot, mérföldekre szállt,
 Mint hörtönéből megszökött madár,
 S vigan köszönté a kék messzeséget,
 Hol a faluknak tornyán, a mezőknek
 Juhnyájain s a patakok vizén
 S mindenhol a nap fénye tündökölt.
 De lelkeket nem ily képek körözték,
 Nem ily vidámak; lelkeket homályos
 Látkörbe vitte a komoly merengés,
 Holott körülé kétes ködruhában
 Mogorva árnyak lengtek, a kihalt
 Sötét középkor véres napjai.

* * *

Megvirradott a tizennegyedik
 Század s hazánkra éj következék.
 Borús éj jött rá . . . ekkor áldozott le
 Az ő napjának, az Árpád családnak
 Végső sugára. Harmadik Endre halt meg.
 Pártok kelének, s a párt fergeteg,
 S a fergetegben a folyó zavart,
 S zavart folyóban könnyű a halászat.
 Elfeledék a hazaszeretnek
 Örök szentségét a fejetlen ország
 Önzés bünébe süllyedt tagjai,
 S rabolni kezdték édes anyjokat,
 A gyámolától elesett hazát.
 Haramjabarlang lett sok sziklavár,
 Honnan le a kipusztított vidékek
 Sohajtására gunykac zaj felelt,
 Miként az őszi bús szellő után
 Jön a süvöltő téli zivatar. — —
 Salgón Kompolti Péter volt az úr,
 Nevét rettegve említé a táj, mert
 A meddig kardja s buzogánya ért,
 Övé lett minden, a mi kincs vala,
 S hol ellenállás szálla szembe véle,
 A kincs helyén vérfoltokat hagyott.
 Követte őt a rablás útán
 Kompolti Dávid és Kompolti Jób,
 Zsivány apjoknak méltó fiai.

Kipusztíták már a szomszéd Somosköt,
 Utána jött a távolabb Fülel,
 S most a fölött van a tanácskozás:
 Hová fordítsák léptöket jelenleg?
 Ottan hevernek, apa és fiúk,
 Komor teremben medvebőr felett,
 Mit kaczagányul vetnek vállaikra,
 Ha indulóra a kürt megriad.
 Ottan hevernek és Eger borával
 Sűrítik úgy is sűrű véreket,
 Mely ereikben rémesen kereng,
 Mint a világok közti téreket
 Keresztülkasul bolygó üstökös.
 »Emeljétek föl a kupát, fiúk«,
 Kiálta Péter, »és kocczantsatok
 Gedő Simonnak egészségire! . . .
 Ha élünk és az isten megsegít,
 Még holnap éjjel vendégei leszünk;
 Azért sokáig éljen ő kegyelme!«
 .Sokáig éljen!« zúgtak a fiúk
 Utána harsány, mennydörgő torokkal,
 És a teremnek hangos boltozatja
 Az éljenekre, mint a nyughelyéről
 Fölvert szelindek, elkezdett morogni,
 S morgott hosszan, míg bele fáradott.

* * *

Gedővár csöndös, mintha halva volna;
 Reá borult az éj, mint rá borúl a
 Halottra a koporsó födele.
 Ki viraszt még a késő éjszakán
 Gedővár néma falai között?
 A szerelem s a hazaszeretet.
 Az égnek e két legszebb csillaga.
 Mindenki szunnyad, csak Gedő Simontól
 Riasztja messze álma nyúgodalmát
 A honfigondok éber tábora.
 És míg a férj bús lámpa fénye mellett
 Pusztult hazája sorsán elmereng,
 Szomszéd teremben nője térdepel,
 A szépségében ragyogó Perenna,
 S imát sohajt az égiek felé,
 Hogy boldogítsák a magyar hazát,
 Mert míg a honnak boldogsága nincs,
 Mindaddig férje is boldogtalan.
 Egyszerre a nő felsikolt ijedve,
 Hallván közelgő fegyvercsörgetést,
 S belép férjéhez s rémülve áll meg . . . .
 A másik ajtó ekkor nyílt s azon
 Kompolti Péter jött be kardosan.
 »Gedő uram, szép jó estét kívánok«,
 Szólt a haramja, »vendégid jövének;

Remélem, szíves házigazda léssz,
 S kérés nélkül is átadod nekik,
 A mit kívánnak . . . minden vagyonod.
 Csodálkozol, hogy ily váratlanul
 Leptünk meg és ily észrevétlenül
 Leptünk eléd? Ez . . . egyszerű dolog:
 Megvesztegettük a jó porkolábot,
 S ő megnyitotta várad kapuját,
 S bejöttünk százan . . . százan! érted-e?
 És most legényid egyig megkötozvék.
 A jó fiúk javában álmadoztak,
 Midőn kezökre a hurok került.
 Azért, Gedő ur, add elő, a mid van . . .
 Vagy szavaimban tán kételkedel?
 Im hát tekints ki!« Megnyitá az ajtót,
 S láthatta a száz fegyverest Gedő,
 Köztök Kompolti Jóbot s Dávidot.
 »Foszsz hát, zsvivány, és vidd, a mit találsz!«
 Szólt megvetőleg a várúr; »Perennám,
 Eredj szobádba, és az aggalom
 Ne bántsa lelked: tégedet mególak,
 Téged, legdrágább kincse életemnek!
 A többivel nem gondolok sokat . . .
 Hadd hízzanak rajt e gaz tolvajok.«
 Kompolti Péter ment kutatni s véle
 A martalékra vágyó czinkosok;
 Csak Dávid és Jób állt merőn, ha ajkuk
 Le nem pecsétli a csodálkozás,
 Ezt kérték volna: milyen látomány ez?
 Melyik tündére az álomvilágnak
 Szállott a földre, e falak közé?
 S midőn a méla bámulás ködében
 Eltévedt lelkők ismét visszatért:
 Egyszerre léptek az ajtó felé,
 A mely Perenna teremébe nyílt,
 S a mely előtt vont karddal állt a férj,
 Vont karddal és rettentőn, mint az angyal.
 Ki őrizé a paradicsomot.
 »Eddig s tovább nem!« dörgött a jövőkre.
 »Eddig s tovább nem! . . . a kétségbesés, a
 Halál szolgálja áll e küszöbön,
 E szent ajtónak tiszta küszöbén!«
 Ekkép a férj; de a két zordon ifjut
 Nem rettenték meg a dörgő szavak,
 Sem a szemeknek átszuró világa,
 Mely villámlásként szállt a hang előtt.
 »Utamba állasz?« így kiálta Jób,
 »Utamba mersz még állni? jaj neked!
 Keresztültörnék, bárha kezeidben
 Száz kard villogna s minden kard hegyéről
 Ezer halál vigyorgna is reám!«
 És összecsaptak csengő fegyverökkel
 Gedő és Jób, mint két kőszikla, melyet
 Egymás felé sujt a földindulás.

Akközben Dávid rést lelt s besuhant,
 A hol Perenna elszorúlt kebellet
 Az aggódalmak árján fuldokolt.
 Egy jajsikoltás és egy halk sohaj . . . .
 A nő sikoltott és a férj sohajtott.
 A nő, kit Dávid vett ölébe s vitt,
 S a férj, kinek Jób átdőfé szívét.

***

Salgó s Gedővár közt emelkedék
 Hajnácskő, szinte sziklaormi vár.
 Csend volt a várban és a vár alatt.
 Mindenki alvék; a toronynak öre
 Virasztta csak még félig nyílt szemekkel.
 A fővenyóra éjfél mutatott.
 Mi zaj hasítja a csendet keresztül?
 Még halk, de perczről perczre hangosabb.
 Az ör keresztet hány és a toronyból
 Fél bátorsággal néz a völgybe le;
 Ki más zavarná a világ nyugalmát
 Az éjszakának kellő közepén,
 Mint boszorkányok és kísértetek?
 Lenéz az ör . . . a teljes hold világa
 Arany fátyolként leng a vár körül,
 S a vár alatti völgy ezüst ködével,
 Mint két szerelmes lélek, összeolvad.
 A félhomályban Gedővár felől a
 Salgói úton nyargal egy lovag,
 Őlében egy hölgy hófehér ruhában,
 Hollósötét haj lengő fűrtivel.
 Mögöttök távol ismét egy lovag. —
 Olyan tünékeny volt e jelenés,
 Hogy a toronynak öre más nap ezt,
 Midőn fölébredt, álomnak hívé.

***

Midőn fölére Salgó udvarába
 Kompolti Dávid a szép martalékkal,
 Ez életének nem adá jelét,
 Aléltan fekvék annak karjain;
 Szívében a vért és eszméletet
 Megállitá a félelem s futás.
 Gyöngéd karokkal tette őt az ifju
 Egy kerevetre; csínnal bánt vele,
 Miként a gyermek a kicsiny madárral,
 Melyet fészkebül épen most lopott ki;
 S megállt előtte s elmerülve nézte
 És lelkesedve így szólt: »Oh miért
 Fejem nem olynagy, mint az ég, hogyannyi
 Szem volna rajt, a hány csillag van őit,
 Hadd bámulnálak valamennyivel! . . . .

Ki vagy, ki vagy te? olyan ismerős
 Elöttem arcod mindenik vonása;
 Találkozáim már veled? . . . oh igen, most
 Emlékezem, hogy egykor láttalak,
 Régen, fölötte régen. Még midőn
 Mint gyermek jártam a vadon homályin,
 Miként ártatlan gyermek, a kinek
 Vérzett szive, ha vérezett az őz
 Szilaj vadászok gyilkoló nyilától:
 Oh akkor, akkor gyakran láttalak.
 Ha szenderegtem a kis völgyi forrás
 Virágos partján: édes álmaimban
 Meg-megjelentél, tündérek leánya!
 Hozzám jövéél s lehajlottál reám,
 Miként lehajlik földre a szivárvány,
 S fülemben égi hangokat sugál.
 Karom kinyújtám, hogy öleljelek,
 S fölébredék . . . te már távol valál,
 A rengeteg sötétzöld mélyiben
 Láttam fehérülő árny-alakodat,
 S futék utánad, mint az esti szél
 A tündékekeny pillangó után,
 Futék a hegyre . . . a hegy tetején
 Bámulva álltam és szomorkodám; már
 Oly messze voltál tőlem, fönn az égen
 Az esti csillag képiében ragyogtál. —
 Gyermekkorom tűnt s gyermekéveimmel
 Eltűnt regényes ábrándim világa,
 S vad ifjává lett a szelid fiú,
 S azóta véled nem találkozáim . . .
 De én beszélek hozzád, és te nem
 Hallod beszédem; mozdulatlanul
 Fekszel, miként az elesett szobor.
 Élsz, vagy meghaltál? oh csak meg ne halj,
 Inkább hervadjon el minden virág
 A föld színén, s ne légyen több tavasz! . . .
 Hah, végre, végre nyílnak szemeid;
 Milyen szemek, mily égetőn-vakító . . .
 Hová jutottam? hol vagyok? talán a
 Teremtő műhelyében, a hol a
 Napok készülnek? ottan, ottan . . . oh
 Ha e két nap az égre fölkerül,
 A mindenséget porrá égeti! . . .
 'Elég már, bátya, most én rajtam a sor',
 Ily hang szakasztá félbe Dávidot,
 Jób hangja, a ki mostan érkezett meg,
 'Elég volt, bátya, most én rajtam a sor';
 E drága kincsen ketten osztozunk!'

* * *

Eszmélt Perenna, és csodálkozással
 Nézett körül, és töredezeve szólt:

»Férjem! . . . de ez nem férjem . . . ez sem az;
 És e terem . . . hisz ez nem a mienk.
 Hová juték? és férjem hol marad,
 Hogy így magára hagyja hitvesét?«
 »Férjed, menyecske, messze utazott«,
 Ekkép felelt Jób, »kár lesz várnod őt,
 Mert míg utából ismét visszajő,
 Rég elvirítanak ifju bájaid.
 Azért feledd őt, s add nekünk magad,
 Hogy részesüljünk mink is a gyönyörben,
 Mit férjed a mennyországától bitorlott.«
 »El oldalamtól! vissza, szemtelen!«
 Kiálta a nő, »vissza! . . . és ne szólj,
 Mert minden szóért s minden léptedért,
 Ha férjem eljön, rémesen lakolsz . . .«
 »Ha férjed eljő, akkor?« szóla Jób,
 »Hisz mondtam már, hogy messze utazott,
 Oly messzire, hogy onnan, a hová ment,
 Porszemnek látja a nagy földtekét.
 Szóval — hogy őt ne várd hiába — nézd
 E kardot s rajta ezt a szép piros vért:
 Ez férjed vére . . . én megöltem őt.
 Most hát szabad vagy, szép asszony, szabad!
 A női hűség rabbilincsei
 Nem korlátozzák többé lelkedet.
 Szabad vagy, használd szabadságodat.
 Két kar helyett most négy kar vár reád,
 Hogy boldogítson ölelésivel.«
 Perenna némán és merően állt,
 Némán, merően, hidegen, fehérén,
 Miként holt, csendes téli éjszakán a
 Száraz bokor, mit ellepelt a hó.
 Ott állt Perenna és a kardra bámult,
 A melyen olyan drága vér alutt meg. —
 E mozdulatlan némaság alatt
 Szívét, lelkét mily harczok szaggaták!
 A lélek benne úgy sírt, úgy nyögött,
 Ugy küzdött, úgy jajgatott, miként
 A jég alatt a befagyott patak.
 Kitört végtére a kétségbesés,
 Kitört belőle, mint a tűzokádó
 Hegy méhéből a füst s lángoszlopok,
 És átkokat szórt, rémes átkokat
 Zsivány fejére férje gyilkosának.
 De mintha minden átok egy virág
 Lett volna, egy-egy illatos virág,
 Miket feléje dobnak, hogy szagolja,
 Olyan kedvtelve állt a hölgy előtt Jób,
 S midőn az végzé, így kezdette ez:
 »Hah, istenemre, hogyha átkozódva
 Ily szép vagy, asszony, menj férjhez naponként,
 S én férjedet naponként megölöm! . . .
 Átkozz tovább, szép hölgy, én hallgatom,
 Ha minden átkod megfogamszik is.«

Perenna Dávid lábaihoz borult,
 Átfogta térdét, és így esdekelt:
 »Oh ifju, arcod nem oly ördögi,
 Miként ezé itt . . . légy könyörülő,
 És ój meg tőle, ój meg engemet!
 Szeretni foglak, szolgálód leszek,
 Csak ments meg engem férjem gyilkosától,
 Csak e sátán ellen légy paizsom.«
 »Meg foglak óni, gyermekálmaim
 Földönfölüli tündérgyermeke!«
 Kiáltá Dávid, fölemelve őt,
 »Meg foglak óni, paizsod leszek;
 S ki hozzád nyúlni kíván: annak e
 Paizst előbb ketté kell törnie.
 Most hát öcsém, Jób, ehhez tartsd magad!«
 »Nem ugy, jó bátya«, monda Jób, s szemében
 Ellenszegülő dacznak lángja gyúlt,
 »Nem ugy, jó bátya! így nem alkuszunk.
 Mi nálunk minden martalék közös,
 Azért kettőnké e menyecske is;
 És ha nem engedsz, tudd: e kard, a melylyel
 Férjének irtam úti levelet
 A más világra, e kard most is éles,
 S karomnak sincsen legkisebb baja!«
 Egymás elébe állt a két fiú,
 Egymás elébe állt és hallgatott,
 Nyelvök helyett most kardjaik beszéltek.
 Kompolti Péter jött be s rájuk ordít:
 »Megálljatok!« s a bajvivók megálltak.
 »Apánk, te légy hát köztünk a bíró«,
 Így szóla Jób, »ez asszonyt itt magának
 Akarja Dávid bátya tartani;
 De én azt mondom: ehhez nincs joga,
 Mert ő kettőnké. Nincs-e igazam?«
 »Hitvány fiúk«, szolt megvetőleg apjuk,
 »Ily hasztalanság annyira feltűzel,
 Hogy egymás ellen karddal rentotok?
 S ilyen mihaszna pörben engemet
 Mertek bíróul híni, engemet! . . . jó;
 Igazságot hát én szolgáltatok.
 Halljátok: e hölgy nem lesz egyiké sem,
 Sem egyiké, sem másiké . . . igen,
 E hölgyet bírni én fogom, magam!«
 Kihullt a kard a két fiú kezéből,
 Vérök föllázadt, sustorgott, miként
 A víz, a melybe a villám csapott,
 S dörmögni kezdtek bosszus dolgokat.
 Keresztülszűrő lángtekintetét
 Jártatta végig rajtok az apa,
 S parancsolólag így kiáltá föl:
 »Ki mer mocczanni és morogni, hogyha
 Kompolti Péter ezt kiáltja: csitt!«

***

Miből teremté isten a szivet?
 Hogy annyi bútól, kintől sem hasad meg,
 A mennyi érte a szegény Perennát. —
 Őrizve Salgó szük falai között
 Űlt a fogoly hölgy napok óta csak,
 De mindenik nap századokra nyúlt,
 Azokra nyújtá azt a szenvedés.
 Az árva lélek mennyit szenvedett!
 Egy pillanatban keble meggyuladt
 A fájdalomtól, és más pillanatban
 A rettegéstől ismét megfagyott.
 Hosszan tünődék, véghetetlenül:
 Hogy szabaduljon e falak közül,
 S hogy álljon bosszut férje gyilkosán?
 És nem találta semmi, semmi módot!
 S most jött reá a legnagyobb csapás;
 Kompolti Péter így nyilatkozék:
 »Szép asszony, benned a sátán lakik,
 Te megbüvöltél, napról napra jobban
 Tetszel nekem, s ha akarod, ha nem:
 Én feleségül veszek tégedet.«
 »Hozzád megyek«, szolt elhatározottan
 Perenna, ámde oly hangon, mikéntha
 Lett volna a halálnak angyala,
 S ezt mondta volna ama szök helyett:
 »Kompolti Péter, végórád ütött!« —
 Magához hita Dávidot Perenna,
 S így szóla: »Ifju, igazán szerettél?
 Vagy pillanatra fellobbant lidércznek
 Volt lángja csak, mit érezél irántam?
 És ha szerettél, mondd: szeretsz-e még?«
 »Szeretlek egyre«, válaszolt az ifju,
 »Szeretlek, mint a völgyet a patak,
 Szeretlek, mint a csillag az eget,
 Szeretlek, mint a fereg a gyümölcsöt!
 S ha te szeretnél . . . oh szólj, asszonyom,
 Hogy érdemeljem meg szerelmedet?«
 »Hogyan?« felelt a nő, »egy módja van:
 Öcséd megölte férjemet, s apád most
 Engem magának hitvesül kíván.
 De én apádat, ezt a második
 Leendő férjemet szintűgy utálok.
 Miként első férjemnek gyilkosát.
 Szeretsz valóban? ugy hát szabadíts meg
 E két gonosztól. — A tiéd leszek, ha
 Apádat és öcsédet megöled.«

***

Örök rejtélyü érzés, szerelem!
 Te nagy folyó, mely egyszer szemetet,
 Máskor virágot hordasz vizeden.
 S mind egy helyről: az emberek szivéből.

Oh szerelem, te végtelen óceán,
 Melynek határát még nem látta senki,
 S melynek le nem szállt fenekére senki.
 Ott állsz te, óriások óriása,
 Mesés nagyságban . . . hogyha nyúgoszol,
 Meglátja széles tükrödben magát a
 Határtalan menny minden csillaga;
 S ha háborogsz: fölszíneden csatáznak
 Az alvilágnak minden szörnyei.
 Mindenható erő vagy, szerelem!
 Mindenható vagy . . . angyallát az embert,
 Az angyalt ördöggé, az ördögöt
 Emberré könnyen átváltoztatod . . . — —

***

Derült, kék éj volt, tiszta csendes éj,
 Vidáman néztek felhőtlen magasból
 A földre a hold és a csillagok,
 Olyan vidáman! . . . hah, pedig mi történt
 A földön? apa- és testvérgyilkolás!
 Kigyóként csúszott Dávid a terembe,
 Hol apja szunnyadt. Ágya függönyét
 Széttolta halkán . . . reszketett keze,
 Mintha kősziklát hengerítene.
 »Itt fekszik, alszik«, így gondolkodék,
 Merőn szegezve rá égő szemét,
 »De mily szelíd most arca, melynek ébren
 Minden vonása egy-egy Luczifer;
 Vagy csak te látod tán ilyen szelídnek,
 Te mindig-gyáva lelkiismeret?
 Eredj, hivatlan vendég, menj tova;
 Nem hallgatok rád, nem, nem! hasztalan
 Nyujtod felém fenytő ujjadat,
 Híjába intesz oly parancsolólag,
 Nem hallgatok rád . . . nézd, nem hallgatok!
 Az alvót ekkor torkon ragadá,
 S beléje fojtá a lélekzetet . . .
 Nem is nyögött . . . egy rángás, s vége volt.
 Bevonta ismét a függőnyt s mene,
 De a küszöbnél visszafordula,
 Hogy megtekintse: nem maradt-e élet
 Ama testben? nem támadand-e föl?
 Az ágy előtt megállt . . . állt, s nem meré
 A kárpitot szétvonni újlag.
 Nem mert benézni rettentő művére,
 S lélekszakadva kifelé rohant
 Másik terembe, a hol öcsce volt.
 A zajra Jób fölébredett s fölült,
 S fél eszmélettel nézte a jövőt,
 S midőn egészen eszmélt, akkorára
 Keblében járt a gyilkoló aczél,
 A melyet bátyja a falról ragadt le.

De nem halálos volt Dávid szurása,
 Feléje lépett tántorogva öcsce,
 Hogy megragadja öldöklő kezét . . .
 Egy új suhintás és Jób homlokát
 Elborította vére, s összedőlt.
 A kardot messze dobta Dávid, és
 Futott, futott ki, mintha lépteit
 Követte volna százezer boszorkány,
 Lidércz, kísértet, ördög s minden, a mi
 Irtóztató a képzeletben él.
 Futott; futott, és nem tudá: hová fut?
 Sötét sarokban megvoná magát,
 Szemét behunyta, hogy ne lássa a
 Számíthatatlan rémeket; de látta
 Még akkor is, ha behunyá szemét.
 S majd apja halvány arcza állt előtte,
 Majd öcsce véres, megvagdalt alakja.
 Intett kezével, hogy távozzanak;
 Nem távoznak. Mindig közelebb
 Jöttek hozzája . . . egyre közelebb . . .
 Beléje vágták végre körmüket . . .
 Torkon ragadták . . . lég után kapott,
 S egy jajnyögéssel összeroskada.
 Midőn fölébredt, reggeledni kezdett,
 A hajnalfény betört az ablakon;
 Körültekinte, s akkor látta meg,
 Hogy apja ágya mellett fekvék.
 »Apám, ébredj föl, ébredj . . . hallod-e?«
 Szólt megrázva a holttetemet,
 »Mit alszol, hosszan, mint a mormotér?
 Már fényes nap van. Jer, menjünk rabolni . . .
 Szabad vásár van, minthogy nincs király.
 Menjünk rabolni, szálljuk meg Gedóvárt;
 Tiétek minden kincs, arany . . . nekem
 Nem kell egyéb. csak a vár asszonya.
 De kelj föl hát! ne rángattasd magad
 Hiába. S még sem ébredsz föl . . . no semmi,
 Fölébredsz majd az ítéletnapon.
 De akkor ki ne böffentsd valahogy
 Az istennek, hogy én voltam, ki téged
 Elaltatálak, mert megfojtalak!
 Elindult és ment a szomszéd terembe,
 »Hát ez ki itten?« kérdé, öcsce testét
 Megrugva, »mit? te volnál, Jób öcsém?
 Mi a manó, hát a földön heversz?
 Neked bezeg jó ágyad lehetett.
 Bordáidnak becsületére válik,
 Hogy nem jajgatnak ilyen durva ágyon.
 Hanem hát kelj föl s mosd meg arcodat,
 Hiszen merő vér; kelj föl, hallod-e?
 Mi a tatár, ugy veszem észre, hogy ma
 Fölkelni nincsen kedve szkinnek.
 Annál jobb. Oh ez pompás alkalom!
 Szép kedvesem most megszőktethetem . . .«

S ment a szobába, hol Perenna volt.
»Megölted őket?« kérdezé a hölgy.
»Kit öltem én meg?« fölkiálta Dávid,
»Én meg nem öltem senkit, senkit is!
Ottan feküsznek szépen, csendesen,
Egyik fehér és a másik piros.
Jer, angyalom, jer. Mélyen alszanak;
Megszökhethünk. Jer. Senki sem vesz észre.
Fölnyargalunk a bástya tetejére,
S onnét aztán az égbe röpülünk!«
»Hah, ez megőrült«, gondolá Perenna,
S borzadva hátrált; de az ifju őt
Ölébe fogta s vitte kifelé.
A nő sikoltott. »Csitt, légy csendesen,
Mindenre kérlek, a mi szent előtted!«
Szólott az ifju, »fölkel valaki
Zajodra, s akkor el nem szökhethünk,
Elfognak... hah nézd, nézd, már jönnek is!«
Ezzel rohanni kezdte, fölrohant
A bástyafalra. »Most röpülj!« kiálta,
»Mingyárt ott fönn, ott fönn leszünk az ég-
És átszorítva a hölgyet, leugrott... [ben«,

(Dömsöd.)

Alant a mélység sziklacsúcsai
A vértől és a hajnaltól pirultak.

***

Dávidnak már nem kelle temetés,
Elnyelte őt a vár alatti mélység,
El volt temetve. S a ki eltemesse
Apját s öcscsét: nem volt ember reá.
Kipusztulván mind a Kompoltiak,
Elosztották a rablott kincseket
Legényeik; de osztozás alatt
Egymásnak esvén kardot fogtanak.
Kevés jutott el épen közülök.
Nagy részt elestek, és holttesteik
Az éhes hollók tápláléki lettek.
Igy állt sokáig Salgó zajtalan,
Csak a hollóknak káromása szólt
Holttetemekkel megtelt udvarában:
S alant a völgyben a népség futott
A szél elől, mely Salgóról jöve.

SZILAJ PISTA.

I.

Jó ideje, hogy a nap lenézett.
Pihennek az elfáradt révések,
A révházban pihennek, alusznak.
Szilaj Pista maga nem alszik csak.

Szilaj Pista, tőled én azt kérdem,
Hogy miért vagy te még most is ébren?
»E kérdésre én csak azt felelem,
Hogy ébren tart engem a szerelem.«

Holdvilágos éjben Szilaj Pista
Csónakát a partról eloldozta,
Az evezőt is kezébe vette,
Át is ment a vizen a szigetbe.

A Dunának kellő közepében
Áll a sziget virágos kertképen.
A szigetnek legszebb virágszála
Egy vén halász fiatal leánya.

A vén halász nádvityillójában
Subaágyán alszik már javában.
A vén halász fiatal leánya
Sziget partján vár Szilaj Pistára.

Mikor átért a szép révész legény,
Jó dolga lett rózsája kebelén.
Csókolóztak . . . de nem mondom ezt el!
Tele van a világ irígyekkel.

Legtüzesebb bor a szép lány csókja.
Csók az észnek könnyen zavarója;
Pistának is megzavarta esztét,
Származott is tőle tarka beszéd.

»Lidi lelkem, Lidim, galambocskám,
Gyöngyvirágom, aranyos halacszkám,
Gyémánt gyűrűm, csillagom sugára,
Csókolj agyon hajnal hasadtára.

Fekete a pillád, kék a szemed,
Mint mikor a felhő kettéreped.
A megrepedt felhőben kék az ég,
S mint ebben a csillag, szemed ugy ég.

Ha egyetlen egy füzért fonnának
Minden virágából a világnak,
Át nem érné az én szerelmemet,
Olyan nagy! . . . s az egyedül a tied.

Szerelmemnek nincs határa, vége;
Hát a tied ily végtelenség-e?
Csak szerelmed határát ne érjem,
Mert ott, kis lány, jaj néked, jaj nekem!

Egy óriás alszik ott, angyalom,
Egy óriás, az én indulatom;
Mihelyt oda érkezünk: fölélbred,
S összeszaggat engem úgy, mint téged.«

Igy beszélt az ifju révészlegény,
De megnyugott a lány tekintetén,
Tekintetén, mely ezt magyarázta:
Szerelmének nincs vége, határa.

Még sokáig váltogatták a szót.
Közeliükben a fülemile szólt;
Vagy tán nem is madár dalolása
Volt ez, hanem szívök dobogása.

Elváltak egymástól végtére
Szép reménynyel a jövő estére.
Az ifju ment a révészpanyába,
A leány ment apja kunyhájába.

Csendesség volt az egész vidéken,
Hajlott a hold lefelé az égen,
Gönczölszekér rúdja is leállott,
A fiastyúk föl magasra szállott.

Csendes a révkocsmárosnak háza,
A szellő a bokrokat nem rázza,
Semmi sem szól, csak a Duna habja,
Mely a komp oldalát locsolgatja.

II.

A vén halász város piaczára
Hordta halát a hetivásárra.
»Gyere velem a városba, lányom.«
»Ha kívánja keed, apám, nem bánom.«

Apa, leány a városba mentek.
Hejh, csak ne lett volna épen péntek!
Először volt a városban Lidi,
Azért nem tetszett ez a nap neki.

De csakhamar ezt elfelejtette
A városi zajnak közepette.
Jöttek czifra, szép ruhás urfiak,
S a szép lyánynyal csintalankodtanak.

Szólt egy urfi, ki mellette megáll:
»Hol termettél, gyönyörű virágszál?«
Felelt Lidi: »Lenn a szigetségben
Termettem a Duna közepében.«

Szólt az úrfi: »Már ez derék dolog!
Mert hisz én is oda való vagyok.
Csak azt mondd meg, van-e már szeretőd?
Ha van, inkább engem szeress, ne őt.«

Felelt Lidi: »Hogy van-e szeretóm?
Azt én senki orrára nem kötöm,
Ha az úrfi tudni úgy kívánja:
Van cigányné s van annak kártyája.«

Ment az úrfi, mivelhogy őt Lidi
Csak így apró pénzzel fizette ki;
De még is a lány meg nem állotta,
Egyet pillantott utána lopva. —

Ezek után egyszer sok időre
Kiült Lidi a Duna szélére,
Dunaparton vad virágok között
Ülve a kis leány hálót kötött.

Ereszkedett már a nap lefelé,
Festegette a bokrok levelét,
Befestette pirosra, sárgára,
Piros fátyolt huzott a Dunára.

A kis leány a hálót csak kötötte,
S im megzörren a bokor mögötte,
Ki az? ki jön? . . . egy fiatal vadász.
»Szép jó estét, galambom; mit csinálsz?«

»Ha nem vak, hát látja, mit csinálok;
Látja az úr, hogy kötöm a hálót;«
Igy felelt a kis leány kereken,
Hogy melléje lépett az idegen.

Szólt a vadász: »Te hamis kis leány!
Arczod rózsza, de beszéded csalány.
Látom, te még most is a régi vagy,
Szemed s szavad a szívben sebet hagy.

De ismersz-e, jut-e még eszedbe,
Hogy láttuk már egymást az életbe?«
Láttuk egymást egy hetivásáron . . .
Emlékszel-e még rá, szép virágom?«

Felelt Lidi: »Azt én megengedem,
Hogy úrfi már találkozott velem;
De nem olyan nagyok szépségei,
Hogy el ne lehetne felejteni.«

S így a mit a vadász úrfi szólott,
Minden szóra kapott egy jó tronfot,
Még sem tudott bosszankodni rája,
Arra a kis csintalan leányra.

Hát csak azon vette észre magát.
Hogy a sötét éjszaka már beállt,
És így szóla: »Tudod-e, aranyom,
Hogy az utat innen én nem tudom.

Rám nézve hát rettenetes baj van,
Ha csak tán te nem könyörölsz rajtam.
Légy kísérőm csak az erdőszélig.
Vagy akár a szobám közepéig.«

Lidi végig gondolta a dolgot:
Ez az úrfi oly sok szépet mondott,
Oly nyájasan, oly szivesmelegen,
S ő mindezért háladatlan legyen?

»Világért sem leszek háladatlan!«
Szólt a leányka elhatározottan,
Szólt magában, azután ezt mondta
Fennszóval, a vadászra pillantva:

»Jöjön hát az úrfi, jöjön velem,
De hazáig el nem kísérhetem,
Elkisérem csak az erdőszélig . . .
Mert az embert könnyen megítélik.«

És elmentek. Mire Lidi megjött,
Szilaj Pista már régen kikötött.
»Régen várlak, hol jártál, galambom?«
Ez nem tudta: hirtelen mit mondjon?

III.

Lidinek a magaviselete
Akkor este különös lehete,
Mert Pistának az sehogysem tetszett,
S kegyetlenül gyanakodni kezdett.

Hejh a gyanú furcsa gyermek pedig!
Mihelyest a világra születik,
Mingyárt éhes, mingyárt enni vágyik;
S ha jóllakott: szörnyeteggé válik.

Mit tett Pista? már a másik este
Bokor mögé bujt titokban, s leste . . . .
Tán maga sem tudta, hogy mit lesett?
Csak várta, hogy mit hoz a vakeset.

Nem soká várt, hogy egy úr érkezett,
S hallott tőle édes beszédeket,
Mikre Lidi csak úgy irult-pirult.
Szilaj Pista mérgében majd megfult.

S ha még nem lett volna más, csak beszéd,
De az úrfi meg is fogta kezét
A leánynak, sőt meg is ölelte . . . .
Poklokra szállt Pistának a lelke.

Fölugrik, az urfit megrohanja:
»Gyilkos, zsvány, gaz, lator, haramja!
Igy csábítsd el más ember mátkáját . . . .«
S kirántotta zsebéből bicskáját.

A bicska a vadász szívének ment,
De a vadász puskával állt ellent,
Puskaagyval úgy ütötte főbe,
Hogy hosszában elbukott a fűbe.

Mikor Pista magához tért megint,
Lassan fölállt, jobbra-balra tekint,
Senkit sem lát . . . sem vadász, sem leány.
Azt gondolja: csak álmódott talán.

Hogy nem álom, azt onnan tudta meg,
Mert vére még akkor is csepegett.
Sírt bujában, sírt, sírt . . . könnye, vére
Összefolyva csorgott le képére.

IV.

Szép Lidihez a vadász el-eljár,
S bátorsággal ölelkezhetnek már,
Nem tartanak semmi ellenségtől,
Szilaj Pista eltűnt a vidékről.

Szilaj Pista elment nagy bujában;
Hol bujdosik most, melyik világban?
Erős szélvész volt szive bánata,
Szegény fiút messze ragadhatta.

Vádo'lt Pista, hátra sem tekintvén,
Meg sem állt, csak a Bakony közepén;
Bakonyerdő kellő közepében
Megpihent egy vén cserfa tövében.

Pihent ám, de nem pihent, csak teste,
Lelkét ő le nem csendesíthette.
Teste tó volt, lelke benne a hal.
Bár a tó áll: a hal benne nyargal.

»Zsvány leszek, zsvány, utonálló,
Végesvégül bitófa-czifrázó!
Mit bánom én? jussak a bitóra,
Az lesz nekem legboldogabb óra.«

Kiült a nagy országút szélére,
S várakozott jó módú vendégre,
Kinek oly nagy teher lesz zsebében,
Mint ő neki bátorság szívében.

Jött is egy úr nem igen sokára,
Gyorsan hozta őt négy paripája,
Négy paripa cifra szép hintóban.
Fönn a bakon kocsis és hajdú van.

»Megállj!« kiált Szilaj Pista rája,
»Mozduljon, a ki halálát várja!«
A halálra egynek sem volt kedve,
Megállottak, kővé merevedve.

Pista oda lépett s minden zseben
Keresztülment lelk'ismeretesen;
A mit talált, szépen ki is szedte,
Messzely bor árát sem hagyott benne.

»Elmehettek!« szóla mostan Pista;
»Hó megállj!« kiáltá a kocsisra,
Ki az ostort már kezébe vette,
»Nem vagyok én zsványnak teremte . . . .

Itt van, uram, egy fillérig pénze.«
Az úr reá nagy szemekkel néze,
Nem tudta: a dolgot mire vélje?
Tán csak tréfál a haramja véle?

Nem tréfált ő, a pénzt visszaadta,
A hintónak hátát fordította,
És elindult és tovább bujdosott.
Vitt magával bánatos haragot.

Meddig tartott bizonytalan útja?
Merre járt-kelt? ő maga sem tudja;
Mig egyszerre csak azt veszi észre,
Hogy a Duna partjaihoz ére.

Dunaparton áll a révház felett,
Hol annak előtte révészkedett,
Átellenben Lidiék kunyhaja . . .
Pistának kél keserves sóhaja.

»Lidi, Lidi, mért voltál csapodár? . . .
De, szegény lyány, tán meg is bántad már,
Hú szeretőd tán már megsirattad,
A ki annyit szenvedett miattad.

Ha megbántad hűtelenségedet,
Elfelejttem a megtörténteket.
Magadat csak ezután becsüld meg:
Mégbocsátok, mert nagyon szeretlek!«

Ezt gondolta s a ladikba lépe,
Hogy átevezzen a szigetségbe,
S hogy Lidinek szóval azt elmondja,
A mi mostan volt csak gondolatja.

Épen mikor a ladikba lépett,
Háta mögött hallott ily beszédet:
»Hejh, atyafi, mi is áttakarunk,
Várjon kend, jó borralalót adunk.«

Pista majd befordult a Dunába,
Mert Lidit s a vadász-urfit látta;
Rájok ismert, bár jó messze voltak,
S vége járta már az alkonyatnak.

Félig-meddig összeszedte magát,
Míg amazok elérték csónakát.
Hejh, mikor a csónakba bementek,
Gondolhatni, mint rémültenek meg.

(Szalk-Szent-Márton.)

Pista gyorsan el kezdett evezni,
Nem lehet azt a kint megnevezni,
A mit a lyány és az úrfi érzett.
Nem tudták: hogy kezdjék a beszédet.

Pista nem szólt, hanem csak evezett.
Már közel volt hozzájuk a sziget,
És csak akkor vette észre magát,
S hirtelen megfordítá csónakát.

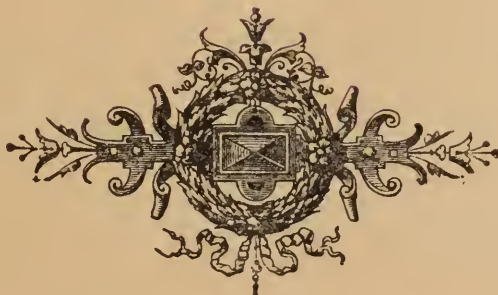
»Hova?« szólott most az úrfi, »vissza?«
»Nem egészen«, felelt neki Pista,
»Csak a Duna közepéig . . . ottan
Veletek egy kis számadásom van.«

És a mire kimondta ezeket,
Már a Duna közepén evezett.
Itt a vízbe dobta a lapátot,
S a ladiknak legvégére hágott.

»Tudjátok, mit? . . . meguntam éltemet,
És azt ti miattatok untam meg;
Elmegyek a más világra . . . hanem
Nektek is el kell ám jőni velem!«

Szólt s fölfordította a ladikot.
Mind a három a Dunába bukott.
A csalfa lyányt Pista megölelte,
Hogy mellette hagyja őt el lelke.

De a midőn az úrfit meglátta,
Hogy úszni tud, hogy úszik javába!
Utána ment, és őt ölelte meg,
S küzdöttek, míg el nem merültenek.

1847.

* *

BOLOND ISTÓK.

»Jön biz a, tagadhatatlan,
Mindjárt itt lesz a hátam megett,
S mily haragos! soh' se láttam
Ilyen gyilkos szemeket.

Korbácsolja lovait,
S a gyepelót közéjük vágta,
Ugy jön egyenest nekem
Sebesen, ló halálába.

Hallj' az úr,
Legyen annyi embersége,
Hagyjon békét én nekem,
Menjen félre pokol fenekébe.

Hisz elég nagy ez a puszta,
Mégférünk egymás mellett is könnyen
Mért törnének tehát egymásra?
Egyik jobbra, másik balra menjen.

És ha épen úgy kívánja,
Hát meg is süvegelem,
Csak térjen ki az utamból,
Csak hagyjon békét nekem.«

Igy beszél a jámbor ifju
A záporhoz, mely utána nyargal,
De biz ez nem fordul el, hanem
Utóléri, s dől rá vad haraggal.

És az ifju?
Ott helyben megáll merően,
Mint Caesar, midőn meglátta
A gyilkot Brutus kezében.

S köpenyét, mint Caesar,
Rá voná a képire . . .
Azaz hogy rá vonta volna,
Ha lett volna köpenye.

De azért, mint a kinek nyakában
Egy pár bunda és köpönyeg,
Oly nyugottan áll, s ezt mondja
Kimondhatatlan egykedvüleg:

»Jó; ha nem hallgatsz rám,
Üssön a mennykő beléd.
Majd meglátom, melyikünk
Unja meg előbb.

Istenemre, én vagyok tán
A világon a legjobb keresztyén,
Mert biz annyiszor még senki sem
Keresztelkedett meg, mint én.

Mennyit, mennyit mos a zápor engem!
Hanem hiszen szerecsent mos,
Mert biz én a milyen
Egykoron valék, olyan vagyok most.

Leáztathat rólam
Az eső minden ruhát,
De nem áztathat le egyet: a
Philosophiát.

Az már aztán a szabó,
A ki ezt a ruhát varrja;
S milyen olcsó! ingyen kapni,
S még is milyen kevés hordja.«

Igy elmélkedik az ifju ember,
S erre oly jó ízűt kaczagott,
Hogy a zápor megbosszankodott rá,
S még kegyetlenebbül szakadott.

De az ifju győzte türelemmel,
Állt vidáman és nyugodtan;
Gondolá, hogy zúgolódni
Teljesen méltóságán alul van.

Végre is a mérges felhő
Szégyent vallva távozték,
S szivárványos lett — talán az
Ifju kedvétől — az ég.

»Szép szivárvány!« szolt a vándor,
»Mint életem, olyan tarka,
S olyan fényes, mint jövendőm
S mint a paradicsommadár farka;

Szép szivárvány, szép diadalív,
A verőfény tiszteletire,
Hogy a vészen, a felhőkön
Győzelmet nyere;

Szép szivárvány, messze vagy te tőlem,
Jaj de messzebb még a város,
A nap vége pedig már közel,
És az út irtóztatóan sáros.

Én ugyan próféta nem vagyok,
Hanem annyit merek jóslani,
Hogy ma nem gyönyörködhetnek már
Bennem a város leányai.

Sajnálom szegényeket,
De hijába, nem tehetek róla . . . .
Hogyha még is szállni tudnék,
Mint amottan az a gölya.

Mit csináljak hát?
Ha az éjet itt kinn töltöm,
Gyönyörű mulatságocska lesz,
Nedves háttal sáros földön . . . .

Bár Bolond Istóknak hínak,
Ily bolond csak nem leszek —
Mit tünődöm? amott egy tanya,
Bemegeyek.

Zsiványfészek is lehet
Barátságos alakjára nézve,
De nincs annak félelem szívében,
A kinek még bányában a pénze.

És a kémény füstölög,
Ergo tűz van a konyhán,
Ergo megmelegszen, sőt még
Vacsorálok is talán.

Mily szerencse, mily boldogság,
Hogy tanultam logikát,
Most ezt föl sem érném észszel . . .
Éljenek az iskolák!«

Ez komor tanya,
A hová az ifju mégyen,
Mélyen benn a
Puszta közepében.

Félig ép,
Félig rom;
Ház-e vagy
Sírhalom?

Mint az árva gyermekek
Anyjok sírhalmánál,
Egy pár vad fa körülötte
Olyan szomorún áll.

És pedig nagy épület,
Nem paraszt kőműves rakta,
Drága mű,
Csak hogy az enyészet lába rajta.

Oldaláról hull a vakolat,
Kopott zsaluk lógnak lefelé,
Mint helyökből kifeszíté
Egyik-másik kósza szél.

Az ajtó előtt egy
Életúnt komondor,
Ellenséget s jó barátot
Egyaránt megmormol.

Hátul a cselédház, oldalánál
Egy öreg mogorva béres lézeng;
Dolgoznék, ha dolgoznék,
Balta és járomszög a kezében.

Minden oly bús,
Oly kedvetlen,
Míntha egy világnak
Átká volna itten.

Gondolá is fiatal barátunk,
Hogy elért e tanya közelébe:
»A tatárjárásnak itt talán még
Mostanában volt csak vége.

De ha benn még mostan is Timurlán,
Dzsengizkhán s az egész Tatárország.
Még ugy is belépek; lábamat
Vissza még ez urak sem riasztják.«

S a küszöbre
És belépett,
S láta egy vénséges
Asszonyképet.

A parazsat túrta
Csiptető vasával . . .
Szólt az ifju hozzát
Elragadtatással:

»Jó estét magának
Szerelem galambja,
Ifjuság rózsája,
Nagyanyám nagyanyja! . . .«

De az érdeemes hölgy közbevágott
A beszédnek végét el nem várva:
»Mit keres kend? isten hírvél
Menjen arrébb, ez nem csárda.

Majd biz itt minden sehonnait
Befogadni, hát hogy is ne!
Kivált ilyen tájban,
Mikor itt van már az este.«

»Ejh, babám«, felelt a vándor,
»Hisz nem ment el az eszem,
Hogy beüsssem orrom ilyen helyre,
Ha el nem esteledem.

Ép azért, mert este van . . .«
De szavát el nem végezheté,
Nagy csetepátéval küldte
Őt az asszony kifelé.

Ő nem tágitott. »Ki itt az úr?«
Kérdéze,
»Véle szólok; vigyük az ügyet
Ő elé.«

»Itt az úr, mi a baj?«
Szólt egy tompa hang,
Mintha szólna tenger
Fenekén harang.

Hófejér aggastyán volt az úr,
Hófejér bajuszsza és szakállal,
Homlokán kevés haj, sok redő,
Úgy állt ottan komoly méltósággal.

Úgy állt ott merően,
Mint egy sírkereszt,
Melyet tél-időben,
Tiszta hó fedez.

Úgy állt, mint egy egész temető,
Melyben oly sok, oly sok a halott,
S látható volt jól, hogy az öröm van
Legrégebben eltemetve ott.

És az ifju lelke a pajkosság
Tarka köntösét rögtön letette,
S szólt illendő szerénységgel
S tisztelettel közeledve:

»Jó uram, bocsánat!
Útazó vagyok;
Még ugyan nem fagytam meg, de
Nem is izzadok.

Nagyon utolért a zápor,
Át találtam ázni egy kicsit,
Engedelmeddel fölmelegenném
S megszárnám a ruhámat itt.

S ha jóságodból ezen kívül
Még maradna egy darabka hátra,
Azt csak arra használnám, hogy
Megmaradnék itten éjszakára.«

»Jól van«, volt a kurta válasz,
S ezzel befordult az agg.
Kurta volt a válasz, ámde több
Nem kellett az ifjunak.

Fönn termett a tűzhelyen,
A láng mellé guggolt szépen,
S ült kevélyen és vidáman,
Mintha ülne egy királyi széken.

»Most nekem áll a világ!«
Ekképen gondolkodék,
»Tudtam, így lesz, és azt is tudom,
Hogy vacsorám is lesz még.«

Ezt gondolta, s összevissza
Gondolt minden tarkabarkát,
És miért ne gondolt volna?
Hisz Bolond Istóknák hiták.

A mi volt és a mi lesz,
A mi nem volt s nem leszen,
Minden, minden
Megfordult a fejiben.

S a mit ő magában gondolt,
Ki is szokta mondani;
No hiszen a vén anyónak
Volt mit hallani!

Három vendégoldalas szekér
Sem bírná el, annyit fecsegett ott,
S olyakat, hogy rajtok az anyó is
Néha még — uram bocsá! — mosolygott.

Hejh pedig ezt vajmi régen,
Régen nem tevé már,
Szinte csikorgott belé a szája,
Mint a megrozsdásodott zár.

De hogy minden mértéken fölül
Hosszu ne legyenek:
Mint az ifju jóslá, meghívá őt
Vacsorára az öreg.

»Ejnye, ejnye«, gondolá az,
Másod ízben rakva meg a tányért,
»Ez a Matuzsálemína
Hogy kitett magáért!

Hiszen ez királyi vacsora;
Kár, hogy ilyen búsan költjük el . . .
Megszólítom az öreg urat,
Ha felel, ha nem felel.

Jó uram, tisztelt úr,
Ételed jó, de egy híja van.
Az az egy híja, hogy
Nagyon sótalan.

Nem ezt a sót értem . . . mással
Szoktam sózni én az ételt:
Mulatással,
Víg beszéddel.

A halak is kacagnának rajtunk,
Ekkép látva minket . . .
Avagy siralomházban vagyunk tán,
S holnap már kivisznek?

Fél halál a hallgatás,
Tőle szinte félek én;
Ha te restelsz beszélni,
Majd beszélek én.

Történet, földművelés, művészet,
Csillagászat, természettan,
Költészet, jogtudomány, kuruzslás,
Mind, mind, mind a fejemben van

Ismerős előttem
Éjszak, dél, kelet, nyugat,
Jártam fényes palotákban
És rongyos kunyhók alatt.

Mondd, miről beszéljek?
És az agg (inkább szemeivel,
Mint hangjával) ekkép válaszolt:
»Engemet már mi sem érdekel.«

»Oh, uram, ne mondd ezt«, szólt az ifju,
»Isten ellen vétkeszel vele . . .
Elzárkozni e dicső világtól,
A mely széppel, jóval úgy tele!«

»Tele széppel, jóval«, mormogá az
Aggastyán fejét megrázva,
»Tele széppel, jóval, meglehet, de
Legfőlebb csak néhányok számára.

Majd ha hetven, nyolcvan év keservét
Hordod a szíveden,
S közte még csak egy hervadt virág,
Egy szép emlék sem leszen,

Majd ha dőlni készül élted fája,
S azt sem mondhatod,
Hogy ágán a boldogság-madár
Egyszer nyugvék, egy dalt csattogott.

Hanem a kinszenvedések függtek
Rajta, mint akasztott emberek:
Akkor mondd meg, milyen a világ,
Akkor mondd meg, fiatal gyerek.

Tél vala már ifjuságom,
Hát öregkoromnak,
Hát ennek még
Milyen nevet adjak?

Szerettem; szerelmem angyal volt,
Ott fönnszületett az égben,
S gyalázat sarával megdobálva
Halt meg itt lenn, a földön, szeméten.

Hogy virágtalan volt tavaszom,
Kétségemnek rémeit legyőzve,
Jó reménynyel néztem a kalászos
Nyár elé és a gyümölcsös őszebe.

Eljött s elment mind a kettő,
És mi hasznom benne?
Hogyha mindent elbeszelnék,
Szíved megrepedne.

Hosszu fájdalom rövid tartalma:
Sírban két jó gyermekem,
Még egy él, és ez rosz ember
És irántam idegen.

Elhagyám, s már nem láttam sem ő, sem
A világot tíz esztendő óta,
És ezóta nincs egyéb érzelmem,
Mint bevágyni, be a koporsóba.

En bevégzém számadásom
Az étellel,
Mit akarhat még velem, hogy
Nem ereszt el?

Kiivott már mindent, bennem
Semmi nem maradt,
Mért nem dobja hát el már az
Üres poharat?

Átkozott légy, élet,
Légy elátkozott,
A ki rabszolgádat
Ekkép kínozd!

Átkos, átkos a világon minden,
Egy van csak, mi áldást érdemel,
Az az egy kicsiny gödör, hová az
Élet minket nem kísérhet el.

Milyen áldás, ott lenn porladozni,
Elfeledni, hogy valánk,
Hogy ama nagy kínpadon szenvedtünk,
A melynek neve világ!«

Itt megállott a sok évnek
És sok bűnnek embere,
És az ifjú szót emelni
Csak hosszú szünet multán mere:

»Szent előttem minden fájdalom,
Kettősen szent az öreg szívé . . . .
Nem akarlak bántani; bocsáss meg,
Ha beszédem lelked sérténé.

Jó uram, te vétkezél,
Túrd tehát a büntetést,
Mely ha nagy, azért az, mert
Bűnöd is nagy: a kétség'ésés.

Ez a bűnök koronája,
Minthogy ez nem más,
Mint a legsötétebb
Istentagadás.

A kétség'ésés pokoli hang,
A mely fölkiált az égre:
Nincs tebenned isten, a kinek
Gondja volna az emberiségre.

S méltó rá bizonynyal,
A ki ezt kimondja,
Róla hogy kezét a
Jó isten levonja;

Mert van a világnak atyja,
Van egy hű gondviselője,
Minden ember megláthatja,
A ki el nem fordul tőle.

Csak ne légyünk türelmetlenek!
Néki sok a gyermeke,
Ne kívánjuk, hogy minket tegyen
Mindeneknek elibe.

Itt a törvény: »várj sorodra«,
És nem vársz hiába;
Mint a nap a föld körül, úgy
Vándorol jószágá.

S nincs itt a kit elkerülne,
Ha ma nem jött, eljön holnap . . . .
Míg az ember boldog nem volt,
Addig meg nem halhat.

S a boldogság soh' sem késő,
És ez oly bűvszer, mitül
— Essék csak egy csepp beléje —
Egy tenger megédesül.«

Még soká beszélt az ifju,
És az agg mindig jobban figyelt,
S úgy szívé be lelke e beszédet
Mint a gyermek az anyatejet.

És midőn elhallgatott az,
Álmélkodva kérdezé az agg:
»Hol tanultad ezeket?
Ki vagy, ifju, hogy hínak?

Az pedig a komolyságot
Már nagyon meguntá,
S válaszát vidáman, pajkosan
Ilyeténkép mondta:

»Hol tanultam ezeket?
Egy bagoly beszélt,
A midőn egy vészes éjjel
Egy odúban háltam véle.

Ki vagyok? sehonnai,
Se országom, se hazám,
Valamely vándormadár
Lehetett az ősapám.

Járok-kelek a világban,
Ma itt vagyok, holnap ott,
És a kinek tetszik, annak
Emelek csak kalapot.

Minél többet éhezem és fázom,
Annál több az örömem,
Mert annál szebb lesz jövődöm,
Minél rútabb jelenem.

S hogy hínak? biz én már jóformán
Elfeledtem igaz nevemet,
Azt tudom csak, hogy most a világ
Bolond Istóknak hí engemet.«

Másnap reggel Bolond Istók
Fölvevé kis batyuját,
Oda állt a vén gazdához
És elmondá búcsuját:

»Isten hozzád, jó öreg, ha egykor
Boldog lélsz, gondold reám,
Jussak akkor az eszedbe, a ki
Boldogságodat megjósolám.«

Megfogá kezét a
Remegő aggastyán,
S szóla, s egy nehéz könny
Pergett végig arczán:

»Isten hozzád, ifju ember,
A kitől én... a ki bennem...
A ki nékem... látod, látod,
Hogyan kell a szót keresnem.

Isten hozzád... vagy nem,
Mondok valamit:
Ne bucsúzzunk még el,
Maradj vélem itt.

Maradj itt, míg meg nem únod
E tanyát,
És ha tetszik, maradj itt az
Élten át.

Mondd el, a mit tennap mondtál,
Mondd még százszor el nekem,
Olyan jól esik azt hallanom,
S végre majd el is hiszem.

Úgy-e itt maradsz, barátom?«
Szólt az ifju: »Maradok;
Kötelességem maradni,
Ha már így van a dolog.

Az olyan beszédben
Ha kedved telik,
Elbeszélek én, ne félj, akár
Száz esztendeig...«

Kinn azonban zaj van,
Kocsi érkezett;
Kocsi itt e pusztán!
Vajon ki lehet?

»Nem szabad bejöni senkinck!«
Igy kiálta ki az agg...
»Én nekem sem, nagyapám?«
Szól kívül egy édes női hang.

És kinyílt az ajtó,
És bejött a lány,
Oly fiatal, oly szép,
És oly halovány!

S rá borult a bámuló öregre,
Könnye, csókja égeté két arczát,
S így önté ki
Lelke harczát:

»Unokád függ rajtad, nagyapám,
Úgy öllek át, mint a keresztet,
Áhitattal és reménnyel... hangom
Fájdalomtul és örömtül reszket.

Jöttem hozzád ótalmat keresni,
Hol találán az, ha nálad nem?
Jaj, hogy erre rászorultam, s százszor
Jaj, hogy apám az én ellenem!

Tőle futok, védj meg ellenében;
Szívtelenül férjhez menni kész,
Van-e annak, van-e annak szíve,
Ki egy szívet összetörni kész?

Kérelem s könny, mind hiába volt,
Kőszoborra hulltak könnyeim...
Oh, ha itt is úgy járok, mint ottan,
Lesz-e több ily sors, mint az enyim?

Értem, értem, mit jelent e
Szemrehányás szemeidben,
Úgy-e azt, hogy az utósó
Szükségből vagyok csak itten?

Ne ítélj meg, százszor jöttem volna,
S apám tiltá, hogy ne jőjek el,
Ő mondá, hogy senkit sem szeretsz te...
Ah, hogy őt mindig vádolnom kell!

Csak hogy itt vagyok végtére,
El sem hagylak már ezentul,
Hogyha csak te
Ki nem kergetsz hajlékodbul.«

Mennyit nem akart felelni
E beszédre az aggastyán,
És, egy szó kevés, de annyi
Sem jöhetett ki az ajkán.

Könnyhullása, zokogása
Volt a felelet,
És hogy édes könnyeket sír,
Látni lehetett.

Mint két árviz, a mely
Összejő,
Összefolyt fölötte
Múlt s jövő,

És e tenger őt örök
Elnyeléssel fenyegette,
Vagy ha életét nem is, de
Elmóját nagyon féltette.

Végre is csak tört eszméket monda:
»Van tehát, ki engem is szeret,
Mintha feketedni érzénem
Ezeket a fejér fürtöket!

Mily kicsiny volt, hogy utószor láttam . . .
Milyen szépen néz reám . . . .
Ifju ember, hol vagy? nézz ide,
Ez az én kis unokám!

Ifju ember, addsz a kezedet,
Mert hiszen te mondtad:
Míg az ember boldog nem volt,
Addig meg nem halhat.

Ó hozzám jött, volt bizalma bennem . . .
Többé már el sem hagy . . . .
Védni foglak isten, ember ellen,
Kis unokám, ne félj, jó helyen vagy.«

És ki tudja, még mit
Össze nem beszélt,
Összevissza hányva
Végét, elejét.

Kinn azonban újra zaj van,
A leányért apja jött,
De kilép az agg s reá dörg:
»Át ne lépd e küszöböt,

Nem szentségtelen lábnak való ez,
A tied szentségtelen . . . .
Vagy jer, azt megteheted: taszíts el
És gázolj keresztül testemen.

Lyányod itt van . . . lyányod?
Többé nem tiéd,
Mért is volna? őt úgy is csak
Veszni kényszeritenéd.

Megtagadtad egykoron apádat,
Megtagad most téged gyermeked . . . .
Él az isten s őrizi törvényét,
Órködik az igazság felett.

Meg nem átkozlak, de
Meg sem áldalak . . .
Menj el úgy, hogy többé
Ne is lássalak.«

És a fiú nem mert közeledni,
Összezúzva távozék,
Apja keményen parancsolólag
Nyujtotta ki jobb kezét;

Úgy állt ott az aggastyán
Bús hideg föntségben,
Mint a jégnek oszlopa
Éjszak tengerében.

A midőn már messze járt fia,
Egy sohajt küldött utána,
Egy kebeltépő sohajt,
S beballagott hajlokába.

Odabenn nagy hallgatás lett,
Mélyen hallgatának.
Végre szólt az ifju vándor
Az öreg gazdának:

»Most, uram, már úgy hiszem, hogy
Én fölösleges vagyok,
Van már, aki majd vigasztal,
A ki földeríteni fog.

Jó kedvvel és vándorbotommal
Megyek én megint a magam útján . . .
Isten hozzád, öreg ember,
Isten hozzád, ifiú lyány.«

Menne is, ha őt a gazda
Meg nem fogná,
S nyájas keménységgel így nem
Szólna hozzá:

»Az előbb maradni kértelek,
Mostan ezt parancsolom,
Láss boldogságomban is,
Hogyha láttad bánatom.«

•Maradok, ha úgy kívánod,
Sőt maradok örömet»,
Szólt az ifju, »de egy kikötéssel:
Én leszek a gazda, mindenés.

Lyány levén a háznál,
Rendnek is kell lennie,
És így bízni kell a kormányt
Ügyes ember kezire.

Én világlátott ember vagyok,
Meglásd, mit csinálók
E házból, mely most beillenék
Medve- és farkastanyának.«

S hozzá látott a dologhoz,
A cselédség véle,
Lusta nép volt, hanem őket
Váltig ösztökélte.

Seprő, meszelő, sikárló,
Szappan, minden működék,
S harmad napra a tanyát már
Majd magok sem ismerék.

Minden tiszta, fényes, mint a
Katonaruhán a gomb,
Nincs sehoh a régi rozstda,
Régi szenny és régi gond.

S ez, Bolond Istók öcsém,
Ez mind a te munkád,
Ember vagy, ember a lelked is,
Akárki mit mond rád.

Tudja ő jól, mit hogyan kell,
Hagyjátok csak őt magára,
Tudja azt is, hogy a szép lyány
Nem haragszik a virágra.

Annak hát az ő okáért
Hajnalonként kimegy a pusztába,
Összeszedi a sok szépen-nyíló
Vadvirágot, s köti bokrétába.

És ezt a lyányka,
Hogyha felkel,
Ablakában látja
Minden reggel.

Reggelenkint szép virágbokréta,
Nap hosszában tarka víg beszéd . . . .
Hejh dicséri az öreg az ifju
Elméjét, a lyány pedig szívet!

És így telnek, így röpülnek
Órák és napok,
Sőt még úgy sem hazudok, ha
Mondok egy pár hónapot.

Hogy mult el, hogyan nem,
Azt nem tudja senki,
De hogy elmúlt szépen,
Nem tagadja senki.

S már akárhogy húzzuk, halasztjuk,
Végre is csak el kell mondani . . . .
Szinte restelem leírni,
Olyan furcsa valami.

Nagyon egyszerű dolog különben:
A fiú fölszedte holmijét,
S a vándorbottal kezében
Az öreg elébe lép,

S szólt, azaz csak szólott volna,
S nem tudott, csak szája mozgott,
Elfelejtett
Minden hangot.

De az öreg szó nélkül is
Általlátott szándokán,
Nem különben, a ki ott állt
Másfelől, a kis leány.

És egyszerre csak elkezdtek
Sírni mind a ketten,
S rá kezdte az ifju is, tán
Még keservesebben.

Ugy megsírtak, sírdogáltak,
Jobban sem kell,
Egyszer ülőhelyéből a
Gazda fölkel,

És hátáról a tarisznyát
Leveszi,
A leány meg kezéből a
Botot veszi ki.

És azóta nyugszik
A tarisznya s bot,
Bolond Istók többé
El nem távozott

Nem volt bolond,
Hogy távozzék,
Onnan, a hol
Ugy szerették! — — —

Már kevés virág van a pusztában,
Mert az őszi szelek fújnak,
De vagyon még annyi, hogy elég lesz
Menyasszonyi koszorúnak. — — —

A midőn a templomból mint
Feleség s férj jöttek,
E szavaknál egyebet nem
Mondhatott a jó öreg:

»Gyermekeim, legyetek
Mindig ilyen boldogok . . . .
Már én is tudom, mi a
Boldogság, meghalhatok.«

»Nem szabad meghalnod«, súgta a vő,
»Hátra van még valami:
Unokádnak gyermekit idővel,
Őket is meg kell még áldani!« — —

Évek jöttek, évek mentek,
Mindenik vetélkedett,

(Pest.)

Melyik adjon a másiknál
Ó nekik több örömet.

Most pedig . . . elmondjam-e, ne mond-
Úzik a felhőket a szelek, [jam?
Nagy pelyhekben sűrűn omlik a hó,
Hó a földön, éj a hó felett.

A pusztában csak egy fény világít,
A tanyának mécsvilága ez,
Boldogokra vetheti világát,
Ugy tetszik, hogy örömében rezg.

A tanyában, jó meleg szobában,
Pattogó, szikrázó tűz körül
Az aggastyán, a férj, a menyecske
És egy pár kis pajkos gyermek ül.

A menyecske fon s dalol; nagyapja
S férje játszik a két fiuval. —
Kün süvít a tél viharja . . . ott benn
Perg a rokka s vígan zeng a dal . . . —

SZÉCSI MÁRIA.

Zordon, de ragyogó, lovagkor! kiégett
Piros éjszaki-fény! újra meggyujtalak,
Képzetem fáklyája újra meggyujt téged,
S lángodnál látszik a tündéerkert újlag,
Melynek oly szép fája volt s oly szép virága:
Vitézség cserfája, szerelem rózsája! — —

Idősb Rákóczi György két száz esztendővel
Ezelőtt elhagyta szép Erdélyországot,
S a hitszabadságért küzdő seregével
Bátran, elszántan a magyar földre vágott;
Gömör bércei közt magas Murány vára
Rá s katonáira nyílt kapukkal vára.

Bethlen szép özvegye volt Szécsi Mária,
Ki megérkezésén ekkép üdvözölte:
»Üdvez légy, fejdelem, Erdélynek hős fia,
Lelked rokon s Szécsi Máriának lelke.
Ugyanaz ügy köti össze lelkeinket,
Azért kezet fogni mi gátolna minket?

Itt van íme jobbom, add ide jobbodat,
Bátran szoríthatod, bátran megrázhatod:
Apám s férjem hős volt, hát sikoltásomat
Asszony létemre is hallani nem fogod.
Igy, Rákóczi bátya; most szent a frigy velem,
Barátod barátom s ellened ellenem!«

Tovább ment Rákóczi a frigykötés után,
Serege kis részét hagyván csak ott örül,
Ha jön ellen, jőjön; csak mosolyog Murány
Rá a vihatatlan sziklai tetőrül . . . .
Magas és meredek, fölnyúl a fellegig,
Tán még a villám is alatta születik.

Jött is az ellenség, pedig nem sokára,
A haragra lobbant császár emberei;
Őket a pártütő várnak ostromára
Vitéz Vesselényi Ferencz vezéreli,
Követet nevez ki, hogy a várba menne,
S vagy megadást hozna vagy harczot üzenne.

Elindult a követ, be is bocsáttaték,
Bethlen szép özvegye kérdé: mit kívánna?
»Vár kapitányával szólni óhajtanék.«

„Szólj, felelt a hölgy, én vagyok kapitányom.”
Elbámult a követ, hogy ne bámult volna?
Ily kapitánnyal még soha sem volt dolga.

Azután elkezde s mondta mondókáját,
Mely röviden hangzék, csak ennyibül állott:
»Megnyitjátok-e ti nekünk Murány várát?
Vagy mi magunk nyissuk meg, azt akarjátok?
Kurta megtagadás volt a válasz érte,
Azt is gúnyos, büszke mosolygás kísérte.

Visszakullogott a követ a vezérhez,
S eléje terjeszté, kivel és mit beszélt.
Vesselényi maga sem tudja mit érez?
Mijét bántja e hír: szivét-e vagy eszét?
Lelkére sötéten, sűrűn jött a felleg,
És belőle ilyen villámok löveltek:

»Ördög és boszorkány, még csak ez volt hátra,
Hogy fejkötő ellen szögezzem ágyumát;
Rá talállok lépni, jó asszony, pártádra,
S majd pártáddal együtt fejed is leszakad.
Tán üres a konyhád, nincs mit kotyvasztanod,
Hogy főzőkanál helyett most a kardot fogod.

Soha sem hallotta ez asszony híremet?
Vesselényi hírét, hogy így ki mer kötni? . . .
Holnap halvány lesz a hajnal, mert elijed,
Olyan ágyudörgés miatt fog ébredni,
S mire ő elszalad és a nap föltámad,
Murány égő romján gyujtom meg pipámra.

Hm, fegyveres asszony! furcsa, furcsa lehet,
Olyanforma tán, mint szoknyában a férfi.
Tehát amazonok csakugyan termenek,
Melyekről nem egyszer hallottam regélni? . . .
S mondja követem, hogy szép és ifju asszony.
Meg kell látnom, igen, meg! el nem mulasz.
[tom.«

A vezérnek hosszú volt ez a nap, hosszú,
Két madár szállott rá, türelmét ostromló:
Tarka kíváncsiság és fekete bosszu,
Kerepelő szarka és károgó holló.
Végre jött az éj s ment, viradni is kezdett . . .
A vár tetejéről lesz szép nézni eztet,

Jött az ifju hajnal, az ékes levente,
Ragyogó szép csillag a kócsagtoll fején,
S vállán újdонат-új piros bársony mente:
Igy jött elé fényes diadalszeke-
rén . . .
Megölte az éjet, fejét vette: vére
Fölfeccsent egész a fellegek szélére.

A köd pedig, az éj csüggeteg táborá,
Mert fő nélkül maradt, futni kezdte gyáván,
S oszladozott számos apró csoportokra,
És elbújt a völgyek legitkosabb táján,
Ott végső kétségbeesés szálla rája,
S fölakasztá magát fenyőfák ágára.

Ezalatt Murányon a nép talpon terme,
Látván, hogy ott kinn az ellenség sem alszik.
Fegyverre! kiáltá a vezér, fegyverre!
Szava, mint pacsírta éneke, úgy hangzik,
Mert Szécsi Mária volt a vezér maga,
Vagy talán leesett a hajnal csillaga?

Pej paripa tombolt, prüsszögött alatta,
Békétlenül rágván szájában a vasat;
Oldalán aranyos kardját csattogtatta,
Kebélén aczél pánzcél, fején aczél sisak.
Fényes volt pánzcélja, sisakja, szablyája,
De legfényesebb volt szeme két gyémántja.

Állt sorban a sereg, s előtte vezére,
Várván, hogy megszólal a sok ágyú-torok,
Melyek, kitéve a szomszéd hegytetőre,
Néztek, mint a lánczrakötött komondorok,
De ím, a várba az ágyúdörgés helyett
Az ellenségtől egy új követ érkezett.

Szép ifjú, a milyen csupán magyar lehet,
Tüzes két szeme a bátorság fáklyája,
Mely koporsóba vagy diadalhoz vezet . . .
Még is, nézzétek, hogy Máriát meglátja,
Arcza piros vére futni kezd, úgy rémlik,
Fut lefelé mélyen, meg sem áll szívéig.

Ott áll haloványan a vezérhölgy előtt,
És, mint a nyelvetlen harang, oly szóvalan.
Mindenki gyávának, ijednek tartja őt,
Csak Mária tudja, csak ő: mi baja van.
Az asszony ne látna férfiak lelkébe?
Ne látná, mennyire hatott be szépsége?

S melyik asszonymak nincs kedvére, ha tet-
Egyet emelt fején a fiatal özvegy, [szik? . . .
Ajkárt rejtett mosoly vonásai jegyzik,

S a megzavarodott ifjuhoz közel megy.
Egy ugrással vitte mellé paripája.
Nagy nehezen megnyílt a követnek szája:

»Asszonyom, még egyszer küld hozzád a vezér
Császári királyi főségünk nevében.
Add meg magad, add meg a várat, a míg kér.
Mebánás terem a makacsság földében.
Nézd, ott állanak az ágyu-orozslánok,
Melyek tüzet hánynak s halált bögnék rátok.«

Mária mosolygott, s szólni ekkép kezdett:
»Köszönöm vezéred szíves jó 'karatját,
Hogy a fenyegető bajra figyelmeztet,
De mondd meg, hogy azt itt fölöslegnek tart-
Küldje orozslánit; mire ide jutnak, [ják.
Lábainknál, mint kis kutyák, meglapulnak.

Magasak a sziklák, erősek a falak . . .
És hogyha nem volna sem egyik, sem másik,
Itt vannak kardjaink, hogy oltalmazzanak
Vérünk kifolytaig, lélek-szakadásig!«
S megüté oldalán a fölcsengő kardot,
S lelkesedve tovább ily beszédet tartott:

»Jertek, ha jöhettek: ha gyöngék falaink,
Megmutatjuk azt, hogy karjaink erősek;
Eldőlhet a sáncz, de bátorságunk nem ing:
Meghalhatunk, de úgy halunk meg, mint hősek:
Ha itt e lobogó helyett más lengedez, [lesz.«
Mi már azt nem látjuk, mert szemünk hunyva

Végig hallgatá a követ e beszédet.
Vagy tán nem is hallá, csak az asszonyt látta,
S szemeitől lelke meggyuladt s úgy égett,
Mint ítéletkor majd az isten világa.
Meghajtá magát — vagy meg sem hajtá talán —
Ment, s vitte mélységes sebét bal oldalán.

Bethlenné pediglen, titkos kedvtelésben
Küldé tekintetét a távozó után, [nem,
S ezt gondolta: »Kár volt, tovább nem beszél-
Maradt volna még itt, s nézett volna . . . reám.
Szép ifjú! szemével több bajt okozhatna,
Mint vezére minden fegyveres hatalma.«

Midőn már a követ a kapuhoz ére,
A hogy úgy fölszedte elszórt eszméletét,
És a porkolábtól iróeszközt kére,
Irt, s ily szókkal adta át megírt levelét:
»Ugy jártam, barátom, mint járt hajdanában
A szultán követe Mátyás táborában,

Tudod, hogyan történt? a nagy király elé
Vitték a törököt. „A szultán üdvezel,
Megzavarodtában e két szót hebegé,
S tovább nem mehetett elakadt nyelvvel.
Miket el nem mondtam, mik reám bizattak,
E levélbe írtam, add át asszonyodnak.»

Ezt cselekedni a porkoláb nem késék.
Lóhátról olvasta a hölgy az iratot.
Jó, hogy meg nem látták nagy meglepetését,
Mely miatt a lóról csak hogy le nem bukott.
Le is szállt hirtelen, magát összeszedé,
S tettetett közönynyel ment szobája felé.

Alig várta, alig várta, hogy benn legyen,
És midőn beére, pánczélát ledobta,
Hogy könnyebb, szabadabb lélekzetet vegyen,
S zajló szíve meg ne repedjen alatta.
Sisakja sem kellett, messze félreveté . . . .
Elég súly most szíve; mért terhelje fejét?

És ha már nincs pánczél, sem sisak fölötte,
Mit csináljon a kard egyedül oldalán?
A kardot is többi fegyveréhez tette,
S oly kimélve, mintha félne tőle talán.
Igen, melyet eddig kivonva forgatott,
Mostan fél a kardtól, bár hüvelyében volt.

Marsból Venus termett. Így változik által
A haragos vihar bágyadt fúvalommá,
Igy változik át, mely gyújtott sugarával,
A tüzes nap, enyhe szelid alkonyattá.
És a szem, mely elébb villámot lövelt szét,
Arcza két rózsáját harmattal fűröszte.

Többször olvasá már a kapott levelet,
S újra elolvassa . . . reszket keze s lelke . . . .
»Gyönyörű szép asszony, szép mindenek felett!
Egy eszem volt, azt is látásod elvette,
De ez egy ész helyett adott ezer szívet . . . .
Csillagok csillaga, valamennyi tied!

Kell, hogy még lássalak, az ütközet előtt,
Melyben eleshetem. Kell, hogy meglássalak.
A kárhozat keze vonna rám szemfedőt,
Ha már nem látnálak, dicső tündér alak.
Mutasd meg magad egy rövid pillanatban,
Csak a mig előttem szíved egyet dobban.

Mondj akármily utat, hogy hozzád mehessek,
Ha az alvilágon visz is az keresztül,
És ha ott leszek, ha láttalak: öless meg!

Szívesen veszem a halált is kezedbül. —
Vesselényinek írj vagy izenj, ha izensz
Mert, ki előtted volt, Vesselényi Ferencz.»

E lángoló szavak voltak e levélben,
De ki írná le azt, leírni ki tudná:
Mi volt és mi nem volt Mária szívében,
A midőn szemeit e sorokon tartá?
Tengeri szélvész ment át zajongó keblén,
Fehér hullámait magasan emelvén.

És e hullámok közt egy kicsiny kis sajka,
A szív, hánykodott, de evezett vakmerőn;
Egy egész világnak kincsét vitte rajta
A félelmet hírből sem ismerő remény.
Messze látszott még a part, de immár látszott,
És, ha nem volna, ez adna bátorságot.

»Irok neki«, szólott a szép hölgy magában.
Hosszan gondolkodott, gondolt is sok szépet,
De mikor azt hitte, hogy már ott tollán van,
Azt vette észre, hogy megint messze tévedt.
Végre csak ezt írta válaszul hamarján:
»Éjféلكor légy a vár délnyugati sarkán.« —

Hogy ért Vesselényi hogy sem táborába?
Mint tudhatnám én azt, hisz maga sem tudta.
Bement, de nem soká maradt sátorába',
Olyan kemény volt a medvebőr alatta.
Puhább fekvőhelyért indult ki a dőre,
S kapta magát, ráült egy sziklatetőre.

Magas volt a szikla, szemközt Murányvárral,
Hol leült a vitéz méléan elmerengve;
Fenyőfa borítá sötét árnyékával,
Mellette kis patak és kis madár zenge.
Azt sem tudta eddig, van-e madarének?
S most elhallgatta s oly jól esett szívének.

Végre bosszankodva szóla: »Istenemre,
Éz asszony boszorkány, ugy megbüvölt-bájolt!
Egy a gondolatom s ez ő . . . . szemeimre
Vont az egész földet betakaró fátyolt.
Nincs ezen fátyolnak csak egy kis nyílása,
És ez is azért van, hogy szemem őt lássa.

Oly szép, s olyan bátor! én hozzám illenék.
Feleségem meghalt, és ezt bölcsen tette,
Nem szerettem, szegényt; jósága volt elég,
De nagyon sok gondja volt a feszületre.
Nem mondom, hogy nem lett volna jó apácza,
Kár is, hogy nem az lett, nagyon elhibázta.

Szerelem, szerelem, te kedves szép vendég,
Itt vagy végre, itt; de nem átkozlak-e meg,
Hogy álmaiból e lelket fölserkentéd,
Hogy megmozdítottad gránitkő-szívemet?
Ha hidegen felel a forró levélre . . .
Órulás, ne vezess örvényed szélére!«

Fölugrott és szinte fenyegetve nézett
A vár felé, úgy ment vissza sátorába.
Csaknem összeroskadt térde, hogy belépett,
Mert ott Máriának levelét találta.
Nagy volt, a mig bontá, nagy volt lelki harcza,
S mi volt halványabb: a levél-e vagy arcza?—

Sokára ugyan, de csak eljött az éjféli,
A szellemeknek e fényes fejedelme . . . .
Kinek koronája dúsabb az övénel?
S több csillaggal kinek van megrakva melle?
De most koronáját letevé, a holdat,
S mellén a ragyogó rendjelek nem voltak;

Egyszerű fekete felhőpalástban jött,
Tán mert ő is titkos kalandokra készül,
Miként Vesselényi. — Sűrű bokrok között
Állt ez s gondolkodék szíve szerelmérül,
Rég gondolkodék már, midőn fenn az óra
Lomha nyelve végre tizenkettőt szóla.

Olyan hatalmasan dobogott kebele,
Mintha azt belülről buzogány döngetné,
Mert im kötélhágcsó indul meg lefelé;
A vitéz elfojtott sóhajjal köszönté: [talán . . .
»Mennysországba megyek . . . vagy vérpadra
Mindegy!« ment, s belépett a vár kis ablakán.

Mária fogadta, egyedül várt rája,
Egyedül? nem! . . . együtt ezer szépségével,
Fehér kebelével, fekete hajával,
Piros ajkaival, sötétkék szemével.
Az asztalra téve reszketett a lámpa;
Tán szerelemfáltás volt reszkető lángja.

»Eljöttem, asszonyom!« szólalt meg a lovag,
»Nagyságos kegyedért vedd köszönetemet,
A mit már megírtam, elmondjam újlag?
Elmondjam, mennyire feldúltad eszemet?
Keblemnek egykori holt, rideg magánya
Most a szerelemnek hangzatos tanyája.

Reszket a szívem, de nem mint a rózsafa,
Mely fölött elsuhant az esti fuvalom,
Reszket a szívem, mint kárpáti szikla, ha

Földindulás tör át alatta szilajon.
Bástyás az én szívem; nagy szenvedély kellett,
Hogy meghódíthassa e pánczélos keblet.

Oh de te, asszonyom, szólj, miért hívattál?
Azért-e, hogy lássad kínomat, s kinevess,
Vagy talán azért, hogy rajtam szánakozzál?
Inkább erre vagyok, mint arra érdemes . . . .
Vagy talán azért, hogy szerelmem hegyére
Reményvárat építs . . . asszonyom, ezért-e?«

»Ezért, sőt még többért«, szólta Szécsi Mária,
»Szeretlek tégedet, szívemet megnyeréd,
Szívem már tied és kész rá hajolnia,
Hogy bírd kezemet is . . . de egy föltételért.
Ha igazán szeretsz, könnyű lesz a válasz:
Szerelmem- s kezemért pártom közé állasz?«

»Nem!« szólta Vesselényi gondolkodás nélkül,
Szólt ünnepélyesen és határozottan,
»Ezen föltétellel elmém meg nem békül,
Kivánj akármi mást, mi hatalmamban van,
Sokkal, sokkal drágább vagy te, mint életem,
De becsületedet nem adom érted sem.

A mely zászlónak én hűséget esküvéim,
Annak fogok élni, az alatt halok meg;
És ha másnak adott eskümet megszegném,
Hinnéd-e az esküt, melyet neked teszek?
Ha szeretsz, asszonyom, úgy kívánj egyebet,
Különben, tört szívvel, de még is elmegeyek.«

Mária csendesen, némán nézte a hőst,
Ajaka nem szólott, csak szíve dobogott.
»Ily nagynak hittem és ohajtottam is őt!
Lelkének mélyében ekkép gondolkodott,
»Oh de most mit tegyek, mihez tartsam
[magam?
Én törjek hűséget, én szegjem-e szavam?«

Azután fennszóval mondá a vitéznek,
S szavában tettetett haragláng lobogott:
»Jól van; ha én értem nem jössz: kényszerítlek
Pártomhoz . . . e várat elhagyni nem fogod.
Itt maradsz, s ha nem kell menyasszonyi
[ágyam,
Erre fekszel, és ez nincs megvetve lágyan.«

S megnyitván egy ajtót, a vérpadra mutat,
Mely állott a szomszéd szobában sötétben.
Vesselényi látja . . . a félelem utat
Nem talál szívéhez, de bántja a szégyen.
»Bolond, a ki vagyok, szerelem bolondja!«
Ezt gondolja, s tudtán kívül el is mondja.

»Oh én bolond! hisz ezt gyaníthattam volna,
Sőt gyanítottam is . . . és még is eljöttem.
Végeztesd, asszonyom, hol van a vérszolga?
Mert nem igen van több szó közted s közöttem.
Üttesd le fejemet, és a hol elásnak,
Tétesz számárfület síromhoz fejfának.

Gyalázat, gyalázat! kit a harc istene
Nem mert bántani, im asszonyi csel ejt meg. —
De mért zúgolódom, miért ő ellene?
Hiszen minden ember úgy arat, a mint vet.
Végeztesd ki, hamar végeztesd, asszonyom!
Nem átkozlak téged, magamat átkozom.«

»Nem, nem a vérpadra!« kiált föl az asszony,
»Ide karjaimba, forró karjaimba!
Nincs hatalom, a mi tőlem elszakaszson,
Sorsom és sorsod egy csillagra van írva.
Ha már egyikünknek meg kell szegni hitét,
Én szegem meg, legyen sértetlen a tiéd.

Tudom, mit várhatok pártom híveitől,
De lesz annyi erőm, hogy eltűrjem érted,
S a jövőd tán majd szelidebben ítél,

(Szatmár.)

S ha le nem mossa is a foltot, mely, érhet,
Legalább elfödi, s megbocsát a nőnek,
Hogy elfelejtette végét szerepének.

Mert csak szerep s nem más az asszonyvi-
Elhagyom a csata térét, a színpadot; [tézség.
A kardot, a pánczél nem nekünk készítették,
Szégyenlem, hogy vele kezem kontárkodott.
Fölveszlek, szerelem eldobott rózsája,
Asszonyok fegyvere, királyi pálczája!«

És rövid nap mulva az ágyúk dörgének.
De csalatkoznék, ki ostromnak gondolná,
Lakadalmat adtak hírül a vidéknek,
A hős vezér s a szép özvegy lakodalmát.
Meddig tartott, meddig nem a lakodalom?
Nem tudom, de víg és zajos volt, mondhatom. —

Kétszáz esztendővel utóbb, hogy itt jártam,
Híre sem volt többé az egykori zajnak,
Az elhagyott, az elpusztult Murányvárban
Vadrózsa-bokrok közt halk szellők susogtak.
Letörtem egy rózsát s magammal hoztam őt . . .
Talán a szép asszony szíve porából nőt . . . —

AZ APOSTOL.

I.

Sötét a város, rá fekütt az éj,
Más tájakon kalandoz a hold,
S a csillagok behunyták
Arany szemeiket.
Olyan fekete a világ,
Mint a kibérlett lelkiismeret.

Egyetlen egy kicsiny fény
Csillámlik ott fönna a magasban
Bágyadtan s haldokolva,
Mint a beteg mérengőnek szeme,
Mint a végső remény.

Padlásszobának halvány mécse az.
Ki virraszt ott e mécs-világa mellett?
Ki virraszt ott fönna a magasban?
Két testvér: a nyomor és az erény!

Nagy itten, nagy itten a nyomor,
Alig hogy ellér e kicsiny szobában.
Kicsiny szobácska, mint a fecskéfészek,
S a fecskéfészeknél nem díszesebb.
Kietlen pusztá mind a négy fal,
Azaz hogy pusztá volna, ha
Ki nem cizfrázta volna a penész,
S csikosra nem festette volna az
Eső, mely a padláson át befoly...
Aláhuzódik az
Eső vastag nyoma,
Mint gazdagok lakában
A csengetyűzsinór.
A lég olyan nyomasztó
A sóhajoktól s a penész szagától!
A nagy urak kutyaí tán,
A melyek jobb tanyához szoktanak,
Eldöglenének e helyen.

Fenyőfaág, fenyőfaasztal,
Mely a zsibvásáron sem kelne el,

Az ágy lábánál egy vén szalmazsák
S az asztal mellett egy pár szalmaszék
S az ágy fejénél egy szu-ette láda,
Ez a szobának minden bútora.

Kik laknak itten?
A lámpa fáradt pislogása mellett
Küzd a homály és fény... az alakok
Mint álomképek el vannak mosódva
S a félsötétben félig rémlenek.

A mécs világa csalja a szemet?
Vagy e földél alatt lakók mind
Oly halványak valóban,
Oly kísértetszerűek?
Szegény család, szegény család!

Az ágy fejénél ül a ládán
Csecsemőjével az anya.
Boldogtalan kis csecsemő!
Rekedt nyögéssel szíja, szívogatja
Anyjának száraz emlejét,
S hijába szíja.
Az asszony elgondolkodik,
S fájók lehetnek gondolatjai,
Mert mint megolvadt hó a házereszrül
Sűrűn omolnak könnyei,
Omolnak végig arczán
A kiseded orcájára le...
Vagy tán nem is gondolkodik,
Csak megszokásból, öntudatlanul
Szakadnak a könnyek szeméből,
Mint a sziklából a patak?

Idősebb gyermeke,
Istennek hála, alszik
(Vagy csak alunni látszik?)
A fal mellett a nyoszolyán,
Mely földve durva lepedőve!
A mely alól kikandikál a szalma,

Aludj', kicsiny fiú, aludj',
S álmodj' aszott kezedbe kenyeret,
S álmaid királyi lesz!

Egy ifju férfi, a családapa,
Az asztalnál sötét homlokkal ül...
Tán e homlokrul árad a ború,
Mely a szobát betölti?
E homlok egy egész könyv, a mibe
A földnek minden gondja van beírva;
E homlok egy kép, melyre miljom élet
Insége és fájdalma van lefestve.
De ott alatta a sötét homloknak
Két fényes szem lobog,
Mint két bolyongó üstökös,
Mely nem fél senkitől,
S melytől mindenki fél.
Tekintete
Mindig messzebb, mindig magasbra száll,
Mig elvesz ott a végtelenben,
Mint a felhők között a sas!

II.

Csendes kívül a nagy világ,
Csendes belül a kis szoba,
Csak néha sóhajt kinn az őszi szél,
Csak néha sóhajt ott benn az anya.

A kis fiú halkán fölül az ágyon,
Falhoz támasztva bágyadt tagjait,
S rimánkodólag, mintha temető
Földéből jőne a hang, így susog:
»Apám, chetném!
Erőködöm, hogy elaludjam,
Erőködöm, de el nem alhatom;
Apám, az éhség fáj, adj kenyeret.
Vagy csak mutasd meg, az is jól esik.«

»Várj holnapig, kedves kicsiny fiam,
Várj holnapig, holnap kapsz kenyeret,
Kakastejjel süttött fehér czipót.«

»Inkább ma száraz barna kenyeret,
Mint holnap lágy fehér czipót, apám.
Mert holnapig meghalhatok,
Meg is halok, tudom...
Olyan sokáig nem jön az a holnap,
Mióta mondod azt a holnapot,
S mindig ma van, mindig csak éhezem!
Vajon ha meghalunk, apám,
Ha sírba tesznek, éhezünk-e ottan?«

»Nem, gyermekem,
Ha meghalunk, többé nem éhezünk.«

»Ugy én ohajtom a halált, apám.
Kérlek, szerezz nekem koporsót,
Egy kis fehér koporsót,
Olyan fehéret, mint anyámnak arca,
Vitess a temetőbe
És tégy a föld alá...
A holtak olyan boldogok,
Mert nem éheznek ők!«

Ki mondja ártatlannak
A gyermeket?
Hol a tör, hol van a kard, a mely
Irtóztatóbb, gyötrelmesebb
Sebet vón képes ejteni,
Mint apja szívéen ejtett
E gyermek ajaka?
Szegény apa!
Tartóztatá magát,
De könnye hirtelen kicsordult,
S ő arczához kapott
S azt megtörölte reszkető kezével,
Azt gondolá, hogy meghasadt szívéből
Feccsent reá a vér!

Ó a panaszhoz nem szokott, de most
Kitört belőle ellenállhatatlanul:
»Oh ég, isten! mi végre alkotál?
Miért nem hagytál ott a semmiségben,
A melybe lelkiem testem visszavágy?
Vagy embernek miért teremtél
És miért adál családot,
Ha már azt nem táplálhatom
Saját véremmel, mint a pelikán?...
De állj meg ajkamon, szó,
Az isten tudja, mit cselekszik,
Magas tervébe nem lát a vak ember,
S kérdőre vonnunk ötet nem szabad.
Rá küldte a tengerre engem,
Lelkembe tette az iránytűt,
A merre ez vezet, megyek. —
Nesze, fiam, nesze
E kis darab kenyér, egyél,
Edd jóízűn, ez a végső darab,
Holnapra szántam, s ha most megeszed,
A jó ég tudja, holnap mit eszel.«

Mohó örömmel
Kapott a kis fiú utána,
Az ágyra visszaguggolt,
S oly jóízűen falatozta
Az istenadta száraz kenyeret,
Hogy csillogott belé szeme,
Mint két szerelmes szentjánosbogár;
S midőn a végső falatot

Lenyelte, rá borult az álom,
Mint völgyre a napalkonyat köde,
S lehajtá a párnára kis fejét,
S alutt, és álmodott mosolygó arczczal . . .
Vajon mit álmodott, miről?
Koporsóról-e vagy kenyérről?

Álomba sírdogálta
Magát az anya is,
A másik mellé tette kisedét,
Karjával mind a kettőt átölelte
S a nyoszolyának szélén úgy alutt.

A férfi fölkel azasztalától,
Az ágyhoz lépdegélt lábujjhegyen,
Megállt előtte összefont karokkal,
És elgondolkodék:

»Végtére boldogok
Vagytok, szeretteim!
Az életet nem érzitek,
Levette vállaitokról az álom
E nagy súlyt, mit napestig hordotok,
Szegény, szegény szeretteim.
Én istenem, hát jobban szereti
Az álom őket, mint én szeretem, hogy
Ez teszi őket boldogokká,
A mikké én nem tehetem?
De hisz mindegy, elég hogy boldogok . . .
Aludjatok, kedveseim,
Aludjatok, jó éjszakát!

Megcsókolá a három alvót,
Szentháromságát családéletének,
Áldásadólag terjeszté föléljök
Kézét (hogy e kéz mást nem adhatott
Nekik, mint pusztá áldást!)
S helyére visszaballagott.
Még egy szelíd tekintetet
Vetett a népes nyoszolyára,
Egy oly szelíd, édes tekintetet,
Melytől az alvók álmaikban
Rózsák és angyalok között mulattak,
Aztán kinézett ablakán,
Beléje nézett a sötétbe,
Nézett beléje oly merően, mintha
Azt föl akarta volna gyujtani
Északfényével lángoló szemének.

III.

Hol járhat e virasztó férfi lelke?
Minő utat választott s kit keres?
Ott fönny bolyong azon magasban,

Hová csak örültek s félistenek
Merészlenek s bírnak fölszállani!

Ledobta a ház és nap gondjait, mint
Tojása héját a madár,
Kikelt s röpül.
Az ember meghalt benne s él a polgár.
Ki a családé volt elébb,
Most a világé;
Ki három embert ölelt az imént,
Most milliókat ölel át.

Ott fönny csattognak lelke szárnyai,
Honnét a föld olyan parányinak
Látszik, mint a megégett
Papír hamván a szikra.
Sebes röptében a hogy elsuhant
Egy-egy csillagnál, ez megreszketett
A gyertyalángként, melyre rá leheltek.

Röpült, röpült.
Miljom s miljom mérföldnyire
Van egyik égi test a másikától,
S azok mögötte még is
Oly hirtelen maradtak el,
Mint vágatató lovas mögött
Sűrű erdőben a fák.

S midőn immár fölül volt
A csillagoknak milliárdjain,
Elért . . . elérte . . .
A mindenség végére tán?
Nem . . . a mindenség közepére!
S ott volt előtte,
Ki kormányozza a világokat
Pillantatával,
Kinek valója fény,
S kinek szeméből minden szikra egy nap
Mit földek s holdak forganak körül.

És szólt a lélek, az
Ős-szellem fényében fürödve,
Miként a hattyu fürdik
A tónak átlátszó vizében:
»Isten, légy üdvöz, légy imádva!
Fölszállott hozzád egyik porszedem, hogy
Előtted leboruljon,
S elmondja: hú fiad vagyok, atyám!
Kemény pályára útasítál,
De én nem zúgolódom,
Sőt áldalak, mert azt mutatja ez, hogy
Szeretsz, hogy én választottad vagyok.
A föld lakói elfajultanak,
Eltértek tőled, rabszolgák levének . . .

Rabszolgaság, ez a bűnök szülője,
 A többi ennek apró gyermeke.
 Ember hajol meg emberek előtt!
 Ki embertársának fejet hajt,
 Az, isten, tégedett csufol!
 Meg vagy csufolva, isten, ott a földön,
 De ez örökké nem maradhat így,
 Dicsőségednek helyreállni kell.
 Egy éltet adtál én nekem, atyám,
 S én azt szolgálatodra szentelem.
 Mi lesz a díj? vagy lesz-e díjam,
 Nem kérdezem;
 A legrosszabb rabszolga is kész
 Fáradni, hogyha megfizetnek érte.
 Én dijkívánat, díj reménye nélkül
 Fáradtam eddig, s fáradok tovább is.
 De lesz jutalmam, s nagy jutalmam lesz,
 Azt látni majd, hogy embertársaim
 Rabokból újra emberek levének,
 Mert én őket, bár vétkesek,
 Vétkökben is fölötte szeretem.
 Adj, isten, adj fényt és erőt nekem,
 Hogy munkálhassak embertársimért!«

Igy szólt a lélek,
 És visszazállott a nagy égből
 A földre, a kicsiny szobába,
 Hol elzsibbadva várta őt a test.

A férfiú fölrezzene,
 Hideg futott át tagjain,
 Veríték folyt le homlokán . . . .
 Nem tudta, ébren volt-e eddig,
 Vagy álmódott? . . .
 Ébren volt, mert elálmosodni kezdett,
 Nehéz pilláin ült az álom.
 Fölszedte fáradt tagjait,
 És vánszorogva vitte
 A földön fekvő szalmazsákra.

Ki fönn az égben járt imént,
 Ottan hever most durva szalmazsákon!
 Mig a világ hohérai
 Selyempárnákon nyugszanak,
 Ó, a világnak jótevője,
 Daróczon hentereg.

De íme végsőt lobban a mécs,
 Kialszik bágyadt élete,
 S kívül az éj mindegyre oszlik,
 Mint a tovább-tovább adott titok,
 S a hajnal, a vidám kertészleány,
 Rózsákat szór a ház kis ablakára
 S rideg falára a szobának,

S a fölkelő nap legelső sugára
 Az alvó férfi homlokára szállt,
 Miként egy arany koszorú, miként egy
 Fényes meleg csók isten ajakárul!

IV.

Ki vagy, csodálatos teremtmény,
 Ki vagy te, férfiú?
 Lelked ruhája
 Csillagsugárból szőtt fényes palást,
 És testedet
 Kopott rongyok fedik.
 Családod éhes, éhes vagy magad,
 S vasárnapod van,
 Ha lágú kenyér kerül véletlenül
 Abrosz nélküli asztalodra,
 S mit a tiédnek s magadnak
 Nem bírsz megszerezni,
 A nagy világot
 Törekszel holdogítani.
 Az égbe van szabad bejáratod,
 S ha úri ház előtt kopognál,
 Az ajtót bezárnák előtted;
 Az istennel társalkodol,
 S ha nagyurat szólítanál meg,
 Nem állna szóba véled.
 Az embereknek
 Egy része szent apostolnak nevez,
 A másik rész pedig
 Szentségtelen gonosztevőnek.
 Ki vagy? kitől van származásod?
 Büszkén neveznek-e szülőid
 Fioknak, vagy szégyenre gyúlad arcok
 Nevednek hallatára?
 Min születél? ponyván vagy bársonyon

Elmondjam a történetet,
 E férfi életét?
 Elmondom azt . . . ha festeném,
 Ugy festeném le, mint egy patakot,
 Mely ismeretlen sziklából fakad, mely
 Sötét szűk völgyön tör keresztül.
 Hol károgó hollók tanyáznak,
 Minden nyomon egy kőbe botlik,
 S örök fájdalmat nyögnek habjai.

V.

Az óra nyelve éjfélét hirdetett.
 Kegyetlen téli éj vala,
 A téli éjszakák két zsarnoka
 Uralkodott:

A hideg és sötétség.
Födél alatt volt a világ,
Ki is kísérténé az istent
Ilyenkor szabad ég alatt?

Az utcák, melyeken nem régiben
Tolongva járt az embersokaság,
Üres-puszták voltak, mint a meder,
Melyből kiszáradt a folyó . . . a
Népetlen utcákon csak egy
Órült bolyongott,
A fergeteg.
Nyargalt az utcákon keresztül,
Mikéntha ördög ülne hátán,
És lángsarkantyút verne oldalába.
A háztetőkre ugrott fel dühében,
És besüvített a kéményeken.
Tovább rohant s teli torokkal
Ordítózott belé a
Vak éj siket fülébe.
Aztán a fellegekbe markolt,
Rongyokra tépte éles körmivel,
S reszkettek a megrémült csillagok,
S a felhődarabok között
Idébb-odább hömpölyge a hold,
Mint a holt ember a hullámokon.
Egy pillantás alatt
Léleketével ismét
A felhőket tömegbe fujta,
És a magasból lecsapott a földre,
Mint prédájára a rablómadár,
Egy ablak tábláját ragadta meg,
Megrázta és sarkából kifeszíté,
S midőn mély álmokból a bennlakók
Sikoltva fölriadtak,
Elvágatott ő rémesen kaczagva.

Népetlen a város . . . ki járna ily
Időben kinn? . . . és még is, még is ott egy
Elő alak . . . vagy kísértet talán?
Járása olyan kísértetszerű.
Errébb jön, errébb, már látszik, hogy
De a sötétség titka, hogy [asszony,
Koldúsnő-e vagy úri hölgy?
Körültekint leselkedőleg,
Amott a bérkocsit pillantja meg,
Tolvajléptekkel hozzá sompolyog,
A kocsis alszik a bakon,
Halkan kinyitj' a hintó ajtaját,
És lop talán? ellenkezőleg
Belétesz valamit, becsukj' az ajtót,
S elillan, mint a gondolat.

Nyílt nem sokára a kapu,
Kijött egy asszonyosság s egy úr,
Beülnek a hintóba, a kocsis
Indítja lovait, rohan . . .
Ott benn nyögés, aztán sikoltás . . .
Az asszonyosság sikolta föl,
Mert lábánál egy kis gyermek nyögött.

Elérte a hintó a czélt,
Az úr s az asszonyosság kiszáll,
S az asszony így szól a kocsishoz:
»Nesze a díj, fiú,
S itt benn a kocsidban a borraivaló,
Egy szép kis gyermekecske,
Viseld gondját, mert isten adományá.«
Igy szólt az asszony s ment az úri pár.

Szegény kiseded te ott a kocsiban!
Miért kutyának nem születted?
Ottan lett vón neveltetésed
Ez asszonyosság ölében,
Eltáplált volna gyöngéd-gondosan;
De mert ember lettél és nem kutya.
Az isten tudja, milyen sorsra jutsz!

A bérkocsis fülét, fejét vakarta,
S imádkozott-e vagy káromkodott,
Nem tudni, csak hogy morgott valamit.
Az istenáldás nem tetszett neki.
Gondolkodék, mit tégyen e kölyökkel?
Ha elviszi haza,
Otthon a gazda majd fejéhez vágja,
S kidobj' az ajtón mindkettőtjüket.
Nagy mérgesen csap a lovak közé,
És hajt keservesen.

A külvárosban egy szurtos lebujsban
Mulatnak még, a lámpafénytől
Piroslik ím az ablak,
Mint az iszákos ember orra.
A bérkocsisnak sem kellett egyéb.
Az istenáldást oda tette szépen
A kocsmá küszöbére, s ment.

Alig hogy elhordá magát,
Jó éjszakát mond ott benn társinak
Egy részeg czimbora,
S a mint kilép a küszöbön,
Olyat botlik, hõgy képivel
Barázdát húz a megfagyott havon.
Teremtettéz a tisztos férfiú,
Hogy méltósága ilyen pórul járt.
»Az a küszöb nõtt tennap óta«,

Ugymond, »tennap nem volt ilyen magas,
Ha ily magas lett volna, tennap is
Meg kellett volna botlanom,
De én tennap meg nem botoltam,
Pedig nem ittam kevesebbet, mint ma,
Mert én rendes, pontos vagyok,
Minden nap egyformán iszom.«

Igy dörmögött, és föltápáskodék,
S indult és folytatá a dörmögést:
»Hiába is beszéltek, mert az a
Küszöb nagyobb, mint tennap volt, nagyobb;
Már ettől el nem állok, nem bizony.
Hisz mekkorát emeltem lábamon!
S még is hogy jártam, szégyen és gyalázat.
Az a küszöb megnőtt, igen . . .
Vagy tán követ tett oda valaki?
Az meglehet, mert hejh rosz a világ,
A gáncsolódást szörnyen szereti.
Rosz emberek, rosz emberek,
Követ gördítnek lábaim alá,
S lábam vakságát orrom bánja meg.
Csak az vigasztal, hogy a többi is,
Ha majd kijő, rajt átbukik.
Kedvem vón ottan lesbe állani,
És nézni, mint potyognak el,
Mikor kilépnek, hehehe . . .
De mit beszélsz, vén ember, mit beszélsz?
Hát illik ez,
Illik hozzád ily káröröm?
Nem, ez nem illik, s én ezennel
Azzal javítom meg magam,
Hogy visszamék, és elhajítom
Az ajtó mellől a követ.
Tolvaj vagyok, s szükségnek esetén
Rabló is, és ha rá kerül a sor,
Az embert főbe kollintom, de azt,
Hogy orrát így beverje,
Azt el nem bírná lelk'isméretelem.«

És visszaballagott a jó öreg,
Hogy elhajítsa a gonosz követ.
Utána nyúl . . . csóválja . . . hah,
Milyen visítás!

Meghökken a vén ember és
Tünődve ekkép szól magában:
»A mennydörgős mennykőbe is,
Ilyen kő még nem volt kezemben,
Olyan puha s azon fölül sikít is!

Sikító kő, ez furcsa egy kicsit.
Nézzük csak itt az ablaknál . . . hohó,
Hisz ez gyerek, valóságos gyerek.
Jó estet, kis öcsém
Vagy kis hugom... nem is tudom, mi vagy?
Hogy a manóba jutottál ide?
Megszöktél úgy-e szüleidtől,
Te kis gonosztevő?
De mit beszélek én megint,
Milyen bolond beszédek már ezek!
Hiszen pólyában van szegényke,
Talán épen ma született.
Vajon kik a szülői?
Tudnám csak, vissza is vinném nekik.
De már ez még is csak czudarság
Igy elhajítani a gyermeket, mint
Az elviselt bocskort, czudarság.
Ezt a disznók, de még
A rablók sem teszik.
Pólyája vén kopott ruha.
Szegény asszonynak gyermeke . . .
Hm, hátha gazdagé? s azért
Takarta anyja e rongyokba, hogy
Ne is sejtthessék úri származását?
Ki tudja, nem tudhatja senki sem,
Már ez titok, s örökre az marad.
Ki lesz apád, szegény kicsiny gyerek? . . .
Ki? én leszek!
Biz isten, az leszek, apád.
Miért ne? fölnevellek tisztesen.
Lopok számodra, míg tőlem telik, s ha
A munkából végkép kivénülök,
Számomra majd te lopsz. Ez így van,
Igy mossa egyik kéz a másikat.
Nagyon jó lesz. Most már törvényesebbek
Lesznek lopásim, kettőnkért lopok.
Majd még kevésbbé furdal
A lelkiismeret.
De a patvarba, még neked
Tej kell, biz a, tej . . . hoh, se baj,
Hisz ott a szomszédasszony, épen
Tennap temette el kis gyermekét.
Majd fölállalja ő a szoptatást,
Bizony föl ám, jó fizetésért
Elszoptatná az ördögöt magát is.«

Igy elmélkedve ballagott haza
A jó öreg. Keskeny sikátorok
Vezettek elrejtett lakához,
Mely földalatti pinczelyuk vala.
A szomszédasszonyt fölveré
Álmából ökle döngetésével,
Mít a nyikorgó ajtón gyakorolt.

»Szomszédasszony, gyertyát, világot«,
 Szólt a vén ember, »gyertyát hirtelen,
 A házat gyujtom fel különben.
 Minek? minek? mit kérdezi?
 Gyertyát, ha mondom, szaporán!
 Így . . . most egymásután
 Szoptassa meg e gyermeket.
 Hol vettem? úgy találtam,
 Az isten áldott meg vele.
 Hisz mindig mondtam én, hogy engem
 A jó isten szeret. Szeret bizony
 Jobban, mint a papok hiszik.
 Hm, ez nagy kincs! magára bízom,
 Szomszédasszony, viselje gondját,
 De jobban, mint saját fiának.
 Nevelje föl, neveltetési
 Költségeit magamra vállalom,
 Megalkuszunk, hiszen mi értjük egymást.
 Igaz, hogy a pénz mostanában
 Szűken terem, mert tudja ördög,
 Az emberek mind százszerűek;
 De én azért királyilag
 Fogok fizetni, isten megsegít.
 Hanem mondom, viselje gondját,
 Ugy bánják véle, mint szemfényivel,
 Mert e gyermek vén napjaim reménye.«

Megalkuvának.

A félfagyott kisded fölmelegült
 Az emlőn, mit szájába vett,
 A melyből édesen szívá a
 Keserű életet.
 Csak egy napos még, s mennyit hánykodott
 Mennyit nem fog hánykódni ezután! [már

VI.

Más nap korán az öreg úr
 A szomszédasszonyhoz kíváncsian
 Bekukkantott, és szólt vala:
 »Nos, hogy van a vendég? remélem, jól.
 De itten egy kisse hüvös van,
 Szomszédasszony, boszorkányadta,
 Fűtsön be . . . százsor mondjam-e,
 Hogy a költség enyém? . . . de úgy, igaz,
 Fiú-e vagy lány? még nem is tudom.«
 »Fiú, szomszéd uram, fiú,
 Olyan fiú ő kelme, mint a pinty.«
 »Annál jobb. Hét, nyolcz esztendő alatt
 Olyan tolvaj lesz, mint a Krisztus,
 Dicsőséges tolvajjá nevelem!
 Szó a mi szó, már ahhoz értek,

Hogyan kell a fiút nevelni,
 Érték hozzá, mint senki más.
 A vak Tamást is én neveltem,
 Kit a minap kötöttek föl . . .
 Ez volt a tolvaj! félszemű volt,
 S még is meglopta az ezerszemű
 Istent is. — Kis fiam, ne félj,
 Belőled sem lesz kontár, esküszöm.
 De, szomszédasszony, tán nevet
 Csak kéne adni néki, melyet
 Hiressé tégyen a világ előtt.
 Mit gondol, angyalom, [volt
 Minek nevezzük? . . . hadd lám csak, mi
 Tennap? . . . Szilveszter napja . . . jó,
 Legyen Szilveszter. Én a pap leszek,
 Szomszédasszony lesz a keresztanya.
 Kereszteljük meg, hogy nevé
 Törvényesen viselje,
 S legyen keresztény, nem pedig pogány,
 Hogy egykor el ne útasítsa
 Szent Péter bátya a menny ajtajától.
 Van víz ebb' a fazékba'? . . . van.
 Emelje csak föl a fiút,
 És hozza hozzám . . . de megálljunk,
 Hisz pap vagyok, hát reverenda kell . . .
 Ahol van egy zsák, azt kötöm nyakamba.«

Az öreg úr a zsákot felköté,
 Kezébe vette a fazék vizet,
 S egész pompával s ünnepélylyel
 Keresztelé meg a fiút.
 És Szilveszter lett a neve.

VII.

Négy év haladt el,
 És gyermek lett a csecsemő.
 Ott nőtt fel a sötétben
 A föld alatt, a bűnnel
 S férgekkel egy tanyán.
 Nem szítta a menny tisztább levegőjét,
 Nem látta a földnek szépségeit.
 Élt, s olyan volt, mint a halott.

Az öreg úrnak benne kedve telt,
 Mert ész s ügyesség villant ki belőle,
 Miként a tűzkőből a szikrák,
 És gondolá az öreg úr:
 Szikrából támad a láng.
 Alig négy esztendő s már lopott
 Gyümölcsöt a kofától, és kilopta

A vak koldús kalapjából a krajezárt.
 Jó nevelője minden csinjáért
 Adott szép szót és kenyeret neki,
 De egyszersmind megdöngeté, ha
 Egész nap semmit sem lopott.
 Azonban ez ritkán fordult elő.
 S az öreg úr reményei
 Szemlátomást növének,
 S építé fáradaatlanul a
 Jövő szikláin a légvárakat,
 És addig építé, míg egyszer
 Ott fönn akadt a levegőben,
 A jó öreg, a gondos nevelő!
 Akasztófára kellett jutnia,
 Ki annál sokkal többet érdemelt.

A szomszédasszony ott vala
 Fölmagasztaltatásán,
 Látá, midőn a mester
 Hurkot kötött nyakán, s ő
 Nyelvét hosszan kiölté,
 Mintegy csúfolva a világot,
 Ki ilyen csúffá tette őt.
 S midőn a czerimónia után
 A szomszédasszony haza ment,
 A kis fiúhoz így szólt nyájasan:

»Most már az ördög elvihet, fiam; menj
 Isten hírével a pokolba.
 Mától megszűnt a fizetésem érted,
 S magam költségén, nem kívánhatod,
 Hogy itt hizlaljalak mint a libát,
 Jer, azt a szívességet megteszem,
 Hogy kikísérlek a kapun. De
 Ha visszajössz, a csatornába doblak.«

A kis fiú ezt a dolgot nem érté,
 Némán engedelmeskedett.
 Midőn becsukták az ajtót mögötte,
 Még egyszer visszapillantott-e zajra.
 Aztán elindult s ballagott.

Ment, mendegélt
 Egy utczából ki, a másikba be.
 Ily hosszú utat még nem tett soha,
 Új volt előtte minden, a mit látott . . .
 Szép czifra boltok, czifra emberek,
 Bámulva állt, bámulva ment tovább.
 S a mint egy utczát elhagyott, a másik
 Ott volt azonnal s így végetlenül,
 A városnak végét nem érte.
 Sok bámulástól, sok menéstől
 Elfáradt a kis fiú,
 Egy utczasarkon lekuporodott,

A szögletkőhöz támasztá fejét,
 Átellenében tarka játékszerrel
 Vigadt egy pár virgoncz gyerek,
 Azokra nézett, és mosolyga, mintha
 Ott játszanék ő is velök,
 És addig-addig nézte őket,
 Mig szép lassacskán elalutt.

Alutt sokáig; egyszer
 Azt álmodá, hogy két hegyes tüzes vas
 Közgel feléje, mindig közelebb
 Jött az szeméhez, hogy kisüsse ezt . . .
 Nyöszörgött félelmében és
 Kétségbeesve ébredett föl . . .
 Az éj immár késő vala,
 Az égen csillagok valának és
 Az utczákon nem voltak emberek,
 Csak egy öreg banya
 Állott előtte
 Merő szemekkel,
 Miktől még jobban félt a kis fiú, mint
 Álmában a tüzes vastól . . . oda
 Húzta magát a szögletkőhöz, hogy
 Majd belapult feje,
 S rá sem mert nézni a banyára,
 El sem mert nézni róla.

A vén asszony végig czirógatá
 Arczát, s szólt hozzá oly szelíden,
 A mint csak tőle telt:
 »Hogy hínak, kis fiam?
 Ki az apád, ki az anyád,
 S hol laknak? majd elkísérlek haza,
 Jer, addsa kezedet.«

»Nevem Szilveszter... nincs apám s anyám,
 Nem is volt, úgy találtak engem,
 És haza mennem többé nem szabad;
 A szomszédasszony azt ígérte:
 Ha visszamék, a csatornába dob.«

»Hát jer velem, fiacskám,
 Jer hozzám, én anyád leszek,
 Gondos, szelíd anyád . . . jerünk.«

Kézen fogá a kis fiút az asszony,
 Követte őt az aggodalmasan
 S reszketve, szinte eszméletlenül,
 Nem tudva, hogy mi történik vele?

»Nézd, itt lakunk, fiacskám«,
 Szólott otthon a vén banya,
 »Az én lakásom e szoba,
 Tied pedig a konyha lesz.

Nem fogsz magadban lakni... hejh, kutyus,
Kutyus ne!... itt van... úgy-e szép kutya?
Ezzel tanyázol itten.

Ott a pokrócz, elérték rajta ketten,
Olyan jó ágy, hogy jobb se kell,
És a kutyus majd meleget tart,
Ne félj, nem bánt, jó kis kutya,
Látod, mily nyájasan tekint rád,
Hogyan csóválja farkát?
Mint testvérek fogjátok egymást
Szeretni, nem kételkedem.
Fekügy' le mellé, s alugyál, fiam.
Ehetnél tán? adnék is vacsorát,
De már késő van, látom alhatnál,
Aztán rossz is, kivált gyermeknek, az
Alvás előtti vacsora,
Mert tőle ördögökkel álmodik.
Fekügy' le hát és alugyál, fiam.«

Ott hagyta őt a vén banya;
Félénken kullogott a
Pokróczra a kutyához,
S a pokrócz szélén meghuzá magát,
Nem mert társához közeledni.
De a kutya
Hozzá simúlt barátilag,
Átcsillogott szeme
Az éj sötétségén, s e csillogás
Olyan szelíd, olyan testvéri volt,
Hogy barátságot és bizalmat
Öntött a kis fiúba.
Egymáshoz egyre közelebb
És közelebb huzódtak.
Az eb szőrét simítgatá a gyermek,
S az ennek arczát nyalogatta,
Beszélt is véle a fiú, s az állat
Válasz gyanánt halkán nyöszörgött.
Meleg, forró barátságot kötöttek.

Más nap pediglen a fiúhoz
Igy szólt a vén boszorkány:

»Mostan figyelj rám, gyermekem,
Képzelheted, hogy ingyen
Nem tartalak,
Mert ingyen a Krisztus koporsóját
Sem őrizék.
Dolgozni fogsz, mert írva van:
A ki nem dolgozik, ne is egyék.
Azonban dolgoz könnyű lesz,
Valódi kiskirályság...
Koldulni fogsz, mást nem tesesz.

Én a munkát már restelem,
Mert elbízta nagyon,
S elűznek, hogyha koldulok,
Elűznek a kegyetlen emberek.
Te fogsz koldulni hát helyettem,
Te rajtad szánakozni fognak,
S megajándékoznak, fiam.
Azt mondd majd, hogy árva vagy,
Apád most halt meg, és anyád
Honn fekszik éhen s betegen.
Én a távolban lesni foglak,
S vigyázok rád, azért te is vigyázz,
Különben nem lesznek jó napjaid,
Becsületedre mondhatom.
Én nagyon jó vagyok, ha jó vagyok,
De nagyon rossz vagyok, ha rossz vagyok,
Ezt írd fejedbe és szivedbe,
Kedves fiam.
Koldulni fogsz mindenkitől,
Kinek jobb a ruhája, mint tiéd,
És ilyet eleget találsz, ne félj.
Előre nyujtod kezedet,
Oldalra hajtod fejedet,
Fel- s összehúzod a szemöldököd,
A szádat le fogod biggyeszteni,
S szemed megnyálazod
És úgy rimánszól
Beteg anyád s az isten szent nevében.
Megértettél-e, gyermekem?
Ha meg nem értél, újra magyarázom,
S ha szó után egyáltalában
Meg nem tanulod ezt a tudományt,
Bottal verem beléd.«

A gyermek állítá, hogy
Mindent tud s nem felejt el.
Az asszony elpróbáltatá vele
A jelenést és elcsudálkozott a
Fiúnak mesterfölfogásán.

»Aranybányát találtam
Benned, fiacskám, hihihí!«
Vigyorgott a boszorkány,
»Valódi grófi életünk lesz,
Valódi grófi életünk!
Lássunk mingyárt az aratáshoz...
Ehetnél? majd ha megjövünk, fiam,
Akkor jól lakhatol.
Neked különben nem szabad sokat
Enned, mert mint én elhizol,
Aztán elillan a nyúl
S üthetjük bottal a nyomát.

Kövére koldusnak
Soványan jár az alamizsna.«

Egy népesebb utczába mentenek,
Ott a banya
Kiállítá a gyermeket,
S ő egy közel csapszékbe tért,
És onnan kandikált ki,
S a hányszor a fiú kezébe
Dobának valamit,
Fölvette a pálinkás poharat,
Egyet kortyantott és vigyorgott.

VIII.

Egyik nap úgy folyt, mint a másik.
Koldult és koplalt a fiú;
A vén banyának gondja volt reá,
Hogy el ne hízzék valahogy szegényke.
Koldult és koplalt, e kettőt tudá
Az életből s nem egyebet.
Elnézte sokszor,
Midőn játszottak gyermektársai,
Nézett rájuk merően,
S gondolta, milyen jó lehet
Az a játék, az az öröm!
S elméje napról napra érett,
S érezni kezde, érezé,
Hogy ő boldogtalan . . .
Két évet élt már át a koldulásban.
Nem volt többé szükség reá,
Hogy megnyálazza szemeit,
Gyakorta telt meg az könyűivel.

Egyetlen egy barátja volt,
Ki nyájasan nézett reá,
Kit szeretett, ki őt szerette,
S kivel megosztá
Sovány falatjait,
A melyeket otthonn kapott,
S a melyeket a városban talált . . .
Ez egy barátja a kutya,
Mely hálótársa volt.

Mint vágya hozzá, hogyha reggelenként
Elhagyta őt, s ha este haza ment,
Minő örömmel volt vele!
A vén anyó már irigyelni kezdé
A barátságot, a melyet kötének,
Irigyelé, hogy a kutya
A gyermeket jobban szerette, mint őt,
És sokszor megveré, s midőn az állat
Fájdalmában keservesen vonított,

A gyermek sírt, zokogva sírt.
És a vén asszony elkergette végre
A háztul a jó állapotot,
Több ízben elkergette, de
Az visszajött mindanyiszor,
S a kis fiúhoz mindig nyájasabb lett.

Igy élt a gyermek. Már hat éves volt,
S átélte hat századnak nyomorát
És néhány percnek árva örömét.
Ott állt egy utca szögletében egyszer,
S didergett . . . késő őszi este volt.
Sár volt az utcán, s köd a sár felett,
Nehéz, komor köd, s ő a sárban, ködben
Mezítláb és hajadon fővel állt,
S az elmenőkhöz nyöszörögve
Nyujtotta sárga kis kezét.
Ugy ment be hangja a szivekbe,
Miként egy égő fájdalom.
Mint a harang szava,
Mely haldokló ember számára szól.

Egy vén mogorva úr
Megállt mellette s hosszan nézte őt,
Hosszan, merően, átfuró szemekkel.
A gyermek elszaladni készült.
»Megállj!« morgott reá az úr.
A gyermek állt s mocczanni sem mert,
S az úr kérdé: »vannak szülőid?«

»Va . . .« azt akarta mondani,
Van anyja, a ki éhezik s beteg,
S most halt meg apja,
De a mogorva úr előtt
Nem mert hazudni,
Torkán akadt a szó, azt gondolá,
Hogy ez mindent tud, és így válaszolt:
»Nekem szülőim nincsenek,
Vagy nem tudom, hogy vannak-e?
Mert én talált gyermek vagyok.«

»Kövess tehát«, szólt a mogorva úr,
S utána indult a fiú.
A vén asszony kilépett rejtekéből,
És rá kiáltott »itt maradsz,
Hazug kölyök! . . .
Ez a fiú az én fiam, uram!«

»Nagyságos úr«, rimánkodott a gyermek,
»Nagyságos úr, én nem vagyok fia,
Mentsen meg engemet, vigyen magával,
Az isten s a szentek nevére kérem!

Meguntam már a koldulást,
 Az ő számára kellett kéregetnem,
 És engemet koplaltatott,
 Hogy csak minél rosszabb színben legyek,
 Hogy szánakozzék rajtam, a ki lát.
 Oh istenem, most is hogy éhezem!«
 Igy szólt a gyermek, a mogorva úrra
 Fölnéze, s esdeklő szeméből
 Könny folyt le, könnyek zápora.

»Oh gaz dög, oh te istentagadó,
 Te ördögfának makkja te!«
 Rivalt a vén boszorkány a fiúra,
 »Te bocskortalpra sem méltó pofa,
 Te hazugság kalásza,
 Te minden rosz, te semmi jó!
 Még hogy nekem koldult, uram fia,
 Mikor halálba szégyenlem magam,
 Hogy kéreget, s e rosz szokása megvan,
 Mihelyt elforditom szemem,
 És hányszor vertem már meg érte,
 Hogy ilyen szégyent hoz reám!
 Szegény vagyok, de koldulásra
 Nincsen szükségem, mert elélek
 Becsületes munkám után.
 És még hogy én ötet koplaltatom!
 Én! a legjobb falatokat
 A szájamtól szakítom el,
 S belé tömöm!
 De mind ez hagyján . . . még meg is tagad.
 Nem fáj a szíved, te puruttya lélek,
 Te csúf poronty, anyádat megtagadni,
 Szülő anyádat? hogy ki nem szakadt e
 Szóval belőled a lép és tüdő
 S a májad és a zúzád?
 A földön sincs jobb nagyanya,
 Mint én vagyok, s ő ily rosz unoka!
 De már nincs messze az ítélet . . .
 Saját tulajdon anyját
 Tagadja meg a gyermek,
 Édes szülőjét!«

Ennyit darált a vén malom
 Egy lélekzés alatt;
 Itt a mogorva úr
 Szóhoz jutott s szólt:
 »Elég már a komédiából,
 Különbben e bottal némitlak el,
 Undok szipirtyó!
 Részeg vagy mint a csap;
 Ha kijózanodol,
 Jőj hozzám a keresztlevéllel,

(Ott ama nagy házban lakom,)
 S a gyermeket elviheted,
 De csak ha a keresztlevéllel jósz.
 És most hordd el magad . . . s te
 Kövess, fiú.«

És a fiú követte az urat,
 Koronként vissza-visszanézett,
 Azt képzelé, hogy a banya
 Már nyúl utána s galléron ragadja;
 De az nem mert közelgeni,
 Ottan maradt állóhelyében,
 Csak öklével fenyegetőzött,
 S forgatta égő szemeit, mint
 A kovács a tüzes vasat.

IX.

Jobban lett dolga a fiúnak.
 Nem kellett többé lopnia,
 És nem kellett koldulnia,
 Milyen boldogság, mily jótétemény!
 Csak néha szállt az aggalomnak ölyve
 Föléje: hátha a boszorkány
 Előjön a keresztlevéllel,
 Mi lesz akkor megint belőle? . . .
 És néha szállt a bú galambja
 Föléje, ha eszébe
 Jutott a hú kutya,
 A hálótárs és a barát.
 Ennek kedvéért gyakran szinte kész volt
 A vén banyához visszamenni,
 S koldúlni, csak hogy együtt legyenek.
 Gyakorta álmodott felőle,
 Álmodta, hogy ölelte a kutyát
 S ez nyalta képét és kezét,
 S midőn fölébredt, s társát nem lelé,
 Elkezdett sírni, s hosszan sírdogált.

Midőn haza ért a fiúval a
 Nagyságos úr, átadta őt a
 Cselédségnek. Kitisztíták őt
 A régi szennyből, mely reá nőtt
 És régi rongyai helyett
 Kapott szép új ruhát.
 Mily jól esett neki!
 Azt vélte, eddig nem is élt,
 Azt vélte, hogy most született.
 Ekkor magához hívatá
 Az úr, és így szólt szigorúan:

»Fiú, e gyermek itt fiam, te őt
Nagyságos úrfinak hivod,
Ő lesz parancsolód,
S te szót fogadsz neki,
Ő lesz az úr, te léssz a szolga.
Egyéb dolgod nem lesz, mint szót fogadni,
De ennek pontosan tégy eleget.
Minden szem-intés egy parancsolat;
Ha teljesíted, nem lesz semmi baj,
Lesz enned, innod és ruhád . . .
Ellenben ócska rongyodat,
A melyben fölfogadtalak,
Nyakad közé akasztatom.
Aztán mehetsz a nagy világba
S koldulsz, mint eddig koldulál.«

Szolgált az árva gyermek a
Nagyságos úrfinak,
Mögötte ment, mögötte állt,
Mindent árnyéka volt,
És leste ajka mozdulását,
S alig volt a parancs kimondva,
Midőn már teljesült is,
S a jó fiú
Még is mennyit nem szenvedett!
Mert a nagyságos úrfi
Oly gazkölyök vala,
A milyenek rendszeren a
Nagyságos urfiak.
Érezteté, hogy ő az úr,
Érezteté minden nyomon.
Ha száját a leves megégeté,
Kis szolgáját üté pofon;
Ha nem köszönt más nékie,
A kis fiú fejről
Ütötte le a kalapot,
És ennek markolt üstökébe,
Ha a fésű belé akadt hajába,
S nem volt olyan csíny, oly gonoszság,
Mit rajta el nem követett,
Mihelyt eszébe jut vala.
Lábára lépett készakarva,
Aztán ellökte, hogy mért áll az utban?
Sarat kent rá, s aztán nyakon veré,
A mért olyan tisztátalan,
Szemébe önté a vizet, s ha sírva
Fakadt rá, mazna fattyunak nevezte.

Sok szenvedése volt szegény fiúnak,
És napról napra többet szenvedett,
De túrta békén bajait,
Túrt elszántan, miként egy férfiú,
Kiben magas lélek lakik.

S mi végre túrt, miért el nem hagyá
Kinos helyét, mint gyakran volt eszében?
Ha tudnátok, miért maradt!

Nem a jó étel és a jó ruha
Csalá őt vissza, hogyha útnak indult,
Hogy elbujdossék a széles világba;
Nem volt ő olyan, mint a tyúk vagy a lúd,
Mely elbarangol, s ha megéhezik,
Jóllakni ismét visszamegy helyére,
Mig ellenben a csalogány s pacsírta,
Ha megnyílt börtönének ajtaja,
Ott hagyva a kész és jó eledelt.
Elszáll örökre s megelégszik azzal,
Mit kinn a szabadban talál.

Igy érezett a kis fiú,
Mint e szabadba vágyó madarak,
S még is maradt, mint a tyúk és a lúd,
S ha indult, ismét visszatért.
Mi csalta vissza őt?
A tanulás.

Az úrfi mellett eltanulgatott.
Ott állt mögötte észrevétlenül,
Könyvébe kandikált,
S a nevelő minden szavára
Figyelmezett,
S mit egyszer megtanult,
El nem feledte.
Előbb tudá az írást, olvasást,
Mint a nagyságos úrfi.

És a mint szaporodtak évei,
Azokkal szaporodtak
Isméreti,
Mint a szarvas szarván az ágak,
S ő büszke kezdett lenni rája,
S ha a nagyságos úrfi
Bolondokat beszélt szokás szerint,
Kijobbítá magában,
S mosolyga a badar beszédeken.
S a nevelő előtt
Nem tűnt el észrevétlen
A szolga fensősége
Az ifju úr fölött,
S ha nem tudá
Leczkéit a tanítvány,
Azzal piríta rá,
Hogy a szolgával mondatá el,
Ki azt hallás után tanulta meg.

Becsületére vált ez a fiúnak,
De nem vált örömére, erre nem,
Mert a kevély nagyságos úrfi
Mindannyiszor keményen
Lakoltatá, hogy őt megszegyeníté.
Naponta új és durvább üldözések
Jutottak a szegény fiúnak,
És ő naponta jobban érezé
A szenvedett méltatlanságokat,
S most már, ha megüté az úrfi őt,
Nem teste érezé, de lelke,
Pirúlt, de nem mivelhogy fájt neki,
Hanem mert szégyenlé magát.

Tizenhat esztendő's vala.
Minden nap egy-egy sugarat lövelt
Elméje oszladó ködébe,
S minden sugár egy-egy betű volt,
És ilyen írat lett a sok betűből:
»Mi jognál fogva vernek itten engem?
Mi joggal bánt embert az ember?
Különbnek alkotá az isten
Az egyik embert, mint a másikat?
Igazságosnak hirdetik az istent,
Ha igazságos, úgy azt nem tehette,
Úgy minden embert egyformán szeret.
S én többé túrni nem fogok.
Akármilyen lesz belőlem.
Táplálatot, ruhát, szállást kapok,
De én ezért szolgálom őket,
S ezzel leróva a jótétemény.
Dolgozathatnak, erre van jogok,
De a verésre nincs.
Még egyszer fognak csak megütni,
De többször, istenemre, nem!«

Ugy is lett. Első alkalommal
(És várni erre nem kellett sokáig)
Midőn az úrfi rá kezét emelte,
Ekkép kiálta föl:
»Megálljon ön!
Ne bántson többet, mert úgy visszavágom,
Hogy megsiratja holta napjaig.
Elég soká voltam kutya,
Kit verni, rúgni lehetett,
Eztán ember leszek,
Mert ember ám a szolga is!
Megvallom, itt jótéteményt
Rakott egy kéz reám,
De más kéz azt bottal veré le rólam,
És e szerint
Nem tartozunk egymásnak semmivel.«

Az úrfi e szokatlan szókra
Elképedett, megmerevült,
S tájtékot turva, ekkép ordított:
»Hah szolgafaj! hah lázadó gazember!«

És a fiú így válaszolt,
És hangja megvető volt:
»Hm, szolgafaj? ha már a születést
Veszszük, talán az én apám
Különb úr volt, mint minden ivadékom,
S hogy eldobott magától,
Az ő hibája, nem enyém.
S ha minden úr ilyen rosz lelkű, mint te,
Jól is tevé, hogy eldobott,
Mert úgy ennek köszönhetem, ha
Becsületes ember leszek.
És lázadó? . . . ha lázadás az,
Midőn az ember érzi és kimondja,
Hogy ő is ember, mint akárki más,
Ugy büszkén mondom: lázadó vagyok.
S tudnám csak mind azt, a mit érezek,
Ugy, a mint érezem, kimondani,
Föllázadnának milliók velem,
S reszketne a világ,
Mint Spartacustól Róma reszketett,
Midőn eltépett lánczaikkal
Verték falát a gladiátorok! —
Nagyságos úrfi, isten önnel,
Mi együtt többé nem maradhatunk,
Én önnel mint ember beszéltem,
És hogyha egyszer már
A szolga emberré emelkedik,
Éhen hal meg vagy a bitófán,
De többé szolga nem lesz!«

Ezzel megfordult és kiment,
Örökre ott hagyá a házat,
Hol gyermeksége úgy uszott el,
Mint a virág az iszapos patakban.

A merre látott, arra indult,
Ment a világba czéltalan.
Az ifjuság fölgyűladott szívében,
Ugy égett, mint a fölgyűlt város ég,
A melyre rá fúj a viharnek
Süvöltő óriása;
S e lángokban milyen csudálatos
Mesés képek keletkezének!
S lelkét e lángok úgy megedzék,
Mint a hámortúz a vasat.

A város végén utolérte őt
Az úrfi nevelője.

Alig lélezett a jó férfiú,
Sokat futott, hogy utolérje.
Kiverte arczát a veríték,
Törölgeté mind untalan,
Mi közben a fiúval így beszélt,
S beszédiben
Nem volt nagyon sok összefüggés:

»Ne, tedd el ezt a pénzt, fiam,
Nekem egy évi jövedelmem,
Te nálad eltart évekig,
Ha jól gazdálkodol.
Nagy ember lesz belőled,
Én mondom azt neked.
Dicsőbb fiút még nem láttam te nálad.
Én szórul szóra érzem azt, a mit te,
De soha sem mertem kimondani.
Féltem tőled s bámultalak,
Midőn beszéltél.
Az isten áldjon minden szavadért.
Tanácsolom, parancsolom,
Igen, parancsolom, fiú, hogy
Tanúlj, végezd az iskolákat,
Különben én
Megátkozlak s megver az isten.
Te nem magadnak születél,
De a hazának, a világnak.
Azt mondom néked, hogy tanúlj,
A mit különben
Nem is kén mondanom,
Hiszen te úgy szeretsz tanulni.
És most az isten áldjon meg, fiam,
Légy szerencsés, élj boldogul,
S emlékezzél meg rólam is koronként,
De ha tanácsomat nem fogadod,
Akkor felejts el engemet.«

Lehajlott a fiú,
Hogy megcsókolj' a jó ember kezét,
De ő nem engedé, sőt a fiút
Megölelé s arczát csókolta meg,
S úgy távozott könnyes szemekkel.
Mily jól esett ez a fiúnak,
Szegény fiúnak milyen jól esett!
Ez volt az első szeretet,
Melylyel találkozott.
Tizenhat évig kelle élnie
S kínlódnia,
Mig oly emberre akadott,
Ki nem taszítá el magától,
Ki megölelte őt!

X.

Kiért a városból az ifju.
Midőn kiért a szűk falak közül,
Azt gondolá: börtönből szabadúlt,
S mohón szivá a tiszta léget,
Az isten legdrágább ajándokát,
Melytől a láb erőt kap és a
Léleknek szárnya nő.

Egyszer sokára visszanezett,
Nagyot haladt már, messze volt a város,
A házak összeolvadának
Egymással, és a barna tornyokat
Elnyelte félig a távol köde,
S méhdongás volt az ezerek zaja.
Az ifjú biztatá magát:
»Tovább, tovább,
Semmit ne halljak, és semmit ne lássak
Onnét, hol eddig éitem,
Ha életnek mondhatni éltemet.«
S ment, mint a ki ostorhegyet fut.

S midőn végkép eltűnt a város,
S ott álla ő a végtelenben,
Szabadnak akkor érzé csak magát.
»Szabad vagyok!« kiálta föl,
»Szabad vagyok!«
Többet nem mondhatott,
De könnyei beszéltek,
S jobban mondták el érzeményeit,
Mint nyelve mondta volna.
Oh milyen érzés, milyen gondolat,
Midőn az ember először szabad!

És ment az ifju, egyre ment,
A merre szép táj csalta, arra
Írányozá lépéseit.
Mebámulá a sikot és hegyet,
A sik mezőt és a hegy erdejét
És mindent, a mi csak szemébe tűnt,
Mert minden oly új volt előtte,
Először látta a természetet
A természet szépségeit.

És ott a rengetegben,
A fellegekbe
Ágaskodó bérczek között,
A hol mennydörgés a folyam zugása
S a mennydörgés ítéletnap rivalma . . .
Vagy ott a puszták rónaságán,
Hol némán ballag a csendes kis ér,
S hol a bogárdöngés a legnagyobb zaj . . .
Ottan megállt az ifjú,

Körültekintett áhitattal,
S midőn szemét s lelkét meghordozá
A láthatár fönségein,
Erőt vett rajta egy szent érzemény,
Letérdepelt s imádkozék:
»Imádlak, isten; most tudom, ki vagy,
Sokszor hallottam és sokszor kimondtam,
De nem értettem nevedet.
A nagy természet magyarázta meg
Hatalmad és jóságodat . . .
Dicsértessél, dicsértessél örökre!
Imádlak, isten; most tudom, ki vagy.«

A merre csak ment, mindenütt
Oly szépnek látta a természetet,
De benne mindenütt az embert
Olyan boldogtalannak;
Nyomor s gazság gyötörte mindenütt.
Azt kezdte észrevenni,
Hogy ő nem a legszerencsétlenebb,
És fájt nagyon neki,
Hogy vannak nála szánandóbbak is.
Mindig kicsinyebb lett előtte
Saját baja,
Mig végre végkép elfelejté,
S nem látta és nem érezé azt,
Csak a mások baját,
És homlokát a hideg kőre tette,
S forró keserves könnyeket sirt.

XI.

Eszében tartá, mit szívére
Kötött a jámbor nevelő,
Midőn bucsút vett tőle
És pénzt adott neki;
Eszében tartá ezt az ifju,
S nem hagyta teljesítenül.
Beállt az iskolába,
S tanult szorgalmasan,
S olyan volt társai körében,
Mint csillagok között a hold.
Azok csodálták őt, de nem szerették,
Lelkének fensősége rajtok
Mint sziklakő nehezkedett,
És ellenében
Írígység és gúny támadott föl,
És rá lövöldözé
A sebesítő nyilakat.

»Mért bántotok ti engemet?«
Szólott szelid jószívűséggel
Gyakorta társihoz,

»Mért bántotok, barátim, engem?
Én nem tanúlok a magam javára,
Ti értetek tanúlok én;
Mit én tudok, higyétek, annak
Más fogja venni hasznát,
Akárki más, csak én nem.
Ha belátnátok lelkem mélyibe,
Ragaszkodnátok hozzám, jó fiúk,
Ugy szeretnétek, mint most nem szerettek,
Mint én szeretlek titeket.
Ha belátnátok lelkem mélyibe,
Általlátnátok gyarlóságtokat,
S nem vagdálnátok a fa ágait,
Mely egykor számotokra hoz majd
Árnyékot és gyümölcsöt,
Szegény rövidlátó fiúk ti!
De majd szerettek még ti engemet,
Szeretni fogtok, istenemre, engem!«

Kaczaj követte illetén beszédit,
S csak újabb töltésül szolgáltatnak
A gúnyolódás fegyverébe,
A mely mindég szívének állt.

És elvadult lassanként a világtól,
Mindegyre mélyebben szállott magába,
S került mindenkit . . . egy barátja volt,
A senkitől meg nem zavart magány.

Ott élt azon képek között, miket
Üres ábrándoknak tart a világ,
De melyekről ő tudta, hogy azok
Élő valódi lények,
Az ő lelkébe néző
Jövő alakjai.

Ott a magányban buzgón olvasá,
Miként a hívő a koránt
S mint a zsidó a bibliát,
Olvasta ott buzgóan a
Világtörténetet.
Világtörténet! mily csodálatos könyv!
Mindenki mást olvas belőle.
Egyiknek üdv, másiknak kárhozat,
Egyiknek élet, másiknak halál.
Egyiknek így szól s kardot ad kezébe:
»Eredj és küzdj! nem küzdesz hasztalan.
Az emberiségen segítve lesz.«
Másikhoz így szól: »tedd le kardodat.
Hiába küzdenél,
Mindig boldogtalan lesz a világ,
Mint ezredévek óta az.«

Mit olvasott ez ifjú belőle?
Mit gondolt ő, midőn e könyvet
Becsukta reszkető keze? . . .
Ezt gondolá:

»A szőlőszem kicsiny gyümölcs,
Egy nyár kell hozzá még is, hogy megérjék.
A föld is egy gyümölcs, egy nagy gyümölcs,
S ha a kis szőlőszemnek egy nyár
Kell, hány nem kell e nagy gyümölcsnek,
A míg megérik? ez belékerül
Évezredek vagy tán évmiljomokba,
De bizonyára meg fog érni egykor,
És azután az emberek belőle,
Világ végéig lakomázni fognak.
A szóló a napsugaraktól érik;
Míg édes lett, hány napsugár
Lehelte rája élte melegét,
Hány százezer, hány miljom napsugár? . . .
A földet is sugárok érlelik, de
Ezek nem nap sugárai, hanem
Az embereknek lelkei.
Minden nagy lélek egy ilyen sugár, de
Csak a nagy lélek, s ez ritkán terem;
Hogyan kívánhatnók tehát, hogy
A föld hamar megérjék? . . .
Érzem, hogy én is egy sugár vagyok,
A mely segíti a földet megérni.
Csak egy nap tart a sugár élete,
Tudom, hogy a midőn megérkezik
A nagy szüret,
Akkorra én már rég lementem,
S parányi művemnek nyoma
Elvész az óriási munka közt,
De életemnek a tudat erőt ad.
Halálomnak pedig megnyúgovást,
Hogy én is, én is egy sugár vagyok! —
Munkára hát,
Föl a munkára, lelkem!
Ne légyen egy nap, egy perc elveszítve.
Nagy a földadat, az
Idő röptül, s az
Élet rövid. —
Mi célja a világnak?
Boldogság! s erre eszköz? a szabadság!
Szabadságért kell küzdenem,
Mint küzdtek érte oly sokan,
És hogyha kell elvérzenem,
Mint elvérzettek oly sokan,
Fogadjatok, ti szabadság-vitézek,
Fogadjatok szent sorotok közé,
Zászlótokhoz hűséget esküszöm,
S ha hogy véremben lesz egy párttűző csepp,

Kiontom azt, kifeccsentem belőlem,
Habár szívemnek közepén lesz is!«

Ily vallomást tett . . . nem hallotta ember,
De meghallotta odafönn az isten,
Fölvette a szent könyvet, melybe
Jegyezve vannak a martírok,
S belé írta a Szilveszter nevet.

XII.

A gyermek ifjává lett
S az ifju férfivá.
Eszendő esztendő után
Jött a földet meglátogatni,
S búcsút sem véve távoztának.
Őt sem kerülték ki az évek,
Elment hozzája mindenik,
S nyomot hagyott arczán, szívéen.

Túl volt immár az iskolákon,
Régen kijárta azokat,
És benn volt a világban.
Az életben, az emberek között,
Hol minden lépten meglökik az embert,
S minden lökés egy darabot töröl le
A lélek zománczából
S az orcának színéből.

Beh másnak látta e világot,
Mint a milyennek képzelé!
Naponta kisebbnek tetszett előtte,
Mélyebben súlyedettnak
Az ember, a kit isten
Saját képére alkotott,
Az ember, a kinek szemével
A napba kéne néznie,
És e helyett a porba néz,
Mikéntha férgeket keresne,
Hogy tölök a csúszást tanulja.
És mentül kisebbnek tetszett előtte
Az ember, annyival nagyobbaknak
Látja a munkát, a mire
Hivatva érezé magát.
De el nem csüggedett.
Tán oly parányit végzett, mint a hangya,
De mint az, olyan fáradatlan volt.
Szűk volt köre,
De e kört teljesen betölté
Lelkének fényivel.

Erkölcse, tudománya néki
 Nevet szerzett még iskoláiban,
 S midőn e pályát végezé,
 Több úr hívá meg őt
 Nagy s gazdag hivatalra
 Ilyen kecsgetetéssel:
 »Szegődjél hozzám; szolga léssz, igaz,
 De ily urat szolgálni, mint én,
 Dicsőség, és azért, hogy
 Előttem meghajolsz,
 Előtted ezren hajlanak meg.
 Más dolgod nem lesz, mint ez ezreket
 Nyúznod tehetséged szerint, s e
 Könnyű munkából meg fogsz gazdagodni.«

Szilveszter megköszönte szépen
 E könnyű munkát és így válaszolt:
 »Azért, hogy én nekem
 Szolgáim legyenek,
 Én más szolgálója nem leszek.
 Én nem kívánom, hogy előttem
 Embertársim hajlongjanak,
 De ne kívánja tőlem más se, hogy
 Előtte én hajoljak;
 Nem ismerek nálam kisebbet
 S nem ismerek nálam nagyobbat.
 S a gazdagságot illetőleg, az
 Nekem talán ingyen sem kellene,
 Annál kevésbbé kell olyan nagy áron,
 Hogy érte nyúzzak másokat!«
 Ekkép szokott beszélni ő
 Levett kalappal, de fölemelt fővel.

El nem fogadta a nagy hivatalt.
 De jöttek hozzá szegény emberek,
 És meghívák őt falujokba
 Jegyzőnek, és az ifju ment,
 Ment örömet és boldogan.
 S midőn elért a faluba,
 S körülvevék őt a lakók,
 Így szólt hozzájuk lángoló szemekkel:
 »Üdvöz légy, nép! úgy nézz szemembe,
 Tanítód és atyád leszek.
 A böleső óta mit vertek fejedbe?
 Kötelességedet;
 Én megtanítlak jogaidra!«

És teljesíté, a mit ígért.
 Nem a kocsmába jártak ezután
 A munkavégzett gazdaemberek,
 Mint jártak eddig világkezdet óta;
 A faluház előtt karéjba

Állottak, és az ifju jegyzőt
 Hallgatták a vén emberek,
 És jobban hallgatták, mint papjokat, mert
 Papjoknál jobbakat beszélt.
 S mit ott tanultak, elvivék haza,
 És elbeszélték fiaiknak,
 S a jegyző tiszteletben állt.

De két ház volt a faluban, mely
 Az ifju apostol fejére
 Átkot mondott áldás helyett,
 Az a két ház, hol a pap és
 Az uraság lakott,
 A kastély s a parochia.
 Naponta gyűlölebb és rettegettebb
 Lett e két házban a
 Jegyző gazdálkodása,
 S elpusztulását tervezék, mert
 Látták, ha a jegyző marad,
 Ugy ők pusztulnak el.

De volt fönn a kastélyban is
 Egy lény, ki a nép emberét úgy
 Tisztelte, mint a nép maga,
 Kinek, midőn az ő dicséretét
 Hallotta, jól esett,
 Midőn pedig gyalázták, fájt neki.
 Ki volt e lény, a ki
 Oly rossz világításban is
 Megismeré a kép becsét,
 S felőle helyesen ítél,
 Ki volt ez? . . . a kastély kisasszonya.
 Ki is lett volna más! . . .
 Dicsó hely a hölgyek szive,
 Önzés előtt bezárva ajtaja,
 Ha bejut is, csak lopva jut belé vagy
 Erőszak által,
 De nyitva áll mindennek, a mi szép s jó,
 S az üldözött igazság,
 Ha mindenhonnan számkivetve van,
 Végmenedéket ott talál.
 Dicsó, dicsó hely a hölgyek szive!

Nem is sejté az ifju, hogy barátja,
 Hogy pártfogója van
 Ott fönn az úri lakban,
 S olyan szép pártfogó!
 Látá koronként a leánykát,
 Midőn az végigsétált a falun
 Vagy ablakából nézett a vidékre,
 S ha látta őtet, hosszan elmerengett.
 Ilyenkor egy csodálatos
 Érzés szállotta meg szívét,

Mely hozzá így beszélt:
 Az ember nem csak polgár,
 Egyszersmind ember is:
 Mindig másoknak éljen-e
 És soha se magáért?
 Szegény fiú te, mikor élsz magadnak,
 Lesz-e idő, midőn magadnak élsz?
 Te szétosztod mások közt lelkedet,
 Lesz-e, ki néked adja lelkét
 Vagy lelkének csak egy darabját
 Vagy egy tekintetét csak, a miből
 Gyanítanom lehetne legalább,
 Mi a boldogság? . . . oly szomjas szívem,
 Fölinna egy záport, s talán [hogyan]
 Egy harmatcsepp sem hull reá soha!
 Nyugodjál meg sorsodban, jó fiú,
 Viseld békén a rideg életet;
 Tégy másokat boldoggá, ha lehet,
 S maradj magad boldogtalan.
 Légy föld, a mely gabnát terem,
 Hogy mások learassák;
 Légy lámpa, mely mig másoknak világít,
 Tulajdon életét fogyasztja el.

A jó vagy rossz sors úgy hozá magával
 Egyszer, hogy a leánya véle
 Találkozott és szóba állt.
 Rövid volt a találkozás
 És keveset beszéltek,
 De attól fogva többször jöttek össze,
 Véletlenül-e vagy tán készakarva?
 Sem a lány, sem az ifju nem tudá.
 És egyre hosszabbak levének
 S bizalmasabbak a találkozások,
 De önmagokról soha sem beszéltek.

Azonban egykor (fölhivá-e a lány
 Vagy csak magától nyílt meg kebele?
 Eszébe nem jutott) az ifju
 Elmondta életét.
 Elmondta, mily magában áll a földön,
 Hogy nincsen ember és nem volt soha,
 Kit őt testvérnek vagy barátanak
 Vagy gyermekének hita volna.
 Elmondta, a mint rá emlékezett,
 Hogy egy tolvaj találta őt az utcán,
 Aztán egy koldusnő fogadta föl,
 S aztán mint szolga úgy nevelkedett;
 Lopott, koldult és szolgált . . . így telék el
 Gyermek- s ifjúkora.
 Elmondta az irtóztató nyomort,
 Mely gyermekévein feküdt,

S a lelki szenvedéseket,
 Mik ifjúságát terhelék,
 S mik a nyomornál még irtóztatóbbak;
 S a mint lenézett életébe, ez
 Örvénybe, melyből fölkapaszkodott,
 A melyben mint egy fekete vízű
 Tengersizem, úgy állt kinja özöne:
 Elszédült lelke, és szeméből
 A könnyek úgy rohantak,
 Mint csatatérről a vert hadsereg . . .
 És a lány véle zokogott.

XIII.

Még ez nap a leány atyjával
 Egy egészen más jelenése volt.
 Fölhivatá a büszke földesúr őt
 S megleckéztette irgalmatlanúl,
 A mért jobbágyait
 Tévutra vezet, és pártütöket, lázadókat
 Csinál belőlök; s azzal végezé,
 Ha még tovább is bujtogat,
 El fogja csapni őt.

Méltósággal felelt az ifju:
 »Uram, kikérem a leckéztetést,
 Kinőttem már az iskolából,
 De ahhoz szokva még ottan se voltam.
 Ha vétkem van, ha lázító vagyok,
 Ott a törvény, az majd itél fölöttem;
 Ha vétkes nem vagyok, mi joggal
 Dorgál ön engemet?
 És a mi az ijesztést illeti,
 Az elcsapástól meg nem ijedek;
 Annyit mindenhol keresek,
 A mennyiből megélek.
 De innen én el nem megyek,
 Mert itt hasznosnak érzem magamat,
 S ön, hogy elcsapjon engemet,
 Nem fogja megkísérteni
 Saját javának érdekében,
 Mert vagy velem jön az egész falu
 Vagy ön lesz, a ki távozik . . .
 Nem mondom ezt, miként fenyegetést,
 Ugy mondom ezt inkább, mint jó tanácsot,
 Ki a lakókat ismerem,
 S tudom, hogy engem mennyire szeretnek,
 És mit nem lesznek értem tenni képesek.«
 Így szólt az ifju, meghajtá magát s ment.

Következő vasárnapon
 Ő róla szólt a prédikáció,

Borzadva mondta a hiveknek a pap,
 Hogy milyen istentagadó ez ember,
 Istentagadó s lázító!
 S ha még tovább is túrik őt magoknál,
 El vannak veszve mind a két világon,
 Mert a mért lázítóval czimborálnak,
 Legyilkoltatja őket a király,
 S az istentagadó barátait
 Halál után az ég be nem fogadja.
 Intette, kérte őket, hogy
 Javuljanak, míg van idő,
 Míg rájuk nem jön a vész, az ítélet.
 Könnyezve kérte, hogy tekintsék földi
 És másvilági boldogságukat,
 Ne válasszák a halált és a poklot
 Az élet és az üdvesség helyett!

Bőszülten hagyta el a nép
 A templomot
 (Az isten és a béke házát)
 S vadállatként rohant az ifjuhoz,
 Kit tennap még atyjának nevezett,
 S reá parancsolt: holnap ilyen tájig
 Ha itt látják, tüstént agyonverik.

Beszélt az ifju, a mint tőle telt,
 Beszélt oly lelkesen, mint még soha.
 Hiába. A hol pap emelt szót,
 Ott az igazság megfeszítettik,
 Az igazság szörnyet hal ott. A pap
 Minden szavára
 Egy ördög áll elé,
 S az ördög nem hatalmasabb,
 De ékeőbb szólásu, mint az isten,
 S ha tettel győzni nem tud,
 Tud elcsábítani. —
 Káromkodó fenyegetéssel
 Hagyá el az ifjút a nép.

Egy pillanatra meg volt lelke törve,
 Kétségbeejtő eszmék ültenek
 Megnehezült fejére,
 Mint a holttestre a hollósereg.
 »Ez hát a nép!« kiálta föl,
 »Ez hát a nép, a melyet én imádok,
 A melyért élek s halni akarok!
 Ilyen volt ezredév előtt . . .
 De semmi, semmi, ezredév után
 Majd nem lesz ilyen; még most gyermek ő,
 El lehet könnyen bolondítani, [kit
 Majd meg fog érni, férfi lesz belőle,

S épen mert gyermek, gyámolítani kell.
 Nincs mit csodálni, ősidóktól óta
 Azon valának papok és királyok,
 E földi istenek,
 Hogy vakságban tartsák a népet,
 Mert ők uralkodni akarnak,
 S uralkodni csak vakokon lehet.
 Szegény, szegény nép, mint sajnálom őt,
 S ha eddig küzdtem érte, ezulán
 Kettős erővel fogok küzdeni!«

Beállt az est, beállt az éj,
 Utósó éje itt az ifjunak.
 Ott a fasornak árnyékában áll,
 S fölnez a kastély amaz ablakára,
 A melyből a leány szokott kinézni.
 De puszta most ez ablak,
 Nincs ott virága, nincs ott a leány,
 S az ifju még is néz föl, néz merően,
 Mint egy kővé vált sírontúli szellem;
 Arczára halovány fátyolt borított
 A csendes bánat és a holdvilág.

Egyszer megfogva érezé kezét . . .
 Az első perczen észre sem vevé
 Az érintést, ugy elgondolkodék . . .
 Midőn megfordult, oldalánál
 Azt látta, a kit ott fönny keresett.

»Kegyedre vártam«, szólt az ifju,
 »Kegyedre vártam, azt reméltem,
 Hogy még egyszer meglátom ablakánál,
 Egy néma búcsút küldök föl szememből,
 Aztán örökre távozom,
 Reményemen túl jó a sors,
 Ajkam beszélhet szemeim helyett,
 S kezem foghatja e kedves kezét.
 Isten veled, te drága, drága lény, te
 Egyetlen egy a nagy világon, a ki
 Barátodnak nevezte engemet,
 S a kit barátomnak szabad nevezni.
 Emlékim nincsenek nekem,
 Magad fogsz állani szivemben,
 Mint a szegény kunyhó falán a szent kép,
 A mely előtt estenként térdepel
 Jámbor lakója és imádkozik;
 De hogyha telve volna szivem
 A legdicsőbb emlékek kincsivel,
 Kiszórnám azt e pillanatban mind,
 S téged hagynálak benne egyedül.
 Isten veled! . . . ha hallod híretem,
 Ha szépeket mond majd a hír felőlem,

Hidd el, hogy a te érdemed lesz az.
Azért törekszem jónak s nagynak lenni.
Nehogy megbánd és szégyeneld, sőt
Ellenkezőleg büszke légy reá,
Hogy engemet barátodnak fogadtál.
Isten veled, lelkem védangyala!»

Indult az ifju és ment volna, de
Kezét tartotta a leány
És görcsösen szorítá . . .

Beszélni vágyott s elhagyá a hang,
Hosszú szünet telt el bele,
Mig akadozva ekkép szólhatott:

»Isten veled . . . menj . . . menj, isten veled,
Te ifjak legnemesbike!
Menj . . . bár mehetnék én is te veled,
Mennék örömmel, édesörömmest.
S nem látjuk egymást soha, soha többé?
Vehullsz egemről, fényes csillagom?»

Mert én szeretlek tégedet,
 Ki kell ezt mondanom,
 Hogy ki ne vesse lelkemet belőlem,
 Mint a Vezúv a lángoló követ.
 Szeretlek, és tied nem lehetek!
 De istenemre,
 Ha a tied nem, másé sem leszek!
 Vedd e gyűrűt . . . e jegygyűrűt . . .
 Előbb fog széjjeltörni benne
 Ez a gyémántkő, mint az én hűségem.
 Isten veled, szép álma életemnek!«

»Veled maradhatok? . . . veled leszek, hogy
 Enyém legyen fájdalmaid fele
 S a tied legyen minden örömöm!
 Együtt türök veled
 Bűt és nyomort,
 S ha egyszer zúgolódom,
 Ne hidd azontúl, hogy szeretlek.
 Hogy valaha szerettelek!«

XIV.

Az ifiúra a mennyország
 Szakadt le üdvösségivel,
 Leomlott a leány előtt
 S ölelte és csókolta térdeit.

Együtt maradtak, mint férj s feleség,
 Nem pap kötötte össze őket,
 Hanem az isten és a szerelem.
 Nem esküvének egymásnak hűséget,
 Nem vették e szót ajkaikra,
 Ott benn hagyák azt
 Szívök mélyében érintetlenül,
 A hol s a hogy kell annak lennie,
 S azért maradt oly tiszta, mint a
 Csillag, melyhez még lélekzet sem ér.

Más nap, midőn a falut elhagyá,
 Utjában százszor s százszor nézte meg
 A gyűrűt, mert csak a mikor
 Ezt látta, akkor nem kételkedék,
 Hogy a mult éji jelenet valóság
 S nem lázas lelke őrült álma volt.

És boldogságban teltek a napok,
 A hónapok . . . nem tudta a világ, hogy
 Ők élnek-e? s ők nem tudták,
 Van-e világ kívülök?

Utját (miért, miért nem?)
 Nem tudta maga sem)
 A fővárosnak vette, hol
 Lopott, koldult és szolgált egykoron.
 A külvárosban ott
 Egy kis padlásszobát
 Bérelt ki, s nem tudá még,
 Mihez fog kezdeni?

De végre fölszólalt az ifjuban
 A lélek, és ezt mondta szigorún:
 »Ébredj, ébredj, te nem magadnak
 Te másokért születted!
 Felejtéd hivatásodat?
 Föl, föl, fiú, kezdj a dologhoz!«
 És szólt hozzá még szigorúbban is
 Egy hang, a házi gond:
 »Föl a dologra, mert különben
 Koplalni fogtok mind a ketten
 S maholnap mind a hárman.«

Egyszer kopognak ajtaján,
 S bejött egy fátyolos hölgy . . .
 Midőn belépett, fölveté a fátyolt,
 Némán és mozdulatlan állt . . .
 Az ifju szédelgett . . . megállt esze . . .
 Barátnéját ismerte meg.

»Utánad jöttem«, szólott a leány,
 »Utánad jöttem . . . ha terhedre van,
 Kiútasíthatsz e szobából,
 Ne félj, hogy rossz neven veszem.
 Akkor leülök ott kinn a küszöbre,
 Es ott ülök, míg megreped szívem.
 Utánad jöttem, nem maradhaték.
 Nyomodban voltam mindenütt.
 Egész idáig, és most itt vagyok.
 Szólj, mit teszesz velem?«

Az ifju kebelére hajlott,
 S együtt zokogtak hosszan, boldogan.
 »Nem úzesz el hát?« szólott a leány,

Dolgozni kezdte, írt,
 Ugy írt, a mint sugallta lelke,
 Hozzája méltón, szabadan.
 Egy szerkesztőhöz vitte művét,
 Átolvasá az, és így válaszolt:
 »Nagy ember ön, uram,
 S a mellett nagy bolond!
 Nagy ember ön, mert ez dicső, remek mű
 Ennél különbet még Rousseau sem írt;
 És nagy bolond ön, mert azt képzei,
 Hogy ezt a munkát ki lehet nyomtatni.
 Soh'sem hallotta ön hírét
 A censurának? . . . hogyha nem,
 Hát megmondom, mi az?

Az a pokol cséplője, mely alá
Kévéinket kell tartanunk, s ez
Az igazságot, a magot
Kicsépele belőle, aztán
Az üres szalmát visszadobja,
S ezen rágódik a közönség.
Ha ön nem hisz szavamnak, ám
Próbálja meg, s én minden szem magért,
A mely kévéjében marad,
Egy ón golyót nyelek le.
Ha azt akarja ön, hogy e
Cséplő alá ne jusson,
Ne gabonát, de maszlagot
Termeszsen, mely kábit, bolondít,
Ezt mindenestül
Kitálalhatja ön,
Sőt érte még meg is díjazzák.«

Bódultan tért az ifju vissza, mintha
Fálnak ment volna egyenest fejével,
Asztalhoz ült, és föltevé magában,
Hogy szép lágyan szelíden ír
S olyan simán, hogy a censor keze
Elsiklik rajta, mint a bársonyon.
Midőn művét bevégezé,
Azt vette észre, hogy még szabadabb,
Még keserűbb, mint először vala.
S így tizszer, százszor újra s újra írt,
Aztán eltépte, belátván, hogy a
Kérékvágásba csak nem jön bele.
És meggyőződék végre is,
Hogy a mi kinyomathatik,
Abból nem fog tanulni senki,
És a miből lehet tanulni,
Az nem jut napvilágra.

»Irtóztató!« kiálta föl,
»Nincs mód tehát, hogy meghallják szavam?
Lelkem tüzet, mely a világot
Gyújtotta volna föl,
Magamba kell hát fojtanom,
Hogy ön magát emészsze el?
És élnem is kell . . . miből élek?
Vagy megtagadjam elvemet,
Azt a szentséges elvet?
Oda szegődjem a gazokhoz,
Az emberiség ámitóihoz?
Nem, istenemre, nem!
Inkább szemétem éhen veszek el,
Inkább úgy végzem éltetem,
A mint elkezdtem azt,
Lopok, szolgállok, koldulok
Mint egy betűt írjak, mi nem
Lelkem forrásából fakadt,

Mint gondolatim legkisebbikére
Hamis pecsétet üssek! —
Isten hozzátok, gondolatjaim, ti
Befalazott rabok,
Legyen fejem börtön s koporsó
A számotokra . . . oh de nem,
Ti nem halhattok ott el;
Eljő a nap, mert el kell jönie,
Midőn kinyíl e börtön ajtaja,
S ti bejárnátok a kerek világot,
S fényt s meleget vizstek magatokkal.
Miként a nyári nap sugárai!«

És így az ifju
Nyugonni hagyta gondolatjait,
S hogy a kenyérből ki ne fogyjon,
Másoknak gondolatjait
Másolgatá. Keserves munka,
Tán a favágásnál keservesebb.
Elkezdte reggel s este végezé
S gyakorta éjszakáit is
A lámpa fénye látta elhaladni,
S előbb alutt el ez, mint ő,
És ennyi fáradás után is
Elégszer állt az asztal üresen,
És ablakára a fehér hideg tél
Elégszer festett jégvirágokat,
S a nő szemében megfagyasztá
A könnyeket . . . de nem fagyaszthatá meg
Örök hevű érzelmeit.

Igy jöttek évek, mentek évek,
S megszaporodott a család,
Hárman levének s nem sokára négyen,
És négyszeres lett a nyomor
Ott fön a kis padlásszobában,
Melynek falát
Csikosra festé az eső
És kiczifrázta a penész,
Hol most egy ágyban hárman alszanak,
Két gyermekével az anya,
És láboknál a földön
A durva szalmazsákon
A férfiú . . . a felkelő nap
Első sugára homlokára száll,
Miként egy arany koszorú, miként egy
Fényes meleg csók isten ajakárul.

XV.

Egyenként ébred a család, először
A férj, ki legkésőbb alutt el,
Aztán az anya, azután

A kis fiú . . . s a csecsemő?
Ez még nem ébred, mélyen alszik . . .
Testvére s a szülők lábujjhegyen
Járnak, s beszédök csendes suttogás,
Hogy el ne verjék a kisednek álmát.

Jó testvér, jó szülők,
Miért e halk járás, e suttogás?
Dobogjatok, tomboljatok.
Lármázzatok . . . ne féljétek,
A kised föl nem ébred,
Mert nem hallják a lármát a halottak . . .
A kised halva van, éhen hala!

Mit érezhet, mit érez a szülő,
Midőn meglátja, hogy szülötte meghalt?
Hát még azon szülő, kinek
Éhen vészett el gyermeke,
Szép ártatlan kis gyermeke?

Ha jobb kezének erejét
Az én kezembe öntené az isten,
Leírhatnám-e úgy is azt a kint,
Mely a szegény asszony szívét
Ezer körömmel szaggatá?

Hagyjátok őt a holttetemre
Borulva sírni, sírni, sírni,
Zokogni, fölívölteni,
A fájdalomnak mély örvényiből
A magas égre fölkiáltani,
S az isten arcát káromlással, a
Lélek sarával meghajítani! . . .
Hagyjátok őt, hagyjátok őt,
Ne bántsátok szent őrjöngésiben.

A férfi néma fájdalommal
Állt a kicsiny halott előtt,
Avvagy, ki tudja, tán örömmel?
Örömmel, hogy kiszenvedett.
A kis fiú pedig merően
Nézé testvérét, és azon
Gondolkodék, hogy ő is ilyen
Halvány, ilyen fehér és mozdulatlan
Leszen, ha majd meghal, ha többé
Nem éhezik. —
Lassan, lassan, de csak lefolytak
Egymás után az órák, és az asszony
Késervesen meghalt kisedére
Ájzulva vagy meghalva omlott,
És szíve megkönnyebbedett,
S lelkének fölvert hajjai
Nem ostromolták többé az eget,
Csak halkan rezgedeztek,

Mint a szellőben a kalászkok.
Ölébe vette a halottat
S szelíden ringatá,
És félig énekelve suttogott,
Miként az erdő lombjai
Az őszi alkonyatban:

»Alszol, kicsiny
Kis magzatom;
Mit álmodol?
Mondd meg nekem,
Szép álmokat
Látsz, úgy-e bár?
Hisz még nem a föld
Ölében alszol,
Anyád ringat még,
Anyád ölel. —
Aludj', aludj',
Szép gyermekem,
Fehér virág,
Fehér sugár,
Kit elnyel a
Fekete föld. —
Pirúl az ég,
Megcsókolá
Az alkonyat;
Megcsókolom
Én arcodat,
S ez nem pirúl,
Mért nem pirúl?
Csak egyszer is
Mosolyganál még
Reám, anyádra,
Lelkem szíve,
Kis magzatom! —
Zöld sírhalom . . .
Fehér kereszt . . .
Alatta te . . .
Fölötte én . . .
Mi hulldogál rá?
Nem az eső,
Az én könnyüm. —
Halgassatok, ti
Ákácza-lombok
A temetőben,
Kis gyermekemmel
Beszélgetek,
Szépet beszélünk,
Hallgassatok. —
Nem fáj fejed?
Nem fáj szived? nem
Nehéz a föld? mely
Fölötted áll.

Mi volt lágyabb, az
Én karjaim
Vagy a koporsó? . . .
Aludj', aludj',
Szivem galambja.
Jó éjszakát,
De egyre kérlek:
Álmodj' felőlem,
Legyünk együtt.◀

S mig így altatta a holt gyermeket,
Mellette maga is elszenderült,
S mig ő alutt, a férj azon tűnődék,
Miből szerez koporsót?
Miként ásatja meg a sírt?
Egy árva fillér sem volt birtokában.
Körültékintett a szobában,
Ha tán találna valamit,
A melynek egy kis becse van,
Hogy azt eladja . . . semmi, semmi sem volt!

Mi jött eszébe, hogy e gondolatra
Elsápadt és megreszketett?
Ujján a gyűrűt pillantá meg,
Lelkénél drágább jegygyűrűjét . . .
Ezt kell tehát eladnia,
Hogy meztelen ne menjen
A földbe gyermeke?
E drága kincstől kell elválnia,
Melyet szeménél jobban őrizett,
Mit ujjáról le nem szakíthatott
Olyan sok évnek oly sok nyomora;
El kell most tőle válnia?

Hajszálai őszültenek meg
A gond miatt . . . s nem volt más menedék!

Midőn ujjáról a gyűrűt levonta,
Olyan volt, mintha kebléből a szívet

Szakítanak ki gyökerestül . . .
 Ketté lett vágva multja és jelenje,
 Fölbontatott a híd, mely a tavaszt
 A télhez kapcsolá,
 Eltört a lépcső, melyen a
 Földről a mennybe járt!
 De meg kellett történnie,
 Hogy meztelen ne menjen
 A földbe gyermeke. —

Szépen temették el a kisedet,
 Kemény fából volt a koporsó,
 A szemfedő selyemből,
 És sírhalmához nagy követ tevének,
 Mert drágán kelt el a gyűrű,
 S árát rá költék mind a temetésre . . .
 Lelkére nem vehette a férj,
 Hogy jegygyűrűje árából csak egy
 Garast is tartson meg kenyérre,
 Bár erre olyan nagy szüksége volt.
 Méreggá vált vón benne e kenyér,
 Mely őt megölte volna,
 És néki még soká kell élnie !

XVI.

Megmondta ő, hogy gondolatjai
 Fejébe nem halhatnak el,
 Hogy eljön a nap, a midőn
 Ezek kijőnek börtönükből,
 S bejárják a világot.

És úgy történt. A mit sok évi
 Erőködés meg nem hozott, a mért
 Hiába volt olyan sok fáradás,
 Meghozta egy véletlen pillanat.
 Egy titkos nyomdát fedezett föl
 Alant, elrejtve föld alá,
 S ott kinyomatta műveit.
 Mi volt ezen művekben ? az,
 Hogy a papok nem emberek,
 De ördögök,
 S a királyok nem istenek,
 Hanem csak emberek,
 És minden ember ember egyaránt,
 S az embernek nem csak joga,
 Hanem teremtőjéhez
 Kötelessége is
 Szabadnak lennie,
 Mert a kis isten legszebb adományát
 Meg nem becsüli,
 Magát az istent sem becsüli az !

Kijött a könyv, s ország-világban
 Ezrével olyan gyorsan terjedett el,
 Mikéntha villám hordta volna szét.
 Mohón nyelé el a szomjas világ
 E tiszta enyhítő italt,
 És lelke tőle megfrisült,
 De elsápadt a hatalom, kiült
 Ránczokba szedett homlokára a düh
 És elmennydörgé haragos szavával:
 »Ez lázító könyv!
 Vallást s fölséget sért,
 Szerzőjének lakolnia
 Kell a törvény szerint.«
 És a mégrémült nép utána mondá:
 »Valóban, e könyv lázító,
 Vallást s fölséget sért.
 Szerzőjének lakolni
 Kell a törvény szerint.
 A törvény szent és sérthetetlen!«

S szerzője rémesen lakolt.
 Az utcza közepén
 Fogták el őt, s elhurcolák.
 »Megálljatok«, szólt esdekelve,
 »Oh irgalom, megálljatok!
 Nem akarok én menekülni,
 Mindenhová megyek nyugottan,
 Csak egy kevéssé várjatok.
 Nézzétek azt az ablakot,
 Az én szobámnak ablaka,
 Ott nőm és gyermekem lakik.
 Vezessetek hozzájok egy,
 Csak egy rövid kis pillanatra,
 Mig egyszer ölelem meg őket
 S egy isten-hozzátot mondok nekik,
 Aztán nem bánom én, hurcoljatok,
 De én búcsú nélkül nem mehetek.
 Inkább megyek le a pokolba
 A búcsuzás után,
 Mint föl a mennybe búcsu nélkül.
 Nem vagytok férjek és apák ?
 Mit mondanátok, és mit érzénétek,
 Ha véletek mások bánának így ?
 Nekem nincs senkim a kerek világou,
 Csak nőm és gyermekem,
 És ő nekik sincs a világou
 Kivülem senkiök, de senkiök;
 Ereszszetek, jó emberek,
 Ereszszetek, hadd lássuk egymást
 Még egyszer és talán utószor.
 Ne rajtam szánakozzatok,
 De ő rajtok, hisz ők ártatlanok,
 Hisz nem vétettek ők

Sem a törvénynek, sem ti nektek,
Ne öljétek meg őket! . . .
Oh istenem, ha szavaimra
Nem indultok meg, könnyeim
Indítsanak meg . . . e könyűk
Szivem véérének cseppjei,
Halálveritek lelkem homlokáról!«

Zokogva térddepelt le,
S mint szebb időkben egykor kedvesének,
Most a poroszlók térdeit ölelte,
De ők kegyetlen, gúnyos röhögéssel
Emelték őt fel s vitték a szekérhez,
Mely ott az ő számára állt.
Midőn látá, hogy nem használ a szép szó,
Düh szállta meg, s előszedé
Testének minden erejét, hogy
Erőszak által győzzön, meneküljön.
Oroszlánbátorsággal és
Órült erővel küzködött,
De hasztalan! legyűrték, megkötözték,
S bedobták őt a szekér mélyibe,
Ott ordított, mint a vadállat,
Ordított ilyen átkokat:

»Átok reátok s maradékitokra,
Ti emberbőrbe öltözött,
Sátánokkal bélelt fenevadak,
Kiknek keblében szív helyett
Undok varangyos béka van!
Borítsa el pofátokat
A fekély olyan vastagon,
Mint a gazság van lelketek felett,
És aztán faljanak föl a
Szemétdomb férgerei!
Átok reátok és királyotokra,
Kinek nevében az erényt
A mézárszékre viziték!
Átok reád, bitang, lator király,
Ki istennek tartod magad,
S ördög vagy, a hazugság ördöge! . . .
Ki bírta rád a milliákat?
Farkasra a nyáját ki bírta?
Kezed vörös, mint bíborod,
Arczod sápadt, mint koronád,
Szived fekete, mint a gyász,
Mely műveid után huzódik,
Miként az esti hosszú árnyék.
Meddig bitorlod még a
Rablott hatalmat, rablott jogokat?
Lázadjanak föl, mint az óceán,
Alattvalóid, és ha zsoldosidnak
Százvezével kiállasz ellenök,
Ne adja isten, hogy meghalj vitézül

Ott a csatán, mint illő férfihoz;
Te légy, ki megkezdd gyáván a futást,
Fuss és bújjál el trónusod alá,
Mint ágy alá a megszeppent kutya,
Onnan kotorjanak ki és kaczagva
Köpködjenek könyörgő szemeidbe
A gyermekek s vén asszonyok,
S kik egykor lábhad csókolák,
Azoknak csókold majd te lábait,
Azok rugdossák ki egyenként
Vigyorgó fogadat,
Azok rugdossák ki belőled a
Nyomorúságos hitvány életet!
Dögölj meg oly kétség'esetten,
A milyenné engem tevé! . . .
Oh nóm . . . oh gyermekem . . .«

XVII.

Alutt-e s most fölbredett? vagy
Eszét veszíté s ez most visszajött?
Egy óra vagy több hónap óta volt
Magán kívül? . . . Szilveszter nem tudá.
Gondolkodék, gondolkodék,
Mi történt és mi történik velem?
Körülnézett, nem látta semmit,
Sötét volt, éktelen sötét.
Igy szólt magában: »Éj van csakugyan,
Aluttam s álmodtam,
Álmam csak félig jut eszembe.
De az borzasztó egy álom vala,
El sem beszélem hitvesemnek,
Nem háborítom föl vele.
Csak már viradna, ilyen nyomasztó
Éjem tán még nem volt soha.
Alszol, szerelmem? alszol, kedvesem? . . .
Alszik bizonynyal, mert nem válaszol.
Aludjatok, szeretteim,
Aludjatok szép csendesesen.
S még sem virad! mikor fog már viradni?
Megfojt e sűrű vastag éj!
Emeld föl, hajnal, fényes arczodat,
Vagy csak mutasd meg ujjadnak hegyét . . .
Ugy ég a homlokom, mikéntha
Egy tűzokádó hegy vón a fejemben;
Majd szétröpül az agyvelőm!«

S hogy megtörölje izzadt homlokát,
Kezét emelte föl . . . hah,
Mily csörrenés! . . .
Megcsördült rajta a nehéz bilincs.
Most már mindenre jól emlékezett,

S végigfutott rajta' a hideg,
Mint a romok között a szél.

Mindenre jól emlékezett . . .
Elfogták őt az utca közepén,
S elhurcolák erőnek erejével,
És kedvesét és gyermekét
Nem láthatá, nem mondhatott nekik
Isten-hozzádot, nem tekinthetett
Még egyszer a kedves szemekbe,
Mik boldogsága s gazdagsága voltak!
S most itt van a börtönfalak között,
A föld alatt, ki tudja milyen mélyen,
Mélyebben, mint a rothadó halottak
A temetőnek fenekén!
S mikor lát újra fényes napvilágot,
Mikor láthatja újra kedvesit?
Talán soha!
S miért jutott e kárhozat helyére?
Mert amit isten meghagyott neki,
Tudtára adta azt az embereknek,
Hogy egy közös jó van, miből
Egyenlőn jár mindenkinek
A rész, s ez a közös jó a szabadság!
Ki ebből elvesz egy porszemnyit is
Mástól, halálos vétket követ el,
S azt ki szabad, azt ki kell irtani!

»Oh szent szabadság, érted szenvedek«,
Szólt előzőnlő fájdalommal a rab,
»S ha a világban magam állanék,
Mint álltam egykor hosszú éveikig,
Nyugottan ülnék most e kőpadon
S büszkén mint trónján a bitor király,
S oly boldogan viselném e bilincset,
Mint jegygyűrűmet egykor viselém!
De hitvesem van és van gyermekem . . .
Mi lesz belőlök nélkülem?
Ki fogja eltáplálni őket
Kenyérrel és szerelemmel?
S mi lesz belőlem nélkülkök?
Oh szív, ha kövé válni nem tudsz,
Miért meg nem hasadsz!«

Sírt, jajgatott, dühöngött,
És az örök sötétség
Egykedvüleg szemlélte őt,
Mig végre lassacskán elhallgatott,
Kifáradt lelke megadá magát,
És mozdulatlan néma volt s oly
Érzéktelen, mint a kő, melyen ült,
Mint a sötétség, mely reá borult.

Nem érzett, csak gondolkodék,
Alant röpültek gondolatjai,
Mint a meglőtt szárnyú madár:

»Koporsónak testvére, börtönöm,
Ki épített, ki fog ledönteni?
Mióta állsz, meddig fogsz állni még:
Ki ült előttem e rideg kövön?
Ilyen martír, mint én vagyok,
Vagy egy haramja tán?
Itt hamvadott el csontja e helyen
Vagy látta még az isten szép világát?
Szép a világ, az erdők és mezők,
A bérczek és a rónaságok, a
Virágok és a csillagok . . . talán én
Többé nem is látom már ezeket,
Vagy oly későn, hogy akkorára
Még nevöket is elfelejtem . . .
Ha itt egy évig kéne lennem,
Hol minden perc egy örökkévalóság,
Hol az idő oly lassan ballag el,
Mint két mankóján a vén sánta koldus . . .
Egy évig? és ha tízig itt leszek,
Tízíg vagy húszíg vagy többig talán?
Jertek föl hozzám, ti halottak,
Kik egykor e helyen szenvedtetek,
Beszéljessünk egy keveset,
Tanítsatok meg, az időt
Hogyan kell itt eltölteni,
Jertek föl hozzám, ti halottak,
Talán én is halott vagyok már,
S a sírban álmodom . . . rosz álom . . .
Halott vagyok, kit élve
Temettek el . . .
Halott vagyok . . . már nem dobog szívem . . .
E reszketés, melyet keblemben érzek,
Beteg lelkem végvonaglása ez.«

Végtére megszűnt gondolkodni is,
Nem volt szívében és fejében
Sem érzelem, sem gondolat,
Ott ült merőbben a szobornál,
S farkasszemet nézett az éjjel,
Melylyel megtömve volt a börtön.

Zsibbadni kezdtek tagjai,
Eszméletét kezdé veszíteni,
Feje huzódott lefelé,
S ledől hosszában a kövekre . . .
Elájult-e? vagy elalult?

Soká fekütt ott mozdulatlanul,
Talán nem véve még lélekzetet sem;

Egyszerre, mintha lőpor által
Vetették volna föl, mikéntha
Égő vasat sütnének oldalához,
Fölugrott, s oly szívzaggató
Hangon, hogy a hideg falak
Utána jajdulának,
Ekkép kiálta föl: »Megállj . . . megállj!«
S kiterjesztette két kezét.

Soká, soká állott így, azután
Lankadtan hullatá le kezeit,
Leroskadott ülő helyére,
Fejét keblére hajtá,
S két nagy könnyűvel két szemében,
S oly hangon, mintha lelkét
Sohajtaná ki, ezt nyögé:

»Nem állt meg . . . elment . . . itt hagyott . . .
Mindennek vége van!«

Mi lelte őt? ki hagyta itt?
Minek van vége? . . . álmодott?

Nem álmодott, az nem volt pusztá álom . . .
Valónak képtelenség,

S még is való!
A mint ott hosszában fekütt, előtte
Egy hölgyalak jelent meg,
Kiben rá ismert hitvesére,
Oda hajolt melléje,
Fülébe ezt sugá:
»Én már kiszenvedék,
Isten veled!«
S megcsókolá a férfi arczát,
S ez erre ugrott föl . . . midőn
Kinyíltak szemei,
Még látta kedvesét, de
Egy pillanatnál kevesebb alatt
Eltűnt az, és a börtön, a mely
Világos volt, ismét sötét lett
Mint villámlás után az éjféli.

»Én már kiszenvedék, isten veled!«
Ismétlé a hallott szavakat,
»Ezt mondta édes hangja, melyet
Nem hallok én többé soha:
Én már kiszenvedék, isten veled . . .
Isten veled hát, lelkem lombja te,
Kit rólam lesodort a vész;
Ha téged elvitt, mért hagyott meg engem?

Mit ér, mit ér az ilyen lombtalan fa?
S hová sodort el a vihar?
Hol foglak föltalálni téged
Habár elhervadtottan is,
Hogy életemnek maradékát
Szent romjaidnál kishajtsam! . . .
Nekem többé nem kell az élet,
Mert célját elveszítém;
Te voltál célja életemnek
Te általad s te érted élttem,
Szerelmem istenasszonya!
Te egy magad voltál valóság;
A többi? az emberiség, szabadság,
Ez mind üres szó, puszta ábránd,
Melyért bolondok küzdenek.
Te egy magad voltál valóság,
Szerelmem istenasszonya!
És én örökre elvesztettelek!
Föltúrhatom, mint a vakondok, az
Egész földet, nem foglak megtalálni . . .
Por lesz belőled, mint akárki másból,
Olyan por, mint a többi, nem különb,
És elvegyűlsz közötte, mintha
Növény vagy állat lettél volna csak.
De túrném veszteségemet,
Békén túrném ez óriási terhet,
A míg alatta megszakadnék,
Csak elbucsúztam volna tőle, csak
Egy szót mondhattam volna még neki,
Egy kis rövid szót . . . vége, vége van,
Az isten ezt sem engedé meg.
Milyen kegyetlen az az isten!
S a balga ember térdet hajt előtte,
Atyjának híja és imádja őt . . .
Zsarnok vagy, isten, és én
Átkozlak tégedet!
Ott ülsz az égi trónuson hideg
Méltóságodban érzéketlenül,
Csak úgy, mint itt a földi zsarnokok,
S uralkodol kevélyen, és naponként
Hajnalsugárral s megrepedt sziveknek
Vérével újra s újra fested
Királyi széked kopott bíborát!
Légy átkozott, zsarnoknál zsarnokabb,
A mint te megtagadtál engem,
Ugy tagadlak meg tégedet.
Egy rabszolgáddal kevesebb lesz,
Vedd vissza ezt az életet, a melyet
Mint alamizsnát dobtál le nekem,
Vedd vissza és add másnak ismét,
Hadd tengődjék most rajta más,
Nekem nem kell ez alamizsna-élet,
Elédbe vágom azt, hogy összetörjék,
Mint a haszontalan cserépk!

Ugy ordított a rab, hogy a sötétség
Megijedett és reszketett belé,
Ezt orditá, s veszett dühében
Fejét a falhoz vágta és leroskadt,
S a fal megkondult a rémes csapástól,
Mikéntha néki fájna az.

Ott fekszik a rab, zúzott homlokának
Alutt vérében a kövek felett,
Ott fekszik, és nem halt meg, és él!
Hozzá van nőve a keserves élet,
Hozzája nőtt letéphetetlenül,
Miként lelkéhez a kinszenvedés,
Mint börtönéhez az örök sötétség.

XVIII.

Tíz éve már, hogy e négy fal között ül!
Tíz év még ott kinn a szabadban is sok,
Hát még ott benn az iszonyú odúban! . . .
Megnőtt szakálla és megnőtt haja,
S ő sokszor nézte, nem fejr-e már?
De azt mindig csak feketének látta,
Pedig fejr volt már, mint a galamb,
Csak hogy nem látszott színe a sötétben.

Tíz éve már, s ő néki e tíz év
Egyetlen egy hosszú végetlen éj volt,
És egyre várta, hogy mikor virad már? . . .
Koronként úgy tetszett neki,
Hogy már több század, több évezred óta
Van e helyen, hogy a világ már
Az ítélet napján rég túl vagyton,
Hogy a föld régen elenyészett,
Csak e börtön maradt belőle,
És őt magát a börtönben feledték.

Kihalt immár a szenvedély szivéből,
Nem átkozódék többé isten ellen,
Eszébe sem jutott sem isten,
Sem ember többé nékie,
Kihalt szivéből már a bánat is,
Csak néha sírdogál, midőn
Álmából ébredett, mert
Álmában meg-meglátogatta őt
Ama szép tünemény, örökké
Imádott kedvesének szelleme,
Ki hozzá még a síron túl is oly hú!
De mihelyest fölébredett,
Eltűnt a kedves szép alak,
Es sírt a rab, sírt, sírdogált.

De mért nem látogatta meg fia?
Hisz ő neki volt fia is;
Mért nem jött ez hozzá soha?
Ezt kérdezé, s ekkép felelt magának:
»Fiam még él bizonynyal, mert ide
Élő nem jön, csak a halott jöhet,
Csak te jöhetsz, szerelnem anygala!
Fiam még él s már nagy lehet,
Azóta rég felnőhetett.
Vajon mi lett belőled,
Szegény árvám, szegény fiam? . . .
Ki tudj', a szükség mire vitte,
Talán rabló lett s hóhér temeté el . . .
És hátha apja nyomdokát követte,
És most, mint apja, föld alatt lakik,
Talán ép ebben a börtönben,
Talán épen szomszédom itten?
Fiam, fiam, szeretsz-e engemet.
Emlékszel-e apádra, gyermekem?»

De hallga, mily nesz, mily szokatlan han-
Figyelmez a rab, mindinkább figyel, [gok!
Ugy elmerül a hallgatásba,
Hogy lélekzeni sem mer,
S bezárt lelkét e hangok megnyiták,
Mint a virág kelyhét a napsugár,

És ajka mosolyogni kezd,
Tíz hosszú esztendő után először!

Madárka szállott a börtön falának
Párkányzatára közel ablakához,
Ott ül a kis madár s dalolgat,
Ah, milyen édesen dalol!
És szólt a rab, vagy csak gondolkodék,
Mert szólni nem mert, nehogy elzavarja
A kedves vendéget szava:

»Oh istenem, mi jól, mi jól esik!
Először hallok ilyen hangokat,
Mióta itt vagyok, pedig már
Nagyon rég óta vagyok itt.
Dalolj, dalolj, kis madaram, dalolj,
Eszembe jut dalodról,
Hogy egykor éltem, hogy még most is élek,
Eszembe jut dalodról ifjuságom,
A régen, régen elszállt ifjuság,
A szép tavasz, s ezen tavasznak
Virága, a szép szerelem!
Dalod fölkelte szenvedésem,
De egyszersmind meg is vigasztal,
S a megvigasztalt fájdalom talán
Még édesebb, mint maga az öröm.
Dalolj, dalolj, kis madaram, dalolj! . . .

Ki küldött hozzám tégedet!
 Ki mondta néked, hogy e falra szállj,
 A melyre nem száll átoknál egyéb? . . .
 Szentséges ég, e sejtelem,
 Ez engemet megöl,
 Boldogságával öl meg engemet!
 Egy sejtelem azt súgja nékem,
 Hogy én szabad leszek,
 Hogy nem e dögvészes helyen halok meg,
 De kinn az isten szép ege alatt . . .
 Te kis madár ott a falon, te
 Szabad világnak szabad vándora,
 Te a szabadság hírmondója vagy! —
 Ez így van, így lesz, nem kételkedem.
 Erős légy, szív, ha meg nem tört a bú,
 Ne törjön meg majd az öröm.
 Valóban úgy lesz. A világ megúnja
 A jármot végre s a gyalázatot,
 S le fogja hányni, és először is
 Kinyitja e sírhalmok ajtait.
 S első örömkönyűi
 Azoknak orcájára folynak, a kik
 Itt a szabadságért szenvedtenek.
 Te kis madár ott a falon, te
 Szabad világnak szabad vándora,
 Te a szabadság hírmondója vagy!«

Csikorgott a börtön zárában a kulcs,
 A kis madár ijedve szállt tova,
 Megnyílt az ajtó, és a börtönőr
 A rabnak azt mondá: »Szabad vagy.«

Följajdult a rab édes örömében,
 S oda kapott fejéhez, mintha
 Eszét ragadta volna meg,
 Mely el akarta hagyni őt.

»Megvan!« szolt gyermekes örömmel,
 »Megvan! nem hagytam elrepülni,
 Nem tébolyodtam meg . . . tudom,
 Mi történt: én szabad vagyok . . .
 Szabad tehát a nemzet, a haza?«

A börtönőr mogorván válaszolt:
 »Mi gondod a hazára, golyhó?
 Köszönd meg, hogy te vagy szabad.«

De a rab ezt nem hallá, mert esze
 Már messze, messze járt . . . bejárta
 A félvilágot, azt a sírt kereste,
 A melyben édes kedves hölgye alszik.
 »Először is hozzád megyek,
 Lelkem halotta«, így szólott magában,
 »Hozzád megyek; miként te fölkerestél,

Ugy fölkereslek én most tégedet,
 Hogy megcsókoljam azt a földet,
 Mely néked nyugodalmat ad! . . .
 Oh, mily soká tart, míg e lánczot
 Kezem-lábamról leverik;
 Ez a néhány percz hosszabb, mint valának
 Itt átnyomorgott hosszú éveim!«

XIX.

Mint anyjának tejét a gyermek,
 Olyan mohón, oly édesen
 Szívá a szabad levegőt,
 S minden lehellet egy-egy kínos évet
 Emelt le bágyadt lelkiről,
 Míg ez könnyűnek érezé magát,
 Mint a pillangó, s szerte röpködött
 A természetnek uj virányin
 S szívének régi szép emlékein.
 Megifjítá a tiszta levegő,
 Megifjítá lelkének erejét,
 De teste vén és roskatag maradt,
 Csak vánszorogva, botra dőlve ment;
 Hosszú fejér haját s szakállát
 A szellők búsan lengeték.
 Tíz év alatt száz évet élt.

Elért a házhoz, melynek egykor
 Padlásszobájában lakott,
 Merőn megnézett minden embert,
 De nem lelt köztök ismerősöket.
 Tán új lakók valának, vagy hogy
 Nem ismert rájok, elfeledte őket.
 Kérdezte: emlékeznek-e
 Ama szegény családra, mely
 Ott fönn lakott, de már fölötte régen?
 Ezek s ezek valának tagjai.
 »Oh, én emlékszem, jól emlékezem«,
 Szólott egy jámbor öreg asszony,
 »Szegény menyecske, olyan szép teremtés
 És oly jó lelkü volt . . . de férje
 Istentelen gonosztevő volt,
 A mért aztán meg is lakolt ám,
 Elfogták és börtönbe dobták,
 S ha meg nem halt, még most is ott van.
 Midőn megtudta felesége,
 Hogy férjét elfogták, s nem látja többé,
 Szörnyet halt, szíve megrepedt.
 Én föl nem érem észszel, oly rosz
 Embert hogy lehetett szeretni,
 Hogy lehetett meghalni érte.«

Szilveszter érzéketlenül
 Hallgatta a beszédet, mintha

Nem ő vón. a kiről beszélnek,
S azt kérdező: »Hová temették
Az ifju asszonyt, és mi lett fiából?«

»Fiából nem tudom, mi lett,«
Felelt a vén asszony, »nem láttam őt
A temetés után soha.
Hová temették a menyecskét,
Azt sem tudom . . . szerettem volna
Temetésére menni, de
Épen keresztelőbe hítak.«

»Majd megtalálom«, szólt magában a férj,
»Majd megtalálom kinn a temetőben,
Megnézek minden sírt egyenként,
Mig az övére akadok.«

S elballagott a temetőbe,
Bejárta a sírhalmokat,
Egyiktől a másikhoz ment,
S midőn elvégzé, újra kezdte,
De kedvesének halmát nem lelé,
Hát semmi, semmi nem maradt utána!
Az a dicső lény elenyészett
Nyom nélkül, mint a napsugár.
Fejfáját a vihar kitepte,
S dombját a zápor elmosá.
Isten neki! . . .

Fájt, fájt, nagyon fájt a szegény öregnek,
Hogy nem lelé meg, a mit keresett, hogy
Könyűiből, a mik még megmaradtak,
Oly hosszú szenvedés után,
A kedves édes lény porára
Nem sírhatá le azokat . . . de
Azzal vigasztalá magát,
Hogy életében
Ez az utósó fájdalom,
Hogy itt örömmel s fájdalommal
Számot vetett örökre,
S ezentul úgy jár a világba', mint
Testetlen árnyék, mint lélektelen test.

Pedig csalatkozott.
Ez nem végső fájdalma volt.
Midőn a börtönből kilépett,
Azt kérdező: »Szabad tehát
A nemzet, a haza?«
S a feleletre ő nem is figyelt,
Mert szentül hitte, hogy szabad.

És mit tapasztalt nem sokára?
Hogy nemzete, hogy a világ

Még mélyebben van meggörbedve, mint
Tíz év előtt, midőn ő szót emelt;
Az emberméltóság naponta törpül,
És a zsarnokság óriásodik.

Hiába volt hát annyi szenvedés,
Hiába annyi áldozat,
Mit a magasztosabb szívek hozának
Az emberiségnek? haszontalan
Minden törekvés, minden küzködés?
Az lehetetlen, százszor lehetetlen!

E gondolatra megerősödék,
Fölgyúladt benne a kihamvadó tűz,
Görnyedt fejét az ég felé emelte,
A roskadt aggból izmos ifju lett,
És homlokán rejtélyes szándok ült,
Merész nagy szándok, elhatározás,
Melytől egy nemzet vagy talán
A nagy világnak sorsa függ.
E terv nem új, már ezrek életébe
Került, de hátha egynek sikerül,
S ha épen ő ez egy? . . .
Mélyen titkolta szándokát,
Alunni sem ment mások közelébe,
Nehogy kimondja álmában, nehogy
Megsemmisüljön, ha napfényre jön.
Nem szerzett társakat magához,
Nem dicsvágyból, hogy egy maga
Végezze bé az óriási munkát,
De hogy ne szálljon másra is veszély,
Ha terve megbukik. — —

A város zajban s fényben úszik,
A népség ezrivel tolong,
Hömpölyg, mint a kiáradott folyó, az
Utczákon át az »éljen« harsogása,
Arcok s ruhák ünnepiek!

Mely alkalom, mely ünnep ez?
Talán az isten jött a földre
Saját képében, és saját kezével
Átadta a rab-embereknek
Rég elveszített szabadságukat?
Hogy ily nagy a fény, az öröm.

Nem; nem az isten, más megy ottan, a ki
Kisebb az istennél, azonban
Magát nagyobbnak tartja: a király! . . .
Lenéző göggel megy az emberek közt,
Mint a szelindek a kicsiny ebek közt,
S a merre néz, térdek s fejek hajolnak,
Mint a viharban a nád erdeje,

S torok szakadtáig kiáltja
 A szolgacsorda: »éljen a király!«
 Ki merne nem kiállani
 Vagy épen mást kiáltani
 Az ezerek és ezerek között? . . .
 Ki merne?... egy mer... egy a sok között...
 Ez egy, oly hangon, mely a tömeget
 Túlbögi, mást kiált,
 Ez azt kiáltja: »haljon a király!«
 És eldurantja fegyverét, s a
 Gőgös király a porba rogy . . . —

Kelj föl, te gyáva zsarnok!
 Hisz nem talált a fegyver,
 Ruhádba s nem szivedbe
 Ment a tévedt golyó.
 Az ördög, a kinek eladtad,
 Megőrzé éltedet.
 Kelj föl, te gyáva zsarnok!
 S töröld le képedről a port.

Ki a gyilkos, ki s hol van ő?
 Ott áll . . . de már fekszik, nem áll,
 Félhalva fekszik, leverék
 Lábáruul őt, és holdog, a ki
 Vén, ránczos orcájára köphet
 És megrúghatja ősz fejét.

Boldogtalan nép, mért gyűjtöd fejedre
 Az isten átkát? nem elég,
 A mely már rajta fekszik?
 Nem volt elég a Krisztust megfeszítned,
 Minden megváltót megfeszítesz hát?
 Boldogtalan, százszor boldogtalan nép!

Néhány nap mulva vérpad állt a téren,
 És egy ősz ember fönn a vérpadon.
 Midőn melléje lépett a bakó a
 Sötét halálnak fényes pallosával,

(Pest.)

Az ősz ember végigtekinte a
 Kárörvendő, szilaj tömeg során, és
 Sajnálkozó könny reszketett szemében,
 Sajnálta, a kik őt megrugdosák,
 S a kik gyönyörrel nézik most halálát . . .
 Suhant a pallos, rémesen suhant,
 S a fej legördült . . . Szilveszter feje.
 A nép rivalta: »éljen a király!«
 És a halottat a hóhérlegények
 Eltemeték az akasztófa mellett.

XX.

Vénült, kihalt a szolganemzedék,
 Új nemzedék jött, mely apáit
 Arczpirulással említé s azoknál
 Jobb akart lenni és az is lett,
 Mert csak akarni kell! . . .
 Fölkelt az új hős nemzedék,
 S mit örökségben hagytak rá apái,
 Leverte rabbilincseit,
 S kezéről, a kik ezt szereztek,
 Azoknak sírhalmára dobta,
 Hogy a csörgésre fölriadjanak, s ott
 A földben is szégyeljék magokat . . .
 S megemlékeztek a győzelmesek
 Ama szentekről és nagyokról, a kik
 A szolgaságban szabadok valának,
 És hirdették az ígét,
 S díjok halál lett,
 Csúfos halál! . . .
 Megemlékeztek a győzők ezekről,
 S a diadalmak örömébe szőtték
 Szent neveiket koszorú gyanánt,
 S elvitték volna őket a
 Dicsőség templomába,
 De hol keressék, hol lelik meg őket?
 Rég elhamvadtak a bitófa mellett!

LEHEL VEZÉR.

(Töredék.)

ELSŐ ÉNEK.

1.

Nem nagy hírű város Jász-Berény városa,
És itt a nyakam, hogy nem is lesz a' soha,
De van abban egy kürt, van annak nagy híre,
Akkora, hogy nem fér a jászok földére,
Kiterjed éjszak, dél, nyugat és keletre,
Mint a Tisza, mikor szűk neki a medre,
Terjed a némettől a székely világig,
A lengyel határtól egész a horvátig.

2.

Ugy bizony, hires kürt az a jászberényi,
Nem haszontalanság a felől beszélni,

Megérdemli a szót és jobban, mint sok más,
Mikre akárhányszor volt időfogyasztás;
Megérdemli a szót, nem is leszek fősvény.
Kutatva, melyik a legrövidebb ösvény?
Széltében-hosszában mondom el a dolgot,
Mit csinált az a kürt, ki kezében forgott.

3.

[mást?

De hol is kezdjem csak, hogy megértsük egy-
Mert hát tudnivaló, hogy én itt mostanság
Nem írástudóknak, nem az úri rendnek,
De beszélék szűrös gubás embereknek;
Hisz az írástudók jobban tudják magok,
Mint én, a miket most mondani akarok,
Az uraknak pedig az ideje drága,
Rá sem érnek ilyen apró mulatságra.

4.

Nem is igen bánom, ha ők nem figyelnek,
A mint nélkülem elvannak ő kegyelmek,
Csak ugy elvagyok én ő kegyelmek nélkül,
Egyiknek sem élek az emberségébül.
A kik ő előttök görnyesztik hátokat,
Lesvé asztalukról a morzsalékokat
S lesve ajkaikról a kegyes mosolygást:
Őket ez érdemes emberek mulassák.

5.

Megvallom őszintén, épenséggel mások
Azok, a kiket én mulattatni vágyok;
Nem a palotáknak fényes gyertyaszála
Vagyok én, hanem a kunyhók mécsvilága.
Alant születtem én, szalmafüdél alatt,
Soh'sem tagadom meg a származásomat,
Kis házikókra száll lelkem, mint a gólya,
S egyszerű nótákat kerepöl le róla.

6.

De vissza, vagy is rá térek a dologra . . .
Hejh, felebarátim, rógesrégen volt a',
A mit én elmondok; akkor még, látjátok,
Szopós gyerek volt a huszadik apátok.
Száz esztendő szép szám, pedig már azóta
Az idő a földre azt kilenczszer róta;
Kilencz száz esztendő! . . . kilencz vén óriás,
Egymás után egyik a másiknak sírt ás.

7.

Akkor más világ járt, elgondolhatjátok,
Nem volt még korona, nem voltak királyok,
Fejedelem volt az első a nemzetben,
Nem hátul, de elől ment az ütközetben,
Hejh pedig ugyancsak járta az ütközet,
Nem ült a nép otthon a kemence megett,
Mind háborúskodott, csak az maradt hátra,
A ki épen kellett az eke szarvára.

8.

Kegyetlen legények kerekedtek akkor,
Soha el nem váltak a kardmarkolatától,
Egy felől őrizték a megszerzett hazát,
Más felől kívülről a sok kincset hozák.
Félt is tőlök minden halandó nemzetség,
Az adót nekik, mint a köles, fizették,
Mert hisz nagyon bölcsen látták ők azt által,
Hogy haláluk egy a hátramaradással.

9.

Fejedelmi ember Taksony volt a' tájba',
Taksony: Zoltán fia, Árpád unokája . . .
De tudjátok-e ti, jámbor atyafiak,
Ki volt a vitéz, kit Árpádnak hitanak?
Barátaim, mikor e nevet halljátok,
Mintha oltár mellett templomban volnátok,
Emeljétek meg a kalapjaitokat,
Mert köszönhetitek néki hazátokat.

10.

Magyarország szép föld, meg kell vallanotok,
Rá a jó isten tíz annyi áldást rakott,
Mint igazság szerint a mennyi illetné;
Annyi az áldása, hogy alig fér belé.
Ezt a tejjel mézzel folyó dús Kánaánt,
Hol megdönti saját terhe a gabonát,
S hol tűzzel van tele a szőlő gerezdje:
E szép országot a nagy Árpád szerezte.

11.

Mert nem Ádám-Éva óta mienk e föld,
Messze Ázsiában lakozánk azelőtt,
Messze Ázsiában a világ más részén,
Kaszpi tengeren túl Aral tó környékén.
Irtóztató távol van az a hely innét! [nék.
Ha megmondanám: hány mérföld? el se hin-
Hejh, az vón a kulacs, az vón a tarisznya,
Melyből a bor s kenyér addig ki nem fogyna.

12.

Vitézlő eleink ott tanyáztak hajdan,
De biz nem fürödtek ők ott tejben vajban,
Rengeteg erdőkbén magas fűvek nőttek,
Nyargalózó vadak nem tiporták őket,
A hol meg kellett vón ló, barom számára,
Vala a mezőkön a legelő árva.
Kapják hát magokat, szedik a sátorfát,
S indulnak keresni, hol vagyon jobb ország.

13.

Tőlök napnyugatra — így szólt a hír szája —
Fekszik Attilának egykori országa,
Szörnyü Attilának, isten ostorának,
A magyar nemzetség dicső ősapjának.
Fölkeresik, abban állapotdanak meg,
Fölkeresik, akármeddig tévelyegnek.
És ha rá akadnak, visszaszerzik aztat,
Hogy a maradékjok legyen boldog s gazdag.

14.

Volt közöttük egy bölcs, józan ember, Álmos,
Ezt szólították fel: »Vezess minket már most,
Józan okosságod vezéreljen bennünk,
Ha lehetséges, a kívánt földre mennünk;
Mint a daruserég az előjáróját,
Ugy követünk téged ország-világon át,
Míg nem látjuk magunk a Tisza folyóban,
Hol Attila alszik három koporsóban.«

15.

Elfogadta Álmos a vezéri tisztelet,
A magyarság véle vándorolni kezdett.
Meddig vándoroltak? a jó isten tudja;
Mint a csillagok közt a nagy országotja,
Itt alant a földön oly nyomot hagyának
Magok után hosszan, a merre csak jártak . . .
Csak hogy nem fejték e nyom, mint az égi,
De sötétpiros, mert vérrel festették ki.

16.

Esztenők multán nagy hegygerinczen álltak,
A hegy tetejéről tenger síkra láttak.
»A határt elértük!« mondá Álmos nekik,
»Tekintsetek ott a rónaságon végig,
Birodalma hajdan ez volt Attilának,
E hegyeket híják a Kárpát sorának.
És itt hála néked, magyarok istene,
Hogy ezt mind meglátta a vén Álmos szeme!

17.

Megvénültem immár, fejemet hó fedi,
Fejér a fejem, mint e Kárpát hegyei:
Rólok a havat a tavasz leolvasztja,
De a fejem havát le nem olvaszthatja.
A méltóságot átadom, mit adtatok,
Az új csatákra új vezért választatok;
Rám nézve két határ e hely bizonyára:
Jövendő hazánk és életem határa.«

18.

A mit Álmos sejtett, nem sejtette roszul,
Mert azon a helyen Istenben boldogult;
Leszállt fejér feje a fekete földre,
Zöld mohos sírhalom domborult fölötte.
Körülállta sírját az egész magyar faj,
S esküt tett le felhőt-szaggató morajjal:
»E szent helytől kezdve kezökre kerítik
Az egész tartományt, mely előttök nyílik.«

19.

Álmos vezér fia volt hatalmas Árpád;
Gondolta-e milyen nagy becsület vár rá?
Nemcsak hogy vezérnek, de fejedelemnek
Kiáltotta ki az egész magyar nemzet.
Pajzsra állították, úgy emelték fel őt,
Ekkép mutatta meg magát népe előtt!
A nép pedig rajta hogy ne örült volna?
Képére volt írva harczok diadalma!

20.

Negyven nap pihentek Munkács róna földén,
Az időt ünnepi lakomákkal töltvén,
Kettős ünnep volt ez: halotti lakoma
Álmosért, s a haza keresztelő tora.
Negyvenegyedik nap a midőn megviradt,
Ifjú Lehel ajkán a kürtszó megriad . . .
Akkor még ifju volt, állán a gyöngye szőr
Nem téli bunda volt, csak nyári könnyű szűr.

21.

Takaros legény volt Lehel akkor tájban,
Ott benn született még messze Ázsiában,
Ott látta először a szép napvilágot,
Már gyermekjátékból párduczra vadászott,
S gyermekjátékot még alig hogy felejtett,
Mikor nyilával egy elefántot ejtett,
Kivette és kürtnek csinálta agyarád,
A czifrát tulajdon keze faragta rá.

22.

Gyöngye tüdejének erős volt még e kürt,
De ő mindenféle nehézséget legyűrt,
Vadon erdőbe járt magános sziklákra,
Ott szoktatta magát kürtje fuvására,
Makranczoskodott a csont soká, de végre
Szépen rá tanult az engedelmességre,
S azt a hangot adta, mely Lehelnek tetszett,
Mely földet riasztott, mely eget repesztett.

23.

S hangját a magyar nép már nagyon ismerte,
Jeladó volt, hogyha mentek ütközetre,
Föl is gyúltak tőle, mintha hangok helyett
Ötöne szívökbe nyári napmeleget.
Most is, hogy megharsant Munkács rónaságán,
Felzúdult a tábor mint megannyi sárkány,
De sirva fakadt rá nem egy apró gyermek,
A haza-szerzésben hogy részt nem vehetnek.

24.

Szétment a magyarság nyugatra keletre,
Zászlóikat mindig szerencse követte,
Nem kimélték a vért és nem az életet,
De jutalmuk ez a gyönyörű haza lett.
Őt esztendő múltán Tokaj s Ménes borát,
Buzáját az alföld, a Balaton halát,
Vadait a Bakony, s gazdag Erdély földé
Aranyját ezüstjét magyarnak termette.

25.

Lehel ifjusága e csatákban telt el,
Nem ért rá játszani a szép szerelemmel,
S a szerelemgalamb, gyöngye erejével
Nem győzött repülni Lehel sas-lelkével.
Volt még is kedvese, a kinek szerelmet
Eskütt, ki mindig ott volt oldala mellett,
Kit nem adott volna a félvilágért sem . . .
Szükség-e mondanom, hogy a kürtöt értem ?

26.

Hogy szerette kürtjét! meg is érdemelte;
Nem csont-darab volt az, de tulajdon lelke.
Mit elméje gondolt, a mit szíve érzett,
Szózatosa ajkával mindent elbeszélt.
Hol vidám hangja volt, hol pedig szomorú,
Tudott harsogni, mint az égiháború,
S tudott lágyan búgni, mint a kis madárka,
Ki utána csalja párját ágrul ágra.

27.

Sokszor éjjelenként, ha pihent a tábor,
Ki-kiszólt a kürtszó Lehel sátorából,
Ott benn ült a vezér kürtjét fújogatva,
Elgondolkodott a katonaság rajta.
Ilyenkor nagy volt a csend; még a paripák,
Azok is a fűvet lassabban harapták,
Mintha csak félnének rendzavarók lenni,
Vagy hogy jobban esett hallgatni, mint enni.

28.

Egyik másik tűzhöz oda ültek többen,
S némán figyelmeztek a nótákra ott benn;
Akadt köztök legény, a ki suttogólag
Magyarárgatta a többi hallgatónak:
»Halljátok, hol jár az esze? Ázsiában,
Születő földünkön, hajdani hazánkban;
Eztet fújta, mikor elindultunk onnan . . .
Benne váltogatva öröm s fájdalom van.

29.

Furcsa érzés is volt, hazánkat elhagyni,
Mert az ember még is csak sajnálta vagy mi,
Az igaz, hogy napról napra lett soványabb,
De hiába, ha már ott szoptuk anyánkat.
Aztán meg ki tudta, czélt nem veszítünk-e,
Nem jön-e pusztulás bujdosó népünkre?
Elveszhattünk volna hosszú bujdosásban,
Mint üstökös-csillag az ég távolában.

30.

Figyelmezzetek! . . . új nótát kezd vezérünk,
Hah, ez az, mikor a Kárpátokra értünk,
Kárpátok hegyéről először tekintünk
Le e szép országra, mely most már a miénk.
Mily rivalgó hangok! azok a vén kövek,
Mikor meghallották, hosszan dörögtek,
Elküldték keletre nyugatra szertesztét
A kürt harsogását, a nemzet örömét.«

31.

A magyarázónak itt megállt a nyelve,
Mindnyájan fölzúgtak vigaságra kelve,
A rivalgó kürttel versenyt kurjogattak
Emlékére ama nevezetes napnak,
De az öröm-lárma nem tartott sokáig,
Mert a vidám nóta kesergővé válik.
Neki búsul a kürt, hangja méla tompa
S bele-belemerül síró fájdalomba.

32.

Nem egyéb volt ez, mint temetési ének,
Azok temetésén, a kik elesének
A Latorcza mellett a legelső csalán,
Melyet a magyarság küzdött az új hazán,
Ennek hallatára szépen alább hagytak
A kedvökkel, a kik elébb kurjogattak,
Elalélt a víg zaj, s a múlt emlékére
Nem egy könny perdült a vitézek képére.

33.

Ilyen hatalmas volt Lehel vezér ajka,
Ugy járta a nemzet, a mikép ő fújta.
Kénye szerint osztott örömet, bánatot,
Kürtjével vidított, kürtjével rikatott.
Szerette is szörnyen, a mint mondtam is már,
Napestig oldalán lógott, akárhol járt,
Éjjelenként pedig od' a párduczborre
Tette maga mellé, s álmodott fölöle.

34.

De a milyen nagyon ő szerette kürtjét,
A magyarok őt oly mértékben szerették,
Nagy becsülete volt jó Lehel vezérnek
Mindenütt, a hol csak magyarul beszéltek;
Szolgált a hazának nem csak vaskezelével,
De szolgált egyszersmind arany elméjével,
Szent volt minden szó, mely száján kiröppene,
Mintha szólna maga magyarok istene.

35.

És azért ki fogna csodálkozni rajta,
Hogy midőn Árpádot a sír ellakarta,
S kis fiára, Zoltánra, jutott az ország,
Mellé kormányzónak Lehelt választották,
Lehelt és még kettőt, Bulcsút és Botondot...
Ők hárman viselték a hazai gondot,
Viselték mindaddig fényes dicsőséggel,
Míg a kicsiny Zoltán emberré nem nőtt fel.

36.

Mikor az a három kormányozni kezdett,
Három fejű sárkány lett a magyar nemzet,
S a mely országokra kinyujtá fejeit,
Tán a mai napig sírva emlegetik.
Konstantinápolynak ment Botond keletre,
S szörnyü taglójával kapuját betörte.
Szép Itáliába zászlós Bulcsú lejárt,
Tengerek fuvalma ringatá zászlaját.

37.

Hát a kürtös Lehel útját merre vette?
Ő leginkább csak a németet szerette,
Ugy szerette, hogy no! könnyebb volt lelkének,
Ha csak a nevét is hallotta, hogy német,
Hát ha még ott benn járt a termő földében,
Kardja pedig benn a szívök közepében:
Annak itta ám még meg az áldomását!
Akkori kedvének világ látta mását.

38.

El is látogatott hozzájok gyakorta,
A tavasz hírt oda rendesen ő hordta,
Tudták már, ha ő jött, hogy a tavasz közel,
S azon imádkoztak, bár csak már mulna el;
De nem csoda, hejh mert az meleg tavasz lett,
Olyan meleg, hogy még nyárnak is beillett,
Nyárnak és veszettül fütött kemenczének...
Hideg aczél a kard, még is nagyon éget.

39.

S nem egyszer se kétszer ment oda vendégül:
Minden esztendőben, míg csak ki nem vénült,
Míg a gyermek Zoltán markos ifju nem lett,
A kire magát rá bízhatta a nemzet.
Ekkor a magyarság három fővezére,
Lehel, Bulcsú, Botond országgyűlést kére,
Ottan a maga és két társa nevében
Nagyrabecsült Lehel szólt ilyeténképen:

40.

»Nemzetes nagyurak, országunk vitézi,
Az ember életét isten úgy intézi,
Hogy az idő nem áll, de folyton folyva mén,
Ifjú lesz a gyermek, az ifjú pedig vén.
Mi már ugy vagyunk, hogy ki megkopaszodott,
Mint jó magam, ki meg őszbe csavarodott,
Mint itt Botond öcsém, Bulcsú sem különben,
Éveink száma több, mint háromszor ötven.

41.

De lám, míg az idő fosztogatott minket,
Vén fákat, hervasztván zöld leveleinket,
Mellöttünk felnőtt az apró kis csemete,
Az élet földébe kit Árpád ültete.
Itt áll az ifju tölgy, nézzetek szemébe,
Bátran oda áll már a vihar elébe,
Nincsen rá szorulva senki istápjára,
Annak okáért hadd üljön a kormányra.

42.

Mi pedig ezennel leteszszük a tisztet,
Melylyel bizalmatok bennünket diszített,
Fényes polczunkról lelépünk a homályba,
A nyugalom fogad ölelő karjába.
Van is rá szükségünk, fáradtunk eleget,
De jutalmaz érte a lelkiismeret,
Megjutalmaz, mert oly bátorságos szót ad.
Hogy jó rendbe hagyjuk az ország szénáját.

43.

Rendben van az ország, nem csonkult határa.
Oroszlán-szemmel néz a félő világra,
Sörénye rázása népek reszketése,
Szeme pillantása városok égése.
Ifjú ember, Zoltán, nevünk nagy és híres,
Te dicsőségünkhöz még több sugárt keress,
Az egész világot rángasd fülön fogva,
Kivált a németet vedd pártfogásodba.»

44.

Ennyit mondott Lehel. Utána még többen
Előterjesztették, a mi volt fejökben,
Ki a három öreg vezért magasztalta,
Ki meg a fiatal Zoltánt buzdította;
Nem tanulták, még is sok szépet beszéltek,
De legszebben szólott, — mindnyá'n úgy ítél-
Ki azt tanácsolta, hogy fejezze be ma [tek —
Az ország gyülését országos lakoma.

45.

Egy sem gáncsoskodott, mind helybenhagyá,
S fényesen megülték e napot apáink. [mind,
Délelőtt komolyan a hol tanácskoztak,
Délután ott vígan ettek és boroztak.
Ugy vagyon, boroztak, pedig hatalmasan,
Válogatva Tokaj s Ménes boraiban . . .
Jól tették, azt mondom; a ki inni nem mer,
Ha talán ember is, de nem magyar ember.

46.

S mikor már az ebéd felén túl esének,
Jöttek, a mint illik, a felköszöntések,
Éltették a haza minden jelesebbjét,
Éltették magát a magyarok istenét,
És mikor vége lett a jó kivánságnak,
A muzsikusok rá hangos tust huzának,
A sok összeveszett hang forgott a légben,
Mint a por a forgószélnek örvényében.

47.

Fölállott Lehel is, nagy lett a csendesség,
Noha egy kicsit már nehezőkre esék,
Hogy elhallgassanak, mert a bor hatalma
Ösztönözte őket zajra, rivalomra;
De dicséretökre legyen mégis mondva,
Egyetlen egy sem volt köztök oly goromba,
Hogy, míg a beszédet Lehel nem végzé el,
Zavarná a csendet csak egy köhhentéssel.

48.

Fölállott Lehel. Nagy, kopasz homlokára
Rá szállt a bor lelke, rózsaszín sugára,
S lenn a képe alján torzonborz bajúsa
S rengeteg szakála széles-hosszan úsa;
Olyan volt, mint mikor az ég egyik fele
A pirulni kezdő hajnallal van tele,
A másik felén meg szürke felhőtábor
Lengeti nagy szárnyát szellők játékatól.

49.

Fölállott Lehel szép lassan, és fölállván
Egy hosszút simított bajuszán szakállán,
Vesződött arczával, hogy mogorva legyen,
Mert az volt ő neki a természetiben,
Hogy a jó kedvet és a tréfát szerette,
De ilyenkor képét szörnyen ránczba szedte;
Minél komorabb volt szeme pillantása,
Lelke annál inkább hajlott a vigságra.

50.

Szólt pedig ekképen, a kupát emelve,
A mely színültig volt sötét borral telve:
»Fűnek fának ittunk már egészségére,
Talán el is fogyott már a hordók vére,
Pedig még hátra van egy nagy isten éltes',
Mit el nem hagyhatok, hogy ne legyek vétkes,
És a kiért inni nekem áll tisztemben,
Minden jó magyarnak részt kell venni ebben.

51.

A mi szerelmetes szomszédunk, a német,
A kiért ezennel csavarom elmémet,
Hogy találjak hozzá nem-méltatlan szokat,
Mire engem forró barátságom nógat;
Mert barátja vagyok a német sógornak,
Mint e tolakodó légy itt az orromnak;
Noha neki nem kell az én barátságom,
Oda tolakodom és reá tukmálom.

52.

Nem tehetek róla, hogy engem nem kedvel,
Én a lelkén függök teljes szeretettel . . .
Bár szeretetemnek olyan súlya volna,
Hogy lehúzhatnám őt véle a pokolba.
Kedves németjeim, hogy ne szeretnélek,
Legvigabb napjaim nálatok telének,
S kinek boldogságom részét köszönhetem,
Hogyan állhatnám meg, föl nem köszöntenem ?

53.

Jámbor szomszéd, német, világ minden kincsét
Szerencse markai országodra hintsék,
Legyen oly bőséged, annyi gazdagságod,
Hogy színigmegtöltsön minden magyar zsákot,
Adjon isten neked mindig bő nadrágot,
Hogy elférjen benne egész bátorságod,
S a mennydörgős mennykő ne üssön meg té-
Bizza a magyarra ezt a mesterséget!« [ged

MÁSODIK ÉNEK.

1.

Jött és rá borult az este a határra,
Mint a gyászos asszony oltár zsámolyára,
Halkan imádkozott, néma volt az ajka,
Csak egy szellő-sohaj jött néha ki rajta.
A lakmázó urak átalták zavarni,
Vagy hogy elfáradtak már tovább mulatni.
Elég a' hozzá, hogy sátraikba bujtak
S fáradalmaikhoz méltókép aluttak.

2.

Kaczagányaikat derékaljnak vették,
Fejüket domború paizsra fektették,
S álmadoztak vala nagy véres csatákról,
S a mi következik: nagy boros kupákról.
Kívül a lakoma maradványa fölött
Éhes hollósereg zajos tábort ütött,
Csunyául károgtak, szidták az urakat, [nak.
Hogy oly sok csontot s oly kevés húst hagyta-

3.

Botond, Bulcsú, Lehel, nem várták a hüsön,
Hogy a fölkelő nap a hasokra süssön,
Mihelyt orra hegyét kidugta a hajnal.
Lóháton valának, s indultak robajjal.
Ifju kedvvel mentek az öreg legények.
Bánatot magokkal haza nem vivének,
Nem kellett busúlni nemzetöknek sorsán,
Megbíztak te benned, fejedelmi Zoltán.

4.

Mentek, mendegéltek és elértek végre
A Jászság és Kunság szép róna földére.
Mely a délibábnak szülő tartománya.
És a melynek Lehel volt a kapitánya.
Valahányszor Lehel e földre rá lépe,
A megilletődés szállott be szivébe,
Most is ugy járt, most is meg volt illetődvé,
S szólt oly érzékenyen, a hogy csak telt tőle:

5. §.

A TÁBLABÍRÓ.

(Tördék.)

Előljáróbeszéd.

Ah siralmas idő! oh elfajult világ;
Boldog mostan a vak, s jaj annak, a ki lát,
Hajh százszor jaj annak, mert csak azt láthatja,
Hogy küszöbön van már az ítélet napja.

A földön minden fölfordult fenekestül,
Lábra kap a gonosz és a jó elrestül,
Bizony pedig csoda, mert nem nő a hája,
Sőt oly sovány lett, hogy csörög a bordája.

Életem sok drága éjét virasztám át,
Az elmélkedésnek égetvén lámpáját:
Mi lehet az oka, hogy a világ pusztul,
Hogy hátunkra nyeret kaptunk a gonosztul?

És egy éjszakának a dereka felé,
Midőn lelkem már az álom borát nyelé,
Feltűnt előttem a rettentő kísértet,
Melytől e világra jön a vég-ítélet.

Nem síri kísértet fejér lepedőben
Volt ez, mely lakozik kinn a temetőben;
Franciaország az ő laka, nem kripta,
A neve pediglen: jacobínus-sipka.

Oh e sipka ördögkezeztől van varrva,
Ez a piros sipka a bőségnek szarva,
A melyből minden rosz csak úgy dűlszerteszt,
Hogy a jó lelkeknek elveheti esztét.

»Újítás« a jelszó e sátán zászlaján,
S még a dögvésznel is harapósabb talán;
Annyira vagyunk már, hogy ama régi jó
»Előljáróbeszéd«, mostan csak »előszó«.

De mit nekünk a nyelv, mit az irodalom!
Ez csak haszontalan czifra az asztalon;
Nagyobb az, hogy recseg az asztal lába is,
Bebujt az ördög a politicába is.

S hah szentségtörése a szentségtörésnek!
A táblabírák is oda esküvének,
Od' ahhoz az isten nélkül való néphez,
A mely újítást, mely haladást visz véghez.

Igen, már a táblabírák közt is vannak,
A kik parókájok porának rohannak,
Kik parókájokról a szent port lerázzák,
Melylyel a századok őket koronázzák.

Ah siralmas idő! oh elfajult világ!...
De hála istennek, maradt még legalább,
Maradt egy-kettő a táblabírák között,
Kikhez, te rosz szellem, nincsen semmi közöd.

A dicső férfiak! fölirom nevéket,
Kalapomba vetem, s aztán a melyiket
A szerencse éri, a melyket kikapom,
Halhatatlanítni fogja harsány dalom... —

Felső-Kis-Kálnai és Szent-Demeteri
Fegyveres Tamás... hah, épen jól jöve ki!
Ő méltó dalomra! testi-lelki képe
Bátran oda illik Árpád idejébe.

I-só §.

Régi példabeszéd: »nehéz minden kezdet«,
De én csak most kezdem tapasztalni eztet;
A midőn kezdeni kellene dalomat,
Tollnak rágásában gyakorlom magamat.

Kitaláltam végre! . . . hősöm vezetem be,
De hogy is nem jutott ez mingyárt eszembe?
Bevezetem hősöm . . . kérem az urakat,
Emeljék meg, a mint illik, kalapjokat.

Először is pedig leírva mi lenne,
Hogyha nem az, a mi legfontosabb benne?
Szerencse, hogy írom, és hogy nem rajzolom,
Erre nagyon kicsiny volna papírosom.

Fegyveres Tamás úr legfontosabb része
Az, mely arra van, hogy az ételt emészsze.
Ki látta a Gellérthegyet életébe?
Ama hogy e hasnak miniatüre-képe.

Tiszteletgerjesztő, méltóságteljes has!
Csak azt ne adja az ég, hogy megapadhass,
Hova lenne akkor ama nagy tekintély,
Melyet gazdádnak oly fényesen szerezél?

Ritka szép látvány, ha a megyeházánál
Fegyveres Tamás úr szónokolni föláll,
Első tempója, hogy hasát ügygyel-bajjal
Föltalálja . . . csak egy recseg a zöld asztal.

Különben arányos testalkata vagyon,
Mert hasához feje hozzá illik nagyon,
Egyik a másiknál nem rútabb s nem kisebb,
Csak az a különbség, hogy a fej üresebb,

S ezt a physicából könnyű magyarázni:
A teher mindenkor alá szokott szállni,
S innen van — a mit sok hinni vonakodik —
Hogy táblabíró ur m é l y e n gondolkodik.

Arcza kellemdús arcz, bár az orra kurta . . .
Tán mert az alkotmány árkát annyit túrta:
Hát ne is fitymáljuk ezt az orrot, melyet
Invalidussá ily nagy és szent dolog tett.

Valami rejtélyes van vonásaiban,
Nem tudhatni: mihez hasonlít legjobban?
Némelyek azt tartják, hogy bivalybikához,
Mások, hogy hasonlít tengeri-kutyához.

Nincsen az igazság sem egy, sem más részen!
Én a természettant keresztülfürkészttem
Csupán csak e miatt s a legnagyobb gonddal,
S úgy találtam, hogy ő valóságos czethal.

Táblabíró úr hű gyermeke a földnek,
Lelke-teste rajta húséggel ragad meg,
Egy van benne, mit az ég magához húza,
Ez egy: kacziásan kipödrött bajúsza.

S ezzel kész az arczkép. Érzem, tökéletlen;
De van egy vigaszom ebb' a tekintetben:
Mit ecsetem roszul festett vagy felede,
Pótolja olvasóm kegyes képzelete.

Külsőképen immár táblabíró urat
Ismernők, most már csak a belseje marad,
S ez még nagyobb munka, ezt egy lélekzettel
Ugy kutya futtában nem végezhetni el.

Lelkiismeretem fölvigyázó lészen,
Hogy dolgom valahogy el ne hevenyészszem,
S hogy ne legyek csalfa, hazug farizéus,
De igazat szóljak . . . segíts, uram Jézus!

II-dik §.

Betyárok nélkül nem szűkölködik hazánk,
De a legszilajabb betyár a mi Tiszánk,
Rakoncátlan legény, nincsen semmi módja,
Merre kedve tartja, arra van az útja.

Fél óra a medre Felső-Kis-Kálnótul,
De ha eszébe jut, neki-neki lódul,
És a szegény falun olyanokat ölel,
Hogy a dereka is csak úgy ropog bele.

Ugy kell neked, hazám! mért nem tanítottad,
Iskolába mért nem járattad folyódat?
De hogyan járatról folyót iskolába,
Mikor ez alig van fiaid számára?

S attól tartok, hazám, hogy majd fiaddal
Azon módon jársz, mint Tisza folyamoddal;
Mint ez környékének, ugy esnek ők neked,
S ezt tőlök még csak rosznéven sem veheted. —

Tisza mellett Kálnó; azért jövünk rája,
Mert Fegyveres Tamás residentiája.
Genialis egy kis falu . . . a mennyiben
Rajta a jó rendnek híre sincsen jelen.

Ugy állnak a házak, oly egyenes sorba',
Valamint a mezőn a legelő csorda,
Egyik nyugatra néz, a másik keletre,
Harmadik, negyedik, isten tudja, merre.

A paraszt kunyhók a tehének és borjak,
Köztök, mint ökrök, a közbirtokos urak . . .
Azaz csak házaik, engedelmet kérek,
Megbotlott a nyelvem; akarva nem sértek.

Se szere se száma Kálnón az uraknak,
Itt a faluvégén Latóciék lakkak,
Tőszomszédságokban az öreg Gödördi,
Tovább Badallóék s a többi, s a többi.

Fegyveres Tamás úr háza a más végén
A tiszteletes-lak s templom közelében,
Homlokára írva: 1603...
Utána illenek: az újítást várom.

Csak hogy persze szörnyen hasztalanul várja,
Mert Tamás úr ennek rettentő barátja,
Semhogy újítólag kezeit tenné rá,
Inkább töstön-többül azokat kívágná.

»Szentségtelen kezek soha se bántsanak,
Ti az idők által szentesített falak!«
Szól táblabíró ur lelkesedésébe',
Ha javítást súg a rosz szellem fülébe.

»S miért javítanám? azért, hogy repedez,
Hogy ingó félben van? semmit sem teszen ez!
Hiszem azt az egyet, hiszem én azt szentül,
Ha apámra nem dült, unokámra sem dül.«

Négyszögű épület, majd egy hossza, széle,
Van elől középütt holmi tornácz-féle;
Itt szuszog a háznak érdemes gazdája,
Ha a délutáni álom borul rája.

A tornácz teteje torony, s óra rajta,
Mely az időt három oldalra mutatja:
Éjszak-, kelet- s délre; csak nyugatfelé nem...
Rövid kis történet, tehát elbeszélem.

Az én táblabíróm és Latóczy Endre
Régi ellenségek, pörlekednek egyre,
S a boszút, ha kezök ügyére eshetik,
Egymás ellen teljes szívből elkövetik.

Latóczy Endrének nyugatra a háza,
S hogy ez az időnek járását ne lássa,
Tamás úr, követvén örökös boszúját,
Kivette nyugati óramutatóját. —

Jobbra a cselédház, az istállók balra,
Középütt egy almafa a nagy udvarba',
Árva fa! ha egyszer gyümölcs téved rája,
Három következő esztendő megbánja.

Ha belépsz a házba, szent borzalom száll rád:
Meglátod az ó kort, hogyha még nem látád,
Régi karosszékek, régi almárjomok,
Az egyik roskadoz, a másik tántorog.

A vén bútoroknak talán a legvéne
Borbála kisasszony, Tamás úrnak nénje,
De van köztük új is, egy kis gyémánt láda:
A szép kis Piroska, Tamás úr leánya.

Az ebédlő terem egyszersmind képcsarnok,
Ott lóg fölakasztva a sok híres bajnok,
A kik a Fegyveres családból erednek,
Kiket a törökök annyiszor kergettek.

S immáron ismervén a háznak mívoltát,
Kívül is belül is annak állapotját,
Nehezen hiszem, hogy ideje ne lenne
Elkezdeni végre, mi történik benne?

III-dik §.

Kukorít a kakas hajnal hasadtára,
Ki teremne talpon, hogyha nem Borbála?
Borbála kisasszony, gazdaság tengelye,
Tővel-hegygyel állna minden ő nélküle.

Talán a mióta század ez a század,
Nem érte Borbálát még az a gyalázat,
Hogy a kamrában ne sürgött-forgott volna,
Midőn piros orrát a hajnal föltolta.

Istentelen nyelvek azt regélik ugyan:
A pálinkás-üveg a kamarába' van,
S ez az, a mi őt oly jókor oda vonja,
Korán sem a háznak, gazdaságnak gondja.

De mi nem hallgatunk minden szíre-szóra,
Rágalom malmára, pletyka-darálóra;
Üssön le a mennykő a feje búbjára,
Ki előtt még hölgyek jó neve sem drága. —

Tehátlan tehát a kakasság kukorít,
Borbála kisasszony a kamrában virít,
A konyha számára ad ki főzeléket,
S ex tempore pofon vágja a cselédet.

Ugy kell neked, ugy kell, te kotnyeles Sára!
Nem volt elég, nézned az aszalt szilvára,
Bele is markoltál, de Borbála lesett,
Rajta is kapott... most dugd el a poflevest.

Fegyveres Tamás úr azonban még alszik,
Még pedig ugy, hogy a szomszédba is hallik;
Gyermekek hallják a hortyogást az utcán,
S azt hiszik: trombita... katonák jönnek tán.

De most megrázkodik, torka muzsikája
Elfúl, mintha kötél hurkolódnék rája,
Szemöldöki, mint két ellenséges medve,
Egymásnak rohannak, s megállnak meredve.

Fején a haj ezer zszindelyszöggé válik,
Kiegyenesül mind az utolsó szálig,
Redő-árkak nyílnak homloka rónáján,
S képe tetemesül, orczáit fölfújván.

Hirtelen fölébred és az ágyán fölül,
Harag és iszonyat lángol szemeibül:
»Borzadalmas álom!« szuszogja, lihegi,
»Arczomat a hideg veríték verte ki.

Írnom kellett volna... írni erőtettem...
Lelkem most is dühöng, lelkem most is retteg.
Hah, ki föltaláltad az írást, gazember,
Hánykolódjék veled koporsód, mint tenger!

Alva sem hagy békét az átkozott írás!
Istennek hála, hogy csak álom volt s nem más.«
Nem más? szegény ember! gondold meg csak
[jobban,
Hejh, írnod kell még ma, írnod kell valóban.

Eszébe is jutott nem igen sokára,
Nyilalt az oldala, borsózott a háta,
Káprázott a szeme, izzadt az üstöke,
Kiszáradt égéje, viszketett a feje.

Eszébe jutott, hogy van egy édes fia,
A kinek levelet kell még ma írnia,
S a dolog sürgetős, nincs mód halogatni,
Azért is fölfelé kezdett tápáskodni.

Fölkelt, felöltözött, bebujt ruhájába,
Mintha egy nagy bögőt dugnának tokjába,
Meg is reggelizett, két font húst bevága,
Éh-gyomorra csak nem kaphat ily munkába.

Az almáriomnak tetejéről pedig
A toll s kalamáris előkerítettik,
Kiszáradt belőle a tinta fenekig,
Annakokáért is borral föleresztk.

Most már teljességgel nincsen egyéb hátra,
Csak hogy Fegyveres úr álljon ki a gátra,
Irja meg levelét... de mi hagyjuk őt itt!
Keresztýentelenség nézni, mint vesződik.

Láttuk a vén tölgyet, nézzük meg lombját is,
Hlendő megnéznünk a kis Piroskát is;
Hol találjuk őt fel karsu derekával,
Mosolygó szemével, pajkos mosolyával!

Ne is menjünk tovább, csak a kert aljáig,
A kertnek legalsó sötét lugosáig,
Hiába keressük, ha ott meg nem lelnők,
Reggelenkint a nap ottan üdvezli őt.

Ime, nem megmondtam? a lugos mélyében
Úl, mint a csalogány ül rejtett fészkeben.
Mért rejtezik így el a világtól mindig,
S riad föl, ha szellők a lugost legyintik?

Megmondom, hogy miért? ... aztán borzadja-
Mert iszonyúságos az, a mit hallotok! [tok.
Oly fiatal leány, olyan szép rózsaszál,
S már is és még is az ördöggel czimborál.

Ördöggel czimborál! apja is bevallja,
Gátolná is, hanem hiába gátolja;
Lel módot, hogy a jó öreget rá szedje...
Áldoz a gonosznak... könyvet olvas egyre.

Itt, és leginkább a napnak kezdetével,
Itt táplálkozik ő a pokol főztével;
Keze, zsebe most is könyvekkel van teli...
A kárhozat magrát milyen mohón nyeli!

Olvas, olvas, olvas, szeme fényes ablak,
Melyet egy égő ház lángi ragyogtatnak;
Ez már a pokolnak rá lövelő lángja.
Sajnálatra méltó szegény kis leányka.

Azonban kinn a kert mögött ostor páttan
(Tiszai rév felől jön el az út ottan),
Ostorpattogásra, kocsí zörgésére
Fölugrott Piroška s a palánkhöz tére.

Bántotta őt a zaj, bántotta fölötte,
Mely ábrándjaiból őt felijesztette,
De a kíváncsiság szinte felkelt benne,
Megnézni, hogy ki jön? ha ismerős jönne?

Több jött, mint ismerős; bátyja jött meg,
Kitörő örömmel nevet elkiáltja: [bátyja,
»Dezsó, Dezsó, lelkem!« s kinyitá a kertet,
S a kis ajtón által az hugánál termett.

»Hogy vagy, édes húgom?« kérdezé a bátya.
»Egyre vig? szivedet a bú most se bántja?
Arczod most is piros, szemed most is élénk,
Mint midőn búcsúsózt és csókot cserélénk.«

»Oh!« felelt a lányka, »nekem semmi bajom!
Mindennapos vendég ugyan az unalom,
De ez az öreg úr éppen úgy utálja [látja.
A könyvet, mint apánk... fut, mihelyt meg-

Igaz, a könyvekkel csak titkon mulatok,
De a tiltott gyümölcs a legjobb, tudhatod.
Milyen gyönyör, hogyha fölnyitom könyvemet!
Mintha nyilni látnám fölöttem az eget.

Abból olvasom a világ tarkaságát,
S feledem falunknak bús egyformaságát,
S a hová magamnak elmenni nem szabad,
Legalább elküldöm oda vágyaimat.

Igy élek, de te, jó bátya, te hogyan vagy?
Szerelmed s bánatod még most is olyan nagy?
Ilyen váratlanul haza mi vezetett?
Szarka sem jelenté megérkezéseted.«

»Mi vezetett haza? az a mi elhajtott«,
Válaszola Dezső s kínosan sohajtott,
»Tudod, gyermek vagyok, dajkám a szerelem,
A hogy neki tetszik, megyen és jön velem.

Néhá elővettem férfuságomat,
Hogy kiszabadítsam öléből magamat,
Akkor ő lett gyermek, zokogott előttem,
S újra elgyöngülék, s karjaiba döltem.

De nem küzdök többé. Merre kedve tartja,
Vigyen... s először is vezetni fog karja
Az elhatározás erős sziklájához...
Azonban jer, hugom, menjünk most apánkhoz.«

IV-dik §.

Táblabíró úr az ég segedelmével
Oriási dolgát ép akkor végzé el,
A midőn az ajtón kopogtattak vala,
S kopogás után belépett Dezső fia.

»Ejnye, akasztani való rosz portéka,
Napjaim gyilkosa, életem hóhéra!«
Ilyen barátságos szavak hangozának
Nyájas üdvezletül ajkán az apának.

Dezső pedig örömkönyvekre nem fakadt,
Hallván ez édesen üdvezlő szavakat;
Bátor volt kérdezni, folyvást hűledezve:
E szép fogadtatást hogyan érdemelte?

»Hogyan érdemelted!« kiálta föl apja,
S kezéből a tollat dühösen eldobja,
»Nem tudott az ördög előbb haza hozni
Csak egy pár órával, vagy ott tartóztatni?

Itt van, kész a levél, nincs egy betű híja,
És az ember ezt mind, mind hiába írja!
Kinos fáradságom nagy potyára történt;
Szabott fejemre a sors ily kemény törvényt.

Hogyha nem sajnálnám az úti költséget,
Ebb' a nyomba' visszakergetnélek téged,
Olvasnád levelem ott Pest városába',
Ne írtam légyen azt ily szörnyen hiába.

Azt írtam: jőj haza; henyéltél eleget,
Illó, hogy ezentúl szolgálj a nemzetet.
Itt a tisztújítás, egy becses virágot
Terem neked e kert: szolgabíróságot.«

Nem felelt egyebet erre Dezső, csak azt,
Hogy ő ezen kertből virágot nem szakaszt,
S a nemzetre nézve azt jegyzi meg, hogy ez
A mint eddig elvult nélküle, el is lesz.

»Hogyha vétek«, ugymond, »a közügyi terhet
El nem fogadni, ha az ember rá termett,
Szinte az, sőt kettős vétek elvállalni,
Ha viselésére gyöngék a vállalai.

Érzem gyöngeségem, azért ki sem lépek,
Foglalják el a tért markosabb legények,
Én majd benn maradok csendes hajlékomban
A nekem való, a rejtett nyugalomban.«

»Kivel beszélsz, kölyök?« kurjantott reája
Az apa oly igen méltó haragjába',
»Kivel beszélsz, kölyök, s mióta feleded,
Hogy apádnak minden hangja parancs neked?

Ki sem lépsz? röpülni fogsz, ki az ablakon,
Hogyha vonakodol szót fogadni vakon;
Azt teszed, mit mondok, én, a ház királya,
S tizenkét vármegye főtáblabírája!«

Dezsőben nem nyargal szilaj vér patakja,
De szelidségéből e beszéd kikapja,
S a fiúi érzés tusakodik benne:
Nem lenne-e jobb, ha szivéből kimenne?

Végre, a mint illett, csak erőt vett magán,
S így kezdé szavait nagy hallgatás után:
»Jól van, apám, tehát legyen, mint kívánja,
Ki fogok lépni a nyilván piaczára.«

Táblabíró úrnak nyájasabb lett képe,
Béke angyalaként szállt e szó fülébe;
Hejh pedig ha tudná fiának szándokát,
Csibének nézné őt s kitekerné nyakát,

V-dik §.

LYRAI KÖLTEMÉNYEK.

(1842—1849.)

***

1842.

**

Hazámban.

Arany kalászszal ékes rónaság,
Melynek fölötte lenge délibáb
Enyelgve űz tündér játékokat,
Ismersz-e még? oh ismerd meg fiad!

Rég volt, igaz, midőn e jegenyék
Árnyékain utószor pihenék,
Fejem fölött míg őszi légen át
Vándor darúid V betűje szállt;

Midőn az ősi háznak küszöbén
A búcsu tördelt hangját rebegém;
S a jó anyának áldó végszavát
A szellők már régen széthordozák.

Azóta hosszú évsor született,
És hosszú évsor veszte életet,
S a változó szerencse székerén
A nagy világot összejártam én.

A nagy világ az életiskola;
Veritékemből ott sok elfolya,
Mert oly göröngyös, oly kemény az ut,
Az ember annyi sivatagra jut.

Ezt én tudom — mikép nem tudja más —
Kit örömeivel a tapasztalás
Sötét pohárból annyiszor kínált,
Hogy ittam volna inkább a halált!

De most a bút, a hosszú kínokat
Melyektől szívem oly gyakran dagadt,
És minden szenvedés emléketét
Egy szent öröm könnyűje mossa szét;

Mert a hol enyhe bölcsőm lágy ölén
Az anyatejnek mézét izlelém:
Vidám napod mosolyg ismét reám,
Hű gyermekekre, édes szép hazám!

A Dunán.

Folyam, kebled hányszor repezti meg
Hajó futása s dülő fergeteg!

S a seb mi hosszú és a seb mi mély!
Minőt a szíven nem vág szenvedély.

Még is, ha elmegy fergeteg s hajó,
A seb begyógyul, s minden újra jó.

S az emberszív ha egyszer megreped:
Nincs balzsam, mely hegeszsze a sebet.

(Komárom.)

K... Vilmos barátomhoz.

Katonának számüzött balvégzetem,
S kétszer élt a szép tavasz a ligeten,
A ligeten, oh de nem e szív fölött,
Míg sorsomnak rabbilincse megtörött.

Még is — bár a léleksujtó vész miatt,
Mely emésztő hatalommal rám szakadt,
Keservesen megsiratni van okom —
E két tavaszt megsiratni nem fogom.

Hű bajtárs, e két diszetlen kikelet
Tön enyémmé mindörökre tégedet;
S nem két évet, volna kettő életem:
Érted adnám mind a kettőt szívesen.

Én tudom, mit érsz te nékem, jó barát!
Jó, minőt az isten többé sosem ád;
Te valál, ki vélem híven felezed
A nyomornak végső falatkenyerét.

E falattal nekem adtad lelkedet,
E falattal lelkünk összekötetett;
És nincsen hely, nincs erőszak, nincs idő,
Szent frigyünk szép kötelét eltéphető.

S a mint nincs hely, sem erőszak, sem idő,
Szent frigyünk szép kötelét eltéphető:
Nincs is ember, a ki oly két szívre lel,
Mely egyezzen, mint egyez e két kebel.

Minket egy sors fondor kénye hányt-vetett,
Minket egy csillagnak fénye vezetett,
Még szerelmet is egy lénynek áldozánk —
Neked éltünk, érted égtünk, jó hazánk!

Oh, midőn a két közember homlokát
Néma bánat mély redői ránczolák:
A ki látta, nem gondolta, jól tudom,
Hogy keservünk léged gyászol, drága hon!

És ha néha jobb időkben a pohár
Bútemetni köztünk kézről kézre járt:
Ott is a hon éltetését zengte szánk,
Ott is a hon megvetőit átkozánk.

Messze vagy most, messze tőlem, jó barát!
De ne nyomd el a reménynek szép szavát,
Mely hitetve súgja, hogy megjő a kor,
Hol szívünk hév ölelés közt összeforr.

S él az isten, s tudni fogja, hogyha él:
Mit szenvedtem, s te bajtárs, mit szenvedél;
Él az isten, a ki annyi bánatért
Tán megadja akkor a várt pályabért.

(Mező-Berény.)

Két vándor.

Honán kül a fiú,
Honában a patak
Magas hegyek között
Együtt vándorlanak.

De míg az ifju megy
Csüggedt lépésivel,
Sziklákön a patak
Gyorsan sikamlík el;

S az ifju ajkain
Míg néma csend honol,
Az illanó vizár
Vig hangokat danol.

A hegysor elmarad;
Az ifju s a patak
Sík róna téerein
Tovább vándorlanak.

De, ifju és patak!
Oly gyorsan szerepet
A róna téerein
Miért cseréltetek?

Hallgatnak a habok,
S ballagva lejtének,
Míg gyors szökés között
Az ifju dalt zeneg.

Az elnémult patak
Honát vesztette el;
A dalra kelt fiú
Ismét honára lel.

(Pápa.)

A borozó.

Gondüző borocska mellett
Vígán illan életem;
Gondüző borocska mellett,
Sors, hatalmad nevetem.

És mit ámultok? ha mondom,
Hogy csak a bor istene,
A kit én imádok, a ki
E kebelnek mindene.

És a bor vidám hevében
Fütyentek rád, zord világ!
Szívemet hol annyi kinnak
Skorpiói szagaták.

Bor taníta húrjaimra
Csalni nyájas éneket;
Bor taníta elfeledni,
Csalfa lyányok, titeket.

Egykor majd borocska mellől
A halál ha üzni jó:
Még egy korty — s nevetve dülök
Jégöledbe, temető!

(Pápa.)

Furcsa történet.

csém uram, vigyázzon magára,
Vagy inkább az oldalbordájára;
Fiatal is szép is a menyecske —
Ugy segéljen, kutya van a kertbe'.¹

,Bátyám uram, mit nem kell hallanom?
Szomorú az eset, ha úgy vagyon;
No de míg másnak fúja kását,
Meg ne égesse a maga száját.²

»Öcsém uram! mit gondol, az égre?
Az én öregem ezt már túllépte...³
.Hja, a söt vén kecske is megnyalja.
Hanem ez csak úgy van mondva, tudja.⁴

Így az agg szomszéd jó indulatja
 Őcsese urát gyakran látogatja;
 S sohasem hiányzik illetén leczke:
 Fiatal is szép is a menyecske.

Történik, hogy a jó szomszéd bátya
 Őcses' urától elmarad sokára.
 Megtudni, hogy mi ennek az oka,
 Őcsese ura hozzája ballaga.

S akkőzben, hogy ballagott hozzája,
 Már készült is erősen reája,
 Mit feleljen? ha majd szól a leczke:
 Fiatal is szép is a menyecske.

De most ez egyszer szomszéd bátya
 Jó tanácsával elő nem álla;
 Hanem, ülvén a kemence mellett,
 Nagy szomorún ilyen szókat ejtett:

»Őcsém uramnak igaza vala,
 Mikoriban azt mondotta, hogy a...«
 S felsikolt felesége magzatja,
 S a jó öreg — mit tegyen? — ringatja?
 (Duna-Vecse.)

Hortobágyi kocsmárosné...

Hortobágyi kocsmárosné, angyalom!
 Tegyen ide egy üveg bort, hadd iszom;
 Debreczentől Nagy-Hortobágy messze van,
 Debreczentől Hortobágyig szomjaztam.

Szilaj nótát füttyürésznek a szelek,
 Lelkem, testem majd megveszi a hideg:
 Tekintsen rám, kocsmárosné violám!
 Fölmelegszem kökényszeme sugarán.

Kocsmárosné, hejh hol termett a bora?
 Savanyú, mint az éretlen vadalma.
 Csókolja meg az ajkamat szaporán,
 Édes a csók, megédesül tőle szám.

[csók...]
 Szép menyecske... savanyu bor... édes
 Az én lábam ide s tova tántorog:
 Őleljen meg, kocsmárosné édesem!
 Ne várja, mig itt hosszában elesem.

Ejh galambom, milyen puha a keble!
 Hadd nyugodjam csak egy kicsit fölötte;
 Úgy is kemény ágyam lesz az éjszaka,
 Messze lakom, nem érek még ma haza.

(Hortobágy.)

Első szerepem.

Szinészszé lettem. Megkapám
 Az első szerepet,
 S a színpadon először is
 Nevetnem kellett.

Én a szerepben jó izűn
 S szivemből neveték;
 Pályámon, oh úgy is tudom,
 Leend ok sírni még.

(Székes-Fehérvár.)

Vadonban.

Éj leng alá a mély vadonra,
 S az út majd jobb-, majd balra tér;
 Lépteim bolyongva tévedeznek —
 Ki lesz előttem hű vezér?

A menny ivén ugyan fölöttem
 Ragyognak égő csillagok,
 De vajh talál-e célra pályám,
 Ha lángjaiknak hinni fog?

Az égi fények ezredénél
 A lyányszem tündöklőbb vala,
 S még is, ki hittem sűgarának,
 Hajh, engem még is megcsala!

(Veszprém.)

Felköszöntés.

Miljom átok! bort a billikomba,
 Részegítő, lánghullámu bort!
 Mely keservet és bűt martalékul
 A felejtés örvényébe hord,

Bort öblébe váltig a kehelynek,
 Bort élémbe szakadatlanúl!
 Ide nézzen a puszták homokja,
 És ha nem tud inni, megtanúl.

Kedvben ég e csont velője már is,
 És eremben a kēj habja forr;
 Űdv neked, te mámorok homálya!
 Űdv neked, te mámor anyja, bor!

Hah, e kancsó a mesés világnak
 Feneketlen hordaja talán?
 Bort belé! mert nem szivelhetem, ha
 Pusztá szájjal ásitoz reám;

Bort belé! hogy felköszöntsön ajkam —
Éljen a nemes keblű barát,
Ki midőn a vész harangja zúgott,
Szent hűséggel nyujtá jobb karát;

Éljen a világ dicső folyása...
És az élet... és a szép világ...
S az igazság védpalástja, mely az
Üldözöttnek menedéket ad;

Éljen a szív biztató vezére,
A varázsdalt pengető remény;
Éljen a menny, a pokol és minden,
Minden éljen... oh csak veszszen én!

(Pápa.)

Disznótorban.

Nyelvek és fülek... csend,
Figyelem!
Szóm fontos beszédre
Emelem.

Halljátok, mit ajkim
Zengenek;
Egyszersmind az ég is
Hallja meg.

Hosszan nyuljon, mint e
Hurkaszál,
Életünk rokkáján
A fonál.

Valamint e sültre
A mi szánk:
Mosolyogjon a sors
Szája ránk;

S pályánk áldásával
Öntse le,
Mint e kasát a zsír
Özőne.

S életünk fölé ha
A halál
Romboló torát meg-
Ülni száll:

Egy gömböcz legyen a
Magas ég.
És mi a gömböczben
Töltelék!

(Székes-Fejérvár.)

Mi haszna, hogy a csoroszlya...

Mi haszna, hogy a csoroszlya
Az ugart fölhasogatja?
Hogyha magot nem vetsz bele,
Csak kóróval leszen tele.

Hejh kis leány, pillantad
Mélyen a szívembe hatott;
Mint a földet a csoroszlya,
Azt keresztülhasogatta.

De hiába hasogatta,
Azért csak bú terem rajta!
Ültesd bele szerelmedet,
Ugy nő rózsza tövis helyett.

(Pápa.)

Járnak, kelnek sokan...

Járnak, kelnek sokan zöld erdőben;
Vagyon a nap épen lemenőben.
Rózsákat fest utósó sugára
Dombtetőre, lombok sudarára.

De veszik ők mind ezt csekélyebbnek,
Semhogy rajta megörvendezzenek;
Párosult két vad galamb bűgása —
Ebben fakad örömök forrása.

Járok, kelek én is zöld erdőben.
Nap lementén van gyönyörűségem,
Nap lementén, nap piros sugarán,
A mint játszik a lombok sudarán.

Csak ne volna galambok bűgása —
Ebben fakad bánatom forrása;
Mert ha látom szép páros voltokat,
Megersiratnom kell árva magamat.

(Mező-Berény.)

Távolból.

Kis lak áll a nagy Duna mentében;
Oh mi drága e lakoska nékem!
Könnyben úszik két szemem pillája,
Valahányszor emlékszem reája.

Bár maradtam volna benne végig!
De az embert vágyai vezérlik;
Vágyaimnak sólyomszárnya támadt,
S oda hagytam ős lakom s anyámat.

Kínok égtek a szülőkebelben,
Hogy bucsúmnak csókját rá leheltem;
S kinja lángi el nem aluvának
Jégyöngyétől szeme harmatának.

Mint ölelt át reszkető karával!
Mint marasztott esdeklő szavával!
Oh, ha akkor látok a világba:
Nem marasztott volna tán hiába.

Szép reményink hajnalesillagánál
A jövő tündéerkert gyanánt áll;
S csak midőn a tömkelegbe lépünk:
Venni észre gyászos tévedésünk.

Engem is hogy csillogó reményem
Biztatott csak, minek elbeszélnem?
S hogy mióta járom a világot,
Bolygó lábam száz tövisre hágott.

...Szép hazámba ismerősök mennek;
Jó anyámnak tőlök mit izenjek?
Szóljatok be, földiek, ha léssen
Utazástok háza közelében.

Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
Mert fiának kedvez a szerencse — —
Ah, ha tudná mily nyomorban élek,
Megrepedne a szive szegénynek!

(Pozsony.)

Az én mátkám.

Istenem, be várva várom
Azt az órát, a midőn,
Kit nekem rendelt a végzet,
A leány ölembe jön.

És ugyan ki és minő lesz
Majd az én szerelmesem?
Ugy sovárgok tudni, mint még
Nem sovárga senki sem.

Szőke, barna lesz-e fürte?
Szeme kék vagy fekete?
Felnyuló-e, mint a czedrus,
Gömbölyű-e termete?

Szép a szőke, szép a barna,
Mind a kettő szép, ha szép;
Hátha még a bájjal aztán
A jóság is frigybe lép!

Isten, ilyet adjsa nékem,
S nem bánom — csak ilyet adj —
Akár szőke, akár barna,
Akár kicsiny, akár nagy!

(Pozsony.)

Érik a gabona...

Érik a gabona,
Melegek a napok,
Hétfőn virradóra
Aratásba kapok.

Érik szerelmem is,
Mert forró a szívem;
Légy te aratója,
Édes egyetlenem!

(Pest.)

Jövendölés.

»Mondád, anyám, hogy álmainkat,
Éjente festi égi kéz;
Az álom ablak, melyen által
Lelkünk szeme jövőbe néz.

Anyám, álmodtam én is egyet,
Nem fejtenéd meg, mit jelent?
Szárnyim növénnek, s átröpültem
A levegőt, a végtelent.«

»Fiacskám, lelkem drága napja,
Napomnak fénye! örvendezz;
Hosszúra nyújtja élted isten,
Álmodnak boldog titka ez.« —

És nőtt a gyermek, lángra lobbant
Meleg keblén az ifju kor,
S a dal malasztos enyh a szívnek,
Midőn hullámzó vére forr.

Lantot ragadt az ifju karja,
Lantjának adta érzését,
S dalszárnyon a lángérmények
Madárként szálltak szertesztét.

Égig röpült a bűvös ének,
Lehozta a hír csillagát,
És a költőnek sűgarából
Font homlokára koronát.

De méreg a dal édes méze;
S mit a költő a lantnak ad,
Szívének mindenik virága,
Éltéből egy-egy drága nap.

Pokollá lett az érzelemláng,
És ő a lángban martalék;
A földön őt az életfának
Csak egy kis ága tartja még.

Ott fekszik ő halálos ágyon,
Sok szenvedésnek gyermeke,
S hallá, mit a szülő bús ajka
Kinjának hangján rebege:

Petőfi költeményei.

»Halál, ne vidd el őt karomból,
Ne vidd korán el a fiut;
Soká ígérte őt éltetni
Az ég... vagy ál munk is hazud?...»

»Anyám, az álmok nem hazudnak;
Takarjon bár a szemfödél:
Dicső neve költő fiadnak,
Anyám, soká, örökkön él.«

(Kecskemét.)

Halálvágy.

Sírt nekem, sírt és koporsót,
Mélyen fekvőt föld alatt!
Hol nem élnek érmények,
Hol nincs többé gondolat.

Oh fej, oh kebel, te kettős
Átok életem felett!
Mért kinezni lángesapásu
Ostorokkal engemet?

Mért a vágy e lázas agyban,
Szállni csillagok fölé?
Hogyha őt a sors haragja
Földön csúszni rendelé.

Vagy ha száll e vágyak szárnya,
Mért nincs rajta égi toll?
Mely vigyen, hol a magasban
Halhatatlanság honol!

És ha pusztá nekem üdvben
E világ, mért e kebel?
Megteremtve, hogy lakóul
Örömet fogadjon el.

Vagy ha van szív, mely a kézben
Föllobogva érzene,
Mért reám e jégtekintet?
Boldogságnak istene!

Sírt nekem, sírt és koporsót,
Mélyen fekvőt föld alatt,
Hol nem élnek érmények,
Hol nincs többé gondolat....

(Kecskemét.)

FARKASKALAND.

Farkaskaland.

„Pajtás, te ettél, véres a fogad;
S mi szenvedünk éhségi kínokat.

Mogorva a tél, puszta a határ,
Rajt a vihar légharipája jár,

Csak ember és állatnak nincs nyoma . . .
De most beszélj: hol volt a lakoma?‘

Igy kérdi társát a farkassereg,
Kit érkezéskor üdvezeltenek.

A jóllakott nem késik szólani,
És tőle ily beszédet hallani:

»Ott a vityilló pusztaközepén,
Él a juhász és felesége benn.

A ház mögött pedig terül az ól,
Honnan juhoknak bégetése szól.

E lakhoz éjszakának idején
Két utazó sühant. Egy úrfi s én.

A pásztornéra titkon foga fájt
Az úrfinak, s én éhezém a nyájt.

Ott sompolygott ő a kunyhó előtt.
Juhot nem kaptam én . . . megettem őt.«

(Kecskemét.)

Pálnapkor.

Itt van a tél, a hideg tél
Közepe,
Zúgolódik az idő kinn
Ízibe.

Zúgolódjék! egyéb dolga
Nincs neki;
Úgy akarja, hagyjuk kedvét
Tölteni.

Hisz nekünk ez úgy sem árthat,
Igaz-e?
Meg nem fázunk — jó meleg van
Ide be.

A kandallón pattog a fa,
Ég a tűz,
S a kulacsnak kotyogása
Fagyot űz.

Hát a csók piros menyecskeké
Ajakán?
Az hevíti ám az embert
Igazán.

Háborogj hát, istenadta
Ideje!
Föl sem vesszük . . . vig barátim,
Igaz-e?

(Kecskemét.)

Matildhoz.

Mért vagy hozzám olyan idegen?
Mért tekintesz rám oly hidegen?
Hidegen, mint téli napsugár,
Melynek mosolya is fagygyal jár.

Be sokat szeretnék mondani,
S alig merlek megszólítani!
Alig merlek nézni, hejh pedig
Elnéznék világ végeig!

Emelj föl magadhoz engemet,
Fogadd el neked szánt lelkemet,
Anyibul ha megérdemli tán,
Hogy szeretni képes igazán.

Oh, szerelmem forró szerelem,
Forróbb, mint a dél nyár közepén;
Ha a nap ily tűzzel sütne ránk,
Rég elégett volna a világ.

(Debreczen.)

Dinomdánom.

Hegedűszó, furulyaszó, czimbalom . . .
Van-e még, kit a búbánat terhe nyom?
A kinél van, igazítsa el a bút,
Nehogy nek i mutassuk meg, hol az út?

A búbánat gonosz vendég, rosz madár,
A kebelbe életet, vért lopni jár.
A búbánat szívet rágó ürgefi;
Borral lehet, borral kell kiönteni.

A bor éleszt, a bor éget, mint a csók —
Csókot, lyányka, hosszut, édest, lángolót!
Csókod lángja, mint a napfény, mennyei,
Mely az élőfán a lombot neveli.

Lombon fakad, lombon fejlík a virág,
Lomb ne'kül, virág ne'kül mit ér az ág?
Hogyha pusztán s szárazon a törzsök áll,
Hamar éri a sodró vész, a halál . . .

Hah halál, te nagy kérdéssjel, melyre még
Nem felele sem idő, sem bölcsesség,
Mivel áldasz, mivel versz a sír után?
Van-e ott is élet és bor és leány?

Mit törődöm, mit tünődöm még sokat!
Élek most, és ölelem, mi élvezet ad;
S mi ad élvezet, hogyha nem bor és leány?
Éljen a lyány, éljen a bor . . . húzd, cigány!

(Kecskemét.)

L . . . . . né.

Én alkotóm! mindenható vagy:
Hozd vissza a pillanatot,
Midőn e hölgy a szerelemnek
Első tüzére gyúladott;
Midőn ajkán a vallomásnak
Első, szent hangja reszkete,
S ott én legyek, kit csókra hí föl
Édes kedves tekintete!

S mit adjak érte? . . . E husz éves
Életnek vedd el tavaszát,
A szép remények tündérföldét,
Mit lelkem a jövőben lát;
S ha nyílik út embernek égbe,
És üdvességet osztasz ott:
E túlvilági üdvességből
Végy el egy drága századot!

(Pest.)

Barátimhoz.

Nos, fiúk, nem szólt a szarka
Házfödélteken?
Vagy ki álmodá meg, hogy ma
Vendégtek leszen?

De mi a kő! mért e hosszú
Méla bámulás!
H'sz én vagyok, ha nem csalódom,
Én és senki más.

Vagy feledve már talán a
Régi jó barát?
Nem hihetem, hogy reátok
Illenek e vád.

A szövetség, melynek szála
Minket összefont,
Áll, a mig csak vért bir a szív
És velőt a csont.

No de kissé meglepett tán
Jöttem, úgy-e bár?
Hja, öcsém, velem a sors
Furcsa tánczot jár.

Köztem s közte folyton folyva
Tart a háború,
S majd lenyom, majd, mint a pelyhet,
Végtelenbe fú.

De azért nem csüggedünk ám,
A ki lelke van!
Szembeszállok ó kelmével
Bátran, szilajan.

S tán ha látja sors komám, hogy
Csüggedés nem ért:
Egykor annál bőkezűbben
Nyujtja majd a bért . . .

Eh, de mit most okoskodni!
Csapatok kezét;
Jó barát markába csapni
Kedves élvezet.

S mely bennünket ily váratlan
Együvé hozott,
Áldomással ünnepeljük
A pompás napot!

(Pápa.)

Én.

A világ az isten kertje!
Gyom s virág vagytok ti benne,
Emberek!
Én a kertnek egy kis magja,
De az úr ha pártom fogja:
Benne gyom tán nem leszek.

Tiszta e kebelnek mélye;
Égi kéz lövelt beléje
Lángokat.
És a lángok szüzen égnek
Szent oltárúl az erénynek
El nem romlott szív alatt.

Nem építek sors kegyére,
Tűrök, mit fejemre mére,
Jót, rosszat;
Mit ma ad, elvész holnap;
Majd megadja, a mit elkap —
Jellemképe változat.

Mint a róna, hol születtem,
Lelkem útja tetteimben
Egyenes;
Szavaimmal egy az érzet,
Czélra jutni álbeszédet
Tétovázva nem keres.

És az ég szívem földébe
Drága fádat ülteté be,
Szerelem!
Koszorúba fűzöm ágít,
Koszorúm szerény világít
A hazának szentelem.

(Kecskemét.)

Szeget szeggel.

Jaj, a hátam, jaj, a hátam
Oda van!
Szomszéd bácsi kiporozta
Csúfosan.
Átkozott a görcsös fűtykös
Somnye!e!
Melylyel engem oly pogányul
Csépele.

Mért is tart hát kertet s benne
Körtefát?
És az isten rá gyümölcsöt
Minek ad?
Csábitólag kandikált a
Körte rám;
Csábjait ki már sehogy sem
Állhatám.

Átugortam a palánkon —
Átesém!
Hogy megingott bele májam
És vesém.
S nem elég ez; szomszéd bácsi
Rajta kap,
S akkor jött még a valódi
Haddelhadd.

Én teremtmő! mért is értem
E napot?
Megrakott, hogy minden csontom
Ropogott.
Nesze, monda, nesze másik,
Harmadik!
És a mindentudó tudja,
Hányadik.

Jelen volt a holdvilág a
Lakzinál;
Búsan nézte: szomszéd bácsi
Mit csinál.
Fellegekből vett magára
Gyászmezet,
És megosztva szenvedésem
Könnyezett.

Ó, csak ő nem könyörüle
Egyedül;
Három a táncz! monda, s egyre
Hegedült, —
Hegedült a bottal hátam
Közepén,
Keservesen, siralmasan
Jártam én.

... De'szen jól van! kiheverem
Én e bajt,
S visszakapja még a kölcsönt,
Vissza majd.

Tudjuk, hányat vert az óra,
Tudjuk ám!
Őn is rak a tűzre rossz fát,
Bácsikám.

Ablakunkhoz estenként mért
Sompolyog?
Vettem észre, hányadán van
A dolog.
Más szemében ő a szálkát
Megléli,
S az övében a gerendát
Feledi.

A deákné vászonánál
Ő se jobb:
Engem dönget a lopásért
S szinte lop;
Lopni jár ő, csókot lopni
Nénihez,
Míg anyánk a bibliában
Levelez.

Tegye lábát ablakunkhoz
Ezután:
Fogadom, nem nézek által
A szitán.
Megugratni vagy anyánkat
Hívom át,
Vagy leöntöm dézsa vízzel
A nyakát!

(Pusztá-Palota.)

Megúnt rabság.

Mindent elkövettem,
A mit lehetett,
Jó remény fejében,
Hogy majd megszeret.

Féktelen, szilaj volt
Lelkem, mint a tűz,
Melyet a szél meggyújt
Háztetőkön űz;

És lettem szelíd láng,
Min melegszenek
Őszi estén békés
Pásztoremberek.

Voltam mélybe omló
Bérzi zuhatag,
Habjaim robajjal
Szakadoztanak;

S lettem méla csermely,
Halk, morajtalan,
Kedvemet lelő a
Part virágiban.

Voltam sziklahomlok,
Zordon és magas,
Hol lakott mennydörgő
Villám s büszke sas;

S lettem völgy ölébe
Rejtezett berek,
Melyben csalogányok
Búja kesereg.

Voltam . . . mi nem voltam!
Mivé nem levék!
És a lányka most is
Csak a régi még.

Nem, tovább nem űzöm!
Mert ez drága bér;
Tán ily áldozattal
A díj föl sem ér.

Szerelem, lerázom
Fölvett lánczodat,
Kedves láncz, igaz, de
Még is láncz marad.

Most hát lelkem, repdess
Régi szárnyadon,
Merre a szabadság
Végtelenje von.

(Debreczen.)

Temetőben.

Fölhangolom olykor a lant idegeit,
Megzengeni téged, oh kellemes élet!
— Mert kellemes az, noha sok sebet ejt,
Es rengetegekre nem egy uta téved.

De bármi magasra törekszik a dal,
Bármint csalogassam az életi mézzel:
Mélázva örömtelen hangjaival
Mindenkor a sírban, a sírban enyész el.

Kívánatos a tavasz éke nekem,
Indúlok is olykor örülni virághoz;
S míg kertbe röpíti sugárit a szem,
Lábam temetői kereszték alá hoz.

Itt élek a szív komoly álmainak
A halk temető morajatlan ölében;
Ákáczi lombja rezegve inog,
Hintázza az est fuvalomja szelíden.

A szobrok a domboru hant elején
Mindannyi betűi egy isteni lapnak;

(Gödöllő.)

Nagy gondolatit mikor olvasom én:
A sírba, a sírbul az égbe ragadnak.

Bús, tompa harang konog a faluban.
Új gödröt amott komor emberek ásnek.
Gyászhangja kíséri áhítatosan
A holtat honához a hamvadozásnak.

Sejtése szívemnek aligha csaland:
Nem messze lehet keze már az időnek,
Mely engem is ágyba tesz itten alatt,
S szememre halál örök álmai jőnek.

Isten neki! üssön, ha ütnie kell,
Mely pályafutásom elállja, az óra;
Létem fonalai, szakadozzatok el,
Társim, bucsucsókot a hervadozóra.

S mit sorsom elérni nem engede, nem!
Bár vágyaimon koszorúba szövődék:
Isten veled, égi virág . . . szerelem!
S a föld hajnalicsillaga, napja . . . dicsőség!

Élő halott.

Egem ki nem derül,
Ha jó a kikelet;
Egem be nem borúl,
Ha látom a telet.

Mint őszi alkonyon
A félhomályu köd,
Fásult egykedvűség
Mereng szívem fölött.

Ellenség, jó barát,
Végeztem veletek;
Senkit sem gyűlölök,
Senkit sem szeretek.

Nincs semmi örömem,
Nincs semmi bánatom;
Érzelmim, vágyaim
Mind, mind elaltatom.

Ohajtásim közül
Ébren csak egy marad:
Aludjam én . . . minél
Előbb . . . a föld alatt.

(Debreczen.)

Kördal.

Bús az ember, ha nincs kedve;
Borba van a kedvmag vetve.
Hát azért iszunk mi mindig,
Meg sem állunk tíz-husz pintig.

Van minékünk pinczénk, házunk,
Mindazáltal itt tanyázunk,
Itt tanyázunk nap hosszában,
Itt tanyázunk a kocsmában.

Itt tanyázunk, mert van nekünk,
Mert van nekünk feleségünk.
Nyelves, szájas mind az asszony;
Rá az ember hogy hallgasson?

Van minékünk egy kis pénzünk,
De a pénzre mi nem nézünk;
Úgy is holtig él az ember,
Költeni ha mer, ha nem mer.

Hát azért csak iddogálunk,
Míg fel nem kötik az állunk,
Iddogálunk nap hosszában,
Iddogálunk a kocsmában.

(Pest.)

Szemrehányás.

Már ezt föl nem tettem rólad,
Szív barátom!
Te ugyan derék legény vagy,
A mint látom.

Oh te szív, te szív, te csalfa,
Háládatlan!
Szólj: ki véde annyi baj közt
Szakadatlan?

Sorscsapási buzogányok
Súlyra ellen,
Mondd, ki örze? mondd, ki óva?
Nemde mellem?

Lám, e mellnek bizton voltál
Rejtekében,
Bekeríte csontfalával
Bástyaképen.

S ím, hogy fordult most a koczka,
S a szerencse
Kis szeszélye víg ajakkal
Rád köszönte:

Mostan — ahha, háládatlan! —
Örömdben
Háborogva, zajgva tombolsz
Órod ellen.

Égsz, dagadsz . . . alig hogy bírom
E keresztet! . . .
Mellemet majd meggyujtod, majd
Megrepszted.

(Pest.)

Lopott ló.

int a porszem szélvész
Fuvatán,
Röpül a legény gyors
Paripán.

„Honnan, atyafi, oly
Hevényen?”
»Pusztáról csikóval
Jövök én.

A nyerítő ménes
Ott legel;
Pej csikómat onnan
Loptam el.

Túri vásár nincsen
Messze már;
Szegény legény oda
Lovon jár.»

„Ejh, nem ugy, jó földi,
Nem ugy ám!
Adja kend csak vissza
Paripám.

Enyim a ménes, mely
Ott legel.
A csikót kend tőlem
Lopta el. —

De szavára nem hajt
A betyár;
Ő kegyelme már jó
Tova jár.

Még is a gazdának
Vigaszul,
Hátrafordulván, így
Válaszol:

»Föl se vegye kárát,
Gazd' uram;
Hiszen úgy is elég
Lova van.

Hejh, csak egy szivet bírt
E kebel —
Azt is a kend lyánya
Lopta el.«

(Keckemét.)

Az utósó alamizsna.

A költő és a sorsharag
Egy anyaméhből született;
Ikertestvérek voltak ők,
Együtt bolygák az életet.

Fa, mint most, akkor is virúlt,
Árnyában sok megnyúgodott;
De használt a költőnek is:
Ágáról tört koldúsbotot.

S ezek valának társai:
Koldúsbot és a sorsharag;
Elhagyja minden hűtlenül,
Csak e kettő, mi hű marad.

Es lantja! lantja hová lón?
Hisz a költőnek lantja van . . .
Igen bizony, volt lantja is,
Mely zenge bűvösbájosan.

Megpenditette húrjait
Mennydörgő éjben egykoron,
S a mennydörgésnek ágyuja
Elszenderült e hangokon.

S az ég, a barna, haragos,
Midőn danáját hallaná:
Feledni kezdé a boszút,
S csillagmosolylyal néze rá.

És a költő megéhezett,
És emberek közé mene.
Tudá: az emberszív kemény;
De vélte: lágyít a zene.

S mely a vihart elaltatá,
És földerité az eget,
Elandalító hurjain
Az ének újra zenegett.

De melyet ég, vihar megért,
A dalt ember nem érti meg . . .
És ím a lant elszégyenül,
S fájdalomában ketté reped. —

Ez volt a lant története.
A költőből tovább mi lett?
Soká nyögé — nem tudni, hol? —
Az inségterhes életet.

Egy újabb nemzedék előtt
Évek multán megjelenék.
Nem őszült ő meg . . . fürteit
A gond, a bú kitepte rég.

»Egy-két garast, egy-két garast!«
Halk hangja így esedeze;
S mint szélringatta száraz ág,
Remegve nyúlt ki két keze.

A részvét megkérdezte őt:
,Ki vagy, nyomornak embere!
Kit sujtoló istenharag
Ily könnyöretlen megvere?'

S nevét elmondja, s újra esd:
»Egy-két garast . . .« — ,Megállj, jövel,
Örök dicsőség gyermeke!
A bőség szarva földjön el.

Neved ragyog, miként az ég
Csillagsugáros éjfelen;
Mely egykor árván hangozék,
Bámulja lantod a jelen.

Jövel tehát! jövel, cserélj
Bársonyt e koldusrongy helyett;
Borostyán koronázza főd
Dús asztalnál legyen helyed!'

»O szép beszéd . . . o köszönet!
De én semmit sem éhezem,
És nincsen is szükség reá.
Hogy elcseréljem rongymezem.

És a borostyán . . . oh mi szép,
Mi jó lehet lángifjunak;
De száraz törzsön a galyok
Többé meg nem fogamszanak.

Hanem ha dobsz egy-két garast:
Fogaddsz hálaszózatom;
Mert pénzre vár az asztalos . . .
Koporsómat csináltatom.«

(Pest.)

Ki vagyok én, nem mondom meg . . .

Ki vagyok én? nem mondom meg;
Ha megmondom: rám ismernek,
Pedig ha rám ismernének,
Legalább is felkötnének.

Nincs a fokos a kezemben,
Hogyha kéne verekednem;
Nyerges lovam messze legel,
Nem t'ok futni, ha futni kell.

Hogy is tudnék futni mostan?
Mikor a fejem tele van;
Nem csak fejem, de szívem is —
A bor meg a leány hamis.

Ha elhagyom galambomat,
Kialuszom mámoromat,
S rajtam ütnek a hadnagyok:
Majd megmondom, hogy ki vagyok!

(Pozsony.)

Merengés.

Jó Petőfi, te sem félhetsz,
Hogy két vállad valahogy
A szerencse áldásának
Nagy terhétől összerogy.

Adománya mindössze is
E lantocska és a dal,
Mit belőle búsan, vígan
Érzelmid játéka csal.

Hátha így találna szólni
Egy tündérvilági hang:
»Nos, fiam, mi kell? jó kedvem
Íme mindent megadand.«

Mondaná, hogy: »Rád ruházom
A bűbájat, a varázst,
Daljaid, mivé kívánod,
Azzá testesülni lásd.

Hogyha kell hír: minden hangod
Egy borostyángaly legyen,
Mig Petrarca koszorúja
Nem vet árnyat fűrtiden.

— Hisz Petrarca és Petőfi
Félig-meddig már rokon;
Annál inkább osztozhatnak
A borostyánlombokon. —

Hogyha kincs kell: mind megannyi
Gyöngygyé válik éneked,
Mígnem gyöngygyel rakhatod ki
Gombod, sarkantyúszeged.«

Mit felelnél mindezekre,
Mit felelnél, jó fiú?
Tudom én szived bibéjét,
Tudom, a szél honnan fú.

Te bizony csak ezt felelnéd:
Szép a hír és jó a kincs;
És hogy őket ne kívánnám,
Abból ugyan semmi sincs.

De ha már ezermesterré
Engeded, hogy válhatom:
— Van a hírnél, van a kincsnél
Egy igézőbb hatalom;

Mint csillagfüggés az égen
Változatlan, végtelen,
Ugy függ rajta és csak rajta
Vágyban égő kebelem! —

Hadd legyen hát egy lép vessző,
Egy kalitka énekem,
S a legszebb madárt: egy lyányka
Szívét fogja meg nekem.

(Gödöllő.)

Befordúltam a konyhára ...

efordúltam a konyhára,
Rá gyujtottam a pipára ...
Azaz rá gyujtottam volna,
Hogyha már nem égett volna.

A pipám javában égett,
Nem is mentem én a végett!
Azért mentem, mert megláttam,
Hogy oda benn szép leány van.

Tüzet rakott eszemadta,
Lobogott is, a mint rakta;
Jaj de hát még szeme párja,
Annak volt ám nagy a lángja!

Q & G ch

Én beléptem, ő rám nézett,
Aligha meg nem ígézett!
Égő pipám kialudott,
Alvó szívem meggyűladott.

(Pest.)

Lánggal égő teremtette! . . .

Lánggal égő teremtette!
Nagy a harag a szívembe';
Úgy háborgok, úgy hánykodom
Mintha volnék a Balaton.

Viszontagság az életem,
Ezer bajba keveredem,
Hogyha leányszemem volna,
Egy pár kendőt tele sírna.

Eh, a sírás nem kenyerem!
Kinek tetszik, pityeregjen.
Én egy nagyot káromkodom,
Úgy csillapul a haragom.

(Pozsony.)

A szerelem, a szerelem . . .

A szerelem, a szerelem,
A szerelem sötét verem;
Bele estem, benne vagyok,
Nem láthatok, nem hallhatok.

Őrizem az apám nyáját,
De nem hallom a kolompját;
Rá-rá megy a zöld vetésre,
Hejh csak későn veszem észre.

Tele rakta édes anyám
Eleséggel a tarisznyám;
Elvesztettem szerencsésen,
Lesz módom a bójtölésben.

Édes apám, édes anyám,
Ne bizzatok most semmit rám,
Nézzétek el, ha hibázok —
Tudom is én, mit csinállok!

(Székelyhid.)

Keresztúton állok . . .

Keresztúton állok,
Merre tartsak?
Ez kelet felé visz,
Az nyugatnak.

Akármerre megyek,
Mindegy nekem,
Mindenütt szomorú
Az életem.

Mért nem tudom, hol vár
A halál rám?
Hogy egyenesen azt
Választhatnám!

(Miskolcz.)

Síkos a hó, szalad a szán . . .

Síkos a hó, szalad a szán,
Esketőre viszik babám,
Esketőre viszik szegényt
Mások kívánsága szerint.

Hajh, ha mostan hó lehetnék:
A szán alatt beroskadnék;
Fölfordulna, s kedves babám
Még egyszer átkarolhatnám —

Átkarolnám, ajakára
Csókot nyomnék utóljára,
S melegétől hű szívének
Elolvadnék . . . úgy halnék meg!

(Debreczen.)

Temetésre szól az ének . . .

Temetésre szól az ének,
Temetőbe kit kísérnek?
Akárki! már nem földi rab,
Nálam százszorta boldogabb.

Itt viszik az ablak alatt;
Be sok ember sírva fakadt!
Mért nem visznek engemet ki,
Legalább nem sírna senki.

(Debreczen.)

Kis furulyám szomorúfűz ága . . .

is furulyám szomorúfűz ága,
Temetőben szomorkodik fája;
Ott metszettem azt egy sírhalomról,
Nem csoda, hogy oly siralmasan szól.

Ott hunytál le, kedves szép csillagom!
Ragyogásod többé nem láthatom.
Hogy ne volna hát sötét világom!
Hogy volna hát élni kívánságom!

Haza ballag nyájam este felé,
Én ballagok a temető felé,
Kél a holdnak halovány orczája,
Kél furulyám epedő nótája.

Addig epeszt a bánat engemet,
Addig, addig nyögöm keservemet:
Míg egyszer a hanggal egyetemben
Lelkem is a más világba reppen.

(Diószeg.)

A virágnak megtiltani nem lehet . . .

A virágnak megtiltani nem lehet,
Hogy ne nyíljék, ha jön a szép kikelet;
Kikelet a lány, virág a szerelem,
Kikeletre virítani kénytelen.

Kedves babám, megláttalak, szeretlek!
Szeretője lettem én szép lelkednek —
Szép lelkednek, mely mosolyog szelíden
Szemeidnek búvösbájos tükrében.

Titkos kérdés keletkezik szívemben:
Mást szeretsz-e, gyöngyvirágom, vagy en-
Egymást úzi bennem e két gondolat, [gem?
Mint őszszel a felhő a napsugarat.

Jaj ha tudnám, hogy másnak vár csókjára
Tündér orczád tejben úszó rózsája:
Bujdosója lennék a nagy világnak,
Vagy od'adnám magamat a halálnak.

Ragyogj reám, boldogságom csillaga!
Hogy ne legyen életem bús éjszaka;
Szeress engem, szívem gyöngye, ha lehet,
Hogy az isten áldja meg a lelkedet.

(Debreczen.)

Nem megyek én innen sehova . . .

Nem megyek én innen sehova,
Noha sorsom itten mostoha;
Hát ha volna még mostohább is,
Nem maradnék-e itt tovább is?

Nagyon kedves nekem ez a hely;
Elmegy majd a tavasz, menjen el,
Elmehet a nap, a csillagok . . .
De én nem mék, én itt maradok.

Fa vagyok én, lelkem a gyökér,
Gyökér nélkül a fa meg nem él;
S hogy téphetném azt ki földéből,
Ide való mátkám szivéből?

Azért nem mék innen sehova,
Noha sorsom igen mostoha;
De ha volna még mostohább is,
Megmaradnék itten tovább is.

(Debreczen.)

Hejh nekem hát vigasztalást mi sem ad?

Hejh nekem hát vigasztalást mi sem ad?
Bánatomban le kell innom magamat.
Az irgalmát, ide avval a borral!
A bú vagy én, de egyikünk bele hal.

Úgy sem tetszik ez a világ én nekem;
Sok már, a mit éltemben szenvedtem,
Nagyon is sok e parányi életre!
Annyi baj közt kinek volna még kedve?

Nem vagyok én gyökeres fa, virágzó,
Hanem vagyok letörött ág, fonnyadó;
Nem vagyok én az örömnök rózsája,
De vagyok a szomorúság gyászfája.

Én előttem ilyen élet nem élet,
Hol az ember de semmit sem remélhet.
Volna bár e pohár borban halálom,
Hogy lehetne bajaimtól megválnom!

(Pest.)

Honfidal.

Tied vagyok, tied, hazám!
E szív, e lélek;
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnék?

Szentegyház keblem belseje,
Oltára képed.
Te állj, s ha kell: a templomot
Eldöntöm érted;

S az összeroskadó kebel
Végső imája:
Áldás a honra, istenem
Áldása rája! —

De én nem mondom senkinek,
Ki nem kiáltom:
Legkedvesebbem hogy te vagy
A nagy világon.

Titkon kísérem lépteid,
S mindegyre híven;
Nem, mint az árny az útazót,
Csak jó időben.

De mint az árnyék nő, midőn
Az est közelget:
Nő bűm, ha sötétedni kezd,
Hazám, fölötted.

És elmegyek, hol híveid
Pohárt emelve
A sorstól új fényt esdenek
Szent életedre;

S kihajtom egy cseppig borát
A telt üvegnek,
Bár keserű... mert könnyeim
Belé peregnék!

(Debreczen.)

Elmondanám . . .

Elmondanám: »Megállj, leányka,
Megállj, virágom, csillagom!
Egy istenadta szívet bírok;
Nesze, ha kell, neked adom.«

Elmondanám, hogy: »Szívem tenger,
Uralkodjál e tengeren!
Jól jársz vele, mert a legszebb gyöngy,
A hűség gyöngye itt terem.«

Elmondanám, hogy: »Tiszta fényét
E gyöngy örökre tartja meg.«
Elmondanám ezt, s többet ennél;
De nem mondom, mert nincs kinek.

(Debreczen.)

Tél végén.

Örültök úgy-e a kies tavasznak?
Maholnap eljő, s annyi élvét ad!
A réteken majd méhek táboroznak,
Megostromolni a virágokat.

S a míg elszántan ütközetre mégyen
A szűz bimbók mézéhes ellene:
Csicsérg a szomszéd lombozat hűsében
Madárajakról lelkes harczzene. —

Elzárkoztában a kihalt kebelnek
Engem virág, dal, méh nem érdekel...
Ohajtásim még is mi végre kelnek?
Hogy menjen a tél, menjen gyorsan el.

Én a tavaszt csak annyiból kívánom,
Mert melegebbek lesznek a napok,
S mint mostan, akkor hűlt rideg tanyámon
Kopott ruhámban fázni nem fogok.

(Debreczen.)

Fütyty.

Adta finnyás közönsége!
Csúnyaság, a mit mivel:
Minden este megköszönti
Társaságunk' fütytyivel.

És aztán a fütytyök mellett
Milyen a jövedelem?
A színész elébb-utóbb is
Csak megszökni kénytelen.

Ejh, egy rókát kétszer nyúzni,
Ez, urak, még sem megyen;
Már ha fütyty van, legalább hát
Tele színházban legyen!

(Debreczen.)

Végszó ***hoz.

Isten veled, te elpártolt barát,
Vesztett ebként ki szívem megmarád,
Isten veled;
Fogadd a vett sebért emlékül,
Mely fölszivarog belsejébül,
Lelkemnek véré, könnyemet.

Nem a legelső rajtam már e seb,
De egyik sem volt fájóbb, mérgesebb
A sok között,
Melyet vétkes könnyelműséggel
A hűtelenség fegyverével
Bennem baráti kéz ütött.

Dúsgazdag bánya a tapasztalás,
Melyből sok ember életkincset ás —
Nem én, nem én!
Gyönyörszomjas szívem... remélve...
Az annyiszor megnyílt örvénybe
Hanyatthomlok rohan, szegény.

Remény, remény, mért vagy te szép virág?
Téged nekünk az ég miért is ád?
Azért-e csak?
Hogy hervadandó kegyhed légyen,
Hová csalódás éjjeleiben
Szemünk harmatai hulljanak...

De nem panaszklok, bár keblem teli,
S az elfojtás még inkább neveli
Búm tengerét;
Ugy is ki tudja? hogyha hallnád
Lelkem kiáradó fájdalmát:
Talán már meg sem értenéd.

Petőfi költeményei.

Nem is kívánom megtéréseidet,
Akár ohajtod, akár megveted
Uj frígyemet.
Az istenség is tehetetlen
Egygyé büvölni e kebelben
A szertezúzott láncszemet...

Nem láncszem az, nem! egy világ vala,
Melynek napjául a hit lángola,
A drága hí!
Rá jött a végítélet napja,
S már semmi föl nem támaszthatja
Ledúlt világom romjait.

Isten veled hát, elpártolt barát,
Ki ábrándim kódét elzavarád,
Isten veled!
Fogadd a multakért emlékül
Megcsalt barátság gyötrelmétül
Utószor omlott könnyemet.

(Debreczen.)

A dal.

Bölcsőben sír az éber csecsemő;
Bölcső előtt
A dajka zeng — el szokják a dalok
Altatni őt.

Sok szenvedésem síró gyermeke
A fájdalom;
Dalt dalra költök — dalaimmal őt
Elaltatom.

(Debreczen.)

A nemes.

Deresre huzzák a gazembert,
Bűnét botokkal róni le;
Lopott, rabolt, és tudj' az ördög,
Még mit nem mívele.

De ő kiált ellenszegülve:
»Hozzám ne nyúljatok!
Nemes vagyok... nincs nemesembert
Botozni jogotok.«

Hallottad e szót, meggyalázott
Ősének szelleme?
Most már őt húzni nem deresre:
Akasztófára kellene!

(Debreczen.)

Szomjas ember tünődése.

jnye, mi az istennyila!
Üres már a láda fia?
Üres ám —
Jaj pedig be ihatnám!

Száraz kút a gégém csapja,
Süti a szomjuság napja;
Még meggyul,
Ha rá boresó nem hull.

Hm, biz a nem tréfa volna,
A felhőből hogyha folyna
Boresó —
Volna! itt a bökkenő.

Volt a szőlőben határom,
De eladtam tavaly nyáron,
S az ára
Garatomon lejár.

A kocsmából meg már régen
Kikopott az emberségem;
»Addszá — ne!«
Ilyen szépen főznek le.

... Valami jutott eszembe!
Zálogúl majd azt teszem be.
Előre,
Hitvesem fejkötője!

Jaj de hisz már sírba zártam
Szerelmetes hitestársam,
S ott véle
Nyúgoszik fejkötője.

Oh miért is emlékezem
Halálodra, én kedvesem?
Könny gördül
Azonnal két szemembül.

Hátha könyeimnek árja,
Uram bocsá! borrá válna:
Akkor még —
Hejh, akkor többet sírnék.

(Debreczen.)

Halvány katona.

Volt a honvédő legénység
Harczra készülőben;
Volt egy ifju a sereg közt,
Halovány színében.

»Hát kendnek tán az inába
Szállt a bátorsága?«
Kérdi egy tiszt gúnyolón, »hogyan
Képe olyan sárga.«

„Tiszt uram“, felelt az ifju,
„Már az az én gondom:
Mérthogy olyan sárga képem?
Én azt meg se mondom.“

Még ma úgy is kipiroslik,
Hogyha nem egyébtől:
A kardomról rája feccsent
Ellenség véréből.“

(Debreczen.)

Eger mellett.

Hol jó bort érezek, betérek;
Ne térnék hát Egerbe?
Ha ezt a várost elkerülném,
Az isten is megverne.

Egy úttal azt is megtekintem,
Hol vitt Dobó nagy lelke;
És felköszöntöm, a ki őt oly
Dicsőn megénekelte.

S ha majd, a mint hiszem, a bortól
Hatalmas kedvem léssen:
Még verset is csinállok — Pesten
Eladhatom jó pénzen.

Áll a határzat, áll erősen,
Be kell Egerbe mennem!
Mert annyi édes vonzerőnek
Szivem nem állhat ellen.

(Andornak.)

Egri hangok.

Földön hó, felhő az égen —
Hát hiszen csak hadd legyen!
Rajta nincsen mit csodálni,
Télen ez már így megyen.
Én ugyan nem is tudnám, hogy
Tél vagyon,
Ha ki nem pillantanék az
Ablakon.

Itt benn ülök a melegben,
Környékez sok jó barát,
Töltögetve poharamba
Egri bércek jó borát.
Jó barátok, jó borocska —
Kell-e más?
Kebtleinkben a kedv egy-egy
Óriás.

Kedvemnek ha magja volna:
Elvetném a hó felett,
S ha kikelne: rózsaeerdő
Koszorúzná a telet.
S hogyha földobnám az égre
Szívemet,
Melegítné a világot
Nap helyett! —

Ide látszik a hegy is, hol
Dobó a hír könyvibe
Nagy neve örök betűit
Török vérrel írta be.
Hejh, az volt ám még az ember,
Biz az ám!
Mig olyan lesz, sok viz elfoly
A Dunán.

Elvirult már a magyarnak
Tettvirágos tavasza!
Hosszu gyáva tespedésben
Pang, sínlődik e haza.
Megjövend-e még az elszállt
Kikelet?
Lesz virány e régtől puszta
Hon felett? . . .

Eh de hagyjuk, hagyjuk ezt most!
Úgy is ritkán vígadok;
E napot ne háborítsák
Legalább a bánatok.
S a sopánkodásnak úgy sincs
Sikere,
S mit tehet mást a lant gyöngye
Embere?

El tehát a hon bajával,
Most ez egyszer el vele!
A kitört bút minden ember
Új pohárral öntse le.
Új pohár bort hát, barátim,
Új pohárt!
S ismét újat, az előbbi
Ha lejárt.

Igy! . . . de ím, mit veszek észre?
Egy század minden pohár;
A jelen hátam mögött van,
Lelkem a jövőben jár.
A jövőben vígan élek,
Boldogon!
Mert nem árva már az egykor
Árva hon.

(Eger.)

Javulási szándék.

Mikor térsz már az eszedre, te Sándor?
Tivornya éjjeled és napod;
Az istenért! hisz az ördög elvisz
Ha még soká így folytatod.

Szeretetreméltó barátom,
Nézd meg csak a tükörben magadat;
Hát ember az, a kit ott látsz? mennykő!
- Tükröd kísértetet mutat.

Fiú, légy hát okosabb valahára,
Szedd rendbe rendtelen életedet;
Hidd el, kedves pajtásom, az ember
Korhelység nélkül is ellehet.

Naponként egy messzely borocska,
Én úgy hiszem, ennyi untig elég.
S mi a szerelmet illeti: jobb lesz
Talán szeretők helyett feleség.

De mit beszélek? mit beszéltem!
Messzely borocska és feleség?
Én és feleség, én és messzely bor?
No hisz csupán az kellene még!

O nem, nem! engem a rendes élet
Időnek előtte megölne, tudom;
Költő vagyok, költőileg kell
Végig rohannom az életuton!

(Pest.)

Fürdik a holdvilág az ég tengerében . . .

Fürdik a holdvilág az ég tengerében,
Méláz a haramja erdő közepében:
Sűrű a fűvön az éj harmatozása,
De sűrűbb két szeme könnyének hullása.

Baltája nyelére támaszkodva mondja:
»Mért vetettem fejem tilalmas dolgokra!
Édes anyám, mindig javamat akartad;
Édes anyám, mért nem fogadtam szavadat?

Elhagytam házadat, földönfutó lettem,
Rablók, fosztogatók közé keveredtem;
Most is köztök élek magam szégyenére,
Ártatlan útasok nagy veszedelmére.

Elmennék én haza, itt hagynám ezeket,
Örömet itt hagynám! de most már nem lehet:
Édes anyám meghalt . . . kis házunk azóta
Régen összeroskadt . . . s áll az akasztófa.

(Pest.)

Megy a juhász szamáron . . .

egy a juhász szamáron,
Földig ér a lába;
Nagy a legény, de nagyobb
Boldogtalansága.

Gyepes hanton furulyált,
Legelészett nyája.
Egyszer csak azt hallja, hogy
Haldoklik babája.

Fölpattan a számárra,
Haza felé vágat;
De már későn érkezett,
Csak holttestet láthat.

Elkeseredésében
Mi telhetett tőle?
Nagyot ütött botjával
A számár fejére.

(Kún-Szent-Miklós.)

A csaplárné a betyárt szerette ...

A csaplárné a betyárt szerette,
De a betyár őtet nem szerette.
Csaplárnénak örökbe vett lánya
Volt a betyár egész boldogsága.

A csaplárné ezt megirigyelte,
Írigységből a leányt elverte,
Elverte a háztól a világba;
Pedig ott kinn tél, fagy volt javába.

A szegény lány ment egy kis darabot,
Aztán leült, ültében megfagyott.
Esett ez a betyárnak tudtára,
S csaplárnénak lett kínos halála.

Betyár ezért hóhérkézre került,
De nem bánta ő, még inkább örült;
Mert mióta a lányt elvesztette:
Pipa dohányt sem ért az élete.

(Pest.)

Árvalányhaj a süvegem bokrétája .

Árvalányhaj a süvegem bokrétája,
Árva leány a szerelmem violája; [tam,
Azt magamnak kinn a pusztán szakasztot-
Ezt magamnak a faluban választottam.

Gyönyörű kis szőke leány a kedvesem,
De hogy jó lesz még abban sem kételkedem.
A kék virág tiszta búza között terem,
Mátkámnak is kék virág van a szemiben.

(Laczháza.)

Vándorélet.

(Barabás rajzához.)

Szent Kleófás!
Milyen karaván...
Nem lehet más,
Mint oláhzigány;
Avvagy e szép utazási rend
S póre purdék serege mit jelent?
Ott huzódik a diszes csapat
Hosszu sorban zöld erdő alatt;
A családfő vén, kehes lovon,
Kit kötőfékszárnál fogva von
Ügygyel-bajjal egy izmos legény...
No hisz izzad még az is szegény!
Mert bizony már régen lehete,
Hogy gabanczuk a csikófogat
Elhullatta... s most mi élete?
Koplalásban tölt gyásznapokat.
Ily esetben aztán ép erő
Nem tudom, hogy volna nyerhető.
S a mi több, ki rája nehezül,
Nem csak a jó dáde egyedül:
Oldalain egy-egy tarisznya lóg,
S mindenikben rajkók láthatók;

Ki-kidugván borzas fejöket,
Pityeregnek szörnyü éneket,
Mert helyök nem legkényelmesebb;
A gyaloglás? még keservesebb!
Ugy sipognak, mint az orgona,
S tudja isten, meddig tartana?
De nagyapjok hátra-hátra rúg,
S meglapulnak szépen a fiúk.

Megy megettök férj, menyecske, lány
Egymás mellett és egymás után.
Ki, bagóz, ki füstöt ereget,
Képezőleg terhes felleget,
Mely szemet rág, s fojtja a tüdőt.
Tán dohányuk paprikában főtt.

Leghátul kóczmadzagon pedig
Egy lopott malacz hetvenkedik.
Boldogólni nem lehet vele!
Sejti tán, hogy napja alkonyúl,
Azért viseli magát oly roszul.
De segít a meszelő nyele,
Melylyel a derék családanya
Nagy vitézül neki rohana.

Igy intéznek bátor lépteket
Faluvégtől falu végeig.
Ily hős népet mi sem rettegiet...
Csak a szél! ezt megsüvegelik.
S okosan! mert e kaján elem
Mértéken túl emberségtelen.
Néha rájok a midőn akad:
Súg fülökbe olyan dolgokat,
Hogy lábszárak is remeg bele,
Mintha volna nyárfa levele.

De ha szél úr könnyü szekerem
Gyors lovakkal más vidékre hajt:
Régi kedvök ismét ott terem,
S fumigálnak minden földi bajt.

(Pest.)

Betegségemben.

Megmondtam úgy-e? térj eszedre!
S te nem fogadtad szavamat;
Tovább üzed eszeveszetten
Az ostobáskodásokat.

Most szépen vagy, szépen... de úgy kell
Az ilyen szeleverdinek!
Hanem mit prédikálok? késő
Eső után a köpönyeg.

A mint van, úgy van; most a dolgon
Már változtatni nem lehet,
És legjobb, a mit tehetek, ha
Előveszem türelmemet.

Ah, türelem! reád lelkennek
Valóban nagy szüksége van;
Itten heverni a kórágyon,
Kínok között, magányosan!

Lám, irtózám a házasságtól,
Mondám, hogy nem kell feleség;
Pedig egy szép, egy hű menyecském,
Ha volna most, mi jól esnék!

Hozzám hajolna, édes ajka
Elcsókolná fájdalmamat,
És ölelése enyhet adna,
Minőt az orvosság nem ad. ---

S tán eddig is azért ejték csak
Nő elleni beszédeket,
Mivelhogy senki, senki nem volt,
Nem volt, ki engem szeretett.

S ha lenne... oh, ha lenne! érzem:
Szeretni tudnék végtelen! —
Megérem-e, hogy nekem is lesz
Szép csendes házi életem?

(Pest.)

Szerelem- és pipadal.

Szeretlek én téged, pipám!
És a dohányt, mely benned ég;
Hogy is ne? füstöd fellege,
Miként galambom szeme, kék.

Szeretem én galambomat,
Miként szeretem a dohányt;
Hogy is ne? pipa és leány
Érettem égnek egyaránt.

S miként a lyányszem s mint a füst,
Nem kék-e a menny födele?
S miként ezek, a mennyfödél
— Csillagtűzben — nem lángol-e?

Hasonmásául alkotá
Az ég e kettőt én nekem,
Hogy látva őket, lássam azt,
Kitől boldogságom nyerem.

(Pest.)

Egy estém otthon.

Borozgatánk apámmal;
Ivott a jó öreg,
S a kedvemért ez egyszer —
Az isten áldja meg!

Soká nem voltam otthonn,
Oly rég nem láta már,
Úgy megvénült azóta —
Hja, az idő lejár.

Beszéltünk erről, arról,
A mint nyelvünkre jött;
Még a színészetről is
Sok más egyéb között.

Szemében »mesterségem«
Most is nagy szálfka még;
Előítéletét az
Evek nem szüntették.

»No csak hitvány egy élet
Az a komédia!«
Fülemnek ily dicsérést
Kellett hallgatnia.

»Tudom, sokat koplaltál,
Mutatja is színed.
Szeretném látni egyszer,
Mint hánysz bukfenczeket.«

Én műértő beszédit
Mosolygva hallgatám;
De ő makacs fej! föl nem
Világosíthatám.

Továbbá elszavaltam
Egy bordalom neki;
S nagyon-nagyon örültem,
Hogy megnevetteti.

De ő nem tartja nagyra,
Hogy költő fia van;
Előtte minden ilyes
Dolog haszontalan.

Nem is lehet csodálni!
Csak húsvágáshoz ért;
Nem sok hajszála hullt ki
A tudományokért.

Utóbb, midőn a bornak
Edénye kiürült,
Én írogatni kezdtem,
Ő meg nyugodni dült.

De ekkor száz kérdéssel
Állott elő anyám;
Felelnem kelle — hát az
Írást abban hagyám.

És vége-hossza nem lett
Kérdezgetésinek;
De nekem e kérdések
Olyan jól estenek:

Mert mindenik tükör volt,
A honnan láthatám:
Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám!

(Duna-Vecse.)

Ebéd után.

Ugy jól laktam, hogy még!...
Egyet nyujtózom, és
Aztán tied vagyok,
Imádott heverés!

Oh kedves pamlagom,
Be áldott puha vagy!
Ki téged föltalált,
Az volt ám még az agy. —

Kölyök, pipát ide...
Siess, a nagyapád!
Nincs rútább valami,
Mint az a lomhaság.

Add errebb hát, ökör!
Én nyuljak érte tán?
Nem elég tőlem, hogy
Föltátom rá a szám?

Istentelen legye!
Ingerkedik velem...
Kergesd el... a kutya
Ott ül a fülemen.

Az ember élete
Méreggel van tele;
Csodák csodája, hogy
Meg nem pukkan bele.

Húzd a függönyt odább
Azon az ablakon,
Hadd lám, az építés
Ott kinn meddig vagyon?

Á, szépecskén halad,
Munkálnak mindenütt...
De tedd b' az ablakot,
A nap szemembe süt.

Disznó forró idő!...
No semmi; legalább
Ki ott kinn dolgozik,
Nem hűti meg magát.

(Duna-Vecse.)

Zsuzsikához.

Ne hozd, ne hozd azt a bort, kis leány!
Hisz már a nélkül is részeg vagyok —
Megrészegített kellemed,
Fölfordította eszemet,
Nem ihatom . . . nem kell . . . sok, a mi sok.

Vagy a borban szerelmet hozsz talán?
Azt, angyalom? . . . szerelmedet? . . . ne-
Úgy addsa azt a poharat, [kem?..
Iszom, míg egy csepp sem marad,
Legyen bár méreg, addsa, lenyelem!

(Duna-Vecse.)

Magány.

Messze, messze a világ zajától
E kis faluban,
Itt kívánok élni én ezentul,
Csendben, boldogan.

Boldogan! mert hajh a nagy világban
Boldog nem valék;
Üldözött az utcán és szobámban
A föld és az ég.

Nem volt biztos sem napom, sem éjem;
Vad hiúz-szemek
Támadásra, elfogásra készen
Egyre lestenek.

Összeszedtem végre sátorfámat,
S szépen megszökém,
S itt vagyok, hol a nap újra támad
Éltem bús egén.

Szent magány! heglánczaid tetőin
Át, nem látnak ők,
Szívtelen, rémarczu üldözőim
. . . A hitelezők.

(Duna-Vecse.)

Álmodom-e?

Álmodom-e?
Vagy látok igazán?
S a kit látok,
Tündér-e vagy leány?

Akár leány,
Akár tündér lenne,
Mit bánom én,
Csak belém szeretne!

(Duna-Vecse.)

Éjjel.

Kinézek én, benéz a hold
Szobámnak ablakán;
Sugárait szerelmesen
Mosolygva hinti rám.

Szegény bohó! mit kandikálsz
Olyan szerelmesen?
Avvagy talán azt gondolod,
Hogy képedet lesem?

Eszem ágába' sincs biz a,
Hogy téged nézzelek.
Isten hírével elmehetsz —
Mit gondolok veled!

Ott általellenben lakik
Az én kedves babám;
Azt várom én, ha valahogy
Még megpillantanám.

(Duna-Vecse.)

Ivás közben.

Hányadik már a pohár? . . . csak
Ötödik?
Teremt' ugyse! becsülettel
Működik.
Máskor megfe-felelek kétannynak,
S lábaim most már öttől is inganak.

Ing a lábam, a nyelvem meg
Elakad —
Torkom a therpomylié
Szorulat,
Ledionas a bor, mely csepege,
Gondolatim Sex . . . Rex . . . Xerxes serege.

Sehogy se t'om kifejezni
Magamat —
Azt hiszitek, hogy talán a
Bor miatt?
Ne higyétek, édes atyámfiai,
Nekem a bor nem szokott megártani.

Nekem a bor hogymikép is
Ártana?
Hát hiába voltam volna
Katona?
Úgy biz, a ki fölmarkolta, katona —
Még pedig bakancsos voltam valaha.

Zöld hajtókás, sárga pitykés
Közlegény . . .
Egész a közlegénységig
Fölvivém!
Jó: bakancsom hogy hamar lerúghatám;
Még idővel degradáltak volna tán.

Tyhű, látjátok, ott az könnyen
Megecsik,
Mert a katonai pálya
Fene sik;
Legkivált az olyfélének, mint magam,
Kinek kissé akaratos feje van.

Útmutatást nekem ne is
Adjatok,
Szent Dávid hárfájára sem
Hallgatok!
Orrnál fogva senki engem nem czibál, —
Az t cselekszem, a mi tetszik . . . tudja Pál,
Mit kaszál.

. . . Eh, de én itt egyre-másra,
Mint malom,
Csak darálok, csak darálok,
S szomjazom.
Adjatok bort! a malom jól nem megyen:
Hogyha nincs nedv, a mi hajtsa, bőviben.

Hadd igyam hát! hogy forogjon
Kerekem —
Meg sem állok, csak a kancsó-
Feneken, [lana —
Bárha mingyárt — a mint Falstaff szó-
Bárha, mondom, egy mérföldig tartana.

Hol is hagytam? . . . tudja gólya . . .
Úgy, igaz!
A malom volt az utósó . . .
Vagy nem az?
Mit is mondtam a malomról . . . én bizon
Hogyha présbe csavarítanak sem tudom.

Annyi szent: a szemem héja
Oly nehéz,
Mint malomkő . . . tán az álom
Környekez.
Elég is ma a tivornya, ágyba hát!
Álmodozzuk folytatását . . . jó 'jszakát!

(Debreczen.)

Füstbe ment terv.

Egész uton — haza felé —
Azon gondolkodám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék . . .
Röpült felém anyám . . .
S én csüggttem ajkán . . . szótlanúl . . .
Mint a gyümölcs a fán.

(Duna-Vecse.)

Vizen.

Beszélgetnek sajkámmal
A fecsegő habok;
Feszítem a lapátot,
Hogy szinte izzadok.

Anyám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
»Az istenért! . . . ha feldőlsz . . .
Nem féled a halált?»

Apám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
»Az ördög hurezol arra,
Szaggatni a ruhád.«

(Duna-Vecse.)

Boldogtalan voltam . . .

Boldogtalan voltam,
Teljes életemben;
Csak az vigasztal, hogy
Meg nem érdemeltem.

Boldogtalan leszek
Koporsóm zártáig;
Csak az vigasztal, hogy
Nincs messze odáig.

Hiába biztattok,
Hiába beszéltek —
Tudom azt az egyet,
Hogy nem soká élek.

(Debreczen.)

Gyöngye vagyok . . .

Gyöngye vagyok, lelkem-testem
Fáradt.
Vessétek meg nekem azt az
Ágyat.
Vesd meg, rózsám, hadd feküjem
Bele,
Hadd pihenjem ki magamat
Benne.

Istenem! mi van ezen az
Ágyon?
Mindenütt nyom, minden felől
Fázom.
Nem vetette rózsám meleg
Keze;
Vetette a halál hideg
Keze.

(Pest.)

Mi foly ott a mezőn . . .

Mi foly ott a mezőn?
Patakvíznek gyöngye —
Hát szeretőm arczán?
A búbanat könnye.

Hadd folyjon a patak!
Habjai mentében,
Piros rózsá fejlik
A zöld mezőségen.

De könnyed ne folyjon,
Lelkem kis leánya!
Elhervad a könnytől
Orczáid rózsája.

(Pest.)

Mi nagyobb a nagy Szentgellért- hegynél . . .

Mi nagyobb a nagy Szentgellérthegynél?
Mi mélyebb a mély Duna vizénél?
Dunaviznél mélyebb mély szerelmem,
Szentgellértnél nagyobb nagy keservem.

Dunaparton fűbe heveredtem,
Halásztak a halászok mellettem,
Kihalásztak sok apró kis halat,
Hálójokban alig hogy megakadt.

Ha azt tudnám, hogy az én hálómba
Valami nagyon nagy hal akadna,
Akkora, hogy berántana engem:
Nekem is volna halászni kedvem.

(Pest.)

Pusztán születtem . . .

Pusztán születtem, a pusztán lakom.
Nincs födeles, kéményes hajlokom;
De van cserényem, van jó paripám:
Csikós vagyok az alföldi rónán.

Szórén szoktam megülni a lovat,
Ha ide vagy oda útam akad;
Nem szükséges a nyereg a hátán —
Csikós vagyok az alföldi rónán.

Gyócs a gatyám, patyolat az ingem:
Nem vettem, a rózsám varrta ingyen.
Hejh, maholnap az én piros rózsám
Csikósné lesz az alföldi rónán.

(Kún-Szent-Miklós.)

A faluban utczahosszat . . .

A faluban utczahosszat
Muzsikáltatom magamat;
Tele palaczk a kezembe',
Tánczolok, mint veszett fene.

Huzd rá cigány, siralmasan,
Hogy magamat kisírhassam.
De majd ott az ablak alatt
Húzzatok valami vigat.

Ott lakik az én csillagom,
Az én bujdosó csillagom,
A ki tőlem elbujdosott,
S világát mással éli most.

Hejh cigányok, itt az ablak!
Most a leges-legvigabbat!
Ne lássa az a csalfa lány,
Hogy búsulok csalfaságán.

(Duna-Vecse.)

Elvinnélek én, csak adnának...

Elvinnélek én, csak adnának,
De hiába szólok anyádnak!
Megtagadja tőlem kezedet;
Nem tudom, az oka mi lehet.

Olyan háborodott az elmém!
Sokszor sírnék, ha nem szégyelném.
Mért nem vagyok felhő az égen?
Sírnom akkor nem volna szégyen.

Miért nem termettem búzának?
Aratás van, most levágnának;
Nem kellene soká szenvednem
Ebben a keserves életben.

(Pest.)

Nem nézek én, minek néznék? az égre...

Nem nézek én, minek néznék? az égre;
Bele nézek kedvesem kék szemébe.
Kedvesemnek kék szemében van egem,
Onnan süt rám tiszta napfény melegen.

Nekem ez a világ nem is kellene,
Ha nem volna kedvesem két kék szeme;
Ez az egy szép, a mi van a világon,
Ezen a rút, ezen a csúf világon.

Ne nézzetek kedvesemnek szemébe!
Ne ejtsetek engemet a kétségbe!
Féltem őrzöm, féltem őrzöm kincsemet,
A leggyönyörűsebb kék szemet.

(Pest.)

Kerényi Frigyeshez.

Szerelmetes barátom, jó napot!
(Vagy estét... a mint e firkát kapod)
Hát hány hét a világ Eperjesen?
Hallom, hogy szenvedtél keservesen.
De csak hogy már bajod végén vagyon!
Örvendek én ezen, pedig nagyon;
Mert, oh barátom, azt elhiheted,
Hogy szörnyű mód szeretlek tégedet.
Már ismeretlen is szerettelek,
Hát még mióta rusztiztam veled!
T'od, a Komlóban, persze hogy tudod;
Hogy is feledhetnéd azt a napot?

Én részemről csak el nem feledem,
Legyen bár Matuzsálem-életem.

Nos hát te jól vagy, hál' istennek! Én?
Mint gazdag városban szegény legény.
Másfél hete, hogy őket elhagyám,
Kiknél valék, apám és jó anyám.
Apám kibékült; volt is rája ok:
Hiszen színész már többé nem vagyok.
Órül ő — de olyasmit érzek én,
Mint a paradicsomnak küszöbén
Almát-evett őünk érezhetett,
Midőn belőle kikergettetett.
Ott éltem volna én a színpadon
Kín és gyönyör közt... hírben... szabadon...
Dicső álom volt. Volt! Már elmula.
Borúljon rá felejtés fátyola.

Mint mondtam, itt vagyok másfél hete,
Másod magammal jöttem én ide.
Tudod, ki az, ki Pestre elkisért?
A bú — egy szép kis szőke gyermekért.
Szegényke! titkolá, hogy értem ég.
Midőn bucsúzni hozzá elmenék,
Oly szomorúan pillantott felém:
S ősztönszerűleg én megölelém.
És csókot érzék, forrót, ajkamon,
És könnyet érzék, forrót, arczomon.
Én nem tudám, hogy ötlet szeretem,
De a midőn megindult szekerem,
S elgondolám, hogy végkép elhagyom:
El kezdte fájni a szívem nagyon.
Mi egymáséi soha nem leszünk,
Egymást feledni lesz talán eszünk.

Egyébiránt időm honn jól telék,
Vers, pajtikám, hó! vers termett elég.
Nem vagyok én verseknek szűkiben,
Bár pénzem jőne olyan könnyeden.
A pénz, a pénz! ez ám a bökkenő.
Ez életünkben a szekérkenő.
Nélküle a kerék lassan forog,
S forgása közben szörnyen nyikorog.
Azonban érte nem töröm magam;
Jelenleg is — a mennyi, annyi — van.
Naponként jön, miből eszem s iszom;
A holnapról én nem gondolkozom,
S ha a jövőbe vetem is szemem:
Vagyon dolgában bizonyára nem;
Azt kérdezem magamban legfőlebb:
Mikor multhatok megint veled?
Veled s a többiekkel, a kiket,
Mint téged, oly őszintén szeretek.

Ti vagytok nékem minden örömem;
Emlékezetben legyetek velem,
Mig a boldogság szép órája út:
Hol ismét áldomásozunk együtt!

(Pest.)

Nem ver meg engem az isten...

Nem ver meg engem az isten,
Hogy szeretőt más kerestem.
Te hagytál el, nem én téged;
Délibáb volt a hűséged.

Iskolába nem járattak,
Olvasni nem tanítottak,
De szemedből kiolvastam,
Hogy szivedben bánat vagyon.

Mért búsulsz? tán megbántad már,
Hogy engemet megbántottál?
Sohse búsulj! úgy is késő;
A mi elmúlt, vissza nem jó.

Találtam már más magamnak,
Találj te is más magadnak;
Éljed világotat vele,
Áldjon meg az isten vele.

(Debreczen.)

Deákpályám.

Diligenter frequentáltam
Iskoláim egykoron,
Secundába ponált még is
Sok számár professorom.

A poézisból is ebbe
Estem inter alia;
Absurdum pedig, de nagy, hogy
Ennek kelljen állnia.

El sem obliviscálnak, mert
Ha occasióm akadt:
Kutyáliter infestáltam
E jó dominusokat.

Egynek pláne... no de minthogy
Szerelemhistória,
Talán jobb lesz in aeternum
Sub rosa maradnia.

Csak denique mi közöttünk
Sine fine folyt a per,
S consilium abeundi
Lett a vége breviter.

Ergo mentem és vagáltam
A hazában szanaszét;
Verte tandem a bal czombom
Kard... azaz hogy panganét.

(Duna-Vecse.)

Sírom.

Hogyha én majd meghalok,
Nem leszen kő síromon;
Egy kis fejfa lesz a jel,
A hová teszük porom.

De ha megkövül a kín,
Mely most elhat lelkemig:
Alacsony sírom fölött
Pyramíd emelkedik.

(Duna-Vecse.)

Poharamhoz.

Különben én becsüllek, oh pohár!
Csak egy van benned, a mit restelek;
Azt restelem csak benned, oh pohár!
Hogy olyan könnyen kihörpentelek.

Ha én te néked volnék, oh pohár!
Ki nem fogynék a borból sohasem;
Aztán, ha nékem volnál, oh pohár!
Innál belőlem véges-végtelen.

(Duna-Vecse.)

Szinbirálat.

Hogy játszottak? ne is kérdezzétek!
Vétek volt ma őket nézni, vétek.
Ily kontárkodás mégis gyalázat;
Csaknem megszalasztották a házat.
Semmi tűz egyben sem, semmi lélek!
Mint fajankók, úgy álltak s beszéltek.
A darab is roszt, silány végképen,
Untató a legnagyobb mértékben.
Ásitottam, hányat és minőket!
S oly sötét volt, tán világ sem égett.

***

(Hol maradhatott az a kis lány? hol?
Üres volt, a melybe jár, a páholy.)

(Pest.)

Gazdálkodási nézeteim.

Jertek barátim, van egy-két forintom,
Hágyunk nyakára, a réz-angyalát!
Mit a jövődől! arra semmi gondom;
A jó isten majd eztán is csak ád.
Azért szerezzem a pénzt, hogy legyen?
Azért szerzem, hogy eligyam s egyem.

Mert oh barátim, a terített asztal
Dicsőbb, mint Ádám-Éva édené;
Ez a mi búban engemet vigasztal,
Ennél virít a lét kietlene.
Szerzem tehát a pénzt, nem hogy legyen,
Hanem azért, hogy eligyam s egyem.

Emberségemre! nincs szánandóbb pára,
Mint kit fukarság nyavalyája bánt;
Halmozva kincset kincse halmazára,
Küzd, fárad, izzad, s él koldús gyanánt.
Nekem nem kell a pénz, csak hogy legyen,
Megszerzem én, hogy eligyam s egyem.

Azt mondják e rend érdemes vitézi:
Ki nem zsongogat, míg nyujt a jelen.
A múltat könnyen búslakodva nézi
Óreg korának szűk időiben.
S én még sem szerzem a pénzt, hogy legyen:
Csupán azért, hogy eligyam s egyem.

Megnyugtat egykor, tán ha semmim sem
Hogy a meddig volt, jól éltem vele; [lesz,
De most ha mennék éhen őseimhez,
Nem lenne sírom nyugalom helye.
Ebből indulva, nem hogy meglegyen,
De szerzek pénzt, hogy eligyam s egyem.

Menjünk tehát, és e néhány forinton
Élvezzük a jót, mennyiben lehet;
Meg semjövünk, szent Jóllakásra mondom,
Mig egy roszt pótra nyomja zsebemet —
Mert nem szerzem én e pénzt, hogy legyen:
Azért szerzem, hogy eligyam s egyem.

(Duna-Vecse.)

Vizet iszom.

Figyeljeteek reám,
És oh bámuljatek!
Mert nem mindennapi,
A mit most hallotok.
E dolgon magam is

Nagyon csodálkozom,
De még is szent igaz;
Nem bort... vizet iszom,
Vizet bizon.

A szőlőket tavaly
Elverte tán a jég?
Vagy a dér csipte meg
S bor nem termett elég?
Nem volt se jég se dér,
Bor terme gazdagon,
De mindazáltal én
Nem bort... vizet iszom,
Vizet bizon.

Vagy tán azt vélitek:
Hogy szomjas nem vagyok?
Dehogy nem! szomjaim
Krisztustalan nagyok.
S kizárólag pedig
A borra szomjazom,
De mindazáltal én
Nem bort... vizet iszom,
Vizet bizon.

Hogy rajta senki ne
Csigázza az eszét,
Megfejtem röviden
E találós mesét:
Én a bort rendesen
Kocsmából hozatom,
Most pénzem nincs — vizet,
S nem bort, azért iszom,
Azért bizon!

(Pest.)

István öcsémhez.

Ilát hogymint vagytok otthonn, Pistikám?
Gondoltok-e ugy néha-néha rám?
Mondjátok-e, ha estebéd után
Beszélgetésteek meghitt és vidám,
Mondjátok-e az est óráinál:
Hát a mi Sándorunk most mit csinál?
És máskülönbén hogy van dolgotok?
Tudom, sokat kell fáradoznotok.
Örök törődés naptok, éjeteek,
Csak hogy szükecskén megélhessetek.
Szegény atyánk! ha ő ugy nem bizik
Az emberekbén: jégre nem viszik.

Mert ő becsületes lelkű, igaz:
 Azt gondolá, hogy minden ember az.
 És e hitének áldozatja lett,
 Elveszte mindent, a mit keresett.
 Szorgalmas élte veritékinek
 Gyümölcseit most más emészti meg.
 Mért nem szeret ugy engem istenem?
 Hogy volna mód, sorsán enyhítenem.
 Agg napjait a fáradástul én
 Mily édes-örömet felmenteném.
 Ez fáj nekem csak, nyugott életemet
 Most egyedül ez keseríti meg.
 Tégy érte, a mit tenni bír erőd;
 Légy jó fiú, és gyámolítsad őt.
 Vedd vállaidra félig terheit,
 S meglásd, öcsém, az isten megsegít.
 S anyánkat, ezt az édes jó anyát,
 Oh Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd!
 Mi ő nekünk? azt el nem mondhatom;
 Mert nincs rá szó, nincsen rá fogalom;
 De megmutatná a nagy veszteség:
 Ha elszólítná tőlünk őt az ég...

E néhány sorral érd be most, öcsém,
 Én a vidámság hangját keresém,
 És akaratlan ilyen fekete
 Lett gondolatjaimnak menete;
 S ha még tovább fonnám e fonalat,
 Szivem repedne a nagy kín alatt.
 Más levelem majd több lesz és vidám,
 Isten megáldjon, édes Pistikám!

(Pest.)

Carmen lugubre.

Meghalt... ki?... azt mit kérditek!
 Hisz a név ugy sem teszi meg;
 Hazánknak... oh nem! a világnak
 Egy ritka, példás férfია,
 Kinek szent fogadása tartá:
 Vízet soha nem innia.

Ő most békével alhatik
 Sírjában itéletnapig;
 Mert ama boldog öntudattal
 Dugá fejét a föld alá:
 Hogy a vizet ugyan használta
 (Mosdásra), de meg nem ivá.

Petőfi költeményei.

Nagyon szüken termelt tavaly
 A bornemű dicső ital.
 És ez lett megölő betűje
 A szilárd lelkű férfinak:
 Szomjan halt, a hogy pinczéből
 Minden borok kifogytanak.

És engem, nem tagadhatom,
 Kinos sejtésnek terhe nyom.
 Ha jövődőben következnek
 Borban szükölködő napok:
 Miként e sírba dőlt nagy férfi,
 Még magam is ugy járhatok.

(Pest.)

Hattyudalféle.

Bizony, bizony csehül vagyunk!
 Mellem szorúl, majd megfulok,
 S szivem táján valami rág...
 Belőled én, árnyékvilág,
 Aligha el nem patkolok.

Hányszor kivántam a halált!
 És most, midőn már közeleg,
 Midőn félig rám lehele:
 Olyanformán vagyok vele,
 Mint a mesében az öreg.

Hiába! bármi a halál,
 Az élet nála többet ér.
 Van ottan béke — semmi más;
 Van itten bú — de vígadás
 Kéjében is pezsg ám a vér.

S én már maholnap elhagyok
 Örömekeket, fájdalmakat.
 Most gomblyukamban a virág,
 S ha újra zöldül a világ:
 Talán sirom halmán fakad.

S ti majd, ti jó fiúk, kiket
 Hozzám barátság láncza köt,
 Kikkel most annyi éjszakát
 Főlségesen virasztok át:
 Gyászoltok a halott fölött.

De én azt mondom, társaim,
 Hogy engem ne gyászoljatok;
 Természetunktől az elűt —
 Mert tudjátok, velem együtt,
 Ti mind víg ficzkók voltatok.

Jertek ki hozzám legfőlebb,
S ha állatok sírom körül:
Vigan hangoztassátok itt
Holt czimborátok dalait
A múlt idők emlékeül!

(Duna-Vecse.)

Hírös város az aafődön Kecskemét ...

(Tisza-Duna közti tájbeszéd szerint.)

Hírös város az aafődön Kecskemét,
Ott születtem, annak őszöm könyerét.
A búzáját magyar embör vetötte,
Kakastéjje szép mönyecske sütötte.

Nincs én neköm mestörségöm, nem is kő,
Van azé jó keresetöm, jobb se kő,
Vót is, van is, lösz is, hiszöm istenöm,
Míg utast lát a pusztába két szömöm.

Ómáspej a nyergös lovam, nem vöttem,
Szögény legény szép szörivee szöröztem.
Csillagos a feje, kese a lába —
Mögeresztöm, a szél sem ér nyomába.

Ezön járok, mint kiskiráj, kényösen,
Borjúszájas ingöm lobog szélösen,
Süvegöm a jobb szömömön viselöm,
Mindön embör előtt mög sem emelöm.

Be-benézök a bugaczi csárdába,
Őszöm, iszom kedvem szörint rovásra;
Ölégségös hitelöm van ott neköm,
Mögfizetök, böcsületöm nem sértöm.

A vármögye emböreit pej lovam
Csak ojan jól mögösmeri, mint magam.
Ha érköznek, nagyot nyerit — rá termök;
S ha rajt vagyok, gyühetnek má ő keemök!

(Debreczen.)

Az én torkom álló malom ...

Az én torkom álló malom;
Ugy öröl, ha meglocsolom.
Árva szívem a molnárja,
Bánatot hord garatjára.

Az én feleségem torka
Valóságos pergő rokka;
Hejh az én jó feleségem
Pörpatvart fon azon nékem.

Zúg, ha öröl, zúg a malom ...
Csak hadd zúgjon, locsolgatom;
Zúgjon, zúgjon — ne halljam meg,
Hogy kincsem rokkája pereg.

(Duna-Vecse.)

De már nem tudom, mit csináljak ...

De már nem tudom, mit csináljak?
Meginnám borát az országnak.
S mentül több az, a mit megiszom,
Annál iszonyúbban szomjazom.

Mért nem tesz az isten most csodát?
Változtatná borra a Tiszát,
Hadd lehetnék én meg a Duna:
Hogy a Tisza belém omlana!

(Tokaj.)

Te szívemnek szép gyönyörüsége...

Te szívemnek szép gyönyörüsége,
Mért van szivednek kökeménysége?
Csakugyan meg akarsz,
Meg akarsz ölni hát?
Vagy mért nem enyhíted
Szeretőd fájdalmát?

Szeretőd vagyok én, hú szeretőd,
Elmondhatom isten, ember előtt;
De azt is mondhatom,
Hogy ez a világ nagy,
S a világon te a
Legkegyetlenebb vagy.

(Duna-Vecse.)

Mondom, ne ingerkedjetelek velem...

Mondom, ne ingerkedjetelek velem!
Nem ismeritek a természetem.
Ha föltámad haragom szélvése,
Nem marad el fejek beverése.

Jó a tréfa, jó a maga helyén,
De boszant, ha a mértéken túlmén,
S ki megboszant, legyen az akárki,
Megtanítom keztyűbe' dudálni.

De te, kis lány, mit huzódl tőlem?
Hiszen ezt én nem neked beszélem;
Gyere mellém, eszem a szépséged,
A világért sem bántalak téged!

(Pest.)

Meredek a pinczegádor ...

Meredek a pinczegádor,
Nehéz teher az a mámor:
Haza felé mendegéltem,
Terhem alatt összedőltem —
Összedőltem!

Elnyúltam a föld színére,
Megeredt az orrom vére.
Ha ott téglá nem lett volna:
Orrom vére nem folyt volna —
Nem folyt volna!

Nem járnék én a pinczébe
Jó időbe', rossz időbe' ...
De tehetek is én arról,
Hogy oly igen jó az a bor —
Jó az a bor!

(Duna-Vecse.)

Kis menyecske, szép kis menyecske...

Kis menyecske, szép kis menyecske!
Hejh, miért vagy te már menyecske?
Ha te még nem volnál menyecske:
Nem volnék én kétségbe esve.

Nem választottál meg uradnak,
Mert nem vagyok se szép se gazdag.
Van most urad, módos, takaros —
Módos, takaros, de haragos.

Nem tudom, szereted-e őtet?
De tudom, nem szeret ő téged.
Nem csak hogy szerelmet nem ismer,
Szegény menyecske, még meg is ver.

Ha megunod ezt az életet,
Tedd a kezembe a kezedet,
Menjünk ki a Duna partjára,
Ugorjunk együtt a Dunába!

(Pest.)

Hejh Büngözdsi Bandi ...

Hejh Büngözdsi Bandi, istentelen zsvány!
Mért sikkasztottad el az én jó paripám?
Te bitangolsz mostan drága szép lovamon —
Hóhér kössön hurkot átkozott nyakadon!

Hejh Büngözdsi Bandi, istentelen zsvány!
Mért csábitottad el az én kedves babám?
Te öleled most szép szeretőm valahol —
Füljön rosz lelkeddel a mélységes pokol!

De mi haszna van az átkozódásoknak ...
Imádkozzál, Bandi, hogy meg ne kapjalak;
Mert ha megkaphatlak — mennykő üssön
Megemlegeted a magyarok istenét. [beléd!—

(Pest.)

Ezrivel terem a fán a megy ...

Ezrivel terem a fán a
Megy ...
Feleségem van nekem csak
Egy;
De mikor még ez az egy is
Sok!
Előbb-utóbb sírba vinni
Fog.

Furcsa isten teremtése
Ó!
Reszketek, ha közelemben
Jő.
Megteszek mindent, a mit csak
Kér,
Még is mindig dorgálás a
Bér.

Már ilyesmit is gondoltam
Én:
Megverem ... bírok veled, hisz
Vén.

De mikor a szemem közé
Néz:
Minden bátorságom oda
Vész.

Három izben volt már félig
Holt;
Jaj istenem! be jó kedvem
Volt.
De az ördög soh'sem vitte
El;
Oly rossz, hogy az ördögnek sem
Kell.

(Pest.)

Katona barátomhoz.

Ha előttem a multat kitarja
Képzeményim hű panorámája:
Katona barátom!
Tévelygő szememnek
Elfáradt sugára
Képeden pihen meg.

Oh ez a mult! pusztaság vidéke,
Mely felett hó, tikkasztó nap ége.
Te a pusztaságban
Arnyékos fa voltál,
Új erőt szereztem
Enyhe sátorodnál.

Kedvezett a jó szerencse nékem:
Túljövök e szomorú vidéken.
De itt is nagyobb volt
A bú örömemnél:
Mit használt, hogy jöttem?
Ha te nem jöhettél.

S a mióta sors parancsolatja
Közös útunk ketté ágaztatta,
Évek érkezőnek,
Évek távoznak,
És még csak hírét sem
Hallhatók egymásnak.

El vagyok már szívedben feledve?
Vagy jutok még néha tán eszedbe?
Vagy, miként emlékem
Rajzol egyre téged,
Szinte rajzol engem
Nem muló emléked?

(Duna-Vecse.)

Ez a világ a milyen nagy . . .

Ez a világ a milyen nagy,
Te, galambom, oly kicsiny vagy;
De ha téged birhatnálak,
A világért nem adnálak!

Te vagy a nap, én az éjjel,
Teljes teli sötétséggel;
Ha szívünk összeolvadna,
Rám be szép hajnal hasadna!

Ne nézz reám, süsd le szemed —
Elégeti a lelkemet!
De hisz úgy sem szeretsz engem,
Égjen el hát árva lelkem!

(Pest.)

Kedves vendégek.

Oh, ez az ostoba falusi nép!
Irkák, hogy majd feljönnek Pestre. Szép.
S meglátogatnak. Még szebb. Jőjtek.
Hanem meg is szokom előletek.

Pompás multság lenne. Képzelem.
Bejárnák Tolnát, Baranyát velem.
Vezetném őket, mint nyájt a szamar.
Jaj, ha tudnák, mint várom őket már.

Jeles család is. Annyit mondhatok.
Körében borzasztóan mulatok.
A táti, ez derék legény. Derék.
Az embert mostan is magázza még.
S mily érdekes hallgatni, hogyha szól
Trágyáról, béresekről, gyapjuról.
És kérdi tőlem: hogy kel most a zab? . . .
A búza? . . . árpa? . . . széna? . . . krumpli? . . .
Költői dolog mindenek felett, [bab? . . .
Csak úgy hizik tőlök a képzelet.
A mámi, ez már művelt egy személy.
Még az irodalomról is beszél.
Könyvtára van szobája ablakán.
A könyvtár díszje Szigvárt, Kártigám,
És a kisasszony, oh be kellemes.
Mint a sült rák, olyan szemérmes.
Mindig pirúl. S mi bájjal társalog.
»Igen« s »nem« nála az egész dolog.

Vigan vagyunk. Valóban. Ha ezek
Meglátogatnak, majd lesz élvezet.

(Pest.)

Ambrus gazda.

I.

erre oly nagy széllal, Ambrus gazda?
»A kocsmába, ilyen-olyan adta!
Megharagitott a feleségem.
Haragom most borral szelidítem.
S azzal járt csak jól e nyelvesszony,
Hogy tovább is nem maradtam otthon;
Mert ha még soká darál előttem,
Nem hiszem, hogy nyelvét ki nem tépem.»

* * *

Hah, rossz asszony rosszabb szolgálója!
Ambrus gazdáról e pletykát szórja:
Otthonn ülne ő, de felesége
Kivetette őt a ház elébe.

II.

Ambrus gazda hősleg iddogála,
Míg a bakter tizet nem kiálta.
Ekkor fölkelt, és haza kotródott,
S tudja isten, most miként pusztít ott.
Á, de íme, újra visszatére —
Ambrus gazda, mi jutott eszébe?
»Hát lármázni kezdte feleségem;
S lármázott, míg végig nem keféltem.
Ekkor hátat fordíték a háznak.
Reggelig most otthonn nem is látnak.«

***

Gaz szolgálo! csak nem nyugszik nyelve.
Másnap meg már e hírt terjesztgette:
Ambrus gazda honn volt, s visszatére,
Mert nem ereszté be felesége.

(Pest.)

Boldog pestiek.

Hiába is dicséritek
A szép természetet!
Az tart legföljebb veletek,
Ki rosz gombát evett.
Szegény, szegény falusiak
S kisvárosbéliek!
Mi élünk csak valódilag,
Mi boldog pestiek!

Lakásunk fényes palota;
Mindent találni benn,
Mit a mesterség adhata,
Hogy légyen kényelem.
Selyem, rugalmas pamlagunk
Lágy hintaként remeg;
Egész török basák vagyunk
Mi boldog pestiek!

És minden nap véghez viszünk
Nagy epicuri tort,
Hol étket és italt nekünk
Sok czifra szolgál hord;
Míg a zenének hangjai
Vígán fölzengenek,
Lelkünk elandalítani. —
Mi boldog pestiek!

Hát a színház? a tánczterem
És több efféle hely?
Kapunk alatt hintó terem,
S mint a villám visz el.

Igy múlik éjünk és napunk,
Nincs híja semminek,
Míg végre csődöt nem kapunk
Mi boldog pestiek!

(Pest.)

Bucsú a színészettől.

Adom tudtára mindazoknak,
Kiket tán sorsom érdekel,
Hogy tiszta látkörét jövőmnek
Sötét, nehéz köd lepte el.
Eddig Thalia papja voltam,
Most szerkesztő-segéd leszek.
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

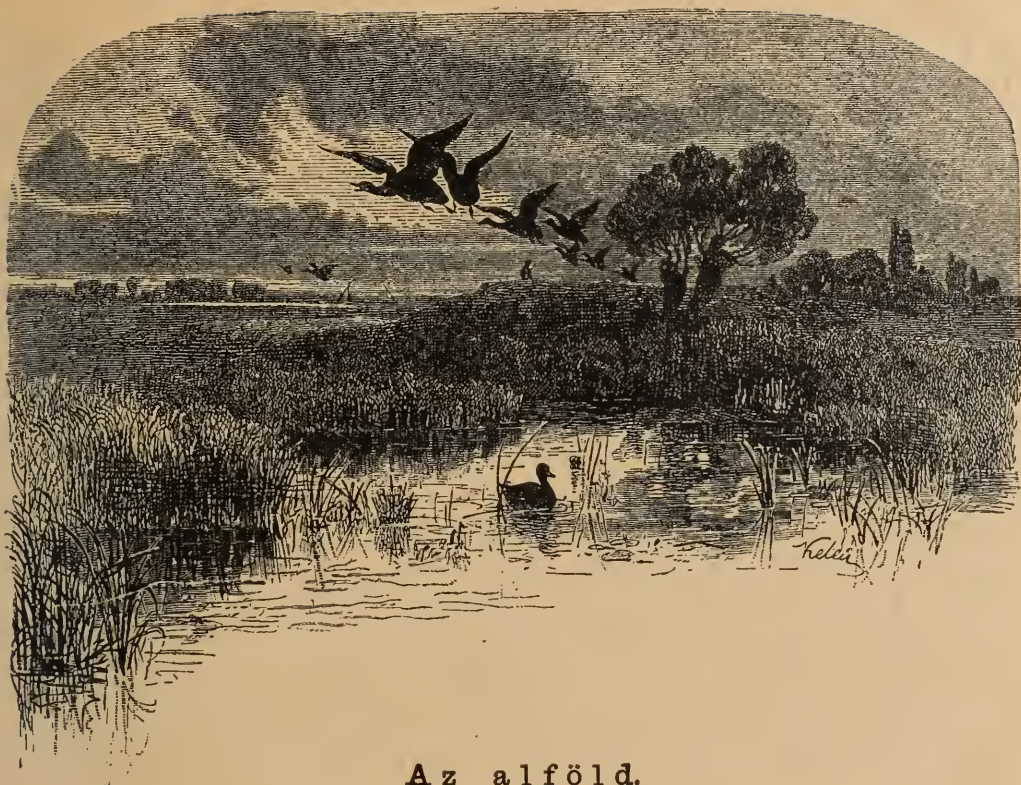
Szép élet a színészi élet,
Ki megpróbálta, tudja jól,
Bár ellene a balitélet
Vak órjásának nyelve szól.
Hogy én lelépek a színpadról,
Szívem nagyon, nagyon beteg —
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Igaz, hogy ottan a rózsának
Sokkal nagyobb tövise van,
De oly rózsákat, mint ott nőnek,
Máshol keresni hasztalan.
Mindezt szívemben igazolják
Két évi emlékezetek.
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Mert nem lesz már nekem kalandom;
Pedig e nélkül a világ
Előttem untató, kietlen,
Egyalakú, nagy pusztaság.
Ki egy országon átfuték, most
Egy kis szobában ülhetek —
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

De sorsom egykor még ezt mondja,
Ha majd rám megbékülve néz:
»Eredj, a honnan száműzélek,
Légy a mi voltál, légy színész!«
Hát addig is, míg újra elzárt
Mennyországomba léphetek;
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

(Pest.)

A z a l f ö l d .

Mit nekem te zordon Kárpátoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegyvölgyedet nem járja.

Lenn az alföld tengersík vidékin
Ott vagyok honn, ott az én világom;
Börtönéből szabadult sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.

Felröpülök ekkor gondolatban
Túl a földön felhők közelébe,
S mosolyogva néz rám a Dunától
A Tiszáig nyúló róna képe.

Délibábos ég alatt kolompol
Kis-Kunságnak száz kövér gulyája;
Deleléskor hosszú gémü kútnál
Széles vályu kettős ága várja.

Méneseznek nyargaló futása
Zúg a szélben, körmeik dobognak,
S a csikósok kurjantása hallik
S pattogása hangos ostoroknak.

A tanyáknál szellők lágy ölében
Ringatózik a kalászos búza,
S a smaragdnak eleven színével
A környéket vígan koszorúzza.

Ide járnak szomszéd nádasokból
A vadlúdak esti szürkületben,
És ijedve kelnek légi útra,
Hogyha a nád a széltől meglebben.

A tanyákon túl a puszta mélyén
Áll magányos, dőlt kéményü csárda;
Látogatják a szomjas betyárok,
Kecskemétre menvén a vásárra.

A csárdánál törpe nyárfaerdő
Sárgul a királydinnyés homokban;
Oda fészkel a visítő vécse,
Gyermekektől nem háborgatottan.

Ott tenyészik a bús árvalányhaj
S kék virága a szamárkenyérnek;
Hús tövihez déli nap hevében
Megpihenni tarka gyíkok térnek.

Messze, hol az ég a földet éri,
A homályból kék gyümölcsfák orma
Néz, s megettök, mint halvány ködoszlop,
Egy-egy város templomának tornya. —

Szép vagy alföld, legalább nekem szép!
Itt ringatták bölcsőm, itt születtem.
Itt borúljon rám a szemfödél, itt
Domborodjék a sír is fölöttem.

(Pest.)

Első szerelmem.

Virány a mult, szorgalmatos méh
A hű emlékezet;
Meghozza méz gyanánt szivembe
Első szerelmemet.

Csak hozza is! mert az nekem hajh
Mindig mi jól esék;
Hiszen e prózai világban
Nincs más költőiség.

Mint iskolás fiú, gazdámnak
Lyányát szerettem én,
S boldog valék, mert a lyánykától
Vizsont szerettetém.

Mint szeretett ő! az ebédnél
Tálalni ő szokott.
S mindenkor én elémbé tette
A legjobb falatot.

És uzsonnára kaptam tőle
Sonkát s más egyebet,
Mit szép szerével a kamrából
Kihozni lehetett.

Ha jött az este, s holdvilág volt:
A kertbe illanánk,
És ott a kertben, ottan várt csak
Az üdvek üdve ránk!

Csend volt; méléza a természet
Nagy ünnepélyesen,
Csak a békák kuruttyolának
A szomszéd réteken.

Mi e regényes helyzetben
Érzelgénk boldogan;
Mondók, hogy: ejnye, hogy süt a hold,
Be szép egy este van!

... Ah, szép idők! ti elmulátok
És mindörökre tán,
Már nem terem számomra többé
Sem sonka, sem leány.

(Pest.)

A régi jó Gvadányi.

Kegyelmednek már rég pihen a pennája,
Kegyelmednek régen megnyilt a sír szája,
Hol békességgel a föltámadást várja,
De még most is kedves nekem a munkája.

Nincs abban sok czifra poétai szépség,
De vagyon annál több igaz magyar épség,
S nagy mértékben aztat bélyegzi elmésség,
Azért is olvasni lelki gyönyörűség.

Sok számos poéta vagyon mostanában,
Fogyasztják a tintát nagy Magyarországon
Sokan, de nem írnak úgy, mint hajdanában
A kegyelmetek jó régi világában.

Ember azt sem tudja, hol tanultak nyelvet?
Beszédjek, nem tudni, magyar-e vagy német?
Magyar constructio végkép elenyészett,
S nagy szomorúsággal lehet nézni eztet.

Szomorú dolog ez s valóságos csúfság;
Gyötri lelkeiket gyalázatos hívság,
Hívságtól üldözve a calamust fogják,
S édes anyánk nyelvét szörnyen megrongálják.

Illendőképen a ki nem tud beszélni
És fundamentomos magyarsággal élni,
Ki kellene minden olyant küszöbölni,
Nem kellene hagyni magyar nyelvet ölni.

Ha kegyelmed mostan sírból föltámadna,
S ilyen magyarságot könyvekből olvasna:
Élni. jól tudom, hogy nem igen kívánna,
De halottaihoz ujra visszaszállna.

Nyugodjék kegyelmed csendes békességgel!
Appetitusomat ha korcs magyarok el-
Rontják: mulatok a kegyelmed könyvével,
Könyvének igazi magyar beszédjével.

(Pest.)

Est.

nap lement.
Eljött a csend.
Szellőzött
Felhők között
Merengve jár
A holdsugár,
Mint rom felett
A képzelet.
A városi
Nem élvezi;
Falun keresd:
Mi szép az est.
Utczára mén
Leány, legény,

S dalolni kezd;
Hallván a neszt,
Dalol vele
A fülmile
Lágy éneket
A lomb megett.
A kert alól
Furulya szól;
A pásztor ott
Tüzet rakott;
S míg elterül
A tűz körül,
S megszólal a
Bús furulya:

Ókre lova   A pásztor, és
Jár tétova,   Van ölelés,
És harmatos   Van csokolás —
Füvet tapos.   Ki volna más,
Akközben a   Ki eljöve?
Kert ajtaja   Mint szép hive.
Halkan kinyíl;   Mulassatok,
Miként a nyíl   Ti boldogok! . . .
Oda suhan   Mért köztetek
Vig-boldogan   Nem lehetek?

(Pest.)

A csavargó.

Önkénytelen az ember,
Mindenre születik,
Mint a magasb hatalmak
Ott fönn elvégezik.
Fölöttem is határvott
Az égi végzemény:
Csavargónak születtem,
Csavargó vagyok én.

Betérek Debreczenbe
Bolond Istók gyanánt,
S tovább megyek, ha ittam
Bort és öleltem lányt.
Ma itten, holnap ottan,
Csak ez az élelmény . . .
Csavargónak születtem,
Csavargó vagyok én.

Igaz, most a czudar sors,
Rútul bánik velem:
Lekötve hivatalhoz
Tengődöm egy helyen.
De nem tart ez sokáig,
Igy biztat a remény;
Mint voltam eddig, újra
Csavargó leszek én.

(Pest.)

Nem tesz föl a lány magában egyebet...

Nem tesz föl a lány magában egyebet,
Csak hogy téged, csalfa legény, elfeled;
Addig feled, addig feled, csak feled,
Mig a szíve bánatában megreped.

(Pest.)

Szobámban.

Esős idő van; szürke a menny,
Mint a bakancsos-köpenyeg.
Arról szó sincs, hogy kiderüljön,
Sétálni hát már nem megyek.

Mit kéne tennem? feleséget
A jó isten még nem adott;
Ha feleségem volna: véle
Majd eltréfálnám a napot.

Pipára gyujtok, s az esőnek
Halk susogását hallgatom,
És végig szállok gondolatban
A messze fekvő multakon.

Sokon mentem már én keresztül,
Sok jót értem, de több roszt,
S nagyrészt magamnak kell köszönnöm,
Hogy megvalljam az igazat.

Könnyműség, könnyműség! ez
Gyakorta oly lépésre vitt,
Melynek később vásott fogakkal
Ettem fanyar gyümölcseit.

De bátran mondom: más hibám nincs
A könnyműségen kívül,
S ez majd a maga idejében
Az ifjúsággal elröpül.

Viszontagságos életemnek
Egy hű, igaz barátja van,
Egyetlen ő, ki nem hagyott el
Balsorsom háborúiban.

Velem volt ő, mig a hazában
Bujdosva jártam, mint a vad,
És ittam a forrás vizéből,
S alvám a szabad ég alatt;

Velem volt ő, mig a hazán túl
Naponta négy krajczár díjért
Hiven fogyasztám a katonák
Sületlen, sóltan kenyerét;

Velem volt ő, mig a könyűkkel
Sózott színészi kenyeret
Megpaprikázták bosszusággal
Ármánykodó gazemberek.

Ez egy barátom a költészet.
Ő volt mindenkor én velem,
Verseltem én minden bajom közt
A színpadon s az őrhelyen.

Leend-e haszna verseimnek?
Túlél-e majd apjokat?
Ragyognak-e holdként fölöttem,
Ha sírom éje befogad? . . .

De már derül! szivárvány támad
Amott a rákosi mezőn,
Sétára hát! . . . csak el ne csipjen
Valamelyik hitelezőm.

(Pest.)

Egy telem Debreczenben.

Hejh Debreczen,
Ha rád emlékezem! . . .
Sokat szenvedtem én te benned,
És mind a mellett
Oly jól esik nekem,
Ha rád emlékezem. —

Pápista nem vagyok,
És még is voltak bűjtjeim, pedig nagyok.
Jó, hogy az embernek csont foga van,
Ezt bölcsen rendelék az istenek,
Mert hogyha vas lett volna a fogam,
A rozsdá ette volna meg.

Aztán a télnek kellő közepében
Kifogya szépen
A fűtőszalmám,
S hideg szobában alvám.
Ha fölhevém kopott gubám,
Elmondhatám,
Mint a czigány, ki a hálóból néze ki:
»Juj, be hideg van oda ki'!»

S az volt derék,
Ha verselék!
Ujjam megdermedt a hidegben,
És ekkor mire vetemedtem?
Hát mit tehettem egyebet?
Égő pipám
Szorítgatám,
Míg a fagy végre engedett.

Ez inségben csak az vigasztalta,
Hogy ennél már nagyobb inségem is vala.

(Pest.)

Egressy Gáborhoz.

Megénekellek! . . . de te léssz oka,
Ha énekem tán szabadon nem szárnyal:
Lerészegítéd szomjas lelkemet
Művészetednek édes italával.
Megénekellek . . . ámbár vakmerőség
Igy fölhangolni kis nádsípomat.
Legyen mentségem, hogy a milyen gyöngye
Oly szívből-ömlő tiszta hangot ad.

Gyakran nem érti emberét a kor;
Nagyot teremt nagy lelke erejébül,
És ez bukása! népét fölviszi
Olyan magasra, honnan az leszédül.
Még jó ha költőt ér e balszerencse,
Az ész holt fénye egykor föllobog,
S feltámadását fogják ünnepelni
Világosabban látó századok.

Egészen más a színész végzete.
Lekötve csügg ő egy rövid bilincsen —
Ez a jelen; csak erre számolhat,
Mert a jövőhöz semmi köze nincsen.
Ha a jelennek biztos fővenyébe
Le nem bocsátá híre horgonyát:
Elmegy nevével az idő hajója,
És menni fog az örökléten át.

Vakon mért tartja a sors korodat,
Hogy meg ne értsen? nemzetem művésze;
Avvagy — kivéve egy-kettőt talán —
Méltányolólólag, lelkesedve néz-e?
Születté volna boldogabb hazában,
Hol érdemeknek kedvezőbb az ég:
Dicsőségednek fényes ragyogása
Egy fél világra elsugárzanék.

Eljönnek ők, és néznek hidegen,
És tőled egyre csak nagyot kívánnak;
Nem értik azt ők, mily kis száma van
A sikerülés remek órájának.
A költő ír, csak hogyha kedve tartja,
A képiró, ha kedve tartja, fest . . .
És a színészt befogják az igába,
Habár halállal sujtja őt az est.

S mit szóljak arról, a ki ellened
Viseltetik rút pártos szenvedélylyel?
Ki koszorúd, mit néhányan fonánk,
Dühös kezekkel tépné szerteséjjel?

Oh mert van ilyen, és pedig nem egy van;
Hogy is ne volna? . . . magyarok vagyunk,
A párt, a párt és mindörökké csak párt
Sok század óta átkos jelszavunk. —

S mindekkorig te el nem csüggedél,
A szibbadásnak terhe nem lepett meg,
Hogy ily kevés, ily kétes bére van
Sok átvirasztott, pusztá éjjelednek.
De nem, jutalmad nem fog elmaradni!
Megtisztuland az érzet és az ész,
És eljövend a méltánylás idője,
Midőn mindnyájuknak kedvence léssz.

(Pest.)

Éjszakáim.

Még úgy csak megjárja, ha az ég
Fellegtelen, holdas, tisztakék.
Ablakomra rá könyökölök,
Hosszu szárból sűrűn füstölök,
S elmerengek majd nem reggelig . . .
Nekem ebben nagy kedvem telik.
De mikor hold, csillag nem ragyog,
Akkor én végkép oda vagyok.
A tyukokkal el nem alhatom,
Hát galléron csip az unalom,
S összenyaggat irgalmatlanul . . .
Az időm fut, mint a sánta nyúl.

Végzetetlen kinom közepett
Mit tehetnék ekkor egyebet?
A tintába mártom tollamat,
Vagy is: megpendítem lantomat,
S kong belőle oly szeráfi dal,
Hogy, ki hallja, rögtön szörnyet hal.
Én azonban folytatom dalom,
Míg az álom és az unalom
Egymással fölöttem hajba kap,
S csakugyan az első markosabb. —
Máskép mulnak éjeim bezeg,
Majd ha feleségre szert teszek.

(Pest.)

Élet, halál.

Boldog, kinek fejére
Az ég oly sorsot mért,
Hogy bor- s leányért éljen
És haljon a honért.

(Pest.)

Az utánzókhöz.

Azt gondoljátok: a költés szekér,
Mely ballag széles országutakon?
Sas a költés; hol nem járt senki sem,
Ő arra indul fennen, szabadon.

S az élheterlen nyomorú csoport
Azt lesi gyáván: merre nyílik ut?
S ha nyílik aztán, mint éhes kutya
A koncz után, a kezdett utra fut.

Fogj tollat és írd, hogyha van erőd
Haladni, merre más még nem haladt;
Ha nincs: ragadj ekét vagy kaptafát,
S vágd a földhöz silány dorombodat!

(Pest.)

Tompa Mihályhoz.

Hát, fiú, olvastam azt a verset,
A melyet te én hozzám csináltál
Valahol a bártfai forrásnál,
S mondhatom, hogy nagy örömet szerzett.

Sok szépet elmondnál e levélben,
(Ne véld, hogy hizelgéskép beszélem,)
De legjobban az gyönyörködtetett,
Hogy a bort, öcsém, te is szereted.

Ejh, be derék gyerek vagy te, Miska!
Mért nem ölelhetlek össze-vissza? . . .
Látszik: deák vagy és kálomista,
A ki a vizet nagy kinnal iszsza.

Ember a lelked is, atyámfia!
Imádkozzunk a bor istenéhez,
S hagyjuk a világot papolnia,
Hogy, ki a bort szereti, ez és ez.

Haszontalan világ ez a mai;
Egyáltalában nem tetszik nékem.
Jőjünk csak mi össze! . . . fenn az égben
Örömkönnyekeket sír Csokonai.

Egyébiránt ne gondold, barátom,
Hogy én valami vad ficzko vagyok,
Mihelyest a bor színét meglátom;
Nem én! csak úgy csendesen vígadok.

S ha bizalmas ember van mellettem,
Mosolyogva a bús múlt időket
Elbeszélem, hogy mennyit szenvedtem,
Mint majd egyszer elbeszélem néked.

Hidd el, csodálkozni fogsz fölötte,
Hogy huszonkét éves ember ennyi
Bajon magát keresztül törhette
S nem bírta őt a baj sírba tenni.

Az igaz, most jobb az állapotom,
Bár a legjobbnak ezt sem mondhatom;
Hanem úgy csak állok, hogy ha véled
Találkoznám, megvendégnékem.

De miért is nem jössz egyszer hozzánk?
Majd meglátnád, milyen jól mulatnánk!
Messze vagy, de én baka koromban
Hetvenhétszer annyit gyalogoltam.

Siess hát, mert ha sokáig késel,
Élted napjáig megemlegeted;
Én rontok hozzád, s akkor jaj neked:
Agyonszorítlak egy öleléssel!

(Pest.)

Furfangos borivó.

Megiszom én a bort, mert szeretem,
De néha megy belém nagy nehezen;
Azonban rajtam nem fog ki soha,
Minden dolognak van oka-foka.

»A kancsó zsarnokszív« — azt gondolom —
»Ki kell belőle a vért ontanom!«
S e gondolatra kancsom kiürül,
Készítették bár feneketlenül.

(Pest.)

Pinty úrfi.

Én nem panaszklok sorsom ellen,
Mi ördögért panasznék?
Lehet-e kegyesebb irántam,
Mint a milyen kegyes, az ég?
Nekem jutott a nagy szerencse:
Pinty úrfit énekelni meg!
Pinty úrfi a maga nemében
Hat pusztá falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Pinty úrfinak fillére sincsen,
Tán a nagyapjának se volt;
A mit telt erszéynek neveznek,
Távol van tőle, mint a hold.
Azért magát föl nem akasztja,
De még csak nem is kesereg,
Pinty úrfi a maga nemében
Hat pusztá falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Asztalt számára nem terítnek,
S ki hinné? éhen még se vesz;
Ha enni kell, a vendéglőkbe
Bekullog ismerősihez,
S egy-egy falatka innen, onnan . . .
Böndőjét ekkép tölti meg.
Pinty úrfi a maga nemében
Hat pusztá falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Mikép teszen szert öltözetre?
Ez is igen eredeti:
Bál- és egyéb a ruhákat
Ugy kölcsön elkéregeti;
Csakhogy többé ezen ruhákat
Nem látják a jó emberek.
Pinty úrfi a maga nemében
Hat pusztá falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Hol a szállása? azt nem tudjuk;
De ő fennen dicsekszi el:
Milyen pompás szobái vannak!
És a mit ő mond, hinni kell.
Bár kávéházakban gyakorta
Olyan Pintyféle szendereg:
Pinty úrfi a maga nemében
Hat pusztá falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

És ilyen ő tetőtül talpig,
Tökéletes képmása ez;
Magának és kedves honának
Roppant becsületet szerez.
Kiáltson föl hát minden ember
Tartsák meg őt az istenek!
Pinty úrfi a maga nemében
Hat pusztá falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

(Pest.)

A naphoz.

Panaszom van kelmed ellen,
Hallja kelmed, nap uram!
Mi dolog az, sugarával
Bánni olyan fukaran?

Elballag kelmed fölöttem
Minden istenadta nap,
Kis szobám kelmedtől még is
Egy sziporka fényt se kap.

Oly sötét van benne, mint a . . .
Majd kimondtam, hogy mibe';
Legyen egy kis embersége,
S nézzen kelmed néha be.

Hiszen azt, hogy versírás a
Mesterségem, tudja tán,
Azt is tudja, ily esetben
Nem lehet pompás szobám;

Hogy ne tudná, 'sz' hajdanában
Kelmed szinte lantot vert,
Még mikor le nem rudalták
Az Olympról Jupitert.

Szánjon meg tehát kegyelmed,
Kedves collega uram,
S mátul fogva sugarával
Ne bánják oly fukaran.

(Pest.)

Takarékosság.

Akármiképen csűrjük, csavarjuk,
Szép, a ki gazdálkodni tud:
Ilyennek aztán az adósság
Nem köt nyakába háborut;

Nem szurkol, ha bizonyos utczán
Világos nappal menni kell,
Hegykén tekinthet jobbra-balra,
Találkozzék akárkivel;

Nem mondja, a midőn javában
Cseng a kocsmában a pohár:
»Barátim, megbocsássatok, de
Mennem kell, otthonn munka vár« . . .

S a többi! — — szóval, mátul fogva
Takarékos fiú leszek,
Minden garast úgy megbecsülök,
Miként apám, a jó öreg.

Hejh, csakhogy én az efféléket
Mindig pénz-fogytán fogadom;
S a mint pénzem jön: akkor ismét
Hegyen-völgjön lakodalom.

(Pest.)

Ha.

Ha kalapomnak szőre volna,
És jobbra-balra nem konyulna:
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha már nem volna vagy két éve,
Hogy a mellényem meg van véve:
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha volna több, mint egy kabátom,
Mit hordanom kell télen nyáron:
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha a nadrágom alja, térde
Nem volna oly nagyon megsértve:
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha a czizmámnak talpa, sarka
Nem kérdené, hogy hol a varga?
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha majd e ha, ha, ha, ha meg ha
Elpusztul tőlem a pokolba:
Én leszek a derék legény!
Mingyárt arslánnak illem én.

(Pest.)

Szemfájásomkor.

Teremtő isten! szemeimre
A vakságot tán csak nem küldöd?
Mi lesz belőlem, hogyha többé
Nem láthatok lyányt s pipafüstöt!

(Pest.)

Szerelem vándorai.

Kél a hold, az éj lóvagja,
Hold kíséretében,
Mint hűséges apród, a kis
Esti csillag mégyen.

Indulóban vagyok én is,
S nem megyek magamban;
Holddal esti csillag, vélem
Égő szerelem van.

Csak eredj, hold, csak eredj a
Barna éjszakához;
Megyek én is, megyek én is
Barna kis leányhoz.

(Pest.)

A nap házassége.

A nap házas legény,
Tudjátok?
Hanem szegény
Fején
Ez épen a nagy átok,
Mert a papucskormány terhét nyögi;
Rosz felesége annyi bút szerez neki.
Természetes hát, hogy a jó öreg
A bort nem veti meg,
A bort, mely minden bajnak orvoslója,
A bort, mely a szívből a bút kiszórja.
De otthonn inni nem merészel,
Mert ekkor kész a pör a feleséggel.
Azonban tud magán segíteni.
Midőn az égen a szokott utat teszi:
Csak arra vár,
Hogy fellegekhe öltözzék a láthatár,
Ekkor nem félve,
Hogy őt meglátja felesége,
Bebaktat egy közeleső
Kocsmába,
S iszik, mint a kefekötő,
Bujába! —
Ha jön az est,
S a felleg oszlani kezd,
Látjátok őtet, a mint mámorosan
Piros pófával az égről lezuhan.

(Pest.)

Mi lelt?

Nem tudom, mi lelt ma engem?
Jó kedvemben nincs határ;
Dalolhatnék, füttyölhetnék,
Egyikhez sem értek bár.

Összeverem a bokámat,
Noha nem szól muzsika;
A szobám világos, ámbár
Nap nem süt belé soha.

Még a füst is rózsaszínű,
Melyet rosz cserép pipám
Legroszabb kapadohányból
Küld keresztül a szobán.

A szívem ver, mintha benne
Háborogna szerelem;
Pedig egy leány sem váltott
Csak egy jó szót is velem.

S annál megfoghatatlanabb ez,
Mert zsebemnek zord egén
Pénzfogyatkozásnak éje
Úl sötéten, feketén.

Szóval: a világ előttem
Egy szép tulipán-bokor...
Kár, hogy addig lesz csak az, míg
Kimegy fejemből a bor!

(Pest.)

Halálom.

A halál két neme áll előttem,
Nem tudom, hogy melyiké leszek;
Nem tudom, pedig szeretném tudni:
Éhen vagy szomjan halok-e meg?

(Pest.)

Igyunk!

A kinek nincs szeretője,
Bort igyék,
S hinni fogja, hogy minden lány
Érte ég.

És igyék bort az, a kinek
Pénze nincs,
S az övé lesz a világon
Minden kincs.

És igyék bort az, a kinek
Búja van,
S a bú tőle nyakra-főre
Elrohan.

Sem szeretőm, sem pénzem,
Csak bánatom;
Máznál háromszorta többet
Ihatom.

(Pest.)

Hozzá.

Szent borzalommal nyujtom ím feléd
Nem földi kéjtől reszkető kezem,
S enyém vagy-e? valóban az enyém?
Nem álmodom-e? félve kérdezem.

Oh nem, nem álom! hallom hangjaid,
Az andalító édes hangokat,
És arczaidnak látom liljomát,
És itt pihensz, hol hév szivem dagad.

Mennyit nem küzde a balsors velem,
Mig valahára még is engedett,
Mig a dicső perczet megérhetém,
Hol sajátomnak mondlak tégedet.

Sajátom vagy! s e boldogságomat
Kinek, vajon kinek köszönhetem?
Isten megáldja kedves verseim!
Ők, ők szereztek meg téged nekem.

Engedd, hogy még egyszer nézzek reád,
S szorítsanak szivemhez e kezek! [pénz,
És most... és most... jer a zsebembe
S menjünk, először is csizmát veszek.

(Pest.)

Sovány ősz.

Megköszönöm az ilyen őszet,
Alázatosan köszönöm!
Egész világ örül, vigad,
Csak én nekem nincs örömöm,
Iszik boldog, boldogtalan,
Szüret van úton, útfelen,
És én isten kegyelmiből
A száraz kortyokat nyelem.

Búsan Budára kullogok,
Megállok a vár tetején;
Nagyszálnak borszülő hegye
Távolból kékellik felém.
Nagyszálnak borszülő hegye
Sok jó napot szerzett nekem;
Hanem mi haszna? hogyha most
A száraz kortyokat nyelem.

Mint holmi falusi bíró,
Leteszem a két könyököm,
Remélve, hogy tán valahogy
Majd búmat versben kinyögöm.
Hiába minden fejtörés!
Nem boldogúl a vers velem.
Hogy is verselhetnék? midőn
A száraz kortyokat nyelem.

Nagy bosszusan, nagy álmosan
Az ágyba vágom magamat,
S hejh a szüret! ezt mormogom
Fülig a takaró alatt.
És a szüretéről álmodom
S a borról minden éjjelen;
Másnap megint, mint azelőtt,
A száraz kortyokat nyelem.

Csak menne már el a szüret,
Csak menne a pokolba már!
Hozná meg isten a telet,
Hideg házban huzzam ki bár.
Vagy meglövöm magam, vagy a
Duna leszen fekvő helyem,
Ha a jövő szüretkor is
A száraz kortyokat nyelem.

(Buda.)

Verseim.

A költészet fája életem,
Minden versem egy levelke rajt.
Fa, levél el fog hervadni majd,
A felejtés szele rá sóhajt.

És mivelhogy elhervadni fog,
Ne is ápolgassam én e fát?
Más hasznot ha nem hajt: legalább,
A míg élek, hús árnyékot ad.

(Pest.)

Csokonai.

Egy kálomista pap s Csokonai
Egymásnak voltak jó barátai.
Kilődul egyszer Debreczenből
S a jó barát előtt megáll,
S: ihatnám pajtás! így kiált föl
Csokonai Vitéz Mihály.

»No ha ihatnál, hát majd ihatol,
Akad még bor számodra valahol,
Ha máshol nem, tehát pinczémben;
Ottan nem egy hordó bor áll«,
Szólott a pap, s leballag véle
Csokonai Vitéz Mihály.

»Ihol ni, ucczu!« fölkiált a pap,
A mint egy hordóból dugaszt kikap;
»Szaladj csapért! ott fönn felejtém;
Szaladj, öcsém, de meg ne állj!«
És fölrohan ló halálában
Csokonai Vitéz Mihály.

A likra tette tenyerét a pap;
Csak vár, csak vár, hogy jön talán a csap,
S a csap nem jött, és a pap morgott:
»De mi az ördögöt csinál,
Hol a pokolba marad az a
Csokonai Vitéz Mihály?»

Tovább nem győzte várni a csapat,
Ott hagyta a hordót, (a bor kifolyt,)
Fölmén a pinczéből a házba,
De ott fönn senkit nem talál.
Csak késő este érkezett meg
Csokonai Vitéz Mihály.

Hát a dologban ez volt az egész:
Kereste ott fönn a csapat Vitéz,
Zeget-zugot kikutat érte,
De csak nem jön rá, hogy hol áll?
És így csapért szomszédba mégyen
Csokonai Vitéz Mihály.

A szomszédban valami lakzi volt.
Elébe hoztak ételt és italt;
És im az étel és bor mellett
És a zenének hanginál
Csapot, papot, mindent felejtett
Csokonai Vitéz Mihály.

(Pest.)

Dáridó után.

Ez volt aztán az éjszaka!
Bort többé soh'se lássak,
Ha életemben párja volt
Ennek az áldomásnak.

Egész mohácsi ütközet
Ment végbe ott közöttünk;
Igaz, hogy a török a bor,
És a magyar mi lettünk.

Hanem még az is igaz ám,
Hogy harczoltunk vitézül,
Kivált mikor már a király,
Az ész, kidőlt nyergébül.

A győzelmes poharakat
Dühvel nyakon ragadtuk,
S függtünk letéphetetlenül,
Mint a piócza, rajtuk.

Ha oly hosszú lesz életünk,
Mint kortyaink valának,
Megérjük boldogabb korát
A bús magyar hazának.

(Pest.)

Szerelmem zúgó tenger...

Szerelmem zúgó tenger,
De most zúgása nem ver
Órjási hánykódás közt földet és eget;
Elszenderült, miképen
A gyermek bölcsejében,
Ha hosszan jajgatott és hosszan könnyezett.

A síma habtükröben
Evez föl és le lelkem
Szelíd merengésnek hintázó csónakán;
Partjáról a jövőnek
Csattog felém lágy ének...
Te énekelsz, remény, te kedves csalogány!

(Pest.)

Volnék bár...

Volnék bár sivatag bús szigete
A tenger közepének,
Hová ember, madár nem lépne be —
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék megdermedt jégsziklája bár
A messze föld végének,
Mít nem melenget lanyha napsugár —
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék bár a földöv homokja, hol
A nyári nap tüzének
Örök sugára égető pokol —
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék bár hallgató éjféleken
Atokvert kósza lélek,
Ki még koporsójában sem pihen —
Csak tégedet ne ismernélek.

Nem volna mérve oly nagy terhe rám
A kínak, szenvedésnek,
Létem keresztjét jobban hordanám —
Csak tégedet ne ismernélek.

S még is, még is... nem volna életem,
Az örök üdvességnek
Magas helye sem tetszenék nekem,
Ha tégedet nem ismernélek.

(Pest.)

Az én szerelmem...

Az én szerelmem nem a csalogány,
Kit fölkeltett a hajnalszürkület,
Hogy édes ének szóljon ajakán
A nap csókjától rózsás föld felett.

Az én szerelmem nem kies liget,
Hol csendes tóban hattyúk ringanak,
Fehér nyakok mig bókot integet
A vízbe néző hold sugárinak.

Az én szerelmem nem nyugalmas ház,
Mít kert gyanánt körül a béke vett,
Hol a boldogság anyaként tanyáz,
S tündér leányt szül: a szép örömet.

Az én szerelmem rengeteg vadon;
A féltés benne mint haramja áll,
Kezében tör: kétségbesés vagyton,
Minden dőfése százszoros halál.

(Pest.)

Szemek, mindenható szemek!

Szemek, mindenható szemek!
Ne nézzetek, ne nézzetek
Reám oly hidegen, oly hidegen;
Megöltök, ez halál nekem,
Halál nekem!

Vagy, oh mindenható szemek!
Csak öljetek meg, öljetek;
Aztán mosolygjatok, mosolygjatok,
S én újlag föltámadok,
Föltámadok!

(Pest.)

Élet, halál! nekem már mindegy!

Élet, halál... nekem már mindegy!
Ez a kétség irtóztató;
Igy nem mehet tovább, a mint megy,
És »a ki mer, nyer« példaszó.

Hozzá megyek, hozzá kell mennem,
Előtte szívem fölnyitom,
Hadd lássa meg, mi kín van bennem,
S hogy azt mind érte hordozom.

S ha szenvedésem látni fogja,
S a halvány színt, melyben vagyok;
Talán meglágyul indulatja,
Talán majd szánakozni fog.

És hátha könyvéből szemének
E drága sort olvashatom:
Hisz én már téged rég kísérlek,
Van érted titkos bánatom.

És hátha csókja szent kulcsával
Nyitand számomra majd eget...
Vagy, mint örültet, szolga által
Szobájából majd kilöket.

(Pest.)

A külföld magyarjaihoz.

Ti fekélyek a hazának testén,
Mit mondjak felőletek?
Hogyha volnék tűz: kiégetnélek,
Égetném roszt véretek.

Nem vagyok tűz, nincs emésztő lángom;
De van éles hangu szóm,
Mely reátok átkait kiáltja,
Átkait irtóztatón.

Annyi kincse van hát e hazának,
Hogy nem is fér benne meg?
Hiszen e hon, e boldogtalan hon
Oly szegény és oly beteg.

És ti rablók! a mit orvosságra
Izzad kínnal e haza:
Elhordjátok idegen bálványtok,
A külföld oltárira.

E hazán, mely porban esd kenyérért,
Nem esik meg szívetek;
Míg ő vért sír, poharaitokba
Kinn ti a bort töltitek.

És csak akkor tértek vissza, már ha
Koldusbot van nálatok:
Kit koldussá tettetek, hogy tőle
Ismét koldulhassatok.

A miként ti e szegény hazából
Magatok számúztok:
Vesse úgy ki csontotokat a sár
S a mennyország lelketek!

(Pest.)

Mért nem születtem ezer év előtt?

Mért nem születtem ezer év előtt?
Midőn születtek Árpád daliái,
S ragadva kardot, a vérkedvelőt,
A nagy világgal mentek szembeszállni.

Beh mondtam volna csataéneket,
Versenyt rivalgót kürtjével Lehelnek,
Melynek zugási mennydörgéseket
Vadúl kavargó örvényökbe nyeltek.

Beh fölvettem volna magamat
Hadvész után nyerítő paripára,
Keresni a sirt vagy babéromat
Hazát teremtő harcok viharába'.

Beh énekeltem volna diadalt,
Vitézeimnek, párduczborra dölve,
Midőn az ütközetmoraj kihalt
S az áldomás csengése jött helyébe.

Vagyok henyélő század gyermeke,
Hol megdalolni méltó tárgyam nincsen;
S ha volna is, mi lenne sikere?
Sínlődik a nyelv terhes rabbilincsen.

(Pest.)

A borhoz.

Oh bor! te voltál eddig egy barátom;
De látom,
Hogy már kihalt tüzed, mely értem ége,
S frigyünknek vége, vége.

Ha eddig hozzád folyamodtam
Bús állapotban,
Keresztelő lett... a búbánatot
Vidámsággá kereszteléd.
Mért járulok hiába most eléd?
Varázserődét mért nem mutatod?

Fejem nehéz,
És reszket már e kéz,
Mely a teli
Pohárt ajkamhoz emeli;
Ezt befolyásod eszközölte,
De nem hatál be a kebelbe:
A lélek ép,
Nem részegülhet semmifélekép.
A multnak fekete
Emlékzete
— Mint Dejaníraköntös — rajta van
Letéphetetlenül, minduntalan.

Oh bor!
Ki annyiszor
Voltál bajomnak orvossága,
Légy most is az, bár utójára:
Feledtesd el velem a gúnymosolyt,
Mely lángszerelmem jégjutalma volt!

(Pest.)

Katona vagyok én...

Katona vagyok én, kiszolgált katona,
Csak káplár sem voltam, mindig közkatona.
A katonasághoz ifjuságot vittem,
Ott maradt az, haza öregséggel jöttem.

Nagy volt pontosságom, nagy volt a hűségem,
Nem volt reám mérve csak egy büntetés sem.
Mi lett a jutalmam, mikor kiszolgáltam?
A generális megveregette vállam.

(Pest.)

Szívem, te árva rabmadár!

Szívem, te árva rabmadár!
Kit szűk, szoros kalitka zár,
Légy csendesebben odabenn,
Ne hánykolódjál oly igen;
Ugy meg találod sérteni
Magad, hogy vér fog ömleni...

Vagy üsd meg magadat te hát,
Jőjön halálos seb reád;
Véreddel majd megírhatom
Szerelmem és hatyúdalom.

(Pest.)

Gyere lovam...

Gyere, lovam, hadd tegyem rád nyergem!
Galambomnál kell még ma teremnem.
A kengyelbe most teszem bal lábam,
De lelkem már a galambomnál van.

Száll a madár, tán párjához siet;
Sebesen száll, el is hagyott minket.
Érjük utol szaporán, jó lovam,
A párját ő sem szereli jobban.

(Pest.)

A leánykákhoz.

Ne haragudjatok rám,
Leánykák, lelkeim!
Hogy oly sokszor beszélnek
A borról verseim.

Ti nem gondolhatjátok,
Mily bús az életem,
Hogy gyakran a keservek
Keservét szenvedem.

Mig olvassátok tőlem
A tréfás dalokat,
Nem sejtitek, hogy néha
Szivem majd megszakad.

S lássátok, szépeim! ha
A bú nekem rohan,
Mint felbőszült oroszlán,
Emésztő-szilajan;

Ha a világ előttem
Éjjé sötétedik,
S a sötétséges éjben
Vihar kerekedik,

És a vihar szivemben
Dúl irgalmatlanúl:
Csak a bor, a mitől ez
Ismét lecsillapúl.

Lecsillapúl lassanként,
Elzúg a fergeteg,
S én újólág vidám, kék
Eget szemlélhetek;

S a fölvidámult égen
A régi fényben jár
A jó kedv holdja, a szép
Örömcstillagsugár.

Ily jótévő orvosság
A szőlőnedv nekem;
Nem egyszer menté meg már
Megúnt, bús életem.

Mert gyakran voltam úgy, hogy
Csak még egy pillanat...
S most pókháló fődözné
Versíró tollamat,

Mig én magam fekünném
A sírban hidegen,
S a föld hideg porával
Vegyülne tetemem — — —

Ne haragudjatok hát,
Leánykák, lelkeim!
Hogy oly sokszor beszélnek
A borról verseim.

(Pest.)

Szülőimhez.

Hejh édes szülőimék,
Gazdagodjam meg csak!
Akkor, hiszem istenem,
Nem panaszkodnak.

Minden teljesülni fog,
A mit csak kívánnak;
Megelőzőm vágyait
Éd's apám s anyámnak.

Lesz csinos ház, a mibeu
Megvonóúlnak szépen;
Pincze lesz a ház alatt,
Jó bor a pinczében.

Meghíhatja éd's apám
Minden jó barátját;
Borozás közt lelköket
A jó kedvbe mártják.

Szép kocsit csináltatok
Éd's anyám számára;
Nem kell, hogy a tempomot
Gyalogosan járja.

Lesz arany szegélyzetű
Imádságos könyve,
Krisztus urunk képe lesz
Szépen metszve benne.

Pistinak meg majd veszek
Drága paripákat,
Rajtok jó Istók öcsém
Vásárookra járhat.

Végesvégül lesz nekem
Dúsgazdag könyvtárom;
Akkor majd a verseket
Nem pénzért csinálom.

Ingyen osztom azokat
Szét az ujságokba;
Minden szerkesztő, tudom,
Szívesen fogadja.

S hogyha szép lyányt kaphatok:
— De magyar lelkűt ám! —
Éd's apám táncolni fog
Fia lakodalmán.

Igy élünk majd boldogan
A multságoknak,
Igy biz, édes szüleim...
Gazdagodjam meg csak!

(Pest.)

Boldog éjjel...

Boldog éjjel! együtt vagyok rózsámmal,
A kis kertben mulatozunk egymással;
Csendesség van, csak az ebek csaholnak,
Fenn az égen
Tündérszépen
Ragyog a hold, a csillag.

Nem jó csillag lett volna én belőlem;
Tudja isten, nem maradnék az égen,
Nem kellene én nekem a mennyország,
Lejárnék én
Minden estén,
Kedves rózsám, tehozzád.

(Pest.)

Fényes csillag...

Fényes csillag, mondd meg nekem.
Mért nem maradtál odafenn?
Mondd meg: arra mi ok szolgál,
Hogy az égről lefutottál?

»Csak az az ok szolgál arra,
Mert rá néztem galambodra;
Sugaramnál szebb a szeme,
Bosszankodás kergetett le.«

(Pest.)

A természet vadvirága.

Mit ugattok, mit haraptok
Engemet, hitvány ebek!
Torkotokba, hogy megfúltok,
Oly kemény koncot vetek.
Nyirbáljatok üvegházak
Satnya sarjadékain:
A korlátatlan természet
Vadvirága vagyok én.

Nem verték belém tanítók
Bottal a költészetet,
Iskolai szabályoknak
Lelkem soh'sem engedett.
Támaszkodjék szabályokra,
Ki szabadban félve mén.
A korlátatlan természet
Vadvirága vagyok én.

Nem virítok számotokra,
Árva finnyás kóficzok!
Kiknek gyöngé, kényes, romlott
Gyomra mingyárt háborog;
Van azért, ki ép izléssel
Üdvezelve jön elélem.
A korlátatlan természet
Vadvirága vagyok én.

Hát azért nekem örökre
Szépen békét hagyjatok;
Ugy sem sok gyümölcsű munka:
Falra borsót hánynotok.
S kedvetek ha jön kötödni,
Ugy kapkodjatok felém:
A természetnek tövises
Vadvirága vagyok én.

(Pest.)

Esik, esik, esik . . .

Esik, esik, esik,
Csókeső esik;
Az én ajakamnak
Nagyon jól esik.

Az eső, az eső
Villámlással jár;
A szemed, galambom,
Villámló sugár.

Mennydörög, mennydörög
A hátunk megett;
Szaladok, galambom,
Jön az öreged.

(Pest.)

Levél egy színész barátomhoz.

Jut még eszedbe a fiú? kivel
Együtt czepeled a vándorbotot,
Mely koldusbotnak is beillenek,
Midőn a sorsnak fényes kedve nincs;
És ez nem épen olyan ritkaság
Színészre nézve, mint holdogtalan
Magyar hazánkban a hű honfigond. —
Lásd, én reátok még emlékezem,
És elfeledni nem fogom soha
A jót s rosztat, mely ott közöttetek
Mult napjaimnak osztályrésze volt.
Előttem áll a délután, midőn
A színészetbe béavattatám.
Barangolék föl és le czéltalan
A nagy hazának minden tájain.
Tarisznyámban, mit hátamon vivék,
Nem mondhatom, hogy nagy volt a teher,
De a nyomor, mint ólom, megnyomott.
Könnyíte rajt a víg könnyelműség,
Mely útaimban hű társam vala.
Ekkép juték egy nyári délután
Egy kis városba; fáradt lábaim
A fogadóban megpihentenek. —
Vendégszobája egyik oldalán
Helyet szerényen színpad foglala.
Mire való is már a fényüzés? . . .
Azon tünődtem épen: kérjek-e
Ebédet vagy se? hát ha majd sovány
Zsebem bicskája szépen bentörik?

Az ajtót ekkor megnyitá egy ur;
Volt bennem annyi emberismeret,
Rá foghatnom, hogy nem más mint színész.
Fején kalapja nagybecsű vala,
Mert Elizéus prófétával az
Rokonságban volt . . . tudnillik: kopasz.
Kabátja új, a nadrág régi rongy,
És lábát csizma helyett czipő fődé,
Alkalmasint a melyben szerepelt.
»Thalia papja?« kérdém. »Az vagyok;
Talán ön is?« — »Még eddig nem.« — »Tehát
Jövőben? fölség...« — »Azt sem mondhatom«,
Vágtam szavába; ámde ő rohant,
S vezette gyorsan az igazgatót.
Fehér köpenyben az igazgató
Jött üdvözölni engem nyájasan:
»Isten hozá önt, tisztelt honfitárs!
Lesz hát szerencsénk önhez, édes ur?
Imádja úgy-e a művészetet?
Ah, jó barátom, isteni is az!
S önnek szeméből olvasom ki, hogy
Színészetünknek egykor hőse lesz,
És kürtölendik bámult nagy nevét
A két hazának minden ajkai . . .
Ebédelt már ön? itt az ételek
Fölötte drágák, s a mi több: rosztak.
Az ispán urtól özczombot kapánk,
A káposztából is van maradék —
Ha meghívásom nem méltóztatik
Elútasítani: jó ebédje lesz.«
Igy ostromolt a jó igazgató,
Forgatva nyelve könnyü kerekét.
Én nem roszt kedvvel engedék neki.
Menék ebédre, és ebéd után
Beiktatának ünnepélyesen
A társaságba — nem kutatva: mi
Valék, deák-e vagy csizmadia?
Másnap fölléptem a Peleskei
Notáriusban. Hősleg működém
Három szerepben, minthogy összesen
A társaságnak csak hat tagja volt. —
Egy ideig csak elvalék velök;
Faluzgatánk jó s bal szerencse közt.
De a barátság végre megszakadt,
Mert én utáltam a nyegléskedést,
A sok »utószor«-t, a görögtüzet,
S tudj' a manó, mily csábításokat.
A társaság is végre szétoszolt
Egymást érő bel- s külvizsály miatt;
S én újra jártam széles e hazát,
Mignem keblébe vett más társaság.
Mit ottan, itt is azt tapasztalám,
S tapasztalásom nem volt olyatén,
Mely kedvre hozta volna lelkemet.

Kenyért keresni színészek leszünk,
Nem a művészet szent szerelmiből,
S haladni nincsen semmi ösztönünk.
»Pártolj, közönség, és majd haladunk«,
Mond a színész; és az meg így felel:
»Haladjatok, majd aztán pártolunk!«
És végre mind a kettő elmarad.
Nem is hiszem, hogy a színészetet
Becsülni fogják, míg az befogad
Minden bitangot, gaz sehonnait,
Kik a világnak söpredékei,
S itten keresnek biztos menhelyet.
Barátom, ez fájtnék én nekem s neked,
Ez keseríté minket annyira.
Az isten adja, hogy minél előbb
Akképen álljon színművészetünk,
A mint valóban kéne állnia.

(Pest.)

Az öreg úr.

Az öreg urnak élete
Szánandó gyötrelmem,
Veséig gyöttri a szegényt,
Féltékeny szerelem.

Unokaöcsce oly gonosz,
S szép, ifju a neje;
Unokaöcsce ver szöveget
Megöszült fejibe.

Míg nőtlen volt: terhére nem
Esett a hivatal,
Nyugottan, híven végezé;
De most majd belehal.

Míg nőtlen volt: barátinál
El-elkártyázgatott;
De mostan éjszakázni fél...
Keserves állapot!

Míg nőtlen volt: álom között
Folyának éjei;
De most az öreg úr szemét
Behúnyni sem meri.

Pedig, pedig, szegény öreg,
Féltés hiába bánt;
Öcséd nődet nem szereti...
Hanem a szobalyányt.

(Pest.)

Szerelem, szerelem . . .

Szerelem, szerelem,
Keserű szerelem!
Miért bántál olyan
Kegyetlenül velem?
Te voltál szívemben
Első és utósó,
Nem sokára készül
Számomra koporsó.

Elmegyek az ácshoz,
Fejfát csináltatok,
Egyszerű fejfámra
Csak egy sort iratok;
Fekete betűkkel
Ez lesz írva rája:
»Itt hervad a húség
Eltépett rózsája.«

(Pest.)

János gazda.

János gazda derék gazda,
Nincsen párja hat faluba';
Csak egy a bibéje,
Hogy soha sincs pénze.

Széles, hosszú szántóföldje,
Sok gabona terem benne,
Vásárra jár véle,
Még sincs soha pénze.

Nem kóborol a kocsmába,
Kocsmárosra nem kiáltja:
Hejh, bort az icczébe!
Még sincs soha pénze.

Felesége szép, takaros,
Legényekre nem haragos,
Kivált béresére...
Hát azért nincs pénze.

(Pest.)

A tintás-üveg.

Vándorszínész korába Megyeri
(Van-e, ki e nevet nem ismeri?)
Körmölgeté, mint más, a színlapot.
Kapott
Ezért
Egyszer vagy öt forintnyi bért,
A mint mondom, vagy öt forintnyi bért.

Először is hát tintáért megyen,
Ha ismét írni kell, hogy majd legyen.
A tintás-üveget pedig hová
Dugá?
Bele

Kabátja hátsó zsebibe,
A mint mondom, kabátja zsebibe.

S hogy pénzre tett szert, lett Megyeri vig,
S haza felé menvén, ugrándozik.
Hiába inti őt Szentpéteri:

»Kari,
Vigyázz!
Kedved majd követendi gyász,
A mint mondom, majd követendi gyász.«

Ugy lett. A sok ugrándozás alatt
Kifolyt a tinta; foltja megmaradt.
Megyeri elbusúlt — kedvét szegi
Neki

A folt,
Mivel csak egy kabátja volt,
A mint mondom, csak egy kabátja volt,

Mi több: kabátja épen sárga volt,
És így annál jobban látszott a folt.
»Eldobnám — szolt — de mással nem
Ez ok [birok;«
Miatt
Hordá, míg széjjel nem szakadt,
A mint mondom, míg széjjel nem szakadt.

(Pest.)

Mit szól a bölcs?

Hm, bizony csak sok nem úgy halad,
A mint kéne, itt a nap alatt.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Tenger a pénz, melyben elsülyed
Sok hajó: elv, jellem, becsület.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Korparfót diszít selyem kalap,
S az okos fő teng darócz alatt.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

A lét könyviből e szót »barát«
Az idők régen kivakarák.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Egyenesség, nyílt őszinteség
Rókaságnak zsákmányúl esék.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Feleséghűség járatlan ut,
Rajta már csak az együgyü fut.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Igazmondás elhajított kő,
Hajító fejére visszajő.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

Megterem sok prédikáció,
Nem igen hallgatják, bármi jó.
Szikrát sem törődve szól a bölcs:
Itt van a pohár, hol a bor? tölts!

(Pest.)

Pál mester.

Pál mester ilyformán okoskodott,
És félre csapta
Szilajhegykén a kalapot:
»Eh, a ki adta!
Mire való a feleség nekem?
Nélküle szabadabb lesz életem;
Elkergetem... az lesz belőle.«
És úgy tett, a miként beszéle.

Pál mester később így okoskodott,
Csak hogy nem csapta
Ő félre most a kalapot:
»Hejh, a ki adta!
Még is csak kár volt elkergetnem őt;
Kezében gazdaságom egyre nőtt,
S most elpusztúl... az lesz belőle.«
És úgy lett, a miként beszéle.

Pál mester ekkor így okoskodott,
És félre csapta
Ismét hegykén a kalapot:
»Eh, a ki adta!

Mi haszna minden bűm és bánatom?
Ugy sincs sokam; azt is tovább adom,
Tovább adom... az lesz belőle.«
És úgy tett, a miként beszéle.

Pál mester végre így okoskodott,
S szemére csapta
Keservesen a kalapot:
»Hejh, a ki adta!
Most már minden, de minden oda van;
Mi tévő légyek? felkössem magam?
Fel, felkötöm... az lesz belőle.«
És úgy tett, a miként beszéle.

(Pest.)

Részegség a hazáért.

Fiuk, az isten áldjon meg,
Én is iszom, igyatok!
Én nem nézhetek vidámon
Végig elhagyott hazámon,
Csak mikor részeg vagyok!

Ekkor úgy látom hazámat,
A mint kéne lennie;
Mindenik pohár, a melynek
Habjai belém ömölnek,
Egy sebét hegeszti be.

S ha mig részeg vagyok: boldog
Volna a hon csakugyan,
Bár örökké kéne élnem,
Fiuk, nem láthatna éngem
Soha senki józanán.

(Pest.)

Szerelem és bor.

Azt mondom, a mit mindig mondok:
Ne háborgassanak a gondok,
Ne háborgassanak bennünket!
Legyen vidámság, tréfa, nesz;
Ifjak vagyunk, és ifjuságunk
Idő jártával oda lesz.

Járjunk a szerelem kertében,
Virág ott nyílik minden lépten;
Ha meg talál tüskéje szűrni:
Illatja gyógyulást szerez.
Szeressünk! mert erőnk, szeretni,
Idő jártával oda lesz.

Midőn a szerelem kertében,
A nap tikkasztóan süt az égen:
Térjünk hűs árnyékú lugasba
A borgyümölcs tőkéhoz.
Igyunk! pénzünk van, hátha pénzünk
Idő jártával oda lesz.

E kép a legszebb élet képe;
Adjunk érette bűt cserébe.
Mint fellegekre a szivárvány,
Reánk mosolyogni fog ez,
Ha majd derengő ifjuságunk
Idő jártával oda lesz.

(Pest.)

Etelkéhez.

Láttad-e, angyalom, a Dunát
S a szigetet közepén?
Ide szivembe képedet
Akként foglalom én.

A szigetről zöld fa-lomb
Mártja a vízbe magát;
Ha te szivembe így a remény
Zöldjét mártanád!

(Buda.)

Rabhazának fia.

Menjünk, menjünk a földbe,
Beteg szivem!
Hiszen
Megtetted, a mit kelle,
Megtetted, a mit lehetett:
Viselted honfisebedet.

Hideg van a siréjben;
Másnak lehet...
Meleg,
Forró lesz a sir nékem:
Mit életemben viselék,
A honfisebb még ott is ég.

De az itélet napja
Eljön talán,
S hazám
Bilincseit lerontja.
Akkor sebem begyógyuland,
S hűvösben nyugszom ott alant.

(Pest.)

elhős az ég hazámon,
Aligha nem lesz vész;
Csak hadd legyen, nem bánom,
Lelkem reája kész.

Lantom nagyon szeretne
Hallgatva állani,
Régóta van kezembe',
Már kopnak húrjai.

S amott a zugban kardom
Folyvást panaszkodik:
Hiába meddig tartom,
Az ítéletnapig?...

(Pest.)

Cs. E. kisasszony emlékkönyvébe.

Ha e sötét betűk, a miket itt leírok,
Lennének a balsors, a mely tán téged ér:
Elvetném tollamat, nem írnék, bárha lenne
Minden vonásomért egy-egy ország a bér.

(Pest.)

V. S.-né emlékkönyvébe.

Tudom: mint boldogítod férjedet;
De szinte kívánnám, hogy azt ne tedd,
Ne olyan nagy mértékben legalább.
A fájdalomnak csalogánya ő,
S mióta boldog, hangja ritkán jó...
Gyötörd, hogy halljuk édesbús dalát.

(Pest.)

Bucsú 1844-től.

Egy esztendő a másik sírját ássa,
Gyilkolják egymást, mint az emberek.
Idő, szárnyadnak még egy csattanása,
S a jelen év is sírban szendereg.
Oltsd el, haldokló, hervadt ajakadnak
Lélekzetével életmécsedet,
Nem foglak oda írni tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

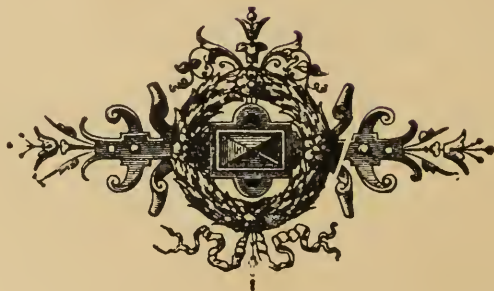
Magas tervektől izzadó fejembe
Te oly sok eszme magvait vetéd,
S én a gyümölcsöt bőven megteremve
Láthatván, rajta büszkén nézek szét.
Jutalmaúl nem rest munkálatomnak
A hír csillagja rám sugárt vetett,
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Szivem sokáig a sors bal kezében
A fájdalom meggyúlt világa volt;
Te, megvénült év, szóltál, hogy ne égjen,
És szózatodra a vad láng kiholt.
Elhamvadt üszke van csak bánatomnak
A romba dőlt s már fél-ép szív felett;
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Oh haldokló év! sírod mellett engem
Lágy bölcsejében ringat a remény,
S hahogy szabad, a mit jövendő, hinnem:
A mennyországnak állok küszöbén.
Szomszédságában ilyen boldog kornak
Mondom, tünő év, a bucsút neked,
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Reád függeszté hévvel esdekelve
Bágyadt szemét sóhajtó nemzetem,
S te sóhajára semmit nem figyelve,
Ekkép feleltél mennydörögve: nem!
Te koszorúját eltépted honomnak,
Ifjú reménye mit fejére tett;
Ezért nem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

(Pest.)

**

Két testvér.

Van én nekem egy kedves czimborám,
Talpig derék, becsületes fiú:
Midőn szomorúságnak szele fú,
Vidámság köpenyét akasztja rám.

Ha nemzetem sorsára gondolok,
S szívem szorítja fojtó sejtelem:
Az én kedves pajtásom ott terem
És szól, hogy ez nem férrias dolog;

Azt mondja, hogy csak várjak egy kicsit,
Hogy majd idővel másformán leszen,
Az ég kegyébe ismét fölveszen,
És, minket árva népet, megsegít.

Ha szerelem bújában epedek,
És a lemondás már-már főbe ver,
Az én kedves pajtásom nem hever,
Hanem jön és szól: ne legyek gyerek.

Azt mondja, hogy ne hagyjam magamat;
Ámbátor az most rám nem is figyel,
Ki szerelmem tőkáját vette fel,
Majd megkerül még tőke és kamat.

S ha eszmetársulatnál fogva itt
Eszembe jutt borzasztó pénzügyem:
Biztat, hogy a szerencse, elhigyem,
Számomra is megnyitja markait;

Azt mondja, hogy még megjön az idő,
Hol fűtetlen szobában nem lakom,
Ha szűk udvarra nyíló ablakom
Tábláin a tél délvirága nő. —

Az én kedves pajtásom így beszél
Kimondhatatlan barátságosan,
S e'kemnek oly széles jó kedve van
Bút, bajt felejtető meséinél.

E jó fiúnak egy rossz bátya van,
Igen komor, goromba férfi ő;
Ez a rossz bátya mindig közbejő,
És fölpofozza öcscsét csúfosan.

S tőlem kegyetlenül elkergeti.
Levert kedélylyel ballag tőlem el,
De újra jó, vigasztal és ölel
A jó fiú, ha szerit ejtheti.

Tudjátok tán, s fölösleges a szó:
Ily jó barátomúl kit bírok én?...
Vigasztaló pajtásom a remény,
S komor, goromba bátyja a való.

(Pest.)

Hull a levél a virágról...

Hull a levél a virágról,
Elválok én a babámtól.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Sárgul a hold az ég alján,
Mind a kettőnk oly halovány.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Harmat hull a száraz ágra,
Könnyek hullanak orcáinkra,
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Lesz még virág a rózsafán,
Egymást még mi is látjuk tán.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

(Pest.)

Apám mestersége s az enyém.

Mindig biztattál, jó apám:
Kövessem mesterségedet,
Mondtad, hogy mészáros legyek.
Fiad azonban író lett.

Te a taglóval ökröt ütsz,
Tollammal én embert ütök — —
Egyébiránt az egyre megy,
Különböző csak a nevek.

(Pest.)

Elmondom, mit eddig...

Elmondom, mit eddig
Rejtve tartogattam,
Mint gyöngyét a tenger
Legmélyebb habokban.
Halld meg, drága gyöngyöm,
Szép, szelíd galambom!
A mit érzék és
Szenvedék, elmondom.

Éreztem szerelmet,
S szenvedtem miatta,
És nagy volt szerelmem,
Nagy szívem bánatja.
Bánatom s szerelmem,
Ez ikertestvérek
Engemet gyötörni
Általad levének.

Szigorú körülmény
Ajkamát lezárta,
Hogy ne jőjön titkom
Senkinek tudtára.
Oh, minő teher volt
Azt eddig viselnem!
Hányszor volt alatta
Roskadóban lelkem!

Mint a napfény elvesz
Felhők fátyolában,
Képedet szívemben
Eltemetni vágytam.
Könnyü szél pusztitást
Tészen a felhőben,
S felsüt a nap akkor
Annál égetőbbben.

Sőt hazudtam többször
Másokért szerelmet;
E hazugság által
Csak nagyobb kinom lett. —
S most tudsz mindent, a mit
Éreztem, szenvedtem;
Fogsz-e vigasztalni
Nyájás feleletben?

Szólj, üdvességemnek
Meváltó keresztje!
Nem nyilik meg ajkad!
Semmit sem felelsz-e? — —
Oh, mikép felelnél,
Hiszen néma nyelvvel...
Kiterítve... holtan...
Koporsóban fekszel!

(Pest.)

Mit nem tettem volna érted...

Mit nem tettem volna érted,
Szép kis szóke gyermekem!
De szerelmem bemutatni
Megtiltotta végzetem.

Az egész, mit életemben
Érted tennem lehetett,
Annyi, hogy a koporsóba
Én tevém be tetemed.

(Pest.)

Hová levél...

Hová levél? te szebb reményeimnek
Korán kiégett hajnalcsillaga!
Keresni foglak; — hasztalan kereslek
Vagy még meglátjuk egymást valaha,

Ha majd az éjnek hallgatag felében
Halvány sugárt a hold a földre vet:
A temetőnek küszöbét átlépek,
S fejem lehajtom sírhalmod felett.

Fölébredensz-e akkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy meghallgasd, a mit majd ajakamszól:
A szerelemnek epedő szavát.

Fölbredensz-e ekkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy letöröljed lankadt pilláimról
Az érted omló könnyek záporát.

Fölbredensz-e ekkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy szellemed majd égő csókjaimtól
S keblem tüzétől melegüljön át.

Vagy holtjokat a sírok ki nem adják?
S csak a mennyben találkozol velem?...
Vagy többé sem az éj sem a mennyország
Meg nem mutat már tégedet nekem?!

(Pest.)

Zárjátok be már azt a koporsót.

Zárjátok be már azt a koporsót,
És vigyétek ki a temetőbe!
Hisz elég rég nézem már, hogy bennem
Megmaradjon mindörökre képe,
Vagy hogy szívem, lelkem összetépje!

(Pest.)

Jaj, be bús ez a harangszó!

Jaj, be bús ez a harangszó!
Neked harangoznak,
Kedves, hervadt rózsaszála
Tizenöt tavasznak!

A templomnál van koporsód
Koporsód van itten!
Hova veled vőlegényként
Egykor jőni hittem.

Védangyala kedvesemnek
Odafönn a mennyben!
Szánj, és vedd el eszemet, vagy
Vigasztalj meg engem.

Vagy talán te is meghaltál?
Tán megölt a bánat?
Hogy hervadni hagytad ezt a
Legszebb rózsaszálat.

(Pest.)

Ha ébren meg nem látogatsz...

Ha ébren meg nem látogatsz,
Jőj hozzám álmaimban,
Jőj hozzám, meghalt életem!
Sok mondani valóm van.

Hisz egymással mi ekkorig
Oly keveset beszélünk;
Csak egy-két gyorsan illanó
Tekintet volt beszédünk.

Tudod, ha hozzátok menék,
Te mindig úgy futottál;
De más szobából titkosan
Rám gyakran pillantottál.

S öröm volt, látnom téged ott
Félig nyílt ajtó mellett,
Mikéntha láttam volna az
Egészen megnyílt mennyet.

Ha távozám: az ablakból
Tekintettél utánam;
Vélted, hogy észre nem veszem?
Oh, én mindent jól láttam.

De láttam temetésed is...
Csak ezt ne láttam volna!
Az a gödör, mely sírod lett,
Az lett szívemnek pokla.

Egyszerre lelkemet ezer
Mennykő csapása érte...
Ekkor hullott alá a föld
Koporsód födelére.

Ott vagy te most, szent angyalom!
Eljősz-e hozzám vajjon?
Mindenkor tárva lesz karom,
Ha jősz, hogy átkaroljon.

Csak érintsen lehellete
Közélgő szellemednek:
A mennybe föl, vagy sírba le,
Mindenhová követlek!

(Pest.)

Te voltál egyetlen virágom . . .

Te voltál egyetlen virágom:
Hervadt vagy: puszta életem.
Te voltál fényes napvilágom
Lementél: éj van körülöm.
Te voltál képzeményim szárnya;
Megtörve vagy: nem szállhatok.
Te voltál vérem forrósága;
Meghűltél: oh, majd megfagyok.

(Pest.)

Amott fönn egy csillag ragyog . . .

Amott fönn egy csillag ragyog
A tiszta ég legtetején;
De oly gyönyörűen ragyog!
Egy csillagon sincs annyi fény.

És bennem így szól valami:
>Nézd, nézd, Ételkéd e sugár!
Hagyd itt a földi életet,
Menj föl hozzá, ő téged vár.<

Fölmennék édesörömet,
De vágyam hasztalan hevit,
Mert, a mi fölsegítene,
Eltörve lajtorjám, a hit.

(Pest.)

Én vagyok itt . . .

Én vagyok itt, emésztő gyönyöröm!
Én sírhalmodnak hű zarándoka;
Kérdezni jöttem, hogy mit álmodál
A föld alatt az első éjszaka?

Oh én nagyon borzasztót álmodám:
A földet a nap úzé, kergeté,
Kétségbeesve vágatott a föld
A mélybe le s a csillagok fölé

Utána a nap fáradatlanúl . . .
A végtelent keresztülnyargalák,
És végre elkezdett rohanni az
Egész rendvesztett, megbomlott világ.

És e zavarba egyre kergeté
A földet a nap, s vad haragja közt,
Hogy kergeté hiába, megragadt
Szilaj kezével egy nagy üstököst.

S rá dobta . . . épen szívemen talált.
Képzelterő, mint fájt e seb nekem;
De úgy még sem fájt, mint az, a mit veri
Bennem halálad, legszebb örömem!

(Pest.)

Nem háborítom-e nyugalmad . . .

Nem háborítom-e nyugalmad,
Elásott kincse életemnek!
Ha szívem árva gyermekével,
A halvány arcú szenvedéssel,
Hozzád gyakorta kijövendek?

Nem fog zajt ütni érkezésem,
Sírhalmod mellé halkán lépek:
Csak csókomat teszem fejfádra.
— Azt is lemossa könnyem árja. —
És ekkor ismét haza térek.

(Pest.)

Természet! még te is gúnyolódol?

Természet! még te is gúnyolódol? . . .
A mióta őt eltemetők:
Tél havának kellő közepette
Olyan tavasziak az idők.

Semmi jég a síma Dunavízen,
Semmi hó a Szentgellérthegyen . . .
Csak hogy testem és lelkem szemében
Mentül sértőbb ellentét legyen.

Mért nem keltek bősüzt háborúra?
Mit alusztok? lusta elemek?
Éjszak vése, te prédát üző sas,
Szárnyaid mért nem süvítenek?

Mért nem hajtod a felhőt az égen?
Mint vadász a sebzett madarat;
Hadd hullatná szét hópillangóit,
Mint ama madár a tollakat.

Ezt szeretném, kedvem ebben telnék.
Ugy láthatni a természetet,
Mint szivem van, mely szép Persiából
Vad Szibériává vetkezett. —

Oh, de hátha e meleg verőfény
A természetnek nem gúnnya? nem!
Sőt részvéte: csak azért nincsen tél,
Hogy ne fázzék ott kinn kedvesem.

(Pest.)

Miért tekintesz be szobámba ?

Miért tekintesz be szobámba ?
Kíváncsi hold!
Nem ugy foly már itt a világ, mint
Hajdanta folyt.

Egykor ha pillantásod hozzám
Betévedett:
Látád a szívben meg nem férő
Lángéletemet.

Bú, kedv között élet-halálra
Látál csatát,
De győzedelmeskedni a bűt
Nem láthatád.

Ez akkor volt, — ha megtekinted
Most arczomat,
Azt vélheted: tükörben látod
Tenmagadat.

Hideg vagyok és szóttalan, mint,
— A honnan jó
E hidegségem, szóttlanságom, —
A temető.

(Pest.)

Láttam két hosszú nap...

Láttam két hosszú nap
Hideg tetemidet,
A szóttan ajakat,
A becsukott szemet;

Csókkoltam homlokod
Letarlott édenét,
— Ez első csókom volt,
S te ezt sem érezéd!

Csókkoltam, romba dőlt
Oltárom, homlokod;
És e csókban hideg
Lelkem reá fagyott;

Csókkoltam szemfedőd,
E dönthetlen határt,
Min túl nem léphetek,
Mely mennyemből kizárt.

Láttam koporsódnál
A fákklyák lángjait,
És a gyászszekeret,
Mely temetőbe vitt;

Ott voltam magam is,
Hallám, a mint a hant
Az ásók éliről
Tompán reád zuhant...

Mindent, mindent tudok!
És még sem hihetem;
Mindez nem álom-e ?
Kétkedve kérdezem.

És hozzátok megyek,
S tekintek szerteszét:
Nem látom-e szemed
Tündökletes égét ?

Nem látom, mindenütt
Hiába keresem,
És haza térek, és
Sírok keservesen.

(Pest.)

Hol vagy te, régi kedvem ?

Hol vagy te, régi kedvem ?
Te pajkos, vad fiú!
Fölválta lánytestvéred,
A szóttlan, méla bú.

Játékszered volt szívem,
Hová nem hordozád!
Nyilként rohanva, vitted
A nagy világon át,

Míg végre megbotlottál
Egy sírhalom fölött,
S estedben a játékszer.
Szívem, kettétörött.

(Pest.)

Le az égről hull a csillag...

Le az égről hull a csillag;
Szemeimből könnyek hullnak.

Nem tudom, mért hull a csillag ?
Könnyeim halottért hullnak.

Csak hull, csak hull könny és csillag;
Egyre hullnak, még sem fogynak.

(Pest.)

Mi volna különös azon...

Mi volna különös azon,
Ha néha elmosolyodom
Vidám, tréfás beszéd felett?
Felhős ég is mutat derüt...
Csakhogy, midőn a nap kisüt,
A felhő keble megreped.

(Pest.)

Ő, a kedves drága kis leány...

Ő, a kedves drága kis leány,
Ő s az élet lakták szívemet;
Mint repkény a fákat, a remény
Átszövé e tündérteremet.

Kis leánykám elment... elvivék...
Most alant a mély házban lakik,
Melynek egyszer elzárt ajtaja
Meg nem nyíl az ítéletnapig.

S a leánynyal elment életem...
Kikisérté... odakinn maradt,
S elfoglalni régi lakhelyét
Nincsen benne semmi akarát.

Igy lett szívem csöndes és üres,
Egy elpusztult ház, bús, lakatlan;
Rajt az árva repkény, a remény,
Leng sohajtásim fuvalmiban;

S mert a földön ápolója nincs,
Feltörekszik, fel az ég felé...
Oh, csak a rontó kételkedés
Sarját mindig el ne metszené! —

S ki lesz új lakó szívemben, mely
Nem sokára végkép romban áll?
Legfőlebb is egy vén remete,
És ez a remete a halál.

(Pest.)

Álltam sírhalma mellett...

Álltam sírhalma mellett
Keresztbe font kezekkel...
Mozdulatlan szoborként...
A dombra szögzött szemmel.

Áll a hajós a parton
S a tengeren tekint szét,
Mely koldussá tevé, mely
Elvette minden kincsét.

(Pest.)

Hazugság, a mit...

Hazugság, a mit annyiszor hallottam,
Hogy ölni képes a nagy fájdalom,
Különben már rég nem volnál magadban,
Veled fekünném, édes angyalom!
A fájdalom nem éles fejsze, melynek
Csapásától az élet fája dől...
A fájdalom féreg, mely lassan, lassan,
De nem fáradva, folyvást rág belől.

(Pest.)

Barátim, csak vigasztalással...

Barátim, csak vigasztalással
Ne szomorítanátok engem!
A bú egyetlen kincs, a melyet
A szerelemtől örököltem;

S e kincset híven őrzi szívem,
(Mert a sziv üresen nem állhat,
Kell, hogy legyen mindig lakója,
Akár öröm, akár búbánat!)

E kincset el nem tékozolnám
A föld minden gyönyöreért sem,
Minden darabja dallá olvad
Lelkemnek titkos műhelyében.

S minden dal kő egy épülethez,
Mely a felhőket érni fogja;
E büszke, fényes épület lesz
Kedves halottam Pantheonja.

(Pest.)

Jőj, tavasz, jőj!...

»Jőj, tavasz, jőj!« — gondolám az őszzsel. —
»Várlak, mert boldogsággal jősz el;
Kinn falun lesz ifju, szép galambom,
És szabad lesz őt meglátogatnom,
S hogyha tőle száz mérföldre lennék,
Száz mérföldről is hozzája mennék.
Ha jön a nap hajnal-ölelésre,
Ha megy a nap éj-fölelésre,

És a hold, a zultán, ha belépe
Csillaglyányos gazdag háremébe:
Én galambom hú árnyéka lések,
Követője minden lépésének,
Míg szerelme, mint tavasz! virágod
Melegülő keblén kicsirázott,
És a míg ő e virágot szüzi
Pirulással én szívemre tűzi;
S mért nem tűzné? s lehetlenség-e?
Hogy menyasszonycsók leend a vége.
Jój, tavasznak illatos füzére!
Tegyelek föl jegyesem fejére. . . .

***

Jój, tavasznak illatos füzére!
Tegyelek föl sírja keresztjére.

(Pest.)

Be szomorú az élet én nekem . . .

Be szomorú az élet én nekem,
Mióta eltemették kedvesem!
Csak úgy lézengek, mint az ősz virága,
Mely minden szellő érkezésével
Egy-egy megszáradt szirmot hullat el,
S mely csüggedt fővel kimulását várja.

A fájdalom gyakorta megrohan,
Mint éhező vad, mérges szilaján,
S éles körmét szívembe vágja mélyen.
Kiáltok a sors ellen átkokat,
A mely az embernek mennyet mutat,
Hanem megültja, hogy belé ne lépjen.

Legtöbbször csendes, néma bánatom;
Élek? nem élek? szinte nem tudom.
Jön és megszólít egy-két jó barátom;
Beszédeikre ritkán felelek.
Örültem egykor, hogyha jöttek,
Most, hogyha mennek, szívesebben látom.

Gyakran bolyongok föl s le czéltalan,
Bolyongok, míg — azt sem tudom, hogyan? —
A drága kis lány sírhalmához érek.
Édes remény tart ottan engemet;
Remélem, hogy majd szívem megreped.
Mért csálnak mindig, mindig a remények!

(Pest.)

Panaszkodám hát? . . .

Panaszkodám hát? elpanaszolám
Szívem baját, búját az embereknek?
Miként, ha ujját megmetszé a gyermek
Panaszkodik . . . szégyen, szégyen reám!

S volt a panasz végtére is miért?
Hisz a keservét mutató kebelnek
Vagy szájalommal vagy gúnynyalfizetnek,
S egyik sem kell . . . egyik, mint másik sért.

Vagy elmondhattam szóval sorsomat?
Elmondhatám? mi az: midőn a lélek,
Sírhalma mellett porló kedvesének,
Egy kínba fúló életet sirat.

És én még is, még is panaszkodám
Kislelkűen, gyáván az embereknek,
Miként, ha ujját megmetszé, a gyermek
Panaszkodik . . . szégyen, szégyen reám.

De többé, többé nem panaszkodom,
Büvös szigetté fog változni keblem,
Honnan ki nem fog út vezetni, melyben
Elátkozottan él a fájdalom.

(Pest.)

Hatalmas orvos az idő . . .

Hatalmas orvos az idő; előbb-utóbb
Minden sebet befog.
Bármennyit szenvedek: ez orvos által majd
Én is meggyógyulok.
A bú, mely most sötét felhők villámtüze,
Lesz nyájas hold sugára,
Mely tündökölni száll szelíd emléketem
Morajtalan tavára.

És fon talán a sors nem fáradó keze
Egy rózsás kötelet,
Mely összefűzi majd az életvágyat és
Fölépült szívemet.
Ekkor, gondolható, a könnyek és a szók
Mi keserűk lehetnek,
Melyekkel a tört szív örökre búcsut mond
Remény- vagy élvezetnek.

Azért szeretném most, midőn hűlt kebelem
Vágy- s kívánságtalan,
Azért szeretném most, ha elmennék oda,
A hol Ételke van.

Öleld fel, oh halál, kifáradt életemet,
És tedd a temetőbe,
Mint keblén elszunyadt magzatját a szülő
Letészi bölcséjébe.

És hogyha meghalok, ohajtásom csak egy,
Barátim, töletek:

Hogy engem a mellé a kedves kis leány
Mellé temesettek.

Mik voltak álmaink, majd minden éjfelen
Elmondjuk ott egymásnak,
S egyszerre indulunk, ha ébresztő szava
Zeng a föltámadásnak.

(Pest.)

Játszik öreg földünk...

Játszik öreg földünk
Fiatal sugarával a napnak:
Pajkos enyelgés közt
Egymásnak csókokat adnak.

A Duna hullámin,
Bérczén, völgyén a vidéknek,
Tornyokon, ablakokon,
Mindenhol csókjaik égne.

Oly jó kedvű a nap
Jöttén, jó kedvű lementén,
Mintha nem is látná
Sírhalmodat, édes Etelkém!

(Pest.)

Kéket mutatnak még...

Kéket mutatnak még a távol erdő
Virító fáin a zöld levelek?
Tajtékszik még a Duna, mint szilaj mén?
Ha vakmerő harczosként rajt teremvén,
Kergetni kezdi őt a fergeteg.

Pirúl a szép menyasszony még, a hajnal?
Ha vőlegényét várja, a napot;
S harmatkönnyyüket sir még a bús özvegy,
Az éj? midőn a csillagokhoz fölmegy,
És látja a sok árva magzatot.

Megmérhetetlen látköröm volt egykor,
Hanem most már nem látom ezeket:
Az a kis domb, mely kedvesem takarja,
Rám nézve kél átláthatlan magasra,
S elrejt előlem földet és eget.

(Pest.)

Ha életében...

Ha életében nem szerettem volna
A szőke fürtök kedves gyermekét:
Ővé leendett életem, szerelmem,
Midőn halotti ágyon fekvék.

Mi szép, mi szép volt a halotti ágyon!
Mint hajnalban ha fényes hattyu száll,
Mint tiszta hó a téli rózsaszálon:
Lengett fölötte a fehér halál.

(Pest.)

E szobában küzködött...

E szobában küzködött az
Élet és halál fölötte,
Míg az élet
Őt, a szépet,
Őt, a kedvest, elvesztette.

E szobában siratám őt
Könnyeimnek tengerével;
— Szenvedésem
Avvagy létem
E tenger mért nem nyelé el! —

E szobában lesz lakásom;
Édes kín lesz laknom itten,
Itten laknom,
Őt láthatnom
Mindig éber emlékimben.

Egy kívánatom leszen, ha
E szobából el kell menni;
Az, hogy engem
Akkor innen
Szent Mihály lova vigyen ki.

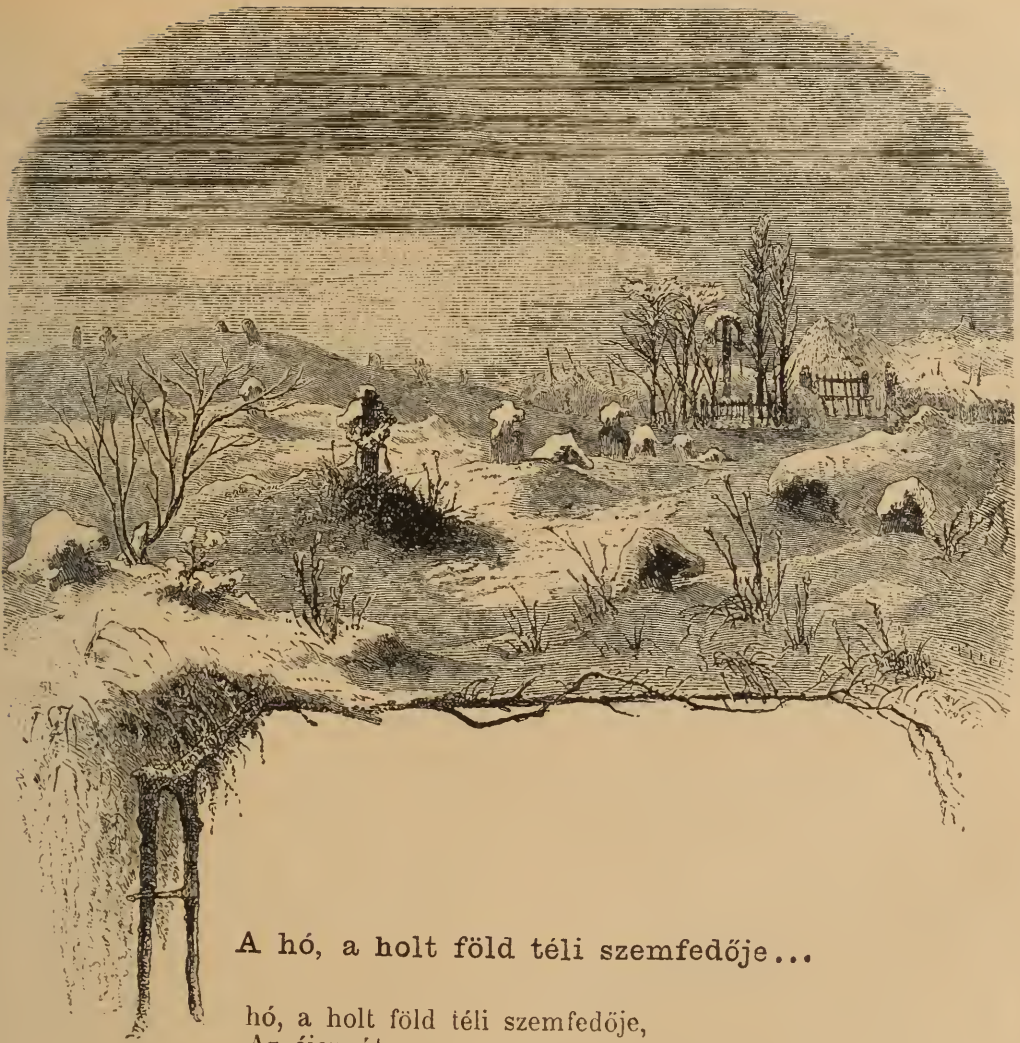
(Pest.)

Mi bűvös-bájos hang...

Mi bűvös-bájos hang?
Völgyben csendült meg ünnep-est ha-
Mely a buzgó falut [rangja?
Imádkozásra szentegyházba vonja;

Vagy lelkem álmban
Cseng édesbús emléke a lánykának?
Ki szép és ifju volt
S kinek sírjára könnyeim folyának.

(Eperjes.)

A hó, a holt föld téli szemfedője...

hó, a holt föld téli szemfedője,
Az éjen át
A temetőre
Leszállt.
A nap
Hideg sugára
Néz komoran
Le a halottak puszta országára.

Nem enged a hó a nagy temetőben,
Csak egyedül
Etelke sírja
Körül;
De itt
Sem a napfénytől,
Hanem szemem,
Síró szememnek szakadó könnyétől.

(Pest.)

Midőn nagyon bánt...

Midőn nagyon bánt a vad fájdalom,
A várost, a világot elhagyom,
S oda megyek ki, hol az emberek
Napestig mélyen alva fekszenek,
De ha az óra éj felére jár,
S felhők közt búsong sárga holdsugár:
A szendergőknek álma megszakad,
S elhagyják mély, sötét tanyájokat,
S fehér ruhában járnak tétova,
Mig hajnalt hirdet a kakas szava.
Ide megyek, a temetőbe, én
Fájdalmaimnak vésszes éjjelén,
S ha itten, drága sírhalmom felett
Könnyüimnek forrása megered,
És e könnyűkhöz sóhajom vegyül:
Fájdalmam lassacskán lecsendesül.

***

Akkor leszek ám még majd csendesem,
Ha melléd fekszem, édes kedvesem!

(Pest.)

Tizenkettőt ütött az óra...

Tizenkettőt ütött az óra,
Fölbredék a harangszóra,
És im sötét szobámban egy
Fejér alak
Föl- és lemegy...
Te vagy, te vagy, kit annyit vártalak,
Te vagy, boldogságom fájának
Idő előtt lehullt gyümölcse!
Jer, karjaim kitárva állnak,
S kész ajkam, hogy csókját ajkadra hintse,
Jer, elröpült kedves galambom! . .
De szólt a lányka halk, fájdalmas hangon:
»Megállj, megállj! előbb megkeresem
Elvesztett életem;
Lásd, élet nélkül ott a sírban
Fekünni olyan szomorú dolog:
Ott oly sötét és oly hideg van...
Én újra élni akarok;
Megkeresem
Elvesztett életem.
Nincs nálad?
Add vissza, kérlek, hogyha megtaláltad.« —
Oh nincs az nálam,
Meg nem találtam,

Meg nem találtam drága életed!
De hogyha az enyém kell: íme vedd!...
S átadni akarám
Tulajdon éltem,
De már a látomány
Eltűnt az éjben.

(Pest.)

Anyám, anyám...

Anyám, anyám, oh
Legjobb s legboldogtalanabb anyám!
Nincs hát reményed,
Mit a fősvény való beváltana?

Kiküldözéd, mint
Galambját Nóé, a reményeket;
De teljesülés
Zöld ágával meg egy sem érkezett.

Végső reményed:
Ha majd haláloed meg fog hűteni,
Fölmelegítnék
Még egyszer gyermeked hó könnyei.

Szegény anyám te!
Ez a vigasztalás sem jut neked;
Elsírta könnyeit
Szerelmesének sírján gyermeked.

(Pest.)

Hiába várlak hát...

Hiába várlak hát ezentúl?
Megsiratott szép gyermekem!
Meg nem jelensz többé nekem?
Mint eddig gyakran megjelentél
Szobámban csendes éjeken.

Eljő az éj, eljő az éjfél;
Mi haszna jó? nem jó veled.
Nem látom lengő szellemed,
S reményem eltörött szárnyával
Födöm be bágyadt szememet.

Hová levél? miért maradsz el?
Örökre kedves szép leány!
Hervadt orcám ijeszt talán?
Ne félj, ne félj hervadt orcámtól:
Érted levék oly halovány.

Oh jőj fel egyszer még sirodból,
Mindennél drágább árnyalak!
Csak hogy még egyszer lássalak;
Aztán mondd, hogy terhedre van bűm,
S többé nem háborítalak.

(Pest.)

Függ már a lant . . .

Függ már a lant megérintetlenül,
Melylyel keservemet elénekeltem,
Keservem, érted, a sír börtönének
Örök rabjává záratott szerelmem.

Ott függ a lant megérintetlenül,
S ha megpendül a méla nyugalomban:
Az nem az összes hangszernek zenéje,
Egy-egy húr hangja csak, mely ketté pattan.

(Pest.)

Messze vándoroltam . . .

Messze vándoroltam, elhunyt édes lelkem,
De mindig, mindenütt, a hol jártam-keltem,
Bánatos emléked, mind egy sötét fátyol
Huzódott utánam sirodnak halmától.

Visszajöttem hozzád. Csókot nem adhattam
Nyájas üdvözetül; mélyen vagy alattam.
Lehajtóm fejemet árvafűz módjára,
Nem lágym kebeledre, de kemény fejfédra.

Játszanak ujjaim, nem szóke hajaddal,
Tán már hamvaiddból sarjadt fűszálakkal;
És hallok suttogást, nem kedves ajkadét,
Hallom csak suttogni a temető szelét.

Ekképen merengek sírod csendes halmán,
A lefolyt időre nyugottan gondolván.
Nyugott már kebelem. Fájdalmam szélvészre
Kitombolt, elzúgott, megszűnt, elenyésze.

Alvó tenger a mult. Halálod a kőszirt,
A melyen reményim sajkája kettétört,
Ez a durva kőszirt most már olyan szépen
Áll a látkör végén a kék messzeségben;

És állani fog az szemem előtt váltig.
Szívemen lesz képed, Ételkém, halálíg!
Függni fog szívemen képed, mind domború
Sirodnek fejfáján e hervadt koszorú.

(Pest.)

Így is jó.

Megkopott a mentém préme,
A sarkantyúm rozsdás, görbe,
Nincs a kucsmám félrecsapva,
Nincs a bajszom kipödörve.

Így is jó ily bús legénynek,
A kit elhagyott rózsája,
És lement a földbe mélyen,
Hogy ne is nézhessek rája.

(Pest.)

Vahot Sándorhoz.

Szent a költő lantja,
A föld működését
Csillagtáborából
Órszemekkel néző
Isten adománya;
Ő beszél a rezgő
Húrok énekében,
Majd vigasztalólag,
Majd pedig fenytve,
Mint a nép erénye
Elvetett magvából
Vagy konkolyt arat, vagy
Tántorodva lép a
Nemesebb törekvés
Tiszta ösvényéről
A lealjasulás
Iszapos gödrébe.
Szent a költő lantja,
És nekem nagyon fáj
Látnom, hogy van olyan
És hogy nem kevés van,
A ki e szentséghez
Nem fél vakmerően
Nyúlni szennyes ujjal,
S hogy csak fényes álarcz
Sok költő beszéde,
Mely sötét szívének
Foltjait takarja.
Szébb örömeimnek
Napja volt azon nap,
Melyben a te kebled
Rejtekébe láttam,
S láthatám, hogy benned
Egy a költő s ember,
Hogy dalod s dalodnak
Kútforrása, szíved,

Tiszta egyaránt, mint
A nap és sugára.
Bizalommal adtam
Kezemet baráti
Szoritásra, és te
Vissza nem taszítád;
S ha Etelka meghűlt,
Szíve ott alatt nem
Porlanék a sírnak
Hold- és csillagtalán
Éjjelében: ah, ugy
Tán nem csak barátod
Lettem volna egykor.
Megtörtént! . . . a multat
A jelen keserve,
A jelen siralma
Vissza nem teremti.
Enyhítsd legalább te,
Enyhítsd a barátság
Balzsamolajával
Veszteségem sebjét,
És ne bánd, ha olykor
Elmerengve csüggök
Bámuló szemekkel
Hitvesednek arczán,
Oh ne bánd, barátom!
Hamvadó testvére,
A szegény Etelke
Elvesztett vonását
Keresem csak ottan;
S ha lelek közülök
Bárminő kevést is:
A remények eldőlt
Tündércsarnokából
Szent ereklyeképen
Tartom emlékimnek
Drága kincstárában
S őrzöm a felejtés
Eltörölő kezétől,
Mint a megfagyástól
Órzi a világot
A meleg verőfény.

(Pest.)

Elfojtott' könnyek.

Ugy sírhatnék! . . . megbántott valami,
Nagyon megbántott, mondhatatlanul.
És a felhővel a lélek rokon:
Meggönyebbül, midőn esője hull.

De én nem sírok, nem szívelhetem.
Mégfogadám, hogy többé nem sírok.
El, könnyek! . . . szívem úgy is oly üres,
Mégférték benne, oda folyjatok.

(Pest.)

Hir.

Mi hát az a hír, a költőnek hire?
Hogy annyi a bolondja és irigye?
Van-e, van-e, ki nem sovárg utána?
Van-e, van-e, kinek az nem bálvány?
S méltán! a hír fonséges terebély fa,
Királyi széknél pompásabb árnyéka,
Zöld ágait ki századokra nyujtja,
Rontó enyészet vése nem fog rajta,
S hozzá magzatjai a késő világnak
Zarándokolni áhitattal járnak.
Oh szép, oh szép a hír borostyánfája
Nem is csoda, ha hervadás nem bántja,
Hiszen tövét a meggyilkolt boldogság
Kiontott vére és könyűi mossák.

(Pest.)

A toronyban delet harangoznak.

A toronyban delet harangoznak,
A fejem tetejére süt a nap.
Hejh, ha olyan közel volna sírom,
Mint a milyen rövid az árnyékom.

Kihozta az ebédet a gyerek;
A mint látom, egy kis bort is küldtek.
Beh savanyu! . . . de csak kiürítem,
Hiszen még savanyúbb az életem.

Élet, élet, áldástalan élet!
Számadásod velem mikor végzed?
Mikor mondod: menj isten hírével,
Porladozzál, porló szeretőddel!

(Pest.)

A világ és én.

Megvetésem és utálatomnak
Hitvány tárgya, ember a neved!
A természet söpredéke vagy te.
S nem király a természet felett.
A teremtés legutósó napján
Alkotott az isten tégedet.
Elfáradt már ekkor a munkában.
S így jelessé nem teremthetett.

Szeretélek téged egykor, s szívem
Veled hű szövetséget kötö,
Megvetésem és utálatom lett
E szövetség kettős gyermeke;
Jól ismerlek, te nem érdemelsz mást,
Nem, mint megvetést s utálatot . . .
Szolgazsarnok! vagy nyalod más talpát,
Avvagy talpad mással nyalatod.

S azt hiszed tán, te nyomoru pára!
Mint te, én is olyan rab vagyok?
Azt hiszed, hogy én dicséretedre
Vagy gyalázatodra hallgatok?
Azt hiszed, hogy tettben és írásban
Engem aggódásnak férge rág,
És szorongva kérdezem magamban:
Mit fog erre szólni a világ?

Hidd, ha jónak látod; ámde tud meg:
Én nem függök tőled semmiben,
A mily útát választott magának
Lelkem, rajta egyenest megyen.
És ha tetszik engem fölemelned,
Ám emelj föl, mint bálványodat;
Ha fölültetsz fejed tetejére,
Majd kirúgom szolgálodat!

(Pest.)

Szerelemvágy.

Szeretnék már szeretni újlag . . .
Mit ér a kert, ha rózsát nem terem?
Ha szerelemmel nem diszkeskedik,
Mit ér az élet, ifjuság nekem?

Szerettem én, s csak búját érezém
A szerelemnek mind ez ideig,
S e bú mindennél édesebb vala,
Mire szívem csak emlékezhetik.

Oh istenem, ha gyötrelmében is
Ily boldogító már a szerelem:
Hát akkor még minő lehet, ha a
Szívben szelíd mosolygással pihen!

Lelkem bolyongó, hontalan madár,
Keresve száll: fészket hol rakja meg?
Hol a leányszív a mely megnyílik
Tanyát óhajtó érzeményinek?

De bár szeretni vágyok újlag,
A holt leánykát nem feledtem el . . .
A hegytetőn még ül a téli hó,
Midőn tövében már virág fesel.

(Pest.)

Mulatság közben.

Most már mulassatok, kedves barátim,
Az én mulatságomnak vége van;
A tréfaságok, az elmés beszédek,
Az ének, a bor, mind haszontalan.

Az embernek mért is van gondolatja?
Lássátok, én oly bolond vagyok:
Mikor legvígabb a jelen, jövőbe
Ragadnak rögtön a gondolatok.

Az a jövő! az a kegyetlen szélvész,
Mely szétzilál bennünket, szerteszt;
S lesz-e azontúl még találkozásunk?
Vagy halljuk-e csak egymásnak hírét?

Igen, halljuk! majd elbeszéli a hír:
Éz és ez és ez nyugszik . . . oda lenn . . .
Haszontalan história az élet!
Miért is van, vagy mért nem végtelen?

(Pest.)

Költő lenni vagy nem lenni.

Légy átkozott, de átkos pillanat,
Melyben fogantatám,
S te, melyben kínnal a kín emberének,
Költőnek szült anyám!
Oh költészet, te a
Gyanútalan szív csalfa pókhálója,
És azután foglyodnak
Oly irgalomtalan fojtogatója!

Véreből már te oly sokat szívál,
Mérgetes fulánku pók!
De szálaid bármilyetén kuszáltak,
Még elszaggathatók.
Letépem azokat,
Bármint keresztülszötték-fonták szívem,
S ha összenőttek már:
Ugy vélők együtt szívem is kitépem!

De véreből e gyilkos férget én
Többé nem hizlalom,
Ugy is mi lenne a kiszívott, elfolyt
Vérért a jutalom,

Dicsőség legfőlebb,
Ez a szem fényét elvakító semmi;
És még az is nagy kérdés:
E semmi is fog-e jutalmam lenni?

Széles folyódon úszom ezután,
Oh mindennapiság!
Ballagsz velem majd, és csendes folyásod
Sziklák közé nem vág.
Nem lesz hirem, nevem,
Tán a boldogság karjai sem várnak,
De lesz még is nyugalmam,
S a nyugalom fele a boldogságnak. — —

És elnémuljak mindörökre hát?
Egy hangszer életem;
E hangszer ép még, s azt, mint elromlottat,
A szögre föltegyem?
Hallgasson örömem?
Ne légyen hangja többé fájdalomnak?
Hallgathat-e a tenger,
Midőn hullámin szélvészrek rohannak?

Nem, költészet, nem hagyjak el soha,
Mert nem hagyhatlak el!
Táplálni foglak a gyötört kebelnek
Legforróbb vérivel.
Nem bánom: tépj, emészszt,
Másoktól meghallgattatást sem várok,
Azért éneklek, költök,
Mig végső csep vérem ki nem szivárogo!

(Pest.)

Piroslik a kecskerágó ...

Piroslik a kecskerágó
Szőlő árka mellett.
Az árokban tehéncsordás
Kutyája megellett.

Tehéncsordás, vízbe ne hányd
A kutyakölyköket!
Tudod-e, hogy sok legénynek
Tetszik feleséged?

Alattomban környékezik
Házad a legények;
Uszítsd rájuk a kutyákat,
Majd mikor felnőnek.

(Pest.)

Kicsapott a folyó ...

Kicsapott a folyó,
Vízben úszik a táj,
Túl a vizen lakol,
Édes rózsám, ne várj.
Elvitte az árvíz
A töltést, a hidat;
Amott megy a hidból
Az utósó darab.

Magam egy halomról
Nézek át a vizen;
A vizen keresztül
Galamb száll sebesen.
Nem is tudom ugyan:
Galamb-e igazán,
A mi ott száll ... vagy az
En sóhajtásom tán?

(Pest.)

A sorshoz.

Egyet mondok, sors, kettő lesz belőle:
Nekem csak egy leány szerelmit add,
S érette én átengedem cserébe
Minden, de minden ... adósságomat.

(Pest.)

Pest.

Hiába, Pest csak Pest, tagadhatatlan!
S én Pestnek mindig jó barátja voltam,
És a hol csak kell, hát pártját fogom,
Volt itt nekem sok kellemes napom.
Kivált h' az utcán kóborolhatok:
Az angyaloknál boldogabb vagyok.
Egy óriáskigyó báméskodásom,
Végighuzódik a népsokaságon.
S aztán itt minden olyan érdekes,
A szív örömeiben csak ugy repes.
A vargainasok pofozkodása,
A bérkocsiknak embergázolása,
A zsebmetszők, a pörölő kofák
Az embert mind igen mulattatják.
S azt kell még látni, hogyha szép időben
Sétára kél a tarka-barka nőnem;
Mi szépek ők, mi szépek, teringette,
Elöl kifestve és hátul kitömve.
Hát a hol a dicső arslánok járnak!
Azt nevezem aztán baromvásárnak.

(Pest.)

G

Gyors a madár, gyors a szélvész...

yors a madár, gyors a szélvész,
Gyors a villám;
Hanem az alföldi betyár
Még gyorsabb ám!

Ma ő kelme csikót szerez
Kecskeméten,
Szentmártonnál az nap át is
Megy a réven.

Holnap a csikót eladja
Fejérváron,
Eladja, még újat is lop
E vásáron.

Holnapután már valahol
Beckereken
Lovagol egy karcsu fakón:
A deresen.

(Pest.)

Orbán.

Komor, mogorva férfiú
Volt Orbán,
Bár oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
De hisz mogorva ép azért
Volt Orbán,
Mert oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
Oka egyébiránt maga
Volt Orbán,
Hogy oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
Temérdek borfélélet ivott
Meg Orbán,
Vidám hajnal azért pirult
Az orrán.

(Pest.)

Rosz verseimről.

Tán én nem tudnék írni
Mindig jó verseket?
De szívem főérénye
Az emberszeretet.

Valóban!... már pedig ha
Mindig csak jót írok,
Mivé lennének úgy a
Szegény kritikusok?

Időnként valamicske
Ezeknek is csak kell,
S ők minden hulladékot
Gyönyörrel fálnak fel.

Rágódjanak szegények,
Csak élősködjenek!
Hiszen, ha nem csalódom,
Tán ők is emberek.

(Pest.)

Egy szép hölgy emléke.

Ládámat tolvajtól nem féltem én,
Mert oly üres, mint sok tudós feje.
Szívemben hordom kincseim... szívem
Sok szép emlék kincsével van tele.

Ah, mon dieu, ha végig gondolom
Egy gőzhajói útazásomat:
Minő boldogság!... útitársamúl
Egy gyönyörűséges szép hölgy akadt.

Hölgyek körül én szégyenlős vagyok,
Előbb tehát csak némán bámulám;
Elszántam végre magamat, mivel
Oly nyájasan pillantgatott reám.

Kitudtam a beszélgetés között,
Hogy ő német színésznő s Pestre mén...
Hohó, színésznő, már kész a kaland!
Háborgó szívvel ezt gondoltam én.

S ebédre mentünk. Az ebédnél a
Szép hölgy bevágott vagy két itcze bort.
Hanem dicséretére mondhatom:
Nem is látszott meg rajta, hogy ivott.

(Pest.)

A nap.

Mi az a nap? mi az a nap?
Nem is nap az tulajdonkép.
Ugyan mi hát?... hát semmi más,
Mint egy nagy szappanbuborék.
Valami óriásfiú
Kifúja reggel keleten,
S szétpattan este nyugaton. —
És ez minden nap így megyen.

(Pest.)

Mi kék az ég!

Mi kék
Az ég!
Mi zöld
A föld!
Zöld föld felett, kék ég alatt a
Hangos pacsírta füttyörész;
Dalával a napot kicsalta,
A nap rá gyönyörködve néz.

Mi kék
Az ég!
Mi zöld
A föld!
Zöld a föld, kék az ég, tavasz van...
És én oly sült bolond vagyok,
Hogy idebenn a szűk szobában
Kadenciákat faragok!

(Eperjes.)

Téli világ.

egölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt.
Fuj a szél, tánczol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A napszámos, napszámosné
Tuskót fűrészsel és hasít;
Darócz pólyában gyermekök
A szélvészszel versenyt visít.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Jár nagy léptekkel föl s alá
A katona az őrhelyen,
És számlálgatja lépteit;
Kínjában mást mit is tegyen?
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A hosszú lábu drótostót
Kopott gubáját czeperi;
Az orra érett paprika,
S hidegtől folynak könnyei.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Barangol a vándorszinész
Egy falutól a másikig;
Meleg ruhája nincs ugyan,
De mindazáltal éheznek.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Hát a cigány? ... vaczog foga
A rongyos sátorok alatt;
Kopogtat a szél, és bemegy,
Bár a cigány nem szól: szabad!
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Megölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt,
Fuj a szél, tánczol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

(Pest.)

P . . . y Vilma kisasszonyhoz.

Ifjú szivecskéd legelőször játsza
A szerelemnek szép játékait.
Gyönyör nekem e játék láthatása,
Nem én vagyok bár, a kit boldogit.

Ki is ne volna lelkesült néző ott,
Hol a szív első mozdulásra kél?
Nem clyan-é ez, mint ha rózsabokrot,
Virító rózsabokrot ráz a szél?

Az égő szív, ez a rózsának bokra,
Lengő fuvalmak érzeményei,
S hull a bokorról a halvány arcokra
Piros levél, ha a szél lengeti.

Ha szép orczádat ekkép égni látom,
Oh lányka, szived érzeményitül:
Derül kissé az én sötét világom,
Mit szerelemnek napja elkerül.

Költőkebelnek nem szolgál szerencse;
Tudod szerelmem bús történetét:
Volt életemnek egy királyi kincse,
Koldus vagyok, mert azt eltemeték.

Szempilláidnak fekete virágán
A részvét könnyharmatja reszketett,
Midőn előtted szívemet kitéráram
És elbeszélém e történetet.

Ekkor, leányka, jó leányka, téged
Édes testvéremül fogadtalak.
Kössük meg ezt a drága szövetséget
Egy csókkal, Vilmám, és én áldalak.

Különben is te voltál, a ki mondád,
Hogy megcsókolni a költőt szabad;
Szép állításod, lányka, teljesítsd hát:
Tedd ajkaimra testvércsókokodat!

(Losonecz.)

Azokhoz az én jó pesti pajtásaimhoz.

Hah, börtönöm ajtaja megnyílt,
— Nem börtön-e a hivatal? —
Csókolgat a drága szabadság
Édes tüzes ajkaival.
De lelkem hová lett? ... merre, ó lélek,
Szárnyad suhogási merre vivének?

Mi messze, mi messze röpülsz már,
Végetlen előtted az ut;
Hiába suhanna utánad
A fecske, nyomodba se jut.
El lelkem után a messze világba! ...
De vissza mi tart? szív, monddsz, mi bánta?

Távozni! e gondolat úgy fáj,
Úgy fáj nekem ... és mi okért?
Volt itt szeretőm, hanem az már
A sírhalom éjibe tért.
És nem vagyok én már senki barátja.
E puszta üres szót lelkem utálja.

Pajtásaim! értetek a bú;
Elhagyni, fiúk, titeket,
Ez fáj nekem, ez szomorít el,
Ez ver kebelembe sebet ...
De nem! mi vigadtunk minden időben,
Igy hát szomorú a bucsú se legyen.

Föl, czimboraság, vigalomra,
S pogány legyen a vigalom:
A bút kiürült poharakkal
Kegyetlenül üssük agyon,
Hogy, majd ha jön a sor kézszorításra,
Ót könnyre fakadni senki ne lássa!

(Pest.)

Az erdei lak.

(Költői verseny Kerényi és Tompával.)

Mint a szív az első szerelemnek titkát,
Rejti a kis kunyhót bérczek koszorúja;
Meg nem árt erőtlen szalmafedelének,
Ha dühét a szélvész e vidékre fújja.

Szalmafödélét beárnyékozza hűsen
Susogó erdőség rezgő lombozatja,
Min magát a vígan füttyölő rigófaj
És a búsan bűgő vadgalamb ringatja.

Mint a kergetett őz, fut le gyors futással
Kis patak magasról a völgy mélységébe;
Két felől virágok, mint kaczer leánykák,
Kandikálnak a víz fényes tükörébe.

S a viráglánykákhoz jőnek az imádók,
Égő szenvedélyvel jőnek a vadméhek,
Sélveznek szerelmet. Hejh, de sok megjárja!
Vízbehullás vége részeg örömeinek.

A nap és a szellő szánakozva nézi;
Levelet hajt le a szellő, számára,
És ha fennül már ez életmentő sajkán,
Meggzárítja szárnyát a jó nap sugára.

A hegyek tetőin duzzadó emlőkkel
Jár az anyakecske gödölyéi mellett.
Kikerült ettől s a vadméhektől mindig,
Mi a kunyhó kicsiny asztalára kellett.

S bűgő vadgalamb és fűtyülő rigófaj
Nem félnek, hogy őket csalják lépvesszőre...
Önmagáról tudja e lak népe, milyen
Édes a szabadság tiszta levegője.

Nincsen itten rabság, nincsen itten urkény,
Mely parancsolatját mennydörögve adja;
Csak az égiháborúnak zeng koronként
Istentiszteletre buzdító szózatja.

És az isten jó, ő nem soká haragszik;
A dorgáló felhők torkait bezárván,
Újlag mosolyg... a megengesztelődött
Isten mosolygása: tündöklő szivárvány.

(Eperjes.)

Ki a szabadba!

Ki a szabadba, látni a tavaszt,
Meglátni a természet szinpadát!
Az operákban ki gyönyörködik?
Majd hallhat ott kinn kedves operát.

A természetnek pompás szinpadán
A primadonna a kis fülmile;
Ki volna, énekesnök! köztetek
Merész: versenyre kelni ő vele?

Megannyi páholy mindenik bokor,
A melyben ülnek ifju ibolyák,
Miként figyelmes hölgyek... hallgatván
A primadonna csattogó dalát.

És minden hallgat, és minden figyel,
És minden a legforróbb érzelem...
A kősziklák, e vén kritikusok,
Maradnak csak kopáran, hidegen.

(Eperjes.)

A varróleány.

Varróleány a szeretóm,
Azaz hogy én őt szeretem,
Oly fennhangon kiáltja ezt
Vadúl ugrándozó szívem,
Hogy semmi kétség benne. —
Bolondos egy história talán;
De már egyéb nincs hátra:
Szeress te is, te szép varróleány!

Szép vagy, de szép orczáidat
Az ember addig nézi csak,
A míg nem látja sugarát
Lelked dicső villáminak.
Minden szavad egy villám.
Mely szem fényét ölö szikrákat hány;
Nem ismerem még párod
Az elmésségben, szép varróleány!

S azonkívül hogy tündökölsz
Az elmésség sugariban:
Ki oly könnyen megbukhatál,
Erényednek közhíre van.
Elmés vagy, mint az ördög,
S jó, mint az angyal... hogy ne hajtánám
Meg térdeim előtted,
Te szép, elmés, te jó varróleány!

Meghajtom íme térdemet,
Emelj föl engem szívedig;
Ennél följebb nem vágyok én,
Hisz ott a menny, a hetedik.
Itt várok térdepelve,
Ruházd a »szerető« czimet reám,
Vagy varrd meg szemfedőmet,
Ha nem szeretsz, te szép varróleány!

(Losonc.)

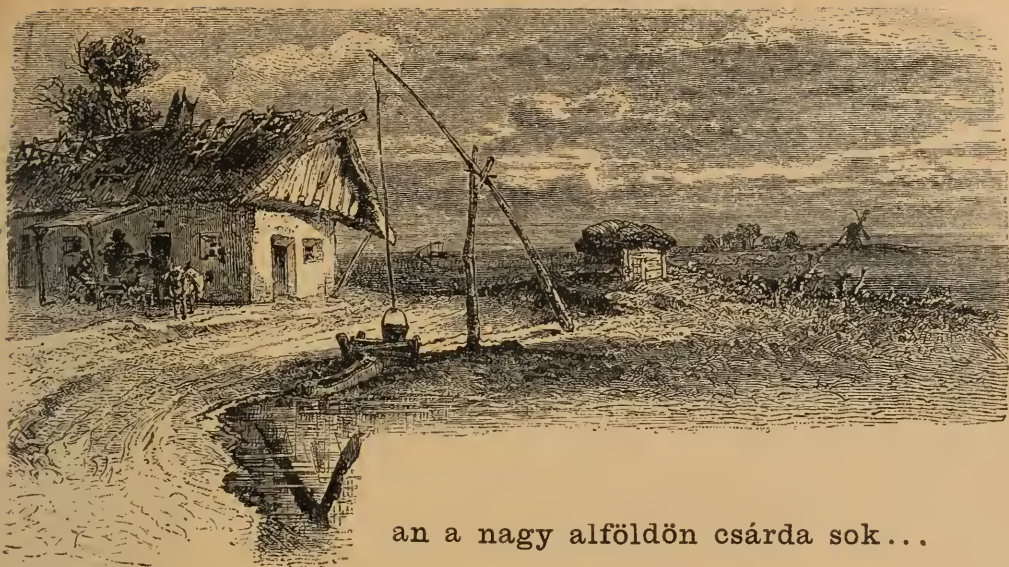
Paripámnak az ő színe fakó...

Paripámnak az ő színe fakó,
Szőre, mint a vert arany, ragyogó;
Paripámnak az ő neve csillag,
Gyors a lába, mint a hullócsillag.

Hejh szép lovam, hejh jó lovam, fakó!
Hol az egyik lábadról a patkó?
Hadd vigyelek, lovam, a kovácshoz,
Azután majd vígy el a rózsámhoz.

Hejh, tüzes a kovácsnak a szene,
De tüzesebb rózsámnak a szeme.
Hejh, lágym a vas a kovács szénétől.
Lágymabb szívem a rózsám szemétől.

(Igló.)

an a nagy alföldön csárda sok...

Van a nagy alföldön csárda sok.
Azok között, kiket én tudok,
Legkülönösebb a Betekints —
Ennek széles földön párja nincs.

(Késmárk.)

Menni akar, de csak dűledez,
Mint ivója, kiben sok a szesz!
Födele is félre van csapva,
Mint a részeg ember kalapja.

Egy fiatal íróhoz.

Üdvözellek ifju pályatárs,
Pályatársam s szeretett barátom!
Egykor én te rólad jósolék,
S jóslatom most teljesebb látom.

Láttam egykor egy kis felleget,
S megmondtam, hogy ebből fergeteg lesz.
E kicsiny felhőcske te valál,
És most villámterhesen közelgesz.

Jőj és ontsd lelked villámait,
S lángjaikkal gyűjtsd föl a világot;
Rendüljön meg a föld, a midőn
Mennydörgő jelszódat elkiáltod.

Hogyha majd villámlasz s mennydörögsz,
Jőnek ellened zuduló hangok;
Mert ha nagy az égiháború,
Félre szokták verni a harangot.

(Pest.)

Petőfi költeményei.

De azért dül a vihar tovább
Minden félrevert harang daczára.
Igy, barátom, te se hajts ama
Jajveszéklyő emberek szavára.

Ekkép kellett volna nekem is
Tenni sokszor ostromolt pályámon.
Én e tehetetlen hangokat
Figyelemre méltatám. Sajnálom.

Eh, megtörtént, mit sajnálkozom?
Hadd szorítsam jobbod, ifju bajnok,
Én, ki ilyen rokonszellemű
Pályatárs után már rég sohajtok.

Fölléptél. Ez engem megújít,
Hogy a sorompók közt ketten állunk.
Most, barátom, küzdjünk, hadd legyen
Győzedelmünk vagy vitéz halálunk!

Piroslik már a fákon a levél...

iroslik már a fákon a levél,
Süvölt köztök, süvölt az őszi szél,
Homályos a nap, a mező deres;
Pásztor, betyár meleg tanyát keres.

Meleg tanyát a pásztor csak talál,
Vár ott reá kulacs bor, tele tál.
Ha kifogy a kulacs bor s tele tál,
Lágy párnán felesége vele hál.

Betyár embernek jó tanyája nincs,
Minden felől csörög rá rabbilincs.
Szár az bokorban huzza meg magát,
Átkozza a hús őszi éjszakát.

(Dömsöd.)

Holdvilágos éj.

A hold az égen egy ezüst lant,
Megannyi húr a sugarak;
A hold ezüst lantján a szellők
Szellemkezekkel játszanak.

Egy faluhoz közelg a vándor,
Együttal költő is talán?
Mert úgy elandalodva csügg a
Holdon s előmlő sugarán.

Megy, megy tovább a méla vándor,
S eléri végre a falut;
A faluban csend, néma csend van,
Népsége régen elalutt.

A kántor háza kapujánál
Szép hajadon leány zokog;
Az este hűs... ő pongyolában...
Reszketnek a gyöngéd tagok.

A vándor arra ballag és szól:
»Mi lelt, mi lelt, szép hajadon?
Felelj, legszebbik holdsugár te,
Segíthetek-e bajodon?

Hűségtelen kedvest siratsz tán?
Ha én lehetnék kedvesed,
Olyan lennék, hogy a világ még
Nem láta oly hűségeset.

Légy holdvilágom, szép leányka!
S nem bánom: a sors bármit ad;
Legyen örök éj létem... csakhogy
Örökké lássam holdamat!«

Igy szólt a vándor lelkesedve,
De a leányka nem felel;
Csak áll és némán nehezíti
Kis kendejét könyűivel.

A hold a kántor szobájába
Sugárait most beveti;
A kántor, a leány részeg apja,
Benn feleségét döngeti.

(Hatvan.)

Fekete kenyér.

Miért aggódol, lelkem jó anyám,
Hogy kenyeredek barna, e miatt?
Hisz meglehet: ha nincs idehaza,
Tán fejérből kenyérről él fiad.
De semmi az! csak add elém, anyám,
Bármilyen barna is az a kenyér.
Itthonn sokkal jobb ízű én nekem
A fekete, mint máshol a fejeér.

(Szalk-Szent-Márton.)

Rég veri már a magyart a teremtő...

Rég veri már a magyart a teremtő,
Azt sem tudja: milyen lesz a jövő?
Lesz-e még ezen a földön jó napja?
Örüljön-e, búsuljon-e? nem tudja.

De ha isten bűt adott e nemzetnek,
Azt is adott, mivel a bűt ölje meg.
Hol terem több jó bor és több szép leány,
Mint itt belül Magyarország határán?

Leányt ide, leányt az én ölembe!
Hadd szorítsam két kezemmel szivemre,
Hadd szíjam ki édes lelkét csókkal,
Vessek számat sok keserű bajommal.

Hát az a bor? hejh, a borral ide már;
Sírja belém piros könnyét a pohár!
Piros könnye tüzes, mint istennyila,
A kialutt életet is meggyújtja.

Te meg, cigány, húzd rá, majd kifizetem;
De úgy húzd, hogy megrepedjen a szivem,
Repedjen meg örömébe', bujába'...
Igy vigad a magyar ember, hiába!

(Pest.)

Fresco-ritornell.

Mihelyt megpillantottalak, menyecske,
Bordám alatt ez a kis húsdarab
Ugrálni kezdett, mint sziklán a kecske.

Azóta mellem folyton égő katlan,
S a láng mindig tovább, tovább harap...
Csak te ne volnál oly meggyujthatatlan!

Kebled fejeérő, mint az alabastrom,
De bűm sötét, mint holmi ócska klastrom,
S csak a halál lesz dúlt szivemre flastrom.

(Igló.)

Liliom Peti...

Liliom Peti volt ám csak
A derék legény!
Alig akadt volna párja
A föld kerekén.

Emberül megült ő minden
Paripa hátán;
Le nem vette volna a
Hétfejű sárkány.

A mennyi bor öt más embert
Döntött volna meg:
Annyi még jó formán meg se
Kottyant Petinek.

S a hol vele elvágatott
Gyors paripája,
Majd megveszett a falusi
Lyányság utána.

De nyakravalója lett a
Hóhér kötele...
Mért? azért, mert Angyal Bandi
Lelke bújt bele.

(Igló.)

Magyarország.

Te sem termettél ám szakácsnak,
Magyarország, édes hazám!
A sült egy részét nyersen hagynád.
S elégetnéd más oldalán.
Mig egy felől boldog lakóid
Mégfúlnak a bőség miatt:
Hát más felől meg éhhalállal
Megy sírba sok szegény fiad.

(Eperjes.)

Gyalázatos világ...

Gyalázatos világ! mit nem gondolsz ki még?
Hogy szívemet sebezsd...
De mért panasznék? [ezt.
Hisz a mi megtörtént: mind, mind várhattam
Az én pályám nem mindennapi pálya,
S ki új utat tör: gaz és tüske várja.

Uj pályámon paréj, tövis közt gázolok;
De megyek egyaránt,
Bár fájdalmas dolog,
Ha sziszegő kigyók mérges fulánkja bánt.
(Az én utamba sok a kígyófészek,
S hogy eltíporjam, én beléje lépek!)

Jó, hogy sebemre az ég orvosságot ad.
Keblem varázsfüve
A büszke öntudat,
Mely tőlem már oly sok fájdalmat elveve.
Ha ez nem volna, a kigyók marása
Eddig szívemnek közepébe ásna.

Mardossatok csak hát, ti kígyófajzatok!
Eltíprom köztetek,
Kit eltíporhatok,
S a kit nem: azt majd az idő gyilkolja meg;
Mert az idő a jobb lelkek segéde,
Kiáll ezeknek védelmezésére.

Idő, hű gyámolóm! benned megbízhatom,
Ha úton-útfelen
Sárral dobáltatom...
Ha senki nem lesz is, leszesz te majd velem;
A melyet a szennyes világ dobott rám,
Megtisztítod te majd a sártul orcám!

(Pest.)

Egy hajfürthöz.

Barna lányka szép fejről
Kaptam e hajfürtöt én.
Én s e fürt együtt pihentünk
A leányka kebelén.

A bucsúnak órájában
Adta emlékül nekem;
A bucsú órája óta
Mindig itt volt szívemen.

Oh ha nézem e hajfürtöt:
Minden percz eszembe jut,
Melyben a boldogság szárnyán
Mennybe nyílt előttem ut;

A letűnt szerelmi órák
Körülöttem lengenek,
Mint vidám csillagsugáros
Túlvilági szellemek.

Nézlek, nézlek, drága hajfürt,
Hosszan nézlek tégedet,
A ki üdvem holt időjét
A sírból kivezeted.

Hosszan függenek te rajtad,
Oh szép hajfürt, e szemek,
Hosszan...hosszan...és...utószor...
Mínthogy már...mást szeretek.

(Pest.)

Falun.

Király vagyok most minden alkonyon:
A nap pirosló fényt lövel reám,
A nap pirosló búcsusúgára
Biborra festi egyszerű ruhám.

Gyönyörrel járom estenként a tájt,
Kilépven a kis házfödél alól;
Porfellegekben a nagy ég alatt
A haza térő nyáj kolompja szól.

Elandalodva hallom e zenét,
Elandalodva szemlélek körül;
És messze látok, mert mindenfelé
Mégmérhetetlen rónaság terül.

A rónaságnak messze tengerén
Imitt-amott áll egy fa, mint sziget,
S hová imát küld a mohamedán:
Kelet felé ez hosszú árnyat vet.

Miként csatában a sebzett vitéz,
Elvérik a nap végre, s elesik;
S mint a dicsőség a vitéz halált,
A napot csillagok s hold követik.

Körülem éj van, fényes éjszaka;
A csillagfényes éjben méla csend,
Oly csend, hogy szinte vélem hallani,
Mit a holdban szent Dávid lantja zeng.

A szomszéd tóból a vadlúdakat
Látom csapatban messzeszállani;
Szivemből is föl- és elszállanak
A nagyravagyás, hír vad álmai.

Feledni kezdem Pestet és zaját,
S jövődöm minden büszke terveit;
Jobb lenne élnem, így gondolkodom,
Jobb lenne élnem elfeledve itt.

A fölmagasztalt nagy nevek között
Ne hangoztassa senki nevemet,
Csak szőlőm és szántóföldem legyen,
Termők piros bort s fejér kenyeret.

S midőn szőlőmből s szántóföldemről
Házamba térek este: hozza be
Majd a piros bort s fejér kenyeret
Piros menyecskének fejér keze.

S ha a késő halálnak ujjai
A férj és nő szemét majd befogák:
Tegyék e g y sírba a két aggastyánt
Nem tettetésből síró unokák.

(Szalk-Szent-Márton.)

Képzetem.

Még mit nem mondanak!
Hogy az én képzetem
Alant jár, magasra
Föl nem röpíthetem.
Lent jár a föld színén,
Ha úgy tartja kedve,
Sőt a föld alá is
Van gyakran sülyedve;
Mint buvár, sülyed a
Mélységek mélyére,
A legmélyebb tenger:
A szív fenekére.
De ha mondom neki:

»Szállj a magasra fel!«
Felszáll s a léghen, mint
Pacsírta, énekel!
S ha ekkor biztatom:
»Még följebb, képzetem!«
Vele a sasokat
Rendre megkergetem.
A sas mind elfárad,
De nem fárad ő el,
Egy utat kezd a leg-
Magasabb felhővel.
És a felhőknek sem
Társa ő sokáig,
Egyenest fölfelé
Tör az ég boltjáig,
És ha ekkor épen
Napfogyatkozás van:
Az elsötétedett
Nap mellett elsuhan,
Elsuhan mellette,
Egyet pillant rája,
S megkerül a napnak
Elveszett pompája.
És az én képzetem
Még ekkor sem pihen.
Hanem a legfelső
Csillagzaton terem,
S ott, hol már megszűnik
Az isten világa,
Új világot alkot
Mindenhatósága. — —

(Pest.)

Búcsu Kun-Szentmiklóstól.

Szól a kakas innen-onnan
Viradóra.
Kivígardtunk, takarodjunk
Nyugovóra.
Hejh, ennek a mai napnak
Nagy az ára . . .
T'om: sokáig fáj belé a —
Fáj belé a kezem szára.

Fáj az én jobb kezem szára
Végzetetlen,
Mert nagyon sok telt palaczkot
Emelgettem.
De ha fáj is a karom, tán
Utójjára
Fölbirom még e palaczkot —
E palaczkot . . . bucsuzásra.

Ki veled, bor, ki veled, bor,
Az üvegből!
Tele sírom könnyeimmel
Két szememből;
De magam sem tudom én, hogy
Majd az benne
Fájdalomnak vagy öröme —
Vagy öröme lesz-e könnye?

Mostanában a keblemnek
Megtelése
Fájdalomnak és öröme
Vegyülése.
Az örömem onnan ered,
Mert itt voltam;
El kell mennem: innen ered —
Innen ered a fájdalmam.

Kiskunsági Szentmiklósnak
Ifju népe!
Benyitottál a szivemnek
Közepébe;
Hejh, pedig e szívközép, ez
Szentek szente,
Nem sok ember fordult meg még —
Fordult meg még eddig benne.

De kinek meg helyet adtam
Egyszer itt benn,
Az ugyan ki soha többé
Nem megy innen.
Ezután úgy nézzetek hát
A szemembe:
Rabok vagytok mindörökre —
Mindörökre a szivembe'!

Hát közöttetek, ha újra
Visszatérek,
Lesz emléke a barátság
Ünnepének?
Ünnep volt ez, a barátság
Szép ünnepje,
Nem is hiszem, hogy valaki —
Hogy valaki elfeledje.

Mostanáig itt vígadtunk
Tennap déltül,
Nem csoda hát, ha kissé a
Fejem szédül . . .
De azért jól tudom ám, hogy
Mit mivelünk?
Ettünk, ittunk, táncot jártunk —
Táncot jártunk, énekeltünk.

Ilyen a magyar mulatság.
Már hiába!
Ha iszik, hát jár a nyelve,
Jár a lába.
Hejh, csak oly gyors lenne honja
Haladása,
Mint lábának, hogyha tánczol —
Hogyha tánczol, a mozgása!

Hanem hiszen száz szónak is
Egy a vége:
Legyen rajtatok, barátim,
Áldás, béke.
Legyen oly vig mind halálig
A pályátok,
A mily vígak valamennyin —
Valamennyin ma valátok!

. . . Hejh, ha volna ősz: elszállna
Már a gólya;
Mennék én is már, ha még egy
Szóm nem vóna.
Kimondjam-e, vagy ne mondjam?
Eh, kimondom;
Mit szóltok rá, mit nem szóltok —
Mit nem szóltok, semmi gondom.

Amott virít Szentmiklósnak
Egy rózsája . . .
Hejh csak soha ne is néztem
Volna rája!
Vagy ha már megbúvölt édes
Arculatja:
Hadd lennék én, a ki őtet —
A ki őtet leszakasztja!

(Kun-Szentmiklós.)

Három szív története.

I.

Volt egy lovag, kinek nem volt hazája,
Mert rajt ütének ellenséges népek,
És pusztulás lett, mit hozának rája
Komor fényében a csaták tüzének.
Komor fényében a csaták tüzének
Piroslott a lovag hős arcza szinte
S piroslott vére, melyet bőven önte
Megmentésére a hon életének.
De hasztalan folyt a lovagnak vére;
Ő megmaradt és honja véget ére.
S a hontalan lett fának eltört ága,
Mit a fáról a fergeteg törött le,

S mit ez most kerget a széles világba.
 Midőn a felhő ott szállott fölötte,
 A hol volt a ledöntött hon határa,
 Megállott és letérdepelt hantjára,
 Hogy könnyeit végső cseppig kisírja
 A földre, mely holt nemzetének sírja;
 Mert könnye volt egyetlen kincse, melyet
 Elvesztett mindenéből még megtarta:
 S ezt tékoznai másra nem akarta. —
 Megindult és ment tompa búja mellett,
 Mely árnyképében őt folyvást kisérte.
 Midőn kifáradt már a bujdosásban:
 Csöndes vidékbe megpihenni tére
 Egy idegen nép távol országában.
 És gondolá azt is, hogy őt halála,
 Ha egy helyen lesz, hamarabb találja;
 S ha rá hull a halál fehér virága,
 Beteljesülve minden kívánsága.
 Ezt várta ő a csendes zárt vidéken,
 Hová fáradtan megpihenni tére,
 S hol élt egy lányka olyan ifjuszépen,
 Hogy a vidéknek vált bámult díszére.
 De ő a lányka szépségét nem látta,
 Semmit sem látott, csak romját honának;
 Nem látta, hogy rá gyakran szállt a lányka
 Tekintetének csillagos világa,
 S tekintetei mi lángolók valának!
 Így a leányka napjai folyának,
 S arczára halvány liljomot füstének
 Gyötrelmei a szólni nem merésnek;
 Mert mit mondhatna a fényes lovagnak,
 Mit mondhat ő, ki, bár eléggé gazdag,
 De pórszülőknek egyszerű magzatja? —
 És a vidéket még egy ifju lakja;
 Szegény fiú, a legszegényebb szolga,
 Tengődve éli nyomorú világát,
 Kit tán megölne sok fárasztó dolga,
 Ha nem láthatná néha a leánykát;
 A titkon bámult lányka láthatása
 Fogó erője meghozó varázsa.
 Fél rá gondolni, hogy kérjen szerelmet
 A pór, de gazdag szülők gyermekétől,
 Ő, a kinek ha jut száraz kenyérből
 Egy-két nagyobb falat, sorsán örülhet.
 S ő mégis boldog, és azzal beéri,
 Hogy a leánykát messziről kíséri.

II.

És a lovagnak kondult a nagy óra,
 Mely e világból őt egy másba vitte,
 A hol bitor kény mennykövit nem szórja
 Az ártatlanság népének fölötte.

Letették őt az anyaföld ölébe;
 Követ nem tettek a halom fölébe,
 Mely pajzsa lett az élet búja ellen . . .
 Miért is volna kő? a lányka szíve,
 Halála által, kő lett, érzéketlen;
 S ha nincsen érzés a szív birtokában,
 Az ember mit keressen a világban?
 Nem volt a lányka sem sokáig földi:
 Lefekvék, honnan senki fel nem költi.
 És a szegény, az árva, árva szolga,
 Tüntén egyetlen gyönyörűségének.
 Az élet terhét hogy viselte volna?
 Végét vetette terhes életének.

III.

Az éjszakának sírnyitó felében
 Fölkél a szolga, és a helyre mégyen,
 Hová temették a kedves leánykát;
 Akarja látni élte szép bálványát.
 De a leánynyal nincs találkozása.
 Mert a leány a sírből szinte eljár,
 Hogy a lovagnak szellemét meglássa,
 S ott vár, ott vár, de szinte hasztalan vár,
 Mert a lovag száll messze, messze tájra,
 Elszáll megnézni: rab-e még hazája?

(Pest.)

A jó öreg kocsmáros.

Itt, a honnan messze kell utazni, míg az
 Ember hegyet láthat, itt a szép alföldön,
 Itten élek én most megelégedéssel,
 Mert időm vidáman, boldogságban töltöm.
 Falu kocsmájában van az én lakásom;
 Csendes kocsmá ez, csak néha zajlik éjjel,
 Egy jó öreg ember benne a kocsmáros . . .
 Áldja meg az isten mind a két kezével!

Van szállásom itten s ennem-innom ingyen,
 Soha sem volt ennél jobb gondviselésem.
 Az ebédre nem kell senkit is megvárnom,
 És mindnyájan várnak én rám, hogyha késem.
 Csak egyet sajnálok: az öreg kocsmáros
 Összekocczan néha jó feleségével;
 No de a mint összekocczan, meg is békül . . .
 Áldja meg az isten mind a két kezével!

Elbeszélünk néha a letűnt időkről.
Hejh, régebbi idői boldogak valának!
Háza, kertje, földje, pénze, mindene volt,
Alig tudta számát ökrének, lovának.
Pénzét a hitetlen emberek csalása,
Házát a Dunának hajjai vitték el;
Igy szegényült el a jó öreg kocsmáros . . .
Áldja meg az isten mind a két kezével!

Alkonyuló félben van már élte napja,
S ilyenkor az ember nyugodalmat óhajt,
S ő reá, szegényre, a szerencsétlenség,
Ő reá mostan mért legtöbb gondot és bajt.
Fáradoz napestig, vasárnapja sincsen,
Mindig későn fekszik, mindig idején kel;
Mint sajnálom én e jó öreg kocsmárost . . .
Áldja meg az isten mind a két kezével!

Biztatom, hogy majd még jóra fordul sorsa;
Ő fejét csóválja, nem hisz a szavamnak. [som,
»Úgy van, úgy«, szól később: »jóra fordul sor-
Mert hisz lábaim már a sír szélén vannak.«
Én elszomorodva borulok nyakába,
S megfűrésztem arcát szemeim könnyével,
Mert az én atyám e jó öreg kocsmáros . . .
Áldja meg az isten mind a két kezével!

(Szalk-Szent-Márton.)

Az utósó ember.

Mi az fölöttem? ég vagy sírbolt?
Igen, sírbolt, a melyben a föld,
Ez óriás koporsó fekszik.
És ott fejem fölött az a fény
A nap? vagy a sírbolti lámpa?
Igen, sírbolti lámpa, melynek
Bágyadtan pislogó sugára
Sötétségét a síri éjnek
Halvány piros-sárgára festi.
S mily hallgatás! . . . de, hah, mi zendül
A némaságnak közepette?
Madárszó vagy leánydal? Oh nem!
A férgek rágiák a koporsó
Behunytt szemü, hideg lakóit.
Igen, behunyvák a szemek mind,
Melyekben egykor szerelemnek
S gyűlölségnek szikrája lángolt,
S a melyekből oly undorítón
Nézett ki, mint a kéjleányok
A bordélyházak ablakából,
A góg, irigység, elbizottság,

A megvetés, alázatosság.
Behunyvák a szemek, s hideg már
A szív, e kis pokol, a mely száz
Meg száz ördögnek volt tanyája,
Hol a bűnök máglyája égett
Kihamvadatlan lángolással.
Hanem már mindeneknek vége,
Alszik már a becsületorzás,
Barát- s honárulás, s egyéb szörny,
S a mely őket nyomban követte,
A lelkiösmeret marása . . .
De ez nagyon régen halt már meg,
Az újabb kornak nemzedéke
Ismerte ezt csupán hiréből. —
Mindennek vége. Minden alszik.
Becsukva a szem. Hülve a szív.
Csak én magam vagyok még élő
A sírbolt roppant üregében,
S tünődöm, egy vendégre várván,
A késedelmező halálra.
Halál, mért nem jössz? félsz talán, hogy
Megbirkozom veled s legyőzlek?
Ne félj, nem az vagyok, ki voltam,
Ki egykor vakmerő kebellet
Daczoltam sorssal és világgal.
Bátran jöhetsz. Meg nem támadlak.
Hagyom magam. Erőtelen hang
Leszek. Te szélvész légy. Sodorj el.

(Pest.)

Ijúság.

Mondják hidegnyugalmasan
Az öregek:
Szilaj, bolond fiú vagyok,
Csendesb legyek.
Vénség az életnek visszhangja csak,
E tompa hangok meg nem bántanak.

Szilaj vagyok, igaz; s bolond?
Az is lehet.
Az észet tanácsra nem hívom,
Csak a szívet.
No de fejemnek is hasznát veszem:
Reá bokrétás kalpagom teszem.

S a szív nem rossz tanácsadó,
Higyétek el.
Az észnél gyakran messzebb lát
Sejtelmivel.
Az ifjú szíve lánglobogva ég;
Világít ez, midőn sötét az ég.

S szolgál a szív nem csak vezér-
Szóvétnékül.
Balsors telében életünk
Gyakorta hül.
S az ész miatt akár megfagyhatnánk,
De szívünkben fölmelegít a láng.

És ne higyétek, csendes öregek,
Hogy tán megárt,
Ha túllobogja is a fiatal
Tűz a határt;
Föl szoktak gyújtani egész mezőt,
S lesz égés által ez gyümölcsözőbb.

(Pest.)

Imádságom.

Elkárhózástól félt szegény anyám,
S talán féltése nem alaptalan.
Tart tőle — s ebben igazsága van —
Hogy már régóta nem imádkozám.
Imádkozom hát; íme két kezem
Szent ábitattal összekulcsolom.
Hallgass meg engem, égi hatalom,
Hallgass meg engem, édes istenem!

Adj én nekem . . . hó, első a haza.
Hatalmas isten, népem istene! . . .
De kérni vajon mit is kellene
Hazámért, melynek annyi a baja?
Ezért csak egy, csak egy a kérelem:
Mely így, mint van, már nem sok évet lát,
Teremtsd egészen ujja e hazát,
Hallgass meg engem, édes istenem!

És magamért? mit kérjek magamért?
Adj hát nekem szépséges szeretőt,
S a melyen majd meglátogassam őt,
Gyors paripát; aztán sok, sok babért . . .
Nem hogy fejemet ékesítse, nem,
De hogy, ha nem lesz szénám, abrakom,
Csikóm legyen mivel jól tartanom . . .
Hallgass meg engem, édes istenem!

(Szalk-Szent-Márton.)

A szeretőm nyalka gyerek . . .

A szeretőm nyalka gyerek,
Alája termett a nyereg.
Ha viszi a paripája,
Gyönyörűség nézni rája.

Gyakran látogat meg engem,
Most is amott jön a lelkem;
Ugy megvágat paripája,
A négy körmét majd elhányja.

Öregbiró lyánya, szívem,
Mit kukucsálsz olyan igen?
Mit lesed a szeretőmet?
Ugy sem szeret ám ő téged. —

Szállj le kincsem a nyeregből,
Vedd ki lábad a kengyelből,
Éreszd meg a terhelődöt,
Öleld meg a szeretődöt.

Istenem, be ver a szived,
Mert itt van az enyim mellett.
Szived az én kincses ládám,
Három faluért sem adnám.

Mulattató, nevetteő,
Ha összejön két szerető;
Elbeszélnek végtelenül,
Magok sem tudják, hogy mirül.

Jaj de mi zaj van odakint?
Hát biz ott a lovad nyerit.
Hogy elfeledkeztünk róla!
Isten bűnünkül ne rója.

Jól tartottad a lovadat,
De már föl is kantároztad.
Még egy csókot, itt az orcám,
Isten hozzád, kedves rózsám!

Kedves rózsám, isten hozzád,
Adjon isten arany zablát,
Arany zablát a lovadnak,
Aranyos kedvet magadnak!

(Duna-Földvár.)

Irmerjetek meg!

Ismerjetek meg végre: ki vagyok?
Álarcz alatt volt mostanáig képem,
De már meguntam én álarczomat,
És azt most ünnepélyesen letépem.

Olvastátok vidám dalaimat?
Azt gondoljátok, hogy lelkemből írom?
Oh, dalaimban a kedv, nevetés,
Csak olyan ez, mint a virág a síron.

Kívül a síron nyílik a virág,
S belül a sírban féreg és halott van;
Igy írtam én enyelgő dalokat,
Míg lelkem haldokolt a fájdalomban.

De többé nem leszek komédiás,
Ki víg pofákat vág a közönségnek,
És odabenn a színpalak között
Arczán kinszenvedés könyűi égnek! —

Oh nem, ez még sem szép határozat! . . .
Muljék oly gyorsan, a mily gyorsan támadt.
Szenvedjen bár szívem: a víg dalok
Ne szűnjenek meg . . . hátha álta-
Kissé vidítom szomorú hazámat.

(Pest.)

Felhő és csillag.

Mikor isten a felhőt teremté,
Homlokára szállt sötét ború,
Nem tudom mért? csak hogy e borúból
Lett a felhő s égiháború.

Mikor isten a hölgyet teremté,
Örömeiben sírva fakadott.
Most is látni ez örömkönnyeknek
Cseppjeit, a sok szép csillagot.

(Czinkota.)

A hűtelen barátokhoz.

Derék fiúk, mint hagyogatnak el! . . .
Eredjete csak isten hírvél;
Hagyjátok itt a fát, ti levelek,
A fát, e szívet, melyen függtetek.
Az őszi szél, mely titeket lefú,
Majd elmulik, nem lesz örökkorú;
S ha eljövend ismét a kikelet,
Fog kapni a fa új leveleket.
De tudjátok: többé ki nem virul
Az a levél, mely fájáról lehull.

Én és a nap.

Bámúlja sok oly epedőleg a holdat,
Ezt a megtestesült sohajt.
Miattam akár kimaradjon örökre,
Nem csüggök én merengve rajt.

Megtetesülése te érzeteimnek,
Magas, fényes, hó napsugár!
Te vagy szívem öröme, gyönyörüsége,
Érted szemem, lelkem sovár.

Egymás szeretői vagyunk mi a nappal;
Mi hűséges két szerető!
Ki mondja meg: én melegülök-e tőle?
Vagy szívemtől melegszik ő?

És hogyha siromba leúzni fog a sors,
Csak azt az egyet fájlam,
Hogy majd szeretőmet a földnek alatta,
A szép napot, nem láthatom.

De szabad a holtak egy óra naponként,
S én arra kérem istenem:
Éjfél idején legyen zárva koporsóm,
S nyíljon meg az délben nekem!

(Pest.)

Búm és örömem.

Nincsen oly bú,
Mint az én búm.
Oh, ha én busúlok!
Keblem egy oroslánbarlang,
S szívem benne bárány;
Szagatják az éhes oroslánok
Fogaikkal, körmeikkel.
Vérét iszszák,
Csontját rágják
És velőjét szíjják
É szegény báránynak az
Éhes oroslánok. — —
Olyan öröm sincs,
Milyen az én örömem.
Oh, mikor én örülök!
Keblem egy édeni kert,
S rózsza e kertbe' szívem.
Napsugarakkal,
Tarka lepékkel
Játszik e rózsza,
S zeng körülötte
A csalogány.
És jön egy angyal,
És leszakítja e rózsát,
S illeti csókkal,
S keblire tűzi,
S véle az égbe röpül!

(Pest.)

Egy asszonyi állathoz.

Megláttuk egymást és a szerelem
Mindkettőnk szívében lobbot vetett.
Fölösleges volt minden vallomás,
Értők a kölcsönös tekintetet.
Alig múlt egy nap, már csókoltalak,
S te visszacsókolál és ölelél.
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

Miként folyammá nő a kis patak,
S miként tengerbe vész el a folyam:
Szerelmem akkép napról-napra nőtt,
S lett végre tenger, mély, határtalan.
Láttam piruló arczod hajnalán,
Hogy boldogságom napja újra kél.
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

Boldogságomnak napja újra kelt,
Boldogság napja volt szived.
A mely szemedbe szállt, s onnan reám
Elolvasztó sugárokat vetett.
Minő boldogság volt, ha háborgó,
Fölindult kebleden pihentetél!
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

Együttlétünknek végső napja jött,
Tán mindörökre válandók valánk;
De gondolám, nyugtatva magamat:
Vár még egy este boldogsága ránk.
Az este eljött. Épen bál vala,
Te bálba mentél, hozzám nem jövel.
Te is leány vagy, édes angyalom,
Egy szikrával sem jobb a többinél.

(Igló.)

Felsülés.

Ebédre hittak. Elfogadtam
A meghívást nagy szívesen,
Nem az ebédre nézve,
Hanem mert vettem észre,
Hogy köztünk szép leány is leszen.

S volt szép leány, még pedig milyen szép!
Könnyű lehellet termete,
Fejér egén szemének
Sötétkék napok égtek . . .
De ez nem tartozik ide.

Csakhogy szép leányka volt, nagyon szép,
S én őt tüstént megszeretém.

»Kigyúlt indulatommal
Ebéd után azonnal
Kirontok!« így elmélkedém.

Ebéd alatt erősen szítam
A szíverősítő italt,
Hogy a nagy pillanatban
Majd annál biztosabban
Vívhassem ki a diadalt.

De hah, a szíverősítő úgy
Megerősíté szívemet,
Hogy, az erőből aztán
Lábamban nem maradván,
Kirontanom nem lehetett.

(Eperjes.)

Gyermekkori barátnémhoz.

Te vagy? valóban te vagy az?
Vagy e látmány csak képzelet?
Csak képzetemnek tündér délibábja,
A melyben lelkem újra látja
Szép arczod s boldog gyermekségemet?

Te vagy valóban! ennyire
Csalódás nem megy, nem mehet;
Ismérem én jól e szemek sugárát,
A melylyel glóriába zárád
Hajdanta boldog gyermekségemet.

A kis leányból hajadon,
A kis fiuból ifju lett;
Jött az idő, mely soha meg nem állott,
S miként a szélvész a virágot,
Elvitte boldog gyermekségemet.

Azóta tiszta látköröm
Oly gyakran elsötétedett,
S az éjszakában, mely sírként fedett el,
Csak egy csillag volt, a könny, melylyel
Sirattam boldog gyermekségemet.

Viszontlátásunk ünnepén
Ölelj meg, leánykám, engemet;
Hagyd elfeledni kínos ifjuságom,
Hagyd karjaidban újra látnom
Ragyogni boldog gyermekségemet!

(Borjád.)

A négy ökrös szekér.

Nem Pesten történt, a mit hallotok,
Ott ily regényes dolgok nem történnek.
A társaságnak úri tagjai
Szekérrre ültek és azon menének.
Szekéren mentek, de ökröszekéren.
Két pár ökör tevé a fogatot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacsán ballagott.

Világos éj volt. A hold fenn vala ;
Halványan járt a megszakadt felhőkben.
Miként a bús hölgy, a ki férjinek
Síralmát keresi a temetőben.
Kalmár szellő járt a szomszéd mezőkön,
S vett a füvektől édes illatot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacsán ballagott.

A társaságban én is ott valék,
S valék szomszédja épen Erzsikének,
A társaságnak többi tagjai
Beszélgetének s énekelgetének

Én ábrándoztam s szóltam Erzsikéhez :
»Ne válaszsunk magunknak csillagot ?«
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacsán ballagott.

»Ne válaszsunk magunknak csillagot ?«
Szólék én ábrándozva Erzsikéhez,
»A csillag vissza fog vezetni majd
A mult időknek boldog emlékéhez,
Ha elszakaszt a sors egymástól minket.«
S választottunk magunknak csillagot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacsán ballagott.

(Borjád.)

Sírba tették...

Sírba tették első szeretőmet,
Búm e sírj holdvilága volt.
Új szerelmem, mint nap, jött ez éjre.
Fölkelt a nap... halványúl a hold.

(Pest.)

A magyar nemes.

Óseimnek véres kardja
Fogason függ, rozsdá marja,
Rozsdá marja, nem ragyog.
Én magyar nemes vagyok!

Munkátlanág csak az élet.
Van életem, mert henyélek.
A paraszté a dolog.
Én magyar nemes vagyok!

Jól készítsd paraszt az útat,
Mert hisz a te lovad vontat.
Csak nem járhatok gyalog.
Én magyar nemes vagyok!

Tán a tudománynak éljek?
A tudósok mind szegények.
Nem irok, nem olvasok.
Én magyar nemes vagyok!

(Borjád.)

Van, igaz, egy tudományom,
Ebben párom ritkán látom:
Enni, inni jól tudok.
Én magyar nemes vagyok!

Milyen jó, hogy nem adózok,
Gazdaságom van, de nem sok.
S van adósságom, de sok.
Én magyar nemes vagyok!

Mit törődöm a hazával?
A hazának száz bajával,
Majd elmúlnak a bajok.
Én magyar nemes vagyok!

Ósi joggal, ősi házban
Éltemet, ha elpipáztam:
Mennybe visznek angyalok.
Én magyar nemes vagyok!

Alku.

Juhász legény, szegény juhász legény!
Tele pénzzel ez a kövér erszény;
Megveszem a szegénységet tőled,
De rá'dásul add a szeretődöt.

»Ha ez a pénz volna csak foglaló,
S még száz ennyi lenne borraivaló,
S id'adnák a világot rá'dásnak,
Szeretődmet még sem adnám másnak!«

(Szalk-Szent-Márton.)

A. B. emlékkönyvébe.

Kalmáridőket élünk mostanában,
Egy pénzdarábnak nézik a világot,
S ha a világ pénz: a költő mi rajta?
A költő — mondják — hasztalan penész csak.
Pedig a költő a királyi kép a
Világ tallérján . . . nem, királyi kép sem!
Ő a tallérnak csengő, tiszta hangja,
Szép szellemrésze a hitvány anyagnak. —
Légy büszke rá, hogy költőnek születtedl.

(Vár-Gedő.)

S. Zs. kisasszony emlékkönyvébe.

Méhek s virágok kertednek lakói.
Méhes, virágos kert legyen szived:
Ha nyílik benne szerelem virága,
A barátságnek méhét is bevedd;
Mert jól tudod: szép a virág; azonban
Tavaszzsal él csak, és ez oly rövid,
Míg a szerény méh munkálódásából
Megédesítéd téli napjaid.
Ha e tanácsom nem lesz sikertelen:
Engedd, hogy én is méh legyek szivedben.

(Borjád.)

M. E. kisasszony emlékkönyvébe.

Legboldogabb percz életünkben az
(Még nem próbáltam, ámde úgy hiszem).
Ha kedvesünkkel oltárhoz megyünk.
S neked maholnap e sorsod leszen.
Megállítanám, ha volnék Józsue,
Megállítanám itt a napot, időt,
Hogy mindörökké oly boldog lehess,
Minő ekkor léssz az oltár előtt.

(Pest.)

S. K. emlékkönyvébe.

Vén épület már a világ,
Le, alacsonyra sülyedett.
Ha egyenest jársz: beütöd
A gerendában fejedet.
Hajlj meg, ha a fejtörő
Gerenda ellenedre van...
Én inkább betöröm fejem,
Semhogy meghajtsam derekam!

(Borjád.)

Virágos kert a költő szíve...

Virágos kert a költő szíve,
De másnak termi a virágokat;
Mig ezeket szétosztogatja,
Önnön magának csak tövis marad.

És pillangó a költő lelke;
Szegény pillangó! neki megesett:
Addig bolyong a puszta kertben,
Mig összetépi őt a tövisék.

S a puszta kert s tépett pillangó
Eszébe sem jut senkinek talán,
Midőn élvezettel mereng a
Szegény költő martírkoszoruján.

(Pest.)

A zsványság vége.

Hej zsványság, derék szép zsványság!
A te véged hatalmas mulatság;
Lesz belőled, úgy hord a szerencse,
Szárak fának száradó gyümölcse.

Hogy kimúlj, szikrát sem fáradsz magad:
Kitekeri a hóhér a nyakad.
Hogy pedig ne láthasd szégyenedet,
Kivájják a varjak szemeidet.

És mig tested a tánczot úgy járja,
A mint szól a szemek muzsikája:
Mélységében a sátán házának
Lelkessel az ördögök labdáznak.

(Pest.)

Hegyen ülök...

Hegyen ülök, búsan nézek le róla,
Mint a boglya tetejéről a gólya.
Lenn a völgyben lassú patak tévedez.
Az én fáradt életemnek képe ez.

Elfárasztott engemet a szenvedés,
Be sok búm volt, örömem meg be kevés.
Bánatomból egy nagy árvíz lehetne,
Örömem kis sziget lenne csak benne.

Fenn a hegyen, lenn a völgyben zúg a szél.
Közelget az időjárás ősz felé;
Őszszél szép csak a természet én nekem.
A haldokló természetet szeretem.

Tarka madár nem füttyörész az ágon,
Sárgapiros levél csörög a fákon,
Innen-onnan lehull a fák levele...
Bár csak én is lehullanék ő vele!

Holtom után vajon mi lesz belőlem?
Vadfa lenni szeretnék az erdőben;
Ott lenne az én számomra jó tanya,
Egész világ engem ott nem bántana.

Szeretném, ha vadfa lennék erdőben,
Még inkább: ha tűzvész lenne belőlem;
Élégetném ezt az egész világot,
Mely engemet mindörökké csak bántott.

(Pest.)

Forrás és folyam.

Szelid a forrás habja, s dalai
Beillenének csengetyű szavának.
Ilyen szelídek és csengők valának
Ifjúságomnak első hangjai.

Akkor kedélyem a forrás vala,
Mosolygó tükre a szép mennyországnak.
Nap, csillagok s hold beleláthatának.
Szívem volt a forrás víg, fris hala.

De a kis forrás most már nagy folyam.
Csengő szavát s nyugalját elvesztette.
Vészek kergetnek vészeket fölötte,
S belé a mennynek nézni hasztalan.

Ne nézz beléje, oh menny, hasztalan!
Magad most benne úgy sem láthatod meg,
Mert az csatáitól a fergetegnek
Mind fenekiglen fölforgatva van.

És mit jelent e vérfolt a vizen,
E vérfolt a haboknak közepette? . . .
Horgát a vad világ beléd ütötte,
Te vérzel, árva hal, szegény szivem!

(Pest.)

Örök ölelkezés.

A téren kettős sírhalom van,
Fölöttök egy-egy zöld bokor;
Egymásra hajlanak, miként ha
Két szerető szív összeforr.

Igen, két szerető szív szálla
Pihenni e két domb alá.
Midőn a háborgó életnek
Kemény harcát kiharczoló.

Egymás mellé temettetik a
Hú szeretők itt magokat,
Hogy egyesülve legyenek, mint
A földön, úgy a föld alatt.

És egyesülve maradának,
Mely a sírhalmokon nőve,
A két ölelkező bokorfa
A két szerelmes szelleme.

(Pest.)

A hazáról.

Lement a nap. De csillagok
Nem jöttek. Sötét az ég.
Közel s távolban semmi fény nincs,
Csak mécsvilágom s honszerelmem ég.

Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörűségesen ragyog.
Szegény hazám, szegény hazám te,
Neked kevés van ilyen csillagod.

Mécssemnek lángja mint lobog!
Mitől lobog? mi lengeti?
Éjfél után. Ti lengtek itten
Mécssem körül, ti népem ősei!

Petőfi költeményei.

Mintha nap volna mindenik,
Oly tündöklők e szellemek,
Tündöklők, mert hisz a dicsőség
Sugármezébe öltözködtenek.

Ne nézz ősidre, oh magyar,
Ki most sötétségben vagy itt,
Ne nézz ősidre, e napokra . . .
Szemeid gyöngék . . . a napfény megvakít.

Hazám dicső nagy ősei,
Ti földetrázó viharok!
Ti egykoron a porba omlott
Európa homlokán tomboltatok.

Oh nagy volt hajdan a magyar,
Nagy volt hatalma, birtoka;
Magyar tenger vizében húnynál el
Éjszak, kelet s dél hullócsillaga.

Csak hogy rég volt, midőn magyar
Fejekre termelt a babér;
A képzelet sebes szárnyú sas,
Elfárad mégis, mire oda ér.

Oly rég elhervadt a babér
A magyaroknak homlokán,
Hazám, oly rég voltál te nagy, hogy
Nagyságod híre csak mese talán.

Már rég nem sírtam, s íme most
Pillámon egy könny rengedez.
Magyar nép, vajon hajnalodnak
Vagy alkonyodnak harmatcseppje ez?

Magyar dicsőség, mi valál?
Hullócsillag? mely tündökölt,
Aztán lehullott a magasból
És mindörökre elnyelé a föld.

Vagy üstökös vagy, oh magyar
Dicsőség! mely jött s távozik.
Hogy századok múltával újra
Lássák fényét a népek s rettegjék?

(Pest.)

A költő s a szőlővessző.

Semmi vágyam, semmi kedvem
A borostyánkoszorúhoz!
Magyarország szép leányi,
Szőlővessző-koszorúval
Koszorúzzatok meg engem,
Mert a szőlővessző és a
Költő sorsa oly hasonló.
Költő és a szőlővessző
A világnak adja lelkét.

Szőlővessző lelke a bor,
A költőnek lelke a dal.
Lelkünket ha általadtuk
Borban, dalban a világnak:
Elhervadunk, elenyészünk.
És midőn már elenyéztünk:
Lelkeink, a bor s dal mellett
Vigad a világ! — — — —

(Borjád.)

A jegygyűrű.

»Isméred e gyűrűt?
Aranymíves barátom!«
— ,Ismérem jól, uram,
E gyűrűt én csináltam;

Azt is tudom: kinek
Számára készítetted?
Az szép leányka volt,
És aztán hitvesed lett.

— »Igen, szép leányka volt,
És aztán hitvesem lett.
De megszegé hitét
S mással kötött szerelmet.

E gyűrű rosz helyen
Volt ujján; visszavettem.
Legdrágább kincsem ez,
Jobb helyre kell hát tennem.

Ezennel önts golyót
E gyűrűből, barátom! . . .
. . . Fegyverbe töltöm azt,
S szivem, beléd bocsátom.«

(Pest.)

Szép vidéknek szépséges leánya . . .

Szép vidéknek szépséges leánya!
Eszem azt a gyönyörű szemed —
Gyönyörű? nem! csak azért sem az, mert
Hazugságban hagyta engemet.

Hányszor mondtam, hányszor irtam én
Hogy már láttam tiszta kék eget! [meg,
S ez hazugság, mert nem láttam addig,
Mig nem láttam a te szemedet.

Vetted észre? mily hosszan merengtem
S milyen áhitattal szemedem?
Áhitattal függtem rajta, mint a
Haldokló szent a feszületen.

S te valóban megváltóm lehetnél,
Mindazáltal nem halnál te meg:
Holt, hideg fán nem függnél . . . ölelned
Kéne élő, égő keblemet . . .

Mit beszélek? mit mondtam? . . . szerelmet
Tőled én nem, oh, nem várhatok!
Szerellemmel a szegény költőre
Aldást hozni melyik leányka fog?

Mert szegénynek alkotó az isten
A költőt, s tán rendén is van ez:
Tarka, pompás toll nem ékesíti
A madárt sem, a mely zengedez.

Igy a költő egyszerűségében
Képes-e lányt meghódítani?
Tündökölni vágnak a leányok
S méltán . . . ők a föld csillagjai.

Te, leányka, az én csillagom vagy,
S tőlem senki nem tilthatja meg:
Ha keblemre nem tűzhetlek is, hogy
Szemeimmel ne kísérjelek.

Fog kísérni szemeim világa,
Fog kísérni vándorútamon.
A távolból ha nem melegítesz:
Legalább nézz rám, szép csillagom!

(Pest.)

Megteremtéd lelkem új világát . . .

Megteremtéd lelkem új világát,
Szerelem dicső világa ez!
Hálából e szív, örök tűzével,
Istenséged szent oltára lesz.

Oh leányka, ha te nem szeretsz is,
Engedd meg, hogy szerethesselek,
Mert különben köztem s a világ közt
Megszakadnak minden kötelek.

Vad, sötét föld keblem birodalma,
Fejedelme gyűlölő harag,
Harcban állok a nagy mindenséggel —
Szeretetre csak képed marad.

Képed a fény, az egyetlen egy fény,
Mely keblemnek éjjelébe jár,
Mint a rabhoz, földalatti börtön
Kisdéd ablakán, a napsugár.

Én szeretlek! bár tudom: mily rém a
Nem viszonzott szerelem baja;
De kit annyi rém gyötör, szívemnek
Könnyü lesz ezt is megszoknia.

Nem viszonzott szerelem keserve!
Türelemmel hordom terhedet,
Mint az istenember a keresztfát,
Melyen aztán megfeszítettet.

(Pest.)

Éj van . . .

Éj van, csend és nyugalomnak éje,
A magas menny holdas, csillagos;
Szőke gyermek, kék szemű kökényfa,
Drágagyöngyöm! mit csinálsz te most?

Engem édes álmak környekeznek,
De nem alszom, ébren álmodom.
Minden álmam egy fényes királyság,
S koronája te vagy angyalom!

Beh szeretném most, ha lopni tudnék,
A lopás bármily rút lelki folt!
Meglopnám az álmak kincstárát, hogy
Gazdagítsam a szegény valót.

(Pest.)

Félre mostan . . .

Félre mostan, hagyjatok magamra,
Hagyjatok, ti régi czimborák!
Nem látjátok, hogy mi lett belőlem?
Czímerem most rózsa s nem borág.

Szerelemnek katonája lettem . . .
A lant, a dal töltött fegyverem,
Töltés benne forró érzeményem,
Boldog én! ha a csatát nyerem.

Oh, ha nyernék, istenem, ha nyernék . . .
Tündérország, mely előttem áll;
Sikerüljön ezt bevennem: akkor
Én leendek a tündérkirály!

(Pest.)

Ablakodból hogyha . . .

Ablakodból hogyha kitekintesz:
Kertet látsz csak, kertet és eget.
(Adja isten, hogy legyen hasonló
É látványhoz teljes életed!)

Képzelem: mily boldog vagy, leányka,
Hogy körüléd ilyen kert virit.
Jaj, de e kert sokkal boldogabb még,
Mert beléje néznek szemeid.

(Gödöllő.)

Nála voltam . . .

Nála voltam, a kedves leánynál,
Nála voltam, ismét eljövék.
Honn vagyok . . . honn? nem tudom. Szé-
Kereng velem a föld és az ég. [dülök.

Oh, mi szép, mi jó vagy te, leányka,
Szép és jó s oly lelkes honleány!
Te hazám leglelkesebb leánya,
Te hazám nemtője vagy talán.

Lyányka, neked költőt kell szeretned,
Más nem méltó birni tégedet,
Nem méltó más erre, mert hazát ugy,
Mint a költő, senki nem szeret.

Mit tegyek? szólj, üdvem gyöngyvirága,
Mit tegyek? hogy megnyerhesselek.
Kész vagyok, kész mindent elkövetni,
Mindent, hogy megérdemeljelek.

De ha semmit nem tennék is, lyányka,
Érdemtelen nem vagyok reád:
Szeremért csupán szerelem kell,
S én szeretlek, mint te a hazát!

(Pest.)

Vasárnap volt . . .

Vasárnap volt. Nem felejttem én el
E napot. Lenn a kertben valánk.
Néztelek . . . te bokrétát kötöttél.
A nap jó kedvvel mosolyga ránk.

És midőn elkészült a bokréta,
Általadtad, — oh, meglepetés! —
Általadtad azt nekem, leányka . . .
E gyönyörre minden szó kevés!

Általadtad nekem a bokrétát,
Most is itt van az szívem felett;
S ha fölhajtod egykor szemfedőmet,
Akkor is még szívemen leled.

Higy nekem, hogy szívem és bokrétád
Egy időben, együtt hamvad el . . .
Milyen édesen fog majd pihenni
Ó alatta e fáradt kebel!

S a mig élek, addig paizsom lesz.
Oly szükséges nekem a paizs!
Most merészen állok ki, ha mingyárt
Az egész föld ostromolna is.

Rágalom, gúny, ármány, balszerencse
Szórhatnak rám millió nyilat:
Szánakozva nézem ellenségim
E tündér virágpaizs alatt.

(Buda.)

Drága orvos úr . . .

»Drága orvos úr!« szólék eszemhez,
»Látogassa meg csak szívemet;
Látogassa meg, kérem . . . roszul van . . .
És gyógyítsa ki, ha még lehet.

Nagy bizalma van szívemnek önben,
Mert ön már többször segíté rajt.
De siessen, kérem, csak siessen,
Még talán elúzheti a bajt.«

És az ész, ez a jó házi orvos,
Nem késett, hanem lesietett;
És megrémült és fejét csóválta,
Meglátván a vérző beteget;

S így kiálta föl: »Fiatál ember,
Mit cselekszik ön, az istenért?
Sebe mélyebb s szélesb a Dunánál —
Mért is nem vigyáz magára, mért?

De legyünk csak egy kis türelemmel,
Még talán . . . talán segíthetek.«
Szóla, és a sebet megvizsgálván,
Abba balzsamot csepegtetett.

»Ah!« felelt a szív, »ön a reménynek
Balzsamát használja? . . . hagyjon föl . . .
Kínom szörnyü . . . gyógyuljak, vagy hal
A reménység sem gyógyít, sem öl.« [jak!..

(Pest.)

Hol van oly nagy pusztaság . . .

Hol van oly nagy pusztaság, mint keblem?
Oh, e puszta oly határtalan!
Jobbra, balra terméketlen föld, csak
Közepében egy élőfa van.

S hol van olyan nagy élőfa, mint ez?
Árnyat az egész világra vet!
Tudjátok: mi e roppant fa keblem
Pusztájában? . . . ez a gyűlölet.

El fog dőlni e világborító
Fa, ha majd egy órjás megjelen.
E világborító fát eldöntő
Óriás a boldog szerelem.

(Pest.)

Nő szerelmem . . .

Nő szerelmem, egyre nő, pedig már
Végtelen tengerré áradta.
És a mint nő: szaporodik benne
A szörnyeknek rémes tábora.

És ha benne a rémek mozognak,
És ha rajta szélvész vágatott:
Föl az égre csap szilaj hulláma,
S lemos onnan minden csillagot.

És mi kelti e vihart? . . . az eszme:
Ha te, lányka, nem lennél enyém!
Iszonyú ez éj és e sötétség
S villám benne égő agyvelőm.

Oh, az ily percz helyett egy öröklét
A pokolban áldás volna rám! . . . —
Múl a vész, a tenger csendesül, ha
Ezt az eszmét elzavarhatám.

Csendesül a tenger és lesímul,
És a tengerpartra lépek én,
S ott remények erdejében járok;
Oh, mi szép zöld erdő a remény!

A remények szép zöld erdejében
Két galamb ül s bűg egy ág felett,
S én, lánykám, azt gondolom: jövőben
E galambpár én leszek veled!

(Pest.)

Meg ne ítélj . . .

Meg ne ítélj a találkozásról,
Mely közöttünk a legelső volt!
Mint magát ekkor viselte nyelvem:
Az nem mindig olyan néma, holt.

Ajkaimról hallhatják gyakorta
A beszéd megáradt folyamát,
S közbe-közbe tréfa úszik árján,
Mint enyelgő csónakos-család.

De midőn te veled összejöttem,
Ajkamon szó, hang meg nem jelent.
Fergeteg ha van keletkezőben:
Megelőzi temetői csend.

Fergeteg volt itt keletkezőben,
Fergetegre készült kebelem,
S az kitört már . . . ontja villámlását,
Mennydörgését a vad szerelem.

Zúg, süvölt és szaggat és ront és bont
Bennem a föllázadt fergeteg . . .
De tűröm; tán egykor, mint szivárványt,
Látom majd viszonszerelmedet.

(Pest.)

Voltak sokkal jelesebbek . . .

Voltak sokkal jelesebbek, mint én,
Hírók még is elfelejtve már.
Hát ti rátok, dalaim, ti rátok
A jövődében vajon mi vár?

Éltek-e ti még akkor, midőn már
Én fölöttem füvek lengenek?
Ugy, miként a lantnak húrja, mely, ha
Elszakad, még aztán is zeneg.

Nem bánom, ha, a mit eddig irtam,
Nem bánom, ha mind az elenyész;
Csak a mit te hozzád írok, lányka,
Ezt ne bántsa elmulási vész.

S én hiszem, hogy ezt idő nem bántja:
Szent lesz minden hozzád írt dalom,
Mert hisz azok a mennyből erednek,
Kék szemedből, szőke angyalom!

(Pest.)

Vadonerdő a világ . . .

Vadonerdő a világ körülem,
Oly sötét, oly éktelen vadon!
Benne járok én, elfáradt vándor;
Éj van és az utat nem tudom.

Egy kicsiny fény rezg amott előttem
Ágak-bogak gyér nyilásin át;
Te vagy az, te szeretett leányka,
Követem fényednek sugarát.

Vajon e fény mécsvilág-e — a hol
Nyughatom majd — egy csöndes tanyán?
Vagy csalóka bolygótűz csak, a mely
Temetőbe . . . sírba visz talán?

(Pest.)

Nincs jogom, hogy . . .

Nincs jogom, hogy féltselek, leányka,
Mert hiszen nem is vagy még enyém;
Néha még is szerelemfáltás, e
Legborzasztóbb mennykő üt belém.

Elsötétül a világ ilyenkor . . .
Elsötétül? nem, sőt meggyulad . . .
Végítélet van . . . az alkotó az
Angyalokkal trombitát fuvat.

Harsog az arkangyal trombitája . . .
Agyvelőm reng . . . szertesét szakad . . .
Mert reám így dörg le az ítélet:
A te sorsod örök kárhozat!

(Szalk-Szent-Márton.)

Száz alakba . . .

Száz alakba öltözik szerelmem,
Száz alakban képzel tégedet.
Majd sziget vagy s vívó szenvedélyem
Mint szilaj folyam fut körüléd.

Máskor ismét, édes kedvesem, hogy
Szentegyház vagy, én azt gondolom,
És szerelmem mint repkény húzódik
Fölfelé a szentegyház-falon.

Néha gazdag útas vagy s szerelmem
Mint az útonálló megrohan,
Néha meg mint jámbor alamizsnás
Lép elédbe alázatosan.

Majd a Kárpát vagy, s én ott a felhő,
S mennydörgéssel ostromlom szived.
Majd meg rózsalomb vagy, s én körüléd
Csalogányként zengek éneket.

Im, szerelmem ekkép változik, de
Soha meg nem szűnik, mindig él,
S nem gyöngül, ha néha szelidebb is . . .
Gyakran csendes a folyó, de mély!

(Szalk-Szent-Márton.)

Megvallom, hogy . . .

Megvallom, hogy én az iskolában
Rest tanuló voltam, szörnyű rest.
Légy tanítóm, jó leányka, tőled
Majd tanúlok édesörömet.

S okvetetlen tőled kell tanulnom,
A mit mostan tudni akarok.
Nem tanulják azt az iskolában,
Nem tudják azt a professorok.

Nos, leányka, léssz-e hát tanítóm?
Kell-e tőlem a professorság?
Azt szeretném én csak megtanulni:
Mit tesz az a szó, hogy »boldogság«?

Nem kerül ám sok fáradságodba,
Ne gondold; csak egy kis perczig vársz . . .
Szólnod sem kell . . . minek? . . . egy tekintet
Mindent oly szépen megmagyaráz.

(Szalk-Szent-Márton.)

Álmaimban gyakran . . .

Álmaimban gyakran látogatsz meg,
Életemnek legszebb álma te!
Onnan van, mert rajzolásit elmém
Minden este véled végzi be.

Te vagy elmém végső gondolatja,
Mielőtt bezárkozik szemem.
Így az égen, mielőtt az éj jön,
A szép alkony mindig ott terem.

Héjh, leányka, akarod-e tudni:
Álmaimnak foglalatja mi?
Rövid az, de oly szép! . . . látlak téged
Szerelmemmel rám mosolygani.

Ha ez így van, mint álmodni szoktam,
Ha szeretsz tán engem, oh leány!
Add tudtomra, kérlek, hogy ne légyen
Boldogságom álmokép csupán.

De ha nincs így, oh, ha nem szeretsz, s tán
Kebled értem soha nem hevül:
Akkor . . . akkor legjobb lesz alunnom
És álmodnom véghetetlenül.

Kérem istent, hogy ne ébreszzen föl
Az ítéletkor se engemet;
Jobb itt lenn csak álmodnom, hogy bírlak,
Mint a mennyben lennem nélküled!

(Szalk-Szent-Márton.)

Szerelemnek lobogója . . .

Szerelemnek lobogója szívem,
Érte két szellem viaskodik;
Rémes a harc és mindennap eltart
Kora regtől késő alkonyig.

Egyik szellem, hófehér ruhába
Öltözködve, a vidám remény;
Másik szellem a mogorva kétség,
Öltözködve hollófeketén.

Egyre vlnak, és nem tudhatom még:
Győzedelmes melyikök lehet?
Attól tartok, hogy kettészakítják
E szerelmi zászlót, szívemet!

(Szalk-Szent-Márton.)

Alacsony kis ház . . .

Alacsony kis ház az én lakásom:
A tiéd magas, nagy palota
Jaj nekem, jaj én nekem, leánya,
Nem emelkedhetem én oda . . .

De miért ne egyesülhetnénk mi?
Én hozzáam le mért ne hajlanál?
Le a völgybe tér a hegy patakja,
S az égről a nap a földre száll.

Igy, mint a nap földre száll az égről,
És a völgybe hegyről a patak:
Palotádból, lelkem szép galambja,
Szállj le hozzám, hogy bírhasalak!

Én hiszem, hogy boldogabb lennél te
Itt lenn nálam, mintsem odafenn.
A magasban hűvös levegő van,
A tavasz legszebb a völgyeken.

Szép tavasz vár, ha lejössz, leánya,
Szerelemnek ékes tavasza;
Nem mulandó e tavasz viránya,
Mint az, melyet a május hoza.

A mezőkre jó az ősz és hervaszt,
A hol látja a virágokat.
Titkos, rejtett kert szívem szerelme,
A hervasztó ősz rá nem akad.

Kell-e e kert, leánya, és lejössz-e
Hajlékomba? . . . szűk s kicsinke bár:
Oh azért megférünk benne ketten,
Mint fészékben a páros madár.

Jőj le, leánya, nem törődöm azzal,
Ha ott hagyod minden ékszered . . .
Mért is volna rajtad ékszer? úgy is
Elhomályosítja azt szived.

(Szalk-Szent-Márton.)

Mihelyest megláttalak . . .

Mihelyest megláttalak, leánya,
Én azonnal megszerettelek.
Látásodkor úgy jártam, mint a fa,
A melyet a villám gyujta meg.

Fa valék én, egy kiszáradott fa,
Melynek lombja szertehulla rég.
Most örülök rajta, hogy az voltam,
Mert a száraz fa legjobban ég.

(Szalk-Szent-Márton.)

Lyányka, mikor . . .

Lyányka, mikor úgy együtt sétáltunk,
Én nem szóltam és te hallgatál.
Hejh! ha tudnám, be sokért nem adnám,
Hogy te ekkor min gondolkozál?

Én csak ilyenfélét gondoltam,
Hogy . . . izé . . . bizony már nem tudom:
Mit gondoltam? — csak hogy volt temérdek
Gyönyörűséges gondolatom.

Minden eszmém tündércsengetyű volt,
Mely búbájosan csilingele,
Bájosan . . . de némely'k olyan búsan,
Hogy szívem majd megrepedt bele!

(Pest.)

A világtól elvonulva . . .

A világtól elvonulva élni
Egy csendes kis házfödél alatt,
Elvonulva, leánya, véled élni . . .
Oh mily szép, mily édes gondolat!

Itt szeretném hagyni a világot,
Mely úgy sem más, mint egy csatatér.
Harczolunk s mi harcaink jutalma?
Legfőlebb is tán egy kis babér.

És ezért küzködjem én örökké?
S megvagdalni hagyjam lelkemet?
A babér csak elfödi sebünket,
Elfödi, de nem gyógyítja meg.

Fedd kezembe kezedet, leányka,
S a hová vezetsz: megyek veled;
Oh de messze menjünk, hogy ne lássam
Távolról se a csatahelyet.

Messze menjünk és sebes léptekkel,
Hogy minket ne érjen majd utol
Mult időm emléke, e madár, mely
Harczaimról oly búsan dalol.

(Pest.)

A mióta szerelembe ...

A mióta szerelembe estem,
Igazán, hogy féleszű vagyok.
Szemkötősdit játszanak fejemben
S fálnak mennek a gondolatok.

Nem csoda, ha olyasmit teszek, mit
Józanon tőlem nem láttatok,
A mit szinte szégyenlek kivallni:
A tükörbe is pillantgatok.

Reggel sokszor jó estét kívánok,
És jó reggelt, hogyha este van.
Isten hozott! mondom a menőnek,
S annak, a ki jó: élj boldogan!

Tollam gyakran a porzóba mártom,
A tintát meg porzónak veszem.
S mindez hagyjád! de mikor szájamba
A szivar tüzes végét teszem ...

Erre aztán elmondhatni ám, hogy
Valóságos szerelem sebe.
Te miattad kaptam, lyányka ... illő
Volna, hogy csóкод gyógyítsa be!

(Szalk-Szent-Márton.)

Soha sem volt az szerelmes ...

Soha sem volt az szerelmes, a ki
Mondja, hogy rabság a szerelem.
Szárnyat ad ő, és nem rabbilincset,
Szárnyat ad ő ... azt adott nekem.

S a madárnak nincsen olyan szárnya,
Mint minőt a szerelem növeszt.
El sem kezdem oly parányiséggel,
Mint a föld, hogy átröpüljem ezt.

Szállok én az angyalok kertébe,
Föl az égre, pillantás alatt,
S koszorúba fűzöm ott e kertnek
Lángrózsáit, a csillagokat.

Majd ez égi fény borít el, majd az
Alvilágnak éjszakája főd ...
Szállok és egy pillanatban látok
Istent s mennyet, poklot s ördögöt.

Nincsen itt tér, nincsen itt időköz,
Hogyha szárnyam fölkerelkedik;
A világnak megteremtésétől
Szállok a végső ítéletig.

S így ha mennyet és poklot bejárok:
A pokolban a mi gyötirelem
És a mennyben a mi üdvösség van,
Egy perczben mindazt átérezem.

(Szalk-Szent-Márton.)

A bokrétát, melyet ...

A bokrétát, melyet nekem adtál,
Háromszin szalaggal kötted át,
Szereted a hazának színeit,
Lyányka, mert szereted a hazát.

Adok én is három szint cserébe:
A zöld színnek vedd reményimet,
A fehérnek halovány orczámat,
A pirosnak vérző szívemet.

(Szalk-Szent-Márton.)

Fa leszek, ha ...

Fa leszek, ha fának vagy virága.
Ha harmat vagy: én virág leszek.
Harmat leszek, ha te napsugár vagy ...
Csak hogy lényink egyesüljenek.

Ha, leányka, te vagy a mennyország,
Akkor én csillaggá változom.
Ha, leányka, te vagy a pokol: (hogy
Egyesüljünk) én elkárhozom.

(Szalk-Szent-Márton.)

Őszi reggel járok . . .

Őszi reggel járok a szabadban,
De hiába nézek szerteszt;
Sűrű ködnek fátyolában a táj,
A toronynak látni csak hegyét.

A természet elhagyott szentegyház;
Nincsen benne buzgó népe már:
A virágok . . . s hallgat orgonája,
Hallgat a sok énekes madár.

A természet néma szentegyháza
Fölzajlik még egyszer az idén
— A tavasznak mintegy viszhangjául —
A szüretnek megjövetelén.

A szüret víg, kellemes multság.
Gyakran ekkép sóhajtott szívem:
Bé szeretnék én is szüretelni,
Mért nincs nekem is szőlőhegyem? . . .

Most beérném egyetlen gerezddel,
Egy egész szőlőhegy nem eseszt;
Hejh, beérném én veled, leányka,
Te legszebb, legédesebb gerezd!

(Szalk-Szent-Márton.)

Háborúval álmodám . . .

Háborúval álmodám az éjjel,
Háborúba hitták a magyart;
Főlhívó jelül, mint hajdanában,
Országszerte járt a véres kard.

S főlriadt a véres kard láttára,
A kinek csak egy csepp vére volt.
A szabadság drága koszorúja,
Nem hitvány pénz volt a harczy zsold.

Épen e nap volt menyegzőnk napja,
Az enyém, leányka, s a tiéd;
S én, hogy haljak a honért, elhagytam
Házasságunk első éjjelét.

Úgy-e, leányka, a menyegző napján
Menni és meghalni, szörnyü vég?
És mégis, ha rá kerülne a sor,
Ugy tennék, mint álmomban tevék.

(Szalk-Szent-Márton.)

Életem most . . .

Életem most egyetlen kivánság:
Megnyerhetni, leányka, szívedet!
Néha mégis csaknem azt ohajtom:
Vajha ne szeretnél engemet.

Azt hiszem, hogy sorsom a tiéddel
Összekötni vétek volna tán;
Az enyém oly boldogtalan, oly bús,
A tiéd oly boldog, oly vidám!

Berekeszszem a szelíd galambot
Vérszomjas vadállatok közé?
Tengerekre, vészes tengerekre
A kicsiny sajkát vezessem-é?

Nem járnál-e úgy mellettem, leányka,
Mint ott a galamb s a sajka jár?
Megbírnod-e a balsorsot? melyet
Én megbírok, mert megszoktam már . . .

Csak szeress te engemet, leányka,
Szenvedésim tudni sem fogod.
Nem borúl el soha én miattam,
Nem borúl el fényes homlokod.

Megkiméllek bánatomtól téged,
Mint a föld a napot, kedvesét.
Víg, derült ő, s ha lenyugszik a nap:
Akkor lesz csak szomorú, sötét.

(Szalk-Szent-Márton.)

A letarlott . . .

A letarlott, megsárgult vidéken
Szomorúan ül az őszi köd . . .
Mult időmnek szomorú emléke
Őszi ködként ült szívem fölött.

Feljön a nap fényes arczatja
És eloszlik a szomorú köd . . .
Fényes arczod megláttam, leányka,
S világosság lett szívem fölött.

Oh de, leányka, úgy ne tégy, mint a nap,
Mely azért veré el a ködöt,
Csak azért, hogy tisztán lássék: milyen
Hervadás van a világ fölött.

(Szalk-Szent-Márton.)

Elnémult a fergeteg . . .

Elnémult a fergeteg süvöltő
Hárfájának zordon éneke.
Nyúgott a táj, mint az arcz, mely küzdött
A halállal s már kiszenvede.

Oly szelid, szép őszi délután van!
Itt-ott látni csak kis felleget;
A viharból ugy maradt meg ez, mint
Bús időkből az emlékezet.

A faluknak bádogg tornyait a
Nap sugári megaranyoznak;
Déli bábok távol tengerében
Mint hajók lebegnek a tanyák.

Áttekintek a nagy láthatáron,
Rónaság ez, völgy- és hegytelen.
Szívem is most ily végetlen róna . . .
Nincsen benne más, csak szerelem.

Szívem olyan tele szerelemmel,
Hogy terhétől csaknem elesik.
Ugy vagyok, mint a fa, melynek ága
Alig bírja dús gyümölcseit.

Szívem így, megtelve szerelemmel,
Egy pohár, a mely csordultig áll . . .
Drága bor! . . . s ha a lány porba önti?
Kár lesz . . . inkább idd ki te, halál!

(Szalk-Szent-Márton.)

Arczképpemmel . . .

Arczképpemmel, lelkem arczképével
Ajándékozlak meg tégedet.
Nem bánom, ha senkinek sem tetszik,
Csak neked tessék, lánykám, neked!

Lelkem egy könyv, a mely mindig nyitva,
Olvashatja, ki mellette jár.
Olvassák is — a sok forgatásban
Össze is van az szagatva már.

Lelkem gyűrű, egy aczélgyűrű; de
Láthatsz benne drágaköveket.
Legnagyobb, legszebb ezen kövek közt
Egy gyémánt, a tiszta becsület.

Lelkem oszlop, egy kősziklaoszlop,
Mely soha meg nem rendítettet,
Nem reszket . . . csak egy, csak egy eset-
Hogyha rá száll szép tekinteted. [ben:

Lelkem felhő, egy haragvó felhő,
Gyakran ontja a villámokat;
De, leányka, te ne félj! — a villám
Tölgyeket sujt, nem virágokat.

Lelkem Illés próféta, a mennybe
Száll a dicsőség lángszekerén . . .
Híj öledbe, lányka, s lángszekérről
És mennyországról lemondok én!

(Szalk-Szent-Márton.)

Ha az isten . . .

Ha az isten ekkép szólna hozzám:
»Fiam, én neked megengedem,
Hogy ugy halj meg, mint magadnak tet-
Erre kérnem akkor istenem: [szik«,

Legyen ősz, de szép, szelid, derült ősz,
Sárga lombon fényes napsugár;
Sárga lomb közt zengje végdalát egy
A tavasztól elmaradt madár.

S valamint az őszi természetre
A halál jön észrevétlenül:
Én reám is így jöjjen . . . csak akkor
Vagyem észre, ha mellettem ül.

Ekkor, mint a lombon a madárka,
Zengjem én is el végdalomat
Bűvös hangon, mely le a szíveknek
Fenekére s föl az égbe hat.

És ha vége a varázséneknek:
Ajkaimat egy csók zárja be,
A te csókod, szóke szép leány, te
Földi lények legdicsőbbike! —

De ha ezt nem engedné az isten,
Képnem akkor, hogy tavasz legyen,
Harcz tavasza, hol rózsák teremnek,
Véres rózsák, férfikebleken.

S lelkesítve zengjenek a harczok
Csalogányai, a trombiták.
Ott legyenek, s az én szivemből szinte
Nőjön egy halálos vérvirág.

S ha ledőlök ekkor paripámról:
Ajkaimat egy csók zárja be,
A te csókod, te szép szabadság, te
Égi lények legdicsőbbike!

(Szalk-Szent-Márton.)

Avvagy én már soha...

Avvagy én már soha meg nem nyugszom?
Mindörökké tart e lelki harcz?
Oh leányka, e véget nem érő
Kínozással, mondd, hogy mit akarsz?

Mert te kínasz, mert te gyötresz engem,
Pedig én meg nem bántottalak;
Vagy talán az megbántás előtted,
Hogy szeretlek, hogy imádalak?

És ezért kell oly sokat szenvednem,
Oly sokat, a mennyit csak lehet!
Szívemet megvesztegetted, leányka,
Hogy örökké verjen engemet.

S ezelőtt még, ha reggeltől estig
Gyötörttettem is a kinpadon:
Az enyém volt a pihentető éj;
Most sem éjem többé, sem napom!

Mint galamb száll én felém az álom,
De reám nem édesgethetem:
A galamb félénk madár... tovább száll...
Elriaszítja dobogó szivem.

Kérlek, leányka, parancsolj szivemnek,
Csendesítsd le e vad pártütőt,
Nehogy egyszer a kétségbesésnek
Óráján keresztüllőjem őt!

(Szalk-Szent-Márton.)

Azt hívém, hogy...

Azt hívém, hogy csak az emberek közt
Van irigység és kajánkodás.
Csalatkoztam! mert a milyen a föld,
Ott fenn az ég egy cseppel se más.

Földön, égen nincs valódi béke;
Örökös harcz, örökös zavar.
Mint a földön, éppen úgy az égen
Minden csak uralkodni akar.

A nap és éj háborút viselnek,
Hol az egyik, hol a másik nyér.
Mi a hajnal és az alkony? ... a nap
S éj közötti harczban elfolyt vér.

És mi a hold? egy zsarnok király ő,
És jobbágysai a csillagok.
És a jobbágy, ki nagyon tündöklök?
Jaj neki, mert számüzetni fog.

Hány jobbágysát számüzé e zsarnok!
Minden éjjel hull alá néhány...
Tán te is így fényedért az égből
Számüzött csillag vagy, szép leány?

(Szalk-Szent-Márton.)

Messze estem...

Messze estem, oh leánykám, beszédes
Szemeidnek szép sugáritól...
(Szemeidből jószág és vidámság
E kedves két égi gyermek szól.)

Messze estem tőled, oh te szép leány,
Te aranyba foglalt drágakő!
De a nap, hol majd elédbe állok,
Ez a nagy nap nem sokára jó.

Nagy lesz e nap, sorsomat határhozó,
Mint Waterloo Napoleonét.
Még király vagyok... kevélyen hordom
Koronámat, a fényes reményt.

Oh, de mi lesz éltem, ha fejemről
Porba hull e drága korona?
Mi lesz akkor éltem? ... fájdalomnak
Oczeánján a Szentiloná.

(Szalk-Szent-Márton.)

Milyen furcsa álmam...

Milyen furcsa álmam volt az éjjel!
Leányka, te megszurtd szivemet,
És belőle minden vér kifolyt; de
Minden csepp vérből egy rózsá lett.

Mit jelenthet ez az álom? . . . semmit,
Csak azt, hogy ilyen a szerelem;
A szegény szívet halálra gyöttri,
S olyan édes ez a gyötirelem!

(Szalk-Szent-Márton.)

Félre mostan . . .

Félre mostan, félre a fejemről,
Bú, te fekete, nehéz sisak! . . .
Jer, jókedv, te könnyű tarka csákó,
Melyen pajkos tollak inganak.

Félre, bú, te lándzsa, mely szögezve
Vagy tulajdon gazdád keblinek . . .
Jer, jókedv, te szép virágbokréta,
Mit keblemre bátran tűzhetek.

Félre bú, te alvilági kínpad,
A melyen a szív martírkodik . . .
Jer, jókedv, te hattyutollas párna,
Melyen a szív mennyről álmodik.

Jöszte, jókedv! jöszte, vig barátom,
Csapjunk egy hátalmas ünnepet,
Oly hatalmast, a minő közöttünk
Még soha nem ünnepeltetett.

Jöszte, jókedv! fényes szivárványod
Vond keresztül a nagy ég-iven;
Jöszte, kezd el szép szellemzenédet,
Hadd tánczoljon lelkem és szívem!

Kérdezed, jókedv barátom, hogy mért,
Mért tartunk ilyen nagy ünnepet?
Csak azért, mert megtudom: a lányka
Szeret-e hát avvagy nem szeret?

Hogyha visszatérünk a leánytól,
És szerelmet tőle nem hozunk:
Messze utra küldelek, barátom,
S többé tán nem is találkozunk.

Megvallom, hogy eddig én reszkettem
Az időtől, mely most jöni fog;
De kihamvadt bátorságom lángja
Most, hogy épen kell, megint lobog.

Gyalázat a gyáva katonára;
Ki a síkra búsfélénken áll —
Vigalomra hát — vigan rohanjunk
A csatába — élet vagy halál! — —

(Szalk-Szent-Márton.)

Megpendítem . . .

Megpendítem hónapok multával
Még egyszer szerelmi lantomat;
Még ez egyszer, egyszer és utószor,
Mert ezentúl hangot ő nem ad.

Nem pazarlom én többé leányra
Dalaimat, érzeményimet.
Érzéketlen bábok a leányok,
Szívet és dalt nem érdemlenek.

Nem beszél vak indulat belőlem;
Csendes elmém higgadt szózata.
Megszűnt már a vész, mely nem viszonzott
Szerelmem kinjából támada.

Tiszta szemmel nézek a jövőbe,
Nem lebeg rajt szenvedély köde,
Mely előlem annyi szép virányt, de
Annyi pusztá tájt is elföde.

Tiszta szemmel nézek a jövőbe,
Jaj de mit lát, mit lát ott szemem?
Azt, hogy nincs már semmi szépet látnom...
Nincs barátság, nincs ott szerelem!

Egyedül, e roppant nagy világtól
Elhagyatva, szeretetlenül,
Máriusként, a ki számüzötten
Egy országnak omladékin ül.

Nem lehet, hogy én még ne szeressek,
És hogy engem ne szeressenek!
Bármily hideg a világ: szívem még
Nem fagyott meg, szívem még meleg.

Lesz leány még, kell leánynak lenni,
A ki éreztesse majd velem,
Hogy áldás az átkos élet, melyben
Van egy percnyi boldog szerelem!

(Pest.)

A csárda romjai.

e vagy, oh szép alföld végtelen rónája,
Lelkem legkedvesebb mulatótanyája.
Az a görbe felföld hegy- és völgyeivel
Könyv, melynek számtalan lapját forgatni kell.
De te, alföldem, hol hegy után hegy nem kél,
Olyan vagy, mint a nyílt, a fölbontott levél,
A melyet egyszerre általolvashatok;
S vannak beléd írva szép, nagy gondolatok.
Mint sajnálom én, hogy egész életemet
Itt kinn a pusztákon töltenem nem lehet!
Itt szeretnék élni a puszták közepin,
Mint Arábiában a szabad beduin.
Pusztá, pusztá, te vagy a szabadság képe,
És, szabadság, te vagy lelkem istensége!
Szabadság, istenem, még csak azért élek,
Csak azért, hogy egykor érted haljak én meg,
S síromnál, ha érted onthatom véretem,
Meg fogom áldani átkos életemet.

De mi ez?... sír... halál... hova nem vetődtem!
 Nem csoda különben, mert rom van előttem.
 Nem váromladék ez. Csárdának romjai.
 Hanem hiszen azt az idő nem keresi:
 Mely'k milyen épület? vár-e avvagy csárda?
 Ennek is, annak is reá lép falára;
 S hova az idő lép, omlik, ha kő, ha vas,
 És neki semmi nem alacsony, nem magas. —
 Hogy van, hogy e csárda kövekből épüle?
 Holott kőtermésnek nyoma sincs körüle.
 Itt régente falu avvagy város állott,
 Míg nem nyögte hazánk a török rabságot;
 (Szegény Magyarország, szegény édes honom,
 Be sokféle bilincs volt már lábaidon!)
 E hajdani várost földülta az ozmán,
 Kő kövön nem maradt, csak az isten házán.
 A templom maradt meg — de ez is betegen —
 Hogy a pusztulásnak gyászolója legyen.
 És gyászolt a templom több hosszú századot,
 Míg végre bujában össze nem roskadott.
 Hogy haszna ne veszszen széthullott kövének,
 Belőle e helyen csárdát építenék.
 Az isten házából csárda!... és miért ne?
 Ott léleknek: testnek szolgált itt enyhére.
 És nem úgy részünk-e a test, mint a lélek?
 Egyenlőn kedveznünk kell mind a kettőnek.
 Az isten házából csárda!... és miért ne?
 Itt és ott élhetünk az isten kedvére;
 S láttam én csárdákban tisztább szíveket már,
 Mint kit naponként lát térdelni az oltár. —
 Csárda, eldőlt csárda, még mikor te benned
 Útasok vigadtak, útasok pihentek!
 Fölépít tégedet újra képzeletem,
 S vendégidet színről színre szemlélhetem:
 Itt görcsös botjával egy vándorlólegény,
 Ott zsiros subában egy pár szegénylegény,
 Itt hosszú szakállal egy üveges zsidó,
 Amott egy drótostót s több ilyen borozó.
 Hát a szép csaplárné fiatalságával?
 Mostan ölelkezik egy hamis deákkal,
 Kinek a bor kissé megzavarta fejét,
 De a szép menyecske még jobban a szivét.
 S hol a vén csaplár, hogy ezért föl nem pattan?
 Kinn a kazal végén álmodik nyúgottan...
 Kazal végén akkor, most már lenn a sírban,
 És a szép fiatal menyecske is ott van,
 És a hamis deák s mind, kik itt boroztak,
 Ők valamennyien már rég porladoznak.
 A csárda is vénült, vénült és roskadott,
 Leüté fejről a szél a kalapot,
 A födelet... ekkép áll hajadon fővel,
 Mintha urával beszélne, az idővel,
 S kérné alázattal, hogy kissé kimélje;
 Hanem sikertlen esdeklő beszédje.

Düledez, düledez; félig ismerni csak:
 Melyik volt az ajtó, melyik volt az ablak.
 Még áll s emelkedik az éghez kéménye,
 Mint a haldoklónak utósó reménye.
 Pinczéje beomlott, a kút is mellette,
 Honnan az ostorfát valaki elvitte;
 Csak az ágas és a gém van meg épségben,
 Egy mogorva sas ül a gém tetejében.
 Legmagasabb hely a pusztán e gém vége,
 Azért ült föl a sas ennek tetejébe.
 Fönn ül és merően maga elé bámul,
 Mintha gondolkodnék a mulandóságrul.
 Fölötte lángol a nap, az égnek ifja,
 Lángol, mert kebelét a szerelem vívja;
 Szeretője, a ki epedve néz rája,
 Délibáb, a puszták szép tündérleánya.

(Szalk-Szent-Márton.)

Jókai Mórhoz.

Miért szeretsz te engemet,
 Kit annyian gyűlölnék?
 S én, a ki annyit gyűlölök,
 Téged miért szeretlek?
 Szeretlek téged, oh barátom...
 Nem, nem barátom!... megbocsáss,
 Hogy e gúnynévvel illették;
 Mert a jelenkor gyermekének
 E szó »barát« csak gúnyolás.

Perczenként jobban-jobban el-
 Sötétül háthatárom;
 De én éltemnek éjjelét
 Nem rettegem, sőt várom...
 Hisz annál fényesebb a csillag,
 Minél sötétebb az éjszaka.
 Tudom, mert a szív mondja nékem:
 Te léssz sötét, kietlen éjem
 Hamvadhatalan csillaga.

Nem hiszek én már senkinek,
 Nincs senkiben bizalmam,
 Mert életemben sokszor, ah,
 Oly sokszor megcsalattam.
 Bizalmam várát fölgujtották,
 Ledöntötték az emberek;
 Romjai között egy ép oszlop van:
 Te állasz ott... csak te... magadban...
 Téged le nem dönthetnek.

Szentül hiszem, ha a világ
Elfordul is szivemtül,
Ha a világnak ajakán
Rám átkok átka zendül:
A te ajkadról akkor is még
Reám csak áldás lebben el . . .
Ha az egész világ egy kéz lesz,
Mely eltaszít, miként dögvézszt:
Kezed még akkor is ölel.

Tudom, hogy így tesz a világ,
Hogy így fog tenni vélem.
Fejemre köveket hajít,
Míg éltemet leélem.
S hóhéraim, ha halva fekszem,
Agyonveretve, egykoron:
Koporsómhoz majd oda lépnek,
S melyet előbb megkövezének,
Babérral földik homlokom.

Oh e babér, a melylyel a
Világ magát gunyolja,
Ez a babér, ez a babér
Velőm égetni fogja.
De nem soká tart égetése . . .
Te, lelkem megmaradt fele,
Hozzám te szinte eljövendesz,
És koszorúmra könnyet ejtesz,
S elotlod lángjait vele.

(Pest.)

Remény.

Mi a remény? . . . förtelmes kéjleány,
Ki minden embert egyaránt ölel.
Ha rá pazarlod legszebb kincsedet,
Az ifjúságot: akkor elhagy, el!

(Pest.)

Változás.

Nem úgy van, a mint volt. A földön
Minden mindegyre változik.
Multam s jelenkorom két testvér,
S egymást tán meg sem ismerik.

A tenyeremben hordtam egykor
Szivem, barátsággal tele;
Nem volt szükség, hogy kérjék tőlem:
Magam kínáltam mást vele.

Mostan ha kérik, szívemet sem
Adom, nem adom senkinek.
Azt hazudom, ha jönnek hozzám:
»Nincsen szívem, eredjetek!«

Egykor ha szerelemre gyúltam:
Plátói szerelem vala,
Oly szentül hittem, hogy minden lány
A mennyországnak anygala.

Azt hittem! . . . most tudom, hogy inkább
Ördög, mint angyal, a leány;
S nem sírok, ha nem kellek egynek,
Akad helyette akárhány.

A hazaszeretet napom volt,
Mely melegíté lelkemet;
S mi mostan? holdvilág, mely sárga
Hideg sugárt arcomra vet.

Egykor ha a világ megbántott,
Kiváncozám a sírba le;
Most, épen mert bánt, élni vágyok,
Daczolni van kedvem vele.

Agyag voltam, hig, engedékeny,
Egy ujjal is átszurható;
Márvány vagyok . . . ki rám lő: rólam
Rá visszapattan a golyó.

Fejér bor, szőke lány, fényes nap
Hatottak egykor lelkemig;
Vörös bor, barna lány, sötét éj,
Kedvem most bennetek telik!

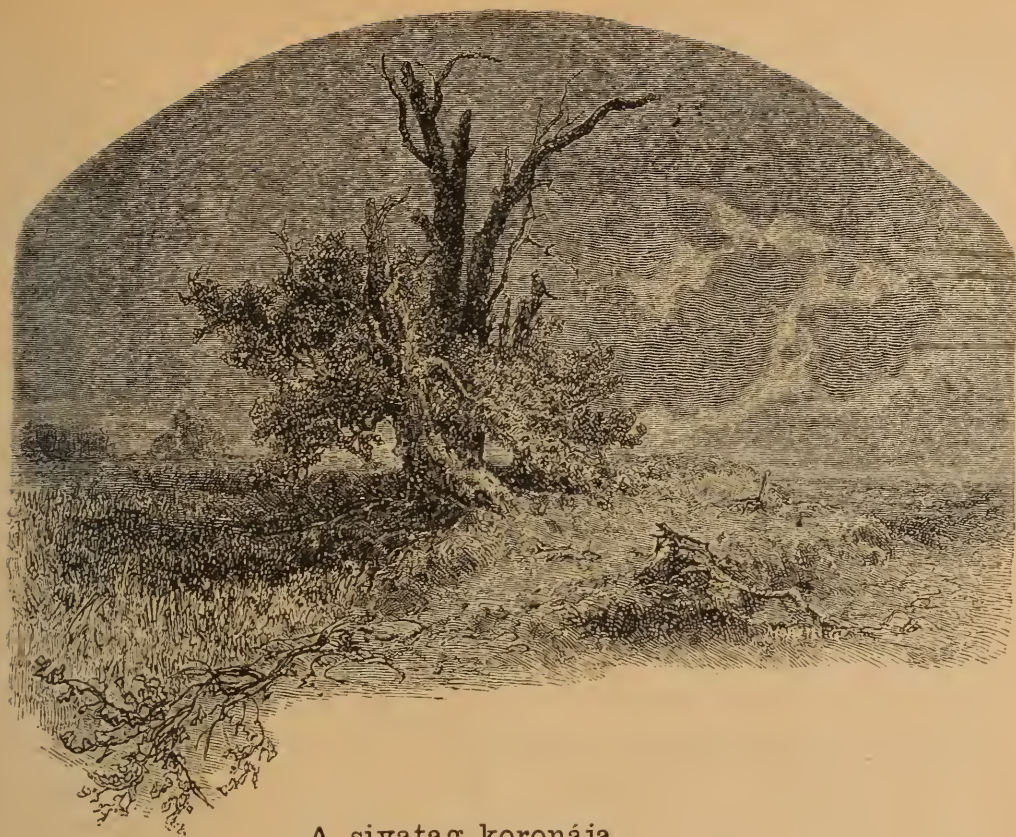
(Szalk-Szent-Márton.)

Hogy van, hogy azt a sok gazembert . . .

Hogy van, hogy azt a sok gazembert
Egytől-egyig föl nem kötik? . . .
Tán csak azért, mert annyi fája
Nincs a világnak, hogy reája
Akasztathatnék mindenik.

Oh mennyi, mennyi a gazember
E földön! . . . én megesküszöm:
Ha mind esőcseppé változnék,
Negyven nap, negyven éjjel esnék,
Támadna egy új vízözön.

(Pest.)

A sivatag koronája.

Olyan mint vén királynak
Feje, a sivatag;
Hajszálai, a fűvek,
Csak gyéren inganak.

E vén királyi fön egy
Nagy tölgy a korona.
Ha megszólamlanék, sok
Századról szólana.

Megszólamlott végtére.
Kóbor felhő jöve;
Elfáradott, s leszállta
Pihenni fölibe.

Ez kérte, mondaná el
Élettörténetét,
És a felhőnek a tölgy
Következőt beszélt.

* * *

Petőfi költeményei.

»Távol világ regényes bércein
Virágozának boldog őseim.
Anyám -- közel hozzá az égi bolt —
A vadonerdő legszebb fája volt.
A fergeteg beléje szeretett,
S mivel szerelme czélt nem érhetett:
Anyámra — oh mi aljaslelkűség! —
Szegény anyámra bosszut esküvék.
És teljesíté. Ottan függtem én
Testvéreimmel szülőnk kebelén;
Letépe minket és szétkergetett
A bosszujában rémes fergeteg.
Idáig űzött engem haraga,
E sivatag magába fogada,
Felnöttem itten, és sok századot
Láttam már, a mint jött és távozott,
Ah, mily unalmas hosszú életem!
Csak szomorúság széttekintennem;
Bármerre nézek: látnom nem lehet
Szegény anyámat és testvérimet.
Korunként jönnek hozzám emberek,
Javokra vagyok, a mint lehetek.

Ki nyáron jó, midőn nap égeti,
Szolgálók hűvös sátorul neki;
Ha jönnek erre tél-idő alatt,
Adok tüzelni száraz ágakat,
S a kit kétségbe ejte a világ,
Jön s fölakasztja én reám magát. —
S ezzel végeztem. Eddig terjede
Hosszú életem rövid története.
Éltemnek is bár vége volna már!
A fergeteg, mely ide-ide jár,
A fergeteg, e régi ellenem,
Nem győzhetett meg, nem bírt én velem.
S a hőst, ki annyi századéven át
Oly bátran, olyan rendületlen állt,
E hőst mi fogja most eldönteni?
Önnön keblének hitvány férgei!
Oh isten, isten, a ki alkotál,
Hát nincs számomra nemesebb halál?

***

Im ezt beszélte a tölgy.
Fönn ült a tölgytetőn
A felleg, s a beszédet
Hallgatta részvevőn.

Részvétből, száanalomból
Villámot vett elé,
Az árva tölgyre sujtá
S azt porrá égeté.

(Pest.)

Álmaim.

Irtóztatók koronként álmaim.
Az éjjel is szörnyűket álmodám.
Alig hogy eltűnt egyik álomképem,
Másik mereszte vad szemet reám.

Láttam biborban a bűn hőseit,
Tiprott erény volt lábuk számolya.
Fejéropirosra volt e számoly festve:
Szeméből könny, szivéből vér folya.

Láttam kiszáradt sárga arczokat,
Sárgák valának, mint az éji hold,
Igen bizony, mert minden arcz az éhség
Ejének egy-egy holdvilága volt.

Láttam mellettök fényes arczokat,
Miken a jóllét napja ragyoga;
Bokáikon arany sarkantyú... sárga,
Mint amaz éhezők arczúzata.

Láttam halotti ágyon férfiút,
Szívének táján mély seb tátogott.
Saját magzatja ölte meg. De nője
Siratja tán a bús áldozatot?

Mit? nője? nője nem siratja őt!
Mig egy szobában a férj álmodik
Halotti ágyon: más szobában a nő
Uj szeretőjével bujálkodik.

S midőn sirban volt már a férfiú,
Eljöttek éjjel az atyafiak,
Feltörték sírja ajtaját, s halotti
Ruhája kincsén megosztotának.

Láttam veszendő, dúlt országokat,
Hol kész halál volt a polgárerény,
Hol éj közølge... már pirúlt az alkony
Hóhérok honfivéres fegyverén.

Láttam ledöntött, rab országokat,
Hol nem hallatszott a rabok jaja,
Mert jajgatásukat fölülhaladta
A zsarnokhatalom gúnykaczaja.

Im, ilyek éji látományaim.
De nem csodálkozom, hogy ilyenek;
Mert, a miket szemlélek álmaimban,
Történnek egyre és történtenek.

Meddig tart még ez iszonyú világ?
Miért nem jössz, te rontó égitest,
Te üstökös, mely arra rendeltettél,
Hogy tengelyéből a földet kivesd!

(Pest.)

Pusztai találkozás.

A

Ík a puszta, mint a pihenő tó.
Közepén megy gazdag úri hintó.
Megy a hintó, még pedig vágatva,
Mintha villám volna bele fogva.
Van beléje fogva négy paripa.
Az út olyan, mint a pallós szoba.
De a jó út s jó lovak daczára
Most a hintó hirtelen megállta.

Elvágták-e a négy háministrángot?
 Vagy a kerék mély kátyúba vágott?
 Sem az egyik, sem a másik biz a!
 Hanem ott termett a puszták fia,
 Ottan termett a puszták királya,
 A haramja: egy nagyot kiálta,
 S pisztolyt vett ki a nyeregkápából.
 Azért áll a hintó és nem mozdul.
 A haramja gyöngye sikoltást hall,
 Azt gondolja, hogy talán madárdal,
 És körülnéz és be a hintóba,
 Hát ott van a madár, a ki szóla;
 Szép kis madár, gyönyörű menyecske.
 Talán nem is él, csak úgy van festve.
 »Könyörülj!« szól, s tovább esdekelne,
 De elvette hangját ijedelme.
 A haramja lelkesen néz rája,
 S ilyen nyájas szókra nyílik szája:
 »Ne rettegjen, tekintetes asszony!
 Nem gátolom, hogy tovább utazzon.
 De mielőtt innen odább menne,
 Kérem szépen, nézzen a szemembe!«
 És az asszony félénk bátorsággal
 Farkasszemet néz a haramjával,
 Ki közelebb lépett, és megint kért:
 »Tegyen meg még egyet a kedvemért;
 Engedje megfognom szép kacsóját...
 Megengedi? megengedi tehát?
 Oh köszönöm, köszönöm!... de hátha
 Volna még egy esdeklésem hátra?
 Egyetlen egy... azután utazzon...
 Csókoljon meg, tekintetes asszony! —
 Arcza pirul... harag ez vagy szégyen?
 Oh akármilyen, csak harag ne legyen;
 Ne váljunk el haragban egymástól,
 Inkább lemondok e kívánságról.
 A csók úgy is, ha erőtetve jó,
 Olyan, mint a korán szedett szőlő.
 Teens asszony, isten áldja meg hát!
 Felejtse el a szegény haramját,
 A ki, a ki...« itt megszakadt szava,
 De érezte sarkantyúját lova,
 Egyet ugrott és vágatni kezdett,
 Meg sem állott, a míg este nem lett.

(Pest.)

Téli éj.

Vad téli éj. Sűrű hópelyhek esnek.
 Szélvész ragadja. S hátha nem hópelyhek?
 Talán egy örült gondolatjai?
 Vagy összetépett lelkem rongyai.

Közleg az éjféli. Fenn virasztva várom.
 Akkor kisértet látogat meg; három;
 Szent háromság, mely egykor vezetett:
 A hit, a remény és a szeretet.

Nem élnek többé. Meggyilkoltatának,
 De éjfelenként sírjokból kiszállnak,
 S felém lebegnek halvány képeik,
 S a régi szép időt emlegetik. —

Szétszaggatá a felleget a szélvész,
 Tekintetem a csillagok közé vész.
 Olyan sötétpiroslók fényeik,
 Mikéntha vércsepp volna mindegyik.

S ki mondja meg: nem vércsepp-e a csillag?
 Hisz itt a földön oly sokat gyilkolnak,
 Ábelszívek fölfeccsent vére ez,
 Mít a zsvány föld csillagnak nevez. —

Vesztett szélvész, te még mindegyre tombolsz,
 A fellegekbe és hajamba markolsz;
 Ki akarod tán tépni fűrtimet?
 Ah, tépd ki inkább, tépd ki szívemet.

Hogy dobog e szív! — szinte félek tőle, —
 Ugy, mint a kő, mely várromokról dől le,
 Vagy mint a koporsónak födele,
 Ha a halottat szögezik bele.

Koporsó vagy, koporsó vagy te, keblem,
 A melybe szívem élve eltemettem.
 Oh szív, te élő eltemettetett!
 Ki irhatná le györelmeidet?

Megszűnt a vész, a hold is fönn az égen,
 Már béke és fény lebeg a vidéken.
 Haza mehetek hát s lefekhetem.
 Mert béke és fény nem való nekem.

(Szalk-Szent-Márton.)

Szemere Pálhoz.

Sok van, miben büszkélkednem lehet,
 De büszkeségem mindenen felett,
 Hogy, mint barátod, úgy állok szivednél,
 Bár korra nézve nagyapám lehetnél.
 Tiszteltelek; mint tisztelőd menék
 Hozzád. Te szóltál, hogy: ez nem elég,
 Engem ne tisztelj, engemet szeress!
 Mostan szeretlek és tisztellek téged;

Mind a kettőre vagy te érdemes.
Mig tiszteletre indít öregséged,
Szeretnem kell ifjúi szívedet...
Mert nyom nélkül haladt el e felett
Esztendeidnek terhe, sokasága,
Hervadhatatlan kebled e virága.
Öreg barátom fiatal sziveddel!
Fa vagy te, melynek elhullt levele,
A melyet már a téli hó lepett el,
De rajta vígan zeng a czinege.
S bár késő este van már életedben,
Szemed még most is tisztán s messze lát:
Megismeréd a felhők madarát,
Kit fényes nappal sem láttak meg többen.
Magamról szólok. — Hab, mig annyian
Vetnek reám lenéző szemeket,
Kezedben a borostyán lombja van,
Megkoszorúzni véle fejemet.
Tedd föl fejemre, tedd e koszorút!
Ha most nem érdemelném is, talán
Megérdemelni fogom ezután.
Előttem még olyan hosszú az út,

(Szalk-Szent-Márton.)

S a boldogságról már végkép lemondék,
Ugy sem találnám meg, hát életem
Keresésére nem vesztegetem;
Szívemnek csak egy óhajtása van még...
Erre törekszem, ez a mit kívánok:
Büszkén nevezzen a haza fiának! —
Elérem-e e nagy czélt? féluton
Nem roskadok-e össze? nem tudom.
Tán egy bevégezetlen épület
Lesz életem munkája, meglehet,
A mely ha készen volna, bele szállna
A hír, a feledés örök királya,
Mig így elkezdve, félig-meddig készen
Csak rövid emlék szűk tanyája leszen.
De ha erőm vágyamnál nem kisebb,
Ha ezt a hosszú pályát megfutandom,
S egy nemzet fogja megtapsolni lantom:
Nem lesz előttem e taps kedvesebb,
Mint az volt, melylyel pályám kezdetén
Egy magad által üdvözöltetém,
És mint szivednek dobbanása volt,
Midőn szívemre először hajolt.

Isten csodája.

A meddig a történet csillaga
Röpíti a multakba sugarát:
A szem saját kezünkben mindenütt
Saját szívünkre czélzó gyilkot lát,
S ez öngyilkos kéz hányszor szálla ránk!...
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

Igy hordozunk sok százados sebet,
Kéblünk soha be nem gyógyúlhatott;
Mérget kellett mindenkor innia,
Ki sebeinkre önte balzsamot.
Valami rossz szellemtől származánk!
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

Smig egymást martuk szennyes koncokért,
Mint a szeméten a silány ebek,
Azt vettük észre csak, hogy ezalatt
Az oroszlánok itt termettenek;
Jött a tatár, jött a török reánk,
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

Ott foly Sajó... oly görbén kanyarog,
Mint ember, a ki görcsben haldokol;
Ott haldokoltunk, vérünk ott szivá
Az óriási nadály, a mogul,
S holttesteinket fölfalá a láng!
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

S ott van Mohács... ott nyomta a királyt
Sárkoporsóba pánczéla s lova,
S készült számunkra a ledölt király
Kardjából a rettentő zabola,
Melytől még most is ég és vérzik szánk!...
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

Mi lesz belőlünk?... ezt én kérdezem,
De mily kevesen gondolnak vele.
Oh nemzetem, magyar nép! éltedet
Mindig csak a jó sorsra bízod-e?
Ne csak istenben bizzunk, mint bizánk;
Emberségünkben álljon fönn hazánk!

(Szalk-Szent-Márton.)

Az örült.

— — — — Mit háborgattok?
Takarodjatok innen!
Nagy munkába' vagyok. Sietek.
Ostort fonok, lángostort, napsugarakból;
Megkorbácsolom a világot!
Jajgatnak majd, s én kaczagok,
Mint ők kaczagtak, a mikor én jajgattam.
Hahaha!
Mert ilyen az élet. Jajgatunk s kaczagunk,
De a halál azt mondja: csitt!
Egyszer már én is meghalék.
Mérget töltöttek azok vizembe,
A kik megitták boromat.
S mit tettek gyilkosaim,
Hogy gaztettöket elleplezzék?
Midőn kiterítve feküdtem:
Reám borúltak s könnyezének.
Szerettem volna fölugrani,
Hogy orraikat leharapjam.
De nem harapom le! gondolám,
Legyen orrok és szagolják,
Ha rothadok, s fúladjanak meg.
Hahaha!
És hol temettek el? Afrikában.
Az volt szerencsém,
Mert egy hiéna kiása siromból,
Ez az állat volt egyetlen jóltevőm,
De ezt is megcsaltam.
Ő czombom akarta megenni;
Én szívemet adtam oda,
S ez oly keserű volt, hogy megdőglött tőle.
Hahaha!
De hiába, csak így jár,
Ki emberrel tesz jót. Mi az ember?
Mondják: virágnak gyökere,
A mely fönn a mennyben virúl.
De ez nem igaz.
Virág az ember, melynek gyökere
Ott lenn van a pokolban.
Egy bölcs tanított engemet erre,
Ki nagy bolond volt, mert éhen hala.

Mért nem lopott, mért nem rabolt?

Hahaha!

De mit kaczagok? mint a bolond;

Hisz sírnom kellene,

Siratni, hogy oly gonosz a világ.

Az isten is felhő-szemével

Gyakran siratja, hogy megalkotá.

De mit használ az ég könnyűje is?

A földre hull, a ronda földre,

Hol az emberek lábbal tiporják,

S mi lesz belőle,

Az ég könnyéből? ... sár.

Hahaha!

Oh ég, oh ég, te vén kiszolgált katona,

Érdempénz melleden a nap,

S ruhád, rongyos ruhád a felhő.

Hm, így eresztik el a vén katonát,

A hosszú szolgálat jutalma

Egy érdempénz és rongyos öltözet.

Hahaha!

S tudjátok-e mit tesz az emberi nyelven,

Midőn a fürj azt mondja: pitypalatty?

Az azt teszi, hogy kerüld az asszonyt!

Az asszony vonzza magához a férfiakat,

Mint a folyókat a tenger;

Miért? Hogy elnyelhesse.

Szép állat az asszonyi állat,

Szép és veszedelmes;

Arany pohárban méregital,

Én ittalak, oh szerelem!

Egy harmatcseppnyi belőled édesebb,

Mint egy mézzé vált tenger;

De egy harmatcseppnyi belőled gyilkosabb,

Mint egy méreggé vált tenger.

Láttátok-e már a tengert,

Midőn a fergeteg szánt rajta

És vett beléje halálmagot?

Láttátok a fergeteget,

E barna parasztot,

Kezében villám-ösztökével?

Hahaha!

Ha megérik a gyümölcs: lehull fájáról.

Érett gyümölcs vagy föld, lehullanod kell.

Még várok holnapig;

Ha holnap sem lesz a végítélet:

Beások a föld közepéig,

Lőport viszek le,

És a világot a

Levegőbe röpítem ... hahaha!

(Szalk-Szent-Márton.)

Minden virágnak ...

Minden virágnak, minden kis fűszálnak

Jut a napból, ha több nem, egy sugár.

Oh szerelem, te szívek napja, szívem

Egy sugárt tőled csak hiába vár?

Nincsen leány, ki engemet szeretne,

Nincsen leány, ki mondaná nekem:

Hideg világ van, lelkedet meghűté,

Jer, melegedj föl forró keblemen!

Nincsen leány, ki mondaná: fáradt vagy,

Bocsásd vállamra bágyadt fejedet!

Nincsen leány, ki véretem lemosná

E homlokról, mely megköveztetett! ...

Magam vagyok, mint a szőlő karója,

Melyről leszáradt a zöld venyige;

Madár nem száll rám, csak fölöttem repdes

Sötét eszméim hollóserege.

Igy foly le majd az ifjuság, az élet,

Igy foly le tőlem árván, egyedül,

Azt veszem észre csak, hogy elfagy vérem

A halál hideg ölelésitül.

S ha meghalok, ha megfagyok: szememre

Megkönnyezetlen szemfedő borúl,

S ültetni nem fog senki egy virágot

A sírra, a mely rajtam domborúl.

Ott hamvadok majd egy kopott fejfánál,

Kopott fejfánál, puszta domb alatt;

Nő ott a kóró, mert meg nem tapossa,

Nem jó megnézni senki síromat.

Meglátogatni csak te fogsz, hogy elzúgd

Testvéri búdat, éji fergeteg,

Testvéri búdat, mert hiszen testvére

Voltál te lelkeim érzeményinek!

(Pest.)

Nem sírok én ...

Nem sírok én és nem panaszkodom;

Nem mondom én el másnak: mi bajom?

De nézzetek színtelen arczaimra,

Ott föl van irva;

És nézzetek szemembe, mely kiégett,

S belőle kiolvashatjátok.

Hogy rajtam átok fekszik, átok,

Hogy fáj nekem, hogy nagyon fáj az élet!

(Szalk-Szent-Márton.)

Elvándorol a madár...

Elvándorol a madár,
Ha őszre jár
Az idő.
(Tavaszzsal azonban ismét visszajő.)
Száll... száll... száll... viszi szárnya;
Azon veszed észre magad, hogy már a
Távolság kék levegőit iszsza,
Olyan sebeseen száll,
Hogy eltűnő álomnak véled. —
A madárnál
Mi száll tova még sebesebben? ... az élet!
De, mint a madár, ez nem tér többé vissza.

(Szalk-Szent-Márton.)

Vajda Péter halálára.

Oh természet, midőn alunni mentél,
Alunni a múlt ősznek végivel:
Elbúcsuzál-e kedves gyermekedtől,
Elbúcsuzál-e leghivebb fiadtól,
Ő tőle?... és ha elbúcsuztatok:
Gondoltad-e, hogy végbucsútok ez? —
Alszod, természet, téli álmatat...
Alszol... vajon megálmodád-e már,
Megálmodád-e azt a bánatot,
Mely ébredésed reggelén megüt?
Föl fogsz ébredni, fölkelt a tavasz,
S a csalogány mond legszebb éneket
Föltámadásod hangos ünnepén;
Pedig volt egykor, a ki érkezésed
A csalogánynál szebben üdvezelte.
Te széttékintesz, s kérdeni fogod:
Hol van legelső dalnokom? hol ő?...
Egy sírhalom lesz rá a felelet.
Oh, természet, viseld gondját e sírnak,
Melynek lakója leghivebb fiad,
Viseld gondját... ülted áldás gyanánt
Virágaid legszebbjeit reá;
Ugy sincs e honnak, nincs hálás keze,
Hogy megtegye, ha elmulasztanád.
Oh e hazában olyan sok jeles
Sírján ingatja vándor fuvalom
A feledésnek tüskebokrait! —
Vagy mondd, hazám, hogy multad illeti,
Csak multadat s nem a jelent, e vád;
Mondd, hogy szivedben lesz egy kis helye
Maradni-méltó emlékezetének.
Vagy nem méltó-e rá, hogy a haza
Szívében hordja annak emlékét,
Ki a hazát szívében hordozá?...

Emlékezt, emlékezt neki!
S ha sírhalmához mentek: ejtsetek
Reá egy könnyet, mert megérdemel
Egy könnyet az, ki annyit szárított föl
Meleg lelkének hó sugárral! — —
És míg ti benne dalnokot sirattok:
Az én könnyüim hadd omoljanak
A függetlenség bajnok férfiáért,
Ki e hajlongó, görnyedő időkben
Meg nem tanúla térdet hajtani,
Ki sokkal inkább hajtá le fejét a
Szabad szegénység köszikláira,
Semmint a függés bársony pamlagára. —
Sirassa benned, elhunyt férfiú,
A természet leghivebb gyermekét,
Sirassa benned dalnokát a hon...
Legkeserűbb az én könyüm, ki benned
A függetlenség hősét siratom!

(Pest.)

Mögöttem a múlt...

Mögöttem a múlt szép kék erdősége,
Elöttem a jövő szép zöld vetése;
Az mindig messze, és még sem hagy el,
Ezt el nem érem, bár mindig közel.
Ekkép vándorlok az országoton,
Mely pusztá, vadon,
Vándorlok csüggedetten
Az örökké tartó jelenben.

(Szalk-Szent-Márton.)

Mért vagyok én még a világon...

Mért vagyok én még a világon, ha már
Átélttem minden szenvedéseket?
Végeztem pályám, mert hiszen az ember
Hogy szenvedjen, csak azért született.
Mért vagyok én még a világon, hisz már
Láttam mindent, mi látható van itt;
Látám a jónak örökös bukását
S a rossznak örök diadalrait.

Hallottam már az éhezők nyögését
S dorbézolási kurjantásokat,
Hallottam már a csalogányt dalolni
És csörömpölni a rablánczokat.
Tudom, hogy így volt ezredév előtt s hogy
Ezred múltán is ekkép lenni fog...
Mindent tudok, mindent hallottam, láttam,
Hát mért élek még? mért meg nem halok?

Vagy tán valólag a világ nem ilyen?
 Ily szomorúnak én látom csupán?
 Én látom így csak, keresztül nézvé a
 Kétségbesésnek sötét fátyolán?
 Mindegy . . . elég, hogy én kétségbeestem,
 Elég, hogy én elkárhozott vagyok,
 Hogy engem éles, égő körmeikkel
 Tépnek, szagatnak a roszt angyalok!

(Pest.)

Szakadj meg szívem! hagyj el engem, élet!
 Fogadj öledbe, mély öledbe, föld!
 Borúlj reám, sír! és te fergeteg, jőj,
 Hogy rólam a sírhalmot elsöpörd!
 Söpörd el s szórd ki összeporlott csontom,
 S szórd el csontommal hírem-nevemet . . .
 Ne tudja senki se, hogy egykor ilyen
 Megátkozott teremtmény létezett!

A szökevények.

(Shelley után angolból.)

I.

A jégeső szakad,
 Fejérek a habok,
 A tajték tánczol, és
 A villámlás ragyog —
 El, el!

A mennydörgés ropog,
 A forgószél kereng,
 Harangok zúgnak és
 Az erdők rengenek —
 El, el!

Mint tenger, mozg a föld,
 Rajt minden romba dől,
 Ember, állat, madár
 Elbújt a vész elől —
 El, el!

II.

»Egy vitorlánk van . . . a
 Kormányos halovány;
 Ki merne szállani
 Most csónakunk után?«
 Az ifjú szólt.

A lány felelt: »Evezz,
 Taszítsd a csónakot!«
 S jégzápor és golyók
 Boríták utjokat
 A tengeren.

A kék őrtűz lobog;
 Némán villámlanak
 Az elsült fegyverek;
 Elnyelte hangjokat
 A fergeteg.

III.

»És látsz-e? s hallasz-e?
 S nem retteg-e szived?
 S nem szállunk szabadon
 A vad tenger felett,
 Én és te?«

Egy tengerészköpeny
 Fölöttök a fedél;
 Együtt ver kebelök,
 És suttognak kevély
 Örömben.

Mozgó hegyekből áll
 A vészes óceán,
 Kelnek s enyésznek a
 Habok egymásután
 Köröskörül.

IV.

A várudvarban a
 Kapusnéhoz közel,
 Áll, mint megvert kutya,
 És szégyen marja fel
 A vőlegényt.

Rémes kísértetként
 A zsarnok ősz apa
 Áll a toronytetőn . . .
 Hangjához képest a
 Vihar szelíd;

S hallatlan átkokban
 Kivánja a halált
 Lyányának, ki legjobb
 És legszebb s a család
 Végtagja volt

(Szalk-Szent-Márton.)

Voltak barátim . . .

Voltak barátim, jó embereim . . .
 Oh mért meg nem halának!
 Sírhalmakra mostan könnyeim
 Folynának,
 S virágokat természetene
 Fölöttök könnyeim özöne. —

Meg fognak halni majd,
 De egyik régi barát
 Sem nyer tőlem könnyüket, csak sohajt,
 Csalódás kínos sohaját;
 S ha ez leng rájok:
 Sírhalmukon elszáradnak a virágok.

(Szalk-Szent-Márton.)

Annyit sem ér az élet...

Annyit sem ér az élet,
Mint egy eltört fazék, mit a konyhából
Kidobtak, s melynek oldaláról
Vén koldús nyalja a rá száradt ételt!

(Szalk-Szent-Márton.)

Szállnak reményink...

Szállnak reményink, e szép madarak...
Midőn legjobban szállanak.
S szíják a mennyei tiszta léget,
Hol már sas nem tanyáz:
Jön a való, e zord vadász,
S lelövöldözi őket.

(Szalk-Szent-Márton.)

Emlékezet...

Emlékezet!
Te összetört hajónk egy deszkaszála,
Mit a hullám s a szél viszálya
A tengerpartra vet... — —

(Szalk-Szent-Márton.)

Viseld egyformán...

»Viseld egyformán jó s bal sorsodat!«
Igy szól, kit a bolond világ bölcsnek nevez.
Az én jelszóm nem ez;
Én örömit és fájdalomimat
Érezni akarom... kettősen érzem.
Lelkem nem a folyó leszen,
A mely egykedvűleg
Ragadja magával a rózsalevelet,
Melyet tavasszal szép lány ny vet bele,
S a száraz fűveket,
Miket
Árjára sodort az ősz szele.

(Szalk-Szent-Márton.)

Mi szebb, mint...

Mi szebb, mint a szép gyermeklány or-
Ki azt álmodja, hogy ifjút öleli, [czája?
Az ifjut, a kivel ébren nem meri
Sejtetni sem, hogy őt imádja!

(Szalk-Szent-Márton.)

Amott a távol kék ködében...

Amott a távol kék ködében
Emelkedik egy falu tornya sötéten;
Van egy fehér ház e faluban,
Hol egy fekete szemü lányka van.
E lányka, e lányka,
E fekete szem,
Ez bánatom és örömem
Százszinü szívárványa.

(Szalk-Szent-Márton.)

Hajamnak egy fürtjét levágom...

Hajamnak egy fürtjét levágom,
Melynek most minden szála szög;
S ha majd elmúlik ifjuságom,
Ha majd megőszülök:
A falra függesztem tükör helyett
E barna fürtöt; így csalom meg szememet,
Hitve, hogy még fiatal vagyok...
De vajon nem árul-e el
A szív ütése, mely
Majd mindig halkabban dobog?

(Szalk-Szent-Márton.)

Elváltam a lánykától...

Elváltam a lánykától,
Ki kedvesem vala;
Ugy fájtsz szakadnom ajakáról,
Mely csókola. —
Rég volt ez; azóta már
Sok esztendő lejárt.
Az elválás keserűségét
Többé nem érzem,
De a csók édességét
Még most is érzem.

(Szalk-Szent-Márton.)

Szeretném itt hagyni...

Szeretném itt hagyni a fényes világot,
A melyen oly sok sötét foltot látok.
Szeretnék rengetegbe menni,
A hol nem lenne senki, senki!
Ott hallgatnám a lombok suttogását,
Ott hallgatnám a patakok zugását
És a madárnak énekét,
S nézném a felhők vándorseregét,
Nézném a nap jöttét s lementét...
Mig végre magam is lemennék.

(Szalk-Szent-Márton.)

Itt állok a rónaközépen...

I
tt állok a rónaközépen,
Mint a szobor, merően.
A pusztát síri csend fődé el,
Mint elfödik a halottat szemfödéllel.
Nagy messze tőlem egy ember kaszál;
Mostan megáll.
S köszörüli a kaszát...
Pengése hozzám nem hallatszik át,
Csak azt látom: mint mozg a kéz.
És most ide néz,
Engem bámul, de én szemem sem mozdítom...
Mit gondolhat, hogy én miről gondolkodom?

(Szalk-Szent-Márton.)

Mintha a nagy, nehéz...

Ha jőne oly nagy fergeteg...

Ha jőne oly nagy fergeteg,
Mely meghasítná az eget,
És e hasitékon át
A földgolyót behajtaná!

(Szalk-Szent-Márton.)

Mintha a nagy, nehéz világot tartanám
Leányka, hogy az ne szakadjon rám,
Ugy reszketek,
Ha megfogom könnyű, kis kezedet.

(Szalk-Szent-Márton.)

A bánat? egy nagy oczeán...

A bánat? egy nagy oczeán.
S az öröm?
Az oczeán kis gyöngye. Talán,
Mire fölhozom, össze is töröm.

(Szalk-Szent-Márton.)

Oh lány, szemed...

Oh lány, szemed
Milyen sötét,
S mégis ragyog;
Kivált midőn
Reám tekintesz,
Ugy, tündököl,
Mint zordon éjben
Villám tűzénél
A hóhérpallos!

(Szalk-Szent-Márton.)

Mi a dicsőség?...

Mi a dicsőség? ... tündöklő szivárvány,
A napnak könnyekben megtört sugára.

(Szalk-Szent-Márton.)

Mit ettél, föld...

Mit ettél, föld, hogy egyre szomjazol?
Hogy annyi könnyet s annyi vért iszol?

(Szalk-Szent-Márton.)

Mely'k a legvigabb temető?

Mely'k a legvigabb temető?
A bú temetője!... »S ez hol lelhető?«
Azt kérditek, úgy-e bár? —
A bú temetője a boros-asztal,
Közepén a kereszttel, a nagy palaczkkal,
E mellett sírhalom minden pohár. —
Járunk e vig temetőbe
Ily szomorú időbe!

(Szalk-Szent-Márton.)

Egy bölcs hajdan...

Egy bölcs hajdan számaron utazott. —
Azóta az idő megváltozott,
Nagyon megváltozott már,
Most a számarak
Lovagolnak,
A bölcs pedig gyalog jár.

(Szalk-Szent-Márton.)

Daczos leány!

Daczos leány!
Hagyd megcsókolni magad,
Hagyd átölelnem derekad.
Nap megy nap után,
S ha napjaid elhaladnak,
Maradsz magadnak.
Száraz derekad
Majd senki meg nem öleli,
Csak a koporsónak deszkája,
S halvány ajakad
Más nem csókolja, csak a sír férgei...
Gondolj reája. —
Mit érzesz,
Nem rendül meg szived?
Nem érezed,
Hogy ez hideg csók, hideg ölelés lesz?

(Szalk-Szent-Márton.)

Gyertyám homályosan...

Gyertyám homályosan lobog...
Magam vagyok...
Sétálok föl s alá szobámban...
Szájamban füstölő pipám van...
Multam jelenési lengenek körüllem...
Sétálok, sétálok, s szemlélem
A füst árnyékát a falon,
És a barátságáról gondolkodom.

(Szalk-Szent-Márton.)

Mondják, hogy mindenikünk...

Mondják, hogy mindenikünk bir egy csillag-
S az, a kié lehull az égről, meghal. [gal.
És így fogy az ember, így fogy a csillag;
Mindegyre omolnak...
A csillag az égről a földre,
Az ember a földről a sírgödörbe.
Hah, majd ha miljom s miljom év lemés-
S a földön és az égen [gyen,
Csak egy ember s egy csillag bujdosik...
S ha végre ez is leesik!...

(Szalk-Szent-Márton.)

Sok embert ismerek...

Sok embert ismerek,
Ki önmagát legjobban szereti;
De másnak ismét vannak kedvesi,
Kiket magánál forróbban szeret,
S ezeket sokszor még is bántja.
Aztán megbánja,
Hogy könnyeket facsart szeméből,
Kinek egy vidám pillantataért,
Kinek egy mosolyáért
A legszebb részt od'adná életéből.
Ilyenkor tudja csak: mi a gyötrelmem?
Mik a keservek?
És kéri szívét: repedj meg, oh szivem!
S ez — büntetésül — nem reped meg.

(Szalk-Szent-Márton.)

Ha a sírban...

Ha a sírban megszáradt szíveket
Mind egy halomra hordanák,
S meggyujtanák,
Ki mondja meg:
Hány színű lenne majd e láng?

(Szalk-Szent-Márton.)

Mosolygjatok rám...

Mosolygjatok rám, oh mosolygjatok,
Ti szép leánykák szemei!
S én el fogom felejteni,
Hogy már olyan sokszor megcsaltatok. —
Véljük, hogy a lányok szive az ég,
Mert mélyei, mint ez, úgy ragyognak.
A lyányi szív csalárd folyó csak,
A melybe sugárait veték
Az égi csillagok...
Ki ott mennyet keres, elnyelik a habok.

(Szalk-Szent-Márton.)

Hová lesz a kaczaj...

Hová lesz a kaczaj,
Hová lesz a sóhaj,
Ha hangja elenyész?
S hová lesz az ész,
Midőn már nem gondolkodik?
S a szeretet
S a gyűlölet,
Ha a szívből kiköltözik?

(Szalk-Szent-Márton.)

Elmém ezen sokat gondolkodik...

Elmém ezen sokat gondolkodik:
Ha valaha
A világrendszer fölbomlana
S mint most az eső és hó esik,
Esnének akkor csillagok,
S folynának a csillagpatakok!

(Szalk-Szent-Márton.)

Nem csak mi vénülünk...

Nem csak mi vénülünk, mi emberek...
Mi volna, a mi nem vénülne meg?
Nézzétek a napot, ha jön a december:
Nem valóságos öreg ember?
Későn ébred, s alig
Hogy fölkapaszkodhatik
Az égre, oly erőtelen;
Mogorván néz a világra s hidegen,
S olyan korán ledől megint ágyára.
Majd végesvégül
Azt is megérjük, hogy megöszül,
És ekkor... ekkor fejér lesz sugára.

(Szalk-Szent-Márton.)

Földét a földmives...

Földét a földmives felszántja,
Aztán beboronálja.
Képünket az idő felszántja,
De be nem boronálja.

(Szalk-Szent-Márton.)

Hány csepp van...

Hány csepp van az óceánban?
Hány csillag az égen?
Az emberiség fején hány hajszál van?
S hány gonoszság szívében?

(Szalk-Szent-Márton.)

Barátim vagytok...

Barátim vagytok, azt mondjátok.
Talán nem mondtok hazugságot,
Ez meglehet;
De azért nem adom nektek hitemet,
Nem adhatom; most jó dolgom van,
Jertek hozzám, ha majd napom lejár,
Mert a barátság nappal láthatatlan,
Éjjel ragyog csak, mint a fénybogár.

(Szalk-Szent-Márton.)

Futó folyam hullámai...

Futó folyam hullámai
Az ember miljom vágya;
Percz hozza őket, percz ragadja el.
A sors azért nem szokta teljesíteni,
Azért nem hallgat rája;
Jól tudja: mikorra egy kegyét leejti,
Az ember már régen mást esdekel,
S hogy kérte amaszt, el is felejt.

(Szalk-Szent-Márton.)

Nem süllyed az emberiség...

Nem süllyed az emberiség!
Ilyen gonosz vala rég,
Ilyen gonosz már kezdet óta...
Hisz különben nem kellett volna
Százféle mesét,
Eget, isteneket,
Pokolt és ördögöket
Gondolni ki, hogy zaboláztassék.

(Szalk-Szent-Márton.)

Kik a föld alacsony porából...

Kik a föld alacsony porából,
Mit minden féreg gázol,
A naphoz emelkedtek,
Ti szárnyas, óriási lelkek!
Hogy van, hogy titeket a törpe világ
Mindig kicsinyeknek kiált?...
Természetes! hiszen a tölgy a bérczeken
Kisebbnek tetszik, mint a fűzfa ide lenn.

(Szalk-Szent-Márton.)

Te ifjúság...

Te ifjúság, te forgószél!
Ki szép virágfűzért
Sodorsz magaddal... e virágokat
Futtodban homlokunkra kerited...
Egy perc alatt
Ismét leröpítéd,
S gyorsan tovább futasz.
Mi búsan álmélkodva állunk
S kérdezzük: igaz-e, hogy nálunk
Valál? talán nem is igaz!

(Szalk-Szent-Márton.)

Mivé lesz a föld?...

Mivé lesz a föld?... megfagy-e, elég-e?
Én úgy hiszem, hogy meg fog fagyni végre,
Mégfagyasztják a jéghideg szivek,
A melyek benne s bele fekszenek.

(Szalk-Szent-Márton.)

Az én szivem...

Az én szivem egy földalatti lak,
Sötét, sötét!
Az öröm egy-egy fényes sugarat
Csak néha vét
Mélyébe e földalatti háznak.
Ez a fény is csak azért pillant bele,
Hogy lássa a szörnyeket, mik ott tanyáznak,
Mikkkel tele van, tele!

(Szalk-Szent-Márton.)

Ki fogja vajon megfejteni...

Ki fogja vajon megfejteni
E rejtélyt:
Az emberiségnek könnyei
Lemoshatnák-e az emberiségnek szennyét?

(Szalk-Szent-Márton.)

Az ember ugyan hova lesz?...

Az ember ugyan hova lesz?...
Sokrates,
Ki a mérget megitta,
S hóhéra, ki a mérget neki adta,
Egy helyre mentek mind a ketten?
Oh lehetetlen!
És hátha... hátha...
Mért nem láthatni a más világra!

(Szalk-Szent-Márton.)

Oda nézzetek!

Oda nézzetek!
Csatára iramlik a fergeteg;
Paripája a szél, a nyargaló,
Kezében a felleg a lobogó,
A melynek villám a nyele.
Vágtat vele, vágtat vele
Csatára, csatára...
Mint harsog trombitája,
A mennydörgés!
.....
Oh fergeteg,
Ki a tornyokat
Eldöntögeted,
Kinek kezébe kiszakad
A tölgy a bérc kebelébül,
Hol századok óta vénül,
Hatalmas fergeteg! ki nem szakíthatod
Az emberi szívből a bánatot. — —

(Szalk-Szent-Márton.)

Szeretője-e vajon...

Szeretője-e vajon a testnek a lélek?
S mint szeretőkhöz illik, együtt enyésznek?
Vagy a lélek a testnek csak barátja?
S úgy tesz, mint rendesen a barát:
Elhordja magát,
Midőn amant pusztulni látja?

(Szalk-Szent-Márton.)

Hideg ellen a tél...

Hideg ellen a tél a folyókat jéggel,
A földet hóval leplezé el.
Csupán némely embernek
Kell öltözetlenül bujdosnia...
Tehát a természetnek
Az ember a legmostohább fia?

(Szalk-Szent-Márton.)

Már sokszor énekeltem...

Már sokszor énekeltem rólatok,
Még többször is éneklek, szép csillagok.
Én úgy szeretlek titeket!
Egy szebb világgal hiteget
Sugárotok;
S ti egyre mosolygotok,
S oly jól esik nekem,
Oda tekintenem,
Hol egy kis vidámság van
E szomorú világban.

(Szalk-Szent-Márton.)

Fönséges éj!

Fönséges éj!
Az égen tündökölve ballag
A nagy hold s a kis esti csillag.
Fönséges éj!
A harmat csillog a gyep bársonyán,
Bokor sátrában zeng a csalogány.
Fönséges éj!
Az ifju mostan megy szeretője után...
S most megy gyilkolni a zsvány.
Fönséges éj!

(Szalk-Szent-Márton.)

Szép kedvesem...

Szép kedvesem, ha majd az oltár mellett
Dobog felém szerelmes kebled!...
S ha majd körülünk apró gyermekek
Mosolyganak, enyelgenek!...
S ha majd fölénk a szemfedő borúl,
S kivisznek, s rajtunk a sír domborúl!...
S ha majd hozzánk az unokák kijőnek
Szép alkonyán a sárga, csendes ősznek,
S merengve nézik ákáczlombjainkat,
Miket fejfánk nál a lég halkán ingat...

(Szalk-Szent-Márton.)

Barátaim megölelének...

Barátaim megölelének,
Szívökhöz nyomták szívemet;
Bennem mi boldog volt a lélek!...
Később tudám meg: mért öleltenek? —
Azt tapogatták, míg öleltek:
Hol van legfájóbb része e kebelnek?
Hogy gyilkukat majd oda döfjék...
És oda döfték!

(Szalk-Szent-Márton.)

Oh szerelem...

Oh szerelem, te óriási láng!
Ki a világot gyújtod ránk,
Aztán ellobbansz... tán egy percz alatt,
S örök sötétség és hideg hamvad marad.

(Szalk-Szent-Márton.)

Vajon mi ér?

Vajon mi ér? vajon mi történik velem?
Sejtek, s e sejtelem, ez olyan rettentő
Ugy rángatózik, úgy ugrándozik szívem,
Miként a porban a levágott emberfő.

(Szalk-Szent-Márton.)

A férj haza jó betegen...

A férj haza jó betegen.
Hú nője orvosért
Megy hirtelen.
Miként siet, az istenért!
Az orvostól mindent remél,
Azért rohan érte, mint a szél,
Oly gyorsan azért keresi föl...
Jól tudja: az orvos gyakran öl.

(Szalk-Szent-Márton.)

Miért hogy láthatatlanok...

Miért hogy láthatatlanok
Az ördögök s az angyalok?
Ismerni szeretném őket
A végett,
Hogy tudjam, a mit nem tudok:
Mi van ebben s mi van abban?
S az ember melyikhez hasonlít jobban?

(Szalk-Szent-Márton.)

Mulandóság...

Mulandóság a királyok királya.
Ez a világ az ő nagy palotája.
Sétál föl és le benne,
S nincs hely, hová ne menne,
S hová lelép, a mire hág,
Minden pusztúl... körül fekszenek
Szétszórva: eltört koronák,
Hervadt virágok, megrepedt szivek.

(Szalk-Szent-Márton.)

Igazság! alszol?

Igazság! alszol? vagy meg is halál?
E férfi méltó volt rá, hogy nyakáról
Aranyláncz függjön; s íme a helyett
Ő függ, ő függ... a hóhér kötélén,
S ennek nyakában aranyláncz van, pedig
Hóhérkötélén kéne függnie. —
Igazság! alszol? vagy meg is halál?

(Szalk-Szent-Márton.)

Az álom...

Az álom
A természetnek legszebb adománya.
Megnyílik ekkor vágyink tartománya,
Mít nem lelünk meg ébren a világon.
Álmában a szegény
Nem fázik és nem éhezik,
Bibor ruhába öltözik,
S jár szép szobák lágy szőnyegén.
Álmában a király
Nem büntet, nem kegyelmez, nem bírál...
Nyugalmat élvez.
Álmában az ifju elmegy kedveséhez,
Kiért epeszi tiltott szerelem,
S ott olvad égő kebelén. —
Álmamban én
Rabnemzetek bilincset tördelem!

(Szalk-Szent-Márton.)

Az özvegy...

Az özvegy gyászba öltözik;
Kedves férjét eltemeték.
Ő gyászruhát ölt a meghalt után! —
Jó asszony, ez egyet föl se vedd,
Vagy végy föl többet... hisz ez egy ruhán
Keresztülcsillog titkos örömed.

(Szalk-Szent-Márton.)

Mint lót-fut a boldogság...

Mint lót-fut a boldogság után
Az ember, a dőre,
Az egyik hátra, a másik előre,
Mikéntha már ott volna nyomán.
Hiába igyekeznetek!
Előttetek, mögöttetek
Nincs a boldogság... ott alattatok van
A sírhalomban.

(Szalk-Szent-Márton.)

Voltak fejedelmek...

Voltak fejedelmek,
A kiknek emlékoszlopot emeltek
Magast és fényeset,
Mely hirdeté nagyságukat,
Mely hirdeté jóságukat.
És hol van az oszlop?... elesett!
El kellett esnie,
Mert hazugsággal volt tele.
Az idő igaz,
S eldönti, a mi nem az.
Ott áll a sír most emléktelenül,
Az eltörött helyett mást nem tevének...
De nem! hisz örök átka nemzetének
Sötét oszlopként rajta nehezül.

(Szalk-Szent-Márton.)

Kereszt...

Kereszt jutalma a fáradságoknak,
Mindenfelé keresztet osztogatnak.
Aranykeresztet tűznek a fejedelmek
Jobbágyaik mellére; a földmivesnek
Oszt a természet búzakeresztetek...
Fakeresztet illet, megváltók, titeket!

(Szalk-Szent-Márton.)

E gazdag úr...

E gazdag úr miként
Göggösködik, mint nézi le a szegényt!
Ne göggösködjél, jó barát,
Azért, hogy most oly jó dolgod van;
Majd e szegény magasabbról néz le rád,
Ha ő a mennyben lesz s te a pokolban.

(Szalk-Szent-Márton.)

Midőn a földön...

Midőn a földön még csak pár ember vala,
Már meghalt egyik a másiknak általa.
Ábelt megölte Kain.
Ha a világ végén majd újolak
Két ember lesz a föld határain,
Ők is bizonynyal így egymásra rontanak,
S az, a ki megmarad ott,
Nőül fog venni egy vadállatot.
Talán e vadállatnak méhibül
A réginél szelidebb emberfaj kerül.

(Szalk-Szent-Márton.)

Fövény szem ... harmatcsepp ...

Fövény szem ... harmatcsepp ... a szikla,
Ezer villám meg nem rengethet ... [melyet
Az örökké rengő tenger ...
A tiszta napfény és a szennyes ember
És minden, minden a világon
Csak álmom, tünedékeny álmom.
Ez álma mind a természetnek,
Kit miljom év előtt szender lepett meg,
S ki álmodik
Talán még miljom s miljom éveig.
De fölébred végre,
Egyszerre fölriad,
Fölkeltik egyre-rémesb álmai.
És ekkor a borzalom miatt
A semmiség feneketlen tengerébe
Fog ugrani.

(Szalk-Szent-Márton.)

Kivágom én ...

Kivágom én keblemből szívemet,
Ott úgy sem okoz mást, csak gyötrelme-
Kivágom és a földbe ültetem ... [ket,
Talán kikél babérfa képi-
S koszorúja lesz a bajnokoknak,
Kik a szabadságért harcolnak!

(Szalk-Szent-Márton.)

Átok és áldás.

Legyen átok a földön,
Hol ama fa termett,
A melyből én nekem
Bölcső készítették;
Legyen átkozott a kéz,
Mely e fát ülteté,
És átkozott az eső s a napsugár,
Mely e fát felnövelte! ... —

De áldás legyen a földön,
Hol ama fa termett,
Melyből nekem majd
Koporsó készül;
Áldott legyen a kéz,
Mely a fát ülteté,
Áldott az eső s a napsugár,
Mely e fát felnövelte!

(Szalk-Szent-Márton.)

Fejemben éj van ...

Fejemben éj van, éjek éjjele,
S ez éj kísértetekkel van tele;
Agyamban egymást szülik a gondolatok,
S egymást tépik szét, mint vadállatok.
Lázzal verő szívemnek vére forr,
Mint boszorkány üstjében a bűvös víz.
Gyúlt képzeletem mint meteor
Fut át a világon és magával visz.
Laktársam a kétségbeesés,
Szomszédom a megőrülés.

(Szalk-Szent-Márton.)

A szerelmes tenger.

Ült a lányka boldogan tünődve
Sziklaparton a tenger fölött,
És a kit várt, a kiről tünődék,
Kedvesének koszorút kötött.

Átellenben kelt az esti csillag,
De a tenger nem gondolt vele;
A leányra nézett kék szemével,
S így sohajta hullámkebele:

»Oh mi szép vagy, oh miként szeretlek!
Jőj le, ha van benned irgalom,
Jőj s fürödjél bennem ... üdvezülök,
Hogyha kebled megcsókolhatom.

Jőj le hozzám, szépségek leánya,
Jőj le, és szeress, légy hitvesem;
Földiszítlek, mint menyasszonyát még
Nem diszíté egy királyfi sem.

Fürteidre fölhozom dúsgazdag
Mélységemnek minden gyöngyeit;
S elveszíti ragyogásaiktól
Szeme fényét, a ki rád tekint.

Nem, nem, oh rád ne tekintsen senki!
Messze viszlek innen téged el
Napkeletre egy szigetbe, a mely
Telve a föld gyönyöreivel.

Ottan minden patak egy szivárvány,
S híg gyémánt a tiszta levegő,
S a mezőnek minden órán új s a
Régieknél szebb virága nő.

Ottan szebb az éj, mint itten a nap,
S szebb a tél, mint itt a kikelet,
S madarak a hópolyhek . . . mig esnek,
Zengedeznek tündéréneket.

Jőj keblemre, szépségek leánya,
Jőj le, és szeress, légy hitvesem;
Napkeletre szigetembe viszlek,
Ott élünk örök-szerelmesen.

Itt a sajka, ülj beléje, lányka,
Ringatom majd oly szelídeden,
Hogy elalszol; és mire fölébredsz,
Ott leendesz a szép szigeten.«

Esdekelve így beszélt a tenger;
A leány nem érté meg szavát,
Nem fejté meg a rengő haboknak
Suttogó, egyhangu moráját.

És akközben kész lett koszorúja,
S a kit várt, az ifju megjöve,
És látá az érkezőt a tenger,
S hah miként fölháborult szíve!

Hátha még a többit látta volna . . .
Eltünének sűrű fák mögé,
S őket a sötétzöld lombozat s az
Éj sötét kárpítja elfodé.

Más nap reggel vitorlás hajón a
Boldog ifju a tengerre szállt;
És a tenger jó kedvvel, nyugottan
Vitte őt a messzeségen át.

»Menj, menj, ifju«, gondolá magában,
»Sok szerencsét vándorlásodon;
De haláloed lesz az óra, mely e
Lányhoz téged ismét visszavon.

Kedvezek most, sebesen röptelek,
Mert a lánytól messze távozol;
De ha vissza, a leány felé jössz,
Minden vészemmel találkozol.«

A leányka ott állt nem sokára,
A hol tennap koszorút kötött;
Koszorúja összetépve fekvék
Széteresztett fürtei között.

Ottan állt, a tenger s ég közötti
Végtelenben járt tekintete,
Mint elfáradott galamb, a melyet
A sas helyről helyre kergete.

»Itt volt. Elment, elment mindörökre,
Megcsalt; megcsalt! Engem itt hagyott.
Itt hagyott, oh, engemet . . . kettőnket:
Engemet és a gyalázatot!«

Igy panaszlá a leány keservét,
Es a tenger meghallotta azt,
És egyszerre nagy birodalmában
Mindön alvó habot fölriaszt;

És utána küldé a hajónak,
Mely a csábító ifjút vivé,
S a hullámok a hajót s az ifjut
Egy csapással zúzták semmivé.

S szólt a tenger: »Te szegény teremtés,
Mit teszesz most, mondd, hogy mit teszesz?
Megcsalt téged az, a kit szerettél,
Én szeretlek s engem nem szeretsz!

És mit ér az élet már te néked?
Karjaimba vedd le magadat,
Hadd legyen koporsód . . . eltemetlek,
Tégedet és gyalázatotat.«

A mit egykor nem értett a lányka,
Most megérté a tenger szavát;
Leugrott a szikláról, s a tenger
Eltemette őt s gyalázatát.

(Szalk-Szent-Márton.)

Elhagytam én a várost . . .

Elhagytam én a várost,
Azt a holt életet.
Hol a halál is élet:
Jó sorsom a természet
Vidám ölébe tett.

Vidám vagy, oh természet!
El is csodálkozál,
Midőn körödbe léptem,
Hogy oly mogorva képem,
Hogy rajta oly köd áll.

De ép azért jövék, hogy
Elűzzem a ködöt,
A mely már olyan régen
Borong komor-sötéten
Halvány arczom fölött.

Azért jövök, hogy szívem
Mit a bú s a harag
Oly feketére feste,
E gyászruhát levesse,
S mosolygjon újlag.

Gyógyulj meg, én szívem, ha
Még gyógyulnod lehet! . . .
Szép harmatos füvekkel,
Lágy rózsalevelekkel
Kötöm be sebedet.

(Szalk-Szent-Márton.)

Erdőben.

Sötétzöld sátoros
Erdőben járok,
Kevély tölgyfák alatt
Szerény virágok.

A fákon madarak,
Virágon méhek.
Ott fönny csattognak, itt
Lenn döngicsélnek.

Nem rengedez sem a
Virág, sem a fa;
Hallgatják a zenét
Elandalodva.

Vagy alszanak talán?
Elszenderedtek? . . .
Megálltam én is és
Mélán merengek.

Merengve nézek a
Patak habjára.
Melynek nyílsebesen
Rohan le árja;

Fut, mintha kergetné
A felleg árnyát,
A fellegét, a mely
Fölötte száll át.

Ekként kergettelek,
Ifjúi vágyak!
Árnyak valátok, el
Nem foghatalak — —

Menj, menj, emlékezet!
El is feledtem,
Hogy e magányba én
Feledni jöttem.

(Szalk-Szent-Márton.)

Mint felhők a nyári égen . . .

Mint felhők a nyári égen,
Érzeményim jönnek, mennek,
Majd fejéren, majd sötétén;
S egy sem áll, egy sem pihen meg.
Hova mennek? honnan jönnek?
Nem tudom, nem sejthető;
Hozza és elfújja őket
Az öreg szél, az idő.

A szerelem fellegéből
Hulltanak reám villámok;
A barátság fellegéből
Záporosók szakadának.
Zápor és villám multával
Csendes tiszta lett az ég,
S a másik percz fuvalmával
Ujra felhő érkezék.

S a felhők, habár fejérek,
Árnyat akkor is csak vetnek.
Majd ha én oly időt érek,
Hogy felhőim megrepednek!
S széleikre rózsaszínben
Száll az égő napsugár,
S ők úgy állanak fölöttem,
Mint megannyi tündérvár!

Oh ez idő el fog jöni,
A midőn majd szerelmemnek
S barátságomnak felhői
Rózsaszínben tündökölnék;
Hanem akkor már indulhat
Temetésemre a pap,
Mert ha a felhők kigyulnak,
Lemenőben van a nap.

(Pest.)

Gyermekkori emlékek.

(Béranger után francziából.)

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im újra látlak ötven év után,
Megifjodunk a gyermek-emlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvalatán.

Köszöntelek, ti kis korom baráti!
Köszöntelek, ti áldott rokonok!
Ti itten a vész idejében nékem
Szegény madárnak fészket raktatok.

Megrézek mindent, még a szűk börtönt is,
Hol hűgával, ki kedves szép vala,
Uralkodott a vén tanító s büszkén
Tanítá, s mit maga sem tudá.

Több mesterségbe kaptam itt . . . a restség
Nagy befolyással volt mindig reám;
S hittem, hogy a bölcs névre már jogom
Midőn Franklin mesterségét tudám. [van,

E korban támad a barátság, e föld,
A mely virágozik reggel gazdagon,
S hol egy fa nő, a melynek ága gyakran
Támasz-botunk az életalkonyon.

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im újra látlak ötven év után.
Megifjodunk a gyermek-émlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvallatán.

Gyászos napokban e falak közt volt, hogy
Hallám az ellenségnek ágyúit;
S az ünnepzaj közé vegyülve, hangom
A haza nevét itt rebegte, itt.

Galambszárnyú, ábrándos lelkem itten
Fa-saruimnak terhét feledé.
Itten csapott le rám az ég villáma,
És megszokám a fejedelmekét.

E kis házban készült el a balsorsra
Elmém, s már itten volt megvetni kész
A dicsőséget, e tünékeny füstöt,
Mely szemünkbe könnyet is idéz.

Rokon- s barátok, hajnalom tanúi!
Kiket mindegyre jobban tisztelék,
Igen, még most is szépnek tetszik bölcsőm,
Ambár a dajka elenyésze rég.

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im újra látlak ötven év után.
Megifjodunk a gyermek-émlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvallatán.

(Szalk-Szent-Márton.)

Barna menyecskének . . .

Barna menyecskének szeme közé néztem,
Az én szemem fénye elveszett egészen.
Én teremtem, ugyan hogy is teremhet már
Olyan sötét szemben olyan fényes sugár!

Elveszett, elveszett az én szemem fénye,
Hejh pedig talán már indulnom is kéne!
Hogy induljak? hova menjek, ha nem lá-
Nyakamat szegheti valamelyik árok. [tok?

De még is indulok... állj elém, menyecske,
Ha már el kell esnem: essem az öledbe;
Egyszer öllek meg, s karomat levágom,
Ne öleljek többé senkit a világon!

Nem kellek, ugy-e bár, nem kellek én ne-
Van már kit te ölelsz, ki téged ölelget; [ked?
Megyek hát, megyek... ha árokba esem is,
Habár az árokban nyakamat szegem is!

(Péczel.)

F. L. kisasszony emlékkönyvébe.

Miért mondjam, hogy nem feledlek el?
Miért mondjam, hogy rólad e kebel,
Oh lyány, örökre megemlékezik?
Hitelt szavamnak szíved úgy sem ad! . . .
Mert mi poéták hazudunk sokat,
S aztán ha szívből szólunk, sem hiszik.

(Pest.)

Sors, nyiss nekem tért . . .

Sors, nyiss nekem tért, hadd tehessek
Az emberiségért valamit!
Ne hamvadjon ki haszon nélkül e
Nemes láng, a mely úgy hevít.

Láng van szivemben, égből-eredt láng,
Fölforraló minden csepp vért;
Minden sziv-ütésem egy imádság
A világ boldogságaért.

Oh vajha nem csak üres beszéddel,
De tettel mondhatnám el ezt!
Legyen bár tettemért a díj egy
Új Golgotán egy új kereszt!

Meghalni az emberiség javáért,
Mily boldog, milyen szép halál!
Szébb s boldogítóbb egy hasztalan élet
Minden kéjmámorainál.

Mondd, sors, oh mond ki, hogy így halok
Ily szentül . . . s én elkészítem [meg,
Saját kezemmel azon keresztfát,
A melyre fölfeszítetem.

(Pest.)

Zöld leveles, fejér...

Zöld leveles, fejér
Virágos ákácdfa,
Kék ruhában szőke
Kis lány van alatta;
Megeredt az eső,
Annak végét várja,
A pitarajtóból
Kacsintgatok rája.

(Szalk-Szent-Márton.)

Gyere be, galambom,
Gyere a szobánkba!
Mig eláll az eső,
Úlj föl a ládánkra;
Ha magas a láda,
Rája felültetek;
Ha kemény az ülés,
Az ölembe veszlek.

Száll a felhő...

Száll a felhő magasan, magasan.
Az én rózsám messze van, messze van.
Száll a felhő nyugatra, nyugatra,
A napnak is arra van az utja.

(Berecze.)

Szállj, felhő, szállj a rózsám fölébe,
Mondd, hogy oly bús a szívem, miként te,
Szállj te is, nap, a rózsám fölébe,
Mondd, hogy úgy ég a szívem, miként te.

Rég elhúzták az esteli harangot...

Rég elhúzták az esteli
Harangot.
Ki az, a ki még mostan is
Barangol?
Csak én járok a faluban
Egyedül.
Keresem az álmot, de az
Elkerül.

Fönn van a hold, fönn vannak a
Csillagok;
Mint megannyi szép leányszem,
Ugy ragyog.
Sötét árnyat vetnek a fák,
A házak,
Unalmokban egyebet sem
Csinálnak.

(Szalk-Szent-Márton.)

Amott egy ház, a tetején
Két gólya,
Alant egy pár ember a kis
Ajtóba' . . .
Legény, leány — amaz szőke,
Ez barna,
Legény a lyányt subájába
Takarja.

Mellettök mentem el, észre
Sem vettek.
Én istenem, be boldogok
Lehetnek!
Nem irigylem, de még is jobb
Szeretném.
Ha azt a kis barna lyányt én
Ölelném!

Világgyűlölet.

Mennybéli isten, ördög és pokol!
Mivé lett a föld, s még mivé lehet?
Minden bokorban egy világfaló,
Minden bokorban embergyűlölet.

Gyűlölnek őket, és átkaik kövét
Dobálják szerte irgalmatlanul,
Ugy dől belőlök az átok, miként
Rothadt szag a sírok nyílásibul.

Szerettetek-e, ficzkók, valaha,
Hogy most gyűlöltök? s imádkoztatok
Az emberiség boldogságaért,
Hogy most lehessen átkozódnok?

Elkérték kebletekből a szívet
S aztán széttépték azt az emberek?
Nem, a világnak ti nem adtatok
Szívet soha, mert nincsen szívetek!

Nincs bennetek szív, nincs! csak zsebetek
És gyomrotok van, s mert ez nincs tele,
Azért rút a világ előttetek,
Azért keltek ki rútul ellene.

Én is gyűlöltem . . . volt okom reá;
De a mióta e bitangokat
Láttam, mint vágnak Byronképeket,
Azóta gyűlölségem megszakadt.

Mióta ők a földi életet
Oly feketére mázsolják: nekem
Sokkal, de sokkal jobban tetszik az,
Több fénypontot vesz észre rajt szemem.

Valóban szép, igen szép a világ,
Van minden évben rajta kikelet,
S van szép leánya minden falunak,
S ha itt egy ember sír, ott más nevet.

Mily tréfás még maga a bánat is!
Szív s fejre mily különbözőleg hat:
Sötétre festi a fejtér szívet,
S fejtérre festi a sötét haját.

(Eperjes.)

Most kezdem én csak még ismerni . . .

Most kezdem én csak még ismerni
Az én derék jó szívemet!
Ennél a szívnél a világon
Jobb, derekabb szív sem lehet.

Mint aggódtam, hogy már ezentul
Nem lesz nekem több vig napom!
És im bokámat újra össze-
S kalapomat félreacsapom.

Szívem még ép virág, a melynek
Féreg nem bántja gyökerit;
Elhervad minden őszzel, ámde
Minden tavasszal kivirít.

(Pest.)

A jó aggastyán.

(Béranger után francziából.)

Vidám fiúk, kik bornál egyesültök,
Közétek bájol engem dalotok.
Öreg vagyok, de bárha reszket hangom,
Fogadjatok be, én is danolok.
A múlt időkről újakat beszélek;
A vén Panarddal én együtt ivám.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Mi ez? mind vágytok engem ünnepelni?
Nemes bor ömlik egészségemért.
E fogadásra büszke szívem, mely fél,
Mely attól tart, hogy mást csak szomorít.
Csak hadd fődözzön a vidámság szárnya,
Idővel úgy is másképp lesztek ám!
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Miként ti most, én is szerelmeskedtem;
Szólhatnak erről nagyanyáitok.
Házam, barátim, kedvesim valának,
Ezek közül már semmit sem bírok.
Emlékeim maradtak meg csak; olykor
Sohajtok is, ha más nem néz reám.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygjatok az aggastyán dalán.

Volt vérszeinkben több hajótörésem,
De Frankhon szép egét nem hagytam el.
Azt a kevés bort, melyet megmentettem,
Sértett kevélység nem zavarja fel.
Sőt énekeltem az új szüretekben
Egykor tulajdon hegyem oldalán.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygatok az aggastyán dalán.

Egy elmult kornak régi katonája,
Mint Nestor nektek nem beszélek én.
Egész időm, hol fénylett bátorságom,
Egy harczotokkal fölcseréleném.
Sőt halhatatlan hősiségtek által
Egy új zászló mellé csatoltattám.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygatok az aggastyán dalán.

Milyen jövendőt biztosít erénytek!
Eltessük, ifjak, végszerelmemet.
Szabadságában a világ megújul,
Jobb napok járnak majd sirom felett.
Kedves fecskéi ti egy szép tavasznak,
Hogy lássalak, azért nem távozám.
Bor és dicsőség s szerelem baráti,
Mosolygatok az aggastyán dalán.

(Pest.)

R a b s á g.

(Töredék.)

Milyen vig a világ! folyvást miként vigad!
Örök énekszóval s zenével van tele!
E tombolók között a legzajosbikat
Kérdezzétek meg csak: ha vajon boldog-e?
Én nem hiszem, hogy az; dehogy boldog, de-
Csak a kétség'bésés, mi bennünket vidít.[hogy!
Azért kelünk csak e rivalgó zajra, hogy
Ne halljuk lánczaink csörömpöléseit.
Rab a világ, igen, kezén-lábán bilincs . . .
Az volna lelkén is, hanem már lelke nincs — —

(Pest.)

Szeretek én . . .

Szeretek én, miként még ember
Sohasem szeretett talán.
Szeretek én szent szerelemmel,
De kedvesem nem földi lány.

Szeretek én egy istenasszonyt,
Egy számkiűzött istennőt:
A szabadságot. Fájdalom, hogy
Csak álmaimban látom őt.

De álmaimban igen gyakran,
Majd minden éjjel megjelen.
Mult éjszakán is egy virágos
Mezőben együtt volt velem.

Letérdepeltem s elmondék egy
Égő szerelmi vallomást,
S földhöz hajoltam, hogy virágot
Szakítsak, s néki adjam át.

Ekkor hátam mögött termett a
Hóhér s lesújtá fejemet . . .
Épen kezembe hullá, és én
Azt adtam át virág helyett.

(Pest.)

Képzelt utazás.

(Béranger után francziából.)

Az ősz sietve jó és nedves szárnyán
Az én számomra új fájdalmat hoz.
Mindegyre szenvedek, szegény félénk én,
És jó kedvem virága hervadoz.
Ragadjatok ki Párizsnak sarából,
Megújulok, ha szép tájt láthatok.
Mint ifju már Hellasról álmodoztam,
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Értem Homért, igen, hisz görög voltam.
Pythagorasnak igazsága van.
Athén szült engem, Perikles korában,
Láttam Sokratest rablánczaiban.
Megtömjéneztem Phidias csodáit,
Láttam Ilissust, mint virágozott,
S Hymett hegyén a méheket fölkeltém,
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Oh ég, csak egyszer éledhetne szívem
E szemderítő nap sugáritul!
A szabadság, kit távolból köszöntök,
Rám így kiált: jer győzött Thrasybul!
Menjünk, induljunk, készen áll a sajka,
Tenger, ne nyeljen engem el habod,
Hagyd múzsámat Pyréumnál kikötni,
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Szép Olaszország ege, de azurját
Rabszolgaság homályosítja el.
Evezz, kormányos, távolabb evezz le,
Hol a nap olyan tiszta fényben kel.
Milyen hullám ez? hogy híják e sziklát?
Milyen virító a vidék amott!
A zsarnokság haldoklik ama parton,
Ottan szeretnék én meghalni, ott!

Athén szüzei, fogadjatok a révbe,
És bátorítsatok föl engemet.
Oly földet hagytam el, hol a királyok
Rabszolgává teszik a szellemet.
Védjétek lantom, melyet üldöznek; s ha
Dalom sziveitek meglágyítaná,
Tegyétek hamvam Tirteus hamvához,
Meghalni jöttem e szép ég alá!

(Pest.)

A nép.

Egyik kezében eke szarva,
Másik kezében kard,
Igy látni a szegény jó népet,
Igy ont majd vért, majd verítéket,
A míg csak élte tart.

Miért hullatja verítékét?
A mennyit ő kíván
Az eledelből és ruhából:
Hisz azt az anyaföld magától
Megtermené talán.

S ha jó az ellen, vért miért ont?
Kardot miért foga?
Hogy védje a hazát? ... valóban! ...
Haza csak ott van, hol jog is van,
S a népnek nincs joga.

(Pest.)

A hevesi rónán.

Hátrább vonúl mindegyre
És halványul a Mátra,
Az esti nap piros fényt
Lövel kék homlokára.

Olyan ez a piros fény,
Mely a kék Mátrán lángol,
Mint kék szemű lány arczán
A rózsaszínű fátyol.

Zörg a szekér, az ostor
Koronként egyet pattan ...
Ezen kívül a róna
Oly néma, oly zajatlan.

Leszálla a nap; vége
A piros alkonyatnak.
A messze látkör szélén
Pásztortüzek pislognak.

De pásztortüz-e az, vagy
Tán csillag, mely lelépett
Egy síró furulyának
Meghallgatása végett?

Emelkedik föl a hold;
Olyan szép s olyan halvány,
Mint a meghalt menyasszony
Bús vőlegénye karján.

S talán a hold valóban
Egy holt menyasszony árnya,
Kit a koporsóból visz
Az égbe szellemszárnya.

Oly szomorú ez a hold
És még is rája nézek,
Nem nézhetek le róla,
Sugári megígéztek.

Oly mondhatatlanul bús
Ez a hold, hogy láttára
Eszembe jut éltetnek
Legkinosabb órája.

Magam sem tudom én, hogy
Mi történt ekkor rajtam?
De sírnom kell, zokognom,
Miként akkor zokogtam.

(Pest.)

Megfagy a szív, ha nem szeret...

Megfagy a szív, ha nem szeret;
És ha szeret, megég.
Ez és az baj. E két baj közt
Melyik jobb ... tudj' az ég!

(Pest.)

Nagy-Károlyban.

Sept. 7. 1846.

Hát e falak közt hangozának
Nagy szavaid, oh Kölcsey? . . .
Ti emberek, nem félték: épen
E szent helyet ily nagy mértékben
Megszentségteleníteni?

Nem félték-e, hogy sírgödreből
Kikél a megbántott halott?
Hogy sírgödreből ide jő el,
S — hogy hallgassatok — csontkezevel
Szorítja össze torkotok?

Nem, ő a sirt el nem hagyandja;
De lenn, sírjában, nem hiszem,
Hogy könnyei ne omlanának
Éretted, te az aljasságnak
Sarába súlyedt nemzetem!

Mily szolgaság, milyen hizelgés!
S mindig tovább mennek, tovább,
S ki legszebben hizelg, az boldog. —
Ha már kutyákká aljasodtok:
Miért nem jártok négykézláb?

Isten, küldd e helóta népre
Földed legszörnyűbb zsarnokát,
Hadd kapjon érdeme díjába'
Kezére bilincset, nyakába
Jármot, hátára kancsukát!

Csalogányok és pacsirták.

Ugyan még meddig zengitek,
Ti holdvilágos emberek,
A régi kort,
Mit elsodort
Hullámival már az enyészet?
Mikor rontjátok le a fészket,
Mint várromokban raktatok,
Hogy ott versenyt huhogjatok
Vércsékkel és bagolyfiakkal?
Milyen kísértetes ez a dal! —
S dalolnak egyre még,
És szemeikben ég
A lelkesülés lángja
Vagy a bánat könnyárja.

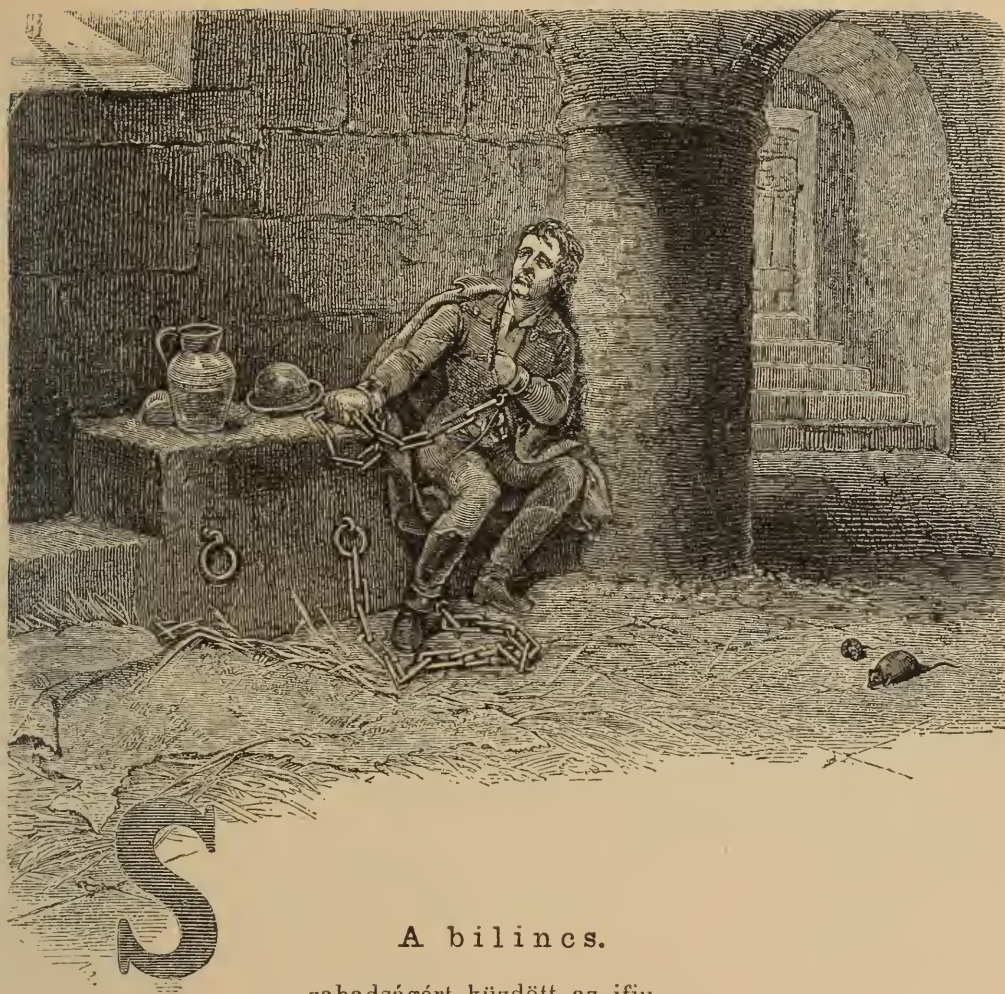
Ál lelkesülés, gyáva könnyek!
Miket nekik meg nem köszönnek.
Tudjátok-e, mik vagytok,
Kik a multról daloltok?
Halottrablók!
Halottrablók!
Sírjából fölássátok
A holt időt,
Hogy őt
Babérokért árulhassátok.
En nem irigylem koszorútokat:
Penész van rajta és halotti szag!

Sínlődik az emberiség,
A föld egy nagy betegház,
Mindegyre pusztít a láz,
S már egy egész ország esék
Áldozatául,
És több elájul;
S ki mondja meg:
Hol ébrednek föl majd e nemzetek,
Ezen-e, vagy a más világon,
Muló-e vagy örök az álom? —
De im e bajnak közepette
Fiait az ég el nem feledte,
Megszána minket nagy fájdalmainkban,
Orvost küld hozzánk, és ez utban is van,
És már maholnap meg is érkezik,
Midőn hóhéring észre sem veszik. —
Tiéd minden dal, minden hang,
Melyet kezemben ad a lant,
Te lelkesítesz engemet,
Te néked ontom én könyűimet,
Én tégedet köszöntelek,
Te, a beteg
Emberiségnek orvosa, jövődő!

.....

És ti, elkéselt dalnokok,
Hallgassatok!
Hallgassatok!
Bár lenne oly szívszaggató
S egyszersmind oly szívgyógyító,
Mint csalogányé, szavatok.
A csalogány az alkony madara,
Már vége felé jár az éjszaka,
A hajnal közeleg;
Most a világnak
Nem csalogányok,
Hanem pacsirták kelleneek.

(Szatmár.)

A bilincs.

zabadságért küzdött az ifju,
S börtönbe dobták, ottan ül,
És meg-megrázza és átkozza
Bilincset nagy kegyetlenül.
Bilincse ekkép szóla hozzá:
»Csörgess, de oh ne átkozzál!
Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
Mely a zsarnok fejére száll.

Ugy-e nem ismeresz? a szabadság
Csatáiban kard voltam én,
S épen talán a te kezében
Villogtam a vér mezején.
Szerencsétlen te, szerencsétlen
Kardoddal hol találkozál!
Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
Mely a zsarnok fejére száll.

(Nagy-Károly.)

Bilincset vertenek belőlem,
Belőlem, a ki kard valék,
S ki vélem vitt a szabadságért,
Most azt szorítom . . . szörnyőség!
Szégyennek és haragnak pírja
A rozsda, a mely rajtam áll!
Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
Mely a zsarnok fejére száll.◀

Nehéz, nehéz a szívem . . .

Nehéz, nehéz a szívem,
Rajta csügg a szerelem,
A szerelem bánata,
Roskadozok alatta.

Sem éjem sem nappalom,
Egyre csak gondolkodom,
Csak arról gondolkodom,
Gondolsz-e rám, angyalom?

Hogyha neked nem kellek,
Ne kelljek én senkinek;
Ha te nem szeretsz engem,
Az isten se szeressen!

(Szatmár.)

Szerelmes vagyok én . . .

Szerelmes vagyok én,
Vagy tán tűzbe estem?
Nem tudom, de igaz,
Hogy ég lelkem, testem.

Látjátok pirulni
Halovány orcámat?
Hajnal-e vagy alkony,
A mi ottan támad?

Hajnal is, alkony is:
Örömmim hajnala,
Örömmim hajnala,
Bánatim alkonya.

Megvallom: nem első
Bennem e szerelem,
De hogy az utósó,
Arra esküdhetem.

Szerelmem sasmadár;
Vagy égbe száll velem,
Vagy széjjelszaggatja
Körmeivel szívem.

(Nagy-Bánya.)

Szerelmes vagyok én . . .

Szerelmes vagyok én;
Megmondjam-e kibe?
Egy barna kis leány
Hófejér lelkibe!

Hófejér a lelke
Ennek a kis lyánynak;
Liliomszála ő
Az ártatlanságnak.

Fejér, mint a galamb,
A melynek képibe'
Isten a szent lelket
Az égből küldte le.

Szállj rám, fejér galamb,
Galambomnak lelke,
Hadd legyen megáldva,
Legyen megszentelve.

Hogyha már hallottam
Szárnyad csattogását,
Hadd halljam egyúttal
Szíved dobogását!

(Nagy-Bánya.)

Szerelemnek rózsákkal . . .

Szerelemnek rózsákkal
Hintett nyoszolyája!
Megint lefektettem a
Lelkemet reája.
Szerelem rózsáiból
Tövis-e vagy illat,
Mely szívemig, életem
Gyökeréig elhat?

Akár tövis jut nekem,
Akár az illatja,
Mindegy! fekügy rá lelkem,
S álmodozál rajta;
Álmodd meg azt a nagy szót.
A mely nincsen még meg,
A mely kifejezze majd;
Milyen forrón érzek!

(Nagy-Bánya.)

Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe.

Senki sem szól így a fellegekhez:
»Napkeletre vándoroljatok, mert
Napkelet e szép hajnal hazája,
Ki rózsákat mosolyog reátok,
Lángrózsákat sötét arczatokra.«
Senki sem szól így a fellegekhez,
És ők mégis napkeletre mennek,
Napkeletre vonja őket egy mély
Titkos sejtés lágy szellemkezekkel.
Mennek, mennek, és ha oda értek,
Megfürödnek a piros tengerben,
A hajnalnak sugártengerében,
És ha egyszer megfürödhetének,

(Szatmár.)

Nem törődnek aztán életökkel,
Nem bánják, ha mingyárt elenyésznek,
Vagy ha hosszú pálya vár reájok,
Hosszu pályán vihar és sötétség.
Akkor is, ha szétszaggatta őket
A vihar s ők este haldokolnak:
Fölgyulad még egyszer arczatlatjok.
S e pirulás, végső órájokban,
Ifjuságuk visszaálmodása,
A dicső, az édes ifjuságé,
Midőn rájok a hajnal mosolygott. —
Mint a felhők, titkos sejtelemből,
Napkeletre vándoroltam én is . . . —

Borús, ködös őszi idő;
A nap nem is pillant elő.
Hidegen jár a nap
Sötét felhők megett;
A kandalló tüze
Ad egy kis meleget.

Ajtóm, ablakom bezárva,
Üldögelek a szobába'.
Bánatosan nézek
Kandallóm tüzére,
Gondolván életem
Elmult idejére.

A mult idő nagy mezejin
Hervadt lombok emlékeim;
Összeszedem őket.
Kötöm egy csomóba,
Ugy vetem bele az
Égő kandallóba.

Mint füstölnek, mint füstölnek!
De nem csoda, mert nedvesek;
Nedvesek, de nem az
Ősznek esőjétől,
Hanem szemeimnek
Sokszor folyt könnyétől.

Egy könny most is pillámon áll...
Barna lányka, ha itt volnál.
Letörlenéd-e ezt
Egy selyemkendővel,
Édes mosolygásod
Selyemkendőjével?

(Cseke.)

Ereszkedik le a felhő...

Ereszkedik le a felhő,
Hull a fára őszi eső,
Hull a fának a levele,
Még is szól a fülemile.

Az óra jó későre jár,
Barna kis lány, alszol-e már?
Hallod-e a fülemilét,
Fülemile bús énekét?

Záporosó csak úgy szakad,
Fülemile csak dalogat.
A ki bús dalát hallgatja,
Megesik a szíve rajta.

Barna kis lány, ha nem alszol,
Hallgasd, mit e madár dalol;
E madár az én szerelmem,
Az én elsőhajtott lelkem!

(Cseke.)

Az én képzeletem nem...

Az éni képzeletem nem a por mozgatja,
Mennydörgés volt apja, villámlás volt anyja,
Csecsemő korában sárkánytejet szopott,
Ifjú korában oroszlánvért ivott.

Nem is birtam vele, vad képzeletemmel,
Országról országra vándorolni ment el,
Tenger zúgásával összekeveredett,
Ugy barangolta be a földet és eget.

Mint üstökös, nyargalt sivatag pusztákra,
Zöld vadonerdőkbe, kék hegyek ormára;
A vadonerdőkben tölgyeket szaggatott,
A hegyek tetején sziklákat ingatott.

Hol most e vad fiú? ... egy kis virág mellett,
Melletted, barna lány, mindig csak melletted,
Ott eped, suttog, mint a beteg esti szél...
Szilaj képzeletem, be megszeliidültél!

(Cseke.)

Te a tavaszt szereted...

Te a tavaszt szereted,
Én az őszt szeretem.
Tavasz a te életed,
Ősz az én életem.

Piros arcod a tavasz
Virító rózsája,
Bágyadt szemem az ősznek
Lankadt napsugára.

Egy lépést kell tennem még,
Egy lépést előre,
S akkor rá jutok a tél
Fagyos küszöbére.

Lépnél egyet előre,
Lépnél egyet hátra,
S benne volnánk közösen
A szép meleg nyárba'.

(Szatmár.)

Kinn a kertben voltunk...

Kinn a kertben voltunk,
Egymás mellett ültünk,
Az úr isten tudja,
Mi történt körülünk?
Azt sem tudtam, mi van,
Ősz-e vagy kikelet?
Csak egyet tudtam, hogy
Veled vagyok, veled!

Mélyen bele néztem
Fekete szemedbe,
S fejr kezecskédet
Tartottam kezembe'.
Hogy úgy egymást néztük,
Ily szokat ejtettem:
Ha mi most itt kővé
Válnánk mind a ketten?

Azt mondtad: nem bánnád;
Vajon miért mondtad?
Azért-e, hogy már az
Életed meguntad?
Oh vagy tán azért, hogy
Boldogság lenne rád,
Ha együtt maradnánk
Örök időkön át?

(Erdőd.)

Te vagy, te vagy, barna kis lyány ...

Te vagy, te vagy, barna kis lyány,
Szemem s lelkem fénye!
Te vagy mind a két életem
Egyetlen reménye!
Ha ez az egy reményem is
Elmulandó álom,
Nem leszek boldog sem ezen
Sem a más világon!

Álldogálok a tó partján
Szomorúfűz mellett.
Nekem való hely; engem ily
Bús szomszédság illet.
Nézem lecsüggő ágait
Szomorúfűzfának,
Mint ha azok csüggedt lelkem
Szárnyai volnának.

Elszállott már a madár a
Hervadt őszi tájról,
Hejh ha én is kiszállhatnék
Búmnak országából!
Nem szállhatok, mert búm oly nagy,
Oly nagy, mint szerelmem,
És szerelmem ... és szerelmem ...
Oh ez véghetetlen!

(Erdőd.)

Mi vagy keblem? ...

Mi vagy keblem? nem más, mint egy szoba,
E szobának szívem az asztala,
Ez asztalon nagy ezüst pohárba'
Pezsgett, habzott a vidámság árja,
S gondtalanság volt a ház lakója,
S a pohárnak szomjas fölajtója,
Ki, midőn a poharat kiitta,
Szívemet, az asztalt tele írta,

Tele írta fényes arany tollal,
Pávatollnál tarkább gondolattal. -

Nem lakik már itt a gondtalanság,
E jó fiút messze elzavarták,
Elzavarta egy hatalmas szellem,
A szerelem. Ez lakik most bennem,
Ez lakik most keblem szobájában
Halvány arczczal és sötét ruhában.
Az asztalhoz ment, és leült mellé,
A pohárból az italt kiönté.
Letörölte a szép arany írást
Az asztalról, és helyébe írt mást;
S oh szerelem, az, a mit te írtál,
Feketébb a halálnál s a sírnál!

(Szatmár.)

Ha szavaid megfontolom ...

Ha szavaid megfontolom,
Szeretsz engem, azt gondolom.
Mért nem mondd meg, ha szeretsz?
Ha nem szeretsz, mért hitegetsz?

Nem hiszed, hogy én szeretlek?
Az isten is úgy áldjon meg,
Ugy áldjon az isten engem,
A mily igaz a szerelmem.

Megszerettem szépségedet,
De még inkább szép lelkedet,
Szeretlek én oly igazán,
Mint engem az édes anyám.

Nem ohajtok én egy tavaszt,
Hogy véled átmulassam azt,
Sem egy tavaszt, sem egy telet,
Hanem egész életemet!

Egy napja van csak az égnek,
Egy holdja van csak az éjnek,
Egy isten van a világon,
Egy, csak egy a kívánságom.

Azt várom én, azt az órát,
Mikor így szólhatok hozzád
Ölelésem szent hevében:
»Édes kedves feleségem!«

(Cseke.)

Költői ábránd volt, mit eddig érzék . . .

Költői ábránd volt, mit eddig érzék,
Költői ábránd és nem szerelem,
Mert meggyógyúlt e szív, a mely ugy vérzék,
És nem maradt a sebnek helye sem.
Ha szerelem lett volna keblem hullámzása,
Időknek multával sem nyugott volna el.
Vad ár e szenvedély; a merre medrét ássa,
Sodor magával s végre bele halni kell.

Most értem én csak e szilaj folyóra.
Mint von magával, mint von, mint ragad!
Kiáltsatok rá a harangozóra,
Hogy verje félre a harangokat; [jönnek . . .
Nagy a veszély, s talán majd mentésemre
De nem! hisz félrevert harang lázas szívem,
Hallá zaját a lyány és nem jött megmentőnek,
És hogyha ő nem jött, ne jőjön senki sem!

Oh lyány, oh lyány, hogy rám ily bánatot hozz,
Nem olvasám sejtésin könyviből!
Azért vontál csak oly közel magadhoz,
Hogy megvakuljak lelked fényitől?
Ugy fénylik lelked, mint a nap világa fénylett,
Midőn fogatkozás még nem szennyezte meg;
De a mily hideg lesz a nap, ha minden élet
Kifogy, kihál kebléből, kebled oly hideg.

Mondád — és nem is reszketett beszéded —
Mondád, hogy soha senkit nem szeretsz.
Nem féled a boszuló istenséget,
Hogy szent céljával ellenkezni mersz?
Vagy tán azt gondolod, hogy nincsen olyan férfi,
Ki megérdemlené a te szerelmedet?
Attól tartasz, hogy kincsét szíved elfecsérli,
És aztán vissza többé nem szerezheted?

Hisz meglehet, hogy tán csalódni fognál,
Ám, nem szeretni, oknak ez kevés;
A mozdulatlan, a holt nyugalomnál,
Hidd, többet ér az élő szenvedés.
És csak azért nem fogsz-e építtetni házat,
Mert hátha egykor azt a tűz emészti fel?
S ezért türöd, midőn a nyár esője áztat,
S midőn a tél hideg karjával átölel?

De láttam én jól, hogy ajkad sohajta,
S innen hiszem: van szíved, lángoló,
Csakhogy az észnek jégpáncélja rajta,
Miként a volkán tetején a hó.

Szólj, oh leány, hogy így van, s várok türe-
[lemmel,
Mindaddig várok, mig nem mondod, hogy elég,
Várok békével, mig az óra nem jövend el,
Midőn birod hűségem nem csaló jelét.

Hosszú idő, egy örökkévalóság,
Lesz várásomnak minden napja majd.
Nézem magam, mint tengerek hajósát,
Kit a szél a part közelébe hajt,
De itt megfordul a szél, s látja bár a révet
A küzködő hajós: nem közeledhetik.
Kinos-keserves lesz ez örökszomju élet,
Hanem éretted még e kín is jól esik!

Nem fájhat úgy a betegek testőnek,
Ha éles vas jár át sebeiken,
Nem fájna ugy, ha tüzzel égetnének,
Mint e sovárgó vágy fáj én nekem.
Csak egy kis cseppet önts e fájdalom tüzére,
Egy cseppet a remény kútjából, oh leány,
Hogy évek mulva bár, de meg fog jöni bére
Gyötrelmeimnek, oh csak azt mondd, hogy:
[talán. —

Nem, nem, ne biztass a jövővel engem,
Ne alamizsnát: üdvösséget adj!
Hazudtam én, hogy várok türelemben,
Türelmem már is messze, messze hagy;
Fut, mint szilaj ló, s lelkem rája van kötözve,
S pályája mindig sűrűbb rengetegbe vész,
A hol talán majd egy vadállat tépi össze,
Tudod, melyik vadállat? . . . a megőrülés!

Adj vissza, lyány, adj vissza en magamnak,
Adj a világnak vissza engemet . . . [nak,
Vagy mit beszéllek? tarts meg, tarts magad-
Tiéd éltem, te el nem vetheted. [gadtad!
Oh mondd, hogy elfogadtad, mondd, hogy elfo-
E nagy szavadra tán ég-föld reám szakad;
Mit bánom én? az isten szebb halált nem adhat
Mint sirba dőlni a gyönyör terhe alatt! — —

S ha nem szeretsz, ha soha nem szeretnél?
Mindegy! hozzád van nőve szellemem,
Mint a levél a fához . . . eljön a tél,
S akkor lehull, de már élettelen.
Ez sorsunk a sirig. Bár járj be messze földet,
Kerülj bár, mind hiába, engem el nem hagysz.
A soha el nem való sötétség melletted,
Mit árnyéknak vélsz, az én bús lelkem az.

(Szatmár.) .

Álmodtam szépet, gyönyörűt...

Álmodtam szépet, gyönyörűt,
Álmodtam és fölébredék.
Mért keltettél föl oly korán?
Mért nem hagyál álmodni még?
Mit a való nem küld reám,
A boldogságról álmodám.
Miért bántottad álmat? ...
Oh istenem, oh istenem!
Hát a boldogságról nekem
Még csak álmodni sem szabad?

Mondád többször, hogy nem szeretsz,
De nem hívém, nem hihetém.
Ne mondd, ne mondd már! mostan, ha
Nem mondod is, elhiszem én.
S midőn tudom, hogy szíveden
Fölirva nincs az én nevem:
Maradjak-e, elmenjek-e? ...
Marasztasz ... és miért? ... talán
Mulatni vágysz lelkem baján,
Melyet te hoztál rája, te!

Oh lyány, ez nagy kegyetlenség.
Bocsáss, bocsáss, hadd menjek el.
Nekünk egymástól válni, és ...
És mindörökre válni kell.
Futnék tőled, miként a por,
Mit a forgószél elsodor
Ember-nem-járta földekig;
De csak alig hogy léphetek,
Mert a bű, melyet elviszek,
Nagyon reám nehezedik.

Isten veled hát ... jaj nekem,
Hogy e szót ki kell mondanom;
Miért nem válik rögtön
Halállá e hang ajkamon?
Isten veled ... nem, nem lehet!
Hagyd még megfogni kezedet,
Mely üdvemet szétszaggatá,
Mely jövőmet gyilkolta meg ...
Add kezed, hadd ömljenek
Könyűim s csókjaim reá!

Könyűim-e vagy csókjaim,
Mi égeti jobban kezed?
Csók és könyű, mind a kettő
Nagyon, nagyon forró lehet,
Mert szerelmemmel egy helyen,

A szív mélységes mélyiben,
E tűzhegyben természetek ...
Mint ájtatos zarándokok
Jövének fel, s ők boldogok,
Hogy kezeden halhatnak meg.

Egyet kérek ... ne félj, ne félj,
Nem kérem már szerelmedet,
Csak azt a kis vigasztalást,
Hogy nem feledsz el engemet.
Az emlékezet fonalát
Jövődön meddig nyujtod át?
Ha rám addig emlékezel,
Mig olyat lelsz, ki tégedet,
Mint én, olyan forrón szeret:
Ugy soha sem felejtesz el!

De nem kívánom, hogy ne lelj
Oly hű szívet, mint az enyém.
Nem szeretnék oly nagyon,
Ha ezt a vágyat érzem.
Ohajtom én: élj boldogul,
Szedj bármi fának ágirul,
Csak szedj te zöld leveleket,
S aztán vedd el, mint elvirúlt
Elszáradt régi koszorút,
Az én emlékezetemet!

(Szatmár.)

Volt egy szegény fiú ...

Volt egy szegény fiú,
Ki mindig éhezék;
Nem volt egy megevő falatja,
Nem szánta őt sem föld sem ég.

Hosszú, nagyon hosszú inség után
Igy szóla hozzá egy sötét alak:
»En téged minden földi bajtól
Meggyszabadítalak.«

Az éh-halál volt, a kinek
Szavai ekkép hangozának;
És a fiú, hogy mentül hamarabb
Pihenjen, ment sírt ásni önmagának.

S a mint így sírján dolgozék,
A földben egy edényt talál,
A mely arannyal, drágakővel
Csordultig áll.

A koldusból nagyúr lett,
Él fejedelmileg,
Körüle pompa, fény
És drága ételek.

Mért a fiú ezen dúsgazdagságban
Csak féligmeddig és csak néha vig?
Mert fél szegény, fél a fölébredéstől,
Azt véli, hogy csak álmodik. —

Én vagyok e szegény fiú,
S te a talált kincs, édes angyalom!
Nem merem hinni, hogy szeretsz;
Ugy félek, félek, hogy csak álmodom! . . .

(Nagy-Károly.)

Egy pár rövid nap . . .

Egy pár rövid nap, és én mennyit éltem!
Tükörbe nézni szinte nem merek,
Attól félek, hogy már hajam megőszült . . .
Ez a szív itten, oh ez oly öreg.

Az éjszakákat keresztülvirasztom.
Az álmot már nem is keresem én,
Ugy sem találnám. Nem tudok alunni,
Mióta bennem alszik a remény.

A kínok is már mind elfáradának,
Elfáradának engem bántani;
Pedig könnyebb a kínok gyilkait, mint
Holttestöket keblünkben hordani.

Én hordom őket, és azt gondolom, hogy
Egy század óta hordom őket már.
Olyan nehéz és oly hideg halottak!
Fagy tőlök vérem, csak alig hogy jár.

Erőtlen szemmel nézek szerteséjjel,
Mint a ki kőhöz vágta homlokát,
Aztán föleszmél félig, s két alakban
Lát mindent, s tisztán még semmit se lát.

Nincs bennem élet, nincs a lélek bennem,
Kétségeim azt messze zavarák.
Ugy hull reám egy szebb idő emléke,
Mint sírhalomra a tépett virág.

(Szatmár.)

Nem csoda, ha újra élek . . .

Nem csoda, ha újra élek
Mert hisz újra láttam őt!
Visszaszállt belém a lélek,
Eszmélek, mint azelőtt.

Kín s reménység kebelemben
Ujra fáklyát gyujtanak,
És e fénynél e teremben
Kergetőznek, játszanak. —

Tudni most csak azt szeretném:
Mi volt e találkozás?
Csak azon tűnődik elmém:
Véletlen vagy számítás?

Oh e lányka oly rejtélyes,
Szíve olyan mély folyam,
Hogy szemem, bár milyen éles,
Néz beléje hasztalan!

Rejtély vagy te, lányka, nékem,
S állsz megfejthetetlenül;
Kárhózatom? üdvösségem?
Egyik a kettő közül.

Oh de melyik? . . . törhetetlen
Láncz körülöm e titok;
Vonna már el sorsom innen,
És nem szabadulhatok.

Bontsd ki, lányka, e titoknak
Fátyolából homlokod,
Mert én addig el nem hagylak,
Míg le nem hull fátyolod . . .

Jaj de kell, kell mennem, bárha
Bizonytalanság kísér;
Úr a sors, hajlok szavára,
Ő parancsol és nem kér.

Elmegyek, de nem örökre,
Majd ha fris virágokat
Hint a tavasz fürteidre,
Dalnokod meglátogat.

Én leszek az első fecske,
Mely ti hozzátok röpül,
S minden reggel, minden este
Cseveg ablakod körül.

Le a kertbe, a mezőre
Együtt járunk, úgy-e bár?
S nézzük, lányka, a föld vére,
A patak, mi pezsgve jár.

Nézzük majd a sok virágot,
A mint nyílnak kelyheik,
S ha ezeket nyílni látod,
Szíved is tán megnyílik.

(Nagy-Károly.)

Erdélyben.

Barangol és zúg, zúg az őszi szél.
Csörögnek a fák száraz lombjai,
Mint rab kezén a megrázott bilincés.
Hallgass, zúgó szél, hadd beszéljek én!
Ha el nem hallgatsz, túlkiáltalak,
Mint nősírást az égiháború.
Egy nemzet és két ország hallja meg,
Mi bennem eddig titkon forra csak,
S a mit keblemből mostan kiröpíték,
Mint a volkán az égő köveket.
Az forra bennem, az fájt én nekem,
Hogy egy nemzetnek két országa van, hogy
E két-országos nemzet a magyar!
Ez tette lelkem pusztává, a bánat
Pusztájává, hol egy tigris lakik:
A vérszemű, a lángszemű harag.
Oh e vadállat hányszor verte el
Magányos éjim csendét, a midőn
Besüvöltötte pusztá lelkemet! —
Mely ördög sugta, hogy kettészakadjunk,
Hogy szétrepeszszük a szent levelet,
Mit diadalmas őseink írnak,
Szívök véérébe mártván kardjokat?
Kettészakadtunk, és a szép levélből
Rongyok levének, miket elsodort
És sárba dobott a századok viharja.
Láhbál tiportak bennünket. Könyűket
És jajkiáltást küldöttünk az égbe,
De panaszunkat az be nem fogadta,
A rabszolgákat nem hallgatja az meg,
Mert a ki járnót hágy nyakába tenni,
Méltó reá, hogy azt hurczolja is,
Míg össze nem dől a korbács alatt.
Tartottunk volna össze: a világ most
Tudná hirünket, nem volnánk kizárva
A templomból, hol a nagy nemzeteknek
A tisztelet tömjénét égetik.

Tartottunk volna össze, nem törölnénk
Szemünkből annyi fájdalmas könyűt,
Midőn forgatjuk reszkető kezünkkel
Történetünknek sötét lapjait.
A porszemet, mely csak magában áll,
Elfúja egy kis szellő, egy lehellet;
De hogyha összeolvad, összenő, ha
A porszemekből szikla alakúl:
A fergeteg sem ingathatja meg!
Fontoljuk ezt meg, elvált magyarok,
A mit mondtam, nem új, de szent igaz.
Az események romboló szele
Nem fú jelenleg, és a porszemek
Nyugton hevernek biztos helyökön;
De ha föltámad a szél, mielőtt
Egygyé olvadnánk: el-szétszór örökre
A nagy világnak minden részibe,
És soha többé meg nem leljük egymást.
Iparkodjunk. A század viselős,
Születni fognak nagyszerű napok,
Élet-halálnak vészes napjai.
Fogjunk kezet, hogy rettegnünk ne kelljen
Az eljövendő óriásokat.
Tartsuk meg a szép, a szent kézfogást,
Tartsuk meg azt, oh édes nemzetem!
Ki legelőször nyújtja ki kezét,
Azé legyen a hála s a dicsőség;
S ki elfogadni azt vonakodik?
Annak porára szálljon minden átok,
Melyet sirunkra majd virág helyett
Ültetni fognak maradékaink,
Kiket örökre megnyomorítánk!

(Költő.)

Szeretsz tehát ...

Szeretsz tehát, kedves szép angyalom?
Szeretsz valóban, én nem álmodom!
De mért hagyád a végső pillanatnak:
Megfejtését e drága szent titoknak?

Egy pillanat hozá meg üdvemet
És elválási gyötrelmeimet;
Ugy jártam, mint ki palotát épített,
S midőn fölépül, számkiűzik őtet.

Sovár szívemre föl nem tűzhetéd
Az ölelésnek tündér gyűrűjét;
Nem szakíthattam ajkad szép bokrárul
Egy csókvirágot édes útítársul.

Távol te tőled oly bús életem!
De egy eszmével meg-megszépittem:
Egykor mi mélyen, mélyen szállok én be
A viszontlátás gyönyörtengerébe!

(Koltó.)

Rövidre fogtam a kantárszárat...

Rövidre fogtam a kantárszárat,
Régóta fut a lovam, kifáradt,
Szájában tajtékos a zabola,
Sarkantyúmtól véres az oldala.

Egy gondolat kergetett engemet,
Ha galambom az enyim nem lehet,
Mint hegyes nyilvessző a madarat,
Úgy üzött engem ez a gondolat.

Lassan, lassan, jó lovam, lassan járj,
Ez a rosz gondolat elmaradt már,
Egy kökényfa bokrában megakadt,
A bokor tüskéi közt szétszakadt.

Kökényszemeket szerettem hajdan,
De szerencsés ezekkel nem voltam.
Most fekete szem törébe estem,
Ennél tán majd megsegít az isten.

(Koltó.)

Véres napokról álmodom...

Véres napokról álmodom,
Mik a világot romba döntik,
S az ó világnak romjain
Az új világot megteremtik.

Csak szólna már, csak szólna már
A harcok harsány trombitája!
A csatajelt, a csatajelt
Zajongó lelkem alig várja!

Örömmel vágom én magam
Föl paripámra a nyeregbe!
A bajnokok sorában én
Szilaj jókedvvel nyargalok be!

Ha megvagdalják mellemet,
Fog lenni, a ki bekötözze,
Fog lenni, a ki sebemet
Csókbalzsammal forrasztja össze.

Ha rabbá tesznek, lesz, a ki
Homályos börtönömbe jó el,
S föl fogja azt deríteni
Fényes hajnalcsillag-szemével.

Ha meghalok, ha meghalok
A vérpadon, vagy csatatéren,
Lesz, a ki majd holttestemről
Könyűivel lemossa vérem!

(Berkesz.)

Mi van innen távol...

Mi van innen távol? a Tisza...
Mi van a Tiszán túl? Hortobágy.
Hortobágyon túl? egy szép leány,
Kihez lelkem visszavág!

Szép leány, szép barna kis leány,
Tőled oh be messze estem el!...
Csak azt tudhatnám, hogy legalább
Néha rám emlékezel!

Engemet sokszor meglátogat
A jó angyal, az emlékezet,
És karon fog, s öntudatlanul,
Kedvesem, hozzád vezet.

Az ős vár, melynek tündére vagy,
Mely a dombról a rónára lát,
Hol a kék Szamosban tölti a
Holdvilág az éjszakát,

És a kert a vári domb alatt,
És a kertben a tó partinál
A gyászfűzek néma lombjai —
Mind ez, mind előttem áll.

Oh e kertben kert volt életünk,
Minden óránk benne egy virág;
Mult- s jövőnket a gazdag jelen
Koszorúi takarák. —

Lyányka, hogyha visszagondolod
E dicső kort: dobog-e szived?
Költ-e benned, mint én bennem, oly
Édes érzeményeket?

Várod-e úgy, mint én a napot,
Mely kettőnket összehoz megint?
Én hiszem, hogy e szép kor felé
Szép szemed gyakran tekint!

(Pest.)

Mikor a láncz lehull . . .

Mikor a láncz lehull
A rab lábairul,
Még sokáig úgy jár,
Mintba rajta volna,
A szomorú terhet
Annyira megszokta.

Te is, hogy megszoktad,
Szivem, a fájdalmat,
Most, mikor jó sorsom
Rólad azt lerázta,
Nem tudsz még örülni
Isten igazába'.

Örülj, örülj, szivem!
Ki örül, ha te nem?
Kinek van, mint neked,
Ilyen boldogsága?
Kinek van a földön
Ilyen mennyországa?

(Koltó.)

Busúlnak a virágok . . .

Busúlnak a virágok,
Szegénykéek betegek.
Nincs messze már halálok,
Mert a tél közeleg.

Miként az aggastyánnak
Megöszült fürtei,
Ugy hullanak a fáknak
Sárgult levelei.

Hiába a vidéken
Körültekintennem,
Nincs a nagy messzeségben
Egy zöld bokrocška sem.

Van egy! majd elfeledtem . . .
Lelkem, te vagy, te vagy
A zöld bokor, a melyben
Az ős nyomot nem hagy;

Rajtad folyvást teremnek
S fognak virítani
A boldog szerelemnek
Örökzöld lombjai.

(Koltó.)

Kellemetlen őszi reggel..

Kellemetlen
Őszi reggel.
Kedvetlen, borús idő.
Hulldogál az
Elvirított
Őszi tájra az eső.

A szobában
Ketten ülünk
Együtt: én s az unalom.
Terhes vendég!
Mint malomkő
Csügg rajtam. De megcsalom.

Szépen titkon
A szobából
Kiröpítem lelkemet.
Szállj, lelkem, szállj
Messze, messze . . .
Útad napnyugatra vedd.

Napnyugatra
Vannak, a kik
En előttem kedvesek:
Agg szülők és
Ifju lányka,
S mind, a kiket szeretek.

Járd be őket,
Járd be sorra,
S jőj meg késő est felé,
Édességgel
Megterhelve.
Mint virágról a méh.

(Koltó.)

K a r á c s o n k o r .

En hozzám is benézett a karácson,
Tán csak azért, hogy bús orcát is lásson
És rajta egy pár reszkető könyűt.

Menj el, karácson, menj innen sietve,
Hiszen családok ünnepnapja vagy te,
S én magam, egyes-egyedül vagyok.

Meleg szobám e gondolattól elhül.
Miként a jégcsap függ a házereszről,
Ugy függ szivemről ez a gondolat.

Hejh be nem így volt, nem így néhanapján!
Ez ünnep sokszor be vigan viradt rám
Apám, anyám és testvérem között!

Oh a ki együtt látta e családot,
Nem mindennapi boldogságot látott!
Mi boldogok valánk, mert jók valánk.

Embert szerettünk és istent imádtunk,
Akármikor jött a szegény, mi nálunk
Vigasztalást és kenyeret kapott.

Mi lett a díj! rövid jólét multával
Hosszú nagy inség . . . tenger, melyen áltai
Majd a halálnak révéhez jutunk.

De a szegénység én nekem nem fájna,
Ha jó családom régi lombos fája
Ugy állna még, mint álla hajdanán.

Vész jött e fára, mely azt szétszaggatta:
Egy ág keletre, a másik nyugatra,
S éjszakra a törzs, az öreg szülők.

Lelkem szülőim, édes jó testvérem,
Ha én azt a kort újolag megérem,
Hol mind a négyünk egy asztalhoz ül? . . .

Eredj, reménység, menj, maradj magadnak,
Oly kedves vagy, hogy hinnem kell szavadnak,
Ámbár tudom, hogy mindig csak hazudsz...

Isten veled, te szép családi élet!
Ki van rám mondva a kemény ítélet,
Hogy vágyam úzzön és ne érjen el.

Nem nap vagyok én, föld és hold körében;
Mint vészt jelentő üstökös az égen,
Magányos pályán búsan bújdosom.

(Pest.)

Világos kék a csillagos éjszaka...

Világoskék a csillagos éjszaka.
Tárva-nyitva szobámnak az ablaka,
Az ablakból tekintetem az égen,
Lelkem pedig angyalomnak ölében.

A csillagos ég és az én angyalom
Mindennél szebb, a mi csak szép, mondhatom,
Én legalább a világot bejártam,
De ezeknél szebbet sehol nem láttam.

Fogytán van a hold, úgy ballag lefelé
A megé a messze kéklő hegy megé.
A fogyó hold talán az én bánatom,
Oly halvány, hogy már csak alig láthatom.

Magasan áll a fiastyúk az égen,
Szólanak a kakasok a vidéken,
Hajnalodik, hűvös csipős szél támad,
Hűvös szárnya legyintgetl orezámat.

Itt hagynám már ablakom, hogy elmenjek
Lefekünni és álmodni; de minek?
Álmodni ugy sem tudnék én oly szépet,
Mint a mily szép most előttem az élet.

(Koltó.)

E. R. kisasszony emlékkönyvébe.

Tavaszzal menj ki a szabadba,
Hol fris patak suttog szaladva,
Kergetvén az est szellejét,
Mely a virágok illatával
És a csalogányok dalával
Fut a mezőben szerteszét,
Míg mosolyogva néz le rája
A csillagok s a hold sugára. —

S ha patakzajjal, madarak dalával,
Virágillattal, csillag- s holdsugárral
Ifjúi lelked, lyányka, megtelik,
Eredj haza, s aludjál reggelig,
És a mit ekkor álmodol jót, szépet,
Adja meg mindazt a jövődő néked!

(Debreczen.)

K. J. kisasszony emlékkönyvébe.

Szived bölcsőben fekvő csecsemő;
Ott fekszik és még mélyen alszik ő,
De majd fölébred és keservesen sír...
Akkor, szép gyermekem,
Legyen szelíden ringató dajkája
A nyájas szerelem.

(Debreczen.)

Halhatlan a lélek...

Halhatlan a lélek, hiszem,
De más világba nem megy át,
Csak itt lenn a földön marad,
A földön él és vándorol.
Többek közt én, emlékezem,
Rómában Cassius valék,
Helvéciában Tell Vilmos,
Párizsban Desmoulins Kamill..
Itt is leszek tán valami.

(Pest.)

Nem ért engem a világ...

Nem ért engem a világ!
Nem fér a fejébe,
Egy embernek éneke
Hogy lehet kétféle?
Hogy dalolhat az jelenleg
Szívrepesztő bánatot,
Ki elébb egy pillanattal
Úgy örült, úgy vigadozott?

Ember és polgár vagyok.
Mint ember mi boldog!
És mint polgár, lelkemen
Mily keservet hordok!
Az örömnék könnyét sírom,
Ha lyánykámra gondolok;
Fájdalomnak könnyét sírom,
Ha hazámhoz fordulok.

Keblemen a szerelem
Virágbokrétája,
Fejemen honszeretet
Töviskoronája;
Igy lantomra majd megszobolt
Homlokom vércseppje hull,
Majd egy illatos levelke
Bokrétám virágibul.

(Pest.)

Reszket a bokor, mert ...

Reszket a bokor, mert
Madárka szállott rá.
Reszket a lelkem, mert
Eszembe jutottál,
Eszembe jutottál,
Kicsiny kis leányka,
Te a nagy világnak
Legnagyobb gyémántja!

Teli van a Duna,
Tán még ki is szalad.
Szivemben is alig
Fér meg az indulat.
Szeretsz, rózsaszálam?
Én ugyan szeretlek,
Apád anyád nálam
Jobban nem szerethet.

Mikor együtt voltunk,
Tudom hogy szerettél.
Akkor meleg nyár volt,
Most tél van, hideg tél.
Hogyha már nem szeretsz,
Az isten áldjon meg,
De ha még szeretsz, úgy
Ezerszer áldjon meg!

(Pest.)

A magyar nemzet.

Járjatok be minden földet,
Melyet isten megteremtett,
S nem akadtok bizonyára
A magyar nemzet párjára.

Vajon mit kell véle tenni:
Szánni kell-e vagy megvetni? —
Ha a föld isten kalapja,
Hazánk a bokréta rajta!
Oly szép ország, oly virító,
Szemet-lelket andalító,
És oly gazdag! . . . aranysárgán
Ringatozik rónaságán
A kalászkok óczeánja;
S hegyeiben mennyi bánya!
És ezekben annyi kincs van,
Mennyit nem látsz álmaidban.
S ilyen áldások daczára
Ez a nemzet mégis árva,
Még is rongyos, még is éhes,
Közel áll az elveszéshez.
S szellemének országában
Hány rejtett gyöngy és gyémánt van!
S mind ezek maradnak ott lenn,
Vagy ha épen a véletlen
Föl találja hozni őket,
Porban, sárban érnek véget,
Vagy az inség zivatarja
Őket messze elsodorja,
Messze tőlünk a világba,
Idegen nép kincstárába.
És ha ott ragyogni látjuk,
Szánk-szemünket rájuk tátjuk,
S ál dicsőséggel lakunk jól,
Hogy ez innen van honunkból.
Ez hát nemes büszkeségünk,
Melyről annyiszor mesélünk?
Azzal dicsekedni váltig,
A mi szégyenünkre válik! . . .
Csak a magyar büszkeséget,
Csak ezt ne emlegessétek!
Ezer éve, hogy e nemzet
Itt magának hazát szerzett,
És ha jőne most halála,
A jövődő mit találna,
Mi neki arról beszélne.
Hogy itt hajdan magyar éle?
S a világtörténet könyve!
Ott sem lennénk följegyezve!
És ha lennénk, jaj mi nekünk,
Ezt olvasnák csak felőlünk:
»Élt egy nép a Tisza táján,
Századokig lomhán, gyáván.« —
Oh hazám, mikor fogsz ismét
Tenni egy sugárt egy kis fényt
Megrozsdásodott nevedre?
Mikor ébredsz önézretre?

(Pest.)

Egy gondolat bánt engemet . . .

Egy gondolat bánt engemet:
Ágyban, párnák közt halni meg!
Lassan hervadni el, mint a virág,
A melyen titkos féreg foga rág;
Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál.
Mely elhagyott üres szobában áll.
Ne ily halált adj, istenem,
Ne ily halált adj én nekem!
Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül;
Legyek kőszirt, mit a hegyről a völgybe
Eget-földet rázó mennydörgés dönt le... —
Ha majd minden rabszolga nép
Jármát megunva sikra lép,
Pirosló arczczal és piros zászlókkal
És a zászlókon eme szent jelszóval:
»Világszabadság!«
S ezt elharsogják,

Elharsogják kelettől nyugatig,
S a zsarnokság velük megütközik:
Ott essem el én.
A harcz mezején,
Ott folyjon az ifjui vér ki szivembül,
S ha ajkam örömteli vég szava zendül,
Hadd nyelje el azt az aczéli zörej,
A trombita hangja, az ágyudörej,
S holttestemen át
Fújó paripák
Száguldjanak a kivivott diadalra,
S ott hagyjanak engemet összetiporva. —
Ott szedjék össze elszórt csontomat.
Ha jön majd a nagy temetési nap,
Hol ünnepélyes, lassu gyász-zenével
És fátyolos zászlók kíséretével
A hősöket egy közös sírnak adják,
Kik érted haltak, szent világszabadság!

(Pest.)

D a l a i m.

Elmerengek gondolkodva gyakran,
S nem tudom, hogy mi gondolatom van,
Átröpülök hosszában hazámon,
Át a földön, az egész világon! —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Holdsugári ábrándos lelkemnek.

A helyett, hogy ábrándoknak élek,
Tán jobb volna élnem a jövőnek, [nám?
S gondoskodnom . . . eh, mért gondoskod-
Jó az isten, majd gondot visel rám. —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Pillangói könnyelmű lelkemnek.

Ha szép lyánynyal van találkozásom,
Gondomat még mélyebb sírba ásom,
S mélyen nézek a szép lány szemébe,
Mint a csillag csendes tó vizébe. —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Vadrózsái szerelmes lelkemnek.

Szeret a lány? iszom örömemben;
Nem szeret? kell inni keservemben.
S hol pohár és a pohárban bor van,
Tarka jókedv születik meg ottan. —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Szivárványi mámoros lelkemnek.

Oh de míg a pohár van kezemben,
Nemzeteknek keze van bilincsen;
S a milyen víg a pohár csengése,
Olyan bús a rabbilincs csörgése! —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Fellegei bánatos lelkemnek.

De mit tūr a szolgaságnak népe?
Mért nem kél föl, hogy lánczát letépje?
Arra vár, hogy isten kegyelméből
Azt a rozsdá rágja le kezéről? —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Villámlási haragos lelkemnek!

(Pest.)

Tedd le, bojtár, a subádat . . .

Tedd le, bojtár, a subádat,
Mennykő szántsa meg a hátad,
Látod már a patak is letette,
Vele a langy tavasz letétette.

Falu végén foly a patak,
Fejér keble csak úgy dagad,
Dagad, dagad széles jó kedvében,
Hogy az ég lenéz megint rá kéken.

Hová szállott a czinege?
Honnan jöttél fülemile?
Akárhonnan, semmi gondom rája,
Csak te dalolj, bokrok furulyája.

Kizöldült a kis kert fája,
Mintha toll nőtt volna rája;
El ne röpülj, megtollasodott fa,
Hadd üljek rózsámmal árnyékodba.

Minek mégy a boltba kis lyány,
Pántlikát akarsz venni tán?
Nézd, a mező szebb pántlikát árul,
Szebbet, ingyen, sok ezer virágbul.

(Pest.)

Egy barátom az ifjuság . . .

Egy barátom az ifjuság,
Maholnap már ez is itt hágy,
S másra, tudom, helyébe nem
Akadok,
Jaj istenem, be magamra
Maradok.

Attól tartok, hogy ezután
Nem szeret már engem leány,
Vagy ha szeret, én nem tudom
Szeretni,
Kacsintanak, de hiába,
Szemei.

Attól tartok, hogy ezután
Nem gyűlölök már igazán;
Tán magam nem leszek rossz, de
Mi haszna?
Ha hidegen vállat rántok
A roszra.

Ha már ifjuságom elmegy,
Csak e kettő maradjon meg:
Legyek képes, a ki hogyan
Érdemli,
Teljes szívből szeretni és
Gyűlölni!

(Pest.)

Kutyakaparó.

Kívül-belül szomorú csárda ez
A Kutyakaparó,
Éhen-szomjjan szokott itt maradni
A jámbor utazó,
Mert eledelt nem kap, és hogyha csak
Rá pillant borára,
Megátkozza Nóét, hogy szőlőt is
Vett be a bárkába.

A kis szobán hosszú vékony asztal
Nyujtózkdik végig,
Feldőléstül erőtlen lábai
Már csak alig védik.
A mily hosszú az asztal, mellette
Olyan hosszú a pad,
Közepe, nem a sok ülés, hanem
Vénség miatt horpad.

Áttellenben az ágy. Réges-régen
Lehetett megvetve,
Lefeküdni beléje, nem támad
Senkinek is kedve.
Fejét egyik vállára bocsátá
A pufók kemencze,
Redők gyanánt tisztos agg homloka
Meg van repedezve.

Mogorva vén ember itt a csaplár,
Szavát sem hallani,
Száját ő csak azért tart, hogy legyen
Mivel ásitani.
Ilyen a csaplár, a vén Dömötör;
Hát a felesége?
Ez takaros menyecske lehetett
Annak idejébe'.

De az idő a szegény jó asszonyt
Megviselte rútul,
Noha ötven, ötvenöt esztendőn
Még nem igen van túl.
Boglyas fakó haja beillenék
Repcze-petrenczének,
És melléje mingyárt szörnyü képe
Madárijesztőnek.

Ő sem igen beszél; s ha szól, száját
Szidalomra nyitja,
Hogy a vármegye a betyárokat
Már mind kipszttítja:
Még mikor a világ ezeké volt,
Ha nem csordult, cseppent,
De ezek híjával a kereset
Egészen megcsökkent. —

Odabenn a Kutyakaparóban
Igy forog a világ,
Ily szomorún, s az ember vidámabb
Dolgot kívül se lát.
Ablaka csak egy van, és annak is
Üveg csak a fele,
Fele pedig ő kalendáriom
Kitépett levele.

Pendelyes gyerek voltam még, mikor
Az az eső esett,
Mely falának két-harmadrészéről
Levitte a meszet,
S a mi rajta imitt-amott maradt,
Az egészen sárga,
S korommal írt furcsa figurákkal
Van tele firkálva.

Pózna végén abroncs a czégrére,
Ha véle összevesz
A szellő, mint az akasztott ember,
Oly búsán lengedez.
Jószágból a csaplárnak nem jutott
Egyéb egy kuvasznál;
A ház végén szundikál naphosszat,
Nem árt, nem is használ.

És a milyen maga ez a csárda,
Olyan a vidéke,
Körülötte a homokbuczkáknak
Se hossza se vége.
A meztelen homokban alig teng
Egy-két gyalogbodza,
Mely fekete gyümölcsét nyaranként
Kedvetlenül hozza.

A harangszó a távol falukból
Meghalni jár ide,
S az eltévedt madár körülnéz csak
S odább megy ízibe.
Még a nap sem süt itt úgy, mint máshol;
Bágyadtabb sugára,
Mintha szánakozva tekintene
Ez árva csárdára.

A csárdától vagy száz lépésnyire,
Kopár dombtetőn fent,
Senki által meg nem látogatva,
Áll egy régi kőszent;
Ennek is valaki egy kopott tarisznyát
Akasztott nyakába,
Mintha mondta volna: menj isten hírével,
Mit állsz itt hiába!

(Pest.)

Ha férfi vagy, légy férfi . . .

Ha férfi vagy, légy férfi,
S ne hitvány, gyöngé báb,
Mit kény és kedv szerint lök
A sors idébb-odább.
Félénk eb a sors, csak csahol;
A bátraktól szalad,
Kik szembe szállanak vele . . .
Azért ne hagyj magad!

Ha férfi vagy, légy férfi,
S ne szád hirdesse ezt,
Minden Demosthenesnél
Szebben beszél a tett.
Építs vagy ronts, mint a vihar,
S hallgass, ha műved kész,
Mint a vihar, ha megtevé
Munkáját, elenyész.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Legyen elved, hited,
És ezt kimondd, ha mingyárt
Véreddel fizeted.
Százszorta inkább éltedet
Tagadd meg, mint magad;
Hadd veszszén el az élet, ha
A becsület marad.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Függetlenségedet
A nagy világ kincséért
Áruba ne ereszd.

Vesd meg, kik egy jobb falatért
Eladják magokat,
»Koldúsbót és függetlenség!«
Ez légyen jelszavad.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Erős, bátor, szilárd;
Akkor, hidd, hogy sem ember
Sem sors könnyen nem árt.
Légy tölgyfa, mit a fergeteg
Ki képes dönteni,
De méltóságos derekát
Meg nem görbítheti.

(Pest.)

Szomorú éj.

Éjfél lesz, és én még sem alhatom,
Mert gondomat el nem altathatom,
Mi fog történni vélem s a hazával?
E kettős kérdés tépi lelkemet.
Ah, nem érem be a magam bajával,
Még te is gyötresz, hazaszeretet!

Ez hát a költő sorsa, mindig ez,
Hogy örök vészű tengeren evez?
S mit ér, ha őt a haragos habokból
Mentő sajkával partra is tevék,
Ha itt az bántja, hogy mi lesz azokból,
Kik ott maradtak a hajóba' még?

Apám, apám, mért is taníttatái,
Miért az eke mellett nem hagyál?
A könyvet szép, de csalfa tündér lakja;
Ha fölnyitod, megkapja szívedet,
És fölvisz a legragyogóbb csillagra,
De le nem hoz . . . a magasból levet.

Inkább a napba, mint a könyvbe nézz.
A napvilágtól szemed fénye vész.
Nem így a könyvvel; oly világ van ebben.
Mely erősíti még szemeidet, [szebben
S közel hoz mindent . . . s minden vajmi
Tűnik föl, hogyha távol nézheted

Miért tanultam? mért nem maradék
Földművelő, a minek szánt az ég?
Nem tölténém most kínos virasztással
A végtelenbe nyúló éjszakát;
Lelkem fölött az álom víg dallással
Madár módjára ringatná magát.

Volnék földműves, vagy volnék juhász!
Ki messze, kint a pusztákon tanyáz,
S míg ellegelget kolompolvá nyája,
Ő hús bokorba véski bé magát,
S nem hallja senki sem, úgy fujdogálja
Saját kedvéért a kis furulyát.

Vasárnap tisztát venni haza jár,
Hol a szerelmes lányka várja már.
A lányka jó, fris, szereti a dolgot,
S oly szép, mint a megszületett tavasz;
Csókot kap és ád a juhász, s ő boldog,
Hiszi tehát, hogy a világ is az.

(Pest.)

Palota és kunyhó.

Miért vagy oly kevély, te palota?
Uradnak fényében kevélykedel? . . .
Azért van rajta gyémánt, hogy szive
Mezítelenségét takarja el.
Szakítsd le a czafrangokat,
Mit rá szolgálja aggatott,
S nem ismeresz isten munkájára,
Oly nyomorúság marad ott.

S hol vette gazdád ama kincseket,
Mik semmiből őt mindenné teszik?
Ott, hol a héja a kis madarat,
Mit szétszakít, melynek vérén hizik.
A héja vígan lakomáz,
S szomszéd bokornak fészékben
Madárfiúk zokognak, várván
Anyjokra, mely meg nem jelen.

Fitogtasd csak, te gőgös palota,
Az orzott kincsek ragyogásait,
Ragyogj csak, úgy sem ragyogsz már soká,
Meg vannak már számlálva napjaid.
S kívánom, hogy minél elébb
Láthassam omladékokat,
S hitvány lakóid összezúzott
Csontját az omladék alatt! — —

S te kis kunyhó a magas palota
Szomszédságában, mért szerénykedel?
Miért bújtál a lombos fák mögé,
Azért-e, hogy inséged földjed el?
Fogadj be, kis sötét szoba;
Nekem nem kell szép öltözet,
De szép szív . . . s a sötét szobákban
Találni fényes szíveket.

Szent a küszöb, melyen beléptem én,
Oh szent a szalmakunyhók küszöbe!
Mert itt születnek a nagyok, az ég
A megváltókat ide küldi be.
Kunyhóból jó mind, a ki a
Világnak szenteli magát,
S a nép még is minden felől csak
Megvetést és inséget lát.

Ne féljetek, szegény jó emberek,
Jön rátok is még boldogabb idő;
Ha mult s jelen nem a tiétek is,
Tiétek lesz a végtelen jövő. —
A földre hajtom térdemet
E szűk, de szent földél alatt:
Adjátok rám áldástokat, s én
Rátok adom áldásomat!

(Pest.)

A XIX. század költői.

Ne fogjon senki könnyelműen
A húrok pengetéséhez!
Nagy munkát vállal az magára,
Ki most kezébe lantot vesz.
Ha nem tudsz mást, mint eldalolni
Saját fájdalomad s örömed:
Nincs rád szüksége a világnak,
S azért a szent fát félre tedd.

Pusztában bujdosunk, mint hajdan
Népével Mózes bujdosott,
S követte, melyet isten küld
Vezérül, a lángoszlopot.
Ujabb időkben isten ilyen
Lángoszlopoknak rendelé
A költőket, hogy ők vezessék
A népet Kánaán felé.

Előre hát mind, a ki költő,
A néppel tűzön-vízen át!
Átok reá, ki elhajtja
Kezéből a nép zászlaját,
Átok reá, ki gyávaságból
Vagy lomhaságból elmarad,
Hogy, míg a nép küzd, fárad, izzad.
Pihenjen ő árnyék alatt!

Vannak hamis proféták, a kik
Azt hirdetik nagy gonoszan,
Hogy már megállhatunk, mert itten
Az ígéretnek földje van.

Hazugság, szemtelen hazugság,
Mit milliók czáfolnak meg,
Kik nap hevében, éhen-szomjan,
Kétségbeesve tengenek.

Ha majd a bőség kosarából
Mindenki egyaránt vehet,
Ha majd a jognak asztalánál
Mind egyaránt foglal helyet,
Ha majd a szellem napvilága
Ragyo minden ház ablakán:
Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk,
Mert itt van már a Kánaán!

És addig? addig nincs megnyugvás,
Addig folyvást küzködni kell. —
Talán az élet, munkáinkért,
Nem fog fizetni semmivel,
De a halál majd szemeinket
Szelíd, lágy csókkal zárja be,
S virágkötéssel, selyempárnán
Bocsát le a föld mélyibe.

(Pest).

Egressy Etelke.

Ez a te lányod, Gábor? én nem hihetem.
Barátom, ember lyánya ilyen nem lehet.
Csupán a képzelet s az is ritkán terem
Ily kedves kis leányt, ily tündér gyermeket.

[zelete

Shakspeare, kit úgy szeretsz, Shakspeare kép-
Teremté e leányt egy boldog percziben,
S megtestesíté a múzsa, ki téged úgy
Szeret, s ajándokul hagyá ott kebleden.

Gyönyörrel nézem én e szép kis alakot,
De őt illetni kézzel szinte nem merem,
Még csak melléje is aggódva lépek én,
Félvén, hogy őt elfújja majd lehelletem.

Oly szellemi e lyány, oly tisztán szellemi!
Eszembe is jut róla a mesés világ;
Ily lényekkel lehettek az Olymp körül
Megnépesítve a források és a fák.

S ha ő reám tekint... barátom, mondd neki,
Mondd meg leányodnak: ne nézzen én reám!
Ki gondolná, milyen fájó emlékezet!
Kél bennem e szelíd szemeknek sugarán?

Ha ő reám tekint: előttem feltűnik
Az első, gyermeki ártatlanság kora.
A mit már elveszték, még minden megjöhet;
Ez egy, mi nem jön el többé soha, soha! —

Boldog vagy, férfiú, és boldog vagy te, nő,
Kik azt mondjátok e lányoknak: gyermekem,
Hanem ti nálatok még boldogabb lesz az,
Ki ekkép fogja majd szólítani: kedvesem!

Őt birni, mily öröm, mily boldogság leszen.
Midőn e lyányka a világra született,
Az isten levevé a legszebb csillagot
Az égről, és szívnek tevé keblébe ezt.

(Pest.)

Ide, kis lyány ...

Ide, kis lyány, ide hozzám, egy szóra,
Vagy ha tán jobb neven veszed: egy csókra,
Azt sem bánom, ha kettő lesz belőle,
De még ez is, ha úgy tetszik, pengőbe'.

Jer ide már, jer ide már, ha mondom,
Ne légy olyan akaratos, galambom!
Eszem azt a képmutató szivedet,
Ugy is tudom, hogy a csókot szereted.

Mit beszélsz, hogy nem értesz te hozzája?
Kopasz mentség! megtanítlak én rája.
Megtanítlak amugy hirtelenében,
Mert nekem ez már régi mesterségem.

Mestere voltam már gyerek koromba',
Lesbe álltam amott a kis ajtóba,
Ha jöttek az iskolából a lányok,
Kiugrottam, csókkal estem utánok.

Add ide hát azt a piros kis szádat,
Most láttam az álba menni anyádat,
Tudod, soká szedi össze a tojást,
Addig akár agyon csókoljuk egymást!

(Pest.)

A kutyák dala.

Süvölt a zivatar
A felhős ég alatt,
A tél iker fia,
Eső és hó szakad.

Mi gondunk rá? mienk
A konyha szöglete,
Kegyelmes jó urunk
Helyezettett ide.

S gondunk ételre sincs.
Ha gazdánk jóllakék,
Marad még asztalán,
S mienk a maradék.

Az ostor, az igaz,
Hogy pattog némelykor,
És pattogása fáj,
No de: ebsont beforr.

S harag multán urunk
Ismét magához int,
S mi nyaljuk boldogan
Kegyelmes lábait!

(Pest.)

A farkasok dala.

Süvölt a zivatar,
A felhős ég alatt,
A tél iker fia,
Eső és hó szakad.

Kietlen pusztaság
Ez, a melyben lakunk;
Nincs egy bokor se, hol
Meghúzhatnók magunk.

Itt kívül a hideg,
Az éhség ott belül,
E kettős üldözónk
Kinoz kegyetlenül;

S amott a harmadik:
A töltött fegyverek.
A fehér hóra le
Piros vérünk csepeg.

Fázunk és éhezünk
S átlőve oldalunk,
Részünk minden nyomor...
De szabadok vagyunk!

(Pest.)

Szent sír.

Messze, messze, messze,
Honnan a madár jó
Tavasz kezdetével,
Messze, messze, messze,
Hova a madár megy
Hűvös, ködös őszszel,

Messze tengerparton
Áll a szent sír, a zöld
Tenger sárga partján;
Vadbokor fölötte,
Rá sötét fátyolként
Árnyékot borítván.

E vadbokron kívül
Nem gyászolja senki
A dicső halottat,
Ki a zajos élet
Lejártával itt most
Század óta hallgat.

Végső volt honában,
Ki a szabadságért
Hősi kardot ránta.
Hogy lett volna híve
A sors, ha hazája
Sem volt hű iránta?

Számüzé magát, hogy
Gyáva nemzetét ne
Lássá; mert ha látná:
Megátkozná, míg a
Messzeségből néma
Fájdalommal néz rá.

Itten nézte a hős
A szülőföldéről
Ballagó felhőket,

Melyeken az estfény
(Vagy talán honának
Szégyenpirja?) égett.

Itten ült a parton,
S hallgatá a csendes
Tenger mormogását,
S gondolá, hogy hallja
Fölríadt népének
Távoli zugását.

S várta, várta, várta,
Mikor jön már a hír,
Hogy szabad hazája?
S addig várt, addig várt.
Míg a halál jött e
Hír helyett hozzája.

S otthonn már nevét is
Alig ismerik; csak
Egy emlékszik rája,
Egyedül csak egy... a
Költő, a szabadság
Ez örök-lámpája.

(Pest.)

Csuklyában jár a barát...

Csuklyában jár a barát,
Szentnek kell lennie,
Menyecskéknél, lányoknál
Nincs ő neki helye.

Kabátban jár a deák,
Ha mozog is szive,
Menyecskékhez, lányokhoz
Korán még mennie.

Mentében jár a huszár,
Trombita megharsan,
Menyecskéktől, lányoktól
Káplárhoz fut gyorsan.

Subában jár a juhász,
Kutya baja néki,
Menyecskékkel, lányokkal
Szép világát éli!

(Pest.)

Arany Jánoshoz.

TOLDI írójához elküldöm lelkemet
Meleg kézfogásra, forró ölelésre! . . .
Olvastam, költőtárs, olvastam művedet,
S nagy az én szívemnek ő gyönyörűsége.

Ha hozzád ér lelkem, s meg talál égetni:
Nem tehetek róla . . . te gyújtottad úgy fel!
Hol is tehetél szert ennyi jóra, ennyi [nyel]?
Szépre, mely könyvedben csillog pazar fény-

Ki és mi vagy? hogy így tűzokádó gyanánt
Tenger mélységéből egyszerre bukkansz ki.
Más csak levelenként kapja a borostyánt,
S neked rögtön egész koszorút kell adni.

Ki volt tanítód? hol jártál iskolába?
Hogy lantod ily mesterkezekkel pengeted.
Az iskolákban nem tanulni, hiába,
Ilyet . . . a természet tanított tégedet.

Dalod, mint a puszták harangja, egyszerű,
De oly tiszta is, mint a puszták harangja,
Melynek csengése a rónákon keresztül
Vándorol, s a világ zaja nem zavarja.

S ez az igaz költő, ki a nép ajkára
Hullatja keblének mennyei mannáját.
A szegény nép! olyan felhős láthatára,
S felhők közt kék eget csak néhanapján lát.

Nagy fáradalmait ha nem enyhíti más,
Enyhítsük mi költők, daloljunk számára,
Legyen minden dalunk egy-egy vigasztalás,
Egy édes álom a kemény nyoszolyára! —

Ezen gondolatok elmém környékezték,
Midőn a költői szent hegyre jövék fel;
Mit én nem egészen dicstelenül kezdék,
Folytasd te, barátom, teljes dicsőséggel!

(Pest.)

Három fiú.

Szolt az édes apa legelső fiához,
A mint ez paripát nyergel és kantározz:
»Csapd vissza, fiam, a gyepre paripádat,
Ne ülj rá; ne hagyd itt szegény vén apádat!«

De felelt a fiú: »apám, el kell mennem,
Háború zajában hirt-nevet szereznem!«
S fölugrott a lóra, kengyelben két lába,
Sebes vágatva ment háború zajába.

Haza jött a ló, de bezeg üres nyerge,
Ott áll a kapunál kapálva, nyerítve.
Hová lett gazdája? ellenség leszúrta,
Fejét lenyiszálta és karóra húzta. —

Szolt az édes apa középső fiához,
A mint ez paripát nyergel és kantározz:
»Csapd vissza, fiam, a gyepre paripádat,
Ne ülj rá; ne hagyd itt szegény vén apádat!«

De felelt a fiú: »apám, el kell mennem,
Minden úton-módon kincseket szereznem!«
S fölugrott a lóra, kengyelben két lába,
Sebes vágatva ment erdők vadonába.

Haza jött a ló, de bezeg üres nyerge,
Ott áll a kapunál kapálva, nyerítve.
Hova lett gazdája? rabla, fosztogata,
A nemes vármegye végre megsokalta.

Egyszer borozgatott fényes jó kedvébe,
Elfogták, s bevitték tömlöcz-sötétségbe.
Nedves tömlöcz-falról sok víz csorga rája,
Kivitték száradni az akasztófára. —

Szolt az édes apa legkisebb fiához:
»Eredj, fiam, te is, nyergelj és kantározz;
Szerezz hirt és kincset, kövesd két bátyádat,
Menj te is, menj, hagyd el szegény vén apádat!«

De felelt a fiú: »apám, én nem megyek,
Hírvágy, kincsvágy soha nem bántott engemet.
Gondolatom sem száll falu határán túl;
Ásó-kapa választ el minket egymástul.«

Állott is szavának, szent volt fogadása.
Nem lett híre, kincse, de leit boldogsága,
S apjával fogadta őt be egy sírverem,
Rajta zöld pázsit és tarka virág terem.

(Pest.)

A T i s z a.

Nyári napnak alkonyúlatánál
Megállék a kanyargó Tiszánál
Ott, hol a kis Túr siet beléje,
Mint a gyermek anyja kebelére.

A folyó oly símán, oly szelíden
Ballagott le parttalan medrében,
Nem akarta, hogy a nap sugára
Megbotolják hajjai fodrába'.

Sima tükrén a piros sugárok
(Mint megannyi tündér) tánczot jártak,
Szinte hallott lépteik csengése,
Mint parányi sarkantyúk pengése.

A hol álltam, sárga főveny-szőnyeg
Volt terítve, s tartott a mezőnek,
Melyen a levágott sarju-rendek,
Mint a könyvben a sorok, heverték.

Túl a réten néma méltóságban
Magas erdő; benne már homály van,
De az alkony üszköt vet fejére,
S olyan, mintha égne s folya vére.

Más felől, a Tisza tulsó partján,
Mogyoró s rekettje-bokrok tarkán,
Köztök egy csak a nyílás, azon át
Látni távol kis falucska tornyát.

Boldog órák szép emlékeképen
Rózsafelhők usztak át az égen.
Legmesszebről rám merengve néztek
Ködön át a mármárosi bérczek.

Semmi zaj. Az ünnepélyes csendbe
Egy madár csak néha füttyentett be.
Nagy távolban a malom zugása
Csak olyan volt mint szunyog dongása.

Túlhan, vélem átellenben épen,
Pór menyecske jött. Korsó kezében.
Korsaját mig tele merítette,
Rám nézett át; aztán ment sietve.

Ottan némán, mozdulatlan álltam.
Mintha gyökeret vert volna lábam.
Lelkem édes, mély mámorba szédült
A természet örök szépségétül.

Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni véled?
Mily nagy vagy te! mentül inkább hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz. —

Késő éjjel értem a tanyára,
Fris gyümölcsből készült vacsorára.
Társaimmal hosszan beszélgettünk,
Lobogott a rözse-láng mellettünk.

Többek között szoltam én hozzájuk:
»Szegény Tisza, miért is bántjátok?
Annyi rosszat kiabáltok róla,
S ő a föld legjámborabb folyója.«

Pár nap mulva fél szendergésemből
Félrevert harang zugása vert föl.
»Jön az árviz! jön az árviz!« hangzék,
S tengert láttam, a hogy kitekinték.

Mint az örült, ki letépte lánczát,
Vágtatott a Tisza a rónán át,
Zúgva, bögve törte át a gátot,
El akarta nyelni a világot!

(Pest.)

Magyar vagyok.

Magyar vagyok. Legszebb ország hazám
Az öt világrész nagy területén.
Egy kis világ maga. Nincs annyi szám,
A hány a szépség gazdag kebelén.
Van rajta bércz, a mely tekintetet vét
A kaszpi tenger habjain is túl,
És rónasága, mintha a föld végét
Keresné, olyan messze messze nyúl.

Magyar vagyok. Természetem komoly,
Mint hegedűnk első hangjai;
Ajkamra fel-felröppen a mosoly,
De nevetésem ritkán hallani.
Ha az öröm legjobban festi képem:
Magas kedvemben sírva fakadok;
De arczom víg a bánat idejében,
Mert nem akarom, hogy sajnáljatok.

Magyar vagyok. Büszkén tekintek át
A multnak tengerén, a hol szemem
Egekbe nyúló kősziklákat lát,
Nagy tetteidet, bajnok nemzetem.
Európa szinpadán mi is játszottunk,
S mienk nem volt a legkisebb szerep;
Ugy rettegé a föld kirántott kardunk,
Mint a villámot éjjel a gyerek.

Magyar vagyok. Mi mostan a magyar?
Holt dicsőség halvány kisértete;
Föl-föltünik s lebúvik nagy hamar
— Ha vert az óra — odva mélyibe.
Hogy hallgatunk! a második szomszédig
Alig hogy küldjük életünk nesztét.
S saját testvérink, kik reánk készítik
A gyász s gyalázat fekete mezét.

Petőfi költeményei.

Magyar vagyok. S arczom szégyenben ég.
Szégyenlenem kell, hogy magyar vagyok
Itt mi nálunk nem is hajnallik még,
Holott máshol már a nap úgy ragyog.
De semmi kincsert s hírért a világon
El nem hagynám én szülőföldemet,
Mert szeretem, hön szeretem, imádom
Gyalázatában is nemzetemet!

(Pest.)

Keserű élet, édes szerelem.

Másnak szívem mindig jót kívánt,
S engem még is minden ember bánt.
Szétszaggatják rajtam takarómat
S tüskékkel tömik meg vánkosom;
Reggelenként aztán kinevetnek,
A miért rémekkel álmodom.
Cseppenj bé keserű életem
Poharába, édes szerelem!

Meghasadt lant keblem; húrjain
Vad kezekkel nyargal át a kín,
S olyan a dal, melyet rajta penget,
Mint a szélbe zúgó tűzharang.
Néha téved a harmóniátlan
Hangzavarba egy-két tiszta hang.
Cseppenj bé keserű életem
Poharába, édes szerelem!

Ez az egy, mi tépelt lelkemet
Összeolvasthatná némileg;
Ez az egy fa, mit kétségbesésem
Vízözönje még el nem lepett,
Melynek ágán bujdosó reményem
Még lel egy kis menedékhelyet.
Cseppenj bé keserű életem
Poharába, édes szerelem!

Lyánka, tőled egy tekintetet,
Milyet a nap őszi tájra vet,
Melynek nincs már éltető erője,
S mégis olyan kedves, olyan szép!
Mert meghozza boldogabb napoknak,
A tavasznak emlékezetét.
Cseppenj bé keserű életem
Poharába, édes szerelem!

(Pest.)

A felhők.

Ha én madár volnék: örökké
A felhők közt szállonganék.
Ha festő volnék: egyebet sem,
Csupán felhőket festenék.

Ugy kedvelem én a felhőket!
Megüdvözlöm mindegyiket
Érkeztekor, s elmondom néki
Távoztakor: isten veled.

Oh nekem olyan jó barátim
E tarka égi vándorok.
Ugy ismernek már, hogy talán még
Azt is tudják, mit gondolok.

Oly sokszor néztem én őket, ha
Szép halkan szenderegtenek
A hajnal és az alkony keblén,
Mint ártatlan kis gyermekek.

És néztem őket, hogyha jöttek
Mint haragos vad férfiak,
Hogy a viharral, e zsarnokkal
Élet-halálra vívjanak.

És néztem, hogyha virasztott a
Beteg ifjú, a holdvilág,
S ők halvány arcczal ezt, miként hű
Lyánytestvérek, körülfogák.

Láttam már minden változásban,
Melyen csak általmentenek;
S akármikor s akárhogy látom,
Mindég egyformán tetszenek.

Miért vonzódom úgy hozzájuk?
Mert ők lelkemnek rokonai,
Mely mindig új és új alakot vált
S még is folyvást az egykori.

Lehet még másban szinte hozzám
A felhőt hasonlítani:
Vannak neki, miként szememnek,
Könyűi és villámai.

(Pest.)

A magyar ifjakhoz.

Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?
Avvagy virág vagy te, hazám ifjusága?...
Jaj az olyan kertnek,
Jaj még annak is, mert megverte az isten,
A hol, mint ti vagytok, magyar ifjak, ilyen
Virágok teremnek!

Felhő alakjába lelkem átöltözik,
Ugy száll a hon fölött nyugattól keletig
Sötétben, csendesen;
Ha volna mennyköve, mint van a felhőnek,
Csapásítól, ifjak, sokan hevernétek
A port, élettelen.

Mert ti az életet meg nem érdemlitek,
Egész nagy csillagok voltak őseitek,
És ti csak parányok!
Ne adja a balsors, hogy e szegény haza
Bajában reátok szorúljon valaha...
Ti meg nem ónátok.

Szivetek mindig nyílt ajtajú palota:
Tódulnak, tódulnak sereggestül oda
Víg, zajos vendégek;
Garázda népséggel telik meg a terem,
S ezek között helye nincs az örömtelen
Honfiéreménynek.

Sziveteknek alig marad egy szöglete,
A hol titkon magát pók gyanánt szövi be
A hazaszeretet,
S ez is csak addig van, míg jön az önérdék
És azt javasolja, hogy lesöpörjétek,
Mint hitvány szemetet.

Oh mily gyöngék vagytok! kiknél a hazának
Fénye nem ér annyit, mint a hiúságnak
Mulanó csilláma.

Oh mily gyöngék vagytok! nap süthetne rátok
S e helyett kis lámpa, melyet körülálltok,
Nyomorú kis lámpa.

Szent hazaszeretet, mibe mártsam tollam?
Hogy dicső képedet híven lerajzoljam,
Oly híven, oly szépen,
Hogy megbűvöld, ki rád szemét fogja vetni,
Hogy örök tanyára tégy szert valamennyi
Magyar kebelében.

Ti bálványimádók, hiúság rabjai!
Jertek, gyilkot fogok szivembe mártani,
Hadd feccsenjen vére
Szét fejeitekre... tán sikere leszen,
Tán megtértek tőle... jertek hozzám ezen
Új keresztelésre.

(Pest.)

A szél.

Ma lágyan suttogó, szelid szellő vagyok,
Zöldelő mezőkön föl s alá sétálok,
Csókot lehelek a himbók ajakára,
Édes meleg csókom hű szerelmi zálog.
»Nyiljatok, nyiljatok, tavasz szép leányi«,
Ezt sugom fülökbe »nyiljatok, nyiljatok!«
És ők szemérmesen levetik leplöket,
S én szép keblökön a kéjtől elájulok.

Holnap süvöltő hang, vad fuvalom leszek,
Reszket előttem a bokor, mert fél tőlem,
Látja, hogy kezemben kés van, köszörült kés,
S tudja, hogy lombjait azzal lemetélem.
A virágoknak ezt sziszegem fülébe:
»Balga, könnyenhívő lányok, hervadjatok!«
Ők hervadtan hullnak az ősz kebelére,
S én rajtok hidegen, gúnyosan kaczagok.

Ma lány szellő vagyok, csendes folyó gyanánt
Úszom át a léget néma nyugalomban,
Létezésemet csak a kis méhe tudja,
Mely haza felé tart a rétről fáradtan;
Ha fáradtan száll a kis méh a tehertől,
Melyet oldalán visz, melyből mézet készít,
Tenyeremre veszem a kicsiny bogarat,
Úgy segítem elő lankadt röpülését.

Holnap vihar leszek, zúgó bögő vihar,
Szilaj paripámon a tengert bejárom,
S mint a tanító a csintalan gyermeknek,
Sötétzöld üstökét haragosan rázom.
Bejárom a tengert, s ha hajót találok:
Szárnyát, a lobogó vitorlát kitépem,
S árboczával írom a habokba sorsát,
Hogy nem fog pihenni többé kikötőben!

(Pest.)

Ujjonnan visszajött a régi baj...

Ujjonnan visszajött a régi baj,
A mely a más világnak követe,
S hozzám így szól: szedd össze magadat.
El fogsz utazni a föld mélyibe. —
Erőm fut, mint a gyáva hadsereg,
Itt hágy magamra, gyöngén, egyedül.
És vérem, a vég-búcsuzásra tán,
Elhagyván arczomat, szívembe gyűl.

Mit tétovázol úgy, halál, miért
Meg nem halok, vagy mért vagyok beteg?
Félsz hozzám nyúlni, te hatalmas úr?
Vagy csak ijesztesz? ... meg nem ijedek.
Ki az étellel, mint én szembeszállt,
Az bátoran néz a halál szemébe!
Az élet rövid béke s hosszú harc,
És a halál rövid harc, hosszú béke.

De még kár lenne érettem talán,
Oh keblemben még annyi dal szunyad,
Egész egy erdő magva, mely ha felnő,
Sok fáradt útasnak hús árnyat ad.
S eddig csak írtam, hol van még a tett?
Piros betűk az ünnep napjai,
S így életemnek nincs még ünnepe,
Hogy az legyen, vérem kell ontani!

Megérem-e ezt én? vagy mielőtt
Rivalgó zaj közt harci paripára
Pattanhatnék föl: tán szép csendeszen
Rá fektetnek majd szent Mihály lovára?
Ha meg kell halnom, hogyha most halok meg,
Jőj el sietve, kedves kikelet,
Jőj el hamar, hogy láss még egyszer engem,
Hogy lássalak még egyszer tégedet.

Kettőztesd meg lépésid, szép tavasz,
A déli tájról gyorsan jőj elő:
Ha már az élet oly borús vala,
Legyen halálom napján jó idő.

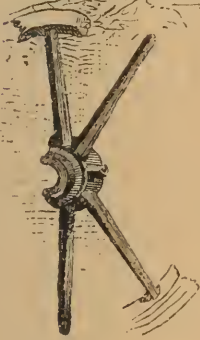
Jőj, drága vendég, s hozz virágokat,
— A föld most olyan rideg pusztá rom —
Ha már virágtalan volt életem,
Legyen virágos legalább sirom!

(Pest.)

Első esküm.

Fiú valék még, iskolás fiú,
Tizenöt éves; és az iskolázás
Rám nézve nyűg volt, nagy, nehéz nyűg, a mely
Rajtam napestig szomorún csörömpölt,
S még álmaimból is föl-fölriasztott.
Lerázni vágytam e nyűgöt magamról,
Lerázni vágytam minden áron azt,
Már akkor, akkor úgy szerettelek,
Olyan világ-fölgyújtó szenvedélyvel,
Mint most szeretlek, drága szent szabadság! —
Gondolkodám a mód felől: miként
Szakíthatnám le rólam a bilincset? ...
Szinészek jöttek, s elhatározám
Közéjük állni és elmenni véleők,
El, habár a földhöz-ragadt nyomor
Mind két kezével átölelne is,
Habár apámnak átka és anyámnak
Könyűi lesznek útítársaim,
Csak hogy szabad, hogy független legyek.
S elmentem volna, ámde megtudá
E lázadó szándékomat tanítóm,
S az indulásnak napján elfogott,
És rám csuká szobámnak ajtaját
S rab voltam, míg a színésztársaság
Határunkon túl messze, messze járt.
Sirás, könnyörgés, lárma, mind hiába! ...
Nem az fájt már, hogy nem leszek színész,
De hogy maradni kényszerítenek.
A kényszerítés égett lelkemen,
Mint a görögtűz, olthatatlanú!
Itt tettem első esküvésemet,
Nagy és szent esküt mondék börtönömben.
Hogy életemnek egy főczélja lesz,
S ez: a zsarnokság ellen küzdeni.
S ez eskü most is olyan szent előttem,
A milyen volt az első pillanatban,
S verjen meg engem a hatalmas isten,
Verjen meg még a más világon is,
Ha valaha ez esküt elfelejttem!

(Pest.)

Két sohaj.

ecskemét városa
Siralombházában
Két ifjú legény ül
Nagy szomorúságban.

Előttük étel, bor,
De nem kell nekik.
Hisz ők éhen-szomjan
Már ugy sem halnak meg.

Hadd üldögéljenek!
Ugy sem ülnek hónap,
Hónap ilyen tájon
Levegőben lógnak.

Előttök van a tál,
Előttök az üveg . . .
Az étel meghűlt, s a
Bor megmelegedett.

Csak ugy üldögélnek
Hallgatag kedvökben;
Nagyot sohajtanak
Egyszer mind a ketten.

Szeretőmhöz küldöm
Haldokló lelkemet,
Az egyetlen egyhez,
Ki engemet szeret.

Alig vettem észre,
Hogy meghalt az anyám,
Szegény jó leányzó
Ugy gondot viselt rám.

»Ki után sohajtasz
Édes jó pajtásom?
— »Szeretőmhöz röpült
Az én sohajtásom.

Széles e világon
Senki meg se látott,
De kipótolta ő
Az egész világot.

Áldom a jó lelkét,
Áldja meg az isten,
Soha életében
Egy könnyet se ejtsen!

Hát te, czimborám, te
Kíért sóhajtottál?«
— »Az én sohajom is
Ott jár galambomnál.

Galamb? . . . Majd mit mon-
Kigyó, mérges kigyó. [dok!
Ó volt engemet a
Rosz utra csábitó.

Miatta elhagytam
Jó öreg anyámat,
Aztán cserbe hagyott,
Szépen odább állott.

Átkozom — rossz lelkét
Verje meg az isten,
Holtig sírjon-ríjon,
Mást ne is tehessen.

Váljék pokolkövé
Mindenik könnycseppje,
S szívét elevenen
Hamuvá égesse!«

(Pest.)

Kit feledni vágytam . . .

Kit feledni vágytam
S már-már elfeledtem,
Oh leány, mért tűnsz föl
Ujra képzetemben?
Miért tűnsz föl újra
Piros orczáiddal,
Fekete szemekkel,
Fekete hajaddal?
Miért jut eszembe
Dús lelked kincstára,
Mely hét színbe játszik
Szívárvány módjára,
Melynek ellenállni
Hasztalan törekvés,
Mert bűvös háló az,
Honnan nincs menekvés.
Miért jut eszembe
A boldogság képe,
Mely, míg nálad voltam,
Szállt szívem fölébe,
Mint vándor madár, hogy
Ottan megpihenjen,
S megpihenvén, róla

Ismét elröppenjen.
Szép, de nem jó csillag
Vitt engem te hozzád!
E csillag vezérli
A hajósok sorsát,
Kik egy ismeretlen
Hang után eveznek,
A mely vonja őket,
Míg örvénybe vesznek.
Mit használt, mit használt,
Tégedet találnom,
Ha megint eltűnél,
Mint az éji álom,
S most reményem is, e
Vakmerő kalandor,
Addig megy csak, hogy tán
Még meglátlak egykor,
De hogy összeforraszt
Véled ölelésem,
Oh ezt nem igéri
Még a reménység sem. —
Úzött a lemondás
A bú vadonába,
S hogy ennek határát
Keresém hiába,
Könnyelműség szárnyát
Vállaimra vettem,
És a csapodárság
Pillangója lettem.
Átröpültem már nagy
Hosszu messzeséget,
A midőn egyszerre
Utolért emléked,
S szárnyamat kitepte,
S átadott ujonnan
Régi bánatomnak,
Mely gyötör most jobban
Mint a börtön-őr a
Foglyot, a ki tőle
Elszökött és a ki
Ujra megkerüle.
Csörög lelkemen a
Fájdalom bilincse;
Lesz-e kéz, a mely ezt
Róla lefeszítse?
Nyujtsd kezed, leányka,
Mondd ki, hogy szerettél,
És hogy ott vagy még a
Régi érzelemmél,
Mondd ki, hadd hulljon le
Fájdalmam bilincse,
A szép szabadságot
Lelkem hadd köszöntse!
És ha szeretél s ha

Még szeretsz: mi gátol,
Elszakadnod értem
Az egész világtól?
En leszek világod,
És te istenem lélsz . . .
Oh jer karjaimba . . .
Vagy még többet remélsz? . . .
Vagy ha szembeszállni
Nincs erőd a vészszel,
Melyet egyesülő
Szerelmünk idéz fel,
Mondd, hogy a boldogság
Senki mástól nem kell,
S bárha tőlem örök
Elválás rekeszt el,
Hidd, hogy lelkeink e
Kínos állapotját
Még a boldogok is
Irigyelni fogják!

(Pest.)

Hozzám jöss-e?

Csillagnak születél
Magasban, fényesen,
Belőled itt alant
Kis mécsvilág leszen,
Mely csak szűk házamat
Világosítja meg;
Leány, hozzám jöss-e?
— »Ifjú, hozzád megyek!«

Hallod, miket beszél
Felőlem a világ?
Hallod, miképp reám
Kigyót-békát kiált?
Ha igaz a hír: én
Nagyon rossz lehetek;
Leány, hozzám jöss-e?
— »Ifjú, hozzád megyek!«

Apád egyetlen egy
Örömsugára vagy,
Eljöttöd kebliben
Rideg, vad éjet hagy,
S haragja, bűja, mint
Két rém, velünk lebeg;
Leány, hozzám jöss-e?
— »Ifjú, hozzád megyek!«

(Pest.)

Katona-élet.

N
ehéz nekem már a bocskor,
Könnyü nekem már az ostor,
Csizmát húzok a lábomra,
Kardot fogok a markomba.
Muzsika szól, verbuválnak,
Főlesapok én katonának, hahaha!◀

Ezt az egyet bölcsen teszed;
Látom, már megjő az eszed.
Arany élet, bizony isten!
Megpróbáltam, párja sincsen.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Katonának kutya-baja,
Van mit enni és innia,
Hogy ne volna? öt napra jár

Tizenhat garas két krajczár.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Csak minden harmadnap strázsálsz,
Akkor is csak nyolcz órát állsz,
Ha hideg van is, meg nem fagysz,
Ott a körmöd, bele fujhatsz.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Tisztogatás sem igen kell,
Minek is bajlódnál ezzel?
Ne félj; ha poros nadrágod,
Kiporozza a káplárod.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

És az embert hogy szeretik!
Visszaviszik, ha elszökik,
És az alatt, míg vesszőzik,
Sétál vagy fut, a hogy tetszik.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Ha pedig az idő lejárt,
Obsitot kapsz, de mekkorát
S tudod, mért kapsz ilyen nagyot?
Hogy legyen ithonn paplanod.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

(Pest.)

A szerelem.

Úljetek föl képzetemnek
Csónakára s úszszatok,
Úszszatok szívem taván át,
Szép leányok s asszonyok,
Mindnyájan, kiket szerettem,
A mióta szeretek,
Úljetek föl képzetemnek
Csónakára; jertek, jertek,
Hadd mulassak veletek.

És előjött valamennyi,
S istenemre, szép sereg!
És közöttök olyan is van,
Kit már alig ismerek,
Pedig őket mind egyenlőn,
Mind egy hévvel szeretém,
De hiába, a szerelmet,
Még mint kicsi gyöngye gyermek
Régen, régen kezdtem én.

S ez mutatja bölcseségem!
Már mint gyermek bölcs valék,
Tudtam akkor már, a mit más
Vén korában sem tud még,
Tudtam azt, hogy a világra

Csak egy nap süt melegen,
S ez a nap nem fõnn az égen,
Hanem lenn a szív mélyében
Van, s e nap a szerelem.

Higyetek nekem ti, a kik
Fáradoztok kincsekér':
A föld minden gyémántjánál
Egy pár szép szem többet ér;
S higyetek ti, kiknek lelke
Hír- dicsőségért a vér
Vagy virasztás ösvényén megy:
Egész babérerdõnél egy
Rózsabimbó többet ér.

A fukar hadd számitgassa
A gyülv aranyokat,
Mást számitok én... a kedves
Hölgyektõl nyert csókokat.
S nékem a sors csak virággal
Ékesítse kalapom,
Nem kérek babért ujabban,
Sõt a mit már eddig kaptam,
Ha kell, azt is vissza'dom.

(Székes-Fejérvár.)

Az erdõnek madara van...

Az erdõnek madara van,
És a kertnek virága van,
És az égnek csillaga van,
S a legénynek kedvese van.

Virítsz virág, dalolsz, madár,
És te ragyogsz, csillagsugár,
S a lány virít, dalol, ragyog...
Erdõ, kert, ég, legény boldog.

Hejh elhervad a virágszál,
Csillag lehull, madár elszáll,
De a leány, az megmarad,
A legény a legboldogabb.

(Pest.)

Mi volt nekem a szerelem?

Mi volt nekem
A szerelem?
Számos ízben könny patakja,
Gyöngye sajka úszott rajta,

Benne lelkem volt a sajkás,
Hajtó szellőm a sohajtás.

Mi volt nekem
A szerelem?
Aggodalmak erdősége,
Hangzott sűrű közepébe'
Farkasoknak ordítása,
Denevérek vijjogása.

Mi volt nekem
A szerelem?
Oktalan kis balga gyermek,
A ki pillangókat kerget,
Kergeti lélek-szakadva,
Mig bebotlik egy árokba.

Mi volt nekem
A szerelem?
Holt remények szemfedője,
Sötét búbanatból szöve,
Vagy piros szekér, a melyen
Vesztőhelyre vittek engem.

Mi most nekem
A szerelem?
Rózsafán kis madárfészek,
Melyben vígan füttyörészek,
S ha földulja a fergeteg,
Odább szállok, mást építek.

(Pest.)

Édes öröm ittalak már...

Édes öröm ittalak már,
És hova lett az a pohár,
A melyből ittalak téged?
Osszetörött, cseréppé lett.

Keserű bú, ittalak már,
És hova lett az a pohár,
A melyből ittalak téged?
Osszetörött, cseréppé lett.

Fényes nap a szív öröme,
Sötét felhő takarja be.
Sötét felhő a szív bújja,
Szellő jön és odább fújja.

Olyan vagyok, mint az árnyék,
Mintha temetőbe járnék.

Elmult idő, elmult idő,
Te vagy, te vagy a temető.

A temető éjjelében
Bolygótűz az én vezérem.
Mult napjaim sírja felett
Bolygótűz az emlékezet.

Mozdúlni kezd a levegő,
Halk, de hűvös fuvalom jó,
És tőlem suttogva kérdi:
Nem legjobb-e soh'sem élni?

(Pest.)

A nép nevében.

Még kér a nép, most adjatok neki!
Vagy nem tudjátok, mily szörnyű a nép,
Ha fölkel és nem kér, de vesz, ragad?
Nem hallottátok Dózsa György hírét?
Izzó vas trónon őt elégetétek,
De szellemét a tűz nem égeté meg,
Mert az maga tűz; úgy vigyázzatok:
Ismét pusztíthat e láng rajtatok!

S a nép hajdan csak eledelt kívánt,
Mivelhogy akkor még állat vala;
De az állatból végre ember lett,
S emberhez illik, hogy legyen joga.
Jogot tehát, emberjogot a népnek!
Mert jogtalanság a legrútabb bélyeg
Isten teremtményén, s ki rá sűti:
Isten kezét el nem kerülheti.

S miért vagytok ti kiváltságosok?
Miért a jog csupán ti nálatok?
Apáitok megszerzék a hazát,
De rája a nép-izzadás csorog.
Mit ér, csak ekkép szólni: itt a bánya!
Kéz is kell még, mely a földet kihányja,
A míg föltűnik az arany ere...
S e kéznek nincsen semmi érdeme?

S ti, kik valljátok olyan gőgösen:
Mienk a haza és mienk a jog!
Hazátokkal mit tennétek vajon,
Ha az ellenség ütne rajtatok?...
De ezt kérdeznem! engedelmet kérek,
Majd elfeledtem győri vitézségtek.
Mikor emeltek már emlékszóbot
A sok hős lábának, mely ott úgy futott?

Jogot a népnek, az emberiség
Nagy szent nevében, adjatok jogot,
S a hon nevében, egyszersmind, a mely
Eldől, ha nem nyer új védoszlopot.
Az alkotmány rózsája a tiétek,
Töviseit a nép közé vetétek;
Ide a rózsza néhány levelét
S vegyétek vissza a tövis felét!

Még kér a nép, most adjatok neki;
Vagy nem tudjátok: mily szörnyű a nép,
Ha fölkel és nem kér, de vesz, ragad?
Nem hallottátok Dózsa György hírét?
Izzó vas trónon őt elégetétek,
De szellemét a tűz nem égeté meg,
Mert az maga tűz... ugy vigyázzatok:
Ismét pusztíthat e láng rajtatok!

(Pest.)

De miért is gondolok rá?...

De mért is gondolok rá?
Mért gyötrődöm?... hiszen
Még csak hírét sem hallom,
Még csak nem is izen.

Hát ily hamar felejt, ily
Hamar felejthetett?
Az még valószínűbb, hogy
Soha sem szeretett.

Azt tartják: nem a nyelv, de
A szem mond igazat.
Én hittem ezt, s hitemnek
Gyümölcse kárhozat.

Hittem szemének, a mely
Azt mondá, hogy szeret...
Szégyeld magad, szégyeld, te
Könnyenhívó gyerek!

Most már egyéb nincs hátra,
Mint őt felejteni.
Ki innen, ki szivemből,
Emlékem kincsei!

Hajós vagyok, ki vészkor
Mindent tengerbe vét,
Hogy az üres hajóban
Megmentse életét.

(Pest.)

Háború volt...

Háború volt mindig éltem
Legszebb gondolatja,
Háború, hol vérét a szív
Szabadságért ontja!

Egy szentség van a világon,
Melyért fegyverünkkel
Sírunkat megásni méltó,
Melyért vérzenünk kell;

Ez a szentség a szabadság!
Órültek valának
Mindazok, kik más egyébért
Éltet áldozának.

Békét, békét a világnak,
De ne zsarnok kényvtől,
Békét csupán a szabadság
Fölszentelt kezéből.

Majd ha így lesz a világon
Általános béke,
Vessük akkor fegyverünket
Tenger fenekére.

De míg így nincs: addig fegyvert,
Fegyvert mind halálíg!
Tartson bár a háború az
Ítélet napjáig!

(Pest.)

Világosságot!

Sötét a bánya,
De égnek benne mécsek.
Sötét az éj,
De égnek benne csillagok,
Sötét az ember kebele,
S nincs benne mécs, nincs benne csillag,
Csak egy kis hamvadó sugár sincs.
Nyomoru ész,
Ki fénynek hirdeted magad,
Vezess, ha fény vagy,
Vezess csak egy lépésnyire!
Nem kérlek én, hogy átvilágíts
A más világnak fátyolán,
A szemfedőn.
Nem kérdem én, hogy mi leszek?
Csak azt mondd meg, hogy mi vagyok

S miért vagyok? . . .
Magáért születik az ember,
Mert már magában egy világ?
Vagy ő csak egy gyűrűje
Az óriási láncznak,
Melynek neve emberiség?
Eljünk-e önnön öröminkek,
Vagy sírjunk a síró világgal? --
Hány volt, ki más szivéből
Kiszíta a vért
Saját javára,
És nem lett büntetése!
S hány volt, ki más javáért
A vért kiontá
Saját szivéből,
S nem lett jutalma!
De mindegy; a ki áldozatnak
Od'adja életét,
Ezt nem díjért teszi,
De hogy használjon társinak.
S használ-e vagy sem?
A kérdések kérdése ez,
És nem a »lenni vagy nem lenni?«
Használ-e a világnak, a ki érte
Föláldozá magát?
Eljő-e a kor,
Melyet gátolnak a roszak
S a melyre a jók törekednek,
Az általános boldogság kora?
S tulajdonképen
Mi a boldogság?
Hisz minden ember ezt másban leli,
Vagy senki sem találta még meg?
Talán a mit
Mi boldogságnak nevezünk,
A miljom érdek,
Ez mind egyes sugára csak
Egy új napnak, mely még a láthatáron
Túl van, de egykor feljövend.
Bár volna így!
Bár volna célja a világnak,
Bár emelkednék a világ
Folyvást, folyvást e cél felé,
A míg előbb-utóbb elérné!
De hátha ugy vagyunk,
Mint a fa, mely virágzik
És elvirít,
Mint a hullám, a mely dagad,
Aztán lesimúl,
Mint a kő, melyet fölhajítanak,
Aztán lehull,
Mint a vándor, ki hegyre mászik,
S ha a tetőt elérte,
Ismét leballag,

S ez így tart mindörökké:
Föl és alá, föl és alá . . .
Irtóztató, irtóztató!
Kit még meg nem szállott e gondolat,
Nem fázott az soha.
Nem tudja még: mi a hideg?
E gondolathoz képest
Meleg napsugár a kigyó,
Mely keblünkön jégcsap gyanánt
Vérfagylalón végigcsuszik,
Aztán nyakunkra tekerőzik,
S torkunkba fojtja a lélekzetet — — —

(Pest.)

Szöke asszony, szöke asszony . . .

Szöke asszony, szöke asszony,
Fejér hattyu, fejér hattyu!
Sorsod olyan fekete,
Mint a holló, mint a holló.

Mért adá neked az isten
E szépséget? vagyis inkább
Ezt a férjet mért adá,
Ki nem tudja, hogy mi a szép?

Kebeledbe mért tevé az
Isten ezt a gazdag szívet?
Ezt a tündér zongorát,
Mit nem tud pengetni férjed.

Oh ha én birnám e hangszert! . . .
Pillanatra érintém csak,
És dalától reszkedett
Örömében a teremtés.

Vége, vége már e dalnak,
Elváltunk, és nem tudom, **hog**y
Nézek-e még valaha
Szép szemed kék csillagára?

Be-benéztem elmerengve
Gyönyörű kék szemeidbe,
Mint a tenger mélyibe
Néz a sajkás holdas éjben.

De fölöttünk sötét felhő
Támadott, mely elborítá
A holdfényes éjszakát . . .
Férjed jött sötét orczával.

Szörnyü ember! van hatalma,
Tőled mindent megtagadni,
És a mellett van joga,
Tőled mindent követelni.

Meggyülöltem őt, meg; mert él
Hatalmával és jogával:
Tőled mindent követel
És nem enged semmit, semmit.

Volnál képes őt szeretni?
És lehetnél véle boldog?
Soha, soha sem hiszem,
Noha mindig oly vidám vagy.

Mért mosolygál én előttem?
Engem el nem ámitottál;
Jól tudom, hogy a mosoly
Gyakran könnyek álorczája.

Jól tudom, hogy éjjelenként,
Hogyha férjed mélyen alszik,
Te virasztasz, mert szobád
És a város bármi csendes:

De szived rémek tanyája,
Melyek csengő poharakba
Töltik és iszszak megölt
Örömidnek omló vérét.

Mit tevő légy? mit tevő légy?
Legalább átkozd meg őket,
Átkozd meg, kik tégedet
Ily nyomoruságba löktek;

Mondj megsemmisítő átkot
Hajlékukra, ha még élnek,
És ha már meghaltanak,
Mondj átkot koporsójokra! . . .

Szegény asszony, hogy tennéd ezt?
Nem szabad megátkoznod, sőt
Tisztelned s szeretned kell,
Mert hiszen ezek szülőid. —

Szőke asszony, száke asszony,
Fejér hattyu, fejér hattyu!
Sorsod olyan fekete,
Mint a holló, mint a holló.

(Pest.)

Fölszedtem sátorfám . . .

Fölszedtem sátorfám és világnak mentem. —
Homályos sejtések munkálódtak bennem,
Hogy, ha elindulok, találok valamit,
Találok, hanem a sejtés nem mondta: mit?
Még azt se mondta, hogy mely táj felé menjek?
Csak azt mondta: menjek, menjek, nepihenjek.
Én e benső szónak engedelmeskedtem,
S az apai ház úgy elmaradt mögöttem,
Mint az álom a fölébredt ember mögött,
Apámhoz, anyámhoz még csak hírem se jött.
Apám s anyám pedig búbanatba esék,
De a jó szomszédok őket fölkeresék,
S vigasztalásukra voltak ilyenformán:
»Soh'se búsuljanak Sándor fiok sorsán!
Ilyen istentől elrugaskodott gyerek
Az aggódást ingyen sem érdemeli meg.
Viszi, míg viheti, végre pedétiglen
Fölakasztják, a mit adjon is az isten,
Mert nem vagyok mai legény a világban,
De kicsiny mását sem láttam gonoszságban.«
Öreg szülőimet ekkép vigasztalák,
Szegény jó anyámmal fölfordult a világ,
Rá borúlt fejjel az ágy szélére, s ottan
Elveszett fiáért sírt szíveszakadtan.
Édes apám csak egy-két könnyet hullatott,
De azután annál többet káromkodott,
Kiczifrázta, mint a szűcs a remek-bundát,
S kegyetlen haraggal ime szókat mondá:
»Hogy tiszta nevemnek ilyen foltja vagyon!
Ha föl nem akasztják, én lövöm őt agyon.«
Híre ment e szónak, hozzám is elére,
Nem is tettem lábam apám küszöbére,
Mert nagyon jól voltam én annak tudója,
Hogy ígéreteit ő híven lerója.
Kedvem kerekedett beszólni sok ízben
Öregeimhez, de biz én be se néztem,
Csak akkor, hogy már megeltem a valamit,
Megeltem, megeltem, két ország tudja: mit.
Tudni való dolog, hogy nem lőtt meg apám,
Mikor azután az ajtót rájok nyitám;
Olyat örült, hogy a szíve is fájt bele,
Soha sem volt szívvel így teli kebele,
S bezeg nem mondja most, mint egykoron tevő
Bezeg nem mondja, hogy beszennyeztem nevét,
Hát a jó szomszédok? ők most ezt beszélik:
»Mondtam, szomszéd uram, mondtam én min-
Ne bántsa a fiát, a szerencse fordul, [détig,
Derék ember válik abbul a Sándorbul!«

(Pest.)

Zöld Marczy.

Négy ágú épület, a mely be sincs fedve,
Mely akasztófának vagyon keresztelve,
Akasztófa mellett hollók károgása,
Nem volt Zöld Marczinak hét országban mása.

Pej csikó szájában fényes acézlazbla,
Hányta a szikrát, ha a csikó harapta.
Rajta, Zöld Marczy, te futottál, röptél,
Mint a lobogó láng, kit elkapott a szél.

Ugyan csak megteszi! . . . Marczy, hol vehetted,
Lobogó gatyádat lobogó ingedet?
Szép menyecskék varrták fejez patyolatból,
Csók lett érte díjak piros ajakadról.

Szép legény volt Marczy, szerették a lányok.
Ha én utánam is annyian volnának! . . .
A merre Marczy járt, volt harang szólása,
Sok szerelmes szívnek hangos dobogása.

Minek volt sarkantyú kordován csizmáján?
A szép szó is fogott sörény paripáján.
Nem is a ló, hanem hát a táncz számára
Verette a csengőt csizmája sarkára.

Rá termett a tánczra Marczy, nem tanulta;
De ő tőle sokan tanulhattak volna.
Betért a csárdába, ha szólt a muzsika,
S szilaj kedvvel amugy magyarán megrakta.

Nem kívánczolt ő Bakony erdeibe,
Oda csak a félnék tolvaj rejtezik be,
Bokrok közé búvik, onnan ugrik elő,
Ugy ragadja torkon, a ki arra menő.

Marczinak Hortobágy volt rendes tanyája,
Hortobágy, a puszták óriás királya,
Kiállt az országút síkjára, s az utas
Száz lépésről látta, hogy majd lesz ne-mulass.

Ha gazdag utas jött, Marczy így kiáltott:
»Ide az erszénynyel, ha nem kell halálod!«
Ha szegény utas jött, ezt mondta szívesen:
»Nesze az erszényem, s áldjon meg az isten!«

Fegyverneki pusztá, fegyverneki pusztá
Szegény jó Zöld Marczy halálát okozta,
Négy ágú épület volt halálos ágya
S temetési dala varjak károgása.

(Pest.)

Az árva lyány.

I.

Csak egy lénnyel van kevesebb,
Mint tennap volt,
S nekem úgy tetszik: az egész
Világ kiholt.

Meghalt anyám, le is tevék
A sírba őt;
Lelkemből varrtam én reá
A szemfedőt.

Anyám, miért nem vitted el
Életemet,
Ha már belőle elvivéd
Az örömet?

Te nap valál, én sugarad.
Itt mért hagyál?
Hisz sugarát elviszi a
Nap, ha leszáll.

Beszélek hozzád, hallod-e
A bús panaszt?
Hiába van szóm, te, anyám,
Nem hallod azt.

Itt állok, a hol rajtad a
Sír halma kél,
S messzebb vagy még is a világ
Legvégénél.

Midőn koporsód szögezék,
Ezt rebegém:
»Ébredj föl, kedves jó anyám,
Édes szülém!«

Fölkelt-e a föltámadás
Majd tégedet,
Kit gyermeked siralma sem
Ébreszthetett?!

II.

Virasztánk kínosan
Anyám, te s én;
Kis mécsünk reszketett,
Haldokló éltedet
Jelképezvén.

Magam valék anyám
Fájdalminál;
De nem soká' közénk
Egy vendég érkezék...
Jött a halál.

Anyácskám, édesem,
Jó szivedet
Keze megérinté,
S verése szűnt belé
S hidegedett.

Midőn közel vala
A szörnyű vég,
Mint hervadt fára le
Az ős esős köde,
Rád borulék.

Beléd akartam én
Én éltemet
Csókolni... s oh szülém,
Te csokolád belém
A tiedet!

III.

Virágot ültettem
Anyám sírhalmára,
Harmat nem is kell, mert
Könnyem csorog rája.

Még holta után is
Kedvét keresem én,
Ezen virágokat
Csak azért ültetém.

Kedvelője volt a
Virágoknak anyám,
Szép intését mintha
Még most is hallanám:

»Szeresd a virágot
És ne féltsd szivedet,
Mert, ki ezt szereti,
Rosz ember nem lehet;

A virág s az erény
Két atyafi-gyermek,
Egy szívben egymással
Nem ellenkezhetnek.

Tudod, mi a virág?
A földnek jósága;
Tudod, mi a jóság?
A lélek virága.« —

Virágot ültettem
Anyám sírhalmára.
Le az égből, anyám.
Tekintesz-e rája?

Látod-e az égből
Viruló sírodat,
S viruló sírodnál
Hervadt leányodat?

(Pest.)

Mily szép a világ!

Én hittem-e egykor
Átoknak az éltet?
Én bolygtam a földön,
Mint éji kísértet?
Elégeti arczom
A szégyeni láng! —
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Vad ifjukoromnak
Szélvésze kitombolt,
Kék, tiszta szemével
Mosolyg le a mennybolt,
Mint gyermekeikre
Az édes anyák —
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Minden napom egy bút
Gyónlál ki szivembül,
Kert újolag e szív,
Mely széltire zöldül,
És benne virít a
Sok tarka virág...
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

A bizodalom, kit
Oly rútul elüzek,
Két karral ujonnan
Lelkemre füződék,
Mint távoli utról
Jött régi barát...
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Jertek közelembe,
Jó régi barátok,
Nem néz a gyanúnak
Kancsal szeme rátok,

Elvertem az ördög
Ez atyjafiát...
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Hát még ha eszembe
Jut ifju virágom,
A barna leány, e
Szép hajnali álom,
Kit én úgy imádom
S ki engem imád —
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

(Szalonta.)

Te az enyim, én a tied..

Te az enyim, én a tied,
Nekünk áll a világ!
Magas a nap fejünk fölött,
Messze földet belát,
De a meddig szeme elhat,
Nem lát nálunk boldogabbat.

Kicsiny leány az én rózsám,
Elfér az ölembé',
Kicsiny leány az én rózsám,
De nagy ám a leike,
Rózsám lelke egész ország,
Még pedig a Tündérország.

Ha Juliskám eszembe jut,
Sötétben is látok,
Fényes szeme, fényes lelke
Hint reám világot;
Ha előttem e két fáklya,
Belátok a mennyországba. —

Tudod-e még, édes anyám,
Mikor gyerek voltam?
Kinn az utcán házunk előtt
Játszottam a porban,
Már ott az járt a fejembe';
Ha belőlem király lenne!

Kinevettél akkor, anyám,
Jó izút nevetél,
Hogy fiad fejében ilyen
Balga gondolat kél.
De az isten meghallgatott,
Megsegített, király vagyok.

Király vagyok én, mióta
 Birom Juliskámat,
 Nem fejemen, de szívemen
 Hordom koronámat,
 Eszemadta Juliskája,
 Szívem arany koronája!

(Nagy-Várad.)

Tűz.

Nem akarok elrohadni,
 Mint a fűzfa a mocsárban;
 El akarok égni, mint a
 Tölgy a fellegek lángjában.

Tűz kell nékem; víz maradjon
 A békának és a hálnak
 És a rosztóknak, kik
 Béka módra kuruttyolnak.

Te vagy az én elemem, tűz! . . .
 Sokat fáztam életemben,
 Szegény testem sokat fázott,
 De meleg volt mindig lelkem. —

Jer, szeretlek, szép leányka,
 Jer, szeretlek szenvedélylyel:
 De tüzes légy! más különben
 Elmehetsz isten hírével.

Hejh, korcsmáros, bort! ihatnám.
 Tiszta bort! mert ha vizes lesz:
 Megköszönhet'd, ha kancsód a
 Falhoz vágom, nem fejedhez. —

Csak így élet ez az élet,
 Tüzes lánynyal, tüzes borral . . .
 És — a mit majd elfeledtem —
 Nem maradhat még el a dal.

Mondjatok dalt, de tüzes dalt,
 Mert szakadjon ki a nyelve,
 Ki úgy dalol, hogy dalától
 Nincsen a szív feltüzelve.

Nem akarok elrohadni,
 Mint a fűzfa a mocsárban;
 El akarok égni, mint a
 Tölgy a fellegek lángjában!

(Pest.)

F. A. emlékkönyvébe.

Olvastad úgy-e bár a bibliába?
 Az olajos-korsó történetét?
 Az van megírva réla, hogy hiába
 Ömlött, mert újra mindig megtelék.

Ez olajos-korsó az élet képe;
 Azért kaczagom a bolondokat,
 Kik alig mártják nyelvöket beléje
 Eszélytelen gazdálkodás miatt.

A böles hosszú kortyokban hajtogatja
 E korsó édes nedvét untalan!
 Mért gazdálkodnék? a midőn jól tudja,
 Hogy minden perczen ismét tele van.

(Pest.)

A majtényi síkon.

Mióta elváltam édes szeretőmtől,
 Velem volt emléke, szüntelenül velem;
 Valamint a három napkeleti királyt
 A csillag, úgy kísért engem a szerelem.

Hagyj el most, szerelem, hagyj el, szép csilla-
 Nem neked való hely ez, a hova értem; [gom,
 Vagy ha el nem maradsz, fátyolt vetek reád,
 Hogy szembekötve jőj át a csatatéren.

Csatatér ez a sík, szent csatának tére,
 Mert a szabadságért harczolának rajta,
 Oh árva szabadság, haldokló kezedből
 Undok árulás a fegyvert kicsavarta.

És a hősök, kik itt a hazáért vívtak,
 Hazátlan bujdosók, földönfutók lettek,
 És a latrok, kik a hazát elárulták, [meg! —
 Urak lőnek . . . oh szív, szívem, ne repedj

Tavaszi délután, verőfényes idő,
 Az égen kis fejr felhők uszdogálnak;
 Hattyusereg tán e felhőcsoport? vagy a
 Hősök szellemei, kik itt elhalának?

Csend van körülöttem, tünődöm, tünődöm. . .
 De mit állok még itt? mértodább nem megyek?
 Végzém, a mit kelle: elmondtam legszörnyűbb
 Átkomat, s elsírtam legszentebb könnyemet.

Sári néni.

küszöbön guggol Sári néni,
Guggol s nem áll; nem akar már nőni.
Van nyergelve pápaszemmél orra,
Varrogat . . . tán szemfedőjét varrja.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

A mi eddig ott lenn volt ruháján,
Odafönn van most a ráncz orcáján;
Csak úgy lig-lóg derekán ruhája,
Mintha rá villával volna hányva.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Haja tél, — ha látom, szinte fázom —
Fejér, mint a fejerített vászon,
S borzasan ül feje tetejében,
Mint a gölyafészek a kéményen,
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Befelé vette az utját szeme
Rá únt régi születőhelyire,
Ott benn pislog, szomorún, nem vígan,
Mint a lámpa a beroskadt sírban.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Keble róna, pusztá s csendes róna,
Mintha már alatta szív se vóna;
Ott van még a szív, de mozdulatlan,
Csak nagy néha, csak elvétve dobban.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Vad, tékozló fiú az ifjúság,
Két marokkal szórja gazdaságát,
De jön apja, a zugori vénség,
S visszaszedi elpazarlott kincsét.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

(Szalonta.)

Ha én kedvesemről gondolkodom . . .

Ha én kedvesemről gondolkodom,
Egy-egy virág minden gondolatom,
Gondolkodom rólad, szép kedvesem,
Ezt teszem napestig, egyebet sem.

Foly a lemenő nap arany vére
Violaszín hegyek tetejére.
Még messzebb van tőlem, kit szeretek,
Mint azok a violaszín hegyek.

Miért jár a nap keletről nyugatra?
Ha nap volnék, nem járnék én arra,
Nyugatról járnék én kelet felé,
Mert a legszebb lyány ott keleten él.

Feljött az égre az esti csillag,
Ma megint oly különösen csillog,
Felöltözött ünnepi ruhába,
Tán azért, mert kedvesemet látta.

Mikor látlak, mikor látlak, rózsám?
Mikor leszesz megint közel hozzám?
Vajon mikor nézek már szemedbe.
Szép szemedbe, hetedik egembe?

(Pest.)

Petőfi költeményei.

Mi lárma ez megént?

Mi lárma ez megént fülem körül?
Ki háborítja nyugtomat megént?
Hallgasson el, ki jó sorsán örül!
Majd megtanítok egy pár kócz legényt.

Ismét fölkelt a kritikus-csapat,
Ismét veszettül zúgnak ellenem.
Hagyjátok el kiabálástokat,
Mig engem el nem hágy a türelem.

Vagy feledétek már a múlt időt?
Nem ég, nem viszket többé hátatok? . . .
Nem árt meggondolni, hogy ezelőtt
Mi történt? s húzzátok meg magatok.

Tudjátok: durván bánom veletek. —
Hiába ez már az én modorom:
Ha férfi bánt, majd karddal felelek,
De a kutyákat csak korbácsolom.

(Pest.)

Röpül az úti por . . .

Röpül az úti por, dobog a föld, nyargal
A bőszült paripa egy szegény lovaggal.
Kihányta nyergéből a ló a lovagot,
De hajh a kengyelbe akadt egyik lába . . .
Talppal az ég felé, iszonyú állapot,
Fejével pedig ott lenn a föld porába',
A fakó port söpri fekete fürtével,
S köveket pirosít homloka vérével.

Csak úgy vagyok, mint e szerencsétlen lo-
Kit szilaj paripa hurczol maga után, [vag,
Hurczol engemet az eszeveszett harag,
Még agyvelőmet is széjjelloccsantja tán.
Bár csak szétszakadna boldogtalan fejem,
Ugy is kopár föld az, nem süt a nap rája,
Csak sötét gondolat, a mi benne terem,
Sötét gondolatok tövise, dudvája.

Sze:elem rózsámat, mint az isten maga,
Ki őt teremtette leányok gyöngyének.
Az ő nekem, a mi a csillag az éjnek,
Szeretóm a hűség tündöklő csillaga.
Köd ereszkedett rád, csillagom világa.
Köd ereszkedett rád, be halovány lettél!
Kértelek apádtól, kértelek hiába,
Nem kaptam egyebet hideg feleletnél.

Elúztok tőled, szép paradicsomkertem,
De nem angyal, a ki ott őrt áll előtted;
Ne félj, nem örökre váltunk el! te érted
Még többet is merek, ha már annyit mer-
Elvittelek volna, mint nap a harmatot, [tem.
Mint az esti szellő a rózsalevelet,
De most, mint a nyilvesszővel a zaklatott
Megsebzett oroszlán, úgy megyek el veled!

(Erdőd.)

Bányában.

Ezer öltre vagyok ideleenn a
Föld ölében,
Hol az ősi örök éj tanyázik
Vadsötéten.
A kis lámpa reszkető sugára
Félve néz a zordon éj arczára,
Mint a sasra a galamb.

Ezer öltre a virágoktól s a
Napvilágtól,
Ezer öltre! tán már a pokol sincs
Innen távol;
Vagy már benn is vagyok a pokolban?
Benne, mert a sátán háza ott van,
A hol az arany terem.

Bányaszellem, sátán, kincs királya,
Mit adsz értem?
Mennyit adsz, ha szívemet te néked
Eligérem?
Alkudjunk meg, jöszte, bányaszellem,
Most ez egyszer volt lejőni kedvem,
Vagy látsz többé vagy soha. —

Vártam, vártam, és hiába, mert a
Kincs királya
Benn maradt a sziklák tömegében
Ki nem álla.
S mért nem állt ki? miért nem jelent meg?
Csak azért, mert tudta, hogy enyelgek,
Hogy szívem nem eladó.

Nem, szívem nem eladó, e szívnek
Nincsen ára,
Nem megy az be a hatalmasoknak
Kincstárába...
Széjjelosztom én a szegénységnek,
Kik kunyhóban és útfélen élnek,
Köztök ingyen osztom szét.

(Nagy-Bánya.)

Rongyos vitézek.

Föl tudnám én is öltöztetni
Szép rím- s mértékbe versemet,
A mint illő meglátogatni
A társasági termeket.

De eszméim nem henye ifjak,
Kik élnek, hogy mulassanak,
Hogy felfürtözve, kesztyűs kézzel
Látogatóba járjanak.

Nem cseng a kard, nem dörg az ágyú,
A rozsdá-álmom lepte meg;
De tart a harc... a kard s az ágyú
Helyett most eszmék küzdenek.

Ott állok én is a csatában
Katonáid közt, századom!
Csatázok verseimmel... egy-egy
Harcos legény minden dalom.

Rongyos legények, de vitézek,
Mind bátran harcol, bátran vág,
S a katonának bátorsága
Teszi díszét, nem a ruhák.

S nem kérdem én, hogy költeményim
Tulélnek-e majd engemet?
Ha el kell esniök, talán e
Csatában: ám hadd essenek.

Még akkor is szent lesz a könyv, hol
Mehalt eszméim nyugszanak,
Mert hősök temetője az, kik
A szabadságért haltanak.

(Pest.)

Hol a leány, ki lelkem röpülését..

Hol a leány, ki lelkem röpülését
Követni bírná te kivüled?
És hol a férfi, a ki én kivülem
Szived mélyére lemerülhet?
Egymáshoz illünk; a teremtés napján
Egymásnak voltunk már rendelve mi...
Isten kötötte össze lelkeinket,
Ember nem képes elválasztani.

Mint törnek ők s hadd törjenek reánk az
Önérdék rozsdás fegyverével;
Elhárítjuk mi könnyen a csapást a
Szerelem varázsvesszejével.

A szerelem a legnagyobb hős, ennek
Valának legtöbb diadalmai...
Isten kötötte össze lelkeinket,
Ember nem képes elválasztani.

Szeretjük egymást égő szerelemmel.
Te tiszta, szent vagy, oh leányka,
S az én szívemnek, hogyha volt is feltja,
Leégeté szerelmem lángja.
Mért oltanátok el keblünk tüzét? mely
Oltár fölött is méltó állani...
Isten kötötte össze lelkeinket,
Ember nem képes elválasztani.

Tiéd vagyok, szép angyalom, tiéd, és
Te az enyém vagy mindörökre!
Együtt lépünk az élet határáig
Rózsákra, tövisekre,
S ha átörültük, átbúsultuk éltünk,
Együtt fogunk a sírban porlani...
Isten kötötte össze lelkeinket,
Ember nem képes elválasztani.

(Erdőd.)

A türelemről.

Türelem, te a birkák s a
Szamarak dicső erénye,
Tégedet tanuljalak meg? !
Menj a pokol fenekére!

Hogyha mint koldús járod be
A földet s kérsz menedéket:
Kérj akárhol, csak ne tőlem,
Szívem nem fogad be téged;

S ha bejárod, mint hódító,
Diadallal a világot:
Lesz egy szikla, s ez szívem lesz,
Melyre nevedet nem vágod.

Türelem, kicsépelte szalma,
Melyet a bárgyú világnak
Telt kalászként árulnak,
Kik magodból jóllakának;

Te üres fazék, melyből a
Macska a tejfölt kiette,
S a szakácsné most szájátva,
Fejcsóválva áll mellette.

Türelem, te... nem tudom, mi?
Mint gyűlöllek, mint utállak!
Mert ahol van kezdeted, ott
Vége van a boldogságnak.

Oh a föld boldog lehetne,
Hogyha rajta te nem volnál,
S míg te rajta léssz, mindaddig
Megmaradunk a nyomornál.

El veled, te élet átka,
El veled, le a pokolba!
Nyeljen el, ki rút pófádat
Erre a szép földre toltá!

(Pest.)

Múzsám és menyasszonyom.

Kopogtatának. Kérdém: ki van ott?
»Leány«, felelt kinn, a ki kopogott.
»Leány? ah, úgy bocsánatot,
Ajtómat meg nem nyithatom;
Mit szólna majd menyasszonyom,
Ha megtudná idővel,
Hogy hölgyet fogadék el,
Mint vőlegény is... mert házasodom.«
»Épen azért jövék«, felelt megint
Szomorú hangon a lány odakint,
»Épen azért jövék;
Nyiss ajtót, áldjon meg az ég,
Számomra csak kinyithatod,
Én régi szeretőd vagyok.«
»Mit? régi szeretőd? úgy annál
Kevésbé jössz be, bármiként akarnál.
Aztán nekem nincs régi szeretőd;
Rútul hazudtam, a midőn
Leánynak azt mondtam, hogy szeretem...
Az csak költői szalmaláng vala,
Mely született s ellobbana.
Ez bennem a lege-só szerelem,
Büntessen isten engemet, ha nem!
»Senkit sem szeretél? az nem lehet.
Egyet szeretted, egyet, engemet;
Ereszsz be, én múzsád vagyok,
Vagy még most is hiába kopogok,
Midőn megmondtam nevedet?«
»Te vagy, galambom, kedves múzsám?
Miért nem szóltál? jer be hozzám,
Jer, nyitva ajtóm és karom,
Ölelj meg, édes angyalom!
Igen, te voltál az egyetlen,
A kit szerettem eddig életemben,

S szeretni foglak síromig,
 Te drága szép leány, a kit
 Mellém a jó sors rendele,
 Hogy légyen egy lény, melynek kebele
 Hiven ver értem akkor is még,
 Midőn a mondhatatlan inség
 Korában elhagy az egész világ.
 S úgy lett. Az árva ifjut elhagyák
 Baráti, ismerősei.
 Te nem tudád csak őt felejteni,
 Te voltál hű vigasztalója, társa,
 Mig tartott hosszu, kínos bujdosása.
 És mostan téged én feledjelek,
 Kihez csatolnak oly szent kötelek?
 Nem, nem, örökre itt maradsz szivemben,
 Ez a sziv nagy, megfértek benne ketten,
 S hiszem, tudom,
 Hogy egymás mellett békességben éltek,
 Mert hisz te és menyasszonyom
 Testvérek vagytok ti, édes testvérek:
 Együtt születtetek az égben,
 A csillagok legszebbikében,
 S onnan le együtt szálltatok
 Szivárványból szótt szárnyakon
 Egy szép tavaszi hajnalon,
 Hogy szép engem boldogítsatok!

(Pest.)

Arany Laczinak.

Laczi te,
 Hallod-e?
 Jer ide,
 Jer, ha mondom,
 Rontom-bontom,
 Ül meg itten az ölemben,
 De ne moccanj, mert különben
 Meg talállak csípni,
 Így ni!
 Úgy-e fáj?
 Hát ne kiabálj.
 Szájadat betedd,
 S nyisd ki füledet,
 Nyisd ki ezt a kis kaput;
 Majd meglátod, hogy mi fut
 Rajta át fejedbe...
 Egy kis tarka lepke.
 Tarka lepke, kis mese,
 Szállj be Laczi fejibe.

Volt egy ember, nagy bajúszos.
 Mit csinált? elment a kúthoz.

De nem volt víz a vederbe',
 Kapta magát tele merte.
 És vajon minek
 Merítette meg
 Azt a vedret?
 Tán a kertet
 Kéne meglocsolnia?
 Vagy ihatnék?... nem biz' a.
 Telt vederrel a kezében
 A mezőre ballag szépen,
 Ott megállt és körülnézett;
 Ejnye vajon mit szemlélhet?
 Tán a fényes délibábot?
 Hisz olyat már sokat látott...
 Vagy a szomszéd falu tarnyát?
 Hisz azota meg nem sokat lát...
 Vagy tán azt az embert,
 Ki amott a kenderet
 Áztatóba hordja?
 Arra sincsen gondja.
 Mire van hát?
 Ebugattát!
 Már csak megmondom, mi végett
 Nézi át a mezőséget,
 A vizet mért hozta ki?
 Ürgét akar önteni.
 Ninini:
 Ott az ürge,
 Hű, mi fürge,
 Mint szalad!
 Pillanat,
 S odabenn van,
 Benn a lyukban.
 A mi emberünk se rest,
 Oda nyargal egyenest
 A lyuk mellé,
 S bele önté
 A veder vizet;
 Torkig tele lett.
 A szegény kis ürge
 Egy darabig türte,
 Hanem aztán csak kimászott.
 Még az inge is átázott.
 A lyuk száján nyakon csípték,
 Nyakon csípték, haza vitték,
 S mostan...
 Itt van...
 Karjaimban,
 Mert e fürge,
 Pajkos ürge,
 Te vagy, Laczi, te bizony!

(Szalonta.)

Utazás az alföldön.

Pompás kis utazás, valóban!
Alig van egy arasznyira
Fölöttem a felhő, oly terhes.
Szakad nyakamba zápora.
Bundám dohányzacskómbra adtam,
Hogy az maradjon szárazon.
Csuron víz vagyok. Még megérem,
Hogy végre hallá változom.

Minő az út!... De vajon út ez?
Vagy fekete kovász talán?
Mely ha kisül, leszen belőle
Kenyér az ördög asztalán.
Ne dögönyözze kend csikóit,
Ne dögönyözze kend, kocsis,
Fölérünk Pestre, ott leszünk tán
Már az itéletnapon is. —

(Mező-Túr.)

Hejh, alföld, alföld, nem reméltem,
Hogy így fizess szerelmemért!
Vagy tán e zápor és ez a sár
Épen szerelmemért a bér?
Csakugyan az lesz... a záporban
Bucsúkönyűid ömlenek,
S karod a sár, a mely helyettem
A kereket öleli meg.

Szép tőled, kedves alföldem, szép,
Hogy engem ennyire szeretsz,
Hogy távozásom így megindít,
Hogy ilyen bánatot szerez;
Örülök rajta, hogy irántam
Ily érzékeny szived vagyon;
De, szó a mi szó, jobb szeretném,
Ha nem szeretnél ily nagyon.

A csonka torony.

Vén torony áll a rónaság felett...
Letűnt századba visz a képzelet.

Kevélyen néztek hajdan e falak,
Mert ormukon szent jelt tartottanak.

A szabadság zászlója volt e szent jel!
Csak játszott a viaskodó szelekkel.

Piros szárnyát hívólag lengeté,
S kiben vér volt, elszántan jött elé.

Gyült a toronyba a sok ifju bajnok,
Harcz-öltözetnek csillogása rajtok,

De fegyveröknél sokkal fényesebben
Sugárzott a hős bátorság szemökben.

»Markunkban a kard, s benne lesz, a míg
Szemfényünk vagy rablánczunk megtörik!«

Ezt harsogák, s mely ekkor kinn zugott,
A mennydörgés e zaj viszhangja volt. —

A sírba dőlt egy századév ezóta,
Nincs a toronymnak többé lobogója.

A szabadsági zászló lebukott,
Ti is alusztok, dicső bajnokok.

Kik szabadon inkább elestetek,
Semhogy rabszolgaságban éljeteek.

A torony áll még egyes-egyedül,
Ez is maholnap már halomra dül.

Idétlen rom, mogorva, puszta váz,
Falai között senki sem tanyáz.

Csak a holt század fekszik odabent,
Szemfödele a hosszú, méla csend.

(Szalonta.)

Bírom végre Juliskámat...

Bírom végre Juliskámat,
Mindörökre bírom őt,
Az enyémmnek vallhatom már
Isten és viiág előtt.

Megjött már jókedvem, és még
Nem hagyott el bánatom;
Sírjak-e vagy mosolyogjak
Örömömben? nem tudom.

Én vagyok hát az az ember,
A ki annyit szenvedék?
A kinek szíven a hány nap,
Annyi átok feküvék.

Én vagyok hát az az ember,
Ki most a legboldogabb?
Ki, míg a világ világ lesz,
Boldogságban párt nem kap.

Bár csak már lehullanának
A virágok s levelek!
Most az ősz lesz tavaszom, mert
Akkor vőlegény leszek...

De nem nézek a jövőbe,
Bele nézsem nem lehet,
Mert az olyan fényes nap, hogy
Megvakítná szememet.

Rád tekintek, holdvilágom,
Rád tekintek, mult idő,
Szinte oly szép, de szelidebb
Sugaraddal jőj elő.

Drága nap, mit nála tölték,
Kedvesemnél, drága nap!
Üdvességben egy öröklét
S futtában egy pillanat.

Oda vontam őt magamhoz,
Halkan vontam őt felém;
Mint égett, midőn legelső
Csókomat rá lehelém!

Mint égett arczátul ajkam!
Most is érzem melegét,
Mintha bennem egy elolvadt
Nap tűz-árja folyna szét.

Sőt a sírtól sem félek már,
Hogy meghűt majd engemet,
Mert e láng még ott is fogja
Melegíteni szívemet.

(Szatmár.)

Lennék én folyóviz...

Lennék én folyóviz,
Hegyi folyam árja,
Ki darabos utját
Sziklák között járja...
De csak úgy, ha szeretőm
Kis halacska volna,
Habjaimban úszna föl s le
Vígán lubiczkolva.

Lennék vad erdő a
Folyó két oldalán,
Feretgegekkel a
Harczot kiállanám...

De csak úgy, ha szeretőm
Kis madárka volna,
Bennem ütne fészket és ott
Ágamon dalolna.

Lennék váromladék
A hegy legtetetjén,
Bús pusztulásomat
Venném csak könnyedén . . .
De csak úgy, ha szeretőm
Ott a repkény volna,
Elnyuló zöld karjaival
Homlokomra folyna.

Lennék kicsiny kunyhó
A rejtett völgybe' lenn,
Eső-vágta sebbel
Szalmafüdelemen . . .
De csak úgy, ha szeretőm
Bennem a tűz volna,
Tűzhelyemen lassacskán, de
Nyájasan lobogna.

Lennék felhődarab,
Összetépett zászló,
A vadontáj fölött
Fáradtan megálló . . .
De csak úgy, ha szeretőm
Az alkonyat volna,
Búshalovány arczom körül
Pirosan ragyogna.

(Szalonta.)

Pusztá föld ez, a hol most járok . . .

Pusztá föld ez, a hol most járok,
Istenért sem látni virágot,
Rajta bokor sincsen, a hol a
Fülemile-madár szólana.
Az este is felhős, fekete,
Nincs a csillagoknak híre se . . .
Hogy jutottál mégis eszembe,
Barna kis lány, szívem szerelme?
Eszembe jutottál, édesem,
És most már úgy tetszik én nekem,
Mintha itten a szomszédomba'
Fülemile-madár szólana,
S mintha virágok közt ballagnék,
S csupamerő csillag voln' az ég!

(Kőrös-Ladány.)

Kérdezd : szeretlek-e ?

Kérdezd : szeretlek-e ? s megmondom én, hogy
Szeretlek, mert ezt mondhatom;
De oh ne kérdezd : mennyire szeretlek ?
Mert én azt magam sem tudom!
Azt tudni csak, hogy mély a tengerszem,
De milyen mély ? nem tudja senki sem.

Mondhatnék esküt, hosszú és nagy esküt,
Az ég felé tartván kezem,
Hogy szívem minden dobbanása érted
És egyet ül érted leszen,
Hogy örök lámpa benne a hűség,
Mely még ott lenn a föld alatt is ég.

S mondhatnék átkot, hosszú és nagy átkot,
Mely, mint a villám, érjen el,
S égesse, tépje lelkemet legmélyebb
Pokolba mártott körmivel,
Ha elfeledlek téged kedvesem,
Sőt ha rólad csak megfeledkezem.

Nem mondok esküt és átkot. Jaj annak,
Jaj, a kit ez tart vissza csak.
Én eskü s átok nélkül is örökre
Lelkem lelkében tartalak,
Ott fogsz te állni magas-fényesen
Mint a tejút a legmagasb egen.

S örök hűségem, oh ez a hűség is
Még a te érdemed csupán;
Hogy szerethetne más't többé, a kit te
Magszeretél, dicső leány ?
Ki egyszer már a mennybe szállt vala,
Nem látja azt a föld többé soha!

(Pest.)

Bucsú-pohár.

Hadd támadjon föl még egyszer a mult,
Hol szívünk és poharunk kicsordult,
Kedv s bor bennök meg nem férve már
Koszorúnk egy levelét veszíti,
A szél épen engemet röpít ki . . .
Czimborák, ez a bucsú-pohár!

A miért a sorshoz úgy esengtem,
Bár sokára, de megadta: engem
Házaseset boldogsága vár.
Hányt-vetett a vad hullám s élet,
S végre, végre megelétem a révet . . .
Czimborák, ez a bucsú-pohár!

Nem veszem már a bort gyógyszeremnek,
Ha a kígyók lelkemen teremnek,
Melyeket a bú szívembe zár;
Barna kis lány ajka mézet árul,
Mézzel élek édes ajakáru! . . .
Czimborák, ez a bucsú-pohár!

Még ez este vagyok a tiétek,
Töltsétek meg poharam, töltsétek!
Kocczantgassunk, míg e nap lejár;

(Pest.)

Holnap messze járok, más vidéken,
Üresen fog itten állni székem . . .
Czimborák, ez a bucsú-pohár!

S mert szeretlek bennetek, kívánom:
Nyiljon ily út nektek is utánam.
Feleség, föld s ég közt a határ.
Adja isten azt az áldást rátok,
Hogy egyenként ezt kiálthassátok:
Czimborák, ez a bucsú-pohár!

Az ítélet.

A történeteket lapozám s végére jutottam.
És mi az emberiség története? vérfolyam, a mely
Ködbe vesző szikláibul a hajdanna ered ki,
És egy hosszában szakadatlan foly le korunkig.
Azt ne higyétek, hogy megszűnt már. Nincs pihenése
A megeredt árnak, nincsen, csak a tenger ölében.
Vértengerbe szakad majd a vér hosszú folyója.
Rettenetes napokat látok közeledni, minőket
Eddig nem látott a világ; s a mostani béke
Ez csak ama síresend, a mely villámnak utána
A földrendítő mennydörgést szokta előzni.
Látom fátyolodat, te sötét mély titku jövendő,
És, meggyujtván a sejtés tündéri tüzét, e
Fátyolon átlátok, s attól, a mi ott van alatta,
Borzadok, iszonyodom, s egyszersmind kedvre derülök
És örülök szilaján. A háboru istene újra
Fölveszi páncélját s kardját markába szoritván
Lóra ül és végigszáguld a messze világon,
És a népeket, eldöntő viadalra, kihíja.
Két nemzet lesz a föld ekkor, s ez szembe fog állni:
A jók s a gonoszok. Mely eddig veszte örökké,
Győzni fog itt a jó. De legelső nagy diadalma
Vértengerbe kerül. Mindegy. Ez lesz az ítélet,
Melyet ígért isten, próféták ajkai által.
Ez lesz az ítélet, s ez után kezdődik az élet,
Az örök üdvösség; s érette a mennybe röpülnünk
Nem lesz szükség, mert a menny fog a földre leszállni.

(Pest.)

Az időhöz.

Nem a terhes szekér
Alföld fertőiben,
Nem a vitorlátlan
Hajó a tengeren,
Nem e jó lassan, nem e jó:
Te jösz lassan, te vén idő.

Ah, hogy megvénülél!
Alig bírod magad,
El is töréd azon
Fölül még lábadat.
Mint béna koldús, csúszsz elé,
Ki mankóját elveszíté.

Öledben ásitó
Fiaid, a napok;
Ásitni általuk
Én is kedvet kapok,
Ásitok olyan nagyokat,
Hogy majd elnyelem magamat.

Főrtelmes vén idő,
Rosz lelkű hatalom,
Mint fogsz te futni majd,
Ha én nem akarom,
Mint fogsz te futni majd, midőn
Velem lesz édes szeretőm.

Akkor megifjodol,
Vén bőröd leveted,
S öltesz sasszárnyakat
Köszvényes láb helyett,
És messze, gyorsan szállasz el
Az élet örömeivel.

Mostan röpülj, idő,
Mig távol kedvesem;
Midőn együtt leszünk,
Midőn őt ölelem:
Nem bánom én, ha mindenik
Órád eltart egy századig!

(Pest.)

Hires szépség.

Róla és csak róla szól
Az új világ krónikája;
Tótágast áll az esze,
Ki csak egyszer néz is rája.

Oda hagyja aranyát
A fukar s boltját a kalmár
S a poéta rímjeit,
Hogy kövessék őt, a hol jár.

Ha látná őt a király,
Elfeledné trónját érte;
Árnya lenne a nap, és
Nem kívánkoznék az égre.

A halálos beteg
Meggyógyítja szemsugára,
És az éhes jóllakik
Egy futó pillanatára. —

Igy irák le őt nekem,
Igy beszéle róla minden.
Mit csináljak? gondolám;
Már, mondok, csak megtekintem.

S megtekintém. Eh, bolond
A világ s az lesz örökre;
Mi a szép? úgy tudja csak,
Mint apám bármelyik ökre.

Szó sincs, szó sincs róla, hogy
Szép e lány. Uram kegyelmezz,
Hogy lehetne szép? hiszen
Nem hasonlít kedvesemhez.

(Pest.)

Válasz, kedvesem levelére.

Megjött, megjött az óhajtott levél!
Elolvásám, az isten tudja hányszor,
S még számtalanszor olvasandom el,
Mindaddig, a míg mindenik betűje,
Minden vonási válthatatlanúl
Szivemhez nőnek csillagok gyanánt;
Legyen számatlan ragyogó világot
Magában tartó mindenség szivem! . . .
Most is kezemben e levél, s remegve
Érinti ajkam, félvén hogy talán
Szentségtelenség megcsókolnom azt.
Előttem olyan szentek e sorok! . . .
Oh lány, ki vagy te s nem tudod magad sem;
Hadd mondjam én meg, hogy ki és mi vagy.
Midőn feljöttem gyermekéveim
Szűk völgyéből az ifjuság hegyére,
S láttam körüllem a roppant világot,
Mely szépségekben olyan gazdag, és
Gazdagságában olyan szép, hogy a szem
Egy élten át elgyönyörködhetik
Csak egy parányi részén is . . . midőn
Ezt a világot láttam, fölkiálték;
»Dicső, dicső a munka! hol keressenem
A nagy mestert, ki mind ezt alkotá?
Oh hol vagy, isten? hadd keresselek föl,
Hadd térdeljek le, hadd imádjalak!«
S utána küldém elmémet; bejárta
Minden vidékét a bölcselkedésnek,
Röpült gyorsabban, mint az üstökös,
Röpült, a merre más elméje járt
S a merre nem járt, megfutá nagy útját,
S esztendőök mulva búsan tért haza,

Búsan, fáradtan. Hasztalan bolyongott.
 Ekkor veled volt szép találkozásom,
 Veled, szép lányka, s megszerettelek,
 Te megnyitád előttem kebledet,
 Mely eddig még nem nyílt meg senkinek,
 S ott láttam én, hogy a kit úgy kerestem,
 A jó s nagy isten kebledben lakik,
 Igen, te vagy az isten lakhelye!
 Hol volt előtted és hol lesz utánad?
 Azt nem tudom, de most benned lakik.
 Hogy érdemeltem én, meglátni őt? e
 Boldogság épen engemet hogy ért!
 Vagy oh igen, megérdemeltem én,
 Hogy színről-színre lássam, mert hiszen
 Ugy, mint én, látni senki nem kívánta.
 De netalán ha méltatlan valék:
 Méltatlan, oh lány, nem leszek reá,
 Hogy nékem ád az isten tégedet, hogy
 Benned nekem megmutatá magát.
 Tiéd szerelmem, osztatlan tiéd.
 S e szerelem nagy! egykor a világot
 Borítá el gyűlölség képiben;
 Most téged illet, téged egyedül
 E szerelemmé vált nagy gyűlölet,
 E felhőktől megvált mennyboltozat.
 Tiéd jövődöm, parancsolj vele.
 Lemondok érted minden vágyaimról,
 Reményeimről... ez még mind kevés,
 De a mi több, de a mi sok, mi minden:
 Ha úgy kívánod, elveimről is
 Lemondok érted; hordom fejemen,
 Mig élek, s ha meghaltam, síromon
 A megvetés s gyalázat bélyegét! — ...
 De ezt kívánni tőlem nem fogod,
 Tudom, hogy nem; mert a kit te szeretsz,
 Annak nevéen szégyenfolt nem lehet.
 Sőt ösztönözni fogsz, hogy úgy haladjak,
 A mint megkezdem pályázásomat.
 S én úgy halok meg, a mint születém,
 Meg nem fordulva, hajthatatlanul.
 E névnek, melyet én magam teremtek,
 Elpusztítója nem leszek magam.
 A név, a melyet örököl utódom,
 Ha nem nagy is, de szép és tiszta név lesz...
 Lehejne tán, lehetne tán nagy is,
 Ha hozzá adnád lelked fénysugarit,
 Ha vélem egvütt síkra szállanál.
 Oh mert böcsődbe téged is, szerelmem,
 A múzsa tett, a múzsa ringatott.
 De te erőd nem ismered, s ki biznék
 A harcokban, ha maga sem bizik?
 Jobb, jobb, maradj el a csaták teréről,
 Hol úgy is a sors többnyire azért
 Ád csak babért, hogy meggyilkoltatott

Boldogságunknak szemfedője legyen.
 Maradj, maradj el a csaták teréről;
 Nem léssz kevésbé kedves én előttem
 Árnyas magányodnak homályiban,
 Mint lennél kinn, bár bámultatva, a
 Nyilvánosság napfényes ormain;
 Sőt kedvesebbé tészen a tudat,
 Hogy a ki mély és nagy tenger lehetnél,
 Csak mintkicsinykis harmatcsepp ragyogsz
 A szerénységnek rózsalevelén.

(Szatmár.)

Koronázás.

(Heine után németből.)

Föl, föl, dalaim, jó dalaim!
 Föl, fegyverkezzetek!
 Hangoztassátok a harsonákat,
 S emeljétek paizsra
 Ez ifju leányt,
 Ki mátul egész szívemet
 Birandja mint királyné!
 Üdvöz légy, ifju királyné!
 Ott fönn lerántom a napról
 A piros sugáru aranyat,
 S belőle fölszentelt fejedre
 Koronát fonok.
 Az éghoríték lobogó kék selymiből,
 A melyen az égi gyémántok ragyognak,
 Egy drága darabot lemetszek,
 S koronázási köpenyként
 Királyi vállaidra akasztom.
 Kiséretül adok neked
 Fölczifrázott sonettekét, kevély
 Terzínákat s udvarias stanzákat;
 Elmésségem leszen kengyelfutód,
 Bohóczod képzeletem,
 Heroldod hűmórom,
 Nevető könyűkkel a címerem.
 Magam pedig, királyné,
 Letérdelek előtted
 S hódolva, pirosbársony párnán
 Átnyujtom a kis darab észet,
 A melvet elődöd
 Még irgalomból meghagyott.

(Szatmár.)

Alkony.

Olyan a nap, mint a hervadt rózsa,
Lankadtan bocsátja le fejét;
Levelei, a halvány sugárok,
Bús mosolylyal hullnak róla szét.

Néma, csendes a világ körülöm,
Távol szól csak egy kis estharang,
Távol s szépen, mintha égből jönne
Vagy egy édes álomból e hang.

Hallgatom mély figyelemmel. Oh ez
Ábrándos hang jól esik nekem.
Tudj' isten, mit érzek, mit nem érzek,
Tudja isten, hol jár az eszem.

(Diós-Győr.)

A gólya.

Sokféle a madár, s egyik ezt, másik azt
Leginkább kedveli,
Ezt ékes szólása, amazt pedig tarka
Tolla kedvelte.
Kit én választottam, a dal-mesterséghez
Nem ért az a madár,
S egyszerű, mint magam . . . félig feketében,
Félig fejrben jár.

Nekem valamennyi között legkedvesebb
Madaram a gólya,
Édes szülőföldem, a drága szép alföld
Hűséges lakója.
Tán azért szeretem annyira, mert vele
Együtt növekedtem;
Még mikor bölcsőmben sítottam, ő már akkor
Kerepölt fölöttem.

Vele töltöttem a gyermekesztendőket.
Komoly fiú valék.
Míg társim a haza-térő tehéncsordát
Estenként kergeték:
Én udvarunkon a nádkúp oldalánál
Húztam meg magamat,
S némán szemléltem a szárnyokat próbáló
Kis gólyafiakat.

Es elgondolkodtam. Jól tudom, az gyakran
Fordult meg fejembe:
Miért, hogy az ember nincs úgy, mint a madár,
Szárnyakkal teremtve?
Csak a messzeséget járhatni meg lábbal
S nem a magasságot;
Mit ér nekem, mit a messzeség? mikor én
A magasba vágyok.

Fölfelé vágytam én. Ah, úgy irigyeltem
Sorsáért a napot,
A föld fejeére ő tesz világosságból
Szótt arany kalapot.
De fájt, hogy estenként megszúrják . . . mert
Foly keblébül a vér; [hiszen
Gondolám, hát így van? hát a ki világít,
Ilyen jutalmat nyer? — —

Kivánt időszak az ősz a gyermekeknek,
Mint anya jön elé,
A ki fiainak számára kosarát
Gyümölcsessel terhelé.

Én ellenségemül néztem az ősz, s szólék,
Ha gyümölcsöt hozott:
Tartsd meg ajándékod, ha kedves madaram,
A gólyát elcsalod.

Szomorodott szívvel láttam gyülekezni,
Midőn távoznak;
Miként most eltűnő ifjuságom után,
Ugy néztem utánok,
S milyen bús látvány volt a házak tetején
A sok üres fészek,
Szellő lehelt reám, sejtés halk szellője,
Hogy jövőmbe nézek.

Mikor tél multával fejr hó-subáját
A föld levetette,
S virággal zsinórozott sötétzöld dolmányát
Ölté föl helyette:
Akkor az én lelkem is felöltözék uj
Ünnepi ruhába,
S gólya-várni néha elballagtam egész
A szomszéd határba. —

Később, hogy a szikra lángra lobbant, a hogy
Ifju lett a gyermek:
Talpam alatt égett a föld, neki esem,
És paripán termek,
S megeresztett kantár-szárral vágaték ki
A puszták terére . . .
Még a szél is ugyan neki gyürkőzött, hogy
Lovamat elérje.

Szeretem a pusztát! ott érzem magamat
Igazan szabadnak,
Szemeim ott járnak, a hol nekik tetszik,
Nem korlátoztatnak,
Nem állnak körülöm mogorva sziklák, mint
Fenyegető rémek,
A csörgő patakot hányva-vetve, mintha
Lánczot csörgetnének.

És ne mondja senki, hogy a pusztá nem szép!
Vannak szépségei,
De azokat, mint a szemérmes lyány arczát.
Sűrű fátyol fedi;
Jó ismerősei, barátai előtt
Leteszi fátyolát,
S rajta vesz merően a megbűvölt szem, mert
Tündér kisasszonyt lát.

Szeretem a pusztát! be-bekalandoztam
Tüzes paripámon,
S midőn már ott jártam, a hol fizetésért
Sincs emberi lábnyom:
Lovamról leszálltam, gyepre heveredtem.
Egy futó pillanat
A tóra mellettem, s benne kit látok meg?
Gólya barátomat.

Oda is elkisért. Együtt ábrándoztunk
A puszta legmélyén,
Ő a víz fenekét, én a délibábot
Hosszasan szemlélvén.
Igy töltöttem vele gyermekségemet és
Ifjuságom javát,
Azért kedvelem, bár se tolla nem ragyog,
Se szép hangot nem ad.

Mostan is kedvelem és úgy tekintem én
A gólyamadarat,
Mint egyetlen valót, mely egy átálmodott
Szebb korból fönnmaradt.
Megérkezésedet még mostan is minden
Eszteendőben várom,
S kívánok szerencsés útat, ha távozol,
Legrégibb barátom!

(Szalonta.)

Panyó Panni.

Panyó Panni hires nevem,
Pirulva kén említenem,
De lekopott rólam régen
Piros kendőm, a szemérem.

Ilyen magam fajtájának
Se országa, se hazája,
Vagyok a csárdák lakosa,
Keblem betyárok vánkosa.

Tolvajnéppel czimborálok,
Én vagyok az orgazdájok,
Lopott jószág csengő ára
Hever a ládám fiába.

Tolvajoknak én danolok,
Tolvajoknak én tánczolok.
Mulassatok, jó betyárok,
Van muzsika: varju károg.

Hejh sok derék ifju legény,
Ki nyakamon függött szegény,

Ott függ most az akasztófán,
Ördög négy ágú villáján.

Hát magam mi véget érek?
Valahol megesz a féreg;
Ha már senkinek sem keltek,
A sövény alatt halok meg.

A sövény alatt dülök el,
A cigánvok temetnek el
Valami vén cigány lök be
Dögkutyával egy gödörbe.

Jaj nekem, de neked, anyám,
Te neked még inkább jaj ám!
Téged számoltat meg isten,
Mert miattad lettem ilyen.

Szép, jó legény kért meg engem,
Ki szeretett, kit szerettem.
Az anyám lebeszél róla,
Ez volt a siralmas óra!

(Szerencs.)

Amott az a hegy...

Amott az a hegy tőlem
Mi messze, messze még!
Kék színe csak kevéssel
Sötétebb, mint az ég.

Egészen e hegyig kell
Még zarándoklanom,
Vándorsarúimat le
Csak ottan oldhatom.

Ott vár reám, ott vár a
Végzél, a jutalom,
Az én szerelmes édes
Kedves kis angyalom.

Tudom, tudom nagyon jól,
Hogy örömet hozok,
Hogy az örömtől szíve,
Lelke repdesni fog;

Csak azt szeretném tudni,
Vajon most sejti-e,
Hogy holnap ilyentájbán
Oly nagy lesz öröme.

(Nagy-Peleske.)

Látom kelet leggazdagabb virányit...

Látom kelet leggazdagabb virányit,
 A természetnek virág-háremét,
 S a napnak rózsaszínű szempilláit:
 Hasadt felhő mosolygó peremét;
 Látok homályos pálmaligetet,
 Hol a szellő rejtélyesen susog,
 És énekel fényes madársereg...
 Madarak? vagy tán zengő csillagok? —
 — Látok nagy hegyről egy kék szigetet
 A tenger és a messzeség ölében;
 Körülem ősz van, amott kikelet,
 Vándorló darvak úsznak át az égen
 Az őszbül a tavaszba, és utánok
 Elküldi a szív minden vágyait,
 S e vágy talán még jobban boldogít,
 Mint ha ott volnék, a hol lenni vágyok. —
 — Látok mesés, holdfényes éjszakát,
 Az élet alszik, a halál viraszt:
 A légen szellemek suhannak át,
 Ruháiktól megreppen a haraszt;
 Nem alvilági rémes szellemek:
 Boldog halottak, kik lejöttek
 A holdsugárok arany fonalán
 Csillagjaidból, mennyei magasság,
 Hogy kedveseiket meglátogassák,
 S hogy ajkaikra csókolják talán
 Az édes álmat, melyben lelkeik
 Az ég üdvét előre érzik.
 Látok mindent, mi soha sem a szemnek,
 Csak a sejtésnek látható az éjben...
 S mind ezt két szemben látom: kedvesemnek
 Sötét világú, ábrándos szemében.

(Szatmár.)

Tompa Mihálynál.

Igy vagyok, itt vagyok testestül-lelkestül,
 Mít bámulszugy? ne szurj szemeddel keresztül.
 Húnyd be a szemedet, ha neki nem hiszesz,
 Ha nem hiszed, hogy itt csakugyan én vagyok;
 S kérdezd meg szívedet, hiszen majd felel ez...
 Hallod? én is hallom, oly hangosan dobog.

Mit gondoltál, mikor ráztam a kilincset:
 Vajon ki az ördög háborítja csended?
 Akárkit gondoltál, tudom, csak nem engem,

De azt is tudom, hogy jött volna akárki,
 Nem fogadnál senkit nálam szívesebben,
 S nem fognád forróbban karjaidba zárni.

Édes barátom!... de szólj már te is egyet,
 Bennem a gondolat gondolatot kerget,
 Ugy vagyok, mint mikor az éhes megrakott
 Asztalhoz vetődik, — úgy vagyok valóban —
 S nem tudja melytálhozkapjon. Nem szólhatok,
 Hejh pedig olyan sok mondani valóm van.

Uj hivatalodban hogy éled világod?
 Hogyan vagy, mióta az istent szolgálod?
 Szépecskén benőtt az udvarod; semmi a,
 Még jó: nem vesz éhen múzsád szárnyas lova.
 Megfér-e együtt a lant és a biblia?
 Nem vesz össze rajtad Apollo s Jehova?

S te, ki annyinak vagy megnyugtatósára,
 Száll-e megnyugvás lelked hullámára?
 Vesd ki, jó barátom, vesd ki azt a férget.
 Mely titkon, de folyvást emészt téged belül;
 Hidd el, szép a világ, hidd el, szép az élet
 Ha vehetünk, mért ne vennénk örömbül?

Svehetünk. Rajtunk áll, hogy boldogok legyünk,
 Csak akaratos ne legyen természetünk. [más
 Gyermeke-dolog, inkább szomjazni, mintsem
 Pohárból inni, mint a melyre kedve jött.
 A bölcs — mert nem jogunk a sok válogatás —
 A honnan jut, onnan issza az örömet.

Mondjak-e rá példát? példa vagyok magam...
 De im harangoznak: tiszteletes uram,
 Vegye hóna alá imádságos könyvét,
 S végezze illendően a szent szolgálatot;
 Én majd addig itt a kis kertben nézek szét,
 S istenige gyanánt szívom az illatot.

Mert az én templomom a nyílt, nagy természet...
 Hanem akkor szóljunk, ha dolgotat végzed,
 Akkor mondom el csak, hogy s mikép találtam
 Homér-Árany Jánost, hazánk új csillagát,
 S az én csillagomtól, rózsámtól hogy váltam,
 S oltár előtt áldást reánk melyik pap ad.

Te fogsz megesketni, jó Mihály barátom...
 De ideje végre a szót ketté vágnom,
 Eredj, mert a harang immár elhallgatott,
 Menj, ne várokoztasd jámbor híveidet,
 S vigyázz: örömedben egyik bordalomat
 Ne mondd el valahogy a mi-atyánk helyett.

(Beje.)

Széphalmon.

Te a nemzet-hálátlanság
Égbekiáltó némasága,
A nemzet-szégyen Káin-bélyege,
Oh Széphalom!
Azért kellett-e csak
Hozzád zarándokolnom,
Hogy egy hajtásra olyan hosszút igyam
A keserűség poharából,
A milyet eddig még talán nem ittam? ...
Ez volt tehát
A múzsák egykori tanyája,
Hol most haszonbérli zsidó lakik?
Azon szobában,
Melyben Kazinczy Ferencz
Élt s kilehelte tiszta lelkét,
Most piszkos nyávogó porontyok
Henteregnek,
S a szentek szentéből, nejének
Szobájából ím kamra lett,
Mely ronda lommal van tele.
Ki innen e falak közül!
Félek, hogy e ház rám szakad,
Mert nagy teher nehezkedik rá:
Az isten átka — —
Nagy ég, a pompás kert mivé lett
Még mostan is mosolyg, mosolyg,
De szívet-szagatólag,
Mint a megőrült szép leány.
Elvadulának a gyümölcsfák,
S alattok fű terem buján,
Sűrűn és magasán;
Tán el akarja rejteni
A pusztulásnak szellemét,
Mely itt két kézzel dolgozik,
Vagy az utat akarja
Elföldni, mely sír mellé vezet,
Hogy a halottnak nyúgodalmát
Ne háborítsa senki,
Mert nyugalomra nagy szüksége van,
Kit hetven évig üldözött az élet.
Itt nyugszik ő
Vad fák és vad füvek körében
Fölötte hófehér szobor ...
Miért fehér? miért nem fekete?
Vegyétek fel s tűzzétek föl helyébe
Sötét sorsának zászlaját!
Oly bántó e fehér hazugság. —
És ezt is özvegye
Állíttatá, ez oszlopot;
De könnyen telt ki tőle,
Mert nem maradt több,

Csupán hét árva gyermeke.
S miért tett volna oszlopot
Sírjához a haza?
Hiszen mit tett ő a hazáért?
Miatta hét esztendeig szivá csak
A börtönök dögvészes levegőjét,
És csak fél századig
Tartá vállán, mint Atlas az eget
A nemzetiségnek ügyét.
Magyar nemzet, most nem volnál magyar,
Ő akkor volt az, midőn senki sem volt,
Midőn magyarnak lenni
Szégyen vala.
És te, hazám, te így fizetted őt!
Mig élt: fázott és éhezett,
S most sírja olyan elhagyott,
Mint száműzötté
Ki idegen földön vesz el. —
Hálás haza,
A szent halott nevében
Vedd forró köszönetemet!
Ha gyermekem lesz,
Ki arra készül,
Hogy néked éljen:
Ide fogom majd őt vezetni
E sírhalomhoz ... buzditásul.

(Széphalom.)

Meleg dél van ...

Meleg dél van itt kinn a mezőben,
Rakja a nap a tüzet erősen.
Meleg dél van, meglippen a madár,
A fáradt eb kiöltött nyelvvel jár.

Két lyány gyűjti ott a széna rendét,
Két siheder hordja a petrenczét,
Hejh de nem telik nagy kedvök benne,
Mert ilyenkor súlyos a petrencze.

Legjobb dolga van most a királynak,
Vagy ott annak a gulyásbojtárnak;
Király pihen aranyos karszéken,
Gulyásbojtár kedvese ölében.

(Beregszász.)

Kard és láncz.

Földre szállt a legszebb angyal
 Isten engedelmeivel, hogy
 Fölkeresse, megtekintse
 A legszebbik szép leányt.
 Megtalálta. Megszerette.
 És ezentúl rája nézve
 Szébb volt a föld, mint a menny,
 És azért is minden éjjel
 Le-lejárt a szép leányhoz.
 Csillagról csillagra lépett,
 És midőn elérte már
 A legelső csillagot,
 Ottan egy hattyúra ült,
 Egy fejtér hattyúra, és ez
 Hozta őt a lányka mellé,
 A ki őt kertébe várta,
 S szűz mosolylyal fogadá,
 Melytől a bimbók kinyíltak
 És az elhervadt virágok
 Újlag föléledének.
 Ottan ültek és beszéltek,
 Míg a hajnal nem hasadt,
 És beszédök mindenről folyt,
 A mi szép és a mi szent.
 A lányka szemlesütve
 Hallgatá a fényes angyalt
 S a hogy egyszer föltekintett,
 Annyi búbáj volt szemében,
 Hogy az angyal térdre omlott,
 És egy csókot kére tőle,
 És a lány meg nem tagadta.
 Milyen csók volt ez!... midőn
 Összeért az angyal ajka
 És a lányé, az egész föld
 Megrezsent a kéj miatt,
 Mintha az csak egy szív volna;
 S odafönn az égen minden
 Csillag egy-egy csengetyű lett,
 Mely varázshangon csilingelt,
 S e még nem hallott zenére
 A virágok, mint megannyi
 Tündérek, tánczolni kezdtek,
 És a hold — mivel talán az
 Elpirult lány bele nézett —
 Elpirúla szinte, s tőle
 Rózsaszínű lett az éj.
 És az angyal csókja szépen
 Megfogamzott: a lányka
 Anya lett; oly gyermeket szült
 Oly dicsőet, a minő csak
 Akkoron születhetik, ha

Föld és ég ölelkezék.
 Kardot szült a lányka, kardot,
 És ez a kard... a szabadság.

***

Feljött a legrútább ördög,
 Sátán engedelmeivel,
 Fel a földre, hogy megjelje
 A legocsmányább boszorkányt.
 Megtalálta. Megszerette.
 És ezentúl jobban tetszett
 Néki a föld a pokolnál,
 És azért is minden éjjel
 Föl-följárt a boszorkányhoz.
 Tűzokádó hegy torkában
 Jöttek össze éjfelenként.
 Béka-fejű, kigyó-farkú,
 Láng-sörényű, sárkány-lábú
 Vad fekete paripa
 Hozta föl az ördögöt,
 S a boszorkány, denevérek
 És baglyok kíséretében,
 Hórihorgas seprőnyélen
 Lovagolva jött elé a
 Tűzokádó hegy torkába.
 Ottan ültek és beszéltek
 Míg megszólalt a kakas,
 És beszédök mindenről folyt,
 A mi rút s szentségtelen.
 S szólt az ördög: »Fázni kezdek,
 Jöszte beljebb, jöszte beljebb,
 Le a hegy legfenekére,
 A tüzeknek őshonába...
 Hah, még itt is fázom, fázom,
 Szinte csattog a fogam...
 Jer, ölelj meg, jer, csókolj meg!«
 S ölelkeztek, csókolóztak.
 Milyen csók volt ez!... midőn
 Összeérték ajkaik,
 A boszorkány s ördög ajka:
 Összeborzadott a föld,
 S dörgött, morgott, mintha vészes
 Felhőket nyelt volna el,
 S el kezdett okádni a hegy,
 És okádtá ég felé a
 Tűzesőt, tűzköveket,
 És egy láng lett a világ,
 Csak a csillagok s a hold
 Vontak fátyolt arcaikra,
 Sűrű fátyolt, feketét,
 Hogy semmit ne lássanak.
 S megfogant az ördög csókja,
 Anya lett s szült a boszorkány,

Szült oly förtelmet, minő csak
Akkoron születhetik, ha
Föld s pokol ölelkezék.
Láncznak híják a boszorkány
Undok kölykét, láncznak híják,
És e láncz... a szolgaság.

***

És a mennynek s a pokolnak
Két szülötte, a szabadság
S szolgaság, a kard s a láncz,
Harczot úz élet-halálra,
Hosszu harcztot, hosszú harcztot,
Elfáradva, nem pihenve.
Tomba, csorba már a kard,
De a láncz is szakadoz.
Várjunk, várjunk egy kicsit,
Megtudjuk már nem sokára:
Melyik léssen úr a földön?
Melyiké lesz a világ?

(Szatmár.)

Jó ideje lement a nap...

Jó ideje lement a nap,
Le is szállott már a harmat,
Már a hold is magasan van,
Éjféli is lesz innen-onnan.

Mit csinál mostan Juliskám?
Összetette kis kezit tán
S imát mond; ha imádkozik:
Tudom, értem imádkozik.

Mit csinál mostan Juliskám?
Már régen el is alutt tán;
Ha elalutt és álmodik:
Tudom, felőlem álmodik.

S ha Juliskám se nem alszik,
Se pedig nem imádkozik,
Hanem csak úgy gondolkodik;
Tudom, rólam gondolkodik.

Gondolkozzál, gondolkozzál,
Gyönyörűséges virágszál!
Gondolataid olyanok,
Mint azok a szép csillagok.

És vajon a csillagokat
Juliskám, nem te gondoltad?
Te gondoltad ki ezeket,
Mikor szerelmed született.

(Szatmár.)

Az elhagyott zászló.

Megtépve, megcsufolva,
Sivatag közepén,
Magában áll a zászló.
Melyet szolgálók én.
Nagy és hosszú vihar volt,
Mely rajta ennyit tépe,
De, bármint meg van rontva,
Még most is látszik csonka
Szárnyán az isten képe.

És e szent jelnek egyre
Gyérülnek hívei,
Bálvány elébe mennek
Térdet, főt hajtani.
Hadd menjenek! nem méltók
Egy sorban állni velünk.
Ha a fecskék ledérek
S éghajlatot cserélnek,
Mi sasok nem cserélünk.

Mily varázshatalmú e
Diszetlen csonka jel!
A legdicsőbbek érte
S alatta haltak el.
Mutatja ez, mutatja,
Hogy az igazság itt van,
S ez isten oltáránál,
Bár a világ odább áll,
Megállok a siriglan!

(Szatmár.)

Már, galambom, engedj meg..

Már, galambom, engedj meg, de
Ki kell mondanom:
Legyen vége a tréfának,
Mert nagyon unom.

Eddigi szeszélyedet csak
Megbocsátom még;
Más ennyit sem tűrne, régen
Mondta voln': elég.

Vinné el az ördög ezt az
Én jó szívemet!
Boldogságom ennek mindig
Áldozatja lett.

Kifog rajtam minden gyermek
És minden leány . . .
De fogadom, hogy másképp lesz,
Másképp ezután.

Azért vége a tréfának,
Szedd össze magad,
És hallgasd meg ünnepélyes
Komoly szavamat:

A mit eddig még nem tettél,
Bármint kértelek,
Tedd, ezennel, tedd, ha mondom,
Rögtön csókolj meg!

(Szatmár.)

A munkácsi várban.

Itt tüzé föl piros zászlaját a
Szabadságnak Zrínyi Ilona?
A szabadság hősinek tanyája
Íme, íme most rabok hona.
Semmi más, mint dönthetetlen kőfal,
Semmi más, mint lánczsörömpölések —
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön . . . ettül félek.

Föl s alá jár magas büszke fővel
Ott a sánczon egy ifjú fogoly;
Messze-szállott lángtekintetével
Vajon hol jár gondolatja, hol?
Lépte gyors még; uj vendég bizonynyal
Erejét az éj s láncz nem töré meg —
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön . . . ettül félek.

Ott a másik sánczon egy öreg rab,
Nem tekint sem ide sem oda,
Lassan hordja könnyü, száradt testét . . .
Nehezebb már láncza mint maga.
Tört szeméből holt sugár buvik ki,
Mint a sírból a kísértő lélek —
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön . . . ettül félek.

Ifju rab, nézd, mint virít az erdő,
Akkor is, ha kijösz, zöld lesz az,
Oh de téged, téged akkorára
A nyomor s bú régen behavaz.
És te vén rab, tóled már talán csak
Itt vesz búcsut a láncz és az élet —
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön . . . ettül félek.

Föld alól föl halk nyögés jön; mint a
Köszörült kés, metszi szívemet.
El, el innen! fönn vagyok, és még is
Környekező már-már az örület.
Hátha még lenn volnék, hogyha ott lenn
Híznék rajtam lelki-testi féreg! —
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön . . . ettül félek.

(Munkács.)

Ismét könny!

Azt hittem, hogy szemembül a sors
Örökre számüze,
S ismét pillámon vagy, sötét
Fájdalmak fényes követe!

Alig vidultam a boldogság
Nyájas napsugarán,
Ismét felhő takarta el,
Mely önti záporát reám.

De nem, nem zápor ez; csak egy könny.
Egy könnycseppecske csak,
És még is kínosabb talán,
Mint volna egy egész patak.

Oh sírtam én már, sokat sírtam
Miattad, szerelem,
És siratálak tégedet,
Szegény pusztuló nemzetem;

De ennél keserűbb könnyűt még
Nem ejtettem soha,
Sem érted, égő szerelem,
Sem érted, hamvadó haza.

E könny, mint a tüzes vas, mint a
Pokolnak lángja süt . . .
Irtóztatón, irtóztatón
Orromba ment a pipafüst!

(Szatmár.)

Levél Arany Jánoshoz.

Meghaltál-e? vagy a kezedet görcs bántja, imádott
Jankóm, vagy feledéd végkép, hogy létezem én is?
Vagy mi az ördög lelt? . . . híred sem hallja az ember.
Hogyha magába fogadt az öröklét bölcseje, a sír:
Akkor béke veled, legyenek szép álmaid ott lenn,
Feddő kérdésem nem fogja zavarni nyugalmad,
Hogy mi okért hallgatsz? mért késel szólni levélben?
Hogyha pedig görcs bánt, menj a patikába s iparkodj
Meggyógyulni, fiam, s aztán írj rögtön, azonnal.
S ha feledél engem? ha barátod volna feledve?
Dejssz ugy öcsém, veszz meg, kívánom tiszta szivembül.
Te mikoron nevedet keblem mélyébe leírtad,
Mit tettél, tudod azt? gránitsziklába aczéllal
Vágtál életen át múlás nélküli betűket;
Hát én? én nevement karzoltam volna homokba,
Melyet, névvel együtt, egy hó szellője is elfúj?
Megköszönöm, ha netán így van . . . no de elhiszem inkább,
Hogy rossz verseim is vannak, mint hogy te feledtél.
Lomha vagy, itt a bibéd; restelsz, mint jó magam, írni.
Kérlek, hagyd nekem a restséget, légy te serényebb,
Lásd, nekem úgy illik (s oly jól esik!), úgy-e lemondasz
Róla, ha én kérek? — Hah, már is látlak ugorni,
Mint ragadod nyakon a tollat, mint vágod az orrát
A tintába, miként huzod a sok hosszú barázdát
A papiron, ringy-rongy eszméket vetve beléjük . . .
Mert ne is írj inkább, hogyszem bölcs gondolatokkal
Terheld meg leveled s gyomrom, mert semmi bolondabb
Nincsen, mint az okos levelek, s én iszonyuképen
Irtódom tőlök; tán mert én nem tudok olyat
Komónálni, azért. Ez meglehet. Ámde hogy úgy van,
Esküszöm erre neked túróstészttára, dohányra
És mindenféltre, mi csak szent s kedves előttem. —
Drága komámasszony, kegyedet kérem meg aláz'san,
Üsse agyon férjét és szidja meg istenesen, ha
Még ez tán sem fog nekem írni az ilyen-amolyan.
Írjon mindenről hosszan, de kivált ha kegyedről
Ír röviden, haragudni fogok majd hosszú haraggal.
El ne feledje a barna Laczit s a szőke Julist, e
Kedves gyermekeket. Hát a kert hogy van, a melynek
Rózsáin szemeim sokszor függének, a míg a
Messzeröpült lélek hívemhez vitte szerelmét?
És a csonka torony, mely a harcoknak utána
Most szomorún hallgat gyér fű-koszorúzza fejével,
S várja jövendőjét, mely lábát rá teszi, s akkor
Összeomol, mint a koldus, ha kikapja kezéből
A mankót a halál . . . áll még a gólya fölötté,

Méla merengéssel nézvén a messze vidékbe?
Mindenről akarok, mi nekem kedves vala, tudni.
Jártam azóta dicső szép tájakon, ámde tiétek
Mindig eszemben volt, bár nincs mit rajta csodálni:
A veletek töltött kor tette szivemben örökké.
S jártam azóta magas fényes paloták körül, a hol
Minden, minden nagy; gazdáik lelke kicsiny csak...
Akkor eszembe jutott alacsony hajlékotok, ebben
Mind kicsinyecske, de a gazdának lelke nagy és szép! —
Ejnye, mi a fene lelt engem, hogy szembe dicsérek?
Most veszem észre, hohó! mind, a mit mondtam, hazugság,
Csúnya hazugság volt. Le akartam csak kenyerezni
A nótáros urat, hogy... hogy... hogy majd beszerezzen
Bakternek vagy kondásnak falujába, ha e szép
Hívtalak valamelyike meg fog ürülni idővel.
Hja, nekem is hozzá kell látnom végre, barátom,
Házasodom, tudod azt, s tudod azt is, hogy jövedelmet
Dús uradalmam nem hullat zsebeimbe, mióta
Századik édes apám eladá vagy meg se szerezte.
S így az eléléshez nincsen mód, nincs! hivatal kell.
Meghajtom fejemet, szépen mosolyogni tanúlok,
Nyájas szófogadás, kígyó-csúszásu hizelgés
Lesz kenyerem (s zsíros kenyerem)... hah, lesz a kutyának,
Nem pedig én nékem! pusztán a gondolat is már
Lángfelhőket idéz véres szemeimnek elébe,
És szívem tombol, mint a harmadfü csikó, ha
A pányvás kötelet legelőször dobja nyakába
A pásztor, hogy a ménesből kocsirúdho' vezesse.
Nem a tehertől fél, a melyet húznia kell majd,
Nem! hanem a hámtól, mely korlátozza futását.
És a mit így elveszt, azt nem pótolja sem abrak,
Sem pedig a ragyogó szerszám. Mit néki az étel
S a hiu fény! megelégszik ő a pusztai gyeppel,
Bármi sovány, s a záporosók szabad égnek alatta
Verhetik oldalait s a bozót hadd tépje sörényét.
Csak szabadon járjon, csak kergethesse tüzeiben
A sivatag viharát s a villám sárga kígyóit — —
Isten hozzátok! lelkem múlatni szeretne
Még veletek, kedves hiveim, de az elragadó szél
Képzetelem szásrétü vitorlájába belé fújt,
Szétszakad a horgony, fut gályám, elmarad a part,
S ringat habkarján a látkör nélküli tenger,
És mig az orkán zúg, s a felhők dörgenek, én a
Lant idegébe kapok, s vad tüzzel zengi el ajkam
Harsány hymnusodat, százsorszent égi szabadság!

(Szatmár.)

Jó költőnek tartanak...

Jó költőnek tartanak, s hogy
Az vagyok, én is hiszem,
De azért te ne magasztald
Verseimet, kedvesem.

Te előttem elpirúlok,
Hogyha dicsérsz engemet,
Oh mert érzem, hozzád képest
Érzem kicsinységemet.

A legkisebb gondolatban,
Mely fejedben tündököl,
A legkisebb érzeményben,
Mely kebled dagasztja föl,

Szemed egy pillantásában,
Mely titkon felém röpül,
Egy hangodban, mely futólag
Csengi lelkemet körül,

Egy mosolygásodban is több
Költészet van, kedvesem,
Mint az ötszáz-ötven versben,
Melyet irtam összesen.

(Szatmár.)

Megbántott a rózsám...

Megbántott a rózsám nagyon,
Haraguttam érte nagyon,
Haraguttam, búslakodtam,
Mint az effélékéért szoktam.
Azt gondoltam, hogy sebemet
A sirásó gyógyítja meg,
Hogy akkor zárul be sebem,
Ha megnyílik a sír nekem.
S meddig tartott ez a bajom?
Míg megcsókolt az angyalom,
Mihelyt megcsókolt angyalom,
Mingyárt nem lett semmi bajom.
Éles, hegyes tőr a szava,
S édes balzsam az ajaka.
Ilyen az a leányféle!
Mit tegyen az ember véle?

(Szatmár.)

Augusztus 5-dikén.

Itt a gyűrű, itt a gyűrű,
Itt van végre ajkamon!
Itt van ajka, itt van ajka,
Itt van végre ajkamon!

Oh mi édes, oh mi édes
A csók piros ajakán!
A kerek világnak minden
Édessége itt van tán.

Csókolj, csókolj... senki sem lát...
Szíjad, szíjad ajkamat!
S ha látnak is? jegyeseknek
Csókolózni már szabad.

Addsa ajkad, addsa orczád,
Homlokod, szemeidet,
Elborítom csókjaimmal,
Mint a hajnal az eget.

Szédülök... fogj meg karoddal,
Lágy karoddal, szép leány!
Csók-e ez vagy bor? biz én már
Nem is tudom igazán.

Bor lesz ez, bor! ilyet ittak
Az olympi istenek,
S én, az ember, nem bírom meg,
Fölforgatja eszemet.

Mámor szállt nehéz fejemre,
Oh de milyen mámor ez!
Égbe vitt... a föld alattam
Végtelen mélységbe vesz.

Túl jutottam már a felhők
Tarka vándor táborán.
Csillagok között röpülök,
Mindenik egy csalogány.

Mint dalolnak, mint dalolnak!
Ilyet nem hallott fülem.
S milyen fény! százezer villám
Nyargalozik körülöm.

Hát a szívem, hát a szívem?
Ott van, ott van még a baj...
Fiu, ugy vigyázz magadra:
Örömdben meg ne halj!

(Erdőd.)

Falu végén kurta kocsmá...

Falu végén kurta kocsmá,
Oda rúg ki a Szamosra,
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegne.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

De a kocsmá bezeg hangos!
Munkálódik a czimbalmos,
A legények kurjogatnak,
Szinte reng belé az ablak.

»Kocsmárosné, arany virág,
Ide a legjobb borát,
Vén legyen, mint a nagyapám,
És tüzes, mint ifju babám!

Húzd rá cigány, huzzad jobban,
Tánczolni való kedvem van,

(Szatmár.)

Eltánczolom a pénzemet,
Kitánczolom a lelkemet!«

Bekopognak az ablakon:
»Ne zugjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefeküdt, alunni vágy.«

»Ördög bújjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba!...
Húzd rá cigány, csak azért is,
Ha mindjárt az ingemért is!«

Megint jönnek, kopogtatnak:
»Csendesebben vigadjanak,
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édes anyám beteg.«

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpentik boraikat,
Végét vetik a zenének
S haza mennek a legények.

A költészet.

Oh szent költészet, mint le vagy alázva,
Miként tiporják méltóságodat
Az ostobák, s ép akkor, a midőn
Törekcszenek, hogy fölemeljenek.
Azt hirdetik föl nem kent papjaid,
Azt hirdetik fennszóval, hogy terem vagy,
Nagyúri, díszes, tündöklő terem,
Hová csupán csak fénymázás czipőkben
Lehet bejárni illedelmesen.
Hallgassatok, ti ál, hamis proféták,
Hallgassatok, egy szótok sem igaz.
A költészet nem társalgó terem,
Hová fecsegni jár a czifra nép,
A társaság szemenszedett paréja;
Több a költészet! olyan épület,
Mely nyitva van boldog-boldogtalannak,
Mindenkinek, ki imádkozni vágy,
Szóval: szentegyház, a hová belépni
Bocskorban sőt mezítláb is szabad.

(Szatmár.)

Az én Pegazusom.

Nem angol ló az én Pegazusom,
Vékony nyakkal, hórühorgas lábbal,
Nem is német teherhordó állat,
Széles háttal, medve-topogással.

Magyar csikó az én Pegazusom,
Eredeti derék magyar fajta,
Világospej, síma selyem szőrrel,
A napsugár hanyatt esik rajta.

Nem nevelték benn az istállóban,
Nem is igen járt az iskolába;
Kinn született, ott kinn fogtam el a
Kis-kunsági szép nagy pusztaságba'.

Nem bosszantom a hátát nyereggel,
Egy kis csótár van csak rá terítve,
Ugy ülök rajt, és sebesvágatva
Ragad, mert ő a villám testvére.

A pusztákra visz legörömostebb,
Mert a puszta születési helye.
Hejh, ha arra fordítom a kantárt,
Ugy megugrik, alig bírok vele.

A falukban megállok egy szóra,
Hol a lyányság, mint a méhe-raj, áll;
A legszebbtől egy virágot kérek,
Akkor aztán, akkor újra haj-rá!

Visz csikóm, s csak szavamba kerülne,
Hogy kivigyem ebből a világból;
Ha szakad a tajték róla: ez a
Sok tüztől van, nem a fáradságtól.

Pegazusom sohasem fáradt el,
Hamarjában még el sem is fárad,
Biz ezt ne is tegye, mert még messze
Vagyon útam, vágyaim határa.

Vágtass, lovam, vágtass, édes lovam,
Ha követ vagy árkot lelsz, ugord át,
S lábad alá ha ellenség botlik,
Rúgd agyon az ilyen-olyan adtát!

(Szatmár.)

Ne bántson az meg...

Ne bántson az meg, fényes napvilágom,
Ha arcom néha elsötétedik;
Nem lehetek én, bármiként kívánom,
Még előtted sem folyton-folyva vig.

Nyugtasson meg, hogy ilyenkor szivembe
A bánatot nem te hozád vala...
Hogyan szereznél bánatot nekem te,
A földnek, égnek legjobb anyyala?

Egészen más az, a mért engem néha
Kísértetes halványság színe fed:
Én egy szellemnek vagyok martaléka,
Mely meg-meglátogatni nem feled.

Hiába kérem, hasztalan esengek,
Hogy hagyjon el, hagyjon magamra már;
Kérlelhetetlen, siket ő! nem enged,
Talán örökké vissza-visszajár.

Sokszor, midőn a kéj legédesb nedve
Érinti már-már szomjas ajkamat,
Megjelenik... kezem megáll ijedve
És földre ejti a telt poharat.

E szellem a mult! mult időm emléke,
A legvadabb, legborzasztóbb alak,
Mit egy pokoli bor hevétül égve
A sors vizsályi kigondoltanak.

Ezen szellemnek vagyok oda vetve;
Fel-feltör hozzám sirja mélyibül,
S míg súgja rémes ígéit fülembe,
Lelkem lelketlen sziklává kövül.

Ne szólíts ekkor, úgy sem értenélek,
Édes hangod sem hatna szívemig;
Várd el békében, míg a jelenésnek
Irtóztató órája eltelik.

Körüle milyen álom fon hideg kart,
S miatta még is mennyi a kinom!
Álom csupán... de mit használ? a míg tart,
Eszembe nem jut, hogy csak álmodom.

(Szatmár.)

Tarka élet.

Szolgáltam én Mars uramnál
És Thalia kisasszonynál,
Még pedig nagy tiszteletben...
Ott elcsaptak, itt elszöktem.

Gyalogoltam kutyamódon,
S jártam négy lovas hintókon.
Tisztítottam más czizmáját,
S tisztitá az enyimet más.

Kujtorogtam szomjan-éhen,
Egy helyen száraz kenyéren
Rágicsáltam, más helyen meg
Tejbe-vajba fűrésztöttek.

Volt már ágyam a mezetlen
Föld, kietlen rengetegben;
Háltam ismét czifra ágyon
Finom patyolat-párnákon.

Megemeltem a sipkámát
Szolgabíró hajdujának,
S én előttem hajtogatták
Magokat a szolgabírák.

Szobalyány is szégyelt volna
Velem jőni karonfogva,
Máskor ismét úri hölgyek
Pillantásoméért epedtek.

Drága, ékes uj ruhám volt,
S volt ruhámon folt hátán folt,
Zöldre raktam sárgát, kéket...
Szent atyám, be tarka élet!

(Szatmár.)

Homér és Oszián.

Hol vannak a hellenek és hol a czelták?
Eltűntenek ők, valamint
Két város, a melyet
A tengerek árja benyel,
Csak tornyaik orma maradt ki a vizből...
E két torony orma: Homér s Oszián.

Koldús vala az,
Királyfi emez. Mi különbség!
De egybe' hasonlatosak:
Mind ketteje vak volt.
Szemfényeket tán
Lelkök lobogó tüze, önnön
Dicsőségök ragyogása vevé el?

Nagy szellemek ők! ha varázskezeik
Érintik a lant idegét,
Mint isten ígéje, világot
Alkotnak az ember elé,
Mely bámulatos szép
És bámulatos nagy. —

Halljátok Homért?
Dalában a mennyei bolt
Egy csöndes örömmek örök mosolya,
A honnan a hajnali bíbor
S a déli sugár aránya
Oly nyájasan ömlik alá
A tengeri szőke habokra,

És bennök a zöld szigetekre,
Hol istenek úzik az emberi nemmel
Boldog vegyülésben
Játékidat, oh gyönyörű szerelem!

S látjátok amott Osziánt?
Az éjszaki tenger örök ködű földén
Vad szikla fölött viharokkal együtt
Harsogja dalát az alaktaian éjben,
És feljön a hold,
Mint a lemenő nap,
Oly vérvörösen,
S zord fénybe borítja a rengeteget, hol
Bolygnak seregestül
A harcz mezején elesett daliák
Bús szellemei.

Minden mi világos,
Minden mi virágzó
Dalodban, oh koldusok őse, Homér!

Minden mi sötét,
Minden mi sivár
Dalodba', királyi utód, Oszían!

Csak rajta, daloljatok egyre.
Verjétek a lantot, az isteni lantot,
Homér s Oszían!
Eljőnek az évek,
Századjai s ezredei; letipornak
Mindent könnyöretlenül, oh de
Ti szentek vagytok előttök;
Mindenre a sárga halált lehelik,
Csak ősz fejetek koszorúja marad zöld!

(Szatmár.)

A virágok.

Ki a mezőre ballagok,
Hol fű között virág terem,
Virágok, szép virágaim,
Be kedvesek vagytok nekem!
Ha látom, mintha lyányt látnék,
Szivem reszket, keblem dagad. —
Siromra, hogyha meghalok,
Ültessetek virágokat.

Leülök a virág mellé
És elbeszélgetek vele,
Szerelmet is vallok neki,
S megkérdem: engem szeret-e?
Nem szól, de úgy hiszem, hogy ért,
Hogy érti jól szavaimat. —
Siromra, hogyha meghalok,
Ültessetek virágokat.

S ki tudja: az illat vajon
Nem a virág beszéde-e?
Csak hogy nem értjük, nem hat át
Testünkön lelkünk fölibe;
Szagolja csak s nem hallja meg
A test e szellemhangokat. —
Siromra, hogyha meghalok,
Ültessetek virágokat.

Igen, az illat a virág
Beszéde, annak dala ez,
S ha lényem durvább része a
Sirban rólam lefejeledez:
Nem szagolom többé, hanem
Hallom majd e szép dalokat. —
Siromra, hogyha meghalok
Ültessetek virágokat.

Virágillat, virág dala,
Te léssz majd ott bölcsődalom,
Melynek lágy zengedelminél
Tavaszonként elaluszom,
S következendő tavaszig
Lelkem szép álmokkal mulat. —
Siromra, hogyha meghalok,
Ültessetek virágokat.

(Pest.)

A kisbéres.

Nem ül kevélyebben a huszár a lovon.
Mint az a kisbéres a vendégoldalon,
Behordta a szénát gazda padlására,
Üres szekérével ballag a tanyára.

Hat czímeres ökör sétál a szekérrel,
Legelől a hajszás nagy csengetyűjével.
Ritka egy csengetyű, oly hangos a szava:
Harangnak illenek holmi kis faluba.

Kiált a kisbéres: »Cselő, csákó, cselő!«
S a szekérből a nagy ostort veszi elő,
Két öles a nyele, három a kötele,
Irgalmatlanul elkezd pattogni vele.

Kati ott gyomlál a kis kertben serényen,
Mikor a szekér a házok előtt mégyen,
Még ki sem pillantott, és már rá ismére
Ostora hangjáról a béres legényre.

Ugy megörült rajta, hogy nagy örömébe'
Nem paréjt, hanem egy szép virágot tépe;
Ha már ki van tépve, mit csináljon vele?
Nyujtja sövényen át a kisbéres fele.

A kisbéres pedig korán sem az, a ki
Az ajándékot nem szokta elfogadni,
Kivált ha neki azt szép leány kínálja.
S legkivált ha az a szép leány babája.

Elfogadta, föl is tüzte kalapjára,
S fölugrott megint a szekér oldalára.
És közéje vágott szép hat tinájának,
S most még kevélyebben tartott a tanyának.

Mit fejében gondolt s érezett szívében,
Mit el nem mondhatta ott hirtelenében:
Azt utjában olyan szépen elfütyölte,
Hogy a pacsirták is tanulhattak tőle.

(Szatmár.)

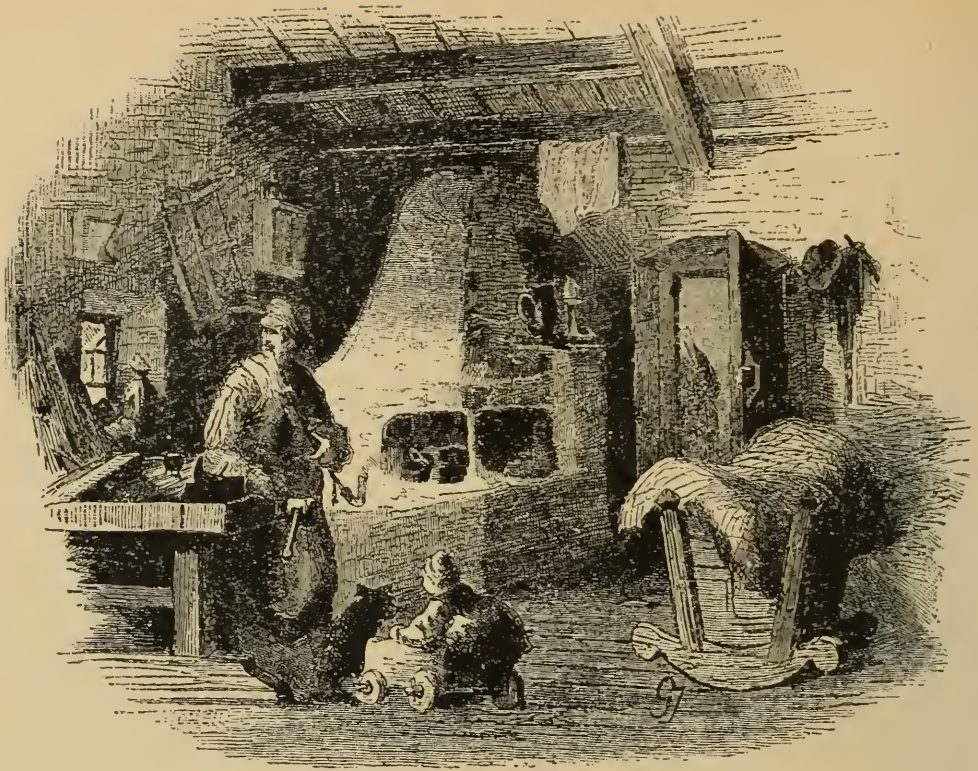
A vándor legény.

Hogyha üres az embernek
Zsebje: üres a has is.
Zsebem üres, ennél fogva
Üres az én hasam is.

Tennap ettem utójára,
Az igaz, hogy keveset,
No de semmi! van elég, ki
Én helyettem is evett.

S holnap újra nap lesz, akkor
Ehetem majd... ha lesz mit,
Addig reménység anyámnak
Szívom édes emleit.

Hasam üres, de helyette
Teli vannak szemeim.
Megtöltötték a hidegtől
Kiszorított könnyeim.

Es ez jó, hogy ily hideg van,
Legalább sietnem kell,
S így a csárdát, mely még messze
Szaporábban érem el.

Gyi, te fakó, gyi, te szürke,
Gyi, két lábam, fussatok!...
Milyen áldott két csikó ez,
Egyik sem kér abrakot.

Egyik fakó, másik szürke,
Mert nadrágom két darab,
Egyik szárát úgy toldottam
A másikhoz a minap.

Volt nekem jó új ruhám is,
Volt nekem szép új ruhám...
De kimélni kell az újat...
Hogy ne kopjék, eladám.

S hogy kijátszam a haramját.
Ki megállit, meglehet:
A legelső korcsmárosnak
Általadtam pénzemet,

Most a mely'k zsvány nálam csak
Egy fillérre is akad,
Dijul annak én azonnal
Fizetek száz aranyat.

Nincs zsvány, de a helyett a
Szél kutatja zsebemet.
Szél barátom, ne kutyálkodj',
Megütöm a kezedet.

Tréfa, a mi tréfa, de ez
Kriminális egy idő,
Összeesküött ellenem ma
Szél, hidegség, hó, eső.

Az az egyetlen szerencsém,
Hogy mezítláb utazom;
Teli menne vízzel sárral
A csizmám e rozsz uton.

Gúnykaczaj gyanánt süvöltöz
Fölöttem a fergeteg.
Hadd gunyoljon! rajta egykor
Én is jókat nevetek.

Ad az isten egy kis műhelyt,
Ád az isten majd nekem,
Benne lesz meleg kandallóm,
Feleségem, gyermekem . . .

Ott ha a szél, e czudar szél
Ablakomnál megjelen:
Olyat kaczagok szemébe,
Hogy megpukkad mérgiben!

(Szatmár.)

O. B. kisasszonyhoz.

Szép mulatság téged nézmem,
Szőke kis lány,
Te kis bimbó az ifjúság
Rózsafáján!
Elnézném én szemed s ajkad
Untalan;
Ajkadon szived s szemedben
Leiked van.

Szived, lelked, mind meglátom,
Ha rád nézek;
Csendes még az, mint a téli
Madárfészek.
Várj csak, várj, ha majd eljő a
Kikelet,
Mily zajos néppel telik meg
Kebeled.

És az szép, legszebb idője
Életünknek,
A midőn a szív először
Népesül meg,
A midőn kíséretével
Benn terem
A hatalmas nagy király, a
Szerelem.

Kisérői: öröm, bánat,
Könny, mosolygás,
Kétség, remény, és ki tudja:
Mi minden más?
E sok vendég úgy megtölti
A szívet,
Hogy ez, szegény, szinte-szinte
Megreped.

És ez a nép egyre lót-fut,
Föl s le nyargal,
Nem nyugosznak, dörömböznek
Éjjel-nappal.

És nekünk e zaj, mely soha
Nem szűnik,
Oly nagyon fáj és oly nagyon
Jól esik! . . .

Mit mosolygasz, mit mosolygasz,
Csintalan lány?
A mit itten magyaráztam,
Már tudod tán?
Oh nem, ezt még nem teszem föl
Felüled!
De ha így van? . . . annál jobban
Becsüllek.

(Szatmár.)

Valahogy.

Várom, várom lakodalmam
Nehezen,
No de hiszen ma-holnap már
Itt leszen.
Nem a világ ez az egy hét,
Lemorzsolom apródonként
Valahogy.

Szegény ember fia vagyok,
Az apám
Egy kunyhót sem, egy garast sem
Hagy reám;
Baj, baj! de nem olyan nagy baj,
Azért mi csak élélünk maj'
Valahogy

Menyasszonyom akaratos
Kis leány,
Én sem hajtok fejet minden
Szó után,
Tüzes patak a mi vérünk,
Hanem azért csak megférünk
Valahogy.

Ma ő enged, holnap meg én
Engedek,
Így elejét álljuk szépen
A pörnek,
És ha nappal összeveszünk,
Este majd csak kibékülünk
Valahogy.

(Szatmár.)

A sivatag lakói.

Ott a zerge a kősziklán
 S legelészi a mohot,
 Ott van a sas, fenn-röptében
 Közelíti a napot,
 Ott a liget fái közt zeng
 Az apró madársereg,
 Ott a fák alatt a kígyó
 Csúszik-mászik és sziszeg,
 Ott van a strucz, a homokba
 Dugta ostoba fejét,
 Ott a krokodíl a sásban
 Sírja sátán-könnyeit,
 Ottan ássa a hiéna
 A halottak lakhelyét,
 Ott a tigris, üvöltözve
 Vérszeggel néz szerteszét . . . .
 Egy hiányzik: az oroszlán;
 Hol vagyon ő? hova lett?
 Tán megölték? tán eltévedt,
 Járván messze földeket?
 Messze járt, de el nem tévedt,
 És vadásztak bár reá,
 Meg nem ölték, nem ölhatték,
 Mert magát ő nem hagyá.
 De csatája hosszú, nagy volt
 S megviselte erejét,
 S hogy ezt ismét összeszedje,
 Csendes helyre rejtezők.
 Nyugszik a fáradt oroszlán
 Pálmafának ernyején . . .
 Nyugszom én fáradt oroszlán
 Feleségem kebelén.

(Koltó.)

Csak úgy omlanak most hozzám . . .

Csak úgy omlanak most hozzám
 A szebbnél szebb levelek!
 Minap egygyel kedvesem majd
 Szívem repesztette meg,
 Most meg arra figyelmeztet
 Egy nem ismert jó barátom,
 Hogy »vigyázzak s fussak innen,
 Mert közel van a halálom,

 Fussak innen! orgyilkos kéz
 Fenyegeti életemet.«
 Tréfa-e ez vagy valóság?
 Egyik s másik is lehet.

Jó barátom, hogyha tréfálsz,
 Fordulnál más emberekhez,
 Mert az ily kis tréfácskával
 Engemet meg nem ijesztasz.

S ha nem tréfa? ha valóban
 Tör valaki ellenem?
 Úgy is jól van, majd bevárom
 És megnézem emberem.
 Tán valami roszt poéta,
 Kinek Pegazusom lába
 Rá hágott a tyukszemére
 Helikonra-ballagtába'?

Vagy valami táblalabiró?
 Kinek úri fejrül
 Leütöttem a parókát
 S a feje is leröpült?
 Vagy valami vetélytársam,
 Ki miattam kosarat hord,
 Kit lehánytam a nyeregből
 És szemébe rúgtam a port?

Hah, vagy talán mind a három
 Összeesküött ellenem?
 No ha ezek megtámadnak,
 Mit csináljak, istenem!
 A poéta álkapczáját
 Leszakítom fegyveremnek,
 S ellenségimét, mint Sámson,
 E szamárcsonttal verem meg!

(Szatmár.)

Ősz elején.

Üres már a fecskéfészek
 Itt az eszterháj alatt,
 Üres már a gólyafészek
 Tetejében a kéménynek . . .
 Vándor népe ott halad,

Ott a messzeség homályin,
 Ott az égnek magasán.
 Látom még, mint kis felhőket,
 Vagy már nem is látom őket?
 Csak úgy képzelmatalán.

Elröpülnek, elröpültek,
 Tavasz s nyár vendégei,
 És őket már nem sokára
 A kertek s mezők virága
 S a fák lombja követi.

Mint szeszélyes hölgy, a mennybolt
Majd borul, majd kiderül.
Ajka még mosolyg, s szemébe
Könny tolúl... ennek sincs vége,
S ajkán újra mosoly ül.

Bús mosolygás és vidám könny!
Csodálatos keverék.
Észrevétlen karon fogja
És egy más világba vonja
A merengés emberét.

Órahosszat elmerengek,
És ha egy elejtett tárgy
Vagy harang, a mely megkondul,
Fölrasztott álmaimból:
Elmém, nem tudom, hol járt?

(Szatmár.)

A csillagos ég.

Fekszem hanyatt a föld sötétzöld szőnyegén,
És merengve nézem a sötétkék eget;
Száll reám aranyos, ezüstös csillagfény
És koszorú gyanánt övezi fejemet.
Megfűrösztém lelkem e sugárözönben,
Lemosott magáról minden földi szennyet,
S most újjá születve a magasba röppen
S keresi a mennyet.

Alszik az egész föld; mély és csendes álma,
Egyetlen halk dongás érinti fületem,
Tán mellém valami kis bogárka szálla,
Vagy távoli folyam harsogása lehet,
Vagy még távolibb felhők mennydörgése,
Mely, míg hozzám ér, ily parányivá törpül,
Vagy talán lelkemnek hymnus-éneklése
Le a csillagkörbül.

Szállj, lelkem, oh szállj az égi testek között,
És pillants keresztül rejtelmők fátyolán,
Melyet az istenség titkos ujja szövött...
Bölcseségből-e vagy csak szeszélyből talán?
Nézd meg, lelkem, mi van ott a csillagokon,
És nézd meg, mi vagyon a csillagok felett,
Azután röpjél le hozzám gyors szárnyadon,
Hadd beszéljek veled.

Hadd kérjdem: mit láttál? van-e ott is élet?
S ha van, ily gyötrelmes, ily bús, mint a földi?
Áll-e az a kemény, szigorú ítélet,
A mely jutalmat oszt és bosszúját tölti?...
(Koltó.)

De mi közöm ehhez! egyet szeretnék én,
Csak egyet megtudni, arról hozz hírt nekem:
Vannak-e ott szívek, és a szívek mélyén
Lángol-e szerelem?

Ha ott is szeretnek, ah úgy vágyok oda,
S hogy feljussak, forrón imádkozni fogok,
De ha a szerelem föl nem kísér oda,
Ugy isten hozzátok, ragyogó csillagok!
Ugy szebb a föld minden búbánata mellett,
S enyészszem el, ha a sírba fognak tenni!...
A szerelem mindent pótol, s a szerelmet
Nem pótolja semmi.

(Szatmár.)

Az ember.

Nincs nevetségesebb az embernél,
Oly kevélységben, olyan gögben él!
A világot fitymálják ajkai,
S minth' az eget akarná szántani
Orrával, oly magasra tartja fel.
Kevély ember, miben kevélykedel?

Egy szempillantásnál mi rövidebb!
Ember barátom, a te életed.
Rohanva jó az idő s elrohan,
Egy kezében bölcsőd pólyája van,
S másikkba koporsódra szemfödel.
Kevély ember, miben kevélykedel?

S mit végezhetsz egy pillantás alatt?
Hódítál népeket, országokat?
Hódítani csak gyávákat lehet,
S az uralkodás ilyenek felett
Dicsőség? ezt csak szégyenelned kell.
Kevély ember, miben kevélykedel?

S ha dicsőséget szerzel, nagy nevet?
Veled hal meg s a föld alá viszed,
Vagy, mint hű eb, kísér ki sírodig,
S ott őrizi azt egy pár kis századig,
S előbb-utóbb éhen-szomjan vesz el.
Kevély ember, miben kevélykedel?

Dicsőséged, neved maradjon! hol?
A nép is elvesz, melyhez tartozol.
Az ország, melyben most él nemzeted,
Tenger volt egykor, s újra az lehet,
S e föld is semmiségbe oszlik el.
Kevély ember, miben kevélykedel?

(Koltó.)

Azokon a szép kék hegyeken túl . . .

Azokon a szép kék hegyeken túl
Fogsz te élni, kedvesem, ezentúl,
Ott fogsz élni boldog férjed mellett,
Kit boldoggá egyedül szived tett;
Napkeletről messzebb napkeletre
Jösz velem, hogy mulathass kedvedre,
Oda viszlek, szép Erdélyországba,
Láposvölgyi regényes magányba.
Hiszem, hiszem, hogy vidáman élünk,
Mert ott csak a természet lesz vélünk,
A dicső, az örökszép természet,
Kinek arcát oly gyönyörrel nézed,
Mert tudod, hogy leghivebb barátom.
Kit soha sem kaptam hazugságon,
Ki elúzi a lélek kigyóit,
Ki soha sem sebesít, de gyógyít.
Ottan élünk a világtól távol,
Semmi sem jut el hozzánk zajából,
Csak az a halk, tengerféle morgás,
Mely a zajnak csak viszhangja, nem más,
S mely meg nem zavarja álmainkat,
Sőt még költőibb álmakba ringat.
Oda viszlek, egyetlen virágom
A nagy földön, e nagy pusztaságon,
Ott gyakorlom én be ezt a régen
Óhajtott szót: kedves feleségem!

(Szatmár.)

Á szájhősök.

Meddig tart ez örült hangzavar még?
Meddig bőgtök még a hon nevében?
Kinek a hon mindig ajkain van,
Nincsen annak, soha sincs szívében!
Mit használtok kofanyelvetekkel?
Évrül évre folyvást tart a zaj,
És nem ott-e, a hol volt, a nemzet?
Nincs-e még meg minden régi baj?

Tenni, tenni! a helyett, hogy szóval
Az időt így elharácsoljátok;
Várva néz rég s oly hiába néz az
Isten napja s a világ reátok.
Nyujtsátok ki tette a kezét már
S áldozatra zsebeiteket,
Tápláljátok végre a hazát, ki
Oly sokáig táplált titeket.

Áldozat s tett, ez a két tükör, mely
A valódi honfiút mutatja,
De ti gyáva s önzó szívek vagytok,
Tettre gyávák s önzók áldozatra.
Hiszem én, hogy, mint a fák tavasszal,
Megifjodnak a vén nemzetek,
De ti, hernyók, új lombot nem adtok,
Sőt a régít is leeszitek.

S oh mi vakság! fölemelte még a
Népszerűség őket paizsára,
Az elámult sokaság, miképen
Meváltóit, karjaikba zárja.
Meváltók? ők a hon eladói,
Elveszünk ez ordítók miatt . . .
Rólok tudja ellenünk, hogy félünk.
Mert a félénk eb mindég ugat.

Én ugyan nem állok a sereghez,
Mely kíséri őket ujjongatva,
És ha egykor közibök vetődöm,
Nem egyébért lépek e csapatba,
Csak azért, hogy fölfordítsam majd ez
Ál nagyok győzelmi szekerét,
S haragomnak ostorával vágjam
Arcaikra a bitó jelét!

(Szatmár.)

Bucsú a nőtlenégtől.

Tőled válok, legrégebb barátom,
Nőtlenesség, tőled válok el;
Majd huszonöt évi bajtársam vagy,
Búcsu nélkül nem hagyhatlak el.

Ne neheztelj, hogy, ki oly hived volt,
Rajtad most ily hirtelen kiad.
Megosztottam véled ifjuságom,
Hagyd magamnak férfikoromat.

Szeretélek, mint tán senki más nem,
Hogyha intél, én szót fogadék,
Mentem én, a regényes kalandok
Zászlaját a merre lengetéd.

Messze vittél, sokfelé ragadtál,
Elfáradtam, megpihenni kell . . .
Nyoszolyám lesz kedvesem két karja,
S feje párnám a puha kebel.

Mosolyognak ifju czimboráim,
Gúnymosoly, mely ajkról ajkra jár,
S szánakozva mennek el mellettem . . .
Savanyú a szőlő, ugy-e bár ?

Én valóban szájalomra méltó,
Szájalomra oly méltó vagyok!
Piszkosabbnál piszkosabb csárdákba
Esténként nem barangolhatok.

Nem szabad már, csak egyet szeretnem,
És ez is csak engemet szeret,
Nem ugy, mint az ő jó szeretőik,
Kik szeretnek százát, ezeret. —

Isten hozzád, nőtlenség barátom!
Haragszol vagy nem haragszol rám:
Már ezentúl hátamat látod csak,
Örömmel végkép jóllakám.

Isten hozzád, vidd el tarka zászlód
Másfelé, hogy új hivat szerezz,
Fejér zászló kell nekem már, és az
Feleségem fejkötője lesz.

(Szatmár.)

Beszél a fákkal a bús őszi szél . . .

Beszél a fákkal a bús őszi szél,
Halkan beszélget, nem hallhatni meg;
Vajon mit mond nekik? beszédire
A fák merengve rázzák fejüket.
Dél s est között van az idő, nyujtózom
A pamlagon végig kényelmesen . . .
Keblemre hajtva fejecskejét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesesen.

Egyik kezemben édes szendergőm
Szelídeden hullámozó kebele,
Másik kezemben imakönyvem: a
Szabadságháborúk története!
Minden betűje üstökös csillagként
Nyargal keresztül magas lelkemen . . .
Keblemre hajtva fejecskejét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesesen.

Arany csal s ostor kerget tégedet
A zsarnokért megvini, szolganép,
És a szabadság? egyet mosolyog,
S mind, a ki híve, a harctérre lép,

Petőfi költeményei.

S érette, mint a szép lánytól virágot,
Sebet, halált oly jó kedvvel veszen . . .
Keblemre hajtva fejecskejét, alszik
Ki feleségem mélyen, csendesesen.

Hány drága élet hullt már érted el,
Oh szent szabadság! és mi haszna van?
De lesz, ha nincs; tiéd a diadal
Majd a csatáknak utósóiban,
S halottaidért bosszút is fogsz állni,
S a bosszuállás rettentő leszen! . . .
Keblemre hajtva fejecskejét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesesen.

Vérpanoráma leng előttem el,
A jövőkor jelenései,
Saját vérök tavába fúlnak bé
A szabadságnak ellenségei! . . .
Egy kis mennydörgés szívem dobogása,
S villámok futnak által fejemen,
S keblemre hajtva fejecskejét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesesen.

(Koltó.)

A mióta én megházasodtam . . .

A mióta én megházasodtam,
Valóságos fejedelem vagyok,
Trónusom a karszék, és pipámnak
Hosszu szára a királyi bot.

Ekkép ülök szörnyű méltósággal,
S elfogadom kegyelmesen itt
— A kik jönnek audientiára —
Országomnak jobbágy népeit.

Ott egy lányka rózsaszín ruhában . . .
Mert lány vagy s még szép is a felett.
Legelőszőr is veled beszélek,
Jer, hugám, az elsőség tied.

Kis hamis lány! mért kerültél eddig?
Csak nevedről ismerhettelek,
Azt tudám csak, hogy Örömmel hínak,
Kergetélek, s el nem értelek.

Ámde végre birtokomba estél,
Meghódítám tündér szárnyadat,
Kertészem vagy, te növelsz naponként
Homlokomra friss virágokat.

Szép virágok színre és illatra,
Milyeket csak tündérkéz növel,
És közöttök a tövis csiklandja
Csak fejemet s nem karczolja fel. —

Lépj elő, te hosszú száraz ember,
Mély szemű és sápadt arczu Gond.
Vagy maradj csak, ajkad mindig olyan
Prózaí históriákat mond;

Balgatag, ki ily dicső napokban
Kenyeret és ruhát emleget,
Hordd el magad! bár rövid az élet,
Beszélgethetünk még eleget. —

S te is itt vagy, te is megjelentél?
Dúlt arczoddal, sötét Fájdalom?
Nem remeg kend, örök ellenségem,
Hogy ezennel fölakasztatom?

Mély sebeket hasítál szivembe,
Melyek néha most is vérzenek;
Mit csináljak most veled? . . . ne búsulj,
Kegyelmesen megkegyelmezek.

Egymás ellen hosszú harczot vívtunk,
A diadal hozzám esküvék;
Nagylelkű leszek, mert a győzőnek
Dicsősége a nagylelkűség — —

Mily zaj ez kinn? . . . Pegazusom tombol,
Tán megrúgta valamely számár,
Vagy tán azért nyugtalankodik, mert
Engem olyan rég nem látá már.

Várj, lovacskám, majd tiporhatod még
A felhőket jó gazdád alatt,
Várj egy kissé, hagyd élvezni mostan
Fejedelmi nyugodalmamat.

(Koltó.)

September végén.

Még nyílnak a völgyben a kertí virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérzi tetőt.
Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet.

Elhull a virág, eliramlik az élet . . .
Úlj, hitvesem, úlj az ölembe ide!
Ki most fejedet kebelemre tevéd le,
Holnap nem omolsz-e sirom fölibe?
Oh mondd: ha előbb halok el, tetemimre
Könnyezve borítasz-e szemfödelet?
S rá bírhat-e majdan egy ifju szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?

Ha eldobod egykor az özvegyi fátyolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszd,
Én feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, s oda leviszem azt,
Letörlni véle könyűimet érted,
Ki könnyeden elfeledéd hivedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged
Még akkor is, ott is örökre szeret!

(Koltó.)

Elértem, a mit ember érhet el . . .

Elértem, a mit ember érhet el:
Boldogsággal csordultig e kebel!
Ölemben kedves ifju feleség,
Milyenről lelkem annyit álmodék,
Midőn virágaid közt, képzelet,
Mint mámoros pillangó repkedett;
Ölemben egy oly asszony, a kinek
Tündérek adják a testvér nevet,
Ölemben a legdrágább földi kincs . . .
Oly boldog vagyok, hogy reményem sincs!
Miért is volna nékem a remény?
A nem-továbbat már elértem én.
Mi volna könnyebb? mint lemondanom
Mostan te rólad, honfi-aggalom,
Te rólad, kínos haza-szeretet,
Ki mindörökké téped a szívet,
S magamnak szedni, mit az óra ad,
Istenre bízván más búját, baját . . . —
De el nem hagylak, hazám, tégedet,
Múltat, jövődöt mindent eltemet
Boldogságomnak tenger-özöne,
Csak szent oltárodát nem önti le.
Veled sohajtok, hazám, mint előbb,
A kedvezőbb, a szebb idő felé,
Mely töviskoronádat leveszi,
S helyébe a dicskoszorút teszi,
Veled sirok, ha fájnak sebeid,
Miket rajtad haramják keze nyit,
Veled sirok, hogy fázol, éhezél,
S nincs részvevőd sem távol, sem közel,

Veled sirok, hogy korcsok fiaid,
S hívom le rájok isten átkait,
S veled szégyenlem, hogy a nagy világ
Téged, szegény hazám te, meg se lát,
Hogy, a ki rajta egykor úr valál,
És reszketett parancsod hanginál,
Most rája nézve nem is létezel . . .
S érted teszek majd, hogyha tenni kell!

(Koltó.)

Egykor és most!

Egykor és most! egykor és most! . . .
Ép ilyen volt az idő,
Mint most, ily hideg, zimankós,
Igy szakadt le az eső.

Nagyon jól jut az eszembe,
Még a napját is tudom:
Ballagott egy ifjú kinn a
Pocsétás országun.

Bús arczczal, kopott ruhában
A hogy ottan ballaga,
Olyan volt, mint egy vándorló
Leveletlen őszi fa.

Csak ment, csak ment, s ha előtte
Két felé tért el az ut.
Nem kérdezte senkitől sem:
Ezen s ezen hova jut?

Mindegy volt ő rája nézve,
Ha jobbra, ha balra ment;
Sehol sem várt rá meleg ház
És meleg szív odabent.

Megmondjam-e, feleségem,
Hogy ez ifjúból mi lett?
Ne sajnáld őt, éli már ő
A mennyei életet.

Hanem ebből azt ne hidd, hogy
Elment az élők közül;
Annyiban van csak, hogy ő már
Itt a földön üdvezült.

Itt van e meleg szobában,
S ajka forró ajkadon,
Kedves drága feleségem,
Édes szép kis angyalom.

(Koltó.)

Csendes élet.

És vége a komédiának,
A fütty s a taps elhallgatott,
A nagy függöny szépen legördült,
S én ott hagyám a színpadot.

S most itt vagyok . . . oly messze, messze,
Száz mérföld tőlem a világ,
Ki egykor azt becsavarogtam,
Mint a garabonczás diák.

Itt ülök feleségem mellett
Ebb' a csendes kis faluba'.
Egykor szűk volt a föld, s imé most
Elég tág e kicsiny szoba.

Itt nézem a hajnalt s az alkonyt
És feleségem mosolyát,
S szemem nem kíván többet látni,
Bármily kevés az, a mit lát.

Ki tette volna föl felőlem,
Hogy ilyen furcsán járok még? . . .
De mikor olyan furcsa, furcsa
Portéka az a feleség!

(Koltó.)

Az utolsó virágok.

Őszi idő a javából,
A természet homlokáról
Minden szépet leragad.
Nincsen a mezőkön semmi,
Még a kertben is keresni
Kell már a virágokat.

Kis Juliskám összeszedte
És bokrétává kötötte
A maradék szálakat.
Jól tevéd, kis feleségem,
Kedvet szeresz evvel nékem,
S tán velök sem téssz roszat.

Már ha úgy is halniok kell,
Haljanak hát legalább el
Itt, hol látják szemeink;
Könnyebb lesz talán halálok,
Hogyha azok néznek rájok,
A kik őket szeretik.

(Koltó.)

Tíz pár csókot egy végből . . . Kert e szív, a hol leg-

Tíz pár csókot egy végből
A legédesebbéből!

Rádást is,
Feleség,
Nekem ennyi
Nem elég.

Csak ugy virág, ha tarka,
Csak ugy asszony, ha barna.
Barna kis
Feleség!
Szíved, szemed,
Ajkad ég!

Ölelj, ölelj, angyalom,
Ha ölelsz, azt gondolom,
Hogy én még
Igy élve
Felröpülök
Az égbe.

Oltzuk el már a gyertyát,
Mert azt ingyen nem adják.
A gyertya
Derága,
Minek ég itt
Hiába.

Házasodjunk, hajahaj,
Házasélet kutyabaj,
Mindig szép,
Mindig a,
Reggel, délben,
Éjszaka!

(Koltó.)

Szivem.

Isten, alkotál-e
Több ily szívet is már
Mint az én szívem?
Volt-e másban is már
Ily sokféle és ily
Forró érzelem?

Hú tanya ez a szív,
Nemesebb barátság
Hú tanyája ez,
Elhagyott, elagott
Szüleim egyetlen
Lágy párnája ez.

Illatosb virágid
Nyílnak, szerelem!
Bánya ez, a mely a
Szabadság számára
Kardvasat terem.

És mi szép, mi jó van
A kerek világon,
Melyet nem ölel,
Melyhez imádása
Ne hajolna le vagy
Nem röpülne fel? . . .

S egykor ez a szív is
Megszünik dobogni,
Mint a többiek;
Egykor ez a szív is
Megszünik dobogni . . .
Néma lesz s hideg.

Lenn a föld porában
Össze fog vegyülni
Majd a többivel,
S tán olyannal épen,
Kit magasb indulat
Soh' sem gyujta fel.

Oh nem! szívemet ne
Bírja másokéval
Ugyanaz a hely . . .
Vegyétek ki, hogyha
Meghalok, barátim,
S égessétek el.

(Szatmár.)

Ilyen óriást, mint . . .

Ilyen óriást, mint
Én vagyok, ki látott?
Ölembe tartom az
Egész mennyországot!
Borúlj rám, borúlj rám,
Édes mennyországom,
Felhőtlen szép egem,
Fényes napvilágom!

Istenem, istenem,
Miért is teremted
Olyan parányinak
Az emberi keblet?

Boldogságom nem fér
Igy egészen belé,
El kell tékoznom,
El kell sírnom felét.

Megjövendöltem én,
Hogy boldog leszek még,
Hogy a bú nálam csak
Átutazó vendég.
Elmentél, messze is
Jársz immár, búbanat,
Csak eredj! képpel sem
Fordulok utánad.

Nézd, kedvesem, nézd, a
Nap még le sem mene,
Még is már javában
Szól a fülemile.
De hiszen ez nem is
Madar danolása,
Hanem csókjaidnak
El-elcsattanása.

Mint szelíd tavaszi
Eső a rónára,
Ugy hulldogál csókod
Ajkamra, orcámra,
Mindenik cseppjéből
Egy-egy virág terem . . .
CsókHzáporos tavasz!
Virágos szerelem!

(Szatmár.)

Az volt a nagy, nagy munka...

Az volt a nagy, nagy munka,
Kicsiny kis feleség,
Mig megszereztelek, mig
Veled eljöhettek.

Ha ilyen drága volna
Minden háznál a lány,
Be kevés pap híznék meg
Az esketés díján.

Igaz, hogy ily leány nem
Minden bokorban nő,
S uram fia: poéta,
Rongyos poéta-vő!

Meg is téve dicsően
A hat-vágást apád,
Hogy ily isten-csapástól
Menekjék a család.

És a midőn hiába
Volt minden izzadás,
S ég, föld daczára meglett
Az asszony-elhozás:

Eltört ugyan az útban
Kocsinknak kereke,
De nem hiszem, hogy a nagy
Áldás-súly törte le.

Azon áldásnak súlya,
A melylyel engemet
Ipam s napam magoktól
Eleresztettek.

Azon az egyen most is
Csodálkozom nagyon,
Hogy az ajtón jövék ki
És nem az ablakon.

Mért is nem dobtak itt ki?
Túrném a többivel;
A sok közt e kis tréfa
Nem is tűnt volna fel.

(Koltó.)

Hintón és gyalog.

Rég eltemette a nyarat
Az ős, s ez is haldoklik már,
Az erdő még is milyen hangos!
Hogy füttyöl benne a madár!

E füttyre fölriadtak az
Álmos merengésből a fák,
S a meglepő, nem-várt örömtől
Megrezzen rajtok minden ág.

Még ott fönn a nap is, a ki
Ködcuklyájába bújt vala,
Gondolva, hogy a tavaszig már
Ugy sem leszen mit látnia.

Még fönn az égen a nap is
Kiváncsian pillant elé,
Hogy lássa ezt a madarat, mely
A bús csendet szétkergeté.

Keres, keres szemeivel,
Megnéz az erdőn minden fát,
De mind hiába, mind hiába,
Madárfélét sehol se lát.

Jó nap barátom, ne keresd
A fákon e víg madarat,
Ott ballag a mi füttyösünk a
Gyaloguton a fák alatt.

Egy ágról szakadt siheder,
Kit a balsors meghordoza,
Keblén kenyere, hátán háza,
S szívében jó kedv tavasza.

Hogy megfüttyöl, hogy megfüttyöl,
Hogy harsog az erdő bele.
S im fényes úri hintón nyargal
S szemben találkozik vele.

A fényes hintóban belül
Sötét ur ül nagy csendesen;
Ah, milyen napfogyatkozás van
E gazdag úr szemeiben!

Meglátja őt a siheder,
És sajnálkozva távozik . . .
Ti szegény gazdagok, kiken ily
Rongyházi is sajnálkozik!

(Koltó.)

Mi a szerelem?

Süldő poéták, bikficzek,
Ugyan ne csiripeljetek
A szerelemtől! kérlek szépen
Az emberiség szent nevében,
Melyet kánpadra vonni vétek,
Kérlek, hogy azt ti ne tegyétek.
Tudjátok melyik fán terem,
Milyen madár a szerelem?
A kotyvaszték, mit fejetelek
Rosz bögréjében főzletek,
A sóhajtások galuskája
Pityergések levébe hányva,
Epedéssel megsáfrányozva
Vagy kakasdühhel megborsozva,
Oh én szerelmes istenem,
Ez még korán sem szerelem!
Még várjatok, kis bikficzek,
Kissé nagyobbbat nőjetelek,

Hogy a szerelmet ismerjétek
És azt megénekelhessétek. —
Viselni hosszú éven át
A szívben a kétség nyílat,
Teremteni legmelegebb
Vérünkől szép reményeket.
Csak azért, hogy meghaljanak
Hogy minden istenadta nap
Legyen egy-egy kedves halottunk,
Kit kínosan kell megsiratnunk;
A rágalomnak óriási
Kigyófarkával szembeszállni,
Eltűrni oly bántalmakat,
Mit megtorolni nem szabad,
Mert kedvesünk azé, ki bánt,
S aztán elvenni a leányt,
Eldobni érte szabadságunk,
Mely legimádottabb sajátunk,
S fölvenni a könnyű szabadság
Helyett az élet súlyos gondját,
Dolgozni napok s éjeken,
Hogy ételünk s ruhánk legyen;
S ha feleségünk tán szeszélyes,
Magunkat szabni szeszélyéhez,
Hogy már ha kell örömtelennek
Lenni egyik vagy más életnek,
Mienk legyen örömtelen . . .
Lássátok, ez a szerelem!

(Koltó.)

Ez már aztán az élet . . .

Ez már aztán az élet!
Az egész éven át
Föl és alá kószálom
A két magyar hazát.

Vándorlok Magyarországon
Dicső térségein
S testvére, a szép Erdély
Regényes bércein.

Rónákról nézek távol
Hegyek tetőire.
És hegytetőkről nézek
Távol rónákra le.

Füvetlen fátlan pusztán
S vad erdős rengeteg
Szép panorámaképen
Előítem ellebeg.

Ott városok harangja,
Itt mezei kolomp,
Amaz drámákat és ez
Tündérregéket mond.

Itt egy sötét nagy kastély
Taszít magátul el,
Ott egy fejér kis kunyhó
Barátként üdvezel.

Előre, csak előre,
Nagy messze még a cél;
Tovább, tovább mindegyre,
Gyorsan miként a szél.

Mi kéj, így kóborolni
Hegyen és völgyön túl,
Mi kéj! mint dagad keblem!
S erszényem mint lapúl!

(Dézs.)

El innét, el a városból . . .

El innét, el a városból,
Fogjatok be hamarjába,
Hadd rohanjak, hadd röpüljek
Más vidékre, más országba!

Mint kívánkozám e helyre,
Lelkemet mint vont a vágy!
S ugyanez az érzélem most
Von tovább, maradni nem hágy.

Nevezetes ez a város,
Tekintetem szerteszéjjel
Mint az üstökös kalandoz
S nem telik be nézésével.

Összevissza tarkabarkán
Állnak új és régi házak,
Mintha képviselve volna
Itten minden eltűnt század.

S történetkönyv ez a város,
A történetek nagy könyve,
Minden utca és minden kő
Nagy dolgokról beszél benne.

S a magyar szó árad itten
Mindenütt, a merre járok,
Édes hangok, kedves hangok,
Illatoznak, mint virágok.

S még is mindezek daczára
El innét, sőt ép ezért el,
Hogy a megszokás utol ne
Érjen prózai kezével.

S szemeimről azt a fényes
Rózsafátyolt le ne tépje,
Melyen át e várost nézem,
Elmerülve tündérekéjbe.

Igy maradj meg, szép Kolosvár,
Igy maradj te emlékimben,
Ily kedvesen, ily dicsően . . .
El tehát, el gyorsan innen!

(Kolosvár.)

A szerelem országa.

Álmodtam a minap . . .
Már nem tudom, hogy ébren-e vagy alva?
Csak azt tudom, hogy álmodám.
Ah, milyen szép álmom vala!
Most, a midőn leírom,
Kezem még most is reszket . . . a gyönyör-
Ballagva mentem hosszu úton, [től!
Azaz, hogy nem ballagva,
Sőt inkább sebesen,
Mert puszta volt a táj, a merre jártam,
Oly puszta, olyan prózai,
E tájnak csak lakói voltak
Még prózaibbak . . .
Oly szenvedélytelen, nyugott pofák!
Siettem el, siettem el,
Hogy mentül hamarabb
Mögöttem hagyjam e
Boszantó tájt s boszantóbb arcokat.
Elvégre értem egy magas kerítést,
A melynek gyémánt kapujára
Ez volt fölírva szivárvány-betűkkel:
»A szerelem országa«.
Vágy-szomjasan
Kaptam meg a kilincset
És benyiték,
S mit láttam! égi látomány!
Elöttem állt a legdicsőbb vidék,
Minőt a festők és a költők
Művészi mámorukban
Teremteni csak képesek,
A milyen tán csak a paradicsom volt.
Virító széles hosszu völgy
Ezer virággal s oly nagy rózsafákkal,

A mekkorák másutt a tölgyek.
Középuitt sétált egy folyó,
És vissza-visszafordult
A helyre, melyet egyszer elhagyott már,
Mikéntha fájna nekíe
Végképen elszakadni tőle.
A láthatár szegélye
Regényes kősziklák valának,
Melyek fején
Arany felhők lebegtek
Fürtök gyanánt.
Elálmélkodva néztem e vidéket,
Feledve még az ajtót is betenni,
Midőn beléptem.
Sokáig álltam a küszöbnél,
Mig végre szinte öntudatlanul
Beljebb-beljebb vont a vidék varázsa.
Először is virágos réteken
Mentem keresztül. Ifju emberek
Jártak körülém, mindegyik
Lehajtott fővel, mintha tűt keresne.
Kiváncsi lettem és megkérdezém,
Hogy mit keresnek olyan gondosan?
S felelt egy, hogy mérges füvet.
Mérges füvet? s mi végre?
»Hogy kifacsarjam s megigyam levét.«
Megdöbbenék s gyorsan tovább haladtam,
S fáradva értem
Az első rózsafához,
S alája ültem, hogy ott megpihenjek,
De a midőn letelepedtem,
Oh borzalom! fejem fölött
Egy ifju lógott fölakasztva.
Elrohanék a másik fához
S a harmadikhoz és a negyedikhez
És így tovább, mindig tovább,
De nem pihenheték sehol,
Mert mindenik fán
Függött egy ember.
Túl a folyón, túl a folyón!
Gondoltam, ott a boldog szerelem.
S szaladtam a folyó felé,
Csónakba ültem, s gyorsan evezék,
De húnýt szemekkel,
Mert a habokban egy-egy holt tetem
Ütötte föl magát,
S a partról, mint a megriasztott békák,
Ugráltak be ifjak és leányok.
Átértem a vizen,
S ah itt is mindenütt
A régi látomány!
Méregpohár, akasztott emberek,
Mindenhol ez, mindig csak ez,
S hátul a sziklák ormiról

Veték le mások magokat,
S alant a völgynek éles kövein
Kifeccsent szívökből a vér
S fejből a velő.
Kétségbeesve nyargalék
Minden felé, minden felé,
De mindenütt a régi látomány:
Dúlt arcok és öngyilkolás! . . .
Csupán csak a táj és az ég mosolygott.

(Koltó.)

Kazinczy Gáborhoz.

Miljók nevében emelem szavam,
Miljók nevében mondom el neked
A köszönet, a hála szavait,
Hős pályatársam, lelkem rokona:
A nép nevében! melynek híve vagy,
Melyért csatázol bátran és vitézül.
Szentebb, mint a keresztes-háborúk,
Szentebb a harcz, a melyet vív e század,
Melynek te, mint én katonája vagy.
Ott fekszik, mint egy új Prometheus,
Évezred óta a bilincsre-vert nép,
És rágja máját a saskeselyű,
És vérzi lábát és kezét a láncz.
Le fogjuk rázni róla a vasat,
S elűzzük tőle a saskeselyút!
Mienk, mienk lesz majd a győzelem,
Mert jó az ügy, mely fölfegyverze minket,
Mert a jó ügynek végre győzni kell.
Az ellenségé még a hatalom,
Kicsiny, kicsiny még a mi seregünk, de
A kik vagyunk, mind elszánt férfiak,
S ha ott a többség, itten az erő,
Mert a mi fegyverünk az élesebb,
Mert az igazság a mi fegyverünk.
S nem volna messze már a diadal,
Ha minden harczos olyan volna, mint te,
Szavával olyan fél-mindenható!
Föl, föl, barátom, hangoztasd szavad,
Áraszd ki lelked e lángözönét,
Hogy föllobbantsd a rokon szíveket,
S hogy szétégesd az ellenség hadát!
Dörögd a gőgnek és a butaságnak
A rá jövődő végítéletet.
Föl, föl, barátom, csüggedetlenül
S nem tántorogva egy pillanatig sem!
A díj a melyet egykor aratunk,
Küzdelmeinkhez méltó díj leszen . . .
De mit beszélek? mért említem ezt?

Nem fáradunk mi jutalom-reménynyel,
Mint a hazugság aljas zsoldosi,
De önzés nélkül, isten-ihletésből,
Mint hajdanában az apostolok!

(Koltó.)

Menny és föld.

Isten hozzád, gyönyörű hazugság,
Eszményképek, ábrándok világa!
Már kezemben tartom ajtód kulcsát,
Még egy percz, s örökre zárva léssz.

Túl az éjnek fejér szívárványán,
A tejúton túl röpültem egykor,
S ott az égi magasokban járván
Építélek, szép tündér világ.

Ott töltöttem ébren álmodozva
A csapongó ifjuság időit,
Álmaimnak nem volt vége-hossza,
S szebbnél szebbek voltak álmaim.

De az álom bármi szép, csak álom,
S hogyha ma nem, holnap elmulandó;
Elment, elment pajkos ifjuságom,
Fölkeltett a komoly férfikor.

Isten hozzád ábrándok világa!
Miért várjak, a mig összeomlasz
S romjaidnak eltemess alája?
Jobb, leszállnom innen idején.

Le a mennyből, le tehát a földre!
Vigy le, vigy le képzeményim szárnya,
Mielőtt lebuknám összetörve,
Mint lebukott egykor Phaëton.

Hogy jön e könny szemem pillájára?
Aggalom s bú, hagyjatok, hadd menjek!
Hisz a föld az emberek hazája,
Embereknek csak a föld való;

S ha nem is oly szép ez, mint szeretnök!
Nem is oly rút, mint az ifju véli . . .
Nincs itt angyal, ámde nincs is ördög,
S ha van itt tél, van kikelet is.

(Koltó.)

A koldus sírja.

int vadállat, mely halálát sejt,
A vén koldús puszták közepébe
Bujdosott, és élte maradékát
Ott a puszták közepén tevé le.

Holttestéhez a szegény legények
Elvetődtek, néki gödröt ástak,
Felköték botjára tarisznyáját,
S így tűzék le a botot fejfának.

Ott a fa s bokor nélküli rónán
Áll a kis domb egyszerű jelével,
S te természet, elhagytak gyáma,
Vad virágok- s fűvekkel fődéd el.

Ilyen a sors! egykor, életében
Szennyes rongyok lengedeztek rajta,
S íme sírját napkeletnek minden
Szőnyegénél szebb szőnyeg takarja.

De az mindegy; ő rá nézve a fő,
Hogy elérte végre nyugodalmát . . .
Ki gondolná? mily zajos, mi vészes
Volt a pálya, melyen ő futott át.

Oh ez a kéz, a mely vénségében
Ezt a száraz, görcsös ágat fogta,
Ifjusága teljes erejében
Harczok fényes kardját villogtatta.

Ott forgott ő a csaták tüzeiben,
Ott adá véréből áldozatját
Az uraknak birtoka- s jogáért,
Kik őt később éhenhalni hagyták.

Csak hogy elhalt! most feledve minden,
Nyomorúság és a harci lárma.
Csendes néma a világ körülé,
Zavaratlan földalatti álma.

Néha száll csak egy-egy kis madárka
Fejfájára s ábrándos dalt zeng ott . . .
Mit dalolhat a madárka fejfán,
Olyan fejfán, amely koldúsbót volt?

(Koltó.)

T. M. kisasszonyhoz.

Hogyan vagy, kedves jó leányka?
Alig hogy hallom híredet,
Pedig nagyon szeretném tudni
Vidám-e vagy bús életed?

Ha jól van dolgod, hadd örülnék,
Mert a boldogság úgy egész,
Sőt kétszerezve lesz az által,
Ha más is nyer belőle részt.

S ha bánatod van, hadd busúlnék
Veled, hadd venném át felét,
Másik felével a harczot csak
Könnyebben végigküzdenéd.

Elmondanád, mi bántja lelked,
Mi mérte rája a csapást?
S ha gyógyszer nem tudnék is adni,
Adhatnék tán vigasztalást.

Mint szeretném én, mint szeretném,
Ha el lehetne mondani:
Mily boldog vagyok, meddig mennek
Boldogságom határai . . .

Sőt nincs is annak, nincs határa,
Ugy nyúlik által lelkemen,
Miként a föld felett az ég, mely
Jelen van, mindenütt jelen.

S e nagy kéjtengert, melynek minden
Cseppjében egy gyöngy, egy öröm,
— Nem csak magam: másod magammal —
Nemes szivednek köszönöm.

Tudd ezt, leányka, és ha sorsod
Nehéz: enyhíti e tudat;
Mert a boldogságnak testvére:
Boldoggá tenni másokat.

(Szatmár.)

A r a b.

»Te éretted harcolék, szabadság,
S lánczra verve lábam és karom . . .
Világosság, téged szomjazálak,
S mint vakandok, föld alatt lakom . . .

Mikor üt a megváltás órája,
Mikor üt a boldog óra már,
Melyben újra szabad léget szívok,
S újra rám sütsz, fényes napsugár?«

Lenn az élők nagy koporsajában,
A börtönben, így sóhajt a rab,
S már, az isten tudná, hányadikszor,
Hiszen olyan régi, régi rab!

Vagy tán még csak egy pár kurta napja,
Hogy a sírnak testvérebe bujt?
Nagy művész a fogság szenvedése,
Minden órát századokra nyújt.

Nem napok, nem! évek folytak el már,
A mióta ide vettetett,
Hosszu kínos évek, mik fölvesték
Homlokára sötét nevöket.

És fejét már régen a szegény rab
Bilincsel zúzta volna szét,
De egyetlen társa, a reménység,
Megragadta fölemelt kezét . . .

A reménység, hogy ő még szabad lesz!
Múlják itt bár éltének fele,
Hátralévő megmaradt felét az
Édes szabadságban tölti le.

És ezért várt, és ezért nem zúzta
Bilincsel szertesét fejét,
Várva várt, s a lomha évek száma
Feje fölött meggyülekezék.

S jön a végén e hollóseregnek,
Végre jött egy szép fejeér galamb,
Jött a drága hírnek meghozója,
Hogy utószor van ma ott alant.

Nyílik, nyílik ím a börtönajtó,
Leveszik kezéről a vasat . . .
Fölsikolt és összerogy . . . örökre . . .
Örömében szíve meghasadt.

(Koltó.)

Bölcsekedés és bölcsesség.

Teremtve van-e a világ,
Vagy örök idők óta áll?
S fog-e örökké állani,
Vagy egykor semmiségbe száll?

Megírta évmiljók előtt
A sors, mi fog történni majd?
Vagy a történet gálya, mit
A véletlen fuvalma hajt?

Egy-e a lélek és a test?
Honnan jövénk, hová megyünk?
Elalszik-e a sírba', vagy
Uj lánggra lobban életünk?◀

Gunnyaszt a bölcs magánosan,
S ezen kérdések lengenek
Virasztó szemei előtt,
Miként rejtelmes szellemek.

Vizsgálja őket gondosan,
Vizsgálja fáradatlanul,
Vizsgálja hosszú évekig,
S mi haszna benne? mit tanul?

E szellemeknek arczain
Csak egy vonást sem fejte meg,
Midőn feléje a halál,
A végső szellem, közleg.

S te balgatag világ, te az
Ily dőrét bölcsnek neveződ,
Ki kincset kíván szerzeni
S eltékozolja életét.

Elég hogy élsz! mi gondod rá:
Mi volt és mi következik?
Legbölcsebb, sőt csak az a bölcs,
Ki soha sem bölcsekedik.

(Koltó.)

Szép napkeletnek . . .

Szép napkeletnek
Viránya lelkem,
Örök tavasznap mosolyog le rá;
Mit csak a földre
Ejtett az isten,
Megterem rajta minden szép virág.

Csak egy hiányzott,
A hit virága,
A sírontúli életnek hite,
S ez is kikelt már,
Ez is virít már,
És ezt szerelmed ülteté ide.

Miről a büszke,
Az elbizott ész
Egy hangot sem bírt mondani nekem:
Megmagyarázta,
S mi könnyedén, azt
Édes szerelmed, kedves hitvesem!

Nem sötét a sír:
Szemünk vakul el,
Ha rá tekintünk, fényességítől,
Mely oly szokatlan
Varázsözönnel
A más világból arczainkra dől.

Nem az enyészet
Rideg tanyája
A koporsó; de vidám sajka ez,
A mely velünk e
Szép életből egy
Még szebb élet partjára átevez.

Csak azt az egyet
Szeretném tudni:
Hol, merre terjed ez a más világ?
És mily alakban
Jutunk majd innen
Ez ismeretlen más világba át?

Mint ágrul ágra
A csalogánypár,
Csillagruul csillagra szállunk, te s én?
Vagy mint két hattyu
Ringunk szelíden
Az örökkévalóság tengerén?

(Pest.)

Oh ne bánts d a költőt . . .

(Moore után angolból.)

Oh ne bánts d a költőt, ha magányba fut, hol
Fekszik a gyönyör, a hírrel nem törődve;
Nagyra született ő, s lelke lángolási
Szentebbek volnának boldogabb időkbe'.
A húr, mely most lantján tágan lankad, tudna
Harczi dárda ellen íjt feszíteni,
És ajkán, a mely most vágyakat lehel csak,
Honfiszívnek árja ömledezne ki.

De jaj hazájának! . . . elmúlt büszkesége,
S mely volt hajthatatlan, megtört szelleme;
Romján csak titokban sóhajt népe, mert őt
Árulás szeretni s halál védnie.
Csak az árulónak van becse, csak annak,
A ki szégyenlője ősei nevének;
Az a fáklya vezet méltóságához, a mely
A hazát-hamvasztó máglyán gyujtaték meg.

Hát ne bánts d a költőt, ha, mit nem gyógyíthat,
Kéjek közt akarja elfelejteni; [gyogjon
Oh csak egy reményt adj, csak egy fény ra-
Honja éjén, s meglásd, mit fog érezni!
És azonnal szíve minden szenvedélyt, mit
Táplált, s mindent, a mi kedves, messze hajt,
S a babér, mely fejét hasztalan övedzi:
Mint Harmodiusnak, kardját földi majd.

De bár dicsőséged eltűnt s a remény is,
Neved, drága Erin, élni fog dalába',
Még az órában is, melyben legvidámabb,
Emlékezni fog rád s sorsod viszályára.
Panaszod meghallj' az idegen, rónáin,
Tengeren túl küldi a lant sóhajod,
Maga zsarnokod is, míg lánczod szoritja,
Rabja dalán megáll majd és sírni fog.

(Pest.)

Bíró, bíró, hivatalod . . .

Bíró, bíró, hivatalod
Nem játék, nem tréfadolog,
Jól meggondold, jól meggondold,
Ha a »halál« szót kimondod.

Hallga, hallga, nyílik szája . . .
Szól . . . kimondja: »halál rája!«
Elindulnak az ifjúér',
Pallost köszörül a hóhér.

Nap az égre emelkedik,
Ifju feje földre esik,
Nyaka vére föfelé fut . . .
Milyen szép piros szökökut!

Holdvilágos sárga éjjél,
Sírjából az ifju fölkél,
Halomtalan sírgödreből,
Az akasztófa tövéből.

Fejét veszi jobb kezébe,
Kapaszkodván üstökébe,
Ugy ballag a városba bé,
Bírójának háza felé.

»Ártatlanul ölettel meg!«
A bíró ily szókra ébred,
És fölpatan az ajtaja,
Véres fej röpül be rajta.

És ezután minden éjjel
A bírót e hang költé fel,
Jött az ifju éjfélenként,
És bedobta véres fejét.

(Pest.)

A hold elégiája.

Mért vagyok én a hold? isten, mit vétettem,
Hogy a legnyomorúbb lénynyé tettél engem?
Inkább volnék a föld utósó szolgája,
Mint az égen az éj ragyogó királya,
Inkább járnék ott lenn koldús bocskorában,
Mint itt járok ezüst sarkantyús csizmában,
Inkább színám lenn a csapszék borszagát,
Mint itt fön a csillagvirágok illatát.
Oh melyik jó lélek ne szánná sorsomat?
Minden kutya, minden poéta megugat!
S ezek a tollragó, versgyártó pimaszok,
Kiknek nem a szíve, csak a füle mozog,
Azt hiszik, hogy velök én egy követ fújok,
Rokonérzelemből hogy velök busúlok.
Sápadt vagyok, de nem ám a fájdalomtul,
Hanem a méregtől, a mely torkomon dul.
Hogy ekkép komáznak én velem e ficzkók,
Mintha együtt vernénk a csürhére disznót.
Néha-néha jön egy az igazijából,
Egy kipattant szikra isten homlokából,
Egy valódi költő, s dala hallatára
Keblemet megtölti a gyönyörnek árja; [nok,
Csak hogy, csak hogy a míg jön egy ilyen dal-
Addig hány keserves nyávogást nem hallok!

Efféle mákvirág minden bokorban nő,
Nincs ezekre soha, nincs sovány esztendő.
Minden este félve kezdem utazásom:
Hol akad meg fülem olyan nyikorgáson?
Ahol ni, ott is egy! hogyan terpeszkedik,
Hogy meghányja-veti parasztlócs kezeit,
Mintha el akarná messze hajítani,
Talán mert markába nincs mit szorítani,
S ugy megsohajtoz, mint a kárvallott cigány,
Az erek is csak ugy dagadnak a nyakán.
S mit össze nem beszél! s váltig engem kérdez
S kér, hogy tekintsek be a szeretőjéhez.
Jól van, betekintek. Hát, öcsém, a Jutka
Épen most buvik be a kemenczelyukba,
Sült kolompért szed ki, pofázza befelé,
Megégette száját, mert hirtelen nyelé.
Jaj be gyönyörűen rántja félre arczát!
Ez a bájos orca épen méltó hozzád. —
Megmondtam, a minek nem-tudása gyötrött,
Most menj a pokolba, vigyen el az ördög!

(Koltó.)

Pató Pál úr.

Mint elátkozott királyfi
Túl az Óperenczián,
Él magában falujában
Pató Pál úr mogorván.
Be más lenne itt az élet,
Ha egy ifjú feleség . . .
Közbe vágott Pató Pál úr:
»Ejh, rá érünk arra még!«

Roskadó félben van a ház,
Hámlik le a vakolat,
S a szél egy darab földel
Már tudj' isten hol szalad;
Javítsuk ki, mert maholnap
Pallásról néz be az ég . . .
Közbe vágott Pató Pál úr:
»Ejh, rá érünk arra még!«

Puszta a kert, e helyett a
Szántóföld szépen virít,
Termi bőven a pipacsnak
Mindenféle nemeit.
Mit henyl az a sok béres?
Mit henylnek az ekék? . . .
Közbe vágott Pató Pál úr:
»Ejh, rá érünk arra még!«

Hát a mente, hát a nadrág,
Ugy megritkult, olyan ó,
Hogy szunyoghálónak is már
Csak szükségből volna jó;
Híni kell csak a szabót, a
Posztó meg van véve rég . . .
Közbe vágott Pató Pál úr:
»Ejh, rá érünk arra még!«

Életét így teszi által;
Bár apái nékie
Mindent oly bőven hagyának,
Soha sincsen semmije.
De ez nem az ő hibája;
Ő magyarnak születék,
S hazájában ősi jelszó:
»Ejh, rá érünk arra még!«

(Pest.)

Nézek, nézek kifelé . . .

Nézek, nézek kifelé az
Ablakon,
Ott merengnek szemeim a
Silbakon,
Jár a faköponyeg mellett
Föl s alá,
Méltósággal, mint valami
Kiskirály.

Sétifikáltam így én is
Valaha,
Mert hogy voltam, voltam én is
Katona,
Fekete-sárgára festett
Fák előtt
Villogtattam a hatalmas
Gyíklesőt.

Izzadtam a dicső borju-
Bőr alatt,
Bájos bakancs ékesíté
Lábamat,
Szájam szörnyü halberdókat
Kiabált,
És söpörtem a kaszárnya
Udvarát.

Hősi pálya, hősi pálya,
Gyöngy élet,
Szégyen rám, hogy számot veték
Te véled,

Hogy letettem cserkoszorúd
Fejemről,
Elhajíték puskát, seprőt
Kezemből.

Hejh de meg is vert az isten
Engemet,
Hogy elhagytam a vitézi
Életet,
Poéta lett belőlem, csak
Poéta . . .
Ott talán már káplár volnék
Azóta.

(Nagy-Várad.)

Dicsérsz, kedves . .

Dicsérsz, kedves, hogy olyan jó vagyok!
És meglehet, hogy az vagyok valóban,
De ne köszönd ezt én nekem . . . szived
Annak forrása, bennem a mi jó van.

Avvagy talán a földnek érdeme,
Hogy úgy terem gyümölcsöt és virágot?
Teremne-e csak egy fűszálat is,
Ha nem sütnének rá a napsugárok?

(Nagy-Várad.)

Arany Jánosnál.

Csendes magányból a mézeshetek után
Újra belépek a nagy világ zajába,
Hol annyi sáros láb gonoszul vagy bután
Kedélyemnek fejér köntösére hága.
Mielőtt ott lennék a nagy kőhalomban,
A fővárosban, hol oly hüsen fuj a szél,
Egyet pihenek még kicsiny hajlékodban,
Leülök, barátom, meleg tűzhelyednél.

Üdvözlégység másodsor! . . . a tavasz tarkállott,
A midőn először látogatlak meg,
Most bús egyformaság fűdi a világot,
Bús egyformasága a mogorva ősznek;
De a ború, ámbár eddig egyetérzék
A természettel, most nem sérti kedvemet,
Hisz magammal hordom a tavasz egy részét,
És a legszebbik részt, kis feleségemet.

Ime feleségem . . . hejh be szép az élet,
Mikor az ember így másod-magával van,
Akármit huhognak, akármint ítélnék
A magányos baglyok, szomorú odvokban.

Leestem ugyan a szabadság szárnyáról,
Be vagyok kerítve egy kis karikába,
De mért kívánkoznám ki e karikából,
Mikor minden gyönyör ide van bezárva?

Én azonban vizet hordok a Dunába
Beszélvén illetén dolgokat te néked;
Föl van írva szintén sorsod csillagába
Ragyogó betűkkel: boldog házaselet . . .
Itt hitvesed, amott két virgoncz gyermeked!
Gyűljünk össze s ülünk itt körbe mindnyájan,
S tartsunk olyan vidám beszélgetéseket,
Hogy hallgatni még az idő is megálljon.

Igy csaljuk meg ezt a vén hajdút, ki engem
Hejh maholnap megint a dologra kerget . . .
Egykor a hírvágyat hátamra ültettem, [get.
S most le nem hányhatoma már megúnt nyer-
Nem a hír, nem a hír többé, mi ösztönöz,
Hogy munkába öljek napot és éjszakát!
Mint napszámos nyúlok íróeszközömhöz,
A ki a sátánnak elalkudta magát.

Tudom, a feledés, mint az éhes kánya
A megölt madárral, elröpül nevemmel,
Tudom, hogy siket a magyarok hazája,
S mégis énekelek, mert énekelnem kell.
El fogják feledni nevem s bár felednék
Hamar! úgy szeretném túlélni híremet;
Akkor aztán ismét a magamé lennék,
Rózsáim volnának a borostyán helyett.

Azt kívánám, hogy itt éljek én s hitvesem
Veletek, barátom, nem-zavart magányban,
Míg nem emlékezném már saját magam sem
Arra, hogy divatban voltam hajdanában.
Akkor a dicsőség hozzád el-eljövén,
Egyszer itt találna s tán reám ismervén,
Mint régi barátját üdvözölne; de én
Felelnék: nem tudom, kihez van szeren-
[csém? . . .

Eh, balgatag beszéd! alig ejtettem ki,
Nevetek, magamat kinevetem érte;
Az isten a magányt nem nekem teremti,
Oda való vagyok én a csatatérre.
Dobják le testemmel együtt majd nevemet
A sirba, de addig ne bántsa senki sem,
Véglegelhetemig nem hagyom a helyet,
Ott esem el bármily sárosan, véresen!

(Szalonta.)

Őszi éj.

Látod, látod . . . vagy hiszen mit látnál?
Késő éj van, s ez még nem elég:
Éj a földön és felhők az éjen;
Kétszeres gyászt vett föl a vidék.

És a szél, ez a hazátlan szellem,
Kit be nem fogad se ég se föld,
Ég és föld közt elkárhozva bujdos . . .
Hallod, hallod, hogy nyög, hogy süvölt.

Könnyü nekünk, feleségem, könnyü,
Pamlagon te és karszékben én,
Idebenn a kényelmes szobában
A meleg kemencze közelén.

Oh de vannak, kik most kinn bolyongnak
A viharban szabad ég alatt,
Fürteiket megezibálja a szél,
A midőn mellettök elszalad.

Ablakokból itt-ott oly hívólag
Kandikál ki egy-egy mécsvilág,
De ők tovább mennek . . . csavargónak
Ki nyitná ki háza ajtaját?

Hejh pedig ki tudja, hogy mi volt az
Ilyen, vagy mi lesz belőle még?
Hogy tovább ne menjünk: egykor én is,
Én is ily földönfutó valék.

Míg kifáradt, gyöngült lábaimmal
Gázolám az országúti sárt:
Lelkem addig csüggedetlen szárnyán
Magasan fönn az egekben járt.

Igy ballagtam, ábrándozva: egykor
A hazának mily kincset hagyok.
S a ki láta, mit gondolt felőlem?
Azt hívé tán, hogy tolvaj vagyok.

(Pest.)

Rózsabokor a domboldalon . . .

Rózsabokor a domboldalon,
Borúlj a vállamra angyalom,
Súgjad a fülembe, hogy szeretsz,
Hejh, milyen jól esik nekem ez!

Lenn a Dunában a nap képe,
Reszket a folyó örömebe,
Ringatja a napot csendesesen,
Épen mint én téged, kedvesem.

Mit nem fognak rám a gonoszok,
Hogy én istentagadó vagyok!
Pedig mostan is imádkozom . . .
Szíved dobogását hallgatom.

(Pest.)

Meddig alszol még, hazám?

Meddig alszol még, hazám?
A kakas rég felkelt.
Kukorékolása rég
Hirdeté a reggelt.

Meddig alszol még, hazám?
A nap is föllépett,
Beözönlő sugara
Nem boszantja képed?

Meddig alszol még, hazám?
A veréb is fenn van,
Telhetetlen bendejét
Tömi asztagodban.

Meddig alszol még, hazám?
A macska is fenn jár,
S tejes köcsögöd körül
Kotnyeleskedik már.

Meddig alszol még, hazám?
Kaszálód fűvére
Csaptak a bitang lovak,
S legelnek széltére.

Meddig alszol még, hazám?
Ime vinczelléred
Műveli, nem szőlődet,
Hanem a pinczédet.

Meddig alszol még, hazám?
Szántanak szomszédid,
S a magokéhoz oda
Szántják földed szélit.

Meddig alszol még, hazám?
Míg rád nem gyul a ház,
Mindig, míg a félrevert
Harang föl nem lármáz?

Meddig alszol még, hazám?
Szép Magyarországom?
Föl sem ébredsz már talán,
Csak a más világon.

(Koltó.)

Állj meg, feleségem...

Állj meg, feleségem,
Mondok valamit,
Játszuk el a multnak
Jelenéseit,
Mert illik dologhoz
Fogni végre már,
Isten drága napját
Egyre lopni kár.

Eddig csak henyéltünk,
Ennek vége lesz,
Mert ez a léleknek
Fásulást szerez.
Munka, tett az élet,
Tegyük valamit,
Játszuk el a multnak
Jelenéseit.

Képzeld, hogy leány vagy,
Az a lyányka még,
Kivel ott a csendes
Kertben mulaték.
Itt a kályha lesz a
Nagy fa, mely alatt
Elmondám szerelmi
Vallomásomat.

Támaszkodjál hozzá,
S addsa kezedet,
És figyelj, elmondom
Szép beszédemet: —
»Nagysám, én nagysádat
Sze... sze... szeretem!
Nagysádé szerelmem,
Lelkem, életem!

Oh feleljen nagysám,
Hogy viszont szeret!
»Szeretlek, Sándorkám,
Bírod szívemet...«
Persze, hát hogy is ne,
Mondtad is te ezt!
Mily anachronismus!
Mondd, hogy nem szeretsz,

Mint akkor mondád. »Én
Nem szeretem önt.«
Nem szeretsz galambom?
Szépen köszönöm.

Pár hónapja csak, hogy
Feleségem lett,
S im nyíltan bevallja
Már, hogy nem szeret.

Hah! — vagy úgy... ni most
Én feledtem el, [meg
Hogy csak játszunk, hogy a
Multat játszuk el.
Mennyi galibával
Jár ez a dolog!
Hagyjuk abba, jobb lesz,
Már fáradt vagyok.

Elfáradtam. Most már
Csak pihenhetek.
Ülj le itten, majd én
Melléd heverek,
S rád hajlok fejemmel,
Igy, kis angyalom...
Munka után milyen
Jó a nyugalom!

(Pest.)

Csendes tenger róna- ságán...

Csendes tenger rónaságán
Szeliden reng csónakom,
Mint tavasszal esti szellő
Kebelén a rózsafa.
Nem vagyok rá érdemetlen,
Jó lélekkel mondhatom.
A folyó, melyen jövök
Ide, a hol most vagyok,
Hosszu és vészes folyó volt:
Villám futkosott fölöttem,
Jobbra-balra éles sziklák
Fenyegettek és alattam
Örvényeknek torka nyílt...
Evezőm minden csapása,
Szívem minden dobbanása
Az utósó lehetett vón.
Én eveztem, csak eveztem,
S a mi a legfő: akkor is még,
A midőn vezértüzem
A remény is kialutt,
Még akkor sem csüggedék.
Csüggedetlené a díj! —

Díjam oly szép, olyan édes:
Ringatózni véghetetlen,
Nyúgodalmas tengeren,
Boldogságos házaselet
Nyúgodalmas tengerén.
Félretettem evezőmet,
Mért is volna ez kezemben?
Hisz mindegy, akárhová visz
Vitorlámnak játszótársa,
A kis gyermek-fuvalom;
Mindegy az, mert mindenütt
Ég vesz engemet körül, a [az
Fellegetlen, tiszta ég...
Úgy ereszkedik le ez
A sík tengernek színére,
Engem úgy kerít be, mint egy
Kék virágokból fűzött
Óriási koszorú.
Mendegélek, mendegélek,
Ringatózom, ringatózom.
Gondtalan nyújtózkodom;
Fejem édesen pihen
Hitvesemnek lágy ölében;
Szemeim szemébe néznek,
E szemekbe, mik sötétek,
S még is ragyogóbbak, mint a
Mennysorság arany lakói;
És kezemben a lant, rajta
Ábrándos daltpengetek, [dolt
Nem szabályos, nem kigon-
Mesterkelt dalt... ujjaimra
Bízom, hogy mit verjenek,
S futnak ezek a húrok közt
Fől s le öntudatlanul,
Mintha kedvesem hajával
Játszanának. És a dal
Még is szép, mert hallatára
A mennyből leszállnak a
Csillagok, hogy közelebb
Légyenek, s a hold kilép
A tengerből és figyelmez. —
Igy lantolva, énekelve
Vándorlok kis sajkámon,
A delfinen Árion... [mint
Néha száll csak árboczmra
Egy-egy síró vészmadár:
Egy-egy fájó aggalom
Jövendő miatt, hazám;
De minél beljebb jutok
A tenger végetlenébe,
Annál ritkábban jön ilyen
Vészt jövendőllő madár.

(Pest.)

A z é j.

Fekügyetek Már le, Emberek! Vagy ha jártok Halkan Lépjetek.	Kedvese volt, És az Meghala; Azért gyászol, Szegény Éjszaka.	Ím, sírjából A hold Feljöve: Holt kedvese Halvány Szelleme.	Nem is volna Ezt jó Tudnotok, Mert e beszéd Örök Nagy titok.
--	---	--	---

Lábujjhegyen Lassan Járjatok, S durva zajt ne Üssön Ajkatok.	Csendesen a Földre Leborúl, Hull a fűre Könnye Szomorún.	Találkoznak Édes Keservvel, Ölelkeznek Kínos Gyönyörrel.	Csak az örült Hallja, A midőn Rá a lázas, Rémes Óra jön;
---	---	---	---

Tisztelni kell A gyászt, Mert az szent... Éj, a gyászos Ifju, Megjelent.	Most egyszerre — Vajon Mi dolog? — Búsan bár, de Még is Mosolyog.	És beszélnek... De ki Tudja, mit? A mit senki Nem sejt, Nem gyanít.	S a haldokló, Ha már Csak egy-két Pókhálószal Tartja Életét;
---	--	--	---

Még egy hallja, Még egy Harmadik: A költő, ha Ébren Álmodik.	A merengő Költő Érti még Ama szellem- Hangok Rejtelmét.	De nem szólhat Róla, Ne kérdezd... Elfelejtí, Mire Fölébred.
---	--	---

(Pest.)

A h a r a g h o z.

Kiapadsz-e, harag, Te zuhatagos Vad bércki patak, Mely zúgva rohantál A mélybe, s vetettél Szilaj habokat... Kiapadsz-e, harag, Szivemből örökre? Hát csendes házimadár Lesz az erdei sashól, Mely körmeit egykor A bősz zivatar Hátába ütötte, És rajta lovagla Kevély diadallal? Hát vállatrántó És fejbillentő	És hálósapkás Jó békés polgár Lesz a tüzes ifju? Ki néha magával Nem bírt, kinek ez Volt a neve egykor Mindenkinek ajkán: Haragos Petőfi! Mily aggalom ez, mily Hiábavaló! Nem hagyhat el engem Nemes indulatom, Az ifju-harag; Nem apadt ki szivemből E zuhatagos Vad bércki patak, S nem fog kiapadni.	Csak csendesedett Most némileg árja, Mert róna mezőkön Megy útja keresztül, Mezőiden hegy s völgy Nélküli jelen. De ott a jövendő Sziklás vadona, Mélységeivel... Ha majd oda ér Haragom pataka! Megnőve folyammá Ugy fog lezuhanni Elleneidre, hazám, Mint a feneketlen Örvénybe a féktelen Niagara!
---	--	---

(Pest.)

Egy apához.

Mindent tevél, a mit szabad
 És a mit nem szabad,
 Hogy visszatartsad ellened
 Szegült leányodat;
 Bekeríték őt apai
 Tekintélyednek falai,

S úgy volt ármányaid között
 Mint hálóban a hal,
 És fenyegetted haragod
 Gyilkos villámival . . .
 És még is elment gyermeked
 Az ifúval, kit szeret.

Mi volt forrása tetteid
 Sötét folyóinak?
 Tán a szülői aggalom
 A jövő miatt?
 Ez volt a szép palást, a mely
 Rút önzésed takarta el.

Árúnak tartád gyermeked,
 S rá alkuvál is már . . .
 Szeretném tudni: mennyiért
 Kérték s mi volt az ár? . . .
 Vásárra vitted, tehetéd,
 Mert hisz te adtad életét.

Te legalább ezt gondolod.
 Hah, milyen lázító,
 Mily iszonyú tett volna ez,
 Ha nem voln' olyan ó,
 Ha minden istenadta nap
 Meg nem történnék újlag.

Van embervásár, szinte van
 Ott túl a tengeren,
 De az adó-vevő fehér
 S az áru szerecsen,
 Míg itt mi nálunk az apák
 Magzatjaikat árulják.

Igy cselekvél te is . . . vagy mondd
 Hazugnak szavamat,
 Tégy tanúságot róla, hogy
 Szeretted lányodat,
 Beszélj! . . . egy hangod sem lehet,
 Mely megczáfolna engemet.

Midőn ármányod szétszakadt,
 S leomlott minden gát,
 S az ifju végre elvívé
 Magával a leányt.
 Annyit se mondál nékiek:
 Vajon lesz-e mit ennetek?

Levontad rólok kezedet,
 Ugy távoznak el,
 Bár meggyőződésed vala,
 Hogy első, a kivel
 Találkoznak, a nyomor lesz,
 S majd el sem hagyja őket ez.

De szép hited, tisztelt apa,
 Tudd meg, nem teljesült,
 S ha tán a szükség egykoron
 Reájok nehezül,
 Te léssz utósó, a kinek
 Segélyeért könyörgenek.

S ők boldogok, (érdemlik is
 Sok szenvedésökért!)
 Oly véghetetlen boldogok,
 Hogy hozzájok se fér
 A gyűlölség és a harag,
 Hogy néked megbocsátanak;

S kívánják: légy boldog te is! . . .
 De bár kívánjanak
 Neked minden jót, hasztalan;
 Mert ki elhagyja csak
 Egy pillanatra gyermekét,
 Örökre elhagyj' azt az ég.

(Pest.)

Okatootáia.

Van egy ország, úgy híják, hogy
 Okatootáia;
 Második szomszédja Chína,
 Az első Ausztrália.

És ez, hogy Ausztráliának
 Tőszomszédja, vajmi jó!
 Nem lopózhatik be hozzá
 A civilisatio.

Oh a tántoríthatatlan,
 A dicső Ausztrália!
 Ó magát e gonosztól nem
 Hagyja elcsábítania.

O, noha már China is kezd
Mendégelni csendesesen,
Ő még most is, mint a szikla,
Áll erősen egy helyen.

Áldd a sorsot, áldd az istent,
Okatootáia,
Hogy Chinán is túl vagy még, hogy
Szomszédod Ausztrália.

Boldog ország! mert bár érzi
A szükség sok nemeit:
Legalább egy, és a fő, a
Lelki szükség nincsen itt.

Szerény állat itt a lélek,
Nem kér szénát, abrakot;
Mint számár a gatz: zabálja
A kalendáriomot.

A minek következtében
Nem nagy számmal lelhetők
A költők, művészek és más
Kapa-kaszakerülők.

Az pedig, ki bolond fővel
Arra szánja el magát,
Csináltasson egy szép szekrényt
S zárja bele a fogát,

Minthogy ezen mesterségnél
Fölösleges itt a fog;
Harapnia nem leszen mit,
Legfőlebb csak nyelni fog.

Megvan itten az a szép is,
Hogy különvált s nem vegyes
A bagarja s a kutyabőr,
A paraszt és a nemes.

Kutyabőr! ez itt a fő-fő,
Becsben párja nincs neki,
És ezért sok úri ember
Saját testén viseli.

De habár rangjával kissé
Nagyra van az úri rend,
Nem mondhatni, hogy nem gondol
A köznéppel odalent;

»Nyisd ki markod, mind a kettőt«,
A paraszthoz így szól,
»Nyisd ki markod, jó barátom,
Nesze semmi, fogd meg jól.«

Azzal vagdalkoznak némely
Nem t'om milyen emberek,
Hogy ez országban nyilvános
Épületek nincsenek.

Mit? nyilvános épület nincs?
Hát az akasztófa mi?
S ezt bizony majd minden falu
Határában láthatni.

Oh e nemzet büszke nemzet,
Épen erre tart sokat,
S ebben talán fölül is múl
Minden más országokat.

Virágozzál, dicső ország.
Nagyra termett natio,
S még soká ne háborgasson
A civilizatio!

(Pest.)

Mosolyogj rám . . .

Mosolyogj rám, édes feleségem!
Nincs virág a földön és az égen
Csillag, a mely képviselhetné a
Kedvességben mosolygásodat.

Már ha rajta arczodon a felhő,
S fúvalom, mely elröpítse, nem jó:
Tedd szelíddé, aranyozd meg, kérlek,
Mosolyodnak hajnalával azt. —

Pusztá téiben a kert pusztá fája
Milyen vágygyal, mily ohajtva várja
A tavaszt, mely néki majd virító
Lombot ad és zengő madarat!

A vándor, ki messze földön jára,
S éjjel ér be falva határára,
Várja, várja: mikor csillog rá már
Házából a nyájas mécsvilág?

S a beteg, ki bús ágyán az éji
Sötétséget hosszan, hosszan nézi
S egyedül: mint várja epedőn a
Támadó nap első sugarát!

S a halottak, koporsóba zárva,
Miként várnak a föltámadásra!...
Oh de hát én, én meg mindezeknél
Jobban várom mosolygásodat.

Mosolyogj hát, én kérlek, hű férjed,
A kinek ha szíve könyvét érted,
Tudhatod, hogy benne mindenik sor
Egy élet, mely érted halni kész.

Tudhatod, hogy arcod tükre lelke,
És pedig nagyító tükre, melyben
Hosszu és mély tördöfés az, a mi
Kis redő csak homlokod fölött.

Mosolyogj hát, üdvem alkotója!...
Ajkad, kezed, térded csókolója,
Álmaid hiven-virasztó öre,
Életednek árnya, férjed, kér.

(Pest.)

Honvágó.

(Béranger után francziából.)

Mondátok: »Jer Párizsba, ifju pásztor,
Használni magas tehetségedet.
Pénzünk, gondunk, a tanulás, a színház
Feledtetik majd a mezőt veled.«
Én eljövök, de milyen arczom! a sok
Tűznél tavaszomat leégetém.
Adjátok vissza, vissza falumat
És a hegyet, hol születém!

Bús és hideg láz fut rajtam keresztül,
Beteljesítvén kívánságtokat.
E szép bálokban, a hol királynék a
Hölgyek, haldoklom a honvágó miatt.
Nyelvem hiába csinostám, és a
Művészet fénye hasztalan vakit.
Adjátok vissza, vissza falumat
És vídám vasárnapjait!

Estéinket s a vén meséket s durva
Danáinkat méltán lenézték.
Büvészeinken túlesz Operátok,
Mely a tündér hont közelíti meg,
A szentek szentének hódolva, a menny
Hangversenytektől vészi hangjait.
Adjátok vissza, vissza falumat
És estenkénti dalait!

Sötét kunyhóink s dülő templomunkat
Magam is kezdtem én csekélyleni.
Itt megragadnak a sok emlékszobrok,
Kivált e Louvre s díszes kertjei.
Pompás kastélyok, mint légtünemények,
Miket beszínez a napalkonyat.
Adjátok vissza, vissza falumat
S harangját s a kis házakat!

Téritsétek meg a bálványimádót;
Haldokló féiben istenéhez tér.
Kutyám ott lenn vár engem a tűzhelynél,
S anyám, bucsúnkra emlékezve, sír.
Százszor látám a hófuvást, vihart, s ha
Vadállatok nyájunkra törtenek.
Adjátok vissza, vissza falumat
S botom s a barna kenyeret!

Mit hallok, ég, mily nyugtalanná lettem!
Mondják: »menj, indulj holnap, ha virad.
Szülőfölded letörli könnyedet, s majd
Éledni fogsz hazád ege alatt.«
Isten veled szép ragyogó hely, Párizs,
Hol elbájolva áll a jövevény.
Ah újra látom, látom falumat
És a hegyet, hol születém!

(Pest.)

A magyar politikusokhoz.

Lenézik a szegény költőket
Ez elbizott, kevély urak,
Kik a megyék s ország gyűlésén
Fényes szerepet játszanak.
Pusztulj az útból, jó fiú, ki
Kopottan ballagsz ott gyalog,
Mert eltiportat ezen úr, ki
Hintón melletted elrohog.

Azért vannak tán olyan nagyra,
Hogy őket paripák viszik,
S míg a költő tengődik éhen,
Az ő szolgájok is hizik?
Vagy, a mi még szebb, azt gondolják
Talán, hogy fontosabbak ők
Az emberiség mérlegén, mint
E haszontalan verselők?

Ti, kik úgy fölfuvalkodátok,
Tudjátok-e, mik vagytok ti?
Az apró napi események
Mulandó pásztorüzei.

Éjenként lát a vándor, a mint
Föl-föllobogtok magasan,
S reggel felé a nagy tüzeknek
Már csak hideg, holt hamva van.

Hozzátok képest, mikor égtek,
A költők kicsiny csillagok,
E messze csillámló szikráknál
Százszor nagyobbak lángitok;
De hamvatokat is midőn már
A szellők régen elvivék.
A távolságban a kis csillag
Még akkoron is egyre ég.

Tanuljátok meg, mi a költő,
És bánjatok szépen vele,
Tanuljátok meg, hogy a költő
Az istenség szent levele,
Melyet leküld magas kegyében
Hozzátok, gyarló emberek,
A melybe örök igazságot
Saját kezével írta meg.

S habár más nemzet föl se venné
A költőket, ti magyarok,
Költőitek előtt, ti nektek
Illó, hogy fejet hajtsatok.
Oh, a magyar költőknek vajmi
Nagy honfi-éremök vagyon...
Szégyen, ha elfelejtettétek!
Még nincsen túl fél századon.

Nyelvünk, egyetlen kincsünk, melyet
Apáink örökségiből
El nem rabolt még az enyészet,
Az ellenünk eskütt idő,
Nyelvünk is veszendőben volt már,
Hozzája közel volt a vég,
Az országútra kitzasztva
Halálos bajban feküvék.

Kevély urak, e szent betegnek
Milyen segélyt nyújtottatok?
Ha hozzá léptetek, azért volt,
Hogy rajta egyet rugjatok!
Költők valának ápolói,
E rongyos, éhes emberek,
Ők ápolák s menték meg... és ti
Őket még is lenézték!

(Pest.)

Czakó temetésén.

(† öngyilkosság által december 14. 1847.)

Könnyez a részvét... oh még a
Gyűlölség is, ha itt vóna.
Ejtene egy drága-gyöngyöt,
Egy könnyűt e koporsóra.

Magasan röpülő szellem
Súlyedt a mély semmisségbe,
Tavaszdől, az ifjuságnak
Tavasz, a sír telébe.

Keresett-e rokon lelket,
S nem talált egy jó barátot?
Vagy ki oda lépe hozzá,
Eltaszítá őt magától?

Nagy a világ, nagy a világ,
Benne miljom embertárs van,
S ő e nagy világban, ő e
Milliók közt állt magában.

Végre lelt egy jó barátot,
Jó barátja a fegyver lett,
Mely szívéről lesegíté
Az életet, e nagy terhet.

Könnyez a részvét... oh még a
Gyűlölség is, ha itt vóna.
Ejtene egy drága-gyöngyöt,
Egy könnyűt e koporsóra.

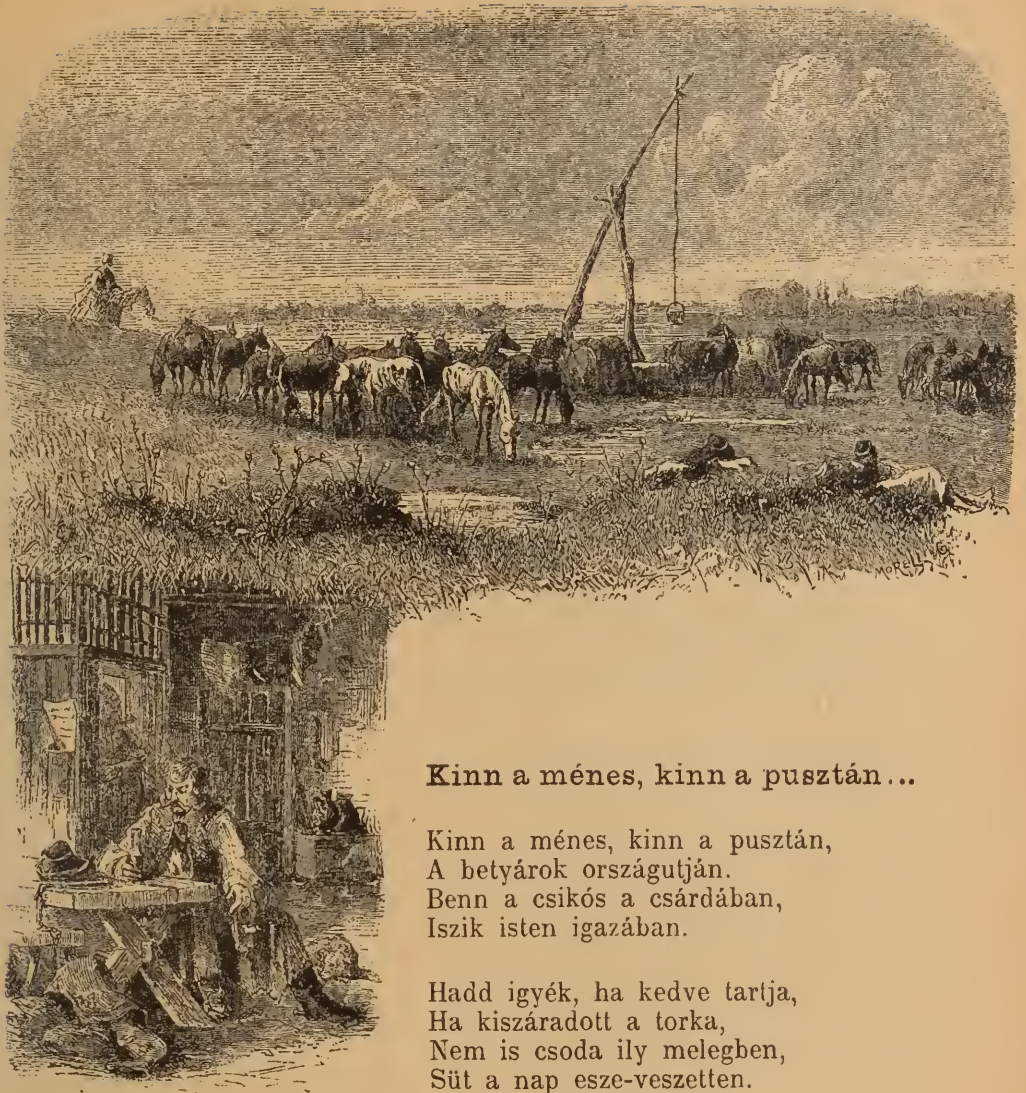
(Pest.)

Még alig volt reggel...

Még alig volt reggel, már megint este van.
Még alig volt tavasz, már megint itt a tél.
Még alig, Juliskám, hogy megismerkedtünk,
S már feleségem vagy, már rég azzá lettél.

Még alig hogy játszánk apáink térdén, s már
Maholnap ott alszunk nagyapáink mellett...
Csak annyi az élet, mint futó felhőnek
Árnya a folyón, mint tükrön a lehellet.

(Pest.)

Kinn a ménes, kinn a pusztán...

Kinn a ménes, kinn a pusztán,
A betyárok országutján.
Benn a csikós a csárdában,
Iszik isten igazában.

Hadd igyék, ha kedve tartja,
Ha kiszáradott a torka,
Nem is csoda ily melegben,
Süt a nap esze-veszetten.

De ha beballag kend, bátya,
Iszogatni a csárdába,
Legyen gondja a ménesre,
Bizza kelmed jó kezekre.

Ott kinn hagyott három bojtárt,
Egy sem ér egy hajító fát,
Mind a három azzal mulat,
Hogy alszik a kalap alatt.

Hevernek a földön hanyatt,
Orcázjok a kalap alatt,
Egyebökkal nem gondolnak,
Ha megpörköli is a nap.

Hát amott Kecskemét felől
A homoktorlatok megől
Ki lépegett szép lassacskán
Egy szép sötétepej paripán?

Szép, tüzés ló, de még rajta
A legény tüzesebb fajta,
Bátorság van a szemében,
Karikás-ostor kezében.

Csak jön, csak jön, halk lépést tart,
Egyszer a méneshez ugrat,
Kiszakít egy jó nagy falkát...
Kis-Kunság, most isten hozzád!

Fárad a nap, már alant jár,
Egyre nyargal még a betyár
És előtte a paripák,
Csattog-pattog a karikás.

Jön a csikós a csárdából
Gyógyulóban mámorából,
A bojtárok ébrednek,
Nagy híja van a ménesnek.

El az egész kerületbe
Ló-keresni szedtevette! . . .
De hiszen kereshetik mán
Kit Szabadkán, kit Kikindán.

(Pest.)

Vas-uton.

Tenger-kéj veszen körül,
Közepében lelkem fürdik . . .
A madár röpült csak eddig,
Most az ember is röpül!

Nyílsebes gondolatunk,
Későn indulánk utánad,
De sarkantyúzd paripádat,
Mert elérünk, elhagytunk!

Hegy, fa, ház, ember, patak
És ki tudja, még mi minden?
Tüneted föl szemeimben
S oszlik el, mint köd-alak.

A nap is velünk szalad,
Mint egy örült, a ki véli,
Hogy őt, össze-visszatépni,
Úzi egy ördögcsapat.

Futott, futott, s hasztalan!
Elmaradt . . . fáradva dől le
A nyugati hegytetőre,
Arczán szégyen lángja van.

S még mi egyre röpülünk,
Egy sziporkát sem fáradva;
Ez a gép tán egyenest a
Más világba megy velünk! —

Száz vas-utat, ezeret!
Csináljátok, csináljátok!
Hadd fussák be a világot,
Mint a testet az erek.

Ezek a föld erei,
Bennök árad a műveltség,
Ezek által ömlenek szét
Az életnek nedvei.

Miért nem csináltatok
Eddig is már . . . vas hiányzott?
Törjetek szét minden lánczot,
Majd lesz elég vasatok!

(Pest.)

Feleségem nevenapján.

Kis Juliskám, feleségem
Neve napja vagyon most!
Adjatok rám ócska mentét,
Rókaprémest, zsinorost.

És le most e bugyogóval,
Magyar nadrágot nekem!
És el bajuszpödrőért a
Patikába hirtelen!

Mielőtt elébe lépek,
Igy csipem ki magamat,
Legyen újra föltámasztva
A hajdankori divat,

Az a régi idő, melyben
Még roszúl öltöztenek,
De a mellett jót kívántak
Egymásnak az emberek. —

Jót kívánok én is néked,
Ez természetes dolog,
Csak hogy a jó annyiféle,
Hogy alig választhatok.

Hogy lehetne valamennyit
Egy szóban kimondani?
Ne legyenek életednek
Bánatai, bajai?

Eh, ez nem is jó kívánság!
Bánat és baj kellenek;
A hol árnyék nincsen, ott a
Fényt sem igen látni meg.

Ifjuság! ez a minden jó,
Éld le ifjuságot . . .
Ez rövid; s aztán meghalni?
Nem nagyon víg gondolat.

Érd el (persze én velem) az
Ősz hajak késő korát,
Hanem ez ne légyen más, mint
Álarczban az ifjuság.

(Pest.)

Szilveszter éje 1847-ben.

I.

Hejh, vannak ma számadások!
Házi asszony, házi gazda,
Mit bevett és kiadott az
Év folytában, összeadja.

Vizsgálják a pénzes erszényt,
Mennyi volt benn s mennyi van még,
S törlik le a veritéket,
Melylyel azt a pénzt szerezték.

Feleségem, lásd, milyen jó,
Hogy minékünk nincsen pénzünk:
Nem piszkoljuk be kezünket,
S nem csorog a veritékünk.

Amazoknak a ládáik,
Mi nekünk szíveink telvék...
Az milyen szegény gazdagság!
Ez milyen gazdag szegénység!

II.

Még csak egy magam valék
Tavaly ilyen tájban,
Az idén már ketteskén
Vagyunk a szobában.

Furcsa lesz, ha már ez egy
Darabig majd így mén:
Esztenőre hármacskán,
Azután négyecskén.

III.

De félre, fétre a tréfával
Hisz beteg mellett állunk!
Beteg, haldoklik az esztendő,

Ez a mi drága kedves jó barátunk ..
Fonjunk áldásból liliumfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

Ő adta össze kezeinket,
Válhatlanúl örökre,
Ő szállítá föl lelkeinket
Nem ismert és nem sejtett örömekre...
Fonjunk áldásból liliumfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

Az a kevés bú, mit koronként
Szívünkre rá cseppente,
Nem keseríté boldogságunk,
Sőt azt még sokkal édesebbé tette...
Fonjunk áldásból liliumfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

Haldoklik ő, már csak néhány halk
Szívdobbanás van hátra,
S az örök éj borúl e szemre,
Mely boldogságunk hajnalfényét látta...
Fonjunk áldásból liliumfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

IV.

Az esztendőnek a halála
Oly ünnepélyes egy halál!
Ilyenkor minden jobb halandó
Elzárkózik, magába száll.

S nem hogy barátnak, hanem még az
Ellenségnek is megbocsát,
És ez valóban nagyszerű, szép;
De én is így tegyek-e hát?

Csak a zsarnok s a szolgálélek,
E kettő az én ellenem,
S én zsarnokoknak s rabszolgáknak
Bocsássak meg?... nem, soha sem!

Az isten ítélőszékénél,
Még ott sem mondok egyebet:
»Hogysem ezeknek megbocsássak,
Inkább elkárhozott legyek!«

(Pest.)

1848.

**

A téli esték.

ova lett a tarka szivárvány az égről?
Hova lett a tarka virág a mezőkről?
Hol van a patakzaj, hol van a madárdal,
S minden éke, kincse a tavasznak s nyárnak?
Oda van mind! csak az emlékezet által
Idéztetnek föl, mint halvány siri árnyak.
Egyebet nem látni, hónál és fellegnél;
Koldussá lett a föld, kirabolta a tél.

Olyan a föld, mint egy vén koldús, valóban,
Vállain feje, de foltos takaró van,
Jéggel van foltozva, itt-ott rongyos is még,
Sok helyen kilátszik mezítelen teste,
Ugy áll a hidegben s didereg... az inség
Vastagon van bágyadt alakjára festve.
Mit csinálna kinn az ember ilyen tájban?
Mostan ott benn szép az élet a szobában.

Áldja istenét, kit istene megáldott,
 Adván néki meleg hajlékot s családot.
 Milyen boldogság most a jó meleg szoba,
 S meleg szobában a barátságos család!
 Most minden kis kunyhó egy tündérpalota,
 Ha van honnan rakni a kandallóra fát,
 S mindenik jó szó, mely máskor csak a légbe
 Röpül tán, most beszáll a szív közepébe.

Legkivált az esték ilyenkor mi szépek!
 El sem hinnétek tán, ha nem ismernétek.
 A családfő ott fenn ül a nagy asztalnál
 Bizalmas beszédben szomszédal s komával.
 Szájokban a pipa, előttök palaczk áll
 Megtelve a pincze legrégibb borával;
 A palaczk fenekét nem lelik, akárhogy
 Iparkodnak... újra megtelik, ha már fogy.

Kínálgatja őket a jó háziasszony,
 Ne félj, hogy tisztjéből valamit mulaszszon.
 Hejh, mert ő nagyon jól tudja, mit mikép kell,
 A kötelességét ő jól megtanulta,
 Nem bánik könnyen a ház becsületével,
 Nem is foghatják rá, hogy fősvény vagy lusta.
 Ott sűrög, ott forog, s mondja minduntalan:
 »Tessék, szomszéd uram, tessék, komám uram!«

Azok megköszönik, s egyet hörpentenek,
 S ha kiég pipájok, újra rátöltönek,
 És mint a pipafüst csavarog a légben,
 Akkép csavarognak szanaszét elméik,
 És a mi már régen elmúlt, nagyon régen,
 Összeszedegetik, sorra elregélik.
 A kitől nincs messze az élet határa,
 Nem előre szeret nézni, hanem hátra.

A kis asztal mellett egy ifjú s egy lányka,
 Fialtal pár, nem is a mult időt hányja.
 Mit is törődnének a multtal? az élet
 Előttök vagyon még, nem a hátok megett;
 Lelkők a jövőndő látkörébe tévedt,
 Merengve nézik a rózsafelhős eget.
 Lopva mosolyognak, s nem sok hangot adnak,
 Tudja a jó isten, még is jól mulatnak.

Amott hátul pedig a kemencze körül
 Az apró-cseprőség zúgva, zsi bongva ül,
 Egy egész kis halom kisebb-nagyobb gyermek
 Kártyából tornyokat csinál... épít, rombol...
 Űzi pillangóit a boldog jelennek,
 Tennapot felejtett, holnapra nem gondol. —
 Lám, ki hinné, mennyi fér el egy kis helyen
 Itt van egy szobában mult, jövő és jelen!

Holnap kenyérsütés napja lesz, szital a
 Szolgáló s dalolgat, behallik nótája.
 Csikorog a kútgém ott kinn az udvaron.
 Lovait itatj' a kocsis éjszakára.
 Húzzák a cigányok valami víg toron,
 Távrolról hangzik a bőgő mormogása.
 S e különféle zaj ott ben a szobába'
 Összefoly egy csendes lágy harmoniába.

Esik a hó, mégis fekete az utca,
 Nagy vastag sötétség egészen behúzta,
 Járó-kelő ember nem is igen akad,
 Egy-egy látogató megy csak haza felé,
 Lámpája megvillan az ablakok alatt,
 S fényét a sötétség hirtelen elnyelé,
 Eltűnik a lámpa, a bennlevők pedig
 Buzgón találgatják: vajon ki ment el itt?

(Pest.)

Adorján Boldizsárhoz.

Mélységes völgyben, olyan mélyben,
 Hogy, a mik állnak közelében,
 A mozdulatlan gránitbérczek,
 Ezen vasnál vasabb falak,
 Még ők is, a mint ott lenéznek,
 Szédülni látszanak...
 E mély völgynek legmélyebb fenekén,
 Hová a napvilág fél-feketén
 Jut el csak a sok bujkálás miatt,
 S hol a hold, ez a szép fonóleány
 Olyan kísérteties szálakat
 Ereszt éjenként ezüst guzsalyán,
 Mikéntha fonna szemfedőt magának...
 A völgyben ott, egy nagy szomorfüzfának
 Tövén, nyílt egy kicsiny virág.
 Homály és lombok takarák,
 Nem volt körülé semmi, semmi fény,
 Csak egy fagyott nagy harmat reszketett
 — Egy örökkévaló könny — levelén,
 Mint a gyémánt a vérzős eb felett.
 Mert a virág piros volt... nem csoda,
 Egy összetépett szívből támada.
 Kevés vándor fordult meg itt e tájon,
 Kevés szem akadott meg e virágon,
 De a ki látta őt,
 Hamarjában nem mehetett el,
 Ott állt csodálkozó szemekkel,
 E hű-növény előtt,
 És nézte, nézte, s érzett kínokat,
 Miktől a lélek szerteszt szakad,

De míg így ölte őt az, a mit láta,
Szivott bódítón-édes illatot...
Barátom, ez a fájdalom virága,
Ez a virág lantod zenéje volt. —

Miért tiprád el ezt a szép virágot?
Mért hallgatott el így kezdedben a lant?
Nem fáj, nem fáj, midőn a földhöz vág, te,
S mintegy zokogva húrja ketté pattant?
Nem kiáltott rád a lelk' ismeret,
Midőn rá tetted gyilkos kezdet?
Mert gyilkos vagy, megölted
Nem testedet,
De ennél sokkal többet,
Jobb részedet;
A lant a lelke a költőnek,
S te, hah, te lelkedet öled meg!...
Egy költő-lelket semmisíteni meg!
Nem ismeréd tán küldetésedet?
Szent és nagy ez valóban,
A mely föld pusztulóban,
Haldokló-félben van, a melynek már
Nem használ sem eső, sem napsugár:
Az a költő könnyhullatásit
S mosolygásától újra fölvirul.
Mivel felelsz majd, hogyha egykoron
Az, a ki küldött, számadásra von?
Ha mondja majd: »Nézz arra lefelé;
A merre tetted útadat,
Jól látszik, hosszú sivatag...
A rád bizott földet nem míveléd!«

Föl, föl, barátom, drága minden perc,
A föld futócsillagai vagyunk,
Csak addig élünk, míg leszaladunk;
Maholnap a bíró előtt lehetsz.
Föl, föl, barátom, illeszd össze lantod,
Leheld beléje búbanatodat,
Hisz a költő, ha a legfájóbb hangot
Sohajtja, akkor a legboldogabb.
Dalold el mind, mivel szived teli,
S minden hang, a mely ajkadon kijő,
Lelked darabja légyen... Oly dicső
Kín és gyönyör között elvérzeni!

(Pest.)

Van-e egy marok föld...

Van-e egy marok föld a magyar hazában,
A melyet magyar vér meg nem áztatott?
Hajh, de már nem látszik a nagy ősök vére,
Fiaik befesték újra feketére
A földet, rá kenték a gyalázatot!

S így hazugság itt az örök-igazság is,
Hogy az oroszlan nem szülhet nyúlfiat,
Ti dicső apák, ti bajnok oroszlanok,
Ha ti a halálból most föltámadnátok,
És látnátok satnya maradéktokat!

S ez a faj dicsekszik őse érdemével,
Híres hajdanával úgy hetvenkedik...
Hát majd a jövődő fog-e dicsekedni
Mi velünk? vajon nem fogja emlegetni
Orczafirulással e kor gyermekeit?

Erre semmi gondunk. Tengünk, mint az állat,
Megelégszünk azzal, hogy van kenyérünk,
Messze elmaradtunk a világ sorától,
Kitöröltek a nagy nemzetek sorából,
Élni nem tudunk és halni nem merünk.

Szégyen, szégyen! egykor mi valánk a sorsnak
Számadó könyvében a legelső szám,
S most leghátul állunk, semmit nem jelentve...
Kik lábunk ölelték egykor térdepelve, [zám!
Most arczul csapkodnak... szégyen rád, ha-

S jaj nekem, százszor jaj, hogy szülöm ellen
Kart emelnem, hogy megostorozzam őt, [kell
Gyermek a szülőjét... engem jobban éget
A seb, melyet rajta vágok; és nagy vétek,
Jól tudom, az ily tett ég és föld előtt.

S én ezek daczára sem fogok pihenni,
Érezek bár százszor több fájdalemakat,
S verjen meg bár engem a nagy isten érte...
Addig ostorozlak, nemzetem, míg végre
Földobog szived, vagy szívem megszakad!

(Pest.)

A rab oroszlan.

A végtelen birodalom helyett
Adának néki egy kis ketreczet!

Vas-rostélyos kicsiny ketreczben áll
Az oroszlan, a sivatag-király.

Hagyjátok őt békében állani,
Szentségtelenség háborítani.

Ha elrablák a szabadságot tőle.
Hadd gondolkozzék legalább fölöle;

Ha el nem éri a fa sudarát,
Hadd lépjen árnyékára legalább.

Ott áll merően, méltóságosan,
Még mostan is mily méltósága van!

Elvették szabadságát, mindenét,
De nem vehették hős tekintetét.

Merően áll, miként a pyramíd, a mely
Sokszor nézett reá komor köveivel.

Ott járnak kósza gondolatjai,
Magát szülőföldre képzei,

A melynek sivatagjait vele
Együtt zugá be a szamum szele.

Ez a szép föld, ez volt a szép idő!...
De tömlőczének őre jó,

S merengésének eltűnik világa,
Mert vesszejével őt ez főbe vágta.

Vessző s egy ily ficzko parancsol néki,
Oh minden égnek minden istenségi!

Ilyen mélyen hajolt magas feje,
Ilyen gyalázatot kell tűrnie!

S a bámuló otromba néptömeg
Gyalázatán még egy nagyot röhög.

Hogy mersz pisszenni, léha söpredék?
Ha szét találja törni tömlőczét,

Ugy összetéphet, úgy széjjeltagolhat,
Hogy lelked sem marad meg a pokolnak!

(Pest.)

Szeretlek én, szeretlek téged...

Szeretlek én, szeretlek téged,
Kedves kis angyalom,
Csak az fáj, hogy szerelmemet be
Nem bizonyíthatom.

Igy egyszerűen a szavamra,
Ha tetszik, nem hiszed,
És én mikép oszlassam el, ha
Vannak, kétségidet?

Születtem volna gazdag úrnak,
Bizonyság-tételért
Egy-egy gyémántkövet dobnék el
Minden kis szavadért.

Ha királynak születtem volna,
Letenném koronám
Egy kis virágkoszorúért, mit
Kezecsikéd fűzne rám.

Volnék szivárvány: kérnélek, hogy
Színeimet elfogadd,
És festess bennök szallagot, mely
Öveze derekad.

Ha volnék a világlátó nap:
Ott hagynám az eget,
S a nagy világ helyett nem néznék
Mást, mint szemeidet!

(Pest.)

Mit csinálsz, mit varrogatsz ott?

Mit csinálsz, mit varrogatsz ott?
A ruhámat foltozgatod?
Rongyosan is jó az nékem...
Varrj inkább egy zászlót, feleségem!

Sejtek, sejtek én valamit,
A jó isten tudja, hogy mit,
De elég, hogy szól sejtésem...
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Nem maradhat így sokáig,
Mi hogyan lesz, majd elválik,
Elválik a csatatéren...
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Drága áru a szabadság,
Nem ingyen, de pénzen adják,
Drága pénzen, piros véren...
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Ha ilyen szép kéz varrja meg,
A győzelem belé szeret,
S mindig ott lesz közelében...
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

(Pest.)

A puszta, télen.

ejh, mostan puszta ám igazán a puszta!
Mert az az ősz olyan gondatlan rosz gazda,
A mit a kikelet
És a nyár gyűjtöget,
Ez nagy könnyelműen mind elfecséreli,
A sok kincsnek a tél csak hűlt helyét leli.

Nincs ott kinn a juhnyáj méla kolompjával,
Sem a pásztorlegény kesergő sípjával,
S a dalos madarak
Mind elnémultanak,
Nem szól a harsogó haris a fű közül,
Még csak egy kicsiny kis prücsök sem hegedül.

Mint befagyott tenger, olyan a sík határ,
Alant röpül a nap, mint a fáradt madár,
Vagy hogy rövidlátó
Már öreg korától,
S le kell hajolnia, hogy valamit lásson...
Igy sem igen sokat lát a pusztaságon.

Üres most a halászkunyhó és a csőszház;
Csendesek a tanyák, a jószág benn szénáz;
Mikor vályú elé
Hajtják este felé,
Egy-egy bozontos bús tinó el-elbődül,
Jobb szeretne inni kinn a tó vizébül.

Leveles dohányját a béres leveszi
A gerendáról, és a küszöbre teszi,
Mevágja nagyjából,
S a csizmaszárából
Pipát húz ki, rá tölt és lomhán szipákol,
S oda-oda néz: nem üres-e a jászol?

De még a csárdák is ugyan csak hallgatnak,
Csaplár és csaplárné nagyokat alhatnak,
Mert a pincze kulcsát
Akár elhajítsák,
Senki sem fordítja feléjük a rudat.
Hóval söpörték be a szelek az utat.

Most uralkodnak a szelek, a viharok,
Egyik fönn a légben magasan kavargó,
Másik alant nyargal
Szikrázó haraggal,
Szikrázik alatta a hó, mint a tűzkő,
A harmadik velök birkozni szembe iő.

Alkonyat felé ha fáradtan elülnek,
A rónára halvány ködök települnek,
S csak félig mutatják
A betyár alakját,
Kit éji szállásra prüszögve visz a ló...
Háta mögött farkas, feje fölött holló.

Mint kiűzött király országa széléről,
Visszapillant a nap a föld pereméről,
Visszanéz még egyszer
Mérges tekintettel,
S mire elér szeme a tulsó határra,
Leesik fejéről véres koronája.

(Pest.)

Minek nevezzelek?...

Minek nevezzelek,
Ha a merengés alkonyában
Szép szemeidnek esti-csillagát
Bámulva nézik szemeim,
Mikéntha most látnák először...
E csillagot,
A melynek mindenik sugára
A szerelemnek egy patakja,
Mely lelkem tengerébe foly —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha rám röpítéd
Tekinteted,
Ezt a szelíd galambot,
A melynek minden tolla
A békesség egy olajága,
S a melynek érintése oly jó!
Mert lágyabb a selyemnél
S a bölcső vánkosánál —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha megzendülnek hangjaid,
E hangok, melyeket ha hallanának
A száraz téli fák,
Zöld lombokat bocsátanának,
Azt gondolván,
Hogy itt már a tavasz,
Az ő régen várt megváltójok,
Mert énekel a csalogány —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha ajkaimhoz ér
Ajkadnak lángoló rubinköve,
S a csók tűzében összeolvad lelkünk.
Mint hajnaltól a nappal és az éj,
S eltűn előlem a világ,
Eltűn előlem az idő,
S minden rejtélyes üdvességeit
Árasztja rám az örökkévalóság —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Boldogságomnak édes anyja,
Egy égbe rontott képzelet
Tündér leánya,
Legvakmerőbb reményimet
Magszégyenítő ragyogó valóság,
Lelkemnek egyedüli,
De egy világnál többet érő kincse,
Édes szép ifju hitvesem,
Minek nevezzelek?

(Pest.)

Olaszország.

Megunták végre a földöncsuszást,
Egymás után mind talpon termenek,
A sóhajokból égháború
Lett, sláncz helyett most kardok csörgenek.
S halvány narancs helyett a déli fák
Piros vérrózsákkal lesznek tele —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

Nos, elbizott hatalmas zsarnokok,
Orczáitokrul a vér hova lett?
Orczátok olyan kísértetfejér,
Mikéntha látnátok kísértetet;
Azt láttatok, valóban megjelent
Előttetek Brutusnak szelleme —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

Alutt Brutus, de már fölédre,
S a táborokban lelkesítve jár,
Mondván: »ez a föld, honnan elfutott
Tarquin s a melyre halva hullt Caesar;
Előttünk meghajolt ez óriás,
S ti a törpéknek meghajoltok-e?« —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

Eljő, eljő az a nagy szép idő,
A mely felé reményim szállanak,
Mint őszszel a derültebb ég alá
Hosszú sorban a vándormadarak;
A zsarnokság ki fog pusztulni, és
Megint virító lesz a föld színe —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

(Pest.)

Egy könyvárus emlékkönyvébe.

Az életezél boldogság, de elébb
Fáradni kell, hogy ezt a célt elérd,
Ugy ingyen ahhoz senki sem jut el,
Ahhoz nagyon sok mindenféle kell:
A becsülettől soha el ne térj
Sem indulatból, sem pedig díjért,
Szeresd hiven felebarátodat,
Ne vond föl közted s más közt a hidat,
A hon nevét, a drága szent hazát
Szivednek legtisztább helyére zárd,
S imádd az istent, s mindenek felett
Áruld erősen költeményimet.

(Pest.)

A jó tanító.

Van biz ott a sok rossz között,
Van jó tanító is;
Volt nekem sok rossz tanítóm,
Volt nekem egy jó is.

Meg is maradt a fejemben,
Úgy emlékszem rája,
Mintha vén kopasz fejével
Most is itten járna.

Kopasz volt az istenadta,
Nem tehetek róla;
Vén legény volt, ifjusága
Régen elvirúla.

Elhervadtak virágai,
Egy maradt meg épen,
Egy nagy bazsarózsa nyílott
Az orra hegyében.

Talán minden reggel újra
Kivirult az orra,
De nem csoda, mert gondosan
Táplálgatta borral.

Már hiába, ha ez olyan
Különös plánta volt,
Hogy nem szivelt egyebet, mint
Pinczei harmatot.

Ez alatt az orr alatt egy
Nagy bajúsz ácsorga,
Egyik rúdja égbe készült,
Másik le a porba.

A bajúsz alatt szája volt,
Szájában pipája,
Lapátnak is beillett vón
Köpczös szopókája.

Zrínyijét még valamikor
Árpád idejében
Készítették, semmi szín sem
Volt már a színében.

Gombok voltak akkorák rajt,
Mint egy-egy pogányfej,
Használták is tán a török
Hadban buzogány helytt.

Mindenféle zsinórral úgy
Ki volt kanyargatva,
Hogy a mennydörgős mennykő is
Eltévedett rajta.

A szabó jó szűkecskére
Szabta a nadrágot,
De azért egy kicsit még is
Pötyögősen állott. —

Hosszan bajlódtam tán vele,
De megérdemelte,
Mert szörnyen jó ember volt az
Istenteremtette.

Olyan jó tanító volt ő,
A milyen csak kellett.
Esztenőn át asztal alatt
Heverték a könyvek.

Ha leczkémből fél betűt sem
Tudtam felmondáskor,
Azzal vigasztalt, hogy se baj,
Megtanulom máskor.

Ki is mutattam iránta
Jószívűségemet,
Vitettem neki ajándékot,
Mikor csak lehetett.

Lelopkodtam sonkát, kolbászt
Saját kéményéből,
Ez volt ajándékom, s ő még
Meg is hitt vendégül!

(Pest.)

Szerelemnek rózsafája . . .

Szerelemnek rózsafája . . .
Árnyékában heverek,
Hulldogálnak homlokomra
Illatozó levelek.

Szerelemnek fülmiléje
Csattog a fejem fölött,
Képzetemben minden hangja
Egy-egy isten-álmat költ.

Szerelemnek poharában
Ajkamát fürösztgetem,
Nem oly édes másból a méz,
Mint ebből a gyötrelem.

Szerelem feje felhői
Erre felé lengenek,
Míntha engem látogatni
Jőne egy angyalsereg.

Szerelemnek holdvilága
Rám arany palástot vet,
Eltakarja, felejteti
Vélem szegénységemet.

(Pest.)

Hideg, hideg van ott kinn . . .

Hideg, hideg van ott kinn,
Arról nem tehetek,
Nem is törődöm véle,
Szobám elég meleg.

Egykor . . . de mi közöm most
A múlthoz én nekem?
Nem, nem leszek hálátlan
Írántad, jelenem.

Te foglald egyedül el
Egészen lelkemet!
Számúzva a jövő s mult,
Remény s emlékezet.

Mi is az a jövő s mult?
Ha zordon vagy ha szép,
Az mindegy, így is úgy is
Tolvajnál nem egyéb.

Két tolvaj a jövő s mult,
Incselkednek veled,
Hogy szép szerén magokra
Vonják figyelmedet,

S míg jobbra balra nézesz
Elloppják hirtelen
A szép virágot, melyet
Előd tett a jelen.

Nem fogtok most ki rajtam,
Zsebmetező czimborák,
Pusztuljatok szememből,
Lóduljatok tovább.

Te állj, te állj előttem,
Barátságos jelen,
Jó ízűen merengek
Mosolygó képeden.

Nem vagy merész kalandor,
Regényes vad legény,
Kinek fél vállán mente,
Sastoll a süvegén.

Fejeden házisapka,
Rajtad hálóruga,
Kezedben egy pohár bor,
Szádban török pipa.

Hadd rázzam meg, kedélyes
Barátom, kezedet,
Egy nagy karszékben töltöm
Estém szemközt veled.

Füstöljünk, iddogáljunk . . .
Vidáman ránk ragyog
A lámpa, feleségem
Szeme s a csillagok.

(Pest.)

Rózsavölgyi halálára.

Vén muzsikus, mit vétettem én neked,
Hogy mindig csak szomorítász engemet?
Keseregtem, mikor szólt a hegedűd,
Hejh nem szól már, sez nekem még keserűbb,
Ez nekem még keserűbb!

Régi sorsa magyaroknak a bánat,
E nélkül már tán élni sem tudnának,
Ha már így van, ébredj föl, vén barátom,
Hadd busuljunk legalább a nótádon,
Hadd busuljunk nótádon!

Czudar nemzet biz a magyar, hiába,
Nem igen néz se előre se hátra,
Elfeledte, a mi történt ezelőtt,
A jövő meg? bánja is ez a jövőt,
Bánja is ez a jövőt!

Egyszer ember csak a magyar, mikor a
Fülét szívét megtölti a muzsika,
Könnybe lábbad a két szeme ilyenkor,
Eszébe jut a siralmas hajdankor,
A siralmas hajdankor.

Sirathatjuk is a multat, Mohácsot,
Kiket ott a török fegyver levágott;
Ha őket eltemették vón rendszeren,
Húsz ezer sír állna ottan egy helyen,
Húsz ezer sír egy helyen!

(Pest.)

És mikor már kibusúltuk magunkat,
Mefeszítjük lelkünket és karunkat,
És ha akkor ott volna az ellenség,
Ha még annyi volna is mind elesnék,
Mind egy szálíg elesnék!

Akkor aztán bizni kezdünk magunkba,
Hogy telik még mi tőlünk is nagy munka,
Hogy kivirít még a magyar nép fája,
S lombjait majd isten, ember csodálja,
Isten, ember csodálja! —

Ébredj föl, vén muzsikus, vén barátom,
Hadd busuljunk, lelkesedjünk nótádon,
Olyan isten igazában tudtad te,
Hogy hol fekszik a magyarnak a szive,
A magyarnak a szive.

Mért hagyta el? hiszen mi rád nem untunk,
Pedig veled ötven évet mulattunk,
Gyere vissza, áldom azt az istened,
Kezd el újra, kezd el azt az ötvenet,
Kezd el azt az ötvenet! — —

Addig hittam, hogy sírjából megjelent,
Megjelent, de csak addig volt idefent,
Míg kezével hajlékára mutatott . . .
Mi van benne? hegedű és koldusbot,
Hegedű és koldusbot!

Egy emlék a kórházban.

(Moreau után francziából.*)

E durva ágyon végvonaglásomban
Még szánakozó könnyeket lelek,
Mert a dicsőség és lángész illatja
Árasztja el e fájdalom-helyet.
Itt énekelt ő, itt imádkozott és
Halt meg, reményeinek özvegye,
S én ismétlem, számlálva szenvedésim:
Szegény Gilbert, mennyit nem szenvedte!

»Bátorság, költő!« így beszéltek hozzám,
»Gondunk leszen lantodra és reád.«
Tennap mondák, s ma a vészben nekem csak
Az irgalom nyitá meg ajtaját.
Reszkess, gonoszság! végdalom megpendül,
S ha meghalok, rajtad lesz bélyege . . .
Ah, kiesik az író toll kezembül;
Szegény Gilbert, mennyit nem szenvedte!

* Hégésippe Moreau, Franciaország egyik legszebb lelkű és legszerencsétlenebb költője. Született Párizsban 1810-ben s meghalt 1838-ban sok évig tartó koldús-nyomor után egy kórházban, isten és embertől elhagyatva. Költeményeit halála előtt nem rég adta ki, s dicsősége még jókor érkezett . . . temetésére. Nyolcz évi koplálásának díja pompás temetés volt. — Gilbert, kiről e dalának végső sorai szólnak, előtte-élt francia költő volt s szinte, mint ő, nyomorban és kórházban halt meg. — És ezek Franciaországban történtek, a nagy és fényes Franciaországban! . . . mit mondjon, mit tegyen a magyar költő? hallgasson és, ha lehet ily szomorú vigasztalástól, vigasztalódjék. A költő mindenütt édes gyermeke az inségnek.

Ha bosszu sóhajtásaim után egy
Vigasztaló szó hangzanék nekem,
Ha volna itten egy baráti kéz, mely
Megmelegítné reszkető kezem!
De a barátok nem hallják keservem,
Estéjük lakomában foly ma le,
S nem veszik észre társok távollétét...
Szegény Gilbert, mennyit nem szenved!

Megálkodom én születésem napját;
De a természet olyan gyönyörű,
De minden este erdők illatával
Lebeg a szellő ablakom körül.
Sétálni párosan virágos fűben,
Bent a fák közt merengve ülni le:
Oh mily boldogság, milyen szép az élet!...
Szegény Gilbert, mennyit nem szenved!

(Pest.)

A völgy s a hegy.

Ha én hegy volnék! (sóhajtott a völgy)
Ha én hegy volnék! milyen isteni
A csillagok szomszédságából
A nagy világra letekinteni.

Az a boldog hegy, ott uralkodik
Királyi széke dicső magasán,
Körülövedzi hódolattal
Fejét a felbő tömjénfüst gyanánt.

A kelő nap, első sugáriból,
Tesz homlokára arany koronát,
S a lemenő palástul adja
Rá végsugárainak bíborát.

Ha én hegy volnék! Itt elbújva kell
Áttengenem homályos életemet,
A szomszédig sem láthatok, s a
Szomszédból sem láthatnak engemet. —

Ha én völgy volnék! (sóhajtott a hegy)
Ha én völgy volnék! oh milyen rideg
Ez a magasság, e dicsőség
A melyet tőlem úgy irigylenek.

Engem talál az első napsugár
És az utósó is rajtam ragyog,
És még is mindig olyan puszta
És még is mindig oly hideg vagyok.

Pillangó, harmat, csalogány, virág...
Hiába hívom, egyik sem szeret,
S mi oda lenn enyelgő szellő,
Az ide fönn csatázó fergeteg.

Ha én völgy volnék! élnék ott alatt
A nagy világtól mélyen rejtve el,
S cserélgetném a boldogságot
A szép tavasz kedves szülöttivel!

(Pest.)

Feleségek felesége,

Feleségek felesége,
Lelekemadta kicsikéje!
Jer ide már az ölembe,
Mulassak veled kedvemre.

Szerettelek lánykorodban,
Szeretlek most százszor jobban,
Nem százszor, de ezerszerte,
Ha meg nem haragszol érte.

Nem is tudja a nőtelen,
Mi az igazi szerelem;
Hogy' tudná az istenadta?
Még csak akkor tanulgatja.

Nőtelen ember szerelme
Csak virág a kalap mellett;
S most a szerelem én nékem
Lélekzetem, szívverésem.

De boldogok is vagyunk ám,
Ugy-e, lelkem kis Juliskám?
Meg se várjuk a halálunk,
Elevenen égbe szállunk!

(Pest.)

Ne feledd a tért...

(Moore után angolból.)

Ne feledd a tért, hol ők elestek,
Az utósó s a legjobb vitézek;
Mind elmentek és kedves reményink
Velök mentek, egy sírban enyésznek.

Oh, ha visszanyernők a haláltól
A szíveket, mik előbb dobogtak,
Ujra víni a szabadság harcát
Színe előtt a magas mennyboltnak!

Pillanatra ha lehullna lánczunk,
Melyet ott ránk a zsarnok szoríta:
Nincsen ember, nincsen isten, a ki
Minket újra megkötözni bírna!

Vége van... de bár a történetben
Ottan áll a győző-név ragyogva,
Átkozott az a dicsőség, a mely
A szabadok szíveit tapodja.

Sokkal drágább a sír és a börtön,
Melyet honfi-névnek fénye tölt meg,
Mint a győzedelmi oszlop, a mit
A szabadság romjain emeltek.

(Pest.)

Az országgyűléshez.

Sokat beszéltek, szépet is beszéltek,
Jót is, de ebből a hon még nem él meg,
Mert nincs rendében eljárásotok,
Ti a dolgok végébe kaptatok,
És így tövétek már rég óta mindig;
Látják, kik a multat végigtekintik.
Ki képzél olyan templom-építőt,
Ki a tornyot csinálja meg előbb?
És azt a levegőbe tolja, hogy
Ott fönnyel maradjon, míg majd valahogy
Alája rakja szépen a falat,
S legeslegvégül jőne az alap.
Ti vagytok ilyen mesteremberek!
Ezért ad a hon nektek kenyeret,
Ezért fizet szívének vérivel!
Jobbat tesz, a ki semmit sem mivel.
Időt, erőt eltékozoltok, és ha
Sükert mutattok is föl néha-néha,
Csak olyan az, mint hogyha engemet
A szomjuság bánt, s adnak víz helyett
Ételt, s talán még épen olyan ételt,
Mitől szomjuságom csak jobban éget.
Ha ez siker, ha ez jótétemény:
Elmémet a bölcsőben hagytam én.
Hiába minden szép és jó beszéd,
Ha meg nem fogjátok az elejét,
Ha a kezdetnél el nem kezditek...
Sajtószabadságot szereztek.
Sajtószabadságot, csak ezt ide!
Ez oly nagy, oly mindenható ige
A nemzetben, mint az isten »legyen«-je,
A melylyel egy mindenséget teremte.

Hol ez nincs meg, bár másképp mindenek
Eláradó bőségben termenek,
S bár az utósó szolgál és a pór
Zsebébül aranyat marokkal szór:
Azon nemzetnek még sincs semmije,
Azon nemzetnek koldus a neve.
S hol ez megvan, bár rongyban jár a nép.
Nyomorg, tengődik mindenfélekép:
Azon nemzet gazdag végetlenül,
Mert a jövendőt bírja örökül.
Haladni vágyunk; de haladhatunk?
Én istenem, milyen golyhók vagyunk!
Lábunk szabad, de a szemünk bekötve,
Hová megyünk?... meglássátok, gödörbe.
Szemünk bekötve, fogva szellemünk,
Az égbe szállnánk, s nem röpködhetünk,
A szellem rab, s a ronda légbe fúl,
Mely dögvészes már önnön átkitúl.
A szellem rab; mint a hitvány kutyát,
A ház végére lánczba szoriták,
S lánczát harapva tördeli fogát,
A melylyel védni tudná a hazát...
A szellem rab, s mi fönnyel tartjuk nyakunkat,
S szabad nemzetnek csúfoljuk magunkat!
Szolgák vagyunk, rabszolgánál szolgábbak
Megvetésére a kerek világnak!

(Pest.)

Anyám tyúkjá.

Ejh mi a kő! tyúk anyó, kend
A szobában lakik itt bent?
Lám, csak jó az isten, jót ad!
Hogy fölvitte a kend dolgát!

Itt szaladgál föl és alá,
Még a ládára is fölszáll,
Eszébe jut, kotkodákol,
S nem verik ki a szobából.

Dehogy verik, dehogy verik!
Mint a galambot etetik,
Válogat a kendermagban,
A kiskirály sem él jobban.

Ezért aztán, tyúk anyó, hát
Jól megbecsülje kend magát,
Iparkodjék, ne legyen ám
Tojás szűkében az anyám. —

Morzsa kutyánk, hegyezd füled,
Hadd beszélék mostan veled,
Régi cseléd vagy a háznál,
Mindig emberül szolgáltál.

Ezután is jó légy, Morzsa,
Kedvet ne kapj a tyúkhusra,
Élj a tyúkkal barátságba'...
Anyám egyetlen jószága.

(Pest.)

A tél halála.

Durva zsarnok, jégszívű tél,
Készülj... készülj, a halálra!
Jármodat meguntá a föld,
És ledobja valahára;
Szabadság lesz, ím, az ég is
Ide szegődött a földhöz,
Fegyvertárából, a napbul,
Tűznyilakkal rád lövöldöz.

Meg fogsz halni, vad, bitor tél!
Addig él csak minden zsarnok,
Míg magok alattvalói
Szabadságot nem akarnak;
Hogyha egyszer a raboknak
Akaratja ki van mondva,
Összeomlik börtön és láncz,
S elenyészik híre, hamva.

Harczolj, harczolj, föld, a téllel,
Ne félj, megbirod, levágod,
S szabadságotat kivivod,
Tavasza a te szabadságot.
Eljön, eljön a szép tavasz,
S hoz virágokat kebledre,
És szívirványt diadalmi
Koszorúnak a fejedre!

Nézd, a melynek rabja voltál,
A tél maga érzi vesztét,
Dúlt arczán megtört szemébül
Sűrű könnyek omlanak szét.
Hah, ki eddig csupa jég volt,
Most hogy olvad, mily gyáván hal!...
Nem csoda, hiszen testvér a
Gyávaság a zsarnoksággal.

(Pest.)

Beaurepaire.

Hogy kitelt a francziáknál
A király becsülete:
(Mint ezernyolczszázharminczban
S most valami két hete)

Fölberzenkedett a német,
S esküvék, hogy bosszút áll,
Megöli a szabadságot
És megmenti a királyt.

S vitte zsoldos seregét és
Longwy már meghódola,
Megy tovább, Verdunön a sor,
Elkezdődik ostroma.

Verdun gyáva népe reszket,
S reszkető félelmiben
Térd- s fejethajtást határoz,
Hogy bántása ne legyen.

De az őrség kapitánya
Beaurepaire mást beszél:
»Hódolásról nem lehet szó,
Még nem oly nagy a veszély.

Ha az ellen fegyverünkbe
Szerelmes, jól van, tehát
Hadd vegye ki kezeinkből,
Mi magunk ne adjuk át.«

A ki gyáva, siket is, nem
Hallgatott rá a tanács,
Tollat nyujtanak neki, hogy
Irá' alá a hódolást.

Beaurepaire elhajítja
A tollat, s fegyvert ragad,
S lelkesülten és elszántan
Mondja ki e szavakat:

»Éljétek túl hát a szégyent,
A gyalázatot, de én
Az ellennek csak holttestet
Adni át megesküvém.

Bátraink előtt halálom
Majd mint vonzó példa áll...
Én betöltöm esküvésem...
Végszavam: szabad halál.«

Neki szegzé kebelének
S elsütötte fegyverét,
S ez szívéből kiszakítja
Életének gyökerét.

(Pest.)

Megint beszélünk s csak beszélünk..

Megint beszélünk s csak beszélünk,
A nyelv mozog s a kéz pihen;
Azt akarják, hogy Magyarország
Inkább kofa, mint hős legyen.

Dicsőségünknek kardja! csak most
Készültél s már a rozsdá esz,
Meglássátok, maholnap minden
Az ó kerékvágásba' lesz.

Úgy állok itt, mint a tüzes ló,
Mely föl vagyon nyergelve már,
S prüsszögve és tombolva ott benn
Fecsegő gazdájára vár.

Nem a tettek terén fogok hát
Mint egy csillag lehullani?
Megfojtanak majd a tétlenség
Lomhán ölelő karjai?

S nem lenne baj, ha magam volnék,
Hisz egy ember nem a világ,
De ezer és ezer van, a ki
A zablán tépelődve rág.

Óh ifjaink, óh én barátim,
Ti megkötött szárnyú sasok,
Láng a fejem, jég a szívem, ha
Végig tekintek rajtatok!...

Föl, föl hazám, előre gyorsan,
Megállni fél uton kívánsz?
Csupán meg van tágítva rajtad,
De nincs eltörve még a láncz!

(Pest.)

Nemzeti dal.

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válaszzatok! —

A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ős apáink,
Kik szabadon éltek haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

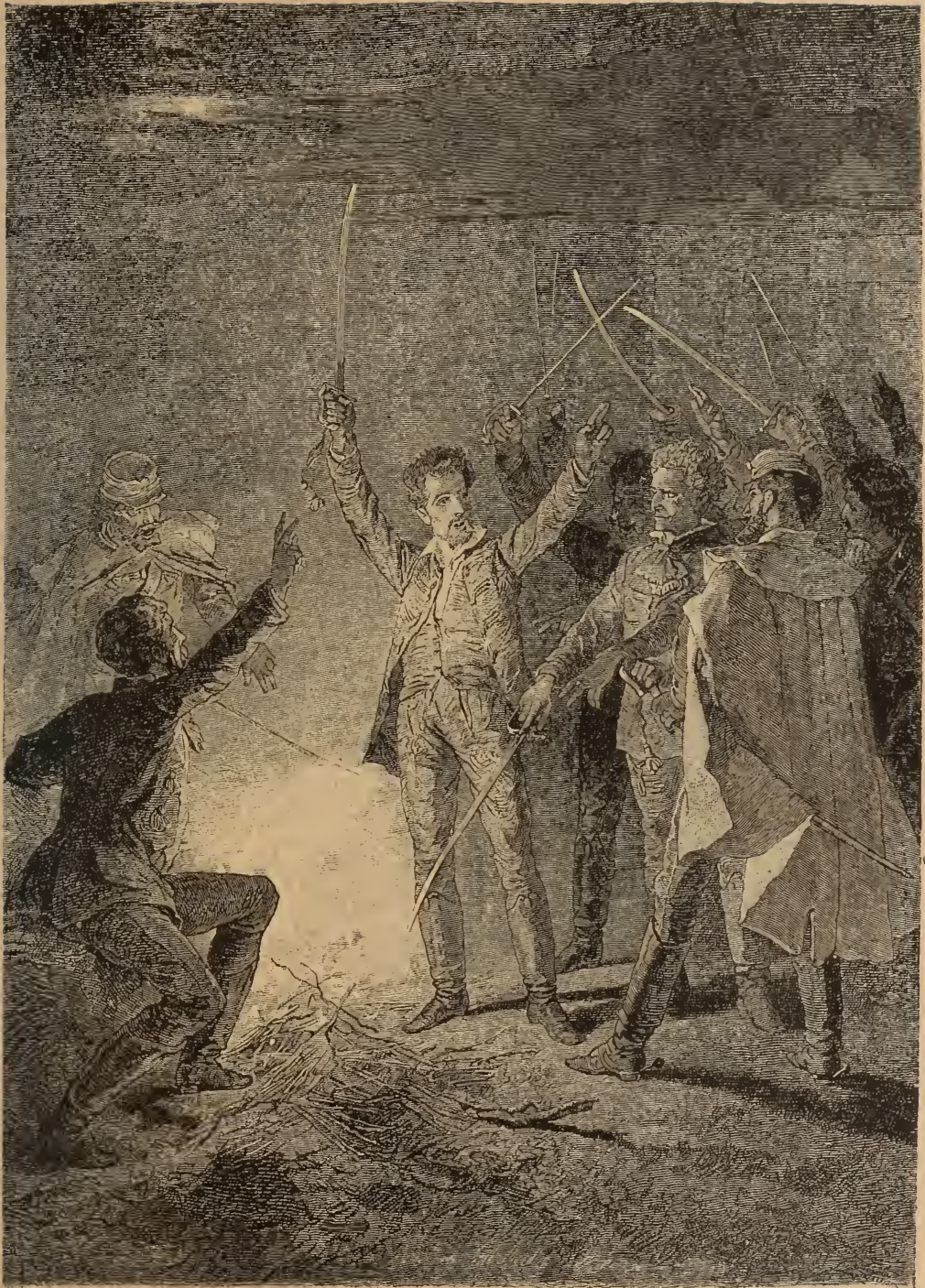
Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncznál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi még is lánczot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyar istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez;
Mit rá kentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak.
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

(Pest.)

15-ik márczius 1848.

Magyar történet múzsája,
Vésőd soká nyugodott,
Vedd föl azt s örök tábiádra
Vésd föl ezt a nagy napot!

Nagyapáink és apáink
Míg egy század elhaladt,
Nem tevének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.

Csattogjatok, csattogjatok,
Gondolatink szárnyai,
Nem vagytok már többé rabok,
Szét szabad már szállani.

Szálljatok szét a hazában,
Melyet eddig lánczotok
Égető karikájában
Kínosan sirattatok.

Szabad sajtó! . . . már ezentul
Nem féltelek, nemzetem,
Szívedben a vér megindul,
S éled a félholt tetem.

Ott áll majd a krónikákban
Neved, pesti ifjuság,
A hon a halálórában
Benned lelte orvosát.

Míg az országgyűlés ott fenn,
Mint szokása régóta,
Csak beszélt nagy sikeretlen:
Itt megkondult az óra!

Tettre, ifjak, tette végre,
Verjük le a lakatot,
Mit sajtónkra, e szentségre,
Istentelen kéz rakott.

És ha jó a zsoldos ellen,
Majd bevárjuk, mit teszen;
Inkább szurony a szivekben,
Mint bilincs a kezeken!

Föl a szabadság nevében,
Pestnek elszánt ifjai! . . .
S lelkesülés szent dühében
Rohantunk hódítani,

És ki állott volna ellen?
Ezren és ezren valánk,
S minden arczon, minden szemben
Rettenetes volt a láng.

Egy kiáltás, egy mennydörgés
Volt az ezerek hangja,
Oda tört a sajtóhoz és
Zárját lepattantotta.

Nem elég . . . most föl Budára,
Ott egy író fogva van,
Mert nemzetének javára
Czélozott munkáiban.

S fölmenénk az ős Budába,
Fölrepültünk, mint sasok,
Terhüktől a vén hegy lába
Majdnem összeroskadott.

A rab író t oly örömmel
S diadallal hoztuk el,
A minőt ez az öreg hely
Mátyás alatt ünnepelt! —

Magyar történet múzsája,
Vésd ezeket kövedre,
Az utóvilág tudtára
Ottan álljon örökre.

S te, szívem, ha hozzád férne
Hogy kevély légy, lehetnél!
E hős ifjuság vezére
Voltam e nagy tetteknél.

Egy ilyen nap vezérsége,
S díjazva van az élet . . .
Napoleon dicsősége,
Te veled sem cserélek!

(Pest.)

Rákóczi.

Hazánk szentje, szabadság vezére,
Sötét éjben fényes csillagunk,
Oh Rákóczi, kinek emlékére
Lángolunk és sirva fakadunk!

Az ügy, melynek katonája voltál,
Nem sokára diadalmat ül,
De te nem léssz itt a diadalnál,
Nem jöhetsz el a sir mélyiből,

Hamvainak elhozása végett
Elzarándokolnánk szívesen,
De hol tettek le a földbe téged,
Hol sírod? nem tudja senki sem!

Számkiűzték nemzeted körébül,
Számkiűzve volt még neved is,
S bedőlt sírod a század terhétül,
Mely fölötte fekszik, mint paizs.

Oh de lelked, lelked nem veszett el,
Ilyen lélek el nem veszhetett;
Szállj le hozzánk hősi szellemeddel,
Ha kezdődik majd az ütközet.

Vedd a zászlót, vedd szellemkezedbe,
S vidd előttünk, mint hajdan vivéd,
S másvilági hangon lelkesítve
Erősítsd meg seregünk szívét!

S rohanunk az ellenség elébe,
S ha utánunk nyúl száz drága kéz,
S lesz előttünk száz halálnak képe:
Nem lesz köztünk, a ki visszanez.

S majd ha eljön győzedelmünk napja,
A szabadság dicsó ünnepe,
Igy kiált fel millióknak ajka:
A ki kezdte: az végezte be.

(Pest.)

Kemény szél fúj...

Kemény szél fúj, lángra kap a szikra,
Vigyázzatok a házaitekra,
Hátha mire a nap lehanyatlík,
Tűzben állunk már tetőtől talpig.

Édes hazám, régi magyar nemzet,
Alszik-e csak a vitézség benned,
Vagy apáink halálával elhalt?
Illik-e még oldaladra a kard?

Magyar nemzet, ha rád kerül a sor,
Léssz-e megint, a mi voltál egykor?
Oly hatalmas harcos, ki szemével
Jobban ölt, mint más a fegyverével!

A világot védtük hajdanában
A tatár és a török világban;
Vajon most, ha eljön a nagy munka,
Meg bírjuk-e védni min magunkat?

Oh magyarok istene, add jelit,
Ha a kenyértörés elközelít,
Hogy az égben uralkodol még te
A magad s néped dicsóságára!

(Pest.)

A királyokhoz.

Azt adok, mit vajmi ritkán kaptok,
Ti királyok, nyílt őszinte szót,
A hogy tetszik, köszönjétek meg, vagy
Büntessétek a fölszólalót;
Áll még Munkács, áll az akasztófa,
De szivemben félelem nem áll...
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

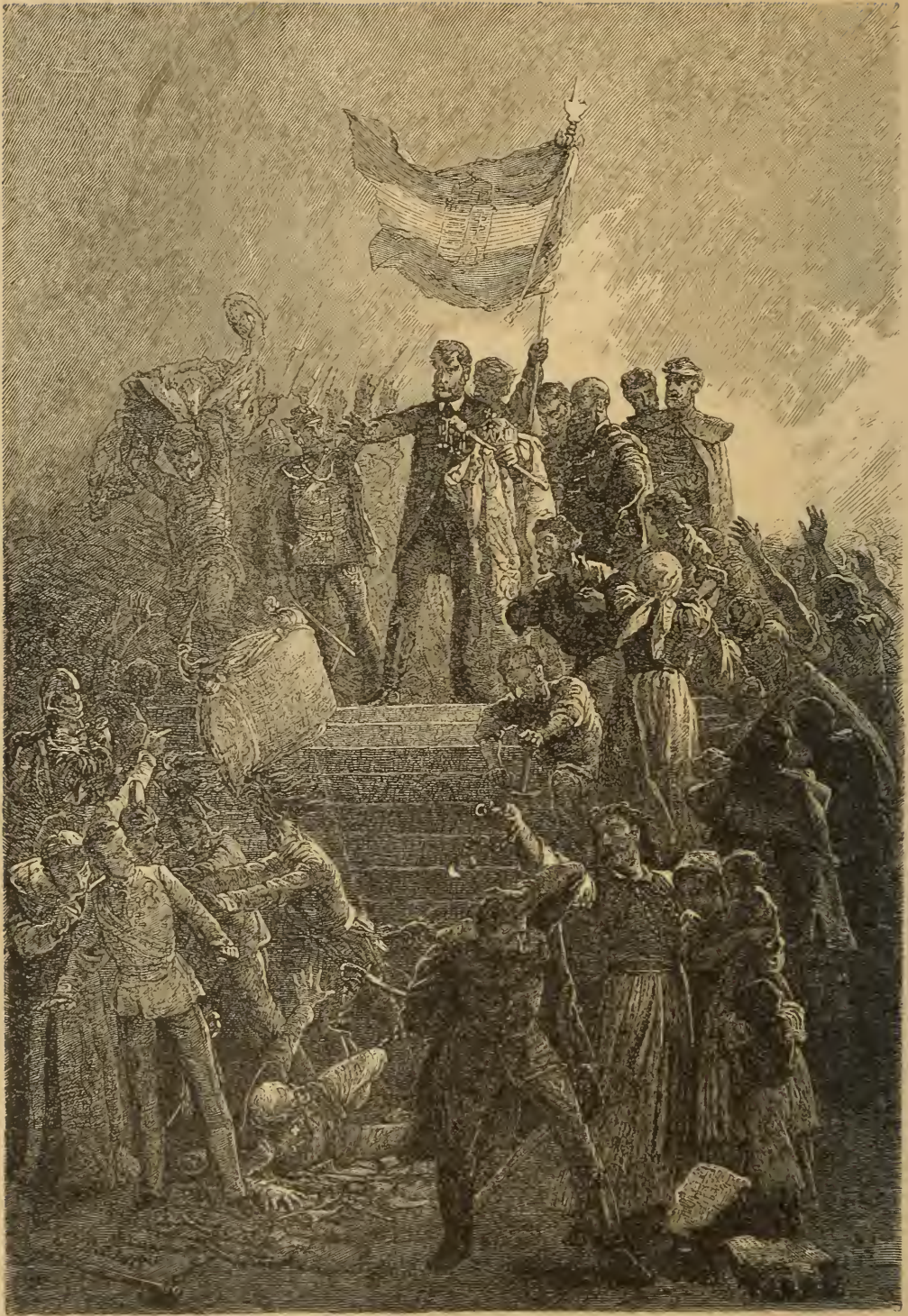
Szeretet... hah, ezt a szép virágot
Tövestől kiteptétek ti rég,
S kidobtátok azt az országotra,
S ott átment rajt a szekérkerék,
A mely megtört esküvésitekkel
Megterhelten világszerte jár...
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

Csak tűrnek már titeket a népek,
Csak tűrnek, mint szükséges roszt,
S nem szeretnek... odafönn az égben
Megszámlálták napjaitokat.
Majd halljátok a nagy ítéletszót
Attól, a ki mindenkit bírál...
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

Föllázítsam a kerek világot,
Föllázítsam-e ellenetek,
Hogy a dühnek Sámson-erejével
Milliónként nektek essenek?
Megkondítsam a halálharangot,
Hogy borzadjatok hangjainál?...
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

Nem lázítok, mert nincs erre szükség;
Mért ráznám meg erőszakosan
Azt a fát, a melynek a gyümölcse
Már túlérve, rothadásba' van.
Ha megérik a gyümölcs, fájáru
Magától a földre hull alá...
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

(Pest.)

Föltámadott a tenger...

Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémitő ereje.

Látjátok ezt a tánczot?
Halljátok e zenét?
A kik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

Reng és üvölt e tenger,
Hánykódnak a hajók,
Sülyednek a pokolra,
Az árbocz és vitorla
Megtörve, tépve lóg.

Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;

Jegyezd vele az égre
Örök tanúságul:
Habár fölül a gályá,
S alul a víznek árja,
Azért a víz az úr!

(Pest.)

Van-e mostan olyan legény...

Van-e mostan olyan legény,
A ki fél,
Ha a mennykő jár is ott a
Fejénél?
Takarodjék el közülünk
A gyáva,
Bújjék bele a kemencze
Lyukába!

Testvéreim a szabadság
Nevében,
Álljuk meg a helyet amúgy
Keményen,
Mutassuk meg, hogy mik vagyunk:
Olyanok,
A kiken a veszedelem
Ki nem fog!

A legelső jeladásra
Kiállunk,
Ha elesünk, új sor áll föl
Utánunk;
Ha két magyar marad is a
Világon:
(Csak e kettő szabad legyen)
Nem bánom!

Háromszinű magyar zászló,
Dicső jel!
Védelmünk megfeszített
Erővel,
Kiemeltük a porból szent
Szárnyadat,
Röpül előttünk a magas
Ég alatt!

Háromszinű magyar zászló
Vezérelj,
Egyikünk sem fősvénykedik
Vérével!
Ellenséged előbb meg nem
Taposhat,
Míg vérünkkel be nem festett
Pirosra!

(Pest.)

Készülj, hazám!

Készülj, hazám,
Készülj, boldog haza!
Oly ünnep vár reád, a melyet
Még nem pipázott magyar ember,
A mely majd hét országra szól,
Mint a lőcsei kalendáriom.
Készülj, hazám!

A bécsi német
Egytől egyig mind megveszett,
Istentül elrugaskodott az,
Ördögnek adta lelkét,
És mostan e bélpoklosok
Ezt kurjogatják:
»Mi nekünk a szabadság
Árnyéka nem kell,
Maga a szabadság kell mi nekünk,
Teljes szabadság minden áron!«
Igy kurjogatnak
E sátán czimborái,
S mi lesz a vége e historiának?

Az lesz a vége, hogy császárijkot,
Kegyelmes jó császárijkot
Elkergetik,
Családostul elkergetik,
Isten Jehova ugyse'
Elkergetik!

De ez lesz a magyarra nézve a
Szerencse napja,
A boldogságnak égi ünnepe!
Közén fog jőni
A császár és családja,
A fölséges család!
Igy fognak hozzánk szólani:
»Hű magyarok,
Mi mindig bízunk bennetek,
Mindig szerettünk titeket,
Legjobban, legatyaiabban
Szerettünk népeink között;
Im kebletekre borulunk,
Öleljetek meg,
Kedves hű fiaink!«
És kell-e több mi nekünk,
Nekünk hű magyaroknak?

Letérdelünk előttök,
Vándor sarúikról a port
Lenyalják csókjaink
S a hála és öröm könyűi,
Melyek majd, mint egy második Duna,
Fognak keresztülfolyani a hazán
És egy kiáltás lesz a nemzet:
(Egy olyan óriás kiáltás,
Melytől a csillagok potyognak)
»Vitam et sanguinem
Pro rege nostro!«
Mint hajdanában
Bőgték dicső apáink. —
S ha lesz közöttünk olyan vakmerő,
Kinek eszébe jut,
Hogy három század óta úr
Hazánkon a Habsburg-család,
S azóta a hazának
Nem volt egy gondolatja,
Nem volt egy érzeménye,
Mely édesebb a kárhozatnál,
Az ilyen vakmerőt,
Az ilyen szemtelent,
Az ilyen háladatlant
Honárulónak deklaráljuk
És nyársra húzzuk!

Készülj, hazám, ez ünnepélyre,
Készülj és örvendj, oh boldog haza!

S ti elcsapott királyok
Itt Európában valamennyien,
Jertek mi hozzánk,
A jó magyar nép szívesen lát,
Dicsőségének tartja, ha
Hízlalhat bennetek,
Jertek mi hozzánk!
Kosztot, kvártélyt adunk,
S az elvesztett királyi címek
Kárpótlása végett
Majd táblabírákká teszünk!

(Pest.)

B o r d a l.

Egyik kezemben fegyverem,
A másikat sem hevertetem,
Jobb kezemben tartom kardomat,
Bal kezembe veszek poharat.

A ki mostan nem tart én velem,
Verje meg azt az én istenem,
Vigyék el a körmös angyalok...
A hazáért iszom, igyatok!

Igyunk, jó barátim, mostanság,
Bor a megtestesült bátorság,
Pedig nekünk ez kell, nem egyéb,
Öntsük hát magunkba hevenyén.

Ki tudja, hogy mit hoz a holnap?
Mire virad, tán már dobolnak,
Akkor aztán ki a csatára
Édes magyar hazánk javára!

Koszorús a haza homloka!
Szabadságból fontuk azt oda,
Ott is marad örök mindéig,
Azt ugyan le róla nem tépik.

Egyszer volt csak rabnép a magyar,
Többé lenni nem fog, nem akar,
Most már meg van vetve a lába,
S az úristen sem hajt igába.

Szabadságunk, a ki hozzád nyúl,
Elbucúzhatnak a világtul,
Szívében vér s élet nem marad,
Kiürítjük, mint e poharat!

(Pest.)

A király és a hóhér.

Úl a király nagy kevélyen
A fényes királyi széken,
Magas urak (aljas szolgák!)
Körülveszik, kezét nyalják.

De a trónus inogni kezd...
Földindulás okozza ezt?
Földindulás: néplázadás!
Gyarpodik szemlátomást.

Mint a folyóvíz a gátot,
Eltépte a nép a láncot,
S békójának töredéke
Fegyver mostan a kezébe!

Ing a trónus egyre jobban,
Sompolyognak alattomban,
Sompolyognak el az urak,
A királynál csak egy marad.

Tudjátok-e ki ez az egy,
A ki maradt, a ki nem megy?
Orczája hó, ruhája vér,
Keze halál, neve hóhér.

Szól a király: mind elhagyott!
Csak másod magammal vagyok.
Te vagy tehát, te vagy nekem
Egyetlen egy hű emberem!«

»Azért, hogy én itt maradok,
Híved, király, én sem vagyok«,
Szólt a hóhér előlépve,
»Királyoknak nincsen híve.

Kik a trónus körül járnak,
Nem egyebek ők, mint árnyak,
Tart az árnyék, míg süt a nap,
Ha ez elmegy, vége annak.

Itt maradtam én te veled,
Mert nekem te adsz kenyeret,
Együtt lenni kell mi nekünk,
Egy más nélkül nem élhetünk.«

(Pest.)

A szabadsághoz.

Oh szabadság, hadd nézzünk szemedbe!
Oly sokáig vártunk rád epedve,
Annyi éjen által, mint kísértet,
Bolygott lelkünk a világban érted.

Kerestünk mi égen, földön téged
Egyetlenegy igaz istenséget,
Te vagy örök, a többi mind bálvány,
Mely leroskad, egy ideig állván.

S még is s még is számkivetve voltál,
Mint a gyilkos Kain bujdokoltál,
Szent nevedet bitóra szögezték,
Érkezésedet hóhérok lesték.

Megszűnt végre hosszú bujdosásod,
Sirba esett, ki neked sírt ásott,
Bevezettünk, s uralkodás végett
Elfoglaltad a királyi széket.

Te vagy a mi törvényes királyunk,
Trónusodnál ünnepelve állunk,
Körülötted miljom s miljom fáklya
Meggyúlt sziveink lobogó lángja.

Oh tekints ránk, főséges szabadság!
Vess reánk egy éltető pillantást,
Hogy erőnk, mely fogy az örömláztól,
Szaporodjék szemed sugarától.

De, szabadság, mért halvány az orczád?
Szenvedésid emléke szállt hozzád?
Vagy nem tettünk még eleget érted?
Koronádat a jövőtül félted?

Ne félj semmit, megvédünk... csak egy szót,
Csak emeld föl, csak mozdítsd meg zászlód,
S lesz sereged ezer és ezernyi,
Kész meghalni, vagy diadalt nyerni!

S ha elesnénk egy szálig mindnyájan,
Feljövünk a sirbul éjfél tájban,
S győztes ellenségednek megint kell
Küzdeni... kísértő lelkeinkkel!

(Pest.)

A magyarok istene.

Félre, kislelkűek, a ki mostan is még
Kétkedni tudtok a jövő felett.
Kik nem hiszitek, hogy egy erős istenség
Órzi gondosan a magyar nemzetet!

Él az a magyarok istene, hazánkat
Átöelve tartja atyai keze;
Midőn minket annyi ellenséges század
Ostromolt vad dühhel: ő védelmeze.

Az idők, a népek éktelen viharja
Elfujt volna minket, mint egy porszemet,
De ő szent palástja szárnyát ránk takarta,
S tombolt a vihar, de csak fejünk felett.

Nézzetek belé a történet könyvébe,
Mindenütt meglátni vezérnyomdokát,
Mint a folyóvízen által a nap képe,
Áthuzódik rajta arany híd gyanánt.

Igy keresztüléltünk hosszú ezer évet;
Ezer évig azért tartott volna meg,
Hogy most, a midőn már elértük a révet,
Az utósó habok eltemessenek?

Ne gondoljuk ezt, ne káromoljuk őtet,
Mert káromlás, tőle ilyet tenni fel,
Nem hogy egy isten, de még ember sem űzhet
Ily gunyos játékot gyermekeivel!

A magyar nemzetnek volt nagy és sok vétke,
S büntetéseit már átszenvedte ő;
De erénye is volt, és jutalmat érte
Még nem nyert... jutalma lesz majd a jövő.

Élni fogsz, hazám, mert élned kell... dicsőség
És boldogság leszen a te életed...
Véget ér már a hétköznapi vesződés,
Várd örömmel a szép derült ünnepet!

(Pest.)

A ledőltszobor.

Állt egy szobor magas hegy tetején.
Olyan magas volt e hegy, hogy neki
A fellegek szolgáltak öv gyanánt,
S vállán pihent meg nyári délből a nap.

E hegytetőn állott az ércszobor,
Egy méltóságos óriás-alak,
Egyik kezében háborúi kard,
Másik kezében győzedelmi zászló.

Mikép jutott e hegyre e szobor?
A földről vitték őt oda, vagy az
Égből esett le?... így szentebb, de úgy
Magasztosabb, ha emberkéz emelte.

Az ég s a föld közös munkája volt.
Isten segített, ember fáradozott;
Sok száz esztendő múlt el, mialatt
Sok miljom kéz bevégezte a munkát.

De végre meglett. Fönn állt a szobor.
Európa látta s nézte, s mindenik
Térd meghajolt, lenyomta őket a
Fél tisztelet, fél rettegés előtte.

Áll még a hegy, de orma bús rideg.
Hol a szobor, mely koronája volt?
Tán megirigylé a földtől e diszt
Az ég, s magához fölragadta?... oh nem!

Földindulás jött, mely lerombolá,
Meginatá alapján őt e vész,
A magasból a mélybe dőlt alá,
S alant a völgyben elnyelé a posvány.

Hazám, hazám, te szent dicső szobor,
E posványban kellett fetrengened,
Ott henteregtél három századig
A sárrá rothadt zöld hullámok alján.

S fejed, mit egykor koszorú gyanánt
Öveztek fönn a szomszéd csillagok,
Az ingoványoknak undok férgei
Boritották el ronda testeikkel.

Oh én hazám, oh én szegény hazám!
Minek nevezzem azt az érzeményt,
Mely mint egy sötét felhőszakadás
Omlik szivemből multad emlékére?

De félre, bú, de féire, gyász, el, el!
Nincs a mocsárban már a szent szobor,
Fertő-ágyából kiemeltük őt,
Kihoztuk őt a tiszta levegőre.

Oh jertek, jertek, mossuk tagjait,
Legyen, mint volt, olyan szeplőtelen,
Jőjön, segítsen mosni mindenik,
Az asszony könnyel és a férfi vérrrel.

Ha régi fényében ragyogni fog,
Akkor menjünk pihenni, társaim...
Akkor se még, nem! még azon kívül
Új kötelesség fáradalma vár ránk.

Föl kell emelnünk a szobrot megint
A hegyre, melyen egykor tündökölt,
A melyről olyan méltóságosan
Nézett alá a bámuló világra.

Föl, nemzetemnek apraja, nagyja,
Szégyen reá, ki lomhán vesztegel,
Dicsőség arra, a ki dolgozik...
Válaszszatok most: szégyen vagy dicsőség!

(Pest.)

Már mi nekünk ellenségünk...

Már mi nekünk ellenségünk
Egész világ, látom én;
Szegény magyar, beh magad vagy
Ezen a föld kerekén!

A kivel mi megosztottuk
Asztalunknak ételét,
Ruháinkat, hajlékunkat:
Éhenkórász volt elég.

A ki hozzánk jőne mostan,
Bajainkat osztani,
A ki velünk kezét fogna:
Nincs barát, nincs atyafi.

Nó de semmi, jó az isten,
Ugy lesz, a hogy lenni kell;
Hagyjanak el! csak magunkat
Mi magunk ne hagyjuk el.

És mi nem hagyjuk magunkat,
Mig lesz egy kéz és egy kard;
Fogadom azt, hogy megbánja,
A ki bántja a magyart!

Hosszu a mi türelmünk, de
Ha egyszer kifakadunk,
Akkor aztán hosszú ám és
Rettentő a haragunk.

Tudhatják az ellenségink,
Mint viselünk háborut,
Ha pedig már elfeledték,
Jól van, majd eszökbe jut.

Ugy elütjük-verjük őket,
Ha türelmünk megszakad,
Hogy magunk is megsajnáljuk
Szegény nyomorultakat!

(Pest.)

Ilyen asszony való nékem...

Ilyen asszony való nékem,
Mint az én kis feleségem,
Eszemadta kis barnája,
Te vagy a világ rózsája.

Nem vagyok az, a ki voltam,
A ki annyit szomorkodtam;
Csillagos ég az életem,
Ezt is neked köszönhetem.

Édes szemed mosolygása
Örömmnek kutforrása,
Többet ér egy tekinteted,
Mint a tavasz, mikor legszebb.

Meg is érem minélelőbb,
Megérem én azt az időt,
Hogy a hová lépsz, kedvesem,
Lábad nyomán virág terem.

Ha dicsérni akarnálak,
Sokfélének mondhatnálak,
Nem mondalak én egyébnek,
Csak az isten remekének!

(Pest.)

Kis fiú halálára.

Alig hogy kivettek a bölcsőből,
Kis fiúcska, koporsóba tettek;
Volt-e méltó a világra jőnöd?
Mi haszna volt rövid életednek?

Balga kérdés! te eleget éltél,
Bármi hamar végezed be pályád;
Hány nem érte meg, a mit te? ámbár
Késő vénség görbitette vállát.

Te megérted kurta életedben
A magyar nemzet föltámadását,
Te hallottad e szent zajt, s magad is
Kiáltottad: éljen a szabadság!

(Pest.)

Bánk bán.

Ügyefogyott király volt az
A második Endre,
Papucs alatt szuszogott az
Isten-teremtette;
Felesége tartotta az
Ország gyepőlőszárát,
Ógyelgett is ám a szekér
Majd tüled majd hozzád.

Gyöngye kéz az asszony keze,
Nem való kormányra,
Hátha még a gyöngeségnek
Gonoszság a párja!
Endre király, gonosz asszony
A te feleséged,
Szive gonosz, neve Gertrúd,
Születése német.

Gertrúd a jó magyarokat
Kutyába se vette,
Hivatalrul, méltóságrul
Le-letevegette,
A helyökbe meg a maga
Perepútyát rakta,
Maradtak vón, vesztek vóna
Ott a hazájokba!

Ilyen sértést szenvedtenek
A nagy uraságok,
A szegény nép meg szenvedett
Húzzavonjaságot,
Szenvedett az istenadta
Árva magyar népe,
Mint a Krisztus a keresztfán,
Olyan volt a képe;

Ugy fizette a sok adót,
Hogy a szeme düledt,
Nem volt irgalom számára,
Nem volt könyörület.
A királyi udvarból ily
Nyájas szavak jöttek:
»Dolgozz, paraszt, dolgozz, fizess,
Azután dögölj meg!«

Néhányan az efféléket
Magsokalták végre,
Szövetkeztek rettenetes
Összeesküvésre,
Azt mondták: »Söpörjük ki
A királyi házat,
Annyi benne a szemét, hogy
Igazán gyalázat!«

Csak Bánk bán, a nádorispán,
Tartóztatta őket,
Nem remélt-e sikert? vagy tán
Remélt jobb idöket?
De mikor a feleségét...
Iszonyú történet!...
Hogyan kezdjem? hogy végezzem?...
No jaj neked, német!

Bánk bánnak a feleségét
A királyné öcsese
Erőszakos lator móddal
Magszeplősítette.
Szép az asszony, ifju és szép,
Asszonyok virága!
S eltíporva, bele dobva
Fertőzet sarába!

»Föl, barátim!« ordit a férj
Kinja nagy voltában,
»Lelkemen a bosszuállás,
Kardomon halál van;
Föl, barátim, egyenesen
A királyi házba...
Királyi ház? bordélyház és
Zsiványok tanyája!«

És bementek egy csoportban
A királyi lakba,
Ott a német urak épen
Dózsöltek kaczagva,
Akkor is, míg a magyarnak
Borát, étkét falták,
A szegény magyar nemzetet
Vesztettül csufolták.

Megálltak ám a magyarok
A ház közepében,
Mendegyiknek egy-egy mennykő
Villogott szemében;
Meg is hökkent a németség
Egy keveset ekkor,
A ki ivott, gégejében
Eczetté vált a bor.

Kezdte pedig a beszédet
Mag' a nádor, Bánk bán,
Királynénak s udvarának
Jó estét kívánván:
»Jó estét, jó mulatságot,
Fölséges személyek!...«
A királyné: »Mit akartok,
Hivatlan vendégek?«

»Azt azonnal tudni fogod,
Nem soká váratlak.«
Felelt Bánk bán, »elbeszélem
Neked s ez uraknak.
Tiszteletet parancsolok!
Mert nemzet áll itten,
Egy megbántott nemzet és a
Bosszuálló isten.

Mi vagyunk a vendégek itt?
 És nem ti lennétek?
 Ti vagytok itt a hivatlan
 S hálátlan vendégek!
 Befogadtunk titeket s ti
 Kivertetek minket,
 És eszitek és iszszátok
 Testünket, vérünket.

De csak ettétek... mert ez az
 Utolsó falattok,
 A mi most van szájatokban
 Ettől megfuladtok!
 Először is te halsz meg, te
 Gertrúd, német szajha!
 Te királyné s kerítóné
 Egy személyben!... rajta!

Bánk bán kardja a királynét
 Át meg átaljárta,
 S magyarság a németiséget
 Hányta mind kardjára.
 A ki bírta, megszökéssel
 Életét elorzá;
 Meghalt, a ki nem szökhett...
 Kitisztult az ország!

(Pest.)

Ausztria.

Miként elpusztult Jeruzsálem,
 El fogsz pusztulni Ausztria,
 S mint Jeruzsálemnek lakói,
 Földönfutók lesznek császárajaid,
 Földönfutók és üldözöttek!
 Készüljetek,
 Ti fölfuvalkodott félistenek,
 Az óra kondul s futnotok kell,
 Hogy el ne zúzzanak
 Az omló trónus romjai...
 Ott veszni nem szabad ti nektek,
 Ti nektek élni, hosszan élni kell a
 Bukás után
 Nyomorban, végetlen nyomorban!
 Hiába mossátok kezeiteket
 Ti Pontius Pilatusok,
 Ámíthatjátok a világot,
 De lát az isten s ismer bennetek,
 S nincs számotokra többé kegyelem;
 Vagy érdemeltek-e

Csak annyit is az ég kegyéből,
 A mennyitől egy hajszál meghajol?
 Nem! — Birodalmatok
 A szabadság kalváriája,
 Uralkodás volt minden vágyatok,
 Ezért emeltetek Munkácsokat,
 Hogy a szellem világát, melegét,
 A rabbilincsek e fölolvastóját
 Elrejtétek mélységes föld alá,
 S fölötte a sötétségben buján
 Tenyészhessék a zsarnokok virága,
 A test s lélekzsibbasztó butaság...
 Elrablottátok a népek jogát,
 És elloptátok kincseit,
 Ti bíboros haramják,
 Ti koronázott tolvajok!

De a lopott vagyont
 El ne vizitek magatokkal;
 Félmeztelen
 Fognak kiverni titeket
 A fölemelkedett alattvalók,
 Mint a tűzkardos angyal
 Ádámot-Évát a paradicsombul.
 Kolduljatok, miként
 Koldultak milliók miattatok!
 Koldulni fogtok és
 Nem nyertek alamizsnát,
 Mert a kihez fordultok, az mind
 Gázságítoknak áldozatja volt,
 Rátok köp, elrüg bennetek,
 És undorodva fordul el!
 S ha ekkép éhen vesztetek,
 Dögtestetekre hollók szállanak,
 Mert nem lesz és ne légyen ember az
 Utálat miatt, a ki eltemessen;
 A hollók gyomra lesz majd sírotok.
 És szemfedőtök a népeknek átka!

(Pest.)

A tavaszhoz.

Ifju lánya a vén télnek,
 Kedves kikelet,
 Hol maradsz? mért nem jelensz meg
 A világ felett?

Jöszte, jöszte, várnak régi
 Jó barátaid;
 Vond föl a kék ég alatt a
 Fák zöld sátraid.

Gyógyítsd meg a beteg hajnalt,
Beteg most szegény,
Oly halványan üldögél ott
A föld küszöbén;

Áldást hoz majd a mezőre,
Ha meggyógyítod:
Édes örömkönyveket sír,
Édes harmatot.

Hozd magaddal a pacsirtát,
Nagy mesteremet,
A ki szép, szabad dalokra
Tanít engemet.

S ne feledd el a virágot,
S ne feledd el ezt,
Hozz belőle, a mennyit csak
Elbír két kezed.

Nagyobbodtak a halálnak
Tartományai,
S bennök sokan a szabadság
Szent halottai;

Ne legyenek szemfedőtlen
Pusztá sír alatt:
Hintsd reájok szemfedőt
A virágokat!

(Pest.)

Föl!

Elég soká voltunk fajankók,
Legyünk végtére katonák!
Elég volt már a furulyából,
Riadjatok meg, harsonák!

Elöl pofoznak, hátul rugnak,
Hazám, tovább is tűrsz-e még?
Nem lobbansz föl, míg mennykövével
Föl nem gyújt a haragos ég?

Oh nemzetem, hát bírnak téged
Örökké féken tartani
A nagyfejűek s kisszivűek
(A táblabírák) szavai?

Vagy úgy van, a mint ők beszélnek,
Hogy elfajult már a magyar,
Hogy gyöngeségből, gyávaságból
Harczolni nem bír, nem akar?

Hazugság, szennyes gaz hazugság
S mint a nyelvek, akkora;
Nem pezsg, nem habzik a magyar nép,
Csendes, de tüzes, mint bora.

Csak volna harcz, csak öntenék már
Vérünket, bár csak öntenék!
Majd meglátjátok, holtrészeg lesz
Minden csepptől egy ellenség.

Siess, hazám, napfényre hozni
Világraszóló híredet,
Mit német járom, német ármány
Elrablott és eltemetett.

Jöjön ki kardod a hüvelyből,
Mint fellegek közül a nap,
Vakúljanak meg s megvakúlnak,
A kik reá pillantanak.

Elég soká voltunk fajankók.
Legyünk végtére katonák!
Elég volt már a furulyából,
Riadjatok meg, harsonák!

(Pest.)

Uton vagyok, s nem vagy velem...

Uton vagyok, s nem vagy velem,
Jó angyalom, szép kedvesem,
De jól tudom, lépésimet
Híven kíséri szellemed.
Csak azt tudhatnám, édesem,
Minő alakban jársz velem?
Tán e szellő vagy, mely illattal
Röpül hozzám s játszik hajammal?
Az alkony pírja vagy talán
Amott az ég boltozatán?
Vagy tán az esti csillag, mely
Reám ezüst sugárt lövel?
Vagy a madárka vagy, ki ottan
Ugy megdalolgat a bokorban?
Vagy a kicsiny virág vagy itt,
Ki úgy veti rám szemeit,
Mikéntha mondaná: oh törj le,
És vígy magaddal, tégy szivedre!...
Mondd meg nekem, sügd meg nekem
Melyik vagy, édes kedvesem?

(Nagy-Kőrös.)

A király esküje.

Megesküött a király
Hunyadi Lászlónak:
»Esküszöm az égre,
Az ég istenére,
Bántani nem foglak.«

Készül föl Budára
Jó Hunyadi László.
Ne menj fel, ne menj fel,
Ne légy életeddel
Könnyelműen játszó!

Vermed lesz Budavár,
Bele esel, ha mégysz,
Maradj lenn Belgrádban,
Vagy bujdoss hazátlan,
Szép fiatal vitéz.

Kora még te néked
Sírba fekünnöd le,
Éktelen halotti
Szemfedőt boritni
Ékes szemeidre.

Hazám szép vitéze,
Ne menj föl Budára!
Látod mi villog ott?
Nem a te csillagod...
Hóhérbárd sugára!

»Balga aggódástok
Nem ijeszt el engem;
Köszönöm tanácsotk,
De reá nem állok,
Megyek, föl kell mennem.

Vén Budavárban van
Ifju menyasszonyom;
Érted száz halálba
Mennék meg sem állva,
Szerelmes angyalom!

De halálrul ottan
Szó sincs, nem is lehet,
Megesküttél nekem
Királyom, s én hiszem
Szent esküvéseidet.«

Nemes bizalommal
László Budán termett.
Ássák a zsványok,
Ássátok, ássátok
Alája a vermet!

Menyasszonya keblén
Meg sem pihenhetett,
Szerelme egébül
Mély pokolba szédül:
Tömlöczbe vettetett.

»Miért dobtok engem
Fekete tömlöczbe?«
»Mert királyod ellen
Van szándék szivedben;
Hűséged megszegve.«

»Én királyom ellen!
Én hűséget szegő!
Emelj szót ellenem,
Lelkiismeretem,
Légy bíróm, lépj elő.

Ez hallgat, ez alszik,
Mint csecsemő gyermek
Anyja lágy ölében,
S engemet, oh szégyen!
Itt bilincsre vernek.

Vegyétek le rólam
Ezt a rozsdás vasat,
S adjátok helyébe
Hazám védelmére
Tündöklő kardomat!«

Beszélhetsz jó vitéz,
Senki sem hallgat rád,
Tömlöczöd becsukták,
Halld fordulni kulcsát,
Csikorogni a zárt.

Nem sokáig hagyták
Hogy magát emészsze
Nagy Magyarországnak
Legszébbik virága,
Legnagyobb vitéze.

»Kelj föl és jöszte ki!«
»Szabad vagyok tehát?«
»Szabad léssz, oly szabad,
Hogy egy óra alatt
Ott vagy, a hol apád.«

»Mit, megöltök engem,
Apám szent nevére,
Ez örült merészség!...
Ki sem hallgatva még,
És már elítélve.

Hunyadi Jánosnak
Vagyok én gyermeke:
Velem így tennetek
Nem rettent bennetek
E félisten neve?

De volnék akárki,
Én ártatlan vagyok,
S a király végtére
Esküvel ígérte,
Hogy bántani nem fog!

Halld meg, egész világ,
Te hozzád kiáltok:
Igy add rá hitedet,
Ha esküvéseket
Tesznek a királyok!«

Szép vitéz Hunyadit
Föl Szent-György terére
Hurczolták a latrok...
Többet is akartok
Tudni? kifolyt vére!

Háromszor csapott a
Hóhér a fejéhez,
S László vitéz még él,
Él, s halljátok, beszél,
Ekkép szól a néphez:

»Én ártatlan vagyok;
Ha volna is vétkem,
Bűnhödtem már érte
S törvény értelmébe'
Szabad már személyem!«

S föláll László vitéz,
De megbotlik lába,
S estében negyedszer
Sujt hozzá a mester
És fejét levágja.

Lemenőben volt a
Nap, piros volt arcza,
Vad haraggal vetett
Végső tekintetet
A véres piacra.

Azért volt a nap oly
Haragos kedvében,
Hogy a nép csak állt ott,
S merőn száját tátott
Tehetetlenségben.

Mért nem éltem akkor!
Mért nem voltam ottan!
Kiáltottam vón a
Gyáva bámulókra
Veszett fájdalommban:

»Föl, ha istened van,
Föl magyar nép, és e
Gaz királyt legottan
Fojtsuk az ártatlan
Áldozat vérébe!«

(Pest.)

Feleségem és kardom.

Galamb van a házen,
Csillag van az égen,
Az én ölemben van
Kedves feleségem;
Ugy tartják szeliden
Ringató karjaim,
Mint a harmatot a
Rezgő fa lombjai.

Nagy a mi örömünk,
Nagy a mulatságunk,
Gyöngynek is beillik
Fényes boldogságunk!
De az én kardomnak
Ez sehogy sem tetszik,
Ránk szemét a falról
Mogorván mereszti.

De meg nincs is okod
Engemet féltened,
Hiszen ismerhetnéd
Már feleségemet,
Ismerhetéd lelkét,
Ezt a ritka lelket,
A minőt az isten
Nem sokat teremtett.

Ha már megöleltem,
Mért meg ne csókolnám?
Csókokban nem szegény,
Nem is fősvény a szám.
Beszélgetünk is, de
Az csak félig beszéd,
A másik fele már
Csókokba olvad szét.

Mit nézesz, öreg kard,
Olyan mérgesen ránk?
Vén golyhó, talán a
Szerelemfáltás bánt?
Hagyd el ezt te, bajtárs,
Nem való ez néked,
Ha férfi vagy, ne űzz
Asszonymesterséget.

Ha szüksége van a
Hazának karomra,
Téged saját keze
Köt fel oldalamba,
Oldalomra köt, és
Búcsuját így veszi:
Menjetelek, legyetek
Egymásnak hívei!

(Pest.)

Fekete-piros dal.

Hagyjátok el azt a piros-fehér-zöld színt,
Lejárt az ideje!
Más szín illeti most a magyar nemzetet:
Piros és fekete.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Kicsiny sziget vagyunk tenger közepében,
Erős vihar támad,
Minden felől jönnek és megostromolják
A habok hazámat.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Készül az ellenség; és mi készülünk-e?
Mit csinál a kormány?
A helytt, hogy örködnék, mélyen, mélyen alszik
Fönn a haza tornyán.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Fönn a kormány alszik, mi pedig itt alant
Vigadunk, dőzsölünk,
Míntha mind a három isten nem gondolna
Mással, csak mi velünk.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

(Pest.)

Eszembe jut Mohács, az a szomorú kor!
Akkor is így tettünk,
Terített asztalnál telt poharak körül
Bút és bajt feledtünk.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Mohács, Mohács!... tarka lepke, gondatlanság
Röpködött előttünk,
Azt űztük, pedig már a török oroszlán
Elbődült mögöttünk.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Hol lesz az új Mohács? hol megint húszezer
Magyar vitéz vész el,
Mérőföldre nyúló rónát borítva el
Kiomló vérével.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Hol lesz az új Mohács? a hol megint lemegy
Majd a haza napja,
S háromszáz évig vagy talán soha többé
Arczát nem mutatja!
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Mit nem beszél az a német...

Mit nem beszél az a német,
Az isten nyila ütné meg!
Azt követeli a svábság:
Fizessük az adósságát.

Ha csináltad, fizesd is ki,
Ha a nyelved öltöd is ki.
Ha meggebedsz is belője,
Ebugatta himpellére!...

Ha pediglen nem fizetünk,
Aszondja, hogy jaj mi nekünk,
Háborút küld a magyarra,
Országunkat elfoglalja.

Foglalod a kurvanyádat,
De nem ám a mi hazánkat!...
Hadat nekünk ők izennek,
Kik egy nyúlra heten mennek.

Lassan német, húzd meg magad,
Könnyen emberedre akadsz;
Ha el nem férsz a bőrödbe,
Majd kihúznak mi belőle!

Itt voltatok csókolózni?
Mostan jöttök hadakozni?
Jól van hát, jól van, jójetelek,
Majd elválík, ki bánja meg.

Azt a jó tanácsot adom,
Jójetek nagy falábakon,
Hogy hosszúkat léphessetek,
Mert megkergetünk bennetek.

Fegyverre nem is méltatunk,
Mint a kutyát kibotozunk,
Ugy kiverünk, jobban se kell,
Még a pipánk sem alszik el!

(Pest.)

Miért kisérsz...

Miért kisérsz minden lépten-nyomon,
Te munkás hazaszeretet?
Éjjel nappal mért mutatod nekem
Gonddal borított képedet?
Örökké itt vagy, itt vagy én velem,
Úgy is látlak, ha behunyom szemem.

Tudom, kevés, mit a honért tevék,
De megtevém, a mennyi telt;
Van, a kinek nagyobb az ereje,
S mégis kevesebbet mivelt;
Kérlek, fordítsd el tőlem képedet
Csak egy időre, hazaszeretet!

Oh hadd feledjem, hogy polgár vagyok!
Itt a tavasz, virít a föld,
Virágillat s a zengő madarak
Dala eget földet betölt,
Arany felhők, e nyájas szellemek,
Fejem fölött vidáman lengenek.

Oh hadd feledjem, hogy polgár vagyok!
A költészetnek istene
Olyan kegyes hozzám; iránta én
Hálátlanságba essem-e?
Ott vesztegelni hagyjam lantomat,
Míg a bútól majd húrja szétszakad?

Oh hadd feledjem, hogy polgár vagyok!
Van ifjuságom s kedvesem,
Gyöngyökbe foglalt órákkal kinál
Az ifjuság s a szerelem,
És minden óra, mit el nem vevék,
Egy elpazarlott örök üdvösség.

Hah, mennyi tündér együtt: ifjuság,
Tavasz, költészet, szerelem!
El hagyjam őket tőlem szállani?
Utánok vágyva nyúl kezem...
Jertek hozzám... nyujtsátok karotok...
Öleljetek meg, tietek vagyok!

(Pest.)

Szülőföldemen.

Itt születtem én ezen a tájon
Az alföldi szép nagy rónaságon,
Ez a város születésem helye,
Mintha dajkám dalával vón tele,
Most is hallom e dalt, elhangzott bár:
»Cserebogár, sárga cserebogár!«

Ugy mentem el innen, mint kis gyermek,
És mint meglett ember úgy jöttem meg.
Hejh azóta húsz esztendő telt el
Megrakodva búval és örömmel...
Húsz esztendő... az idő hogy lejár!
»Cserebogár, sárga cserebogár!«

Hol vagytok, ti régi játszótársak?
Közületek csak egyet is lássak!
Foglaljatok helyet itt mellettem,
Hadd felejtsem el, hogy férfi lettem,
Hogy vállamon huszonöt év van már...
»Cserebogár, sárga cserebogár!«

Mint nyugtalan madár az ágakon,
Helyrül helyre röpköd gondolatom,
Szedegeti a sok szép emléket,
Mint a méh a virágról a mézet;
Minden régi kedves helyet bejár...
»Cserebogár, sárga cserebogár!«

Gyermek vagyok, gyermek lettem újra,
Lovagolok fűzfasípot fújva,
Lovagolok szilaj nádparipán,
Vályuhoz mék, lovam inni kíván,
Megittattam, gyi lovam, gyi Betyár...
»Cserebogár, sárga cserebogár!«

Megkondúl az esteli harangszó,
Kifáradt már a lovas és a ló,
Haza megyek, ölébe vesz dajkám,
Az altató nóta hangzik ajkán,
Hallgatom, s fél álomban vagyok már...
»Cserebogár, sárga cserebogár!« ... — —

(Félegyháza.)

Két ország ölelkezése.

És az idő eljött, bár nem hamar,
De nem is későn még, midőn
A szent imádság meghallgatva lőn,
Midőn egygyé lett mind a két magyar!...
Ki eddig a porban hevertél,
Légy üdvözölve kebelünkön, Erdély!
Oh nemzetemnek drága szép testvére,
Simulj, simulj testvéred kebelére,
A melyben a szív, most oly édesen ver...
Légy üdvözölve százszor, százezerszer!

Mi jól esik ölelkezésünk,
S még is milyen sokáig késtünk!...
De mindegy, mindegy, feljött végre
A győzedelmes nap az égre,
Mely összesímult arczainkra süt.
S örömkönyűket szarit mindenütt.
Oh nap, ne bántsd e könnyeket,
Melyek most pilláinkon rengenek,

A melyeket
Öröm csepegtetett;
Hagyd a világnak végeiglen
Ottan ragyogni szemünkben,
Hagyd ott ragyogni mindég!...
Magyar szemében ez oly ritka vendég.

Együtt vagyunk és együtt maradunk
Nincs isten és nincs ördög, a ki
Ismét széjjel birná szakítani
Ölelkező karunk.
Egy volt a bölcsőnk, koporsónk is egy lesz,
Ha majd leszállunk a holt nemzetekhez...
De én nem félek többé a haláltul;
Viselje bármilyen csalárdul
A változékony sors magát,
Sebet kapunk talán, de nem halált.

Jöhetsz, most már jöhetsz, vihar,
Nem rettegjük már haragod,
Két ország egygyé olvadt,
Két élű kard lett a magyar,
Mely jobbra is vág, balra is vág,
És jobbra-balra majd érzik csapását!
S te, lélkem, szállj a Királyhágón által
Érzelmimnek tündérvilágával,
És szórd el ott e kincseket,
Ajándékozz meg ifjat, öreget,
Hadd gazdagodjék mindenik meg,
De legszebb részét add a székelyeknek!
Csókold meg a székely fegyvereket,
Azok csókodtul tündököljének,
S azoktól nyerj te hős-erőt,
Mely úgy tündöklük a világ előtt!
S ha bejárád a völgyeket,
Röpülj föl s állj meg bérczeik felett,
S hogy megismerjék a rónák fiát,
Játszál szemökkel, mint a délibáb.

(Pest.)

Kis-Kúnság.

Hova szívem, lelkem [gyott,
Mindig, mindenhonnan vissza-visszavá-
Ujra láttam végre születésem földét,
A szép Kis-Kúnságot!
Bejártam a rónát,
Melyet átölel a Tisza-Duna karja,
S ölében, mint kedves mosolygó gyermekét
Az anya, ugy tartja.

Itt vagyok megint a
Nagyvárosi élet örökös zajában,
Oh de képzeletem most is oda lenn az
Alföld rónáján van;
Testi szemeimet
Behunyom, és lelkem szemeivel nézek,
S előttem lebegnek szépen gyönyörűn az
Alföldi vidékek.

Forró nyárközép van,
Kapaszkodik a nap fölfelé; sugára
Mint a lángeső oly égető özönnel
Ömlik a pusztára . . .
Puszta van körültem,
Széles hosszú puszta, el is látok messze,
Egész odáig, hol a lehajló ég a
Földdel olvad össze.

Gazdag legelőkön
Visz az út keresztül; ott hever a göboly,
Rekkenő a hőség, azért nem fogyaszt most
A kövér mezőből.
Cserény oldalánál
Szundikál a gulyás leterített subán,
Kutyái is lomhák, nem is pillantanak
Az utazó után.

Itten a lapályon
Egy ér nyúlik végig, meg se mozdul habja,
Csak akkor loccsan, ha egy-egy halászmadár
Szárnyával megcsapja;
Szép fővény az alja,
Egészen lelátni sárga fenekére,
A lusta pióczák s a futó bogarak
Tarka seregére.

Szélén a sötétzöld
Káka közt egy-egy gém nyakát nyujtogatja,
Közbe hosszú orrát üti víz alá a
Gólyafiak anyja,
Nagyot nyel, és aztán
Főlemeli fejét s körülnéz kényesen,
A vízparton pedig töméntelen bíbicz
Jajgat keservesen.

Amott egy nagy ágas
Áll szomorún, egykor kútágas lehetett,
Mellette a gödör, hanem már beomlott,
Be is gyepesedett;
Elmerengve nézi
Ez a kútágas a távol délibábot,
Nem tudom, mit nézhet rajta? hisz affélét
Már eleget látott.

Ott van a délibáb
A láthatár szélén . . . nem kapott egyebet,
Egy ütöttkopott vén csárdát emelt föl, azt
Tartja a föld felett.
Emerre meg gyérül
A legelő, végre a nyoma is elvész,
Sárga homokdombok emelkednek, miket
Épít s dönt a szélvész.

Nagy sokára egy-egy
Tanya tünedez fel, boglyák és kazalok,
Rajtok varju károg, itt-ott egy mogorva
Komondor csavarog.
Tenger szántóföldek
Terjednek szerteszét, rajtok áldott búza,
Lefelé hajlanak, kalászaikat a
Nehéz mag lehúzza.

A zöld búza között
Piros pipacsok és kék virágok nyilnak,
Imitt-amott sötét-vörös tüskerözsza,
Mint egy vérző csillag.
Közeleg az este,
Megaranyosodnak a fejér fellegek,
Szép felhők! mindenik úgy megy el fölöttünk
Mint egy tündérrege.

Végre ott a város,
Közepén a templom, nagy komoly tornyával,
Szanaszét a város végén a szélmalmok
Széles vitorlákkal.
Ugy szeretek állni
A szélmalmok előtt! elnézem ezeket,
A mint vitorlájok hányja, egyre hányja
A czigánykereket.

(Pest.)

A nemzetgyűléshez.

Ott álltok a teremnek küszöbén,
Melyből a nemzet sorsa jön ki majd,
Megálljatok, ne lépjetek be még,
Hallgassátok ki intő szózatom . . .
Egy ember szól, de milliók nevében!

Az a hon, melyet őseink szereztek
Verítékökkel s szívök vérivel,
Az a hon többé nincs meg, csak neve
Bolyong közöttünk, mint a temetőből
Éjféli órán visszajött kísértet . . .
Az a hon többé nincs meg, falait

Elmorzsolák a mult kor férgel,
S az új vihar szétfújta födelét,
S lakói most az ég alatt tanyáznak,
Mint a vadállat és mint a madár.
Mit őseink egy ezredév előtt
Tevének, azt kell tenni most ti nektek
Bármily erővel, bármily áldozattal,
Bár mind egy szálig elvesztek belé,
Hazát kell nektek is teremteni!
Egy új hazát, mely szebb a réginél
És tartósabb is, kell alkotnotok,
Egy új hazát, ahol ne légyenek
Kiváltságok kevély nagy tornyai,
Sötét barlangok, denevértanyák,
Egy új hazát, hol minden szögletig
Eljusson a nap s tiszta levegő,
Hogy minden ember lásson s ép legyen.
Nem mondom én: a régi épületnek
Dobjátok félre mindenik kövét,
De nézzetek meg minden darabot, mit
Alapnak vesztek, s a mely porhatag már,
Vessétek azt el kérlelhetlenül,
Bármily szent emlék van csatolva hozzá,
Mert jaj a háznak, mely alapba' gyöngé,
Mert fáradoztok akkor hasztalan lesz,
Egy percz jöhet, s az épület ledől,
S rosz gazda, a ki mindig újra épít,
S ma vagy holnap, de végre tönkre jut.

Számot vetett-e mindenik magával,
Minő dologra szánta el magát?
Nagy a dicsőség, melyet mindegyik
Szerezhet itten, de tudjátok-e,
Csak nagy munkáért jár ez a dicsőség!
A kit nem égő honfiérzelem
És tiszta szándék vezetett ide,
Kit a hiúság vagy silány önérdék
Csábít e helyre, az szentségtelen
Lábbal ne lépjen e szentelt küszöbre,
Mert hogyha egyszer átlép és kijő majd,
Átok s gyalázat lesz kísérete,
Melylyel haza s később a sírba megy. —
Ti, kik szívéből bálványistenek
Ki nem szoriták az igaz nagy istent,
Kiknek szívében a honszeretet
Mint szentegyházi oltárlámpa ég,
Eredjete be és munkáljatok,
Legyen munkátok oly nagy, oly szerencsés,
Hogy bámultában, majd ha látni fogják,
Megálljon rajta a világ szeme,
A bennlakókat vallja boldogoknak
És istenítsé a kik építették!

(Pest.)

Miért zárjátok el az útamat?

Miért zárjátok el az útamat?
Bocsássatok!
Előre vonnak vágyaim, de én
Használni s nem ragyogni akarok.

Veszélyben a hon, s tette híja föl
Minden fiát,
S reményeim sziklái állok én,
Lelkemre százszoros viszhang kiált.

Szilárd reményem, mint a sziklakő,
Mely nem remeg,
Hogy helyemen majd becsület marad,
Hogy a hazáért sokat tehetek.

A tettek vágya, tettek ereje,
Mint vad patak,
Foly rajtam át, a melynek habjai
Szilaj morajjal mélybe omlanak.

Fölnézek a nyárdéli napba és
Nem fáj szemem.
Lenézek örvény fenekére és
Lenézek bátran, nem szédül fejem.

Közönséges napokban csak megáll
Más is helyén,
De majd ha minden ember tántorog,
Ottan leszek majd, s nem tántorgok én!

És jöni fognak rettentő napok,
A milyeket
Csak álmodik most holdas éjeken
Az örülésig rémült képzelet.

Nem várok én dicsőséget s díjat
Munkáimért . . .
Kötelességet ingyen tenni kell,
S kötelesség munkálni a honért;

És a dicsőség? isten hírvél
Tovább mehet,
Nem kell nekem kaczer leány, midőn
Ölelhetem hű feleségemet.

Miért zárjátok el az útamat?
Bocsássatok;
Előre vonnak vágyaim, de én
Használni s nem ragyogni akarok.

(Pest.)

A gyáva faj, a törpe lelkek...

A gyáva faj, a törpe lelkek,
Kik nem szégyenlik magokat
Sápadni, ha kezemben a lant
Egy-egy merészebb hangot ad,
Ha a közelgető viharnak
Megérint hírmondó szele,
S dalom, mint elkapott madár, a
Földről magasra száll vele.

A vész csak készülöben van még,
És nem szakít le egyebet,
Mint ajkamról egy-egy hangos szót,
A fákról egy-egy levelet;
Hah, majd ha minden erejével
Fog dúlni és üvölteni,
S szívem mélyét forgatja föl s a
Fát gyökerestül tépi ki!

Mit mondotok, mit tesztek akkor,
Ha a világnak sarkai
Földindulástul, mennydörgéstül
Többől meg fognak ingani,
Ha összevesz, mint négy vadállat,
És pusztít mind a négy elem
S én vérbe mártott lantomat majd
Véres kezekkel pengetem!

(Pest.)

A márcziusi ifjak.

Szolgáságunk idejében
Minden ember csak beszélt,
Mi valánk a legelsők, kik
Tenni mertünk a honért!

Mi emeltük föl először
A cselekvés zászlaját,
Mi riasztók föl zajunkkal
Nagy álmából a hazát!

A földet, mely koporsó volt
S benn egy nemzet a halott,
Megillettük, és tizennégy
Miljom szív földobogott.

Egy szóvá s egy érzelmmé
Olvadt össze a haza,
Az érzélem »lelkesülés«,
A szó »szabadság« vala.

Oh ez ritkaszép látvány volt,
S majd ha vénül a világ,
Elmondják az unokáknak
Ezt a kort a nagyapák.

És mi becsben, hírben álltunk,
Míg tartott a küzdelem,
De becsünknek, de hírünknek
Vége lett nagy hirtelen.

Kik nem voltak a csatán, a
Diadalhoz jöttek,
S elszedék a koszorúkat,
Mert a szóhoz értenek.

E sereg, mely, míg a harc folyt,
El volt bujva vagy alutt,
Igy zugott a diadalnál:
Mi viseltünk háborút!

Legyen tehát a tiétek
A dicsőség és a bér,
Isten neki... nem küzdénk mi
Sem dicsőség, sem díjért.

És ha újra tenni kell majd,
Akkor újra ott leszünk,
És magunknak bajt s tinektek
Koszorúkat szerezzünk.

Viseljétek a lopott hírt,
A lopott babérokat,
Nem fogjuk mi fejetekről
Leszaggatni azokat.

Abban lelünk mi jutalmat,
Megnyugoszunk mi azon:
Bárkié is a dicsőség,
A hazáé a haszon!

(Pest.)

Ismét magyar lett a magyar...

Ismét magyar lett a magyar,
Mert ekkorig nem volt a,
Hogy is lett volna? szolgálta volt,
S nem magyar, a ki szolgál!

Ismét magyar lett a magyar,
Bilincset összetörte,
Mint őszzel a száraz levél,
Csörögve hull a földre!

Ismét magyar lett a magyar,
Kardot ragad' kezébe,
Kardján a napsugár ragyog
S a bátorság szemébe!

Ismét magyar lett a magyar,
Lángol, piroslik arcza,
Kitűzött zászló mindenik,
A mely jelt ad a harcra!

Ismét magyar lett a magyar,
Egy szív miljók keblében,
És dobbanása rémület
Az ellenség fülében!

Ismét magyar lett a magyar,
A síkra állt vitézül,
Es a világ, a nagy világ,
Csodákat látni készül!

Ismét magyar lett a magyar,
S világ végéig az lesz,
Vagy iszonyúan és dicsőn
Mind, mind egy szálig elvesz!

(Pest.)

Dobzse László.

Dobzse László ő felsége
Magyarok királya
Nem hiába hogy cseh volt, de
Hejh csehül is álla.

Parancsolni nem szeretett,
Nem is értett hozzá,
S hogyha értett vón is, szavát
Nem fogadt' az országot.

Üres volt a feje néki,
Üresebb a zsebje,
Egy keserves polturáért
Könyökig vájt benne.

Ruháján a moly s az idő
Megrágtá a prémet,
Mely színű volt? nem lehetett
Tudni, csak ugy rémlett.

Parasztfolttal csapta pofon
Csizmáját a varga,
Rozsdás volt a sarkantyúja,
Ferde volt a sarka.

Kamrájában az egerek
Semmi kárt sem tettek,
Mert biz ott a legjobb szándék
Mellett sem tehettek.

Pinczében oly bőséggel
Állott a sok jó bor,
Hogy egy gyűszűnyi sem telt a
Legnagyobb hordóbol.

Ha éhezni méltóztatott
Király ő felsége,
Egyik másik alattvaló
Hitta meg ebédre.

De nem bánta ám meg, a ki
Meghivá ebédre,
Ő felsége kegyelmesen
Gróffá tette érte.

Szegény király, szegény király...
De vigasztalódjál,
Még szegényebb királyok is
Lesznek, mint te voltál. —

Dobzse László ő felsége
Magyarok királya
Nem hiába hogy cseh volt, de
Hejh csehül is álla!

(Pest.)

A magyar nép.

Szabad a magyar nép, szabad valahára,
Kinek lánczot vertek kezére lábára,
S görbedt derekával a rabigát vontá,
Mintha csak állat és nem ember lett volna.

Szabad a magyar nép, fejét föltarthatja,
Kénye-kedve szerint kezeit mozgatja,
S mely előbb mint bilincs őtet szorította,
A vasat mint kardot ő szorítja mostan.

Szabad a magyar nép... lejárt napod, német!
Nem tánczoltatod te többé ezt a népet,
S piócza módjára nem szivod a vérét,
Megfizette isten gonoszságod bérét.

E földön legyen úr a tót vagy a német?
E földön, hol annyi vitéz magyar vérzett!
Magyar vér szerezte ezt a dicső hazát,
És magyar vér ezer évig oltalmazá!

Nincs itt urasága csak az egy magyarnak,
S kik a mi fejünkre állani akarnak,
Azoknak mi állunk feje tetejére,
S vágjuk sarkantyúnkat szíve közepébe!

Vigyázz, magyar, vigyázz, éjjelis ébren légy,
Ki tudja, mikor üt rajtad az ellenség?
Ha eljön, ugy jőjön, hogy készen találjon,
Még a félhalott se maradjon az ágyon!

Haza és szabadság, ez a két szó, melyet
Először tanuljon dajkától a gyermek,
És ha a csatában a halál eléri,
Utószor e két szót mondja ki a férfi!

(Pest.)

Kun László krónikája.

Fene gyerek volt az a Kun László,
Magyarország egykori királya!
Kun Lászlónak azért hiták őt, mert
A kunokkal volt czimboraságba'.

Az igaz, hogy torkára forrt az a
Kun barátság, benntörött bicskája...
De ez már a vége; kezdjük elől,
Ne hágjunk rá a szép rend nyakára.

A mit mondtam, újra csak azt mondom:
Fene gyerek volt biz ő kegyelme;
Az ördög se tudja, hogy mi volt több,
Emberség-e vagy kutyaság benne?

A koronát még kölyök korában
Nyomintották a fejére néki,
S már csatázott siheder korában,
És vala nagy az ő vitézségi.

Ottokárral, híres cseh királylyal,
Keveredett kemény háborúba,
És pediglen Ottokár alól e
Háborúban a gyékényt kihúzta.

A cseheknek nagy királya ott a
Csatatéren a fűbe harapott,
Lászlót pedig nem tekinték máskép,
Hanem csak úgy, mint egy új csillagot.

Haza ment ám, hanem otthon bezeg
Fenekestül fölfordult az ország,
Olyan volt, mint a Csáki szalmája,
És e bajt a nagy urak okozták.

Természetes, hogy mikor a macska
Nincs otthon, az egerek tánczolnak...
A nagyurak kapták magokat hát,
Egymással mind rútol hajba kaptak.

László király, szerelmes öcsénk,
Már most aztán fogj erősen hozzá...
Dehogy fogott, dehogy fogott! kisebb
Gondja is nagyobb volt, mint az ország.

Neki lódul, becsap a kunokhoz,
S haza gondját eltemeti szépen
Kun legények telt kupái mellett,
Kun menyecskék dagadó ölében.

És a midőn hítes felesége
Szót emelne e miatt előtte,
Egy szikrát sem teketóriázott,
Azon módon elkergette őtet.

S melege lett pap uraiméknak
Kegyetlenül szorult a kapczájok,
László király a pogány kunokat
Fosztogatni uszította rájuk.

Meghallja ezt a szentséges pápa,
S haragjában adtateremtettéz,
És meghagyja egyik püspökének:
»Rendcsinálni magyarokhoz elmégysz!»

És el is jött azonnal a püspök,
S oda vitte jó móddal a dolgot,
Ugy szívére beszélt a királynak,
Hogy elméje javuláson forgott.

Meg is javult, istenes szándékból
Megtéríté papok vesztességét,
A kunoknak sátorát elhagyta,
S visszavette elvert feleségét.

De egyszerre más jutott eszébe...
Gyüleseztek a papok Budában...
Megunta a locsogást fecsegést,
S szétzavarta őket hamarjában.

Fenyegeti a pápa követe,
A püspök, hogy majd átkot vet rája...
Bánja is ő! galléron csipeti,
A szent embert és tömlöczbe zárja.

És a régi tivornyázó élet
Alvó zaját újra fölkellette,
Fölkereste a kún czimborákat,
S ott virított rózsaszínű kedve.

Megcsóválta fejét a nemzet, és
Szólt: »A mi sok, az csak sok, hiába!
Ha ez így tart, belénk üt a mennykő.«
S László komát betették fogságba.

Nem sokáig üldögélt a hűsön,
Kinyitották tömlőczét és szóltak:
»Lángban, vérben áll a haza, király,
Jer és győzd le a kún lázadókat!«

»Rajta tehát!« fölkiálta László,
»El, utánam élet és halálra!
Rég vagy, kardom, a homályban... mostan
Vess homályt a nap koronájára!«

És vezette hadát a kunokra,
S ránczba szedte őket nagy csunyául,
Kit levert a harczmezőn közülök,
Kit pedig kiűzött a hazából.

S megragadta a kormányt erősen,
Megmutatta, hogy ő milyen férfi,
Hogy ő nem csak a korhelykedést, de
A nemzetnek ügyeit is érti.

A gonoszok meghunyászkodának
S a királyra reszketéssel néztek,
A jók szívét pedig seregestül
Szállták meg a mosolygó remények.

De alig hogy elmosolyodott a
Nemzet, újra lebigyedt a szája,
Mert azt vette észre, hogy istentől
Ujra elrugaskodott királya.

El bizony, de mennyire! naponként
Veszettebbül süllyedt a pizsokba...
De még egyszer fölemelte fejét,
Fölgyúlt szíve, és égett lobogva.

A berontott kúnok és tatárok
Meggörnyedtek karja erejétül,
Még egy cserfa-koszorút hozott az
Ifju király a harcz mezejérül,

Akkor aztán jó éjszakát, erköles!
Bele mászott nyakig a mocsárba,
És valódi szent volt ekkoráig
Ahhoz képest, a hogy mostan járta.

Egy tivornya a másikat érte,
Sátor alatt élt, mint a cigányok,
Véle régi korhely czimborái
S véle a kún és tatár leányok.

Hanem egyszer ilyen szókat hallott:
»Laczi pajtás, meghalálozik kend!«
S három ember úgy oldalba szúrta
Ő felségét, hogy még meg se nyekkent.

(Pest.)

R e s p u b l i c a.

Respublica, szabadság gyermeke
S szabadság anyja, világ jótévője,
Ki bujdosol, mint a Rákócziak,
Köszöntelek a távolból előre!

Most hódolok, midőn még messze vagy,
Midőn még rémes átkozott neved van,
Midőn még, a ki megfeszíteni
Kész tégedet, azt becsülik legjobban.

Most hódolok, most üdvözöllek én,
Hisz akkor úgy is hódolód elég lesz,
Ha a magasból ellenidre majd
A véres porba diadallal nézsz.

Mert győzni fogsz, dicső respublica,
Bár vessen ég és föld elébe gátot,
Miként egy új, de Szent Napóleon,
Elfoglalod majd a kerek világot.

Kit meg nem térít szép szelid szemed,
Hol a szeretet oltárlángja csillog,
Majd megtéríti azt szilaj kezed,
Melyben halálos vésznek kardja villog.

Te léssz a győző, a diadal-iv
Ha elkészül, a te számodra léssen,
Akár virágos tarka pázsiton,
Akár a vérnek vörös tengerében!

Szeretném tudni, ott leszek-e én
A győzedelmi fényes ünnepélyen?
Vagy akkorára már tán elvisz az
Enyészet s ott lenn tart a sírba' mélyen?—

Ha meg nem érem e nagy ünnepet,
Barátim, emlékezzetek meg rólam...
Republicanus vagyok s az leszek
A föld alatt is ott a koporsóban!

Jertek ki hozzám, s ott kiáltsatok
Siromnál éljent a respublicára,
Meghallom én azt, s akkor béke száll
Ez üldözött, e fájó szív porára.

(Pest.)

Lenkei százada.

oszorút kötöttem
Cserfa-levelükből,
Harmat csillog rajta
Örömkönnyeimbül...
Kinek adnám én ezt,
Kinek adnám másnak,
Mint vitéz Lenkei
Huszárszázadának?

Ez ám csak a század,
Ezek a legények!
Ósapáink mellé
Oda illenének,
Romlatlan bennök a
Régi jó magyar vér...
Bár adhatnék nekik
E dalnál nagyobb bért!

Dicső fiak ők! s ha
Én nekem nem hisztek,
Ám nézzetek oda,
Hogy mit cselekesznek.
Én elhallgatok, az
Ő tettök beszéljen...
Százszor kiáltjátok
Majd rájok az éljent.

A Dniester vizén
Túl Mariampolban,
Lengyelország földén
Egy huszárezred van.
Szép magyar huszárok,
Fiatall legények,
Kutya bajuk... vígan
Miért ne lennének?

Vigan vannak, össze-
Verik bokáikat;
De van ott egy század,
A melyik nem vigad.
Míg világot éli
A vidám ezered,
Közülök egy század,
Búbánatnak ered.

Miért búslakodtok,
Jó magyar huszárok?
Némelyik szeméből
Könny miért szivárog?
»Hogy ne búslakodnánk,
Hogy ne búslakodnánk,
Mikor veszélyben van
Édes magyar hazánk?

Rútul feni fogát
Rája tót, rácz, német,
Hogy az istennyila
Őket ott ütné meg!
S minket, kik a hazát
Védeni szeretnénk,
Itt idegen földön
Tart a kötelesség.«

Igy emészti őket
A bú és a méreg...
Usszusúgnak-búgnak...
Vajon mit beszélnek?
Hangjaik suttogók,
Arczuk titokteljes...
Egy nagy szándékjuk van,
Nagy és veszedelmes.

Milyen gonoszságot
Forralnak magokban,
Hogy nem beszélnek fönn-
Szóval, csak titokban?
Mily istentelenség
Forog elméjökben,
Hogy alattomban kell
Eljárniok ebben?

Nem istentelenség,
A mit ők akarnak:
Segítséget vinni
A bántott magyarnak,
Segítségül menni
Hazájok földére,
Melyre immár foly a
Gazda-nemzet vére.

Ez a jó huszárok
Szívbeli szándoka,
És hogy ezt titkolják,
Van annak nagy oka...
Oda jutottunk már,
Hogy csak titkon lehet
Tégedet érezni,
Szent hazaszeretet!

Éjnek éjszakáján
Kiállott a század
Od' a partra, melyet
A Dniester áztat...
E folyónál pihent
Egykor vitéz Árpád
Mielőtt bevette
Attila országát.

E szent helyen álltak
A derék huszárok,
Itten nyílt ama szent
Esküvésre szájok,
Hogy meg fogja őket
Látni Magyarország,
Hogy Magyarországot
Védelmezni fogják!

És midőn az esküt
Elmondották vóna,
Belé ugrattak a
Dniester folyóba,
S jó paripáik az
Éji sötétségben
Általusztak velök
Szépen szerencsésen.

S jöttek haza felé,
Jöttek, jövőgettek,
Hát egyszer mögöttök
Kit pillantanak meg?
Lenkei kapitány,
Az ő kapitányok,
Ez iparkodott nagy
Sebesen utánok:

»Álljatok, legények,
Forduljatok vissza,
A generális küld,
Hogy híjalak vissza!«
Hanem a huszárok
Nem fordultak vissza,
Sőt a kapitánynak
Igy feleltek vissza:

»Kapitány uram, mi
Engedelmeskedünk
Ugy, ha előre megy,
És nem hátra velünk.
Vitéz kapitány úr,
Legyen a vezérünk,
Ilyen ember kell, mint
Kapitány úr, nekünk!

Annyi szent, hogy minket
Vissza nem visz innen
Sem a generális
Sem pedig az isten.
Kötelességünkről
Ne beszéljen nekünk,
Szentebb a haza, mint
A kötelességünk!«

Tőről vágott magyar
Ember a kapitány,
Nem igen téríté
Seregét ezután,
Ment velök, nem hátra,
De szépen előre,
És elértek édes
Hazájok földére.

Itt a haza földén,
Hová vont szívetek,
Forró öleléssel
Üdvözlünk titeket,
Vitéz jó testvérek,
Üdvözlünk ezerszer...
Beszéljen akármit
A hadügyminister!

(Pest.)

Ma egy éve...

Ma egy éve... ma egy éve...
Akkor lettél jegyesem,
Ma egy éve, hogy először
Csókoltál meg kedvesem.

Édes volt a csók, a mely ott
Ajkaidról rám esett,
De ki hinné, de ki hinné?
Csókod most még édesebb.

Száll az idő, mint a pille,
Melyet a szél ragad el,
Szemlátomást fogy az élet,
Szemlátomást hervad el.

Ám hervadjon, isten néki,
Érte nem is búsulok;
Nem vesz kárba, mit az élet
Fájáról lehullatok.

A mi elhal életembül,
Föltámad mint szerelem . . .
Oly mértékben nő szerelmem,
A melyben fogy életem!

(Pest.)

Forradalom.

Haloványul a gyáva szavamra . . . dalom
Viharodnak előjele, forradalom!

Szomorúk az idők, a napok feketék,
Odahagytak atyáid, o nemzet, o nép!

Csak azért szakítád le bilincseidet,
Hogy újabb nehezebb vas emészsze kezed.

Födi még beteg arcod az egykori por,
S ime sorsod' ujonnan a porba tipor.

Nem a sors, nem a sors, de saját fiaid
Akaratja, mi újra lealacsonyít.

Ez a vétek, a mily czudar és iszonyú,
Iszonyúbb legyen érte az égi boszú!

Lealázod-e, oh haza, szent fejedet?
Piszok ülje a hír koszorúja helyett?

Mielőtt az erőszak igába fogat,
Kaszabold le, hazám, nyakadat te magad.

Tegye lánczra a zsarnok a holttetemet,
Diadalma legyen temetői menet,

Hol elásnak, a domb neki trónja legyen
S gyakoroljon erőt siri férgeiden!

De te, oh haza, nem hagyod el magadat,
Haragod tüze arczaidon kigyuladt,

Kezed ott van a kardon, a markolaton . . .
Ki fog élni, ha nem te, dicsőn, szabadon?

Szaporán ide, kedvesem, ajkaidat,
S te fiú, szaporán ide a poharat!

Petőfi költeményei.

Mire elfogy a bor, mire csattan a csók,
Jeladásra emelhetik a lobogót.

Haloványul a gyáva szavamra . . . dalom
Viharodnak előjele, forradalom!

(Pest.)

Három madár.

Három madár van, a kit szeretek,
Három madárról mondok éneket.
Ha oly szép lenne rólok énekem,
A mily nagyon én őket szeretem,
A mennyi boldogságot, örömet
Ezen madarak nékem szerzenek!

Az első madár egy kis cizinege,
Nem sérti őt a télnek hidege,
Nem háborítja őt meg semmi vész,
Télben, viharban vígan füttyörész,
Vígan ugrál a száraz ágakon,
Mint a pillangó a virágokon,
Ugrál, miként a gyermek, gondtalan,
Jön és megyen, máshol van untalan,
Alig képes kísérni őt a szem. —
Kedélyed e cizinege, kedvesem!

A második madár egy csalogány,
Elrejtve él a lombok alkonyán,
Nem látja más ottan s mást ő se lát,
Kis fészke néki az egész világ,
Ebben dalolgat, s ha dalolni kezd,
Elfojt az alkony mindennemű neszt,
Hogy meg ne háborítsa énekét,
Hogy gyönyörködjék a föld és az ég,
Gyönyörködjék e dalban, a minő
Hozzánk csak legszebb álmainkba jó,
A melynek minden hangja eltemet
Egy bánatot és szül egy örömet,
Mert mindenik hang egy szent szerelem —
Ez a csalogány szíved, kedvesem!

A harmadik madár egy ifju sas,
Szárnyának röpte merész és magas,
A villámokkal egy tanyán lakik
S tekintetét fölküldi a napig.
Nyugott időben alszik, elvonúl,
De ha vihar jön és üvölt vadúl,
Fölbred a sas szendergésiből,
És a viharnak karjaiba dől.

És vinni hagyja magát általa,
Mint viszi a lovast a paripa
Rémítő bátran, szörnyű sebesen. —
Ez a sas a te lelked, kedvesem!

Kedélyed gyermek, szíved asszony és
A lelked férfi, te csodás, mesés
Teremtmény! s én valóban nem tudom,
Mi több: szerelmem vagy csodálatom?

(Pest.)

A nemzethez.

Konduljanak meg a vészharangok!
Nekem is egy kötelet kezembe!
Reszketek, de nem a félelemtől;
Fájdalom és düh hangzik szívembe!

Fájdalom, mert dűledék hazámra
Uj viharok közeledtét látom,
És düh, és düh, mert télenkedünk, mert
Nem szakad le szemünkről az álom.

Pillanatra fölriadt e nemzet,
S szétnézett, mi zaj van a világban?
És a másik oldalára fordult,
S mostan újra aluszik javában.

Ébredj, ébredj, istenverte nemzet,
A ki ott az elsők közt lehetnél,
S kárhuzatos lomhaságod által
Mindig hátul és alant hevertél!

Ébredj, hazám! mert ha most nem ébredsz,
Soha többé nem lesz ébredésed,
S ha ébredsz is, annyi időd lesz csak,
Míg nevedet sírkövedre vésed!

Föl, hazám, föl! százados mulasztást
Visszapótol egy hatalmas óra,
»Mindent nyerni, vagy mindent veszíteni!«
Ezt írjuk föl ezer lobogóra.

Oly sokáig tengődtünk mi úgy, hogy
Volt is nem is a mienk az ország;
Valahára mutassuk meg már, hogy
Senkinek sincs semmi köze hozzánk.

Vagy ha végzés, hogy el kell enyészniük,
Irtsanak ki hát ezen világból! . . .
A haláltól, nem tagadom, félek,
De csupán a becestelen haláltól.

Haljunk meg, ha nem szabad már élnünk
Haljunk meg oly szépen, oly vitézül,
Hogy azok is megsirassanak, kik
Eltörölnek a földnek színéről!

Legyen olyan minden ember, mintha
Zrínyi Miklós unokája volna,
Harczoljon úgy minden ember, mintha
Egyedül rá támaszkodnék honja!

Oh de akkor, akkor nem veszünk el,
Akkor élet és dicsőség vár ránk,
Akkor saját örök birtokunk lesz,
A mi után eddig csak sovárgánk.

Föl hazám, föl nemzetem, magyar nép!
Lépj a síkra gyorsan és egyszerre,
Mint a villám, oly váratlanul és
Oly erővel törj ellenségedre.

Hol az ellen, kérdezed? ne kérdezd,
Mindenütt van, a hová tekintesz,
S legnagyobb és legveszélyesebb az,
Ki mint testvér simul kebleinkhez.

Köztünk van a legnagyobb ellenség,
A czudar, az áruló testvérek!
S egy közülök százakat ront el, mint
A pohár bort az egy cseppnyi méreg.

A halálos ítéletet rájok!
Százcezser sujtson bár a hóhér,
Bár a házak ablakán foly is be
Az utcáról a kiáradó vér!

Könnyü banni külső elleninkkel,
Ha kivessznek e belső bitangok . . .
Félre most, lant . . . futok a toronyba.
Mégkondítom azt a vészharangot!

(Pest.)

Hány hét a világ?

Pesten járt kend, bátya, ugyan mondja meg,
Mit csinálnak odafönn a követek?
Mondja el a sok szép jó hírt felölök,
Hadd buzdúljon a szívem, hadd örülök.

»Nem örülsz a pesti hírek hallatán,
Ríva fakadsz, kedves öcsém, mint a lány.
Ríva fakadsz, hogyha magyar a hited,
Ha hazádat s szabadságod szereted.

Jertek ide, jertek ide, legények,
Elbeszélem azt az új hírt ti néktek,
Nem akar az országgyűlés egyebet,
Csak az egyet, hogy katonák legyetek.*

Ejnye bátya, eb a lelki, mi lelte,
Hogy ezt olyan gonosz hírnek képzelte?
Melyikünket tartja olyan gyávának,
Hogy ne menne szívesen katonának?

Egytől egyig mind ott leszünk, a hol kell,
Mind kiállunk bátor, elszánt lélekkel,
Alig várjuk, hogy azt mondják: ide hát
Védelmetni bajában a szent hazát!

»A szavamba vágatok, jó legények,
Nem ottan van ám vége a beszédnek,
Az a vége, hogy katonák legyetek,
És pedig nem magyarok, de németek.

Belebújtok majd a német ruhába,
Német szóval vezetnek a csatába,
Német zászló, az a feketesárga,
Avval mentek szegény Olaszországra!«

Huh még azt is a ki áldja, teremti!
De már abból csakugyan nem lesz semmi.
Ilyenek hát követeink, ilyenek?
Isten őket érdem szerint áldja meg.

Olaszország minket soha nem bántott,
Egyet akar velünk: a szabadságot.
Ezért minket oda vinni nyakára?
Soh' se lépünk mi arra a határra.

Itt maradunk mi a magyar hazában,
Ezt megvédjük mind halálig mindnyájan,
De magyar ruhában és magyar szóval
És a magyar háromszinű zászlóval.

Katonának valamennyin fölcsapunk,
De a magyar hazát védi csak hadunk,
Magyar hazánk pedig ott van valóban,
Hol a háromszinű magyar zászló van!

(Pest.)

Itt benn vagyok a férfikor nyarában...

Itt benn vagyok a férfikor nyarában,
Az ifjúságnak eltűnt tavasza,
Magával vitte a sok szép virágot,
A sok szép álmot, a melyet hozta,

Magával vitte a zengő pacsirtát,
Mely fel-felköltött piros hajnalon...
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Elszállt az égről a piros sugár és
Elszállt a földről a dalos madár,
Üres fészkebe énekelni a bús
Szellő vagy a haragos vihar jár;
Ábrándaimnak száraz erdejében
Csörög, csörög már s nem susog a lomb...
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Az ég arany hajnaleszillagja s a föld
Ezüst harmatja mind, mind elvesze,
Letörlé őket kérlelhetlenül a
Rideg valóság szigorú keze;
Felhők borongnak, s rekkenő meleg van,
A gondok fojtó levegője nyom...
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Regényes bérczek kősziklái közt folyt
Csengő morajjal egy tündér patak,
Dicsvágy patakja! ajkaim belőle
Sok boldogító mámort ittanak.
Foly még ma is, de más igyék vizéből,
Én nem iszom, többé nem szomjazom...
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Ha elfordúlok én magamtul és mint
Polgár végigtekintem a hazát,
Szemem megromlott satnya ivadékot,
Egy pusztulásnak indult népet lát.
Karom feszül, szívem tombol! mi haszna?
Mást nem tehetek, csak sirathatom...
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Szeress, szeress, mint én szeretlek téged,
Oly lángoló, oly véghetetlenül,
Áraszd reám a fényt s a melegséget,
Mely isten arczáról szivedbe gyűl;
Az a te szíved egyetlen világom,
Nappal napom és éjjel csillagom...
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes csillagom!

(Pest.)

V é r m e z ő.

Magas hegy tetején régi Buda vára,
Merőn állva néz a ballagó Dunára,
Talán azért néz, hogy leszédüljön végre,
És a mélybe essék, a víz fenekére.
Jobb is lenne már ő néki ott a mélyben,
Sok gyászdolgot látott, hosszú életében,
Sok gyászdolgot látott, megirtózott tőle,
Azért várja, várja, hogy már mikor dől le?

Látta gonosz Zsigmond király idejében
Kont levágott fejét a hóhér kezében,
Vitéz Hédervári Kont Istvánnak fejét,
S véle egyetemben sok jó társaiét.
Látta a hitszegő László király alatt,
Vérpadra idősebb Hunyadi mint haladt,
Szép Hunyadi László, fiatal levente,
Őt pallos-suhintás fejét leütötte.

Martinovicsot is látta négy társával
Összeölelkezni a véres halállal,
Látta nyakaiknak fölfeccsenő vérét
S lemetszett fejeik rémes fejréségét.
Hát ezután kit lát? . . . elgondolom olykor:
Ki tudja, hát ha most én rajtam van a sor?
Talán engem is, mint őket, lefejeznek —
Ha meghalok, hazám, te érted halok meg.

Budán ne járjatok, ne járjatok éjjel,
Mert találkoztok a megöltek lelkével,
Hónok alatt tartják levágott fejüket,
Ugy nyögnek, úgy járják be a veszülőhelyet.
Kont s Hunyadi László fönn Szent-György
Tölti bolyongva és nyögve az éjszakát, [piaczán
Martinovics pedig társaival együtt
Éjféli tanyát ott lenni a vérmezőn üt.

Vérmező, vérmező! nagyon megszemjartál,
Egy hajtásra olyan sok vért inni tudtál,
A sok jó igazi magyar vért megivád,
S német csaplár adta neked az áldomást.
Vendégül fogadtuk hozzánk a németet,
Hanem a vendégből csakhamar gazda lett,
S hejh be rosszul, hejh be csúful gazdálkodott,
Bút hozott fejünkre, bút és gyalázatot.

Martinovics apát, Hajnóczy, Zsigrai,
Laczkovics és a szép ifju Szentmarjai,
Ezek és több mások összeszövetkeznek,
Széttörni rablánczát a magyar nemzetnek:

Összeszövetkeztek élet és halálra,
Szabadságot hozni a magyar hazára,
A magyar hazának elnyomott népére,
Az elnyomott népnek sohajtó lelkére.

»Tovább is csak sohajts, szép magyar nem-
zetem?

Tovább is csak szolgálj? nem, istenemre, nem!
Nem szolgálsz te többé idegen nemzetet,
Legeslegkevésbbé pedig a németet.
Szabadítóidat mi bennünk tekintsed,
Leszakítjuk rólad a szolgál-bilincset,
S a szégyenfoltot, mely fejedet fődé el,
Lemossuk a zsarnók tulajdon vérével!«

Az összeesküdtek így beszéltek bátran,
S haladtak naponként a titkos munkában,
Jaj de mielőtt a gyümölcs megért volna,
Egy istentelen kéz azt leszakította.
Elárulta őket egy rosz, egy gaz czudar,
Elfogdosták őket egymásután hamar,
S börtönbe vetették nehéz vasba verve.
Dugába dőlt a nagy hazamentés terve.

Csakhamar kihítták a börtönből őket,
Bírák elé vitték kihallgatás végett.
És szólt a bíró: »nem maradtok életben,
Összeesküdtetek a szent haza ellen.«
És ők így feleltek nagy rendíthetetlen:
»Nem a haza ellen, csak a király ellen!
Ha a király s haza egy uton nem járnak,
Egyiknek veszni kell, veszni a királynak!«

Nagy és szent igazság! de ez igazságot
Még most is egészen ki nem mondhatjátok.
Csak úgy féligmeddig lehet azzal élni,
Különben az ember vele magát sérti;
Annál kevesebbé volt még akkor szabad,
Tisztán és kereken mondani igazat . . .
Ha egyéb vétségek nem lett volna nekik,
Már azért magáért a nyakukat szegik.

A nyakukat szegték. A vérmezőn Budán
Mind az öt elvérzett egy nap egymásután
A szegény magyarok leverve zokogtak,
A németek pedig gögösen kaczagtak.
Ők, az elítéltek bátran léptek oda
A hóhér elébe, a szörnyű vérpadra . . .
Május hónapja volt, hajnal volt az egen,
Rózsa a kertekben, vér a vesztőhelyen.

Szabadságért elhullt dicső áldozatok,
Hol vannak, hol vannak a ti sírjaitok?
Hová temettek el? szent hamvaitokat
Hol találjuk meg, hogy tiszteljük azokat?
Olyan sokáig volt átkozott nevetek,
Megemlíteni sem volt szabad bennetek,
De már annak vége... megadhatjuk a bért,
Áldozhatunk könnyet a kiontott vévér!

(Pest.)

A székelyekhez.

Köröskörül sötét felhő az égen,
Egy magányos csillag ragyog középen.
Az a csillag ott a magyar nép képe,
Kit idegen népek vettek középre.

Nagy a világ, és testvérünk nincs benne,
Nincsen, a ki bajainkban részt venne.
Dehogy testvér a magyarhoz a világ!
Ellensége minden ember, a kit lát.

Ha a magyar is elhagyja a magyart,
Nem lesz akkor olyan, a ki vele tart,
Ugy eltűnik, mint az égről a csillag,
Ha a sötét felhők reá borulnak.

Föl, székely, föl, közös az ellenségünk,
Ti nektek is az árt, a ki mi nekünk,
Az vert vasra titeket, a ki minket,
Együtt törjük szét a közös bilincset!

Mert végtére szabadokká kell lennünk;
Hadd legyen az egész világ ellenünk!
Bennünket az még kétségbe ne ejtsen,
Hisz velünk van az igazság s az isten.

Mutassuk meg: a magyar nem olyasmi,
Mint a gyertya, mit el lehet oltani!
A magyarnak élnie kell örökké,
És nem szabad rabnak lennie többé!

Föl, székely, nézz szembe az ellenséggel;
Ki néz vele szembe, ha nem a székely?
Hisz a székely ősapja volt Attila,
Kit úgy híttak, hogy az isten ostora!

Hiába, Bécs, hiába van gazságod,
Küldheted ránk a ráczot, a horvátot;
Állani fog, állani fog Magyarhon,
Élni fogunk, élni fogunk szabadon!

(Pest.)

Hallod-e szív, szívem!

Hallod-e szív, szívem, hallod e beszédet?
Gyávaság vádjával kit illetnek? téged!
Te reád merik azt mondani, hogy »gyáva«,
Te reád, hogy nem mersz menni a csatába.

Tudom, hogy kik vagytok, ti nyomoru férgek,
Kik a hátam mögött vakmerőn beszéltek;
Egy időben szemközt állottam veletek,
És pillantásomtól akkor reszkettetek.

De miért tölem e figyelem irántok?...
Nyujtogassátok rám a kigyófulánkot,
Marjátok, marjátok, ti csúszók, sarkamat,
Háttra sem fordulok, hogy eltíporjalak!

Csendesedjél, szívem, minek ez indulat?
Miért pazarolnod nemes haragodat?
Ha épen kedved van lázas indulatra,
Válaszsz érdemesebb tárgyat haragodra.

Csendesedjél, szívem, parancsolj vérednek,
Melyet fölzaklatott viharok kergetnek,
Mutasd meg azzal is a te nagyságodat,
Hogy békén tűröd a czudar rágalmakat.

Czudar gaz rágalom! bebizonyítom ezt.
Csak azt restelem, ha bebizonyítva lesz,
Azok is, kik most úgy ócsárolnak engem,
Éljenezni fognak győző-ünnepemben.

Ily hitvány az ember, ily hitvány valóban!
Csak miljomad része, a mi közte jó van.
Menjete!... kivánom, hogy boldoguljatok,
Küzdök is érte, de nem kell jutalmatok.

(Pest.)

Mit daloltok még, ti jámbor költők?

»Mit daloltok még ti jámbor költők,
Ily időkbén minek az a dal?
Ugy sem hallgat a világ reátok,
Hangotok csaták zajába hal.

Félre mostan, jó fiúk, a lanttal,
Szép zenétek hasznát nem hozó,
Tudhatnátok azt, hogy elenyészik
Mennydörgésben a pacsírtaszó.«

Meglehet. De a madár nem nézi,
Hallgatják-e őtet odalent?
A pacsírta fönny a kék magasban
Istenének és magának zeng.

Ön magától száll a dal szívéből,
Ha bú vagy kedv érintette meg,
Száll a dal, mint szállanak a szélben
A letépett rózsalevelek.

Énekeljünk, társak, sőt legyen most
Hangosabb, mint eddig volt, a lant,
Hadd vegyüljön e zavaros földi
Zajba egy két tiszta égi hang!

Romba dőlt a fél világ... kietlen
Látomány, mely szemét s szívet bánt!
Hadd boruljon a rideg romokra
Dalunk, lelkünk zöld repkény gyanánt.

(Pest.)

A hegyek közt.

Ott alant, alant, a mélyben,
A kék messzeség kódében,
Ott a város... csak úgy rémlik,
Mint a múlt, a melyet félig
Átadott immár a lélek
A felejtés éjjelének.
Kinn vagyok a természetben,
Fönny magasra nőtt hegyekben;
Magas e hely, itt pihen meg
Koronként a vándor felleg,
S ha itt volnék éjjelenként,
Csillagokkal beszélgetnék.
Lenn a völgyben, lenn a mélyben,
A kék messzeség kódében,
A város távol zajában
Hagytam gondod, hazám s házam!
Ott lenn hagytam minden gondot,
Mely szívem fölött borongott,
Melynek sötét árnyékában
Mint rideg kőszikla álltam.
Ne bántsatok, ne bántsatok,
Ha egy rövid napot lopok
A magam multságának,
Hisz eleget élek másnak!...
Minden lenn marad, a mi bánt,
Nem hoztam föl magammal mást,
Csak a mi boldogságot ad,
Kedvesemet és lantomat.

Kedvesem, ki egy személyben
Asszony s gyermek, örömben
Jön és megyen, pillangót űz,
Virágot szed, koszorút fűz,
Majd eltűnik, majd előjön;
Ugy lebeg a hegytetőkön,
Mint egy álom tüneménye,
Mint e rengeteg tündére.
Én merengve, oh természet,
Örök szépségedre nézek,
S semeimnek bámultában
Néma, de szent imádság van.
Mint felém repeső szívek
Rezgenek a falevelek,
S ábrándos suttogásukban
Mennyi kedves, szép titok van!
Fáktól vagyok körülveve,
S mint édes fia fejére
Áldó keze az atyának,
Ugy hajolnak rám az ágak.
Istenem, beh boldog vagyok:
Majd hogy sírva nem fakadok.

(Zugliget.)

Hideg idő, hűs őszi éj...

Hideg idő, hűs őszi éj,
Ott kandallómon ég a tűz,
De hasztalan, nem melegít,
Mert, kedvesem, te mellettem nem ülsz.

Itten didergek egyedül,
Várom, hogy elálmosodom,
Mint várja mélaszomorún
Leroskadását a magányos rom.

Még gondolkodni sem tudok,
Lelkemnek szárnya összefagy,
Mert te, virágos tavaszom,
Te hó nyaram, te messze messze vagy.

Csak már ne volna ily borús,
Ilyen sötétfelhős az ég;
Hajolva ablakom fölé
Talán egy kissé elmerengenek.

Ha már szemed nem láthatom,
Ha már nem lehetek veled:
Hadd látnék egy szép csillagot,
A mely pótolna téged némileg!

(Debreczen.)

Tudod, midón először ültünk...

udod, midón először ültünk
E tó fölött, e fák alatt?
Röpül a gyors idő fölöttünk,
Azóta két év elhaladt.

Ily ősz volt akkor is, ilyen szép
Mosolygó őszi délután,
Szelíd fuvalmak így rezgették
A sárga lombokat a fán.

Igy tükrözé vissza a tónak
Vize a tiszta kék eget,
Igy ringatózott ama csónak
Ábrándosan a víz felett.

De akkor még csak gondolatban
Éveztem mennyországomat,
Mert akkor még nem csókolhattam,
Mint mostan, édes ajkadat.

Két éve annak... sokat elvitt
Az idő tőlem azalatt,
De nem panaszklok, mert a mennyit
Elvitt, sokkal többet hozott.

Téged hozott meg nékem, téged,
Reményim fényes gyöngysora,
Kíért az örök üdvességet
Ezerszer adnám én oda.

Maradjunk még itt, légy mellettem,
Hol úgy busúltam egykoron,
Hagyj engem itt most elmerengnem
Végetlen boldogságon!

(Erdőd.)

A bokor a viharhoz.

Lassabban, haragos lelkek testvére, vihar, hogy
Lombjaim árnyékát szét ne zilálja dühöd!
Szentegyház vagyok én, e fészek bennem az ol-
És ezen oltárnak papja a kis csalogány. [tár,
Hadd dicsérje, ne bánts, éneklésével az istent,
A természetet, a szent közös édes anyát.

(Zugliget.)

Jőj el végre valahára...

Jőj el végre, valahára,
Te határozó, te nagy óra,
Melyben e hon sorsa fordul
Akár rosszra, akár jóra.
Folyamodjunk ahhoz, a mi
Hozzánk illik, merészséghez,
Dobjuk el már azt a koczkát,
Ha fekete, ha fehér lesz!

Várjatok. Még csak néhány percz,
És koczkánk eldobva léssen,
S vagy olajág vagy pedig kard
Lesz a magyar nép kezében.
Kardot és nem olajágot,
Kardot a nemzet kezébe!
Legyen szabadság először,
És azután legyen béke.

Eljött végre az idő, hol
Megmutatjuk a világnak:
Hogy méltók vagyunk-e élni
Vagy megértünk a halálnak?

(Pest.)

Ha életrevalók vagyunk,
Nem fog a vész birni velünk,
És ha élehetetlenek, nem
Érdemeljük, hogy megéljünk.

Vedd elő és köszöröld ki,
Magyar nemzet, régi kardod,
Melyet eddig a zsarnokság
Veled együtt fogva tartott;
Vedd elő, és mosd le róla
A szennyet hír-dicsőséggel,
Mosd le róla hevenyén a
Vörös rozsdát vörös vérrel!

De mielőtt síkra szállunk,
Mondjunk el egy imádságot,
És mi légyen az imádság?
Egy nagy átok, egy vad átok!
Átkozzuk ki őseinket
A nyugtató föld öléből,
Miért hagytak fiainknak
Szolgásgótot örökségül!

Béranger legújabb dala.*

Oh Manuel, fölkelt im Franciaország!
Szabadságának nincs többé ellensége.
Ilyennek álmodtuk, ilyenek mi őtet!
Ez az óriás nép nem hagy semmit félbe.
Mért nem hagyott téged közöttünk az isten,
Ha már elérhetjük a megígért földet, [zes? . . .
Mit vétettél, hogy úgy haltál meg, mint Mó-
Szegény barátom, hogy meg nem ölhetlek!

A magasztos harcznak győzedelmes végén
Kicsiny kis kunyhómról megemlékeznél te.
Az ilyen nagyszerű láznak napjaiban
Van egynek a másra leginkább szüksége.
Sokáig hallgatnánk hosszan ölekezve,
Aztán lecsókolnók árját könnyeinknek,
És elkiáltanánk: »Vive la République!« . . .
Szegény barátom, hogy meg nem ölhetlek!

* Sietek lefordítani e költeményt, mely megbecsülhetetlen érdekű talán nem csak én reám, hanem minden olvasóra nézve, mert a dicső Béranger írta és írta a februáriusi forradalom, a köztársaság kikiáltása után és írta hatvannyolcz éves korában! és végre, mert ez legszebb költeményei között talán a legszebbik. (Petőfi jegyzete.)

Tudjátok, tudjátok? a Jeu-de-Paume óta,
Hol az új korszak nyílt, melyben a győztes név
Ide befolyatta a mi szép hazánkba
Az egész világot, mint a szívbe a vért,
A magasztos és bölcs, véres aranykönyvben,
A melyet minden év új fényvel töltött meg,
A Negyvennyolczadik év a legdicsőbb lap!...
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek!

Soványnyá tette a királyság a hazát,
S leveté horgonyát e futó homokba,
Jött a villám és fölfordította a trónt,
S kerestem ezt, de nincs se híre se hamva;
Helyette találok termékeny országot,
Melyet majd a nemes vér termékenyít meg,
Dicsőséges föld, mely egy világot táplál!...
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek!

A republica nagy és állandó marad,
Betelvék vágyaink... de én szeretélek,
Emlékszem keserves fölkiáltásodra:
»A holtak örökké alusznak, szegények!«
Alunni, midőn fölkél Franciaország,
Midőn, hogy kivívja a nagy győzedelmet,
Szüksége van neki szellemre és kardra!...
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek!

Dicsőség reád, nép, e gyors sikeredre!
Jobban szeretlek én, ha ő eszemben van.
Az én nyílt karjaim nem lesznek üresen:
A ki csak francia, mind testvér az mostan.
Ti fegyvert fogtatok, s görnyedt aggastyánnak,
Nekem, mint halottnak, itt pihennem kellett!
Hideg a vérem és forrók a könnyeim.
Oh francia nép, hogy meg nem ölelhetlek!

(Pest.)

Milyen lárma, milyen vígadalom!

Milyen lárma, milyen vígadalom!
Mi légyen ez? talán lakodalom?
Nem a biz a; fiatal vitézek
Látogatták meg ezt a csapszéket.

»Kocsmárosné maga nem jót forral,
Minek késik oly soká a borral?
Tudja, hogy nincs pénzem? majd lesz nekem
A harcz után, akkor megfizetem.«

»Kocsmárosné, szép leánya, rózsám,
Jöjjen ide, jöjjen ide hozzám!
Csókoljon meg, kérem igen szépen,
A harcz után feleségül vészem.«

S iddogálnak, csókolóznak nagyba,
Minden, a mi gond, oda van hagyva,
Mintha nem is várnának csatára,
Mintha még vagy száz év volna hátra.

»El azért a nagyobbik kancsóért!«
Ma piros bor, holnap majd piros vér...
»Eszem azt a szádat, beh csókra áll!«
Ma meleg csók, holnap hideg halál...

(Debreczen.)

Hogy volna kedvem...

Hogy volna kedvem, örömem nekem,
Midőn távol vagy, édes kedvesem!
Hiszen sötét van, ha a nap lemén.
De emléked velem jött és marad,
Az vet reám bús halvány sugarat;
Emléked a hold, sorsom éjjelén.

Nyílik körülöm itt-ott egy virág,
Nézek busúlva, szívszakadva rá,
Mert harmat reszket mindenik felett,
Nézek busúlva, szívszakadva rá,
Azt gondolván: a harmatos virág
Felém tekintő könnyező szemed.

Tudom, tudom, hogy sokszor megsiratsz,
Könnyektől ázik az a kedves arcz,
A melyet annyiszor csókoltam én.
Most víz van ott, hol egykor tűz vala!
Igy áll a záporfelhők fátyola
Az elenyészett csillagok helyén.

Sirass, sirass, egy kis vigasztalás
A bús sziveknek a könnyhullatás,
Sírj, s könnyeid megkönnyebbítsenek.
Miért ne sírnál? férfi vagyok én,
S véres csatáknak állok küszöbén,
És még is néha én is könnyezek.

Miért szégyelném én megvallani,
Hogy folynak olykor könnyem árjai,
Ha bennem elválásunk kínja dúl;
Azért, hiszem, megállok a csatán!
Az oroszlán legrettentőbb talán,
Midőn elvesztett párjáért busúl.

(Debreczen.)

A vén zászlótartó.

ut Bécs felé Jellasics, a gyáva,
Seregének seregünk nyomába',
Megrémülve fut a magyar hadtól;
Magyar hadban egy vén zászlótartó.

Ki az a vén zászlótartó ottan
Olyan tüzes lelki állapotban?
Szemem rajta kevélyen mereng el:
Az én apám az az öreg ember!

Az én apám e vén zászlótartó.
»Vészben a hon!« elhatott a nagy szó,
Elhatott kórágáéhoz, fülébe,
S mankó helyett zászlót vett kezébe.

Vállait egy kínos élet gondja,
Betegség és ötvennyolcz év nyomja,
S ő feledve minden baját, búját,
Ifjak közé hadi bajtársúl állt.

S kit eddig az asztaltól az ágyba
Alig alig birt elvinni lába,
Ellenséget úz mostan serényen
Ifjusága régi erejében.

Mi vitte őt háború zajába?
Hiszen neki nincsen gazdagsága,
Mit féltene, mit védnie kéne,
Hogy ne jusson ellenség kezére.

Annyi földet sem mondhat övének,
Melyben egykor koporsója fér meg,
S még is, még is viszi lobogóját
Azok előtt, kik a hazát óják.

Ép azért ment, mert semmivel sem bír;
Küzd a gazdag, de nem a hazáér',
Védi az a maga gazdaságát...
Csak a szegény szereti hazáját.

Édes apám, én voltam te neked
Ekkoráig a te büszkeséged;
Fordult a sors, megfordult végképen,
Te vagy mostan az én büszkeségem.

Érdemes vagy a cserkoszorúra!
Alig várom, hogy lássalak újra,
S megcsókoljam örömtől reszkelve
Kezedet, mely a szent zászlót vitte.

És ha többé nem látnálak téged?
Látni fogom fényes dicsőséged;
Könnyem leszen sírodnak harmatja,
S híred a nap, mely azt fölszárítja!

(Erdőd.)

Élet vagy halál!

A Kárpátoktól le az al-Dunáig
Egy bős üvöltés, egy vad zivatar!
Szétszórt hajával, véres homlokával
Áll a viharban maga a magyar.
Ha nem születtem volna is magyarnak,
E néphez állanék ezennel én,
Mert elhagyott, mert a legelhagyottabb
Minden népek közt a föld kerekén.

Szegény, szegény nép, árva nemzetem te,
Mít vétettél, hogy így elhagytanak,
Hogy isten, ördög, minden ellened van,
És életed fáján pusztítanak?
S dühös kezekkel kik tépik leginkább
Gazúl, örülten a zöld ágakat?
Azok, kik eddig e fa árnyékában
Pihentek hosszú századok alatt.

Te rác, te horvát, német, tót, oláhság,
Mit marjátok mindnyájan a magyart?
Török s tatártól mely titeket védett,
Magyar kezekben villogott a kard.
Megosztottuk ti véletek hiven, ha
A jó szerencse nekünk jót adott,
S felét átvettük mindig a tehernek,
Mit vállatokra a balsors rakott.

S ez most a hála!... vétkes vakmerénnyel
Reánk uszít a hűtelen király,
S mohó étvágygyal megrohantok minket,
Miként a holló a holttestre száll.
Hollók vagytok ti, undok éhes hollók,
De a magyar még nem halotti test,
Nem, istenemre nem! s hajnalt magának
Az égre a ti véretekkel fest.

Legyen tehát úgy, mint ti akartátok,
Élet-halálra ki a síkra hát,
Ne legyen béke, míg a magyar földön
A napvilág egy ellenséget lát,
Ne legyen béke, míg rossz szívetekből
A vér utósó cseppje nem csorog...
Ha nem kellettünk nektek mint barátok,
Most mint bírókat, akként lássatok.

Föl hát, magyar nép, e gaz csorda ellen,
Mely birtokodra s életedre tör,
Föl egy hatalmas, egy szent háborúra,
Föl az utósó ítéletre, föl!
A századok hiába birkoznak
Velünk, és mostan egy év ölné meg?
Oroszlánokkal vívtunk hajdanában,
És most e tetvek egyenek-e meg?

Föl nemzetem, föl! jussanak eszedbe
Világhódító híres őseid.
Egy ezredév néz ránk ítélő szemmel
Attilától egész Rákócziig.
Hah, milyen múlt! ha csak félakkorak is
Leszünk, mint voltak e nagy ősapák,
El fogja lepni árnyékunk a sárba
És vérbe fült ellenség táborát!

(Erdőd.)

Ti ákáczfák e kertben...

Ti ákáczfák e kertben,
Ti szép emlékü fák,
A melyeken szívemnek
Oly drága minden ág,

Kedves fák, üdvezelve
És áldva legyetek,
Áldom még azt is, a ki
Titeket ültetett.

Harmatnak s napsugárnak
Áldása rajtatok,
Vidám dalosmadártól
Reszkessen ágatok,

Örök tavasz lakozzék
Zöld fürteiteken,
Hogy éltetek, miként az
Enyém, oly szép legyen.

Itt láttam én először
Kedves galambomat,
Itt láttam őt először
Ez ákáczfák alatt.

Itt ült e lombok alján,
Itt ült szemközt vélem,
Itten röpiült szeméből
Szívembe szerelem.

Tudom még, hogy ne tudnám?
Habár régen vala,
Az órát, hol kigyúladt
Szerelmem hajnala.

Ez volt a hajnal! ilyen
Nem ékesíte még
Téged, te véghetetlen,
Te rég teremtetted ég.

Letűnt immár e hajnal,
Megértem a delet,
S ez tán nem oly regényes
De sokkal melegebb.

Mikor jön majd az alkony,
Szerelmem alkonya?
Ettől ne félj, szívemnek
Imádott asszonya!

Eljő ez is, de későn;
Azért jó majd, ha jó,
Hogy légyen arcainkon
Szép arany szemfedő.

S a földbe ha letesznek,
Majd csillag képiben
Ragyog le zöld sirunkra
Sötétkék éjeken.

(Nagy-Károly.)

Bucsu.

Alig viradt, már újra alkonyúl,
Alig, jövök, s megint elmégyek, el,
Még csak alig hogy üdvezeltelek,
És már bucsúzni, már elválni kell.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szívem, szerelmem, lelkem, életem!

Kardot fogék kezembe lant helyett,
Költő valék és katona vagyok;
Arany csillag vezérelt eddig, s most
Utamra piros éjszakkfény ragyog.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szívem, szerelmem, lelkem, életem!

Nem a dicsvágy von engem tőled el...
Fejemre nem is férne a babér
A boldogság teljes rózsáitól,
És én le nem hajítom ezt azér'.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szívem, szerelmem, lelkem, életem!

Nem a dicsvágy von engem tőled el,
Tudod: belőlem az régen kihalt,
Hazámért ontom véretem, ha kell,
Hazámért vívok véres viadalt.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szívem, szerelmem, lelkem, életem!

Ha senki nem védné is a hazát,
Magamnak ötet védni kellene;
S mostan, midőn mindenki síkra szállt,
Magamban én itthonn maradjak-e?
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szívem, szerelmem, lelkem, életem!

Nem mondom én: gondolj férjedre, míg
Ő a honért s érted harcolni fog;
Ismerlek én, nagyon tudom, hogy egy
Gondolatod van, és az én vagyok.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szívem, szerelmem, lelkem, életem!

Tán megcsonkítva térek vissza majd,
De akkor is szeretsz te engemet,
Mert istenemre, a mint elviszem,
Épen hozom meg hű szerelmemet.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szívem, szerelmem, lelkem, életem!

(Erdőd.)

Itt alszik a költő...

(Moore után angolból.)

Itt alszik a költő, a kinek kezében
Appolónak lantja zenge olyan szépen,
Kinek dala omlott, mint vad folyam árja,
Vagy elhalt távoli kis patak módjára.
Aludj', néma költő... most észrevétlenül
Jár vihar és szellő holt homlokod körül,
Vihar, mely harsog, mint harc-dalod harsogott,
És szellő, mely elhal, mint szerelmi dalod.

(Debreczen.)

Tiszteljétek a közkatonákat!

Tiszt vagyok... ha lát a közlegénység,
Tisztelkedve megyen el mellettem;
Én pirúlok, gondolván magamban:
Nincs igazság, nincs igazság ebben.
Nekünk kéne köszönteni őket,
Mert mi nálunk sokkal többet érnek. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Velök állunk a csaták tüzében,
De mi tudjuk, hogy miért csatázunk,
Mert van, a mi győzelemre buzdít,
Vagyon elvünk, van tán gazdaságunk,
S von előre csábító varázsa
A dicsőség ragyogó szemének. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Ők az elvet hírből sem ismériek,
És a haza? kemény mostohájok,
Izzadásuk díjában nekik csak
Kenyeret vet s rongyokat dob rájok,
S zászlájához hogyha oda állnak,
Nyomorért csak új nyomort cserélnek. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

S mit tudják ők, mi az a dicsőség?
S ha tudnák is, mi hasznuk van benne?
Nincsen lap a történet könyvében,
A hol nevök följegyezve lenne,
Ki is győzné mind fölírni, a kik
Tömegestül el-elvérezének? —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Ha megtérnek csonkán a csatákból,
Koldusbotot ad a haza nekik,
S ha elesnek, a felejtés árja
Foly sírjukon s neveiken végig.
És ők még is neki mennek bátran
Az ellenség kardjának, tüzének! —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

(Debreczen.)

1848.

Ezernyolczszáznegyvennyolcz, te csillag,
Te a népek hajnalcsillaga!...
Megviradt, fölbredett a föld, fut
A hajnaltól a nagy éjszaka.
Piros arczczal
Jött e hajnal,
Piros arcza vad sugára
Komor fényt vet a világra;
E pirulás: vér, harag és szégyen
A fölbredt nemzetek szemében.

Szégyeneljük szolgáságunk éjét,
Zsarnokok, rátok száll haragunk,
S a reggeli imádság fejében
Istenünknek vérrel áldozunk.
Álmainkban
Alattomban
Megcsapolták szíveinket,
Hogy kioltás életünket,
De maradt még a népeknek vére
Annyi, a mi fölkiált az égbe.

Áll a tenger nagy elbámultában,
Áll a tenger és a föld mozog,
Emelkednek a száraz hullámok,
Emelkednek rémes torlaszok.
Reng a gálya...
Vitorlája

Iszaposan összetépve,
A kormányos szíve képe,
A ki esztét vesztve áll magában,
Beburkolva rongyos bíborában.

Csatatér a nagy világ. A hány kéz,
Annyi fegyver, annyi katona.
Mik ezek itt lábaim alatt?... hah,
Eltépett láncz s eltört korona.
Tűzbe véle!...
No de még se,

Régiségek közé zárjuk,
De nevéket írjuk rájuk,
Különben majd a későn-születtek
Nem tudnák, hogy ezek mik lehettek.

Nagy idők. Beteljesült az Írás
Jósolatja: egy nyáj, egy akol.
Egy vallás van a földön: szabadság!
A ki mást vall, rettentőn lakol.
Régi szentek
Mind elesetek,
Földült szobraik kövéből
Új dicső szentegyház épül,
A kék eget veszzük boltozatnak,
S oltárlámpa lészen benne a nap.

(Debreczen.)

Itt van az ősz, itt van újra...

Itt van az ősz, itt van újra,
S szép, mint mindig, én nekem.
Tudja isten, hogy mi okból
Szeretem? de szeretem.

Kiülök a dombtetőre,
Innen nézek szerteszét,
S hallgatom a fák lehulló
Levelének lágy nesztét.

Mosolyogva néz a földre
A szelíd nap sugara,
Mint elalvó gyermekére
Néz a szerető anyja.

És valóban őszzel a föld
Csak elalszik, nem hal meg;
Szeméből is látszik, hogy csak
Álmos ő, de nem beteg.

Levetette szép ruháit,
Csendesen levetkezett;
Majd felöltözik, ha virrad
Reggele, a kikelet.

Alugyál hát, szép természet,
Csak alugyál reggelig,
S álmodj' olyakat, a mikben
Legnagyobb kedved telik.

Én ujjam hegyével halkan
Lantomat megpenditem,
Altató dalod gyanánt zeng
Méla csendes énekem. —

Kedvesem, te úlj le mellém,
Úlj itt addig szótlánul,
Míg dalom, mint tó fölött a
Suttogó szél, elvonul.

Ha megcsókolsz, ajkaimra
Ajksodat szép lassan tedd,
Föl ne keltsük álmából a
Szendergő természetet.

(Erdőd.)

Csatadal.

Trombita harsog, dob pereg,
Lés: a csatára a sereg.
Előre!
Süvít a golyó, cseng a kard,
Ez lelkesíti a magyart.
Előre!

Föl a zászlóval magasra,
Egész világ hadd láthassa.
Előre!
Hadd lássák és hadd olvassák,
Rajta szent szó van: szabadság.
Előre!

A ki magyar, a ki vitéz,
Az ellenséggel szembenéz.
Előre!
Mingyárt vitéz, mihelyt magyar,
Ő s az isten egyet akar.
Előre!

Véres a föld lábam alatt,
Lelőtték a pajtásomat,
Előre!
Én se leszek rosszabb nála,
Berohanok a halálba.
Előre!

Ha lehull a két kezünk is,
Ha mindnyájan itt veszünk is,
Előre!
Hogyha el kell veszni, nosza,
Mi veszzünk el, ne a haza,
Előre!

(Debreczen.)

Elpusztuló kert ott a vár alatt..

Elpusztuló kert ott a vár alatt,
Elpusztuló vár ott a kert felett...
Rajtok borong homályos-szomorún
Az őszi köd és az emlékezet.

Eszembe jut rólok, mit a haza
Vesztett egykor s a mit szívem nyert;
Elhúnyt vitézek sírja az a vár,
S élő szerelmem bölcseje a kert.

Itt lenn ringattam én ölemben őt,
Itt lenn öleltem én galambomat,
S ott fönn tanyáztak hajdan a sasok,
Ott fönn tanyáztak a Rákócziak.

Dicső vitézség! édes szerelem!
Bejárom egyszer még e helyeket,
Ma itt vagyok még s holnap távozom,
S tán vissza többé nem is jöhetek.

Lesz-é ezentul, oh kert, a ki majd,
Édes gyönyörrel jár e fák alatt?
Lesz-é ezentul, oh vár, a ki majd
Szent tisztelettel nézi tornyodat?

(Erdőd.)

Akaszzátok föl a királyokat!

Lamberg szívében kés, Latour nyakán
Kötél, s utánok több is jön talán,
Hatalmas kezdesz lenni végre, nép!
Ez mind igen jó, mind valóban szép,
De még ezzel nem tettetek sokat —
Akaszzátok föl a királyokat!

Kaszálhatd a fűt világ végeig,
Holnap kinő az, ha ma lenyesik;
Tördelheted le a fa lombjait,
Idő jártával újra kivirit;
Tövestül kell kitépni azokat —
Akaszzátok föl a királyokat!

Vagy nem tanultad még meg, oh világ,
Gyűlölni méltóképpen a királyt?
Oh, hogyha szétönthetném köztetek
Azt a szilaj, veszett gyűlöletet,
Mitől keblem, mint a tenger, dagad! —
Akaszzátok föl a királyokat!

Szivöknek minden porcikája rosz,
Már anyja méhéből gázságot hoz,
Vétek, gyalázat, teljes élete,
Szemétől a levegő fekete,
S megromlik a föld, melyben elrohad —
Akaszzátok föl a királyokat!

Ezer felé bús harczmező a hon,
Arat rajt a halál irtóztatón,
Itt egy falu, amott egy város ég,
Százvezerek jajától zúg a lég;
S halál, rablás mind a király miatt —
Akaszzátok föl a királyokat!

Hiába ömlik, hősök, véretek,
Ha a koronát el nem töritek.

Fejét a szörny ismét fölemeli,
S akkor megint elől kell kezdeni.
Hiába lenne ennyi áldozat? —
Akaszzátok föl a királyokat!

Mindenkinek barátság, kegyelem,
Csak a királyoknak nem, soha sem!
Lantom s kardom kezembül eldobom,
A hóhérságot majd én folytatom,
Ha kívülem rá ember nem akad —
Akaszzátok föl a királyokat!

(Debreczen.)

Itt a nyilam! mibe lőjjem?

Itt a nyilam! mibe lőjjem?
Királyi szék áll előttem,
Bele lövöm bársonyába,
Hogy csak úgy porzik kínjába'.
Éljen,
Éljen a köztársaság!

A korona nagyon drága,
Nem való az a királyra;
A királyra! ugyan minek
Szamáron a bársony nyereg?
Éljen,
Éljen a köztársaság!

Piros bársony köpenyege,
Ide vele, hamar ide,
Lesz belőle lótakaró,
Ugy is épen arravaló.
Éljen,
Éljen a köztársaság!

Arany pálcza a markában,
Csavarjuk ki hamarjában;
Ásót, kapát a kezébe,
Ássa meg a sírját véle!
Éljen,
Éljen a köztársaság!

Ez egyszer csak annyit mondok:
Jó soká voltunk bolondok,
Legyen egy kis eszünk végre,
Mácsszunk a király képére.
Éljen,
Éljen a köztársaság!

(Debreczen.)

Kont és társai.

Édes hazám, Magyarország,
Mi a bajod? bús az orczád,
Az orczád bús, a könnyed hull,
Alig vagy a fájdalomtul.

»Mi volna más bajom nékem,
Mint hogy a királyi széken
Ember helyett vadállat ül,
Uralkodik kegyetlenül.

Zsigmond király, te vadállat,
Ne nyomjad úgy a vállamat,
Alig bírja már a lábam,
El kell dőlnöm itt hosszában.

Azért tettelek királynak,
Világ első királyának,
Hogy így csúffá tégy engemet,
Kiszakítsd az életemet?

Én istenem, hová néztek?
Mindenütt csak bús enyészet,
Minden tagom zsibbad és fáj,
Átkozott légy, Zsigmond király!

Lelkem; testem nagyon beteg,
Gyermekeim, segítsetek,
Hol vagytok ti, jó vitézek,
Merre jártok, merre késtek?»

Szegény haza, fiaidat
Hasztalanul hívogatod;
Az egyik rész gaz áruló,
A másik rész földönfutó.

Bakony erdő sötétsége
Zsiványoknak volt a fészke,
De most benne úzött vadak
Laknak, igaz hazafiak.

Közöttök van — hogy ne volna? —
Kont István is a vadonba',
Feje fölött sötét ágak,
Szíve fölött sötét bánat.

Gondolkodik jó sokáig,
Összehíja czimboráit,
Csendesen előre lépett,
És így kezdte a beszédet:

Petőfi költeményei.

»Beh összeolvad a számunk!
Szegény jó Magyarországunk,
Csupán harmincz ember maradt
Védeni szabadságodat.

Nincs mit tennünk, kicsiny a szám,
Isten veled, kedves hazám! . . .
Barátim, csak egy van hátra,
Készüljünk el a halálra.

Föl Budára a királyhoz,
Tegyük kardunkat lábához,
Hadd vegye el életünket,
Csak ne bántsa gyermekinket.«

Egynek sem volt kifogása,
Mind készen volt a halálra,
Fölnyergeltek, lóra kaptak,
Buda felé lovagoltak.

Mentek együtt egy csoportban,
Mentek némán, mentek lassan,
Némán, lassan és sötéten,
Mint a felhő meggy az égen.

Budavárba följutának,
Király előtt megállának,
A legbölcsebb közöttök Kont,
Királynak ily beszédet mond:

»Itt vagyunk, király, előtted,
Kíirthat'd a pártütőket,
Vedd el a mi életünket,
Csak kíméld meg gyermekinket.«

S leoldozták kardjaikat,
Kezők reszket, keblök dagad;
Kardjoktól kell elszakadni!
Mintha lelkök szakadna ki.

De csak még is leoldozták,
Király előtt le is rakták,
Oda rakták őket sorba,
Szegényeket, od' a porba.

A hazának képe volt ez,
Ottan hevert, mint a holttest
A haza is, megalázva,
Rajta a gaz király lába.

Zsigmond király nagy kevélyen
Végignéz a vitézségen,
Szemeit félig behúnyja,
És így kezdi czudar gúnynyal:

»Nos hát, nagy jó uraimék,
Elég már a tréfa, elég?
Meglapulunk valahára
Megkorbácsolt eb módjára.

Hát ezek a vad vitézek,
A kik a királyi széket
S koronámat fenyegeték?
Kiktől szinte megijedék.

Hisz ezek jámbor koldúsok! . . .
Szegény golyhók, mit busúltok?
Jól van; a mért koldulátok,
Az életet megkapjátok.«

A harmincz vitéz föllobban
Irtóztató bős haragban,
Láng a szívök, láng a szemök,
Fölfordult a világ velök.

Kont a bajuszán egyet ránt,
Megereszti vastag hangját,
S a beszéd végét se várva
Reá dördül a királyra:

»Állj meg, a ki istened van!
Többet nem szólsz bosszulatlan . . .
Koldús vagy ám te! vagy volnál,
Ha más, ha zshivány nem volnál.

Gyermekink s nem magunk végett
Jöttünk ide kérni téged . . .
Gyermek ide, gyermek oda!
Most a koczka el van dobva.

Zshivány voltál, vagy és maradsz,
És minden ivadékok az,
Vér rajtad a piros bársony,
Süssenek meg tüzes nyárson!

Gyilkoltass meg mindnyájunkat,
Ez te hozzád illő munka . . .
De mit álltam szóba véled?
Haramjával nem beszélek.«

Némán néz a király rája,
Habtó túrdühében szája,

Int kezével, s a vitézek
Hóhétkézre kerülének.

És a hóhér sujtana már . . .
»Megállj, mester«, szól a király,
»Halljátok, a ki letérdel
S kegyelmet kér, életet nyer.«

Nincs a harmincz között egy se,
A ki térdét meggörcsítse,
Egy se mozdul, egy se térdel,
Állnak néma megvetéssel.

»Sujts!« ordít a veszett király,
»Sujts, bakó, sujts, míg egy fej áll!
Sujt az, s hullanak a fejek,
Mint őszszel a falevelek.

Huszonkilencz fej hever már,
Car-madában a vérpadnál,
Huszonkilencz ember vére
Száradt a piacz kövére.

Most Kont István következik,
A végső, a harminczadik!
Ő volt akkor a hazába'
A szabadság végsugára.

Hogy föllépett a vérpadra
Megrészketett az alatta;
Ott áll bokáig a vérben
Társai elfolyt véreben.

Összegörnyed Zsigmond király,
Az elítélt egyenest áll,
Olyan az ő tekintete,
Mint az isten itélete.

Szólna Zsigmond: »végezd mester!«
De szólni nem tud, nem mer:
Körmét a mellébe vágta,
Fogaival ajkát rágta.

Iszonyú csend . . . Kont lehajlott,
A kiomlott vérbe markolt,
S a piros vért oda vágja
Zsigmond fejér orcájára.

Ordítózás, dob pergése!
De hallik Kont mennydörgése:
»Zsigmond király, gyilkos király,
Vérünk, átkunk fejedre száll!«

A hóhérbárd villan, suhan,
Kont feje is a porba' van,
Úgy esett le a válláról,
Mint a nap az ég boltjáról.

(Debreczen.)

Vesztett csaták, csufos futások!

Vesztett csaták, csufos futások!
Bár merre nézek, mást nem látok.
Miként a sár, a melybe
Követ hajítanak be,
Úgy feccsen szét a harczok mezejéről,
Oh nemzetem, képedre a gyalázat.
S a hit már-már sokak szívébe gyérül,
Hogy mindörökre jármodat lerázod.
Ki ismer engem csüggedőnek?
Kislelkűséggel engemet ki vádol?
De aggodalmak néha rám is jőnek
Most a jövő rejtélyes távolából,
Jőnek, miként az éji denevérek
S el-elvisítják itten magokat,
Hogy rá szívedben hidegséget érzek
És lélekzésem szinte elakad.
Hazám, hazám, magyar haza,
Elátkozott föld vagy hát?
Ki volt, ki így megátkoza?
Hogy rajtad a szabadság
Örökké csak földönfutó legyen,
Ki pillanatra hozzád menekül,
De a mint jön, megint megyen,
Elűzik kérlelhetlenül!
Hányszor kelénk fel három század óta
Lerázni hősleg a bilincseket!
S kardunk mindig behullt a vérfolyóba,
Mely meghasított keblünkéből eredt,
S ájulva a mint a földön feküdtünk,
Kaczagva tombolt a zsarnok fölöttünk.
Most talpon állunk ujjalag . . .
Azért állottunk volna fel,
Hogy újra földhöz sujtsanak?
Nem, nem, most győzni vagy meghalni kell!
Csatára, nemzetem,
Halál vagy győzelem!
Föl, föl, te jobban nem szeretheted
A szép halálnál a csuf életet,
Te inkább sírba fekszel, mint mocsárba . . .
De a ki kész a hős halálra,
Az diadalmaskodni fog.
Induljatok

Százezerével, miljomjával
A szolgaság Egyiptomából
A szabadsági Kánaánba'
Mint Mózes népe hajdanába,
Nekik volt, van nekünk is istenünk,
Ő fog vezetni tűzoszlop képében,
S az ellenség kiomló vére lészen
A vörös tenger, melyen átmegyünk!

(Debreczen.)

Fiam születésére.

Ide, ide fiamat kezembe,
Hadd szorítsam a szívedhez őt!
Mintha volnék újonnan teremtvé,
Hogy éltemnek ifju lombja nőtt!

Üdvezellek, lelkem szép kis ága,
Üdvezellek, édes magzatom!
Sirásodnak bánatos zajába
Beleolvadt örvendő dalom.

Kis parányom, milyen nagy örömmel
Állok itt és nézem képedet!
Kell-e még pap? örömkönyeimmel
Keresztellek én meg tégedet.

Csillagász lett végre is belőlem,
Itten állok csillagom előtt,
Arczvonásit hosszasan szemlélem,
S találgatom a távol jövőt.

A reménynek nagy virágos fája,
Mit e csillag fénye fölmutat;
Csak ne szálljon kora dér reája,
Mely leszedné e virágokat.

Oh halál, te nem léssz oly kegyetlen,
Hogy magaddal rántsd idő előtt;
Nem enyém lesz ő — tartsd ezt eszedben —
A hazának nevelem fel őt.

Úgy-e, úgy-e, kis fiam, ha majdan
Én a sorbul kiöregedem,
Iparkodni fogsz túltenni rajtam,
Vagy betöltöd legalább helyem?

Vajha egykor ekkép szólanának
Nem-busulva sírom szélénél:
»Meghalt! de nincs kára a hazának,
Nincs, mert lelke a fiában él.«

(Debreczen.)

Az év végén.

Indulsz, pályavégezett év,
Menj . . . de várj, ne menj magad,
Sötét van a más világba',
Jó lesz egy kis égő lámpa:
Vidd magaddal dalomat.

Megpendítem, régi lantom,
Megpendítem húrjaid;
Már régóta vagy te nálam,
Sokat szóltál . . . megpróbálom,
Tudnál-e még valamit?

Ha valaha szépen szóltál,
Most legyen szép éneked;
Légy méltó neved híréhez,
Tedd még ünnepibbökké ez
Ünnepélyes perczeket.

És ki tudja? tán utósó,
Legutósó lesz e dal;
Tán ha téged most letelezlek,
Többé majd föl sem vehetek,
Hangod, életed kihal.

A hadistenhez szegődtem,
Annak népéhez megyek;
Esztenőre hallgat a dal,
Vagy ha írok, véres karddal
Írok költeményeket.

(Debreczen.)

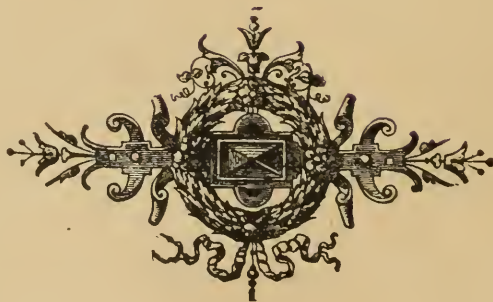
Zengj tehát, zengj, édes lantom,
Zengd ki, a mi benned van,
Szólj vadúl, és szólj szelíden,
Ragyogóan és sötéten,
Szomorúan és vigan.

Légy vihar, mely haragában
Ósi tölgyeket szakít,
Légy szellő, mely mosolyogva
Csendes álomba ringatja
A mezők fűszálait.

Légy tükör, melyből reám néz,
Egész, egész életem,
Melynek legszebb két virága
A mulandó ifjuság s a
Múlhatatlan szerelem.

Adj ki minden hangot, lantom,
A mi benned még maradt . . .
A nap is midőn lemégyen,
Pazarolva földön, égen
Szétszór minden sugarat.

S szólj erősen, lantom, hogyha
Már utósó e dalod;
Hirtelen ne haljon ő meg!
Zengjék vissza az időnek
Bérczei, a századok.

Pacsírtaszót hallok megint...

Pacsírtaszót hallok megint!
 Egészen elfeledtem már.
 Dalolj, tavasznak hírmondója te,
 Dalolj, te kedves kis madár.

Oh istenem, mi jól esik
 A harczy zaj után e dal,
 Mikéntha bérczi hús patak füröszt
 Égő sebet hullámival.

Dalolj, dalolj, kedves madár,
 Eszembe hozzák e dalok,
 Hogy nemcsak gyilkos eszköz, katona,
 Egyszersmind költő is vagyok.

Eszembe jut dalodrul a
 Költészet és a szerelem,
 Az a sok jó, mit e két istennő
 Tett és még tenni fog velem.

Emlékezet s remény, ez a
 Két rózsafa ismét virit
 Dalodra, és lehajtja mámoros
 Lelkem fölé szép lombjait,

És álmodom, és álmain
 Oly kedvesek, oly édesek...
 Te rólad álmodom, hív angyalom,
 Kit olyan híven szeretek,

Ki lelkem üdvessége vagy,
 Kit istentől azért nyerék,
 Hogy megmutassa, hogy nem odafönn,
 De lenn a földön van az ég.

Dalolj, pacsírta, hangjaid
 Kikeltik a virágokat!
 Szívem mily pusztá volt, és benne már
 Milyen sok szép virág fakad.

(Bethlen.)

Péter bátya.

Tíz katona esett a helységre,
 Nem volt szükség fogdosó kötélre,
 Hús legény ment maga jó szántából
 Zászló alá az eke szarvától.

»Hogy ne mennék örömet, mikor kell!
 A ki nem megy, hitvány, gyáva korhely.
 Nem királyért hadakozunk mostan,
 A hazáért fogunk állni sorban.

Nem királyért, sőt a király ellen,
 A kit isten mindörökké verjen!
 Verje meg úgy, a mint ő akarta,
 Hogy igába jussunk mi s nyomorba.

Te éretted megyünk a csatába,
 Nemzetünknek drága szabadsága!
 Megyünk húszan tíz helyett, és ha kell
 Utánunk még kétszer annyi jön el.«

S összeálltak indulásra készen
 Az ujonczok falu közepében,
 Körülöttök fiatalok, vének
 Gyülekeztek búcsuvétel végett.

Az anyák (ez a természet rende,
 Isten őket már így teremtette,
 Ők szegények erről nem tehetnek)
 Hát az anyák szörnyen keseregtek.

Sírtak-rítak, mint az őszi felleg,
 Fiaiknak hogy elmenni kellett,
 Elmenniök, és még oda pedig,
 A hol a halál vendégeskedik.

A mint mondom, volt sok sírás-rívás,
 Hejh hanem úgy csak korán se ritt más,
 Egynek se volt oly nedves köténye,
 Mint kelmednek, szegény Panna néne.

Hogy ne sírna? három fia vagyok,
Mind a három szép szál legény nagyon,
S mind a három be vagyok sorozva
Katonának s ottan áll a sorba'.

»Hagyd el, anyjok, hagyd el már,« szolt
Péter bátya, Panna néni férje, [kérve
»Hagyd el, anyjok, elég ebbül ennyi,
Nem is illik ennyit keseregni.

Nékem is ugy fiaim, mint néked,
Azért még sem siratom ám őket,
Sőt örülök, hogy nevemmel hárman
Lesznek ott a szabadság harcában.

MenjeteK el, szeretett cselédim;
Ha megjöttök a háboru végén,
Nagy kedvem lesz . . . és ha oda veszteK,
Fáj a szívem majd, de nem reped meg.

Szép halál a szabadságért halni,
A hogy én azt el tudom gondolni,
Legszebb halál az a csatatéri,
A hogy azt az én eszem föléri.

MenjeteK hát életbe, halálba,
FegyveriteK legyenek megáldva,
Hogy szabadság ragyogjon majd rajtok,
Különben jobb, hogy ha ott maradtok.«

Az ujonczok utra kerekedteK,
Jó kedve volt a jó gyerekeknek;
Ugy mentenek a halál utjára,
Mintha mentek volna lakomára.

Péter bátya, hát kendet mi lelte?
Olyat sóhajt, majd kiszáll a lelke,
Néz utána az ujoncz-seregnek,
S ime, ime könnyei peregnek.

E hát vége a sok czifra szónak?
Addig beszélt máshoz biztatólag,
Addig köpte a markát, mig aztán
Tyúkmadár lett a vitéz oroszán.

Csúfolták az öregét keményen,
Hogy hát ő csak szóval győzte légyen,
De az öreg, bár nagyon is únja,
Egy sziporkát sem felel a gúnyra.

A mit szolott azt csak ugy magában
Mormogta el haza ballagtában:

»Mennek őK és maradni kell nékem!
Itthonn maraszt göthős öregségem.

Szabadságot vesznek drága áron,
S én ne legyek a véres vásáron,
Én itthonn csak kész portékát lessek,
Ne legyek ott, hogy én is fizesseK!

Jól esik, hogy megértem ezt a kort,
Hol nemzetem láncz helyett fegyvert hord,
S még is veszteK vón el eddig inkább,
Mint hogy most csak nézzem eszent munkát!

Elválnám a két kezem, két lábam,
Ha tudnám, hogy nem vágom hiában,
Ha helyette más erős új nőne,
Hogy mehetnék majd a harcmezőre!«

(Szalonta.)

Európa csendes, ujra csendes . . .

Európa csendes, ujra csendes,
Elzúgtak forradalmái . . .
Szégyen reá! lecsendesült és
Szabadságát nem vívta ki.

Magára hagyták, egy magára
A gyáva népek a magyart;
Láncz csörg minden kézen, csupán a
Magyar kezébe cseng a kard.

De hát kétségbe kell-e esnünk,
Hát búsuljunk-e e miatt?
Ellenkezőleg, oh hon, inkább
Ez légyen a mi lelket ad.

Emelje ez föl lelkeinket,
Hogy mi vagyunk a lámpafény,
Mely a midőn a többi alszik,
Ég a sötétség éjjelén.

Ha a mi fényünk nem lobogna
A véghetetlen éjen át,
Azt gondolhatnák fönn az égben,
Hogy elenyészett a világ.

Tekints reánk, tekints szabadság,
Ismerd meg mostan népedet:
Midőn más könnyet sem mer adni,
Mi vérrel áldozunk neked.

Vagy kell-e még több, hogy áldásod
Ne érdemetlen szálljon ránk?
E hűtlen korban mi utósó
Egyetlen híveid valánk!

(Debreczen.)

Az erdélyi hadsereg.

Mi ne győznénk? hisz B e m a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénynyel jár előttünk,
Osztrolenka véres csillaga.

Ott megy ő, az ősz vezér; szakálla
Mint egy fejér zászló lengedez;
A kivívott diadal utáni
Békességnek a jelképe ez.

Ott megy ő, a vén vezér, utána
A hazának ifjusága mi,
Igy kísérik a vén zivatart a
Tengerek szilaj hullámai.

Két nemzet van egyesülve bennünk,
S mily két nemzet! a lengyel s magyar!
Van-e sors, a mely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy czélt akar?

Egy a czélunk: a közös bilincset
Összetörni, melyet hordozánk,
S összetörjük, esküszünk piros, mély
Sebeidre, megcsufolt hazánk!

Küldd elénk, te koronás haramja,
Légionként bérszolgáidat,
Hogy számodra innen a pokolba
Holttestökből építsünk hidat.

Mi ne győznénk? hisz B e m a vezérünk
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénynyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

(Bánfi-Hunyad.)

Bizony mondom, hogy győz most a magyar...

Bizony mondom, hogy győz most a magyar,
Habár ég s föld ellenkezőt akar!
Azért nem győzött eddig is e hon,
Mert soha sem volt egy akaraton;

Most egy a lélek, egy a szív, a kar...
Mikor győznél, ha most sem, oh magyar?
Egy ember a haza, s ez halni kész,
S ezért, oh népem, ép ezért megélsz,
S dicső lesz élted, boldog és szabad,
A milyen senkié a nap alatt!
S én bátran állom a csaták tűzét,
Tudom, hogy a golyó nekem nem vét,
Tudom, hogy a sors őriz engemet,
Hogy engemet megölni nem lehet,
Mert én leszek, nekem kell lenni, ki
Ha elleninket mind a föld fedi,
Megéneklek majd diadalmadat,
Szabadság, és a szent halottakat,
A kiknek vére volt keresztvized
S halálhörgése bölcsőéneked;
Meg kell, hogy érjem azt a szép napot,
Midőn áldásodat reánk adod,
S mi annyi átokteljes év után
Sirunk, mosolygunk az öröm mián,
Midőn, mit eltört lánczunk ad, a nesz
Egy szabad nemzet imádsága lesz!
Meg kell, hogy érjem azt a nagy napot,
A melyért lantom s kardom fáradozt!

(Maros-Vásárhely.)

A székelyek.

Nem mondom én: előre székelyek!
Előre mentek úgy is, hős fiúk;
Ottan kíván harczolni mindegyik,
Hol a csata legrémesebben zúg.
Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Ugy mennek a halál elébe ők,
A mint más ember menyegzőre mén;
Virágokat tűznek kalapjaik
Mellé, s dalolnak a harcz mezején.
Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Ki merne nekik ellenállani?
Ily bátorságot szívében ki hord?
Mennek, röpülnek, mint a szél, s üzik
Az ellenséget, mint a szél a port!
Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér!

(Karánsebes.)

Vajda-Hunyadon.

I.

ogadjatok be, ti dicső falak,
Fogadj magadba, híres ősi vár!
Légy üdvezelve . . . hol a hős lakott,
A költő ottan lelkesedve jár.

Mily hős lakott itt, a nagy Hunyadi!
Mily lelkesülés éget engemet!
Szivemnek hangos dobbanásai,
Beszéljetek ti ajkaim helyett.

Itten lakott, tán olykor épen itt
Gondolkodék e bástya tetején,
Innen tekintett a jövőbe ő,
A honnan most a múltba nézek én.

Itt pihené ki fáradoalmait,
Midőn elzúgtak a kemény csaták,
Melyek Konstantinápoly tornyain
A büszke félholdat megingaták.

Jó pihenő hely... csendes szép magány
Mélyen lehajló völgynek zöld ölén...
Itt len a vár; nem éri a vihar
Még a zászlót sem tornya tetején.

El van rejtve a világ elől
E szent magány; beléje más nem lát,
Csak messziről fehér fejével a
Hegyek nagyapja a vén Retyezát.

II.

Szólott Hunyadvár bámuló gyönyörrel:
»Kit látok? oh kit látok? Hunyadit!
Megjöttél hát, oh hősök hőse, végre,
Kit vártalak négy hosszú századig.

Én hittem azt, hogy vissza fogsz te jőni,
Ez a hitem volt, mi erőt adott,
Hogy el ne dőljek, hogy viselni bírjam
A négy száz éves gyászt és bánatot.

És megjövé!... légy hévvel üdvözelve,
Hosszan várt vendég, óh hős, oh apám!
Csak az fáj most, hogy nem tud sirni a kő...
Örömkönyűimet hogy ontanám!«

Felelt a vendég: »Sajnálak, szegény vár,
Hogy örömedet el kell rontani...
Csalatkozol; nem az jött, a kit vártál,
Az én nevem Bem, és nem Hunyadi.«

Szólott vissza a vár: »En azzal törődjem,
Mi volt akkor s mi mostan a neved?
A név mulandó, változékony; a mi
Örök, azt nézem én, a szellemet.

Nem a nevedről, hanem szellemedről
S annak művéről ismerek reád:
Az vagy, ki voltál, négy száz év előtt s most
Te mentetted meg a magyar hazát!«

(Vajda-Hunyad.)

Ki gondolná, ki mondaná...

Ki gondolná, ki mondaná,
Hogy e hely csatatér?
Hogy néhány rövid hét előtt
Itt folyt el annyi vér?

Itt harcolánk, itt vett körül
Az ellenség hada,
Elöl halál, hátul halál,
Ez rémes nap vala!

Akkor, miként a férfigond,
Mogorva volt az ég,
Most, mint a kis gyermek szeme,
Szelíd és tiszta kék.

Akkor, mint aggastyán feje,
Hófejér volt a föld,
Mostan, miként az ifjunak
Reménye, olyan zöld.

A légben akkor itt zugó
Golyók röptültek el,
A légben most fejem fölött
Pacsirta énekel.

Láttunk itt akkor a sikon
Véres halottakat,
S hol a holtak fekütnének,
Most ott virág fakad.

Ki gondolná, ki mondaná,
Hogy e hely csatatér?
Hogy néhány rövid hét előtt
Itt folyt el annyi vér?

(Szászsebes.)

Föl a szent háborúra!

Itt a próba, az utósó
Nagy próba:
Jön az orosz, jön az orosz,
Itt is van már valóba.
Eljött tehát az utósó
!télet,
De én attól sem magamért,
Sem hazámért nem félek.

Miért félnénk az ítélet
Napjátul?
Féljenek ők, kik viselik
Magokat oly galádul,
Kik rá törtek az ártatlan
Magyarra,
Most veri meg az úristen
Mindenható haragja!

Föl hazámnak valamennyi
Lakója,
Ideje, hogy tartozását
Minden ember lerója;
Ki a házból, ki a síkra
Emberek,
Most az egész Magyarország
Legyen egy nagy hadsereg!

Ki is megyünk, szó sincs róla,
Mindnyájan,
Meghalni, vagy győzedelmet
Nyerni a szent csatában.
Szent a csata, nem harcolunk
Királyért:
Király ellen szabadságunk
Istenünk és hazánkért!

Átkos király, érezted hát
Vesztedet,
Az ördögnek, hogy megmentsen,
Eladtad a lelkedet.
De hiába volt a vásár
Elhihet'd:
Kit az isten elhagyott, azt
Az ördög nem menti meg.

Sok az orosz, nagy a száma,
Mi haszna?
Több lesz ott a magyar; talán
Száz is jut egy oroszra.
És ha volnánk kevesebben,
Mint azok:
Hála isten, minket hí úgy
A világ, hogy magyarok!

Ne féljetek, gyermekink, ne
Féljetek,
Nem szúr által dárdájával
A vad kozák titeket;
Feleségink, kedvesink, ne
Sírjatok,
Idegenek ölelése
Nem tesz csúfot rajtatok.

S ti apáink, anyáink, szent
Halottak,
Sírotokon ellenség ne
Tapodjon, nem tapodhat;
Inkább veszszen ki nemzetünk
Egy szálíg,
S dagadjon föl kifolyt vérünk
Árja az ég boltjáig!

Minden, a mi szent előttünk,
Koczkán van,
Ha a világ támad is meg,
Győznünk kell e csatákban;
Ha miljomnak el kell veszni,
Veszszen el!
Ki fogna most fukarkodni
Életével, vérivel?

És te isten, magyarok nagy
Istene,
Légy népeddel, hű népeddel,
Jó népeddel, légy vele!
Tedd hatalmad fiaidnak
Lelkére,
Világdöntő haragodat
Fegyvereink élére!

(Pest.)

Szörnyű idő...

Szörnyű idő, szörnyű idő!
S a szörnyűség mindegyre nő.
Talán az ég
Megesküvék,
Hogy a magyart kiirtja.
Minden tagunkból vérezünk,
Hogy is ne? villog ellenünk
A fél világnak kardja.

És ott elől a háború
Csak a kisebb baj; szomorúbb,
Mi hátul áll,
A döghalál.
Beh kijutott a részed,
Isten csapásiból, o hon,
Folyvást arat határidon
Két kézzel az enyészet.

Egy szálíg elveszünk-e mi?
Vagy fog maradni valaki,
Leírni e
Vad fekete

Időket a világnak?
S ha lesz ember, ki megmarad,
El tudja e gyászdolgozat
Beszélni, mint valának?

S ha elbeszéli úgy, a mint
Megértük ezeket mi mind:
Akad-e majd,
Ki ennyi bajt
Higyen, hogy ez történet?
És e beszédet nem veszi
Egy örült, rémülésteli,
Zavart ész meséjének?

(Mező-Berény.)

Négy nap dörgött az ágyu...

Négy nap dörgött az ágyu
Vizakna s Déva közt,
Ott minden talpalatnyi
Földet vér öntözött!

Fehér volt a világ, szép
Fejér hó este be,
Úgy omlott a piros vér
A fejér óra le.

Négy hosszú nap csatáztunk
Rettentő vad csatát,
Minőt a messzelátó
Nap csak nagynéha lát.

Mindent megtettünk, a mit
Kivánt a becsület...
Tízannyi volt az ellen,
Győznünk nem lehetett.

Szerencse és az isten
Tőlünk elpártola,
Egy pártfogó maradt csak
Velünk: ez Bem vala.

Oh Bem, vitéz vezérem,
Dicső tábornokom!
Lelked nagyságát könnyes
Szemekkel bámulom.

Nincsen szóm elbeszélni
Nagy hősiségedet,
Csak néma áhitattal
Szemlélek tégedet,

S ha volna ember, kit mint
Istent imádanék,
Meghajlanék előtted
Térdem, meghajlanék.

S nekem jutott a vészes
Dicsőség, hogy veled
Járjam be, oh vezérem,
A csatatéereket.

Te melletted lovaglék
A harc veszélyiben,
A hol az élet pusztul
És a halál terem.

Sokan elhagytanak, te
Rendíthetetlen agg,
De úgy-e téged, úgy-e
Én el nem hagyalak?

S lépésid mind halálíg
Követni is fogom,
Oh Bem, vitéz vezérem
Dicső tábornokom!

(Debreczen.)

Csatában.

A földön is harag,
Az égen is harag!
Kifolyt piros vér és
Piros napsugarak!
A lemenő nap oly
Vad bíborban ragyog!
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Komoly felhők közül
Bámul reánk a nap,
Rettentő szuronyok
Füstben csillámlanak,
A sűrű lomha füst
Sötéten gomolyog,
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Ropog, hosszan ropog
Csatárok fegyvere,
Ágyúk bömbölnek, hogy
Reng a világ bele;

Te ég, te föld, talán
Most összeomlotok!
Előre, katonák,
Előre magyarok!

Szilaj lelkesedés
Foly bennem, mint tűzár,
A vérszag és a füst
Megrészegíte már,
Előre rontok én,
Ha élek, ha halok!
Utánam, katonák,
Utánam, magyarok!

(Medgyes.)

Szcretlek, kedvesem!

Szeretlek, kedvesem,
Szeretlek tégedet,
Szeretem azt a kis
Könnyü természetet,
Fekete hajadat,
Fejér homlokodat,
Sötét szemeidet,
Piros orczádat,
Azt az édes ajkat,
Azt a lány kis kezét,
Melynek érintése
Magában élvezet,
Szeretem lelkednek
Magas röpülését,
Szeretem szivednek
Tengerszem-mélységét,
Szeretlek, ha örülsz
És ha búbanat hánt,
Szeretem mosolyod
S könnyeid egyarán',
Szeretem erényid
Tiszta sugárzását,
Szeretem hibáid
Napfogyatkozását,
Szeretlek, kedvesem,
Szeretlek tégedet,
A mint embernek csak
Szeretnie lehet.
Kivűled rám nézve
Nincs élet, nincs világ,
Te szövődöl minden

Gondolatomon át,
Te vagy érzeményem
Mind alva, mind ébren,
Te hangzol szívemnek
Minden verésében,
Lemondanék minden
Dicsőségrül érted,
S megszereznék érted
Minden dicsőséget,
Nekem nincsen vágyam,
Nincsen akaratom,
Mert a mit te akarsz,
Én is azt akarom,
Nincs az az áldozat
Mely kicsiny ne lenne
Érted, hogyha te
Örömet lelsz benne,
S nincs csekélység, a mi
Gyötrelmesen nem sért,
Hogyha te fájlalod
Annak veszteségét,
Szeretlek kedvesem,
Szeretlek tégedet,
Mint ember még soha,
Soha sem szeretett!
Oly nagyon szeretlek,
Hogy majd bele halok,
Egy személyben minden,
De mindened vagyok,
A ki csak szerethet,
A ki csak él érted:
Férjed, fiad, atyád,
Szeretőd, testvéred,
És egy személyben te
Vagy mindenem nekem:
Lyányom, anyám, húgom,
Szeretóm, hitvesem!
Szeretlek szívemmel,
Szeretlek lelkemmel,
Szeretlek ábrándos
Örült szerelemmel!...
És ha mindezért jár
Díj avvagy dicséret,
Nem engem illet az,
Egyedül csak téged,
A dicséretet és
Díjat te érdemled,
Mert tőled tanultam
Én e nagy szerelmet!

(Debreczen.)

Szüleim halálára.

Végre megtörtént a
Rég várt viszontlátás!
Nincs köszönet benne,
Nincsen istenáldás.
Láttam jó atyámat... vagy csak koporsóját,
Annak sem látszott ki csak az egyik széle,
Ezt is akkor láttam kinn a temetőben,
Mikor jó anyámat tettük le melléje.

Sem atyám, sem anyám
Nincs többé, nem is lesz,
Kiket szoríthatnék
Dobogó keblemhez,
A kiknek csókolnám még lábok nyomát is,
Mert engemet szívök vérén neveltek fel,
Mert körülöveztek, mint a földet a nap
Lángoló sugári, szent szeretetökkel!

Oh atyám, oh anyám,
Miért távoztatok?
Tudom, hogy áldás a
Sír nyugalma rátok,
De mi nektek áldás, az átok én nékem, [meg!
Melytől szegény szívem csak hogy nem reped
Ha így bántok velem, ti, kik szerettetek,
Mit várjak azoktól, a kik nem szeretnek?

(Pest.)

Itt hagytak, elmentek,
Nem is jönnek vissza!
Omló könnyeimet
Sírjok halma iszsza.
Folyjatok, könnyeim, folyj, te forró patak,
Szívárogy le hideg orczáikra halkan,
Hadd tudják meg rólad: árva gyermeköknek
Elhagyott lelkén mily égő fájdalom van!

De nem, de nem, inkább
Eltávozom innen,
Hogysem könnyem árja
Hozzájok lemenjen;
Mentsen isten tőle... édes jó szülőim
Hogyha megéreznék fiuknak keservét,
Szerető szívök a sírban sem pihenne,
Egy bú lenne nekik a hosszú öröklét.

Isten veletek hát...
Csak egyszer még, egyszer
Ölelkezem össze
Sírkeresztetekkel...
Olyan a két ága, mint két ölelő kar,
Mintha apám s anyám nyujtaná ki karját...
Tán fölemelkedtek halotti ágyokból,
Fiokat még egyszer ölelni akarják!

A honvéd.

Isten után legszebb és a legszentebb név
A honvéd-nevezet!
Hogy ne iparkodnám hát megérdemelni
Ezt a szép, nagy nevet?
Iparkodom teljes szívemből, oh hazám,
Mégvédeni téged,
Védni, fölemelni téged, s lesujtani
A te ellenségéd!

Sokat lesujtottunk mi már, de meglehet,
Hogy még sok van hátra;
Hadd legyen, mit bánjuk? akárki, akárhány,
Karunk készen várja.
Jőjtek, szabadság hóhérlegényei,
Nem jöttök egyébert,
Csak hogy elvegyétek, a mit érdemeltek,
A véres halálbért.

Ti vagytok, zsványok, kik országunk földét
Kipusztítottátok,
Fekvén rajta három száz esztendeig mint
Nehéz istenátok,
Hanem hiszen ezt a földet ti teszitek
Ujra termékenynyé:
Véreteket iszsza most, mint eddig itta
Saját népe könnyét!

Jőjtek! Ismerjük már egymást; ti futtok,
Mi üzünk titeket,
Üzünk, mint a szélvész a széjjelszaggatott
Rongyos fellegeket.
Jőjtek, hadd szúrjuk szíveiteket a
Szuronyunk hegyére,
Emlékezzetek a más világon is a
Honvédek nevére!

Honvéd vagyok; mikor nevémet kimondom
— Mi tagadás benne? —
Egy kis büszkeségnek ragyogó szikrája
Szökken a szemembe,
Egy vagyok a végre föltámadt magyar nép
Győző seregébül,
Én is segítettem koronát leütni
A király fejrül!

Hejh te király, hol van régi szép sereged,
Hol van régi fényed?
Hejh be tönkre tették a szegény honvédek,
E rongyos legények.
Rongyos vagyok, mint az ágrul szakadt, csak-
Meztláb nem járok, [hogyan]
De több becsületem van még is, mint nektek,
Czifra uraságok.

Van bizony-én nékem becsületem, de nagy,
Ország-világ előtt,
Még azok előtt is, kit szuronyom leszúrt,
Kit fegyverem lelőtt;

(Pest.)

Még az ellenség is a kit csak magasztal
Egy szívvel egy szájjal,
Hogyne becsülne azt tulajdon nemzete,
Tulajdon hazája?

Rajta is leszek, hogy jó hírem-nevémet
Megtartsam halálig,
Vagy ha visszamék majd az otthonvalókhöz,
Elvigyem hazáig.
Az lesz ám az öröm, ha majd visszatérek
Az én enyéimhez,
És ide szorítom rendre valamennyit
Dobogó szívemhez!

Hejh az lesz ám a nap! . . . és még sem tudom,
Mit szeretnék jobban: [hogyan]
Haza menni-e majd a harc végén vagy itt
Elesni a hadban?
Társaim arczáról, a kik elhullanak,
Én arról azt látom:
A hazáért halni legnagyobb boldogság
Ezen a világon!

TOLDALÉK.

***

I.

IFJÚKORI KISÉRLETEK.

1838.

**

A hűtelenhez.

Esküszegte lyányka! emlékezzél
Arra, a midőn: »ah meg ne vessél« —
Így imádvá téged kértelek, —
Légy kegyelmes én irántam, s szíved
Add nekem, ki csak te néked híved
Voltam és leszek, míg létezek.

Akkoron kérő keblemre dülve,
Szerelem tüztől fölhevülve,
Ezt rebegték csalfa ajkaid:
»Hő szívem tiéd csak, drága lélek;
Esküszöm, hogy csak te néked élek;
Szünjenek könnyűid, bánatid.«

Én ez által istenülve lettem,
És keserves sorsom elfeledtem,
Emma, gyöngé karjaid között.
Édenek nyílnak én előttem,
Nem borúltak fellegek fölöttem,
Tőlem a bú mind elköltözött.

(Selme cz.)

1839.

**

Szeberényi Lajos emlékkönyvébe.

Kegytelen a végzet; nem hagy sok időig örülni
Minket együttlétünk édeni napjainak,
Ámde az a földnek bármely részére ragadhat,
Érted ezen kebel ég, s lészen örökre híved.

(Selme cz.)

1841.

**

Lenke sírján.

Ádáz koporsó zordon éjjele!
Mivé tevél te oly sok örömet?
Mivé tevél te annyi szép reményt?
Mely zsenge a szülői szív felett,

Mely egy kéjparadicsomot ígért,
Rózsás jövődő boldog karjain;
Kegyetlenül mind elragadtad ezt,
Csak romja áll még: a keserv, a kin!

Oh a szülők! ha sorsok véaszt zudít
Keblokbe dúlni és pusztítani:
Ki fog miként egy égnek angyala
Bút úzve rájok felmosolygani?

Nyugodjatok meg, szerető anya!
S te bús atyának gyászoló kebele!
Kedves Lenkétek, ah, nem léssen ő
Temetve itt e sírnak mélyibe.

Hol a teremtő széke tündököl
Felhők felett a csillagezreden:
Tekintsetek fel, egy szelíd sugár
Leng onnan rátok csendes éjeken.

És e sugár az ő szép szelleme!
Az angyalok között ott múlat ő,
Imádva istent, hogy boldog legyen
A kor, mely a kedves szülőkre jó.

S örvend előre a jövő felett:
Midőn az alkotó székéből int,
S a drága magzat s a kedves szülők
Egymást vigadva ölelik megint.

Erdő szélén.

Erdő szélén pusztá csárda,
Hejh mért sietsz oda, sárga?
Fordulj vissza, szép paripám,
Nincs benne már kedves babám.

Csárda, csárda, gonosz csárda,
Súlyedj fenékig a sárba!
Befogadtad a rossz legényt,
Megölte kincsemet, szegényt!

Pórnak esti dala.

(*Claudius* után németből.)

Az ékes nappali csillagzat
Pályáját végező.
Jer, és töröld le izzadásom,
S teríts fel, drága nő.

Csak itt a földön is teríthetsz,
Gyümölcsfánkhoz közel:
Itt jóízú az étel este,
S legtágasabb a hely.

Aprócska vendéginket is hídd,
Mert úgy kiéhezém;
A legkisebb is hagyja fészkrét,
Ha álom nincs szemén.

Sokat tálalnak a királynak,
Ő, a mint hírlelik,
Mindennap süttet, meg lepényt, meg
Pástétomot eszik.

S egy ember van mellé rendelve,
Más dolga nincs neki,
Asztalneműjét rendezni csak,
S szolgálatát teszi.

Adj' isten ő egészségére!
Mert mennyi dolga van:
Hogy minket békében tarthasson,
Éj- s nappal nyugtalan.

Ha úri mód nem élhetünk is,
Van mégis kenyérünk,
Van tiszta, szép, és friss tej és vaj;
S hát kell-e több nekünk?

Elég ez untig póri népnek,
Vedd hálánk érte, ég!
S ma estelink szabadban tartjuk,
Hol annyi csillag ég.

A hold ezüstlő sugarakkal
Leszen velünk jelen,
És áldást hintve tálainkba
Fog tündökölni fen.

Nos, gyermekink, együnk vidáman,
S a mennyek áldjanak!
Oh én irigylendő, szegény és
Mégis gazdag vagyok!

(Pápa.)

Kuruttyó.

I.

»Hogy fejedre pusztaságot hozzon
Isten átka, csalfa, bűnös asszony!
A ki által oly sötét gyalázat
Vonta éjbe a Kuruttyóházat.

Hittem asszony esküvő szavának
De hiszek már inkább karsu nádnak,
Hogy kerengő forgószél viharja
Lenge szálát földre nem csavarja.

Szűzeséged a manó elhordta,
Nem köllesz már, hűtelen rosz borda!
Nem köllesz, maradj magadra, s engem —
Vagy látsz többé vagy sem életemben.«

Dörg Kuruttyó s üllöt, kalapácsot
És szöget, mit izzadván kovácsolt,
Hány a sátor minden szögletébe,
S nagy szitokkal ajakán kilépe.

Útnak indul, úgy ragadja lába,
Hogy fejr ló sem jutna nyomába.
Sír az asszony, a szegény ártatlan.
Messze a férj bujdos már távolban.

II.

Barna csapszékben Kuruttyó
Úl sötéten,
Úzni vágyván szíve kinyját,
Bor kezében.

S korty után korty, hajh, de kínja
Végtelen hív,
Semmikép sem szabadulhat
Tőle a szív.

S jó toborzó víg legények
Czifra serge,
S énekelnek sarkantyújuk
Összeverve:

Petőfi költeményei.

»Jöszte, pajtás, közénk, csapj föl
Katonának,
Szép szolgálni a királynak
És hazának.

Életünk vidor, mosolygó
Szép halálunk,
Ha riadtán trombitának
Harczra szállunk.

Itt a markunk, csapj belé, jer
Katonának,
Szép szolgálni a királynak
És hazának!«

S úzi ének, táncz Kuruttyó
Nagy bánatját.
A garatra önt néhányszor,
S — parolát ad.

III.

Zajos órák mámora
Hogyha széjjellebben,
Dúl a régi fájdalom
Annál dühösebben.
Nyugszik a táncz, hallgat a víg zeneszó,
És buvában újra sorvad Kuruttyó.

Tarka, foltos fegyvere,
Rajt virít a rozsdá,
S fényesíteni oly nehéz
Az istenátkozta.
»Hejh, jobb volna most kohlolni vasszegét,
Vagy heverve nyujtózkodni zug megett.«

Nézd, Kuruttyó, nézd, ki jó
Látogatni téged?
Isten engem, oly alak,
Mint a feleséged.
Ó az, ő! az ártatlan férjhagyta nő,
Karján mosolyg nyájas barna csecsemő.

»Ez Kuruttyóivadék!«
Mond a kisedd apja,
És a rajkót és a nőt
Kebelére kapja,
S vége nélkül, hossza nélkül pityereg.
Jókat kaczag rajt a víg ujonczsereg.

(Pápa.)

B u c s ú.

Irigyen a sors boldogságom ellen,
Pozsony! körödből ismét messze hí;
Megyek — de dülva van bucsúzó mellem,
Miként várának pusztá termei.
Utánam intesz még Dunád ködébül,
S arcomra keserű köny árja gördül.

Nem hosszú volt tebenned mulatásom,
S az órák mint a nyíl röpültenek,
De ily órákat a nagy mennyországon
Angyalnak adnak csak az istenek.
Édenben éltem üdvözülökképen
Barátaimnak nyájas, hú körében.

(Pozsony, január 21.)

A messze távol kéklő fátyolába
Takarja már szép képedet, Pozsony,
Nem lágyul a vad végezet, hiába
Nyögel panasz kesergő ajkamon:
Mennem kell! — s tán örökre szakadátok
Már tölem el, ti szeretett barátok?

Vegyétek hát a bujdosó kebelnek
A zúgó szélben hangzó végszavát:
Szerencse kényei akár emelnek,
Akár nyomor s inségbe döntnek át,
Mig a koporsó nyugtomat nem adja,
Érettetek gyúl szívem indulatja.

E l e g i a.

Meddig dúlsz, szerelem pusztító lángja, szümön, mint
A mennyverte Prometh keblin az éhes ölyű?
Meddig nyűgöz Amor kínos láncza? Endymionnal
Meddig jajgat hurom búskeseregve panaszt?
Féktelen érzetnek vad hevű szikrája, lohadj el,
Hullj le bilincs, szünjön, lant, szomoru, árva jajod.
Végihez ér nagy fáradozása a Danaidáknak,
Fölteszi a sziklát hegy tetejére Sysiph,
Nem forog Ixion, Tantalnak szomja csilapszik:
De hidegen marad a lánynak örökre szive.
S érette ah boldogtalan én, mindegyre hevűlök,
Keblem Vestatüzét nincsen eloltni erőm.
Égj, szívem, hát égj, mint forró Hyperiona nyárnak,
Melynek ölü sugarán gyöngé virágcsa fonyad.
Hervadok én is majd, s hervadván, enyhre talállok,
Ha tova szállt lelkem Lethe özönébe merül.

(Duna-Vecse, június 22.)

Galgapartihoz.

Üdvözöllek messze bérczetőkről,
Szent helyek!
Hol a Galga lassu andalgással
Hempelyeg.

Hol pályája éden volt a gyermek-
Ifjunak,
Hol az életüdv örömvirági
Nyíltanak.

Lángszerelmem szép viszonzója,
Barna lány,
Emlékezve küldsz-e még sóhajt a
Szív után,

Melyet annyi kéjnek bölcséjében
Ringatál,
Melynek első éneket lantjára
Te család?

Ah, rád vissza bús könyhullatással
Néz szemem:
Vesztve téged, vésze boldogságom,
Mindenem!

(Grécz, május 1.)

Hazatérés.

(Heine után németből.)

Te szép halász leányka,
Hajtsd partra csolnakod;
Jőj, s ülj le oldalamhoz,
És nyujtsd nekem karod.

Fejecskéd tedd szívemre,
S ne félj, ne oly igen,
Hisz gondtalan naponként
Jársz a vad tengeren.

Tengerhez szűm hasonló,
Van rajt vész, ár, apály;
És mélyen fenekében
Nem egy szép gyöngy is áll.

(Pápa.)

Boszú.

Kecses tavasz virúla;
Vidám tekintete
Berkemnek kebelébe
Rózsákat ültete.

Mosolygtak a tavasznak
Bájjgyermeki felém,
S én a bibor bimbókat
Enyelgve tördelém.

De látta a leányka
Könnyelmü tettemet,
S testvéreit boszúlva --
Kitépte szívemet.

Azóta létem árva,
Kietlen pusztaság,
Mint, melynek elraboltam
Diszét, a rózsáág.

Elválás.

Vert az óra,
Halnak a remények,
Kik szívembe
Hajnalfényt hintének;

Szebb jövőndő
Tiszta hajnalfényét,
Mely keblemnek
Ejjelét üzé szét.

Vert az óra!
A szörnyű ítélet:
»Elszakadni
Mindörökre tőled,
Lány! szerelmem
Nyájas tavaszában!«
Zúga hozzám
Rémes kongásában.

Szűm nyugalmát
Ismét hol találja,
Messze tőled
Keblem ideálja?
Honnan int a
Csendes béke réve,
Honnan int a
Bujdosó elébe?

A mosolygva
Kedvező szerencse
Pályád édes
Örömeikkel hintse,
Míg én búban
A széles világot
Átfutom, nem
Lelve boldogságot.

Vendég.

Kerepel a szarka
Házam tetején:
Vendég jön. Vendégnek
Vajh, kit várjak én?

Messze föld határán
Jár a szerető,
Csalfa volt szerelme,
Vissza nem jön ő.

Tán te lész vendégem,
Óhajtott halál;
Úgy siess, ne késsél,
Ajtóm nyitva áll.

(Duna-Vecse, jun. 5.)

Csal.

Völgy homályán, fák hűsében,
Kert megett,
Zeng a lantos hév szerelmi
Éneket.

Zeng, ha gyúl a rózsahajnal
Keleten,
Ha nyugodni bércz megé a
Nap megyen.

S szép tavasszal, nyár hevén
Őszön át [hűs
Pengeti a szerelemnek
Hév dalát.

S édes díja zengzetének,
A leány
Ha kacsingat által a kert,
Ajtaján.

Jó a tél, és megnyil a kert
És ragad
Kebelére a leány -- más
Boldogot.

A csalódott megy kinok bús
Éjjelén,
S hallgat a dal lantja néma
Idegén.

(Duna-Vecse, máj. 27.)

Álom.

Kór valék, fájdalmaimnak
Szenvedém nagy kínjait;
Jött az éj szelíden végre,
S könnyörülve békességre
Álmaim karába vitt.

És láttam ott
A szőke lányt,
Nem hidegen
Már szűm iránt;

Hozzám voná
A szerelem,
S eget lele
E kebelen,

S én piruló
Lángajakán,
Mézsókjait
Lecsókolván.

És újra csók,
S meg annyi csók,
S oly édesek!
S oly lángolók!

Ily álmakat adjatok, isteneim,
És marhat a fájdalom, a fene kín;
Én tűrni fogok, valahára talán
Majd égi való jön az álmok után.

Örök bú.

Tódúl a felleg; barna éjbe vonja
A látkört, búsul a sötét vidék.
Sötét e szív is, hű szerelmem honja,
Reá a bú gyászfátyla szöveték.

Nem bírva terhét, a felhő könyekre
Fakadt, s a rózsa gyűjti gyöngyeit.
Megtelt e szív is, könnyeim peregre
Áztatják arczom hervadt díszeit.

Színekkal tarkaékesen szivárvány
Ragyog keletről, szép derű jele.
Borúm örök, hajh, lánykám nem mosolyg rám
Szivárványként, hogy földerítene.

(Duna-Veese, április 24.)

Ujság.

Figyeljetek, derék história!
»Halljuk! Tovább! Na s aztán!« A minap
Szent elragadtatás tüzével egy
Költő merészen mászta Helikon
Bérczét, öröklétű hírkoszorút
Tüzendő fűrtibe a fénytetön.
Mármár magos céljához ért, midőn
Rémületes mennydörgés hallatik.
»Védj, szent Apollo!« Ujra mennydörög.
Megborzad a költő, s uramfia!
A mélybe henterül. »Hahahaha!«
S ugyan mi dörge? »A boszús Olymp.«
Nem. »Halljuk! Halljuk!« Hát a Múzsafi
Nem legbövebben abrakolt — hasa.

(Vadas, május 16.)

Vándordalok.

I.

Távol szeretteimtől
S tőled, te drága hon!
Vándorlom a világot
Végetlen útakon.

És lábam a nagy úton
Fáradva lépdegel,
Mert vállaim tetéztvék
Butornak terhivel.

Eldobtam én a terhet,
Nincs többé vállamon;
És mégis vajh mi csüggeszt?
És mégis vajh mi nyom?

Boldogtalan fiú te!
Mely tégedet lever,
Nem válladon . . . szivedben
Az óriás teher.

II.

Hová, háová az égi úton,
Darusereg?
Azért hagyjátok-é a tájat,
Mert nem meleg?

Vándorlok én is, ámde pályám
Ellenkező:
A szerelem forró honából
Jégsír felé.

(Pápa.)

Változás.

Míg a földet gyász temette,
Dúlván fürgeteg felette
Pusztaságnak vad telén,
Mért virúla bájos éden
Kebelemnek belsejében?
Mert rózsámat ölelém.

Most, midőn a szép tavasznak
Uj virányi illatoznak
A mosolygó téreken,
Mért vagyon tél kebelemben,
Pusztá, gyászos, véghetetlen?
Mert rózsám nem ölelem.

(Vadas, május 23.)

Epigrammok.

1.

Szende szerény ibolyák völgyén füzögetve bokrétát,
Szökdele berkének kedvesem árnyai alatt,
Jött és látta Eos bájait; irigyelve pirúla,
S a fák lombi fölé könnyeket ejtve futott.
(Ostfi-Asszonyfa, május 29.)

2.

Hasztalanúl vágyasz, vad sors, kínozni. Nem érzem:
Nincs szívem. A haza s a lányka s barátoknak adám.
(Ostfi-Asszonyfa, június 4.)

3.

Ujra mosolyg a táj aranyos sugarakba fürödve,
A hanyatló Phoebus ha nyugalomra megyen.
Engemet, hajh, szeretóm búcsúzó pillanatával
Holdtalan éjfélként bánat homálya takar.
(Duna-Vecse, június 23.)

4.

(*Martial* után.)

Pompej magzatjait Ázsia és Európa temette,
Őt pedig Afrika; hant ha bizonyára födi.
Hogy szanaszét ekkép hever elszóródva, mit ámulsz?
Hogy birhatott volna a föld egy helye annyi romot?
(Duna-Vecse, június 23.)

5.

(*Martial* után.)

Zápor zápor után, a szüret szünetlenül ázik.
Bár akarod, nem jó szűz bor iczédbé, csaplár.
(Duna-Vecse, június 23.)

6.

Rákosnak szomorú mezején járván, magyar, hallod
Fái között a szél mily keseregve nyögel?
Oh nem szél nyögel ott, ősid félisteni lelke
Sír unokáinak elkorcsosodása fölött!
(Rákos, április 30.)

7.

A szerelem jelené; multé s jövőé a barátság.
(Duna-Vecse, június 23.)

Az órágyhoz.

Égig emeljen bár a játszi szerencse kegyelme,
És legyen első rang rangom az isten után;
S bár csak azért szűljön két India kincset özönnel,
Hogy büszkén ajakam mondani tudja: enyém!
Durva faalkotmány! emléked nem leszen irtva
Szűmből s akkoron is hajlik öledbe fejem;
Hisz te az inségnek mikor éje boronga körülem,
S hervasztott a bú: balzsamos enyhet adál.
Enyhet adál! az öló vad kínok örömtelen ifja
Leggyönyörűbb álmit kebleden álmodozá.

Zivatar.

Mit nekem hab? mit nekem vész?
Én nem félem haragát;
Kebelemnek pusztaságán
Száz sirokkó rohan át?

Rajta, gyorsan evezőhöz,
Talpra reszkető legény,
Bár toronynya nő a hullám,
A túlpartra szállok én.

Köd borong ott, sűrű ködnek
Kétségbarna éjjele,
Lány, temetve mindörökre
Légyen emléked bele,

Mely az égő szerelemmel
Enyelegve játszhatál,
Mely hűséget esküvél, és
Ah mely még is megcsalál.

Rajta, bajtárs, csüggedetlen!
Nincsen messze már a part;

Bár izzadva férfiszívvel
Mi kiálljuk a vihart.

Im, mi kép leng a ködében?
Bájoló, mint a tavasz,
Szőke fürttel — kék szemekkel —
Hűtelen lány! képed az.

Hajh, nélküle nincsen élet!
Vissza, izzadó legény,
Bár Mátrává nő a hullám,
Vissza -- hozzá — szállok én.

(Duna-Vecse, május 8.)

Fürge méh...

Fürge méh, te bejárod a ligetet,
Hogy szedhessed virágokrul mézedet;
Az én babám nem jár fűre s virágra,
Hejh mézednél mégis édesebb csókja.

1 8 4 2.

* *

D a l f o r r á s.

Költőnek lenni isteni,
Én is költő leszek!
Varázserővel szívemet
E vágy szállotta meg.

S e vágy nem szűnő lángiban
Mindegyre égtem én;
Ragadtam végre a kobozt
Nagy tűzzel, hevenyén.

S hogy énekiem röpülete
Fellengezőbb legyen,
Telt hordóhoz vevém magam,
Pinczének mélyiben.

Mig fejtörés között időm
Itt lassan mendegelt:
A — nem mondhatnám szűk — torok
S a csap nem vesztgelt.

De bár mint törjem fejemet,
S levék borral tele:
Hiába! a csigázott ész
Egy kukkot sem szüle.

Vég pontra szállt a türelem!
Még egyszer jót iszom,
S manó vigye, ha éneket
Úgy sem zeng kobozom.

S a csapnak estem nagy mohón,
Gondolva ezeket;
De oh hallatlan bosszu! a
Csap már nem csepegett.

Zajló kebellem álltam ott,
Bennem harag gyuladt,
És megragadtam s vágtam a
Hordóhoz lantomat.

Felhangozott a kiürült
Hordónak kebele,
S oh üdv, oh kéj! a fejtörő
Titok kulcsot lele.

Belőlem — végre rá jövék —
Költő miként leszen:
Im, telve hallgatott, s konog
A hordó üresen.

Éhezni kell, éhezni hát,
Ki költő lenni vágy;
Éheztem én is, s folyt a dal
S enyém a myrtuság.

(Pápa.)

Változó izlés.

Mint szerettem a cseresznyét
Gyermekéveimben én!
Csak cseresznye kelle nékem,
Nem volt szebb szín, édesebb nem
Terme a föld kerekén.

Nem kellett cseresznye többé,
Gyermekéveim után:
Mert az ajak édesebb volt,
Mert az ajkon szebb pír lángolt,
Melyet nyujta szép leány.

És az évek ballagának,
És fejembe ért az ész,
S jóra jöttem valahára!
Most szemem a lány ajkára
Szinte egykedvűleg néz.

Mert a rózsanedvhez képest,
Mely Ménesnek bérczfokán
Omlik kéjes kedvet adva,
A lány édes bájos ajka
Keserű és halavány!

(Pápa.)

Tünődés.

Ifjú koromnak ébredése
Ah! oly tündéri szép vala,
Miként a koszorus tavasznak
Varázst mosolygó hajnala.

Hű lányka dűle karjaimba
Hű lányka csókja égete,
S mennynek röpité képzeményim
Hespertüzű tekintete.

S az érzemény, mely lelkesítve
Dagasztá e meleg kebelt,
Rózsás berek lombsátorában
Szelíden ömlő dalra kelt.

Lejárt az év, s a fáradatlan
Idő uj évet alkota;
A kellemgazdag ifjuságnak
Elhulla báj virulata.

S nincs már a lányka karjaimban,
És hervadt a phantasia;
Az istenítő boldogságnak
Ekkép ki kelle hálnia!

Ti fõnn a menny kék tengerében
Mosolygva fürdő csillagok,
Trónjához a szent végezetnek
Olyan közel kik állotok,

Melyik ragyog reményt szivembe,
Melyik ragyog közületek?
Hogy egykor még örömmre kelni
Nem léssen tiltva véletek,

Akár a lányka hű ajkáról
Szedvén uj édes csókokat,
Akár ha szárnya képzetemnek
Dicsőbb világokhoz ragad.

(Pápa.)

Ifju a pataknál.

(Schiller után.)

Forrás mellett ült a gyermek,
Koszorúkat kötözött,
S látta őket elragadtan
Tünni a habtáncz között.
Éltem így röpül miként a
Forrás fáradatlanul,
S mint a koszorúk sietve,
Ifjuságom elvirul.

Ne kérdjetek, mért busongok
Éltem rózsá-idején;
Minden örvend és reményel
A tavasznak jövetén;

Ámde, az új természetnek
Ébredő hangezrede
Kebelemnek rejtekében
Csak nehéz bút költöthete.

Nem vidítanak a vigalmak,
Melyeket nyujt szép tavasz;
Egy köt engem csak: közel van
S mégis messze tőlem az.
A kedvelt árnykép elébe
Vágyva nyujtom karomat,
Hajh! nem érem el s ez érzet
Csillapítatlan marad.

Jőj le, jőj, oh szép leányka!
Hagyd kevély lakod falát,
Majd virágít a tavasznak
Kebeledre hintem át;
Ime dal zeng a berekben
S tiszta zajjal jár az ér:
Egy boldog szerelmi szívpár
Kis kunyhóban is megfér.

(Pápa.)

Szín és való.

I.

Némúl a hangszerek zenéje,
A függöny fölrepül,
S az arczokon kíváncsiságnak
Csendes figyelme ül.

És ékes színpadon a múzsa
Kegyelt papnéja áll,
Bájlóbb a kikelet kertének
Minden viráginál.

És oh, midőn szavak születnek
Az ajkak bíborán!
Nem, így nem énekel tavasszal
Pacsírta s csalogány.

S mit benne látsz megtestesülve:
Erény és szerelem;
S a néptömeg varázslatánál
Kéjtengerré leszen.

Hódolva a dicső művészet
Magasb hatalminak,
Éljen-zaj és örömkialtás
És tapsok hangzanak.

De a zajongó nép között áll
Az ifju mereven.
Ah! érzeményi zavarának
Nyelvet, szót hol vegyen?

Egy új világ nyílik szívében,
Egy új édenvilág,
És benne lángoló szerelme
Az illatos virág.

II.

A barna leples éj
Nyugalmat osztogat,
De ah! az ifjunak
Nyugalmat az nem ad.

Zajló küzdés szívéen,
Szerelmi, égető,
Mely tarka gondolat-
Füzért tűnődve szó.

»El, el! meglátni őt,
Az égi szép szemet,
A melynek e kebel
Imádó rabja lett;

Meglátni a szelíd
Angyalvonásokat,
Melyeknek bájjain
Szív és ész elakad;

S a tündér-termetet,
S a hullámozó kebelt,
Hol a kecs istene
Két rózsatrónt emelt;

Meglátni, asszonyok
Legszebbje, tégedet,
Minőt az ég csupán
Egyszer teremthetett!◀

S az ifju elsiet,
Szerelme vágyiban,
A kedves hely felé,
Hol istennője van.

»Ti ablakai fölött
Írigy őr-kárpitok!
Pillantanom reá,
Oh kérlek, hagyjatok!◀

Rejtsétek a szobát
Híven, oh kárpitok!
Szívzaggató, miket
Az ifju látni fog:

Csók és édes szavak,
S szerelmi jelenet.
Oh bűn, oh fürtelem!
Szerelmet pénzt vehet!

III.

Színházba sergesen tódúl a nép,
Csodálni a művésznő érdemét;
S mig hangja lelkesült szivekbe hat,
Uj és uj érdemkoszorút arat.

S az ifju? . . . az ifjú tetszés-zaja
Fel-felzeng bájló játékira;
De ah! titkon folyó könnyűiben
Kihalt a néma kínos szerelem!

(Pápa.)

I d e á l.

Küzdő gerjedelmek, fény, homály, csapongó
Vágyak és remények tarka serege!
Melyek majd borongva, majd derengve kel-
Indulat-csatáit a zajló kebelnek [nek,
Ah ki festi le?

Mért e láng, e hullám dagadó eremben?
Honnan e feszítő érzet keblemen?
S szomjazó hevőkben a zajongó vágyak
Lenge képzeletnek karján merre szállnak,
Merre szüntelen?

Mely varázserőnek bűvös ihletése,
Ah, mi készti zengő dalra lantomat?
És a dal ha fölzeng, ujra vaj' mi némit?
Mert a hur beszélni szívem érzeményit
Nem lel hangokat.

Messze, messze szállnak érzeményim innen,
Oh, a puszta föld, ez nem az én hazám;
Itt a bús valónak hervatag körében
Bájló alakkal édesen, szelíden
Mi mosolygna rám?

Fenn, elérhetetlen égmagas tetőkön
Isten-szép alakkal rózsafényben áll,
Mely után epedve küzd a hév indulat,
Mely után e szívnek dobbanása gyúlad.
Ott az ideál.

Ott lebegsz előttem tündér fátyolodban
A hajnal biborszín leplén, szép alak!
Ott lebegsz az alkony elhaló tüzénél,
S szende félhomályán a merengő éjféli
Hold sugarinak.

És ha zúg a szélvész romboló csatája,
És ha nyögve sír a berki csalogány,
És te lengsz előmbe, hogyha sújt a bánat,
S hogyha keblem éjén kék koránya támad
Kínscaták után.

Lelkesült idegről száll feléd az ének,
Forró érzeményim szállanak veled;
Oh, ki élsz ragyogva túl a földhomályon,
Halld meg a sóvár szűt, égi ideáлом
Tiszta kebele.

Jőj le bájjaidnak szép gazdagságában,
Jőj egy pillanatra, túlvilági lény!
Jőj, ez árva lét hogy elfeledve légyen,
Hogy szelíd ölednek enyhe édenében
Üdvezüljek én.

Hervadok, te érted hullanak virágim,
Mint a gyenge rózsza nyári hév alatt;
Légy keserveimnek édes égi bére,
Hintsd e sorvadó ajk égető tüzére
Szellemcsókokodat!

Vagy ha zárva tőled e világ határa,
Oh ha karjaimba jönöd nem szabad:
Ints, ragadj fel hozzád egy varázserővel!
Ints, hagyj összeforni fényed szépségével!
Nélküled hajh éltem kín és kárhozat!

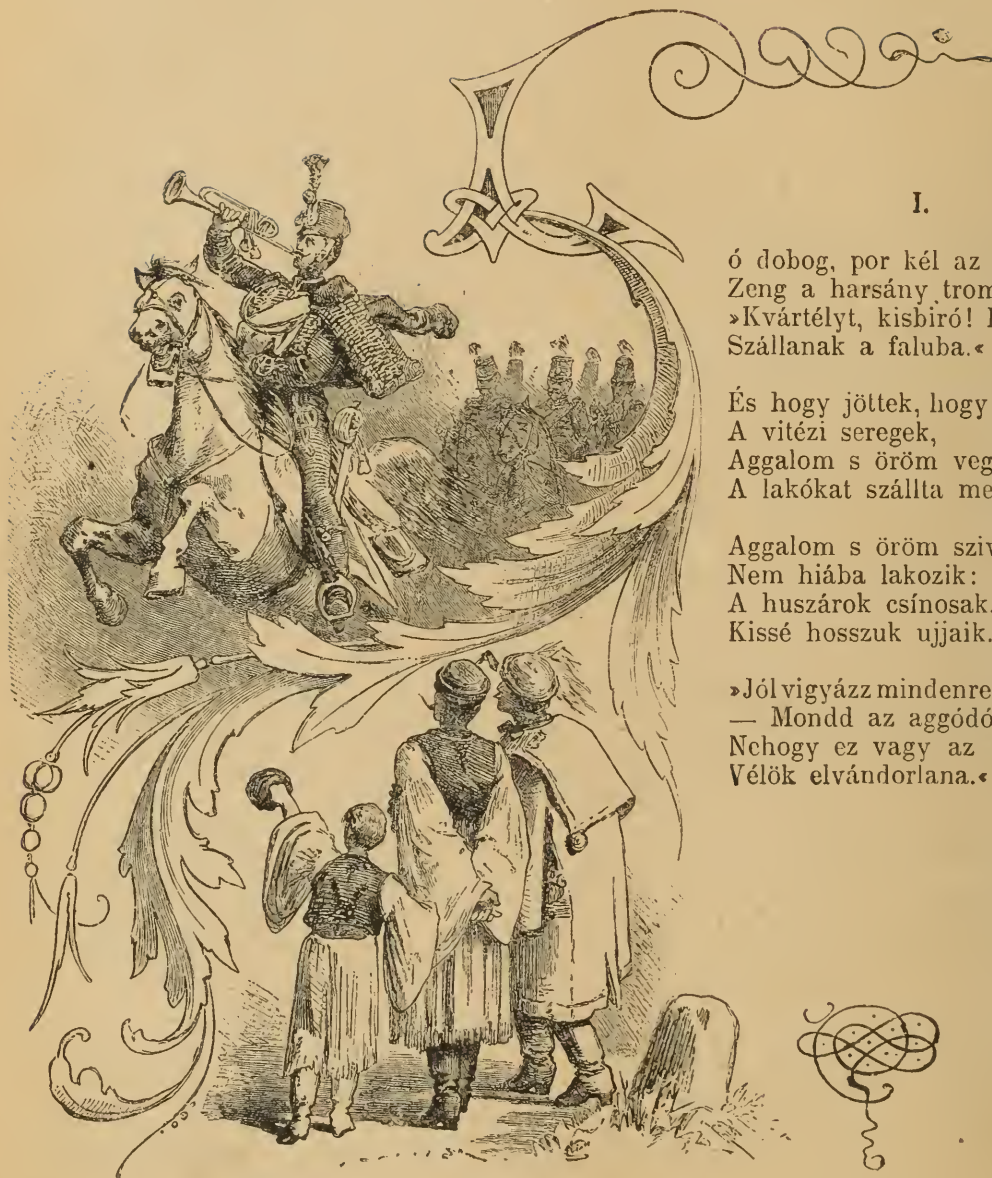
(Pápa.)

Kolmár József emlékkönyvébe.

Magas trónján a sors ül, titkos könyv kezében,
Az életkönyv ez, benne két lap a mienk,
Az egyik borongó gyász vonul sötéten,
A másik hajnalodva rózsaként dereng.
Ohajtom én: legyen hű kedveződ a végzet,
Hogy általolvasnod ne kelljen a sötétet.

(Pápa.)

Tolvaj huszár.

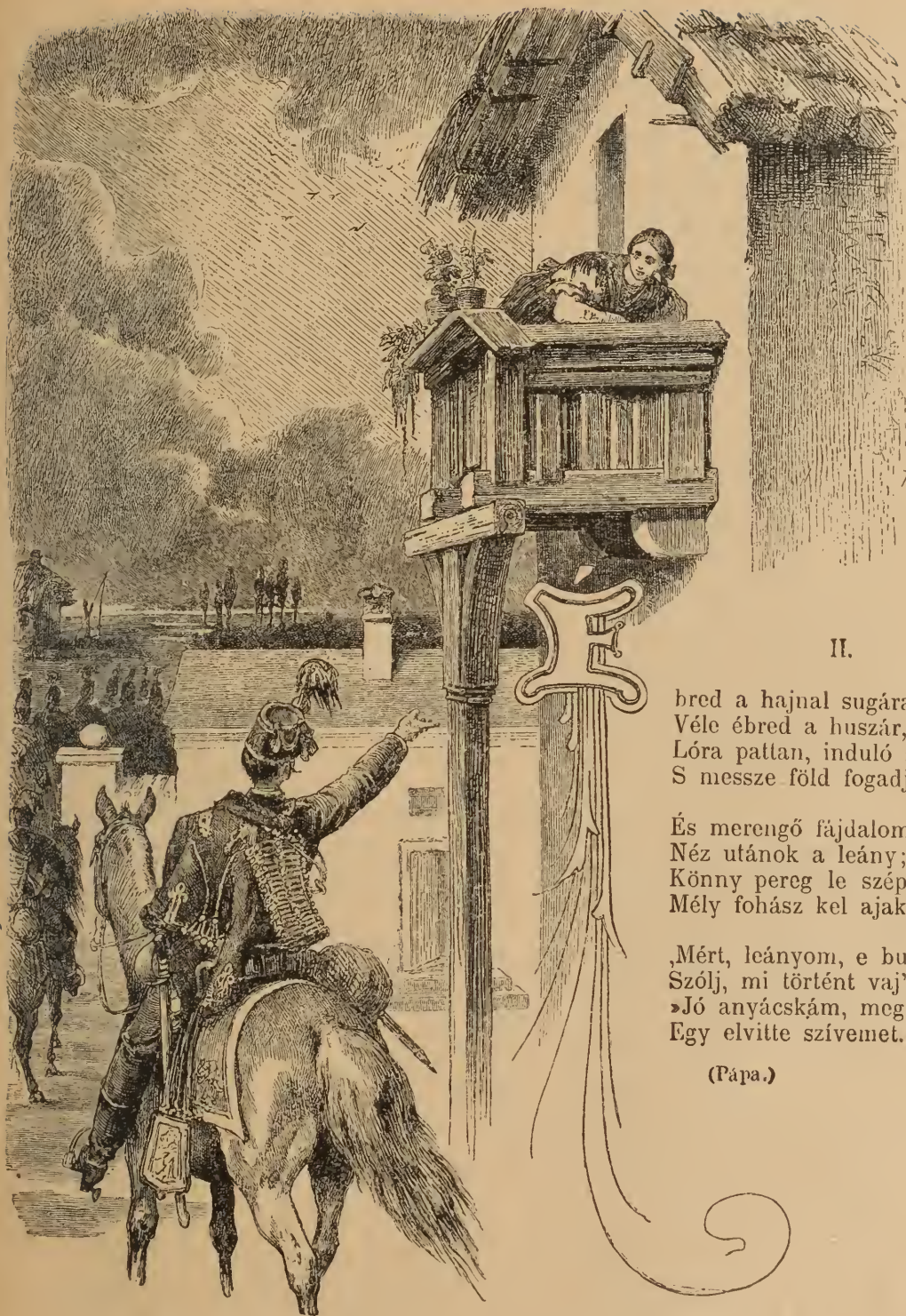
I.

ó dobog, por kél az úton,
Zeng a harsány trombita.
»Kvártélyt, kisbiró! huszárok
Szállanak a faluba.«

És hogy jöltek, hogy megálitak
A vitézi seregek,
Aggalom s öröm vegyülve
A lakókat szállta meg.

Aggalom s öröm szivökben
Nem hiába lakozik:
A huszárok csínosak, de
Kissé hosszuk ujjaik.

»Jól vigyázz mindenre, lyányom,
— Mondd az aggódó anya —
Nehogy ez vagy az házunktól
Vélők elvándorlana.«

II.

bred a hajnal sugára,
Véle ébred a huszár,
Lóra pattan, induló zeng.
S messze föld fogadja már.

És merengő fájdalommal
Néz utánok a leány;
Könny perog le szép szeméről
Mély fohász kel ajakán.

„Mért, leányom, e busongás?
Szólj, mi történt vaj' veled?”
„Jó anyácskám, meglopának,
Egy elvitte szívemet.”

(Papa.)

Elégia egy várron felett.

(Muthisson után németből.)

Nyugszik esti szürkület fátylában
A halk táj, s a berki dal kivesz,
Még csak itt, az agg falak körében
Egy tücsök busongva zengedez;
Csend lebeg le fellegetlen égről,
Lassan mén a csorda mezejéről,
Es a fáradt földmives halad
Megnyugodni ős fedél alatt.

Itt az erdőkoszorús tetőkön,
Az enyészet töredékiben,
Hol reám a multból borzalom száll,
Bánat! e dalt néked szentelem.
Búval gondolom, hogy mik valának
Hajdanán e porló maradványok:
E tornyos vár állt fenségesen,
A hegyeknek szirttetőiben.

Ott, hol oszlopok sötét kövére
Bút susogva hajlik a repkény,
És a puszta ablak üvegén át
Csillog szomorún az esti fény,
Az atyának ott talán könyűje
Áldva perge hátor gyermekére,
Kinek hírsovárgó kebele
Vágyva néze harcznak ellene.

»Béke véled!« szólt az öszült bajnok,
Átövezve hősi karddal őt,
»Soha többé, vagy térj győzve vissza,
Érdemeld meg őseid nevét!«
És a nemes ifjunak szemébe
Rémítő láng szálla, arca ége,
Rózsáknak virító kerteként,
Melyre bíbor hajnal hinte fényt.

És arslánszivű Richardként harczba
Akkoron röpült a dalia,
S mint erdőnek a viharban, kellett
Ellenének meghajolnia;
S mint virágos partu ér szelíden
Szállt meg sziklavára teremében,
Az örömkönyűt siró atyát
És ölelve szép menyasszonyát.

Ah, gyakorta a szorongó kedves
Erkélyéről néz a völgy felé:
Vért, pajzs csillog esznek aranyában,
A paripa nyargal, híve jó;

Hallgatólag jobbját néki nyújtja,
S áll majd halványan, majd elpirulva,
De mi szende szemeiből szól,
Olyat Petrark' s Sappho sem dalol.

Hol bagolyfészkek fölött terülnek
Durván összebonyolult füvek,
Ott a billikom vidáman csenge,
Míg a csillagok kiégtének,
Terhesen vitt harcok diadalma
És a szent csaták szörnyű kalandja
Míg emlékezetben újra kelt,
Kedvvel tölté a zord hőskebelt.

Ó mi változás! most borzadályos
Éj takarja a dicső helyet,
S esti szél nyög búsan, hol erősek
Vigadának áldomás felett;
Ott magányos kórók lengedeznek,
Hol lándsát és pajzsot kért a gyermek,
Ha riadván a harcztrombita,
Csataménre pattant az apa.

Elhamvadtak a hatalmas csontok
Immár a borongó föld alatt,
Félig sülyedt kő alig mutatja,
Hol találták vég nyugalmokat.
Mennyi lett játéka a szeleknek!
Sírjaikkal emlékeik is vesztek,
A vitézkor fénytettei felett
Feledés űz barna fölleget.

Igy enyész az élet dicsősége
S hatalomnak álmoképzete,
Igy merül a gyors idő röptével
Égbe minden, a mit föld szüle:
Hamvveder, szánt az emlékezetnek,
Halhatatlanság-ígérő ének,
Győztes főt koszoruzó babér,
S tett, a melyet ércz, márvány dicsér.

Minden, a mi bájol s vágygyal tölti
Itt a porban a nemes kebelt,
Eltűnt mint az őszi nap sugára,
Hogyha vész a láthatárra kelt.
Kik vigan ölelkezének este,
A korány arcukra már bút feste,
A barátság is, s a szerelem
Kéje vész a földről jegytelen.

Édes szerelem, rózsás ösvényed
Pusztaság tövisével határ,
S te, barátság aetheri világa,
Egy rögtön vihar homályba zár.
Kábaság a hír, fenség, hatalmak!
A koporsók egyaránt takarnak
Éjbe büszke föld-uralkodót
S reszketeg fejü zarándokot.

(Pápa.)

A bujdosó.

Mit nekem hab! mit nekem vész!
Én nem félem haragát,
Kebelemnek pusztaságít
Száz vihar rohanja át.

Rajta! gyorsan evezőhöz,
Talpra, reszkető legény!
Bár toronynya nő a hullám,
A túlpartra szállok én.

Éj borong ott, sűrű ködnek
Kétségbarna éjjele;
Lyány! temetve mindörökre
Légyen emléked bele,

Ki ez égő szerelemmel
Enyelegve játszhatál,
Ki hűséget esküvével, és
Oh! ki még is megcsalál.

Messze tűnnek már a partok,
Messze tűn a gyászvidék,
Hol szívemnek béke, csönde
Romhalomba dönteték.

Tűnjön is nagy messze tőlem,
Hogy ne légyen semmi jel,
Mely a multat, érzeményim'
Háborítani, költse fel.

Hah! mi kép leng a ködéjben?
Bájos, mint a tavasz . . .
Szőke fürttel . . . kék szemekkel . . .
Hűtelen lyány, képed az!

Nincs tehát a nagy világon,
Nincs hely, csalfa szép alak!
Hol sehemre ír csepejgen,
Hol feledni tudjalak?

Ideál és való.

Dalra, dalra, néma húrok!
Lengj előmbe, ideál;
Hagyd hevülni képzeményim
Égi fényed bájinál.

S száll egéből ideálom,
És az ott — mely rózsaszál?
Ah a lyányka ablakából
Ablakomra kandikál.

S ideál és szép leányka
Engemet hevítenek.
Kit tekintsek, kit daloljak?
Mondjátok meg, istenek!

Képzetem varázsalakja!
Tűnj egedbe, tűnj tova;
Való kell a föld fiának,
S költő nem a föld fia?

(Pápa.)

Lehel.

A kürtkebelbe fú Lehel,
S a kürt riadva énekel
Vad éneket csatára;
S szilaj szikrát ezer szem hány,
És nyúl kifent aczél után
Ezer kéz, hallatára.

A kürtnek harsogó szava
Még egyszer szóla tétova,
És összeütközének:
Hadur világduló fia
S a boszuló Germania,
Mind harcyszomjas legények.

Iszonyterhes lőn a csata,
Vérnek patakja árada
Mezők tiport fűvében,
És por közé a hadfiak
Sűrűn omolva hulltanak,
Mint gabna jégesőben.

Még dül soká az ütközet,
S még diadal nem nyújt kezét
Sem ennek sem amannak;
Még a koromsetét halál
Honába, kard csapásinál,
Ezren s ezren rohannak.

A sors koczkája vetve van,
És hajh! serege csúfosan
Leverve nyög Lehelnek;
S kiket nem ére a halál,
Kardok duló csapásinál,
Rablánczon vesztegelnek.

»Hogy többé ránk ne törjeteK,
Bitóra tüstént véletek,
Rablók gonosz csapatja!«
Kihez hajolt a győzelem,
Parancsszavát a fejdelem,
Ily büszke-durván adja.

»Elő, vezér, elő veled!
Elsőség illet tégedet,
Hadd lássuk szörnyü képed.
Olyan magasra emel-e
A magyarok nagy istene,
Mint én emellek téged?«

S a porba tipratott kebel
Fojtott dühérményivel
A hős előbbre lépett,

(Pápa.)

És szóla: »Fejdelem! kegyed,
Látom, határtalan; egyet
Engedj hát kérni tőled.

A kürt éltem hű társa volt,
Ó annyi vért és viadalt
Karom között szemléle;
Ez óra tőle elszakaszt:
Hagyd még egyszer megfúnom azt,
Hagyj elbucszni tőle!«

És zúg dörögve rémitőn
A kürt ismét Lehel kezén;
S hogy harsogtatta szerte,
Rá szent hevület lángja száll,
A győző fejdelemnek áll
És véle őt leverte!

»Te fölmagasztalsz — e szavak
A hősi ajkon hangzanak —
És én a porba váglak.«
S megy bátran, míg önérzete
Arczára kéjsugárt vete,
Elébe a halálnak.

1843.

**

A z e l s ő d a l.

Kit a dal istene
Szent csókjával füröszt,
Első vagyok, hazám,
Szinházad népe közt.

Zengjen tehát a lant!
S legelső énekem,
Pályámnak társai,
Tinéktek szentelem.

Az érzet kútfeje
A dagadó kebel;
Dalomnak hangjai
Onnan szakadtak el.

S mint szívnek gyermeki
A szívbe vágynak ők;
Engedjétek nekik
Honokba menniök. — —

Ki a művészet e
Szent templomába lép,
Az, illő, hogy legyen
Fejben, kebelben ép;

Az elme éjjele
S a megromlott kebel
E fának ágain
Gyümölcsöt nem nevel.

Két csillag sugara
Derengje át egünk:
Hon és erény legyen
E két csillag nekünk.

Nem kell a színpadot
Tekinteni csak úgy,
Mint hol mindennapi
Kenyérhez nyílik út;

A színpad célja nagy,
A színpad célja szent:
Ez a szív parlagán
Erkölcset fejt, teremt.

Azért érzelmeink'
Gyullasztja tiszta tűz,
Mely minden szennyet a
Kebelből számkiűz;

Mert várni lehet-e,
Hogy romlott föld alatt
A mag termő legyen
Gazdag kalászokat!

Föl hát! és míg a szem
Csak egy sugárt lövel,
Előle a magas,
Szent cél ne vesszen el

S ha ez lesz életünk:
Édes jutalmat ad
A hon áldó szava
S a nyugott öntudat.

(Kecskemét.)

Népdalok.

I.

Jön az ősz, megy a gólya már,
Hideg neki ez a határ;
Röpül, röpül más országba,
Hol jobban süt a nap rája.

Hejh van oka a golyának,
Hogy más hazát néz magának;
De, galambom, hogy elhagytál,
Nem t'om mi okot találtál.

Hív voltam én hozzád mindig,
Elejétől utójáig,
Nem volt szívemben ősz, tavasz,
Érted, mint a nyár, égett az.

S vajjon a kihez röpültél,
Nem lesz-e annak szívéen tél?
Megeshetik, szép galambom,
Noha neked nem kívánom.

Mert a gólya, ha visszaszáll,
Viritó szép tavaszt talál;
Hejh de mire te visszaszállsz,
Csak puszta sírhalmot találsz.

II.

Kakasszóra hajnal ébred,
Én lányokkal nem beszélek,
Mert ha szólok ő hozzájuk,
Hajnal lesz a két orcájuk.

Igy valaki azt gondolná,
En is kakas vagyok talán;
S hejh a kakas hamis madár,
Untalan más fészekhez jár.

Pedig én kakas nem vagyok,
Hanem filemile vagyok,
Egy a fészkem, egy a párom,
Egyért élek a világon.

(Kecskemét.)

Könyeim.

I.

Áldás reátok, ligetemben
Odább iramló csermelyek!
Utaitokon a szép tavasznak
Hímes virági termenek.

Ez arcz fölött is két patak foly,
Folytok, szerencsétlen könyek;
De halvány pályátok körében
Virágok ah nem zsegenek!

II.

Forró sugárokat
Lövel a nyári nap;
Sugári lánghevén
Patak, folyó apad.

O forró nyári nap,
O lángoló sugár,
Könyűmnek árszait
Apasztanád ki bár!

III.

Eljött az ősz; a part virága
Hervadva hull a csermelyár habjába.

Eljött a bú; az élet kéje
Kihalva ful a könyek özönébe.

IV.

O télnek dermesztő hidegje!
Mely a folyókat lebilincseléd;
O télnek dermesztő hidegje,
Bilincsel le szememnek csepkönyét!

V.

Fuss, oh patakcsa,
Fuss csüggedetlen;
Megnyúgoszol majd
A tengerekben.

Hullasz könyűm, hullj;
O a halálban,
Számomra is tán
Megnyúgovás van.

(Kecskemét.)

Viz és bor.

Le a tenger fenekére
Merül a halász,
Lent a tenger fenekében
Gyöngyöket halász.
Nékem a boros pohárnak
Öble tengerem,
S gyöngy ha van tán dalaimban,
Az csak ott terem.

Nyári hévben a virágszál
Sanyarogva nő;
A virágot uj életre
Kelti langy eső.
Csüggedésben, tikkadásban
Langy esőm a bor;
Permetegje enyhe csöpjén
Vérem újra forr.

Bűnnek éje ült a földön.
Jött a vízözön,
A víz által a bűn éje
Elseperve lön.
Búnak éje ül szivemben;
A bú éjjelét
— Bennem a víz tehetetlen! —
Csak bor mossa szét.

Tettetés-e, vagy belöszton,
Vagy akármi más,
Csak hogy a halottra könyvet
Ejteni szokás;
Engemet viz ott se érjen,
S már ha sirni kell,
Sirja hát hideg poromra
Könyvét borkehely.

(Pozsony.)

II.

A KÖLTŐ ÁLTAL GYÜJTEMÉNYEIBŐL KIHAGYOTT KÖLTEMÉNYEK.

1844.

**

Szinházban.

Nézz le immár, nézz le, lelkem!
Nézz le kissé páholyodból,
Nézz reám szép szemeiddel,
Egy perczig csak, irgalomból.

Ha te tudnád — ah, ha tudnád —
Elbájoltál véghetetlen!
Itten állok minden este,
Mint bálvány merevedetten.

Ma sem volt csak egy forintom,
Melyet vacsorára szántam:

S jegyet vettem rajta . . : még sincs,
Nincs sympathiád irántam?

Még sem nézesz rám? . . . oh nézz le!
Itten állok közeledben,
S akkorákat sóhajtok, hogy
Még a kárpit is meglebben.

Nézd, a bú mint fintoritja
Sentimentális pófamat . . .
Úgy de bánod is te mind ezt!
'Sz az malheuröm, hogy nem bánod.

(Pest.)

Irtóztató csalódás.

A lelkem is sirt! és miért?
 Oh mert roppant bubánat ért!
 Fogalmatok sincs róla, mi
 Gyászos költőnek hallani,
 Hogy verse hitvány, verse roszt,
 S egy kukk dicsőséget se hoz.
 És én hallottam ezeket,
 És szívem ketté nem repedt;
 Mi több: mely verseim felett
 Mondának ily ítéletet?
 Szép bordalok, jó bordalok!
 Ti rólatok, ti rólatok
 Hallottam ezt; pedig hívé, m,
 Hogy a hir kakasüllején
 Anakreon, Vitéz Mihály
 S Béranger már alattam áll,
 Alattam áll általatok,
 Szép bordalok, jó bordalok!

S im szép hitem tündérhona
 A magasból lepottyana.

Amen hát! . . . a mint van, legyen,
 Meghajtom a sorsnak fejem,
 És tűrök töredelmesen;
 Nem zengem többé sohasem,
 Nem zengem én a bort, csupán
 Torkomba öntöm ezután.

(Pest.)

Szinészdal.

Minden művészetnek
 Fején a korona;
 A mi művészetünk
 Ellen ki mondana?
 Mi szép, mi szép, mi szép
 A mi föladatunk!
 Legyünk büszkék reá,
 Hogy színészek vagyunk.

Csak árny, a mit teremt
 A költőképzelet!
 Mi adjuk meg neki
 A lelket, életet.
 Mi szép, mi szép, mi szép
 A mi föladatunk!
 Legyünk büszkék reá,
 Hogy színészek vagyunk.

Petőfi költeményei.

Miénk a hatalom
 Az emberszív felett:
 Idézni egyaránt
 Mosolyt vagy könnyeket.
 Mi szép, mi szép, mi szép
 A mi föladatunk!
 Legyünk büszkék reá,
 Hogy színészek vagyunk.

Apostolok vagyunk
 Az erkölcs mezején,
 Apostoli szavunk
 Téged kiált: erény!
 Mi szép, mi szép, mi szép
 A mi föladatunk!
 Legyünk büszkék reá,
 Hogy színészek vagyunk.

De a mit szinpadon
 A népnek hirdetünk,
 Ne hazudtolja meg
 A cselekedetünk.
 Ha meg nem teszszük azt,
 A mi föladatunk:
 Akkor gyalázat ránk,
 Színészek nem vagyunk!

Igy ni . . .

Igy ni, látod, ennyi az egész,
 Mi van ebben? . . . nemde megy?
 No de hogy páratlan ne legyen,
 Nesze hát még ez az egy.

Jaj! te kis csík, már elsiklanál?
 A világért sem szabad!
 Három a táncz s minden, a mi jó!
 S így vedd három csókomat.

Rádadásul még a többihez
 Tedd el a negyediket!
 Bizony isten örömet adom,
 Édes örömet neked!

Végre — azt mondják — úgy jó a pénz,
 Hogyha megszámlálva van;
 Hanem a csók csak nem pénz talán? . . .
 Hadd legyen hát számtalan.

(Pest.)

Zsuzsikához.

Kicsinke szóke kis leányka,
Az én szerelmem nagy!
És tárgya e nagy szerelemnek
Kis szóke lány, te nagy.

Mit mondasz erre, szóke kis lány? . . .
De ez csak fele még.
Azon volnék én, hogy te lennél
Én nékem feleség!

Eljössz-e hozzám? el? . . . szépséges
Szép fejkötőt veszek,
S csak azt mondom: kimondhatatlan
Hüségese férj leszek.

Órzsöm szemem fényét, de téged
Még jobban örzelek,
Hogy drága egészségednek ne
Ártson hideg, meleg.

Ott fenn lakunk Pest városában,
Az élet ott vig ám!
De az atyushoz is lejárunk,
Kivált pénzfogyatán.

Hogy suttojják majd, ha az utcán
Végig megyek veled:
Petőfi felesége . . . erről
Csinál szép verseket.

Csinálok ám, teringettét is,
Hogy bámulnak bele!
Maholnap egész Magyarország
Nevemmel lesz tele.

Ugy estenként csak neki ülök,
Te meg majd azalatt
Lefekszel szépen s melegíted
Előre ágyamat.

S ha elkészül egy-egy dicső vers,
Én is levetkezem,
Hozzád simúlok és azt mondom:
Menj beljebb, gyermekem!

Igy éldegélnénk . . . hát csak ennyit
Akartam mondani.
Mit szólsz rá szóke kis lány, lesz-e
Belőle valami?

(Duna-Vécse.)

Virít a kikirics . . .

Virít a kikirics —
Csak viríts, csak viríts . . .
Én ugy is hervadok,
Hervadok, száradok,
Csak viríts, kikirics!

Süt a nap sugára
Halovány orczádra;
Sütni fog maholnap
Alacsony siromnak
Kis keresztfájára.

Anyám, édes lelkem!
Mért zokogsz mellettem?
Ki annyit szenvedett,
Mint szegény gyermeked,
Jobb annak oda lenn.

V. Ferdinándhoz.

Igaz-e, királyom,
A mit mondogatnak?
Nálad híre sincs a
Szabad akaratnak.

Megtennél te mindent
A magyar javára;
Csakhogy titkos önkény
Korlátokba zára.

S nem csak közdolgokban
Vagy te korlátozva;
E gyalázatos kény
Elhat ten lakodba.

A mi örömednek
Volna kútforrása,
Elzárják előled,
Hogy szemed se lássa.

És kinek, kinek vagy
Ilyen szolgarabja?
Szolgádnak, királyom,
Ki sajátod lopja! —

Ha ez így van: sorsod
Szívemből sajnálom . . .
Ugy nézz a szemembe
Jó öreg királyom.

(Pest.)

Batthyány és Károlyi grófnék.

Nekem nincs semmim, semmim e hazában,
De én egészen az övé vagyok;
Bánat- s örömkönnny forr szememben, a mint
Sötétül napja avvagy fölragyog.

Örömkönyűim, oh ti gyér vendégek
Mi nálunk a hű honfiszem felett!
Ha föl nem törtök most a telt kebelből,
Édes terhétől szívem megreped.

— Láttatok-é a két tündérvirágot?
Borús hazánknak két sarkcsillagát?
Evezhetsz bátran, nemzetem hajója!
Nem veszthet az czélt, a ki ilyet lát.

Én láttam, láttam!... megmutatta őket
Szent vágyaimnak a szövétnekfény;
Hanem mi volt e fény a lánghoz képest,
Mely ekkor égett keblem belsején!

(Pest.)

Ott álltak ők, mint égi jelenések.
Szokatlan köztünk ilyen látomány:
Hahogy sokáig néztem volna őket,
Szemfényemet vesztettem volna tán.

S hallottam édes ajkaik zenéjét;
Hallottam őket halkán mondani,
Mit tetteik rég fennszóval beszélnek,
Hogy ők a honnak hű leányai.

Miért nem voltam a lég ajkaiknál?
Hogy vittem volna szét e hangokat,
Mint napvilágot, mindenegy magyarhoz,
Kit éj környékez honfibú miatt.

Ragyogjatok ti ébredő hazámban
Hajnalsugárral, testvér csillagok!
Sugárotokra. Memnon szobraképen,
A nemzetáldás zengedezni fog.

A királyok ellen.

Tudjuk, hogy játék kell a gyermekeknek;
Mídon a népek gyermekek valának,
Magoknak czifra, ragyogó játékszert,
Bibor karszéket s koronát csináltak.
S rá nyomták ezt egy fajankó fejére,
S felültették e fajankót a székre.

S itt a királyság, ezek a királyok,
S ők, a hol ülnek, a hol fejük szédül,
Azt gondolják a kábitó magasban,
Hogy uralkodnak isten kegyelmébül.
Csalatkozásban éltek, jó királyok,
Nem uraink, csak bábaink valátok.

De nagykorú lett a világ, s a férfi
Nem gondolt többé gyermekjátékával,
Le hát a bíborszékekről, királyok,
És fejetekről le a koronával!
Ha nem teszitek azt le fejetekrül,
Leütjük, s majd a fej is véle gördül.

Igy lesz, s nem máskép. A bárd, mely Lajosnak
Párizs piacznán lecsapott nyakára,
Első villáma volt a zivatarnak,
Mely rátok készül, s kitör nem sokára;
Igen, ma-holnap meglesz érkezése,
Nem én vagyok már első mennydörgése!

Egy rengeteg lesz a föld kerekége,
S e rengetegben vadak a királyok,
Kergetjük őket, és fegyvereinket
Szilaj gyönyörrel sütögetjük rájuk,
S vérökkel fogjuk ezt az égre írni:
Hogy nem gyermek már a világ, de férfi.

»E verset még 1844-ben irtam; nem szükséges megmagyaráznom, miért hevert mindeddig íróasztalomban, annak is a fenekén.« Jegyzi meg Petőfi 1848-ban, midőn e költeményét a »Mártius tizenötödike« című lapban kiadta.

1845.

**

Lehel.*

Melyik szerelmes nem választ magának
A számtalan közül egy csillagot?
És melyik költő nem választ magának
A számtalan közül egy bajnokot?...
Ezt Toldy Miklós, azt Kont lelkesíti;
Ki a vitéz, ki engem föltüzel?
Ki e vitéz?... a kúrtharsogtatással
Országokat reszkettető Lehel!

Ez volt a hős, ez volt a kürt!... e hősnek
Halála egy nagy ézengés vala;
Kilencz száz év mult, és ez ézengésre
Most kél a viszhang: lantomnak dala.
Ti jászok és ti kúnok, hallgassátok,
Mert, úgy hiszem, legjobban érdekel
Titeket, ő, a kúrtharsogtatással
Országokat reszkettető Lehel.

Mi a legjobb köszörűkő? a bosszu;
Ez fente meg a magyar kardokat,
Mi a leggyorsabb fergeteg? a bosszu;
Ez hordja mostan a magyarokat.
Éles kardokkal, szélvészrohanással
A németek földére érnek el;
Elől száguld a kúrtharsogtatással
Országokat reszkettető Lehel.

Hiába fented kardodat, magyarság!
Felsőbb hatalom eskütt ellened.
Harczod koporsó, óriás koporsó,
A melybe dicsőséged temeted.
Nagy lakomája volt ez a halálnak,
S kit el nem költe: mint rab vesztegel.
Ezek között a kúrtharsogtatással
Országokat reszkettető Lehel.

»Akasztófára!« dörg a német császár,
»Akasztófára e zshiványokat!
Haha, hittétek-e ti száraz fák, hogy
Teremni fogtok még virágokat?

Lám, kivirúltok újolag. — Mivelhogy
A vezér elsőséget érdemel:
Előre hát, te kúrtharsogtatással
Országokat reszkettető Lehel!«

Kilépe a hős: »Isten néki, császár,
Függjek koszoruként ez oszlopon. —
Német vagy, nem t'om: lesz-e emberséged?
Meghallgatod-e végkivánatom?
Szeretnék egyszer még kürtömbe fujni,
Vén bajtársamtól hadd bucsúzzak el!«
Ekkép beszélt a kúrtharsogtatással
Országokat reszkettető Lehel.

Megkapta kürtjét s úgy megfujta a hős,
Hogy a császár megsiketült bele,
Megsiketült és eldőlt... innen-onnan
Kilenczszáz éve, s még föl nem kele.
Nem is kel ő fel többé. — Jászberényben
Még megvan a kürt csorba élivel,
Mit megcsorbított a császár fején a
Győzötten is még győzelmes Lehel.

Álmos vagyok és még sem alhatom...

1845. vagy 1846.

Álmos vagyok és még sem alhatom;
Ébren vagyok és mégis álmodom.
Gyertyám pislog komorhomályosan,
Mint a lidércz, mely temetőbe' van;
S ki nem merem kezemet nyujtani:
Elvenni hamvát vagy eloltani.
Ágyamban fekszem mozdulatlanul.
Előttem el rém rém után vonul.
Hiába húnym be szemeimet,
Látom még akkor is e rémeket.
És milyen rémek, milyen alakok!
Arczomról hideg izzadás csorog.
Ott mély árokban egy koldús halott,
Fölkél és rágja a koldúsbotot.

* Ezen s a következő három költeményt Kovács Mihály türkevei reform. tanító küldte be a Petőfi-kiadás számára. A három elsőt, Petőfi költeményeinek tizenhat ivre terjedő kéziratával, Fazekas Lajos volt nagykörösi tanár ajándékozta 1858-ban a beküldőnek. E három költemény is azok közül való, melyeket a költő gyűjteményeiből kihagyott; a negyedik: az »Ez a világ« kezdetű, nines az említett kéziratokban s csak később jutott, mint Petőfiének vélt költemény, a közlő birtokába.

Kemény. Beléje törnek fogai,
Látom szájából a vért omlani.
Itt egy öreg cigány a deresen,
Ütik, verik kinoskeservesen.
Vernek le róla húsdarabokat;
Fájdalmában, mint a kutya, ugat.
Hát az mi ott? torony vagy óriás?
S mit mível? kútat vagy sirgödrtöt ás?
Nem sír lesz az, nem. Kút; mert ott hever
Mellette a nagy százakós veder;
Most leereszti a roppant vedert . . .
Nem víz, de vér, mit a kútból kimert.
Itt egy ifjú, ki lenyakaztaték,
Viszi fejét, markolva üstökét,
S szólván: »nem én, de te vagy a zshivány!«
Bedobja azt a bíró ablakán.
Ott akasztófa, rajta csecsemő;
A csecsemőnek anyja oda jó,
Mefogja lábát, s húzza, húzza le,
S körültánczolja a bitót vele.
Itt egy leány, két béka ül szemén,
Nyúzott patkány van orrának helyén,
Hosszú férgékből vannak fürtei,
S öt félkigyó-félemler öleli. — —
Ily szörnyeket lát lázas képzetem.
Elkergetném s el nem kergethetem.
Mindenki alszik, csak magam vagyok
Nem alvó. Csend van, csak fogam vaczog.

Távozol hát ifjuságom?

Távozol hát ifjuságom?
Oh bizvást távozhatsz,
Nem siratlak. Búcsúm tőled:
Keserű, hideg mosoly.

Nem valánk mi jó barátok.
Úr voltál te, én kutyád;
Korbácsoltál, uszítottál
Egyre tüskén-bokron át.

Néha dobtál irgalomból
Száráz csontokat nekem;
S akkor büszkébb voltam, semhogy
Alamizsnád elvegyem.

Távozzál hát, ifjuságom,
S halld hozzád végszavamat:
Vidd magaddal emléked, vagy
Vidd magaddal átkomat!

Ez a világ egy nagy kocsmá, jó áros . . .

(Nem hiteles szövegü.)

Ez a világ egy nagy kocsmá, jó áros,
Benne a Sors az örökös kocsmáros,
Éjjel, nappal tele van az vendéggel:
Öreg, ifjú, gazdaggal és szegénynyel.

Ez utósók között vagyok magam is;
De a kocsmáros goromba s nagy hamis:
Nem tudom mível keveri italom,
Olyan keserű, hogy meg nem ihatom.

És ha néha úgy elszánom magamat,
Hogy fejéhez vágom a poharamat,
Hozzám símul szép leánya: a Remény,
Megcsókol és ekkép bíztat: »oh szegény,

Jó fiú! csillapítsd le nagy haragod,
Csókjaimtól édesül majd italod . . .«
En ekkor egy jobb jövő reményiben
Poharamat fenéki kiürítem!

A hegyoldalt venyigesor takarja . . .

A hegyoldalt venyigesor takarja,
Megvert engem az úristen haragja,
Avval vert meg engemet,
Hogy venyigét teremtett,
Venyigére gerezdet, gerezdet.

Apám után szép vagyonhoz jutottam,
Vagyonomat egy fillérig elittam;
Most napszámra dolgozom,
Ha napszámom kikapom,
Kocsmába mék, eliszom, eliszom.

Védegyleti dal.

Van-e szebb láncz a világon,
Mint mely minket összefűz?
Bűvös karikába gyűjte
Minket a szent honfűz.

Sír volt keblünk, és halottja
Volt a hazaszeretet;
Nagyszerűen üljük e föl-
Támadási innepet!!

Nemzetünk, e nagy folyó, mely
Mindig száz felé szakadt,
Egyesítse innepénél
A különvált ágakat.

Millió és millió száz
És egyetlen hang legyen,
Mely kiáltsa lelkesedve
A magasztos innepen:

»Elfogadjuk, bármi durva,
A mit a hon méhe szül;
Bármi lágy és bármi pompás,
Semmit, semmit e kívül!«

És ne szóljon áldozatról,
Lemondásról senki sem;
Kötelesség! mit az ember
Hon jólléteért teszen.

S a király, a honnak atyja,
Mint valóban jó atyánk,
Karjait kiterjesztendi,
És az áldást mondja ránk.

(Pest.)

A magyar nemzet.

Oh ne mondjátok nekem, hogy
Hajnallik hazám felett!
Látom én: az ő számára
Szó a sors szemfődelet.
S kérni istent nem merem, hogy
Nemzetem gyógyítsa fel,
Mert e nemzet, elhigyétek,
Életet nem érdemel.

Figyelemmel átforgattam
A történet lapjait,
S fontolóra vette lelkem,
A mit e hon végbe vitt.
S mit találtam ott fölírva
Századok bötüivel?
Azt találtam, hogy e nemzet
Életet nem érdemel.

Jóra termett nép honában
Egy a szív, az akarat.
A közérdek mellett minden
Különérdek elmarad.

Itten oltárt minden ember
Ön bálványáért emel —
És az ilyen önző nemzet
Életet nem érdemel.

Voltak egyesek közöttünk,
Tiszta, hű, nagy szellemek,
A kik mindent, a mit tettek
A hazáért tettek.
Hány volt köztök, kiket a hon,
Maga a hon veszte el!
És az ily hálátlan nemzet
Életet nem érdemel.

Más hazában híven őrzik
Mind azt, a mi nemzeti;
Ósi kincsét a magyar nép
Megveti és elveti,
A magyar magyarnak lenni
Elfeled vagy szegyenel,
És az ily elkorcsult nemzet
Életet nem érdemel.

Oh de mért elősorolnom
E szegény hon vétkei?
Lesz-e sors, oh lesz-e isten,
A ki minket megsegít?
A nagy isten szent kegyéből
Jó-e megváltási jel?
Lesz-e még e nemzet olyan,
Hogy halált nem érdemel?

(Pest.)

Sorshuzás előtt.

Kétszázezer forint! reá
Gondolni is alig merek.
Nagy úr leszek, mennykő nagy úr.
Föltéve persze: ha nyerek.

Vajon hová teszem e pénzt?
Mindenh'á, csak ládámba nem!
Meg nem penészedik az én
Ládámba, hiszem istenem.

A mint nyerek: elnyargalok
Tóth Gáspárhoz nagy hirtelen,
És e jó urnál eddig:
Kontóm szépen lekvittelem;

Aztán (most már kész pénzemért!)
Jó téli öltönyt varratok;
Mert közel a tél, s mostani
Ruhámban meg is fagyhatok.

Mily jól esik majd: ha fogat
Vicsorgat én rám a hideg,
Hahá! mily jól esik: fűgét
Mutatni ő kegyelminek.

Ugy ám, de hátha nem nyerünk?
Ha nem nyerünk: isten veled,
Jó téli öltöny! — de se baj,
Megszoktam már a hideget.

(Pest.)

Oh, mi szép...

Oh mi szép a vándorélet... oh az
Irigylendő vándormadarak!
Nem tudják ők, nem tudják: mi a tél?
Egy tavaszról másba szállanak.

Vándorolni... vándorolni, mint a
Fecske, mint a gólya, szabadon:
Add e sorsot én nekem teremtőm,
Hajdan ez volt a kívánatom.

Oh mi szép a házi élet... oh az
Irigylendő házi madarak!
Mit törődnek ők téllel, tavasszal?
Fészkeikben olyan boldogak.

Házasodni, házasodni... élni,
Halni a szerelmi lánczokon:
Add e sorsot én nekem teremtőm!
Mostan ez az én kívánatom.

Egy kritikushoz.

Nagyságos úr! ismer engem,
Tudja azt a roszt szokásom,
Hogy az igazságot isten
És ember szemébe vágom.

Nagyságos úr! ön nem isten,
Még nem is nagy ember ám,
Önnek hát az igazságot
Mért hogy ki nem mondanám?

Nagyságos úr! eh, kimondom,
Ön nékem már nem árthat,
Censurázni nem akarok,
S így nem rejiciálhat.

Nagyságos úr! szükséges hogy
A költőnek lelke légyen,
Önnek pedig lélek helyett
Spongyia van a szívében.

Nagyságos úr! a spongyia
Lángot nem vet, szikrát nem ad,
Mind hiába ütök-verik;
Minek üti-veri tehát?

Nagyságos úr! valahányszor
Az ön verseit olvasám,
Tudja, mi jutott eszembe?
Az, hogy: asinus ad lyram.

Nagyságos úr! Kecskeméten
Az ön atyja csizmadia;
Jobb lett volna önnek is e
Mesterséget folytatnia.

(Pest.)

Legenda.

»Megint panasz, hát már megint panasz!
És a kiről szól, mindig csak pap az.
Tart a panasz estétől hajnalig,
Az ember még csak nem is alhatik!«
Igy szólt az úristen nagy bosszusan.
»Már megtekintem, ott alant mi van.«
Felkelt az ágyról, gyertyát gyújtatott,
Felöltözék és utra kelt legott.
A mint elérte volna a kaput,
Szent Péter mint a bunda úgy alutt:
Mert tennap egy új vendég érkezék,
S ily alkalomkor lakmát tart az ég,
Mivel mostanság úgy áll a világ,
Hogy új lakó a mennyben ritkaság.
Ilyenkor aztán Péter bácsinak
Kezében a kancsók jól forganak.
»Keljen már kend fel, Péter! hallja kend?«
Igy szólt az úr, a midőn oda ment,
Hosszan czibálván üstökét, fülét.
»Kelj föl, hogy a mennykő üssön beléd!«
Fölebredt végre s nyitja a kaput,
S az úr egy hulló csillagon lefut,

S a földre ép oda ereszkedett,
A honnan a panasz fölérkezett.
Egy ifju ember mondá a panaszt;
S az isten ekkép szólítá meg azt,
S megszólítása hangzott nyájasan:
»Beszélj, no, mondd, mi a bajod, fiam?«
»Hejh, jó atyám, de nagy az én bajom!
Kapaszkodjék csak föl az ablakon,
S kit ott a pap ágyában látni fog,
A menyecskének férje én vagyok.«
Az úr nagy halkkal fölkapaszkodott,

S nagy istentelenséget láthatott:
Mert a mint aztán leereszkedék,
Igen furcsán csóválá meg fejét,
Ily szavakban törvén ki sóhaja:
»Biz e, fiam, kurucz história!
Segitnék rajta édes örömet;
De már késő, mert minden megesett.
Hanem vigasztalásul mondhatom,
Hogy a papot pokolba juttatom,
Bár eddig is már a pokol fele,
Sőt több felénél, pappal van tele.«

Visegrád táján.

Ki mondja meg... Visegrád táján
A bágyadt alkony
Nem Zách Klárának megtört szelleme?

Ki mondja meg... Visegrád táján
A vad, sötét éj
Nem Zách Bódognak bosszus szelleme?...

A Honderühöz.*

Oh Honderü, te Lázárok Lázára,
Te csak nevednek két bötüje vagy,
Nevednek vagy csak két végső bötüje...
Huzd meg magad, nehogy tovább ragadj.
E két bötü elől, hátul olvasva
Egyformán mondja meg mi-létedet.
De én becsüllek! mert hisz aranyával
Fizetted egykor költeményimet.

Oh Honderü, te olyan szemtelen vagy,
Mint Kecskemétnek piaczn a légy;
Egyébiránt alávalóbb a légynél:
Az még röpül, te csuszva, mászva mégy.
De minden ember nem néz láb alá, majd
Elgázolnak... vigyázz, mondom neked!
Javad kívánom! mert hisz aranyával
Fizetted egykor költeményimet.

(Pest.)

Oh Honderü, mi aztán a jutalmad
E sok jeles tulajdonságidért?
Hiába, olyan a világ, mint régen
Az érdem becsüléséhez nem ért.
Lám annyi útál tégedet, ki a hont
Ha nem derited is, de dőrited.
Szegény! Sajnálak... mert hisz aranyával
Fizetted egykor költeményimet.

De, Honderü, te vélem összetűztél,
Te általad váltig karmoltatom...
Mióta van, hogy meri ingerelni
A hős oroszslánt a hitvány majom?...
... Demegbocsátok, hogy muzsámat mostan
Oly irgalmatlanul becsméreled;
Hisz aranyával fizetéd, s fizetnéd
Most is (ha adnám) költeményimet.

* A Honderü engem legközelebb többek közt arrogantiával vádol; bizony ha csak oly parányi arrogancia volna is bennem, mint benne jóra valóság, ő rája nem is hederitenék, nem hogy még megénekelném.

1846.

**

Legszebb versem.

(Nem hiteles szövegü.)

Sok verset írtam én már össze,
S nem mindenik haszontalan;
De a mely hírem megszerezze,
A legszebb vers még hátra van.

Legszebb lesz az, ha majdan Bécscsel
Hazám boszúja szembe száll,
S én villogó kardom hegyével
Száz szívbe ezt írom: halál!

(Ér-Mihályfalva.)

Kovács Jánosné emlékkönyvébe.

Jellemtelenség e kor bélyege;
Pedig csak egy, csak egy: a jellem az,
A mi az embert emberré teszi.
E nélkül hitvány, öntudatlan tárgyak,
Vagy legfőlebb is állatok vagyunk.
Oh hölgy! könyörgök hozzád, a haza
S az emberiség kettős szent nevében:
Ha gyermekekkel áld meg majd az isten,
Oltás gyermekid szívébe jellemet,
Szeplőtelen s megtántoríthatatlant.
És nem szükség, hogy mást is adj nekik,
Mindent adál, ha jellemet adál.

(Debreczen.)

Emlékversek T. M. kisasszonynak.

A szerelemnek asztaláról
Nem ittunk mi közös pohárból;
Még is, ha egy hosszú öröm lesz életem,
Azt én leányka, csak neked köszönhetem.
S ha meg fogom siratni a napot,
A melyben életem fogantatott,
Ha nem lesz a világon többé örömem,
Azt is leányka, csak neked köszönhetem. —
Csodálkozol? ezt föl nem foghatod?
Gondolkozzál csak... kitalálhatod.

(Nagy-Károly.)

Számúztam magamat.

Számúztam magamat az emberek közül,
Magányba mentem és mélyen rejtetem el;
Magam voltam csak ott és még sem egyedül,
Együtt valék a múlt ezer emlékivel.
És minden emlék oly gyász dolgokat beszélt,
Mik fölforgathatnák a szív s ész tengelyét.

Végig tekintettem tulajdon sorsomon
És a világ sorsán. Az és ez oly sötét!
S az éjben, mely minket homályával bevon,
Nem látjuk már az ég vezérlő jobb kezét;
Csak úgy botorkálunk majd ide majd oda.
Ha botlunk s elesünk, valóban nem csoda.

Igy van. S e gondolat, ez oly engesztelő,
Nagy úr ez, mely minden megbántást eltemet;
E gondolat, miként varázsvessző, elő-
Idézi ama mély rejtekből lelkemet,
A melybe zárkozték, midőn az emberek
Olyan sokszor s olyan nagyon sértetteknek.

Megengesztelt szívem egy zöld olajfa-ág!...
Minden tőled kapott sebem felejtve van;
Mebékülő jobbom fogadd el, oh világ,
Nem volnál rossz, ha nem volnál boldogtalan,
Boldogtalan vagy, s én sajnállak tégedet,
S a kit sajnálunk, azt gyűlölnünk nem lehet.

Juliához.

Piros orcza, piros ajkak,
Barna fürtök, barna szem,
És ez arczon és e szemben
Mennyi lélek, istenem!

Oh ha birhatnám e lelket,
Ezt a lelkes kis leányt!
Szólj, leányka, mondd, hogy féged
A szerelem még nem bánt.

Nem, nem! Azt mondd, hogy szeretsz már,
Mondd, hogy engemet szeretsz,
És ez a szó életemnek
Egy új teremője lesz.

En szeretlek, és szerelmem,
E végetlen áradat,
Mint a földet az özönvíz,
Eltemette multamat.

Nem tudom, mi voltam eddig,
Ámde azt sem, mi leszek;
Tőled függ, hogy sötét árnyék,
Vagy fényes sugár legyenek.

Mit határozasz? ... már látásod
Megépíté mennyemet;
Oh leányka, ezt a mennyet
Nem szabad ledöntened!

Im letérdelek előtted
S esdve nyujtom föl karom;
Vonj föl engem kebeledre,
Vagy borúlj rám, angyalom!

1847.

* *

Haza tértem.

Haza tértem és letettem
A vándorbotot kezembül,
S veszem a lantot helyébe,
Mely sokáig félre téve
Hallgatott, most újra zendül.

Melyik a leglélekrázóbb,
A legfájóbb húr e lantón?
Azt veszem, hogy ujjaimtól
A húr s ennek hangjaitól
Bennem a szív megszakadjon.

Messze jártam, sokat láttam;
Sokat? ... oh nem, csupán egyet:
Azt, hogy e hon ereje fogy,
Hogy meghalni készülünk, hogy
Elfajult a magyar nemzet.

Alkotmányunk egy vásártér,
Melyen lelket adnak-vesznek,
Adnak-vesznek olcsó pénzért,
Egy kis címért, egy ebédért...
Jó éjszakát ily nemzetnek!

Elmegyünk a más világra...
Nem a magasból esünk le,
Mint madár, melyet lelőnek
Közéléből a felhőnek
S onnan hull a mély tengerbe.

A pornak vagyunk szülőtti,
Az alacsony úti pornak,
Nincsen emberméltóságunk,
Mint a féreg csúszunk-mászunk,
Mint a férget eltipornak.

Jaj azoknak, jaj azoknak,
Kiket magyar anyák szültek,
Kik hazájok pusztulását,
Nemzetök vég vonaglását
Nem nézhetik egykedvűleg!

(Pest.)

Mint megfogamszott átok...

Mint megfogamszott átok, az őszi köd
Sötéten ül a pusztá világ fölött.

Mi sötétebb, mint e ködborulat?
Az ifjunak arca, ki benne halad.

Megy a komor ifju, ragadja lova.
Száguldó paripán, komor ifju, hova?

»Mit tudta, hová megyen ósapánk, midőn
A paradicsomból kiúzve lőn?

Mit tudja, hová megyen az, ki szerelmet
Nem nyerve, a lánytul örökre bucsút vett?»

S így céltalanul az ifju halad.
Előtte, utána ködborulat.

Minden komor, minden sötét,
Csak két dolog, a mi kis csillámot vét:

Egy sárga tövisfa, a reggeli dértül
S az ifju halvány arca szeme könyétül.

S nagy a csend, sa csendben nem hallani mást,
Mint egy sohajt és varju-károgaást.

Oda járok, hova . . .

Oda járok, hova senki nem megyen,
Hogy a világ szeme észre se vegyen.
Neki adom ott magam a bánatnak,
Szememből a könnyek csak úgy szakadnak.

Soha, soha ilyen örült szerelem!
Nem tudom én mit fog tenni én velem!
Mérköldekre belátom a világot,
Szerelmemben egy lépésre sem látok.

Örökös bujdosásban van a lelkem,
Egyre úzi nyughatatlan szerelmem,
Hol lesz, hol lesz az én megpihenésem?
Öledben-e, lyány, vagy a sír ölében?

Várady Antalhoz.

Hát megtörtént a párbaj? élsz-e még?
Ha főbe lőttek: tudósíts felőle;
Írd meg tüstént, hogy Pestre felrohanjak,
És bosszút álljak éretted, barátom!
Szó a mi szó, de nekem igazán
Nem tetszik, hogy te minden balgaságért
Kész vagy koczkára tenni életedet.
Azt gondolod: lelked-tested szakál? s ha
Leborotválnak, újlag kinősz?
Csalódsz! mert az élet csizmatalp,
S ez nem lesz új, ha egyszer elkopott;
Azért kiméld a drága csizmatalpat,
A melyet nem szab kétszer senkinek
Az ég vargája, a kőszívű sors.
S azt gondolod tán: annyi a barátom,
Mint fenn az égen a csillag? ha egy
Lehull közülök, észre sem veszem?
Hiszen tudod jól: mily kis számotok van
Nektek, kik engem őszintén szerettek,
Kik föntartjátok szívem melegét.
Mért e kis számot megfogyasztni? . . .
És Ida, Ida, e kedves leány,
Ha téged elveszt ő, mivé lesz? ő,
Kinek kivűled nincsen senkije!?
Te vagy világa . . . lennél oly kegyetlen,
Reá szakadni hagynád a világot?
S van még egy — a hon! Vagy már elfeledted?
Feledhető-e, a miről beszéltünk
A lelkesülés lángoráiban?
Ki tudja, mit hoz a kétes jövőendő,
Mely álmainknak legkedvesbike,
S akkor hazánknak ránk szüksége lesz.
Látod, barátom, élted mily becses,

Azt a világhoz mennyi láncz köti,
S te még is könnyelműn koczkáztatod.
Ha még nem tértél, térj eszedre már,
S ne légy, mint voltál, olyan balgatag,
Vagy igazabban: oly kétségbesett.
Kétségbe esni! milyen gyávaság!
Kinek van erre több s nagyobb oka,
Mint én nekem? de én szégyenleném ezt.
A szenvedésnek lángjában szívem
Szét fog pattanni, mint a porcellán,
De, mint a jégcsap, szétolvadni nem!
Megállj, ha Pestre ismét fölmegek,
Majd megtanítlak én kétségbeesni,
Hogy unokád is megemlegeti!
Vásárra ott benn termek nálatok,
S viszek portékát, de nem holmi gyapjút,
Vagy bőrt, vagy posztót s efféléit, azért
Nagyon hiszem, hogy nem lesz kelete.
Mert hajh! jó gazda ám a magyar ember!
A mit kutyákon, kártyán s más egyében
Eltékozol, meggazdálkodikja könyvön.
A könyvvel úgy van, mint hajdan zsinóros
Nadrágjával s prémes mentéivel volt,
Melyet nagyapja s édes apja vett,
Az szolgált még az ő fiának is.
Hazám! még sem vagy oly boldogtalan,
Minőnek első pillanatra látszol,
A lelki szükség nem bánt tégedet;
Minden szükséged van, de lelki nincs,
Ettől az egytől megmentett az isten . . .
— — — A mint mondottam: a vásárra majd
Meglátsz, barátom; akkor fölmegek,
S te rám sem ismeresz, úgy megváltozám;
A szép természet megváltoztatott,
Beteg kedélyek e hű orvosa;
Beteg valék én ott ti nálatok,
A pesti utcák holthideg kövén,
Hosszú, sötét árnyként vonult utánam
A csüggedés, az életunalom.
Ujjá születtem! a falusi lég, a
Sötét erdőknék zúgó lombjai,
Lombok fölött a csattogó madár,
A fák alatt a hallgatag virágok
Föléleszték elájult lelkemet;
Nem gyűlölöm, mint eddig, a világot;
Már csak haragszom rája, csak haragszom,
Hogy olyan gyáva, hogy föl nem kiált.
Elszárt, elorzott boldogságaért, hogy
Meg nem torolja kincse elrablói
Évezredeknek szenvedéseit.
De hinni kezdem, hogy dicső napoknak
Érjük maholnap fényes hajnalát,
Midőn a népek mind fölemelik
A föld porába gázolt fejüket,

S végigmennydörgik a föld kerekén:
»Legyünk rabokból ismét emberek!«
Ez nagyszerű, de véres kor leszen,
És úgy is illik, hogy véres legyen!
Már vízőzön volt, most egy vérözön kell,
Hogy megtisztuljon a világ a szennytől,
A mely fölötte meggyülekezék;
Egy vérözön kell! és ha az lefolyt majd,
A megmosdott föld tiszta, szép leend,
És lakni fognak emberek fölötte,
Hasonlítók az isten képihez.

(Dömsöd.)

Erdőd, május 17. 1847.

Nevezetes a tennapi napom,
Furcsa dolgokat kellett hallanom.
Szerencséje, hogy az bánt úgy velem,
A kinek a leányát szeretem.

Mondott volna csak felényit is más,
Majd megtudná, mi a bosszuállás,
Majd kiálltunk volna a mezőre,
Zöld mezőre folya piros vére.

De még hagyján, hogy én nekem esnek,
Hejh van, a mi jobban fáj szívemnek,
Az még sokkal jobban fáj én nekem,
Hogy téged is bánthanak, kedvesem.

Sokat szenvedsz, édes lelkem, szenvedsz,
És csak azért, mert engemet szeretsz.
Tűrj galambom, tűrj még egy keveset,
Maj' megszakasztom szenvedésedet.

Légy csak egyszer az én feleségem,
Nem lesz párod a földkerekségen,
Nem lesz párod boldogság dolgába,
Még csak nem is vágysz a más világra.

A gyűldei ifjakhoz.

(Nem hiteles szövegü.)

A honnak egy igaz zászlója van.

Ezt mi álljuk körül.

S ti elhagyátok a hon zászlaját,
Elhagyátok, oh ifjak, hűtlenül!

Szégyen, gyalázat! Hát az oroslán
Rókák fészkebe tér?

Silány rongyot hogy cserélhettek
A haza szentséges zászlójaér'?

Hol van szabadság, ott van a haza.

S ti elválhattatok

E két szentségtől, és olyan korán,

Mert hisz' fiatalok vagytok, fiatalok!

Nem jó idők! A féreg eddig a

Vén fákat rágta csak;

Ti ifjak vagytok, ifju csemeték,

S a férgek már belétek hullanak.

Hát a férgest mi várja? Rothadás.

S a rothadás halál.

Minket lelátnak, tűzre tesznek tán;

De lelkünk lesz a láng, mely égbe száll.

(Pest.)

Fölösleges aggalom.

Világdöntő kacajra

Nyilnék meg ajakam,

Ha olyan szörnyüképen

Nem szégyelném magam:

Mindeddig azt hittem, hogy én

Okos emberként ragyogok,

Pedig nem volt s nincs s nem leszen

Oly tökfilkó, mint én vagyok!

Előre-hátra engem

Az élet hányt-vetett,

Epedve szomjazám már

A nyúgott életet;

S mit tettem? megházasodám,

Hogy kipihenjem magamat...

Házasság s nyugalom! van-e

Ennél bolondabb gondolat?

S barátaim miattam

Aggódtak rémesen,

Hogy vélem együtt szépen

Majd lantom is pihen,

Mivel szélnek kell fujnia,

Hogy zugjon a fák levele,

S szélcsendben úgy hallgat, miként

A fák, az ember kebele.

Kérlek, kedves barátim,

Hogy ne aggódjatok,

Mint eddig nem hallgattam,

Eztán sem hallgatok,

Sőt még majd nem is győzitek

Végig hallgatni lantomat...

Házasság s nyugalom! van-e

Ennél bolondabb gondolat?

1848.

**

A m á g n á s o k h o z .

(Nem hiteles szövegü.)

Dicsőséges nagy urak! hát hogy vagytok?
Viszket-e úgy egy kicsit a nyakatok?
Új divatu nyakraváló készül most
Számotokra, nem czifra, de jó szoros.

Tudjátok-e, mennyit kértünk titeket?
Hogy irántunk emberiek legyetek,
Vegyetek be az emberek sorába...
Rimánkodott a szegény nép, s hijába!

Állatoknak tartottátok a népet:
Hátha most mint állat fizet ti néktek?
Ha megrohan mint vadállat bennetek,
S körmét, fogát véretekkel festi meg?

Ki a síkra a kunyhókból, miljomok!
Kaszát, ásót, vasvillákat fogjatok!
Az alkalom maga magát kínálja,
Ütött a nagy bosszuállás órája.

Ezer évig híztak rajtunk az urak,
Most rajtok a mi kutyáink hízzanak!
Vasvillára velök, aztán szemétre,
Ott egyék a kutyák őket ebédre!

Hanem még se!... atyafiak, megálljunk,
Legyünk jobbak, nemesebbek ő náluk;
Isten után legszentebb a nép neve,
Feleljünk meg becsülettel nékie!

Legyünk nagyok, a mint illik mi hozzánk,
Hogy az isten gyönyörködve nézzen ránk;
S örömében mindenható kezével
Fejeinkre örök áldást tetézzen.

Felejsük az ezer éves kínokat,
Ha az úr most testvérének befogad,
Ha elveti kevélységét, czímerit
S teljes egyenlőségünk elismeri.

Nemes urak, ha akartok, jöjjetek!
Itt a kezünk, nyujtsátok ki kezetek,
Legyünk szemei mindnyájan egy láncznak,
Szüksége van mindnyájunkra hazánknak.

Nem érünk rá várakozni, szaporán!
Ma jókor van, holnap késő lesz talán.
Ha bennünket még mostan is megvettek,
Az úristen kegyelmezzen ti nektek!

Vörösmartyhoz.

(Midőn a nemzetgyűlésben aug. 21-én ő a hadügyben a többséggel szavazott.*)

Hallgassak-e, mivel szereltek,
Miként atyámat szeretem?
Hallgassak-e, mert te neked sem
Fáj majd úgy a szó, mint nekem?...
Hogy is tehetted, a mit tettél,
Az isten szent szerelmeért! —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

Azért hagyád el a muzsákat,
Azért tevéd le lantodat,
Hogy, földre szállván az egekből,
Tüstént besározd magadat.

Sarat, sarat kell látnom rajtad!
Inkább szeretnék látni vért —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

Ime a sas, ha itt alatt van
A földön, milyen nagy madár,
S olyan kicsiny, hogy alig látszik,
Midőn a fellegekben jár.
Te fönn valál nagy, s lenn kicsiny vagy;
Az ember ily csodát nem ért, —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

* Én ha verset írok, nem írom a magam multságára, hanem írom azért, hogy kiadjam, hogy mások gyönyörködjenek benne vagy okuljanak rajta. (Elérem-e czéломot vagy nem? az nem tartozik ide.) Sokan voltak, kik e költeményem kiadását ellenezték. Nem tehetek róla. Én érzem a legnagyobb fájdalmat, hogy erre kényszerülve vagyok, mert én szerettem, és tiszteltem legjobban Vörösmartyt mind azok közt, kik őt valaha szerették, de elveimet még sokkal jobban szeretem és tiszteltem mint őt. Szivem sajog és vérzik, de kérielhetetlen maradnék, ha elvérezném is belé. Brutus talán sirva szúrta le jóltevőjét, apját, Caesárt, de leszúrta. Hogy Vörösmartyt elitélem, nagy áldozat, melyet szivem tesz elveimért; de bár mily nagy ez áldozat, kész vagyok és mindenkor kész leszek sokkal nagyobbakat is tenni értetek, szentséges elveim!

Megunta azt a szennyes pályát
A nemzet, melyen eddig ment,
Kiküzködé magát belőle,
S uj czélt tűzött ki odafent,
S ti visszahurczoljátok őt a
Mocsárba, honnan már kiért. —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

Mit bánom én, hogy nem magad vagy,
Hogy ott száz és száz van veled?
Habár ott volna valamennyi,
Itt kéne lenni te neked.
Ha a költő is oda hagyja,
Ki küzd aztán a jó ügyért? —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

Te voltál a nemzet költője?
Te irtad azt a szózatot,
Mely szólt egy országnak szívéhez? . . .
Azt most már szétszakíthatod,
Mert hieroglif lett belőle,
A melyet senki meg nem ért.
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

Ki hitte volna? én nem hittem,
Hogy neved is, e fényes név,
Hazánk egén csak rövidlétű
Futócsillag volt, nem egyéb.
Omoljatok, szemem könnyűi,
E lehullott szép csillagért! —
Nem én tépem le homlokodról,
Magad tépted le a babért.

(Pest.)

Egész világ . . .

Egész világ a harcmezőn,
Csak én nem vagyok ottan,
Ki harczi vágyat annyiszor
Éreztem és daloltam.

S a vágy, a láng még most is ég,
Még most se halt ki bennem,
Rohannék és maradni kell,
És nem lehet elmennem.

A szégyen és a fájdalom,
Kettős könnyűje áztat,
Szívemre szállt a fájdalom,
Nem, nem az: a gyalázat.

Oh gyermekem, oh gyermekem,
Még meg se vagy születve,
S szívemre már is kint hozál
S gyalázatot nevemre!

Ha megleszesz, ha élni fogsz,
Úgy fogsz-e majdan élni,
Hogy nevünkről elvész e szenny,
Mely azt miattad éri?

De az soká lesz, addig én
Leszállhatok a sírba . . .
Fejfámra ne legyen nevem
Sötét betűkkel írva!

Jőjön csak a tavasz! a fák
Zöldelni fognak akkor,
Az én hiremnek fája is
Kizöldül a tavaszkor!

(Debreczen.)

1849.

**

Újév napján, 1849.

Megérte ezt az évet is,
Megérte a magyar haza;
A vészes égen beborult,
De nem esett le csillaga.
Meg van vagdalva, vérzik a kezünk,
De azért még elbírja fegyverünk',
S a merre vág
Ott hagyja fájó vérnyomát.

Ott hagyja fájó vérnyomát,
Haramja csorda, képeden!
Hogy majd az ítélnapon
E bélyeg vádolód legyen,
Vádolód az isten színe előtt,
És gyujtsa rettentő haragra őt.
Te ellened,
Ki ránk veszett fogad fened!

De mit az ítélet nekünk?
Ha lesz is az, sokára lesz!
És a mi több, és a mi fő —
Az isten könyörületes.
Még majd kegyelmet adna nekik ő...
Ne várakozzunk! E vérengző
Kutyák felett
Tartsunk magunk ítéletet!

Tartsunk oly véritéletet,
Hogy elborzadjon a világ;
Majd addig szórjuk rájuk a
Szörnyű halálos nyavalyát,
A míg hirmondónak marad csak egy,
Ki majd otthonn reszketve mondja meg,
Hogy jaj neki,
Ki a magyart nem tiszteli!

Nekünk most az isten kevés,
Mert ő nem eléggé kemény;
Hozzád imádkozom, pokol!
Az új esztendő reggelén:
Öntsd szíveinkbe minden dühödöt,
Hogy ne ismerjünk könyörületet,
Mig e gazok
Közül a földön egy mozog!

Buda várán újra német zászló!...

Buda várán újra német zászló!
Hova legyen lelkem haragjától?
Arczunk piros, de nem zsarnok-vértül,
Hanem saját szívünk szégyenétül!

Egy kezünkön rajt van a láncz ismét,
Várjuk-e, hogy amazt is lekössék?
Hogy megint a régi nóta járja,
En kinunkra, világ csúfságára.

Kár azoknak a szabadság kardját
Kézbe venni, kik csak azért tartják,
Hogy a zsarnok a porig alázza,
S száradjon rá vér helyett gyalázat.

Tedd le azt a fegyvert, magyar nemzet,
Téged isten nem arra teremtett,
El onnan a csatatérről, lódulj,
Messziről nézz csak rá a kuczkóbul!

Ha urad jön, térdepelj le szépen,
S csókold meg a korbácsot kezében,
S várd el békén míg reád halált szól,
És kirüg a nemzetek sorából!

Oh hazám, oh nemzetem, magyar nép,
Nem döbönt meg, nem riaszt föl e kép?
E rettentő gondolatra föl kell
Állanod, habár a sírban fekszel.

Azt hiszem, hogy a mi most levágott,
Balsorsod volt és nem gyávaságod,
S ha a balsors csüggedést nem hoz rád,
Elszegődik a szerencse hozzád.

Uj erővel és uj bátorsággal
Álljunk szembe ama haramjakkal,
Szent az ügyünk, velünk van az isten,
Vagy velök sincs, ha mi velünk nincsen.

Dobogjatok szíveink kevélyen,
Diadalmunk előérzetében!
Pirulj arczunk, pirulj zsarnok-vértül,
És ne saját szívünk szégyenétül!

(Debreczen.)

Jött a halál.

Jött a halál, hogy elsöpörjön minket
A föld színéről, jött a döghalál,
Reánk lehelte rothadó lelkéből
Azt sátándühhel a gonosz király.
Tombolt a vész irtóztató erővel
A végítélet végórájaként,
És im, mi élünk még és nem halánk meg,
Csak meghajoltunk, de el nem törénk!

Él a magyar, még áll a hon, s hol egykor
Olyan halotti volt a hosszu csend,
Minő zajt üt most ott a harczoló kard!
Minden csengése egy világra cseng!
Oh népem, eddig önmagad se tudtad,
Hogy létezel, most tudja a világ;
Utósó voltál, s íme a legelsők,
Most még ők is bámulva néznek rád.

Melyik magyar nem szégyenlé előbb, hogy
Sors átkából magyarnak született?
S melyik nem büszke most reá, hogy isten
Kegyelméből e nemzet tagja lett?
Méltóbb vagy a legdrágább koszorúra
Mint bárki más, méltóbb vagy igazán!
Oh hol keressek, hol lelek virágot,
Dicső fejedre illőt, szent hazám!

De béfejezve nincsen még a munka,
A melyet néked béfejezni kell;
Csak félig van még a csomó elvágva,
Mit szét kell vágnod kardod élivel.
Majd akkor illet a koszoru téged,
Ha e munkát végkép bevégezed,
S ekkor nem én foglak megkoszorúzni,
Hanem az egész nagy emberiség!

(Pest.)

Előre hát, oh nemzetem, ne állj meg!
Hogy állanál meg pályád közepén?
Fél útadon vagy, fölértél a hegyre,
S könnyű már annak, a ki völgybe mén.
Elő, elő a zászlóval kezeden!
Egész Európa te utánad jő;
Te vagy, hazám, most a világ vezére,
Mily nagy szerep, milyen lelkesítő!

A huszár.

Szegény legény vagyok,
Nincs semmi vagyonom
Szivem sem az enyém,
Rég birja galambom.

Életemet pedig,
Hazám, te szent hazám,
Kész áldozat gyanánt
Te néked áldozám.

A mi még megmaradt,
Te szűz becsületem,
Magammal viszlek el,
Te sírba szállsz velem.

(Szalonta.)

Nyakravaló.

Nyakravaló nélkül akarod megvédeni hazádat?
Oh te számár te, minő ostoba képzelet ez?
Honszeretet, bátorság s más, mind kóficz, az a fő
A katonában, hogy nyakravalója legyen.
Mészáros Lázár, a kitől én ezt tanulám, s ő
Tudja, hogy a legfő hősben a nyakravaló,
Mert hisz az ő hada, mely oly hősleg megfutamúlt volt,
Egytül egyik mind, mind nyakravalóba' vala.
Nyakravalótalanok, takarodjatok a csatatérről...
Éljen Mészáros s éljen a nyakravaló!

(Debreczen.)

Egy goromba tábornokhoz.*

Tábornok úr, én nem tartom magam
Nagy embernek, de akkorácska csak
Vagyok, hogy oly parányok, a minő ön,
Levett kalappal szóljanak velem.
S ön engemet gorombasággal
Elhalmozott, hogy két orcám pirúlt.
Igen, pirúltam, de nem magamért,
Pirúltam a magyar sereg miatt,
Hogy annak egy ily tábornokja van.
Tábornok úr, van ellenség elég,
Gorombáskodjék azzal, ott szabad,
De bánják szépen a jó honfiakkal,
Különben azt hiszszük, hogy őket el
Szándékszik ön kergetni a seregből,
És ez kemény vád lenne majd, kemény vád.
S gorombaságít épen rajtam úzi!

Nem fél-e ön, hogy tollamnak hegyére
Tüzöm fel önt? ez a toll, istenemre,
Hegyesb a tórnél s lelkiismeretnél,
S a kit megszürok véle, fáj neki
Még akkor is, ha a sír férgei
Czirógatják ott lenn a föld alatt.
Kiírnám önt itt név szerint, de a mit
Saját kardjával tenni képtelen,
Tollammal tenni én nem akarom,
Nem fogom önt megörökíteni.
Csak azt ajánlom; hogyha még leszen
Szerencsétlenségünk egymáshoz, akkor
Beszéljen velem emberségesen;
Mert én ugyan nem tartom magamat
Nagy embernek, de akkorácska csak
Vagyok, hogy oly parányok, a minő ön,
Levett kalappal szóljanak velem.

* E tábornok nem Mészáros Lázár volt.

BETÜRENDES TARTALOMJEGYZÉK.

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
A B. emlékkönyvébe	223	A király és a hóhér (kép)	382
A bánat? Egy nagy óceán	251	A király esküje (kép)	388
A bilincs (kép)	267	A királyok ellen	451
A bokor a viharhoz	408	A királyokhoz	377
A bokrétát, melyet	233	A kis béres	330
A borhoz	180	A koldus sírja (kép)	345
A borozó	123	A költészet	328
A bujdosó	445	A költő s a szőlővessző (kép)	227
A csaplárné a betyárt szerette	150	A kutyák dala	286
A csárda romjai (kép)	238	A külföld magyarjaihoz	179
A csavargó	170	A leánykákhoz	181
A csillagos ég	335	A ledőlt szobor	383
A csonka torony	309	A letarlott	234
A dal	145	A mágnásokhoz	461
A Dunán	122	A magyar ifjakhoz	291
A faluban utczahosszat (kép)	156	A magyar nemes (kép)	222
A farkasok dala	286	A magyar nemzet	279
A fémhők (kép)	290	A magyar nemzet	454
A férj haza jó betegen	255	A magyar nép	396
A gólya	316	A magyar politikusokhoz	357
A gyáva faj, a törpe lelkek	395	A magyarok istene	382
A gyüldei ifjakhoz	460	A majtényi sikon	303
A haraghoz	354	A márcziusi ifjak	395
A hazáról	225	A mióta én megházasodtam	337
A hegyek közt	406	A mióta szerelembe	233
A hegyoldalt venyigesor takarja	453	A munkácsi várban	323
A helység kalapácsa (4 kép)	28	A nap	204
A hevesi rónán	265	A nap házas élete	175
A hó, a holt föld téli szemfedője (kép)	197	A naphoz	174
A hold elégiája	348	A négy ökrös szekér (kép)	221
A Honderúhöz	456	A nemes	145
A honvéd	429	A nemzetgyűléshez	393
A buszár	464	A nemzethez	402
A hűtelen barátokhoz	219	A nép	265
A hűtelenhez	431	A nép nevében	297
A jegygyűrű	227	A puszta, télen (kép)	366
A jó aggastyán	263	A rab	346
A jó öreg kocsmáros	216	A rab oroszlán	364
A jó tanító	368	A régi jó Gvadányi	168

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
A sivatag koronája (kép)	241	Anyám tyúkja	372
A sivatag lakói	334	Apám mestersége s az enyém	190
A sorshoz	202	Arany Jánoshoz	287
A szabadsághoz	382	Arany Jánosnál	350
A szájhősök	336	Arany Laczinak	308
A székelyek	423	Arczképpemmel	235
A székelyekhez	405	Árvalányhaj a süvegem bokrétája	150
A szél	291	Átok és áldás	257
A szerelem	296	Augusztus 5-én	326
A szerelem, a szerelem	141	Ausztria	386
A szerelem országa	343	Avvagy én már soha	236
A szerelmes tenger	257	Az alföld (kép)	167
A szeretőm nyalka gyerek	218	Az álom	256
A szökevények	249	Az apostol (4 kép)	77
A táblabíró (Töredék)	117	Az árva lány	301
A tavaszhoz	386	Az éj	354
A téli halála	373	Az elhagyott zászló	322
A téli esték (kép)	362	Az első dal	446
A természet vadvirága	182	Az ember	335
A tintás üveg	184	Az ember ugyan hova lesz	254
A Tisza (kép)	288	Az én képzeletem nem	270
A XIX. század költői	284	Az én mátkám	127
A toronyban delet harangoznak	200	Az én pegazusom	328
A türelemről	307	Az én szerelmem	179
A vándorlegény (2 kép)	331	Az én szívem	254
A varró leány	208	Az én torkom álló malom	162
A vén zászlótartó (kép)	410	Az erdei lak (kép)	207
A világ és én	200	Az erdélyi hadsereg	423
A világtól elvonulva	232	Az erdőnek madara van	296
A virágnak megtiltani nem lehet ...	143	Az év végén	420
A virágok	330	Az időhöz	312
A völgy s a hegy	371	Az itélet	312
A zsványság vége	224	Az országgyűléshez	372
Ablakodból	228	Az öreg úr	184
Adorján Boldizsárhoz	363	Az órágyhoz	437
Akaszszátok föl a királyokat	416	Az örült	246
Alacsony kis ház	232	Az özvegy	256
Alkony (kép)	315	Az utánzókhöz	172
Alku (kép)	223	Az utósó alamizsna	138
Állj meg, feleségem (kép)	353	Az utósó ember	217
Álltam sirhalma mellett	194	Az utósó virágok	339
Álmaim	242	Az volt a nagy, nagy munka	340
Álmaimban gyakran	231	Azokhoz az én jó pesti pajtásaimhoz	206
Álmodom-e?	154	Azokon a szép kék hegyeken túl ...	336
Álmodtam szépet, gyönyörűt	273	Azt hívém, hogy	236
Álmos vagyok és még sem alhatom	452		
Álom	435	Bánk bán	384
Ambrus gazda (kép)	165	Bányában	306
Amott a távol kék kódében	250	Barátaim megölelének	255
Amott az a hegy	317	Barátim, csak vigasztalással	194
Amott fönny egy csillag ragyog	192	Barátim vagytok	253
Annyit sem ér az élet	250	Barátimhoz	132
Anyám, anyám	198	Barna menyecskének	260

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
Batthyány és Károlyi grófnék	451	Dobzse László	396
Be szomorú az élet én nekem	195	Drága orvos úr	229
Beaurepaire	373	E gazdag úr	256
Befordultam a konyhára (kép)	140	E. R. kisasszony emlékkönyvébe ...	278
Béranger legujabb dala	408	E szobában küzködött	196
Beszél a fákkal a bús őszi szél	337	Ebéd után	153
Betegségemben	152	Édes öröm, ittalak már	297
Biró, bíró, hivatalod	348	Eger mellett	147
Bírom végre Juliskámat	310	Egész világ	462
Bizony mondom, hogy győz most a magyar	423	Egressy Etelke	285
Boldog éjjel	182	Egressy Gáborhoz	171
Boldog pestiek	166	Egri hangok	147
Boldogtalan voltam	155	Egy apához	355
Bolond Istók (kép)	62	Egy asszonyi állathoz	220
Bordal	380	Egy barátom az ifjuság	281
Borús, ködös őszi idő (kép)	269	Egy bölcs hajdan	252
Boszú	435	Egy emlék a kórházban	370
Bölcselkedés és bölcseség	347	Egy estém otthon	152
Bucsú	412	Egy fiatal íróhoz	209
Bucsú	434	Egy gondolat bánt engemet	280
Bucsú a nőtlenségtől	336	Egy goromba tábornokhoz	464
Bucsú a színészettől	166	Egy hajfürthöz	212
Bucsú 1844-től	188	Egy könyvárus emlékkönyvébe ...	368
Bucsú Kún-Szent-Miklóstól	214	Egy kritikushoz	455
Bucsú-pohár	311	Egy pár rövid nap	274
Buda várán újra német zászló	463	Egy szép hölgy emléke	204
Búm és örömem	219	Egy telem Debreczenben	171
Busúlnak a virágok	277	Egykor és most	339
C armen lugubre	161	Éj van	228
Czakó temetésén	358	Éjjel	154
Cs. E. kisasszony emlékkönyvébe ...	187	Éjszakáim	172
Csak úgy omlanak most hozzám ...	334	El innét, el e városból	342
Csal	435	Elégia	434
Csalogányok és pacsirták	266	Elégia egy várrom fölött	444
Csatában	427	Elértem a mit ember érhet el ...	338
Csatadal	414	Élet, halál	172
Csendes élet	339	Élet, halál: nekem már mindegy ...	179
Csendes tenger rónaságán	353	Élet vagy halál	411
Csokonai (kép)	177	Életem most	234
Csuklyában jár a barát	286	Elfojtott könyvek	200
D aczos leány	252	Elhagytam én a várost	258
Dalaim	281	Elmém ezen sokat gondolkodik ...	253
Dalforrás	438	Elmondanám	144
Dáridó után	178	Elmondom, mit eddig	190
De már nem tudom, mit csináljak	162	Elnémult a fergeteg	235
De mért is gondolok rá	298	Élő halott	136
Deákpályám	159	Elpusztuló kert ott a vár alatt (kép)	415
Dicsérsz, kedves	350	Első esküm	292
Dinomdánom	131	Első szerelmem	168
Disznótorban	126	Első szerepem	125
		Elválás	435
		Elváltam a lánykától	250

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
Elvándorol a madár	248	Fresco-ritornel	211
Elvinnének én csak adnának	158	Furcsa történet (kép)	124
Emlékezet	250	Furfangos borivó	173
Emlékversek T. M. kisasszonynak ...	457	Futó folyam hullámai	253
Én	133	Függ már a lant	199
Én és a nap	219	Fürdik a holdvilág	148
Én vagyok itt	192	Fürge méh	438
Epigrammok	437	Füstbe ment terv	155
Erdélyben	275	Füty	145
Erdő szélén	432	G algapartihoz	434
Erdőben	259	Gazdálkodási nézeteim	160
Erdőd, május 17. 1847.	460	Gyalázatos világ	212
Ereszkedik le a felhő	270	Gyere lovam	181
Érik a gabona	127	Gyermekkori barátnémhoz	220
Esik, esik, esik	183	Gyermekkori emlékek	259
Est (kép)	169	Gyertyám homályosan	252
Etelkéhez	186	Gyors a madár, gyors a szélvész (kép)	203
Európa csendes, újra csendes	422	Gyöngé vagyok	156
Ez a világ a milyen nagy	164	H a	174
Ez a világ egy nagy kocsmá	453	Ha az isten	235
Ez már aztán az élet	342	Ha a sírban	252
1848.	413	Ha ébren meg nem látogatsz	191
Ezrivel terem a fán a megy	163	Ha én kedvesemről gondolkodom ...	305
F. A. emlékkönyvébe	303	Ha életében	196
F. L. kisasszony emlékkönyvébe ...	260	Ha férfi vagy, légy férfi	283
Fa leszek, ha	233	Ha jőne oly nagy fergeteg	251
Falu végén kurta kocsmá (kép)	327	Ha szavaid megfontolom	271
Falun (kép)	213	Háború volt	298
Farkaskaland (kép)	390	Háborúval álmodám	234
Fejemben éj van	257	Hajamnak egy fürtjét levágom	250
Fekete kenyér	211	Halálom	175
Fekete-piros dal	390	Halálvágy	129
Feleségek felesége	371	Halhatlan a lélek	278
Feleségem és kardom	390	Hallod-e szív, szívem	405
Feleségem nevenapján	360	Halvány katona	147
Felhő és csillag	219	Hány csepp van	253
Felköszöntés	125	Hány hét a világ	402
Félre mostan	228	Három fiú	287
Félre mostan	237	Három madár	401
Felsülés	220	Három szív története	215
Fényes csillag	182	Hatalmas orvos az idő	195
Fiam születésére	419	Hattudalfele	161
Forrás és folyam	224	Haza tértem	458
Forradalom	401	Hazámban	122
Föl!	387	Hazatérés	435
Föl a szent háborúra	425	Hazugság, a mit	194
Földét a földmives	253	Hegyen ülök	224
Fölösleges aggalom	460	Hejh Büngözdsi Bandi	163
Fölszedtem sátorfám	300	Hejh nekem hát vigasztalást	143
Föltámadott a tenger (kép)	379	Hideg ellen a tél	254
Fönséges éj	255	Hideg, hideg van ott kinn	369
Fövényszem, harmatcsepp	257		

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
Hideg idő, hús őszi éj	406	Jó ideje lement a nap	322
Hijába várlak hát	198	Jó költőnek tartanak	326
Hintón és gyalog	341	Jókai Mórhoz	239
Hir	200	Jőj el végre valahára	408
Hires szépség	313	Jőj tavasz, jőj!	194
Hirős város az aafődön Kecskemét	162	Jött a halál	463
Hogy van, hogy azt a sok gazembert	240	Jövendőlés (kép)	129
Hogy volna kedvem	409	Juliához	457
Hol a leány, ki lelkem röpülését ...	306	K ... Vilmos barátomhoz	122
Hol vagy te, régi kedvem	193	K. J. kisasszony emlékkönyvébe ...	278
Hol van oly nagy pusztaság	229	Karácsonkor	277
Holdvilágos éj	210	Kard és láncz (kép)	321
Homér és Oszián	329	Katona barátomhoz	164
Honfidal	144	Katona vagyok én	180
Honvágy	357	Katonaélet (kép)	295
Hortobágyi kocsmárosné	125	Kazinczy Gáborhoz	344
Hová lesz a kaczaj	253	Kedves vendégek	164
Hová levél	190	Kéket mutatnak még	196
Hozzá	176	Kellemetlen őszi reggel	277
Hozzám jösz-e	294	Kemény szél fúj	377
Hull a levél a virágról	189	Képzelt utazás	264
Ide, kis lyány	285	Képzetem	214
Ideál	441	Kérdezd, szeretlek-e?	311
Ideál és való	445	Kerényi Frigyeshez	158
Ifju a pataknál	439	Kereszt	256
Ifjuság	217	Keresztuton állok	141
Igazság! alszol?	256	Keserű élet, édes szerelem	239
Igy is jó	199	Készülj, hazám!	379
Igy ni	449	Két ország ölelkezése	392
Igyunk	175	Két sohaj (kép)	293
Ilyen asszony való nékem	384	Két testvér	189
Ilyen óriást mint	340	Két vándor	123
Imádságom	218	Ki a szabadba!	208
Irtóztató csalódás	449	Ki fogja vajon megfejteti	254
Ismerjete meg	218	Ki gondolná, ki mondaná	425
Ismét könny	323	Ki vagyok én, nem mondom meg ...	139
Ismét magyar lett a magyar	395	Kicsapott a folyó	202
Isten csodája	246	Kik a föld alacsony porából	254
István öcsémhez	160	Kinn a kertben voltunk	270
Itt a nyilam! mibe lőjjem?	416	Kinn a ménes, kinn a pusztán (kép)	359
Itt állok a rónaközépen (kép)	251	Kis fiú halálára	384
Itt alszik a költő	413	Kis furulyám szomorúfűz ága (kép)	142
Itt benn vagyok a férfikor nyarában	403	Kis-Kútság	392
Itt van az ősz, itt van újra	414	Kis menyecske, szép kis menyecske	163
Ivás közben	154	Kit feledni vágytam	294
Jaj, be bús ez a harangszó!	191	Kivágom én	257
János gazda	184	Kolmár József emlékkönyvébe	441
János vitéz (7 kép)	5	Kont és társai	417
Járnak, kelnek sokan	126	Koronázás	314
Játszik öreg földünk	196	Kovács Jánosné emlékkönyvébe	457
Javulási szándék	148	Költő lenni vagy nem lenni	201
		Költői ábránd volt, mit eddig érzék	272

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
Könnyeim	447	Messze estem	236
Kördal	136	Messze vándoroltam	199
Kún László krónikája	397	Mi a dicsőség	252
Kuruttyó	433	Mi a szerelem	341
Kutyakaparó	282	Mi bűvös-bájos hang	196
L .....né	132	Mi foly ott a mezőn	156
Lánggal égő teremtette!	141	Mi haszna, hogy a csoroszlya	126
Lant és kard (kép)	187	Mi kék az ég	204
Látom kelet leggazdagabb virányit	318	Mi lárma ez megént	305
Láttam két hosszú nap	193	Mi lelt	175
Le az égről hull a csillag	193	Mi nagyobb a nagy S.-Gellért-hegynél	156
Legenda	455	Mi szebb mint	250
Legszebb versem	457	Mi vagy, keblem	271
Lehel	452	Mi van innen távol	276
Lehel	445	Mi volna különös azon	194
Lehel vezér. Töredék (kép)	110	Mi volt nekem a szerelem	296
Lenke sírján	432	Midőn a földön	256
Lenkei százada (kép)	399	Midőn nagyon bánt	198
Lennék én folyóvíz	310	Miért hogy láthatatlanok	255
Levél Arany Jánoshoz	324	Miért kísérsz	391
Levél egy színész barátomhoz	183	Miért tekintesz be szobámba	193
Liliom Peti	211	Miért zárjátok el az útamat	394
Lopott ló (kép)	137	Mihelyest meglátalak	232
Lányka, mikor	232	Mikor a láncz lehull	277
M. E. kisasszony emlékkönyvébe ...	223	Mily szép a világ	302
Ma egy éve	400	Milyen furcsa álmam	236
Magány	154	Milyen lárma, milyen vígadalom ...	409
Magyarország	212	Minden virágnak	247
Magyar vagyok	289	Minek nevezzelek	367
Már, galambom, engedj meg	322	Mint felhők a nyári égen	259
Már mi nekünk ellenségünk	384	Mint lót-fut a boldogság	256
Már sokszor énekeltem	255	Mint megfogamzott átok	458
Matildhoz	131	Mintha a nagy, nehéz	251
Meddig alszol még, hazám	351	Mit csinálsz, mit varrogatsz ott ...	365
Még alig volt reggel	358	Mit daloltok még, ti jámbor költők	405
Meg ne ítélj	230	Mit ettél, föld	252
Megbántott a rózsám	326	Mit nem beszél az a német	391
Megfagy a szív, ha nem szeret	265	Mit nem tettem volna érted	190
Megint beszélünk s csak beszélünk	374	Mit szól a bölcs	185
Megpendítem	237	Mivé lesz a föld	254
Megteremtéd lelkem új világát	228	Mondom, ne ingerkedjete velem ...	162
Megunt rabság	134	Mondják, hogy mindenikünk	252
Megvallom, hogy	231	Mosolygjatok rám	253
Megy a juhász számaron (2 kép) ...	149	Mosolyogj rám	356
Meleg dél van	319	Most kezdem én csak még ismerni	263
Mely'k a legvígabb temető	252	Mögöttem a múlt	248
Menny és föld	344	Mulandóság	255
Meredek a pinczegádor	163	Mulatság közben	201
Merengés	139	Múzsám és menyasszonyom	307
Mért nem születtem ezer év előtt ...	180	N agy Károlyban	266
Mért vagyok én még a világon	248	Nála voltam	228
		Ne bántson az meg	326

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
Ne feledd a tért	371	Poharanhoz	159
Négy nap dörgött az ágyu	427	Pórnak esti dala	432
Nehéz, nehéz a szívem	268	Pusztá föld ez, a hol most járok ...	311
Nem csak mi vénülünk	253	Pusztai találkozás (kép)	243
Nem csoda, ha újra élek	274	Pusztán születtem	156
Nem ért engem a világ	278	R ab hazának fia	186
Nem háborítom-é nyugalmad	192	Rabság (Töredék)	264
Nem megyek én innen sehova!	143	Rákóczi	376
Nem nézek én, minek néznék? az égre	158	Rég elhúzták az esteli harangot (kép)	262
Nem sírok én	247	Rég veri már a magyart a teremtó	211
Nem sülyed az emberiség	253	Remény	240
Nem tesz föl a lány magában egyebet	170	Republica	398
Nem ver meg engem az isten	159	Részegség a hazáért	186
Nemzeti dal (kép)	374	Reszket a bokor, mert	279
Népdalok	447	Rongyos vitézek	306
Nézek, nézek kifelé	349	Rosz verseimről	204
Nincs jogom, hogy	230	Rózsabokor a domboldalon	351
Nő szerelmem	229	Rózsavölgyi halálára	370
Nyakravaló	464	Röpül az úti por	305
O. B. kisasszonyhoz	333	Rövidre fogtam a kantárszárát	276
Oda járok, hova	459	S. K. emlékkönyvébe	224
Oda nézzetek!	254	S. Zs. kisasszony emlékkönyvébe ...	223
Oh, lány! szemed	251	Salgó (kép)	50
Oh, mi szép	455	Sári néni (kép)	304
Oh ne bánts a költőt	348	September végén	338
Oh szerelem	255	Sikos a hó, szalad a szán	141
Okatootáia	355	Sirba tették	221
Olaszország	367	Sírom	159
Orbán	204	Soha sem volt az szerelmes	233
Ő, a kedves drága kis leány	194	Sok embert ismerek	252
Örök bú	436	Sors, nyiss nekem tért	260
Örök ölelkezés	225	Sorshuzás előtt	454
V. Ferdinándhoz	450	Sovány ősz	176
Ősz elején	334	Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe ...	268
Őszi éj	351	Száll a felhő	261
Őszi reggel járok	234	Szállnak reményink	250
P ... y Vilma kisasszonyhoz	206	Számúztam magamat	457
Pacsirtaszót hallok megint	421	Száz alakba	231
Pál mester	185	Szeberényi Lajos emlékkönyvébe ...	431
Pálnapkor	131	Szécsi Mária	72
Palota és kunyhó	284	Szeget szeggel	133
Panaszkodám hát?	195	Szemek, mindenható szemek!	179
Panyó Panni	317	Szemere Pálhoz	244
Paripámnak az ő színe fakó	208	Szemfájásomkor	174
Pató Pál úr	349	Szemrehányás	136
Pest	202	Szent sír	286
Péter bátya	421	Szép kedvesem	255
Pinty úrfi	173	Szép napkeletnek	347
Piroslik a kecskerágó	202	Szép vidéknek szépséges leánya ...	227
Piroslik már a fákon a levél (kép) ...	210	Széphalmon	319

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
Szerелеm átka	44	Ti ákáczfák e kertben	411
Szerелеm és bor	186	Tiszteljétek a közkatonákat!	413
Szerелеm- és pipadal	152	Tizenkettőt ütött az óra	198
Szerелеm, szerелеm	184	15-ik márczius 1848	376
Szerелеm vándorai	175	Tiz pár csókot egyvégből	340
Szerелеmnek lobogója	231	Tolvaj huszár (2 kép)	442
Szerелеmnek rózsafája	369	Tompa Mihályhoz	172
Szerелеmnek rózsákkal	268	Tompa Mihálynál	318
Szerелеmvágy	201	Tudod, midőn először ültünk (kép)	407
Szerelem zúgó tenger	178	Tündéralom (kép)	46
Szerelmes vagyok én	268	Tünődés	439
Szerelmes vagyok én	268	Tűz	303
Szeretek én	264	Újév napján 1849.	462
Szeretlek én, szeretlek téged	365	Ujonnán visszajött a régi baj	292
Szeretlek, kedvesem!	428	Ujság	436
Szeretném itt hagyni	250	Utazás az alföldön (kép)	309
Szeretője-e vajon	254	Uton vagyok, s nem vagy velem ...	387
Szeretsz tehát	275		
Szilaj Pista (kép)	57	V. S.-né emlékkönyvébe	188
Szilveszter éje 1847-ben	361	Vachott Sándorhoz	199
Szin és való	440	Vadonban	125
Szinbirálat	159	Vadon erdő a világ	230
Szinésszal	449	Vajda-Hunyadon (kép)	424
Szinházban	448	Vajda Péter halálára	248
Szívem, te árva rabmadár	180	Vajon mi ér?	255
Szivem	340	Valahogy	333
Szobámban	170	Válasz kedvesem egy levelére	313
Szomjas ember tünődése (kép)	146	Változás	240
Szomorú éj	283	Változás	436
Szóke asszony, szóke asszony	299	Változó ízlés	439
Szőrnyű idő	426	Van a nagy alföldön csárda sok (kép)	209
Szüleim halálára	429	Van-e egy marok föld	364
Szülőföldemen	391	Van-e mostan olyan legény	379
Szülőimhez	181	Vándorélet (kép)	151
		Vándordalok	436
T. M. kisasszonyhoz	346	Várady Antalhoz	459
Takarékosság	174	Vasárnap volt	229
Tarka élet	329	Vasuton	360
Távolból	127	Védegyleti dal	453
Távozol hát ifjuságom	453	Végszó ***-hez	145
Te a tavaszt szereted	270	Vendég	435
Te az enyim, én a tied	302	Véres napokról álmodom	276
Te ifjuság	254	Vérmező	404
Te szívemnek szép gyönyörűsége ...	162	Verseim	176
Te vagy, te vagy, barna kis lány ...	271	Vesztett csaták, csúfos futások! ...	419
Te voltál egyetlen virágom	192	Világgyűlölet	263
Tedd le, bojtár, a subádat	281	Világos-kék a csillagos éjszaka ...	278
Tél végén	144	Világosságot!	298
Téli éj	244	Virágos kert a költő szive	224
Téli világ (kép)	205	Virít a kikirics	450
Temetésre szól az ének	141	Visegrád táján	456
Temetőben (kép)	135	Viseld egyformán	250
Természet! még te is gúnyolódol? ...	192		

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
Viz és bor	448	Vörösmartyhoz	461
Vizen	155	Zárjátok be már azt a koporsót	191
Vizet iszom	160	Zivatar	438
Volnék bár	178	Zöld leveles, fehér (kép)	261
Volt egy szegény fiú	273	Zöld Marczy	301
Voltak barátim	249	Zsuzsikához	154
Voltak fejedelmek	256	Zsuzsikához	450
Voltak sokkal jelesebbek	230		

A RAJZOK JEGYZÉKE.

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
A költő arczképe	2	A négy ökrös szekér	221
<i>Barabás Miklóstól:</i>		A téli esték	362
Vándorélet	151	Alku	223
<i>Benczúr Gyulától:</i>		Ambrus gazda	165
A vén zászlótartó	410	Itt állok a rónaközépen	251
Lenkei százada	399	János vitéz ... 6, 9, 13, 15, 19, 23, 27	
<i>Böhm Páltól:</i>		Katonaélet	295
A helység kalapácsa ... 29, 35, 37, 42		Két sohaj	293
Szomjas ember tünődése	146	Megy a juhász számaron ... 149, 150	
Téli világ	205	Sári néni	304
<i>Greguss Jánostól:</i>		Van a nagy alföldön csárda sok ... 209	
A csárda romjai	238	Zöld leveles, fehér	261
A hó, a holt föld téli szemfedője	197	<i>Keleti Gusztávtól:</i>	
A puszta, télen	366	A felhők	290
A vándorlegény	331, 332	A sivatag koronája	241
Befordultam a konyhára	140	A Tisza	288
Csokonai	177	Az alföld	167
Elpusztuló kert ott a vár alatt ... 415		Az erdei lak	207
Est	169	Falun	213
Falu végén kurta kocsmá	327	Temetőben	135
Gyors a madár, gyors a szélvész	203	<i>Liezenmayer Sándortól:</i>	
Kinn a ménes, kinn a pusztán ... 359		Piroslik már a fákon a levél	210
Rég elhúzták az esteli harangot ... 262		<i>Lotz Károlytól:</i>	
Tudod, midőn először ültünk	407	A faluban utca hosszat	157
Utazás az alföldön	309	Kard és láncz	320
<i>Jankó Jánostól:</i>		Szilaj Pista	59
A bilincs	267	<i>Mészöly Gézáttól:</i>	
A magyar nemes	222	Alkony	315
Petőfi költeményei.			

	<i>Lap</i>		<i>Lap</i>
<i>Rauscher Lajostól:</i>		Pusztai találkozás	243
Kis furulyám szomorúfűz ága	142	Tolvaj huszár	442, 443
Lant és kard	187	<i>Weber Ferencztől:</i>	
<i>Székely Bertalantól:</i>		A koldus sírja	345
A király esküje	388	Furcsa történet	124
Állj meg, feleségem	352	Vajda-Hunyadon	424
Az apostol	96, 100, 104, 106	<i>Zichy Mihálytól:</i>	
Bolond Istók	70	A király és a hóhér	381
Lehel vezér	110	A költő s a szőlővessző	226
Salgó	50	Borús, ködös őszi idő	269
Tündéralom	48	Farkaskaland	130
<i>Wagner Sándortól:</i>		Föltámadott a tenger	378
Lopott ló	137	Jövendölés	128
		Nemzeti dal	375

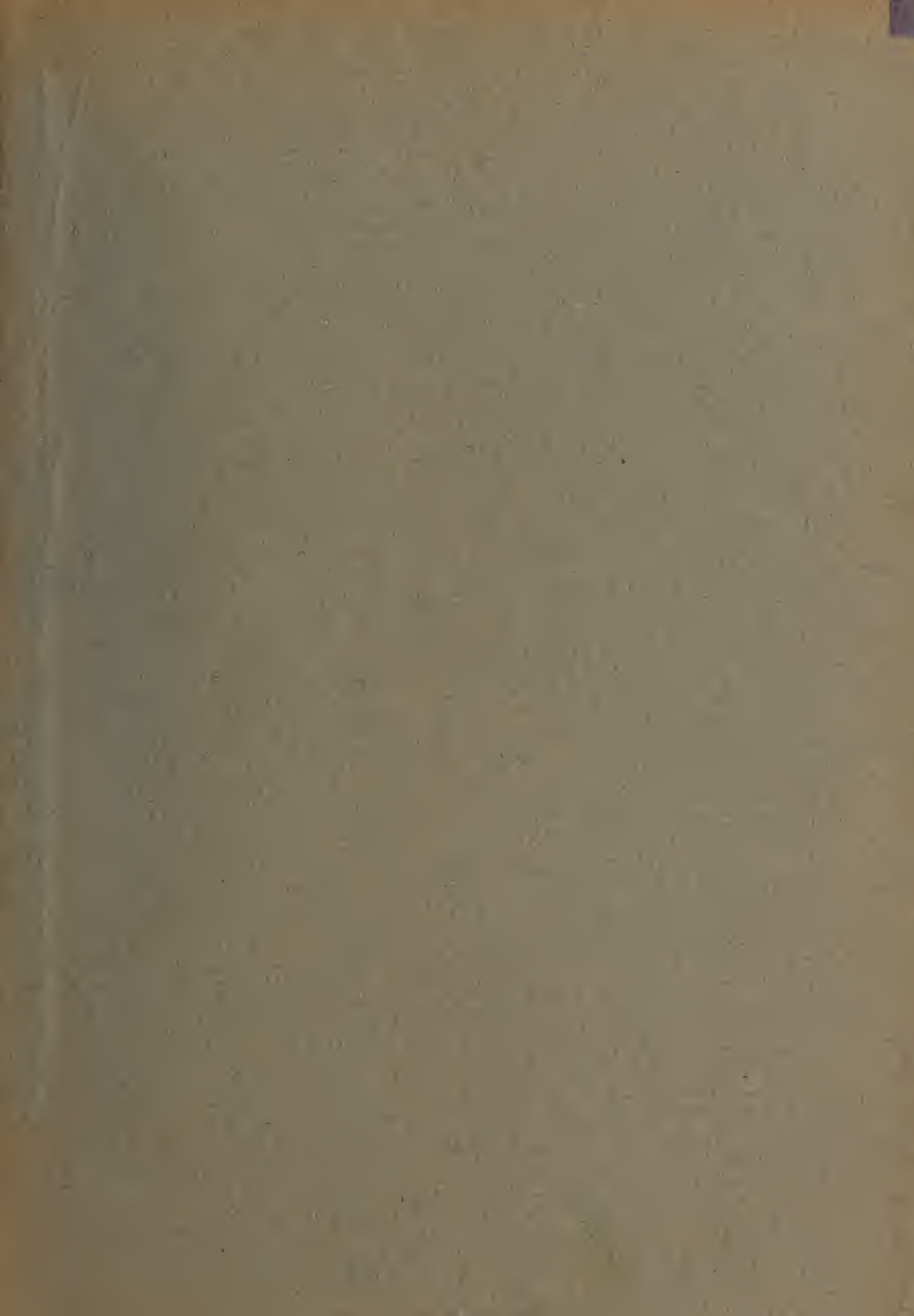

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 12 12 14 003 7